WayScience

1st International Scientific and Practical Internet Conference

«Integration of Education, Science and Business in the Modern Environment: Winter Debates»

WayScience

I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція

«Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути»

Редакція Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience»

Матеріали подані в авторській редакції. Редакція журналу не несе відповідальності за зміст тез доповіді та може не поділяти думку автора.

Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути: тези доп. І Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 6-7 лютого 2020 р. – Дніпро, 2020. – Т.3. – 530 с.

(Integration of Education, Science and Business in the Modern Environment: Winter Debates: abstracts of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, February 6-7, 2020. – Dnipro, 2020. – P.3. – 530 p.)

І Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути» присвячена пошуку новітніх ідей для розвитку нашої держави на міжнародному, національному та регіональному рівнях.

Тематика конференцій охоплює всі розділи Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience», а саме:

- державне управління;
- філософські науки;
- економічні науки;
- історичні науки;
- юридичні науки;
- сільськогосподарські науки;
- географічні науки;
- педагогічні науки;
- психологічні науки;
- соціологічні науки;
- політичні науки;
- інші професійні науки.

Дніпро – 2020

Тематика: Педагогічні науки

ВЗАЄМОДІЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА БІЗНЕСУ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ УСПІШНОГО ФАХІВЦЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Пилипченко Т.М.
Навчально-виховний комплекс №209 «Сузір'я»
(початкова спеціалізована школа-колегіум) м. Києва
вчитель географії

Постановка проблеми. На сьогодні сучасна освіта має стати таким соціальним інститутом, який надав би людині різноманітні освітні послуги, а також можливість навчатися неперервно, здобути післявузівську і додаткову освіту. Для цього необхідно, щоб кожна людина мала змогу побудувати освітню траєкторію, яка найповніше відповідала б її освітнім і професійним здібностям. Вимоги до освітнього рівня учнів та студентів змінюються з кожним роком, проте освітні програми навчальних закладів не завжди відповідають цим потребам. Звідси виникає потреба в об'єднанні зусиль закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) та закладів вищої освіти (ЗВО) для розробки та реалізації освітньо-професійних програм, розвитку академічної мобільності, залучення до ЗЗСО науковців, для створення національних і регіональних банків наукової і навчально-методичної інформації та ін.

Освітній та науковий потенціал України повністю відповідає світовим стандартам, що наведені у висновках доповіді Міжнародної комісії з освіти XXI століття «Освіта: прихований скарб», поданої ЮНЕСКО. Основна ідея доповіді – ідея випереджаючої освіти, підвищення інтелектуального потенціалу нації [5]. Суспільство, яке у своєму розвиткові грунтується на знаннях, має добрі перспективи. Адже якість життя випливає із рівня освіченості громадян і перебуває у безпосередній залежності від нього.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень, присвячених питанням взаємодії ЗЗСО та ЗВО, засвідчує важливість та необхідність підвищення її ефективності шляхом визначення нових форм та напрямів взаємодії. На думку професора П. М. Таланчука, важливим напрямом реформування освіти є створення навчальних закладів (комплексів), в яких виховання і навчання проводиться від закладу дошкільної освіти до ЗВО за індивідуальними наскрізними навчально-виховними планами і програмами [3].

Зокрема, Е. В. Бурова у своїх дослідженнях основну увагу приділяє питанням взаємодії ЗЗСО та ЗВО, виокремлюючи її основні напрями:

1. Навчально-методичний:

- створення у ЗВО цілісної системи, яка передбачала безперервність і наступність середньої та вищої освіти;
- розвиток і реалізацію профільного навчання відповідно до особливостей обраної професії;
- залучення викладачів педагогічного ЗВО до навчально-виховного процесу ЗЗСО, спираючись на розробки навчально-методичного забезпечення викладачів і науковців;
- налагодження дружніх і професійних контактів учителів із викладачами;
- розробка навчальних та робочих програм із профільних дисциплін.

2. Науково-методичний:

- залучення студентів і викладачів ЗВО та вчителів і учнів ЗЗСО до науково-дослідної роботи у наукових гуртках, участі у конкурсах наукових робіт;
- спільне проведення олімпіад та конференцій, розвиток системи пошуку та залучення учнів до навчання у ЗВО;
- проведення гуртків, факультативів на базі ЗЗСО та ЗВО;
- курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників різних рівнів.

3. Профорієнтаційний:

− розгортання рекламно-просвітницької діяльності через популяризацію ЗВО серед потенційних абітурієнтів;

− ведення постійної навчальної, наукової та виховної роботи з ЗЗСО та іншими навчальними закладами країни на підставі укладених угод із метою забезпечення проходження професійної практики студентів і апробації наукової роботи викладачів;

− продовження інформування про правила прийому й умови навчання у ЗВО, через розповсюдження досягнень і переваг української вищої школи в широких громадських заходах країни;

− розповсюдження в публікаціях та наукових журналах інформації про підготовку та навчання у ЗВО, про подальше працевлаштування за фахом;

− проведення днів відкритих дверей [1].

Мета статті. Метою статті є визначення форм та напрямів взаємодії освіти, науки та бізнесу в процесі формування успішного фахівця; розгляд системи профорієнтаційної роботи як однієї з форм цієї взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Багаторічний досвід викладання у ЗЗСО дозволяє стверджувати, що більшість випускників обирає свій фах несвідомо, зокрема, вони не обізнані зі специфікою майбутньої професійної діяльності, не ознайомлені з програмою професійної підготовки спеціалістів обраного фаху. Це призводить до того, що вже наприкінці першого курсу студенти втрачають мотивацію до навчально-професійної діяльності, переводяться на заочну форму навчання або припиняють його взагалі та починають працювати. В результаті відбувається перенасичення ринку праці фахівцями «модних» спеціальностей; низький рівень професійної компетентності великої кількості фахівців з вищою освітою; зайва витрата коштів на підготовку фахівців, які не працюватимуть надалі за обраним фахом; ускладнення науково-педагогічної діяльності викладачів ЗВО, які мають працювати з невмотивованою аудиторією та витрачати додаткові сили на пошук дидактичних засобів мотивування студентів до навчальної діяльності; невисока якість професійної підготовки фахівців у ЗВО в цілому.

Як відомо, сучасна профорієнтаційна робота має внутрішню та зовнішню складові. Внутрішня складова забезпечується психологом або соціальним педагогом, які працюють у ЗЗСО. Головним недоліком профорієнтаційної роботи у більшості ЗЗСО є несистематичність, відрив від реалій загальноукраїнського та регіонального ринків праці, незнання особливостей надання освітніх послуг ЗВО певного міста або регіону і, в окремих випадках, небажання співпрацювати із ЗВО, які пропонують свій внесок у проведення такої роботи [4].

Що стосується зовнішньої складової, то її забезпечують ЗВО та окремі їх кафедри. Така робота зводиться до проведення днів відкритих дверей на базі ЗВО, його факультетів і кафедр; рекламних акцій у ЗМІ; інформування учнів щодо можливих напрямів підготовки у певному ЗВО як на базі ЗЗСО, так і на його офіційному сайті. У такому випадку профорієнтаційна робота має переважно рекламний характер і ставить за мету переконати потенціальних абітурієнтів обрати ЗВО, який рекламується. Недоліком профорієнтаційної роботи, яку проводять ЗВО, є також неузгодженість заходів самого закладу з окремими його структурними підрозділами, що призводить до перенавантаження ЗЗСО відвідувачами з приводу профорієнтаційної роботи, відривом вчителів і учнів від навчального процесу і, як наслідок, до небажання керівників ЗЗСО співпрацювати з представниками ЗВО [2].

Вихід з цієї ситуації вбачаємо у пошуку та впровадженні нових шляхів профорієнтаційної роботи. На сьогодні основними профорієнтаційними заходами є: вивчення шляхів вибору абітурієнтами майбутньої професії; постійне оновлення сайту ЗВО з урахуванням змін у програмах професійної підготовки; проведення презентацій спеціальності студентами та викладачами на базі ЗЗСО; проведення анкетувань учнів на предмет приналежності до певного виду професійної діяльності та за їхніми результатами надання рекомендацій щодо вибору спеціальності; реалізація тренінгових програм для абітурієнтів, що мають на меті допомогти учням визначитися з майбутнім

фахом, набути необхідних для його реалізації особистісних якостей; вивчення ринку надання освітніх послуг за вказаною спеціальністю та ін.

Необхідно, щоб пошук та впровадження нових шляхів профорієнтаційної роботи серед учнів випускних класів дозволив їм робити професійний вибір усвідомлено, а саме: базуючись на ґрунтовних знаннях про різноманітні професії і ринок праці, зокрема міжнародний, щодо затребуваності спеціалістів певного фаху; аналізуючи різні програми професійної підготовки в різних ЗВО України та за кордоном, а також враховуючи відповідність власних знань, здібностей і особистісних якостей вимогам професії, що обирається.

На сьогодні бізнес все активніше вирішує питання підготовки фахівців самостійно та за власний рахунок, відкриваючи власні центри професійної підготовки.

Сучасні бізнесмени шукають серед ЗВО, в першу чергу, партнерів, що зможуть зрозуміти, які саме знання необхідні майбутнім фахівцям, та надати їх. Така співпраця, з одного боку, корисна ЗВО, адже вони можуть постійно вивчати ситуацію на ринку та змінювати свої навчальні програми під потреби ринку та його темпи розвитку. З іншого боку, майбутній роботодавець буде впевнений, що отримає фахівця саме з такими знаннями, які є необхідними для нього. Крім того, є багато досліджень, які показують, що рівень освіти громадян також корелюється з інноваційним розвитком та економічним зростанням країни.

Висновки. Отже, взаємодія закладів загальної середньої освіти, закладів вищої освіти та бізнесу в процесі професійного самовизначення учнівської та студентської молоді є необхідною умовою удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців, а профорієнтаційна робота є одним з пріоритетних напрямів цієї взаємодії.

Список літератури:

1. Бурова Е. В. Напрями та форми взаємодії вищих педагогічних закладів і загальноосвітніх шкіл [Електронний ресурс] / Е. В. Бурова // SWorld – Донбаський державний педагогічний університет. Слов’янськ, 2014. – Режим

доступу: http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-ofindividual-conferences/march-2014

2. Васильченко В. С., Гриненко А. М., Грішнова О. А., Керб Л. П. Управління трудовим потенціалом. – Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 403 с.

3. Корнещук В. В. Профорієнтація і профвідбір як передумова підготовки конкурентоспроможних фахівців / В. В. Корнещук // Український соціум. – 2016. – № 2. – С. 130-133. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2016_2_18

4. Задорожна О. М. Управління взаємодією загальноосвітнього та вищого навчальних закладів : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.06 / О. М. Задорожна ; МОНМС України, ДЗ «Луган. нац. університет ім. Т. Шевченка». – Луганськ, 2012. – 20 с.

5. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/

6. Стецюк Л. І. Методологічні основи діяльності викладача // Все для викладача. – 2005. – №23 – 24. – С. 11 – 28.

Тематика: Педагогічні науки

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СЕРВІСІВ ІНТЕРНЕТ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Пилипчук Е.І.

викладач

кафедри математики, інформатики та методики навчання

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Під час формування освітнього сайту кожний педагогічний колектив

створює електронні навчально-методичні матеріали або курс лекцій, лабораторні та практичні роботи, системи для самостійної роботи та контролю за рівнем засвоєння матеріалу, використовуючи мультимедіа, гіпертексти та презентації; при цьому можливе постійне коригування навчально-методичних матеріалів, їхнє доповнення.

Електронні засоби навчання: – програмні засоби навчального призначення, у яких відображена певна предметна галузь, у тій або іншій мірі реалізована технологія її вивчення, забезпечені умови для реалізації різних видів навчальної діяльності.

Використання засобів електронного навчання в навчальних закладах і потребує значних первинних витрат на розвиток інформаційного середовища, що має забезпечити:

- широкий доступ до навчальних матеріалів з різних дистанційних курсів;
- підтримку комунікації учасників дистанційного навчання;
- збереження, накопичення інформації про користувачів електронних навчальних ресурсів;
- контроль знань слухачів, його збереження;
- адміністрування автоматизованих навчальних комплексів.

При цьому слід не забувати і застереження психологів про те, що інформатизація навчального процесу має негативні наслідки, які слід враховувати. Це, в першу чергу, поява у деяких людей комп'ютерної перевантаженості. Крім того, внаслідок довготривалого використання інформаційних технологій розвивається синдром залежності від комп'ютера і особливо від мережі Internet, Intranet, втрата реальності, відхід від реального у віртуальний світ.

Програмне забезпечення, яке використовується для забезпечення електронних навчальних ресурсів:

• навчальні, контролюючі та тренуючі системи;
• системи пошуку інформації;
• моделюючі програми;

• мікросвіти;

• інструментальні середовища пізнавального характеру;

• інструментальні середовища універсального характеру;

• інструментальні середовища для забезпечення комунікацій.

Інструментальні засоби – це програми, які забезпечують можливість створення нових електронних ресурсів: файлів різного 60 формату, баз даних, програмних модулів, окремих програм та програмних комплексів.

Основна вимога до ПЗ (програмних засобів), які орієнтовані на використання у навчальному процесі – лежить природність, з якими учень може взаємодіяти з навчальним матеріалом. HCJ (англ. Human – Computer Interface- інтерфейс человек – комп'ютер).

Програмне забезпечення:

Контролюючі системи:

• створення тестів (формування банку питань і завдань, стратегій ведення опитування та оцінювання)

• проведення тестування (пред'явлення питань, обробка відповідей)

• моніторинг якості знань учнів на протязі всього періоду вивчення теми, дисципліни.

Навчальні та тренуючі системи, автоматизовані навчальні системи (АНС), які базуються на інструментальному середовищі, що дає можливість роботи з системою:

• педагог вводить інформацію в базу даних і формує сценарій для проведення занять;

• учень згідно із сценарієм працює з навчально-методичними матеріалами програми;

• автоматизований контроль знань забезпечує зворотній зв'язок, вибирати власні теми;

• робота учнів протоколюється і заноситься в базу даних;

• педагогу і учню надається інформація результатів навчання.

Широке використання комп'ютерних засобів відкрило можливість

діалогового спілкування у так званих інтерактивних програмах, використання графіки. Також це забезпечило широкі можливості використання технологій мультимедіа, систем віртуальної реальності. Відкриття гіпертекстової технології, мови HTML розширило і вдосконалило АНС. Використання гіперпосилань та гіпермедіа стало поштовхом до створення електронних видань.

Набули суттєвого значення системи пошуку інформації: електронні каталоги бібліотек, пошукові системи в Internet та ін.

З метою моделювання процесів набули поширення моделюючі програми, в яких використовується інтерактивна графіка.

Створення вузькоспеціалізованих програм, які б дозволяли створювати на комп'ютері спеціальне середовище для дослідження конкретної вузької проблеми – ці програми називаються мікросвіти. З метою розвитку пізнавальних або когнітивних якостей особистості використовуються інтелектуальні навчальні системи (Mathlab, MathCAD).

Універсальні програмні продукти (графічні, текстові редактори, електронні таблиці) допомагають розвивати в учнів уяву, фантазію, інтуїцію, ініціативність, тобто особистісні якості, які відносяться до творчих.

Новий імпульс інформаційної освіти дає розвиток інформаційних телекомунікаційних мереж. Глобальна мережа Internet забезпечує доступ до гігантських обсягів інформації. Інструментальні середовища комп'ютерних комунікацій включають: електронну пошту (e-mail), електронну конференцію, відеоконференцзв'язок, Internet.

Базові технології Internet:

• WWW – (англ.Word Wid Web) – Всесвітня Паутина - найбільше всесвітнє багатомовне сховище інформації в електронному вигляді: десятки мільйонів пов'язаних між собою документів, що розташовані на комп'ютерах, розміщених на всій земній кулі. Вважається найпопулярнішою і найцікавішою службою мережі Інтернет, яка дозволяє отримувати доступ до інформації незалежно від місця її розташування;

• FTD – (англ. File Transfer Protocol) – (протокол передачі файлів)- дає можливість абоненту обмінюватися двійковими і текстовими файлами з будь-яким комп'ютером мережі, що підтримує протокол FTP. Установивши зв'язок з віддаленим комп'ютером, користувач може скопіювати файл з віддаленого комп'ютера на свій, або скопіювати файл зі свого комп'ютера на віддалений;

• IRC – (англ. Internet Relay Chat) – технологія багатокористувацьких конференцій в текстовому режимі через мережу **Інтернет**, чергова розмова в мережі, чаті - технологія ведення переговорів у реальному масштабі часу, дає можливість розмовляти з іншими людьми в режимі прямого діалогу;

• ICQ – (англ. Y see you) – я шукаю тебе, технологія переговорів один на один у синхронному режимі. • Технології Web-2 Специфіка технологій Internet полягає в тому, що вони надають учням та педагогам величезні можливості вибору джерел інформації для здійснення освітнього процесу.

Представлення навчальної інформації за допомогою ЕЗН дозволяє отримати максимальний ефект у засвоєнні матеріалу, (під час роботи з такого роду засобами активізуються всі види розумової діяльності, а правильно побудований навчальний процес, з урахуванням психолого-педагогічних особливостей, дає можливість досягти необхідної якості навчання).

Тематика: Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА НА УРОКАХ МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

Піддубрівна Анастасія Романівна

Нова українська школа передбачає орієнтацію не лише вчителя початкових класів, а й учня на творче, інноваційне світосприйняття і світобачення, осучаснення технологій навчання на уроках мистецького

спрямування. Важливим на сьогодні є формування у молодших школярів естетичної компетентності.

Проблема мистецтва лежить у полі зору дослідників: Л. Коваль, І. Рудковської, О. Рудницької, І. Шкелебай, О. Максименко та ін.

Все ж на даний час у сучасній молодшій школі не достатньо вивчені питання формування естетичної компетентності.

Метою тез є аналіз особливостей формування естетичної компетентності на уроках мистецького спрямування.

Ми послуговуємось визначенням компетентності «як сукупності знань, умінь, цінностей, необхідних для ефективної діяльності, формування на цій основі сукупності особистісних якостей, що переходять у стійкі властивості» [1].

Вважаємо що новій українській школі важливим є поєднання музики і мистецтва для формування естетичної компетентності.

У сучасній початковій школі актуалізуються дві проблеми: чи ми маємо ми сформувати дитину-митця, естета на поглибленому рівні, чи це має бути школяр, який здатний сприймати мистецтво задля власного розвитку?

По-перше, естетична компетентність на поглибленому рівні - музичному, літературному тощо сприятиме розвитку не лише якогось одного виду мистецтва.

По-друге, саме естетична компетентність формуватиме як інтелектуальний, так і духовний розвиток особистості.

Визначимо основні підходи до такого комплексного формування естетичної компетентності на уроках мистецького спрямування:

- ознайомити школярів з спільними ознаками музики і літературної творчості через бінарні уроки, створення проєктів тощо;
- навчити аналізувати різноманітні види мистецтва у комплексі;
- зуміти знаходити порівняння, спільне і відмінне через різноманітні мистецькі цикли.

- сформувати як основи естетичної компетентності відчуття художньої ритміки: простору, ритму, і часу [3, с. 66].
- розвинути естетичну компетентність через інтонацію у літературному читанні, музичному та образотворчому мистецтві.

Аналіз програми «Мистецтво» для учнів початкових класів показав, що у у програмі суміщено три складові формування естетичної компетентності: образотворчу, музичну і мистецьку [2]. Їх можливо розвивати через творчі варіативні завдання, шляхом вивчення найпростіших мистецьких навичок, через інтерактивні вправи шляхом поєднання різноманітних художніх жанрів.

Важливим є розвивальні вправи, які поєднують розвиток творчого потенціалу молодшого школяра та його особистісної сфери через уміння слухати, вправи на пантоміму тощо.

Серед поширених інноваційних технологій формування естетичної компетенції визначимо проєктні технології, як от: «Послухавши мелодію створи проєкт і розроби схеми для створення оповідання, чи вірша тощо».

Необхідними є логіко-індуктивні методи: «Намалюй ілюстрацію до твору», «Створи свій світ».

Для формування естетичної компетентності у старших класах ЗОШ 1-3 ступенів є дослідницька та пошуково-творча діяльність («Прочитавши казку, спробуй показати характер її героїв у малюнках», «Доверши твір» «Що покаже твоя фантазія?» тощо.

Аналіз програми «Мистецтво» дав можливість, наприклад, під час педагогічної практики не лише теоретично проводити словникову роботу з вивчення термінології мистецького спрямування (хореографії, музики, живопису тощо), а й підбирати до відповідних термінів музичні і мистецькі твори.

Важливим тут є не зазубрювання термінології, а процес творчості, розуміння і формування естетичної компетентності

Підтвердженням цього цілісне сприймання учнями «художніх образів.

На відміну від окремих уроків мистецького циклу для формування естетичної компетентності через комплексний підхід важливим є внутрішнє світосприймання самої творчості.

Отже, саме через формування естетичної компетентності молодших школярів відбувається процес творчого розвитку особистості, її інтелектуального і морального зростання.

На уроках мистецького спрямування ефективними є творчі завдання, які допомагають комплексно сприймати прекрасне: це і пластика, і слово, і музика.

Серед таких завдань пропонуємо:

- прослухавши мелодію передати за допомогою певних зображень графічно чи ліній дану мелодію;
- завдання «Які вібрації характеризують дану мелодію?»;
- створення образів через пісок, папір тощо.

Важливим на уроках мистецького спрямування є перевтілення та інсценізації. Сценічні образи формують у молодшого школяра не лише відчуття прекрасного, а й створюють позитивні емоції.

Аналогічно важливим є використання можливості поезії на уроках трудового навчання, музичного мистецтва. Тут формується естетична компетентність розвиваються музичні таланти, уміння цілісно сприймати мистецтво.

Саме естетична компетентність: здатність до цілісного світосприймання музики, мистецтва, праці формує у школярів цілісне сприймання світу, уміння творчо підійти до розв'язання певних проблем.

Маємо висловити свою думку, що все ж мистецький цикл у програмах нової української школи потребує детального вивчення і розширення.

Отже, важливе місце у формуванні естетичної компетентності молодших школярів мають уроки мистецького спрямування, яким належить не лише роль впливу на людину, але й засіб розвитку її творчих здібностей, здатності цілісно бачити світ, сприяє вихованню і розвитку особистості молодшого школяра. Важливими завданнями формування естетичної компетентності учня

початкових класів є естетична культура, розвиток творчого потенціалу, комплексний підхід та інтеграція «Музики» та «Мистецтва».

Список літератури:

1. Кравченко Л. М., Маєвська О. М.. Європейський досвід формування художньо-практичної компетентності особистості. *Мистецтво та освіта. 2017 №3(8*5) file:///C:/Users/HP/Downloads/mtao_2017_3_3.pdf

2. Мистецтво:навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL:https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli

Тематика: Інші професійні науки

РОЗРОБЛЕННЯ УДОСКОНАЛЕНОЇ КОНСТРУКЦІЇ ВИТРАТОМІРА ПОСТІЙНОГО ПЕРЕПАДУ ТИСКУ

Піндус Наталія Миколаївна

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, к.т.н., доцент кафедри метрології та інформаційно-вимірювальної техніки

Піндус Олег Вячеславович

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, студент кафедри метрології та інформаційно-вимірювальної техніки

У зв'язку з нагальною потребою сьогодення, що полягає в забезпеченні енергоефективності та достовірного обліку енергоносіїв, важливого значення набувають питання розроблення і застосування високоточних засобів вимірювань.

Пропонується розроблення удосконаленої конструкції витратоміра постійного перепаду тиску. Ротаметри можуть бути використані для вимірювання витрати будь-яких середовищ [1]. Встановлення ротаметра не потребує наявності прямої ділянки трубопроводу. Це дозволяє встановлювати

прилади такого типу безпосередньо до і після згинів трубопроводів і вентилів. Втрати тиску на ротаметрах дуже малі. Прилади прості за конструктивним виконанням і містять малу кількість складових деталей. Похибки вимірювання не перевищують 2 %, а при особливо точній калібровці можуть бути зменшені до 1 % [2].

Проектований пристрій складається із двох основних блоків: блоку вимірювання витрати двофазового потоку і блоку обробки результатів вимірювання. Структурну схему ротаметра показано на рисунку 1.

Блок вимірювання, до складу якого входить ротаметр і турбінний вимірювач швидкості потоку, безпосередньо під'єднаний до трубопроводу. Ротаметр 1 складається з конічної трубки невеликої конусності і поплавка з феромагнітного матеріалу. Турбінний вимірювач швидкості потоку 2 з аксіальною турбінкою визначає загальну швидкість обидвох складових двофазового потоку, тобто загальну швидкість рідини і газу. Блок обробки результатів вимірювання складається з диференціально-трансформаторного перетворювача, перетворювача кількості обертів, мікропроцесорного блоку, блоку живлення і блоку індикації.

Потік природного газу, протікаючи через трубку ротаметра, спричиняє переміщення поплавка. Диференціально-трансформаторна система передачі 3 сприймає механічне переміщення поплавка ротаметра і перетворює у електричний сигнал [3].

На зовнішню частину ротаметричної трубки намотані диференціально-трансформаторні котушки. У вторинний пристрій вмонтовано аналогічний трансформатор з осердям. Обмотки котушок ротаметра і вторинного приладу включені по диференційно-трансформаторній схемі. При живленні первинних обмоток диференційних трансформаторів змінною напругою у вторинних обмотках індукуються змінні напруги, величина і фаза яких залежить від положення плунжерів в котушках. При неузгодженні положення плунжера напруги, індуковані у вторинних обмотках, стають різними. Ця напруга розбалансу приводить в рух асинхронний двигун, який переміщує осердя

трансформатора вторинного пристрою поки різниця напруг не стане рівною нулю. Таким чином, кожному положенню осердя трансформатора ротаметра, яке пропорційне величині витрати, відповідає певне положення осердя трансформатора вторинного пристрою і, як наслідок, певний цифровий сигнал на індикаторі.

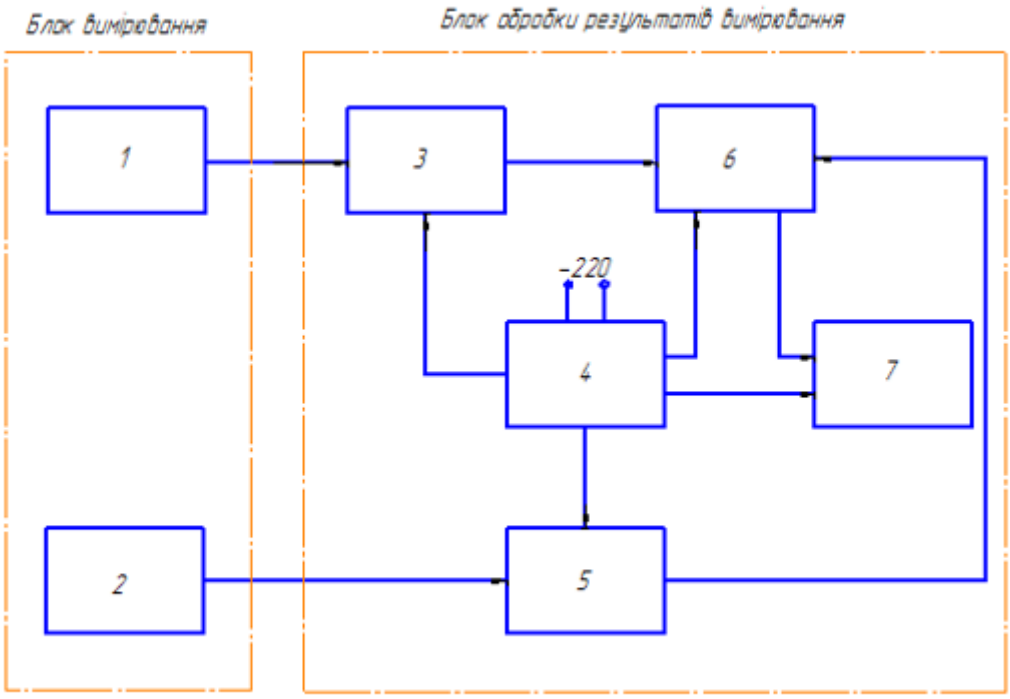

Рисунок 1 - Структурна схема ротаметра

Одночасно, перетворювач кількості обертів аксіальної турбінки 4 здійснює перетворення обертів турбінки в електричний сигнал. Мікропроцесорний блок 5 за допомогою мікросхеми AD698 здійснює цифрову обробку електричного сигналу. Живлення пристрою здійснюється від мережі змінного струму напругою 220 В за допомогою блоку живлення 6, який формує необхідні робочі напруги +15В і –15В. Блок живлення забезпечує живленням диференціально-трансформаторний перетворювач, перетворювач кількості обертів, мікропроцесорний блок і блок індикації. Блок індикації 7 призначений для виведення значення виміряної загальної витрати двофазового потоку на екран індикатора пристрою.

Список літератури:

1. Чеховський С.А., Середюк О.Є., Петришин І.С.,Піндус Н.М.,Ващишак С.П.,Витвицька Л.А.,Кононенко М.А., Романів В.М. Метрологія і технологічні вимірювану внафтогазовій промисловості. Навч. посібник Факел, 2010, с. 500.

2. Метрологія та вимірювальна техніка : Підручник / Є.С. Поліщук , М.М. Дорожовець, В.О.Яцук,В.М. Ванько, Т.Г. Бойко; За 20ед.. Е.С. Поліщука. – Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2003.-544 с.

3. Кісіль І. С. Метрологія, точність і надійність засобів вимірювань. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.- Івано-Франківськ: Факел, 2002. – 400 с.

Тематика: Педагогічні науки

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Пінчук Ірина Олександрівна
кандидат пед. наук, докторант факультету початкової освіти
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

Сьогодні головним завданням освіти є підготовка покоління третього тисячоліття до творчого життя в сучасних інформаційних умовах, критичного сприйняття та засвоєння різноманітної та багатозначної інформації, оволодіння новими способами спілкування і співпраці, що створює нагальну необхідність надання традиційному навчанню інноваційного імпульсу, справжньої діалогічності освітнього процесу, перебудови педагогічного мислення вчителя. Сучасні інструменти організації освітньої діяльності висувають високі вимоги

до майбутніх учителів початкової школи: творчість і майстерність фахівця, знання й уміння користуватися новітніми педагогічними технологіями і формами роботи. У зв'язку з цим вагомого значення набуває потенціал технологій, здатних забезпечити інноваційні форми і методи навчання в «новій українській школі». Результатом мають стати так звані «наскрізні вміння 21-го століття» (the 4Cs of 21st century skills) – уміння критично мислити (critical thinking skills), спілкуватися (communication skills), співпрацювати (collaboration skills), творити (creativity skills) [5].

Роль іноземних мов у професійному становленні майбутніх фахівців має домінантну величину з проєкцією на розвиток іншомовної комунікативної компетентності. Саме іноземна мова – у порівнянні з іншими дисциплінами – характеризується унікальною властивістю та готує до ефективного іншомовного мовленнєвого спілкування. Цей вимір визначається вмінням адекватно висловлювати власні думки іноземною мовою та розуміти думки співрозмовника у реальній ситуації [1, с. 169]. З цією метою нами розроблена методична система формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, що передбачає системну роботу з перетворення цілей навчання іноземної мови у практичну площину, перебудову освітнього процесу навчання іноземної мови в інтересах ефективного оволодіння майбутніми фахівцями початкової освіти іншомовною комунікативною компетентністю. Таким чином, розвиток іншомовної комунікативної компетентності доцільно розглядати як необхідний складник професійної компетентності, сутність якого полягає у налагодженні виважених взаємовідносин. Оскільки нема повної єдності у розумінні іншомовної комунікативної компетентності у загальній педагогічній структурі діяльності майбутнього вчителя початково школи, то відсутнє також і однозначне вирішення питання про процес формування зазначеної якості. При його вивченні у низці досліджень акцент покладено на «встановлення індивідуально-психологічних факторів, головних комунікативних властивостей особистості студента, його педагогічних здібностей» [3, с. 275].

Проте, незважаючи на чітко виражену тенденцію до професійного вивчення іноземної мови у педагогічних закладах вищої освіти, навчання іноземної мови здійснюється фактично окремо від формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Проаналізувавши освітній процес підготовки майбутніх учителів початкової школи, ми можемо зробити висновок, що професійна іншомовна комунікативна компетентність виступає насамперед як здатність здійснювати іншомовну комунікативну мовленнєву поведінку згідно із завданнями гіпотетичних ситуацій. У вивченні іноземної мови відтворюється зовнішня, знакова подібність, а не цілісний зміст професійної діяльності, пов'язаної з використанням іноземної мови. Як наслідок, завдання формування фахової компетентності, до структури якої була б органічно інтегрована іншомовна компонента, залишається нерозв'язаною.

Одним із основних засобів формування досліджуваного поняття ми розглядаємо потенціал дисциплін професійної підготовки. Для покращення та удосконалення процесу розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи ми інтегрували дисципліни професійної підготовки з іноземною мовою. Крім того, розвиток сучасного інформаційного суспільства створює необхідність відповідності системи шкільної та вищої освіти, змісту і засобів навчання стрімким змінам, що відбуваються навколо нас. На передній план виходить пошук ефективних шляхів формування іншомовної комунікативної компетентності як педагога, так і школяра У зв'язку з цим вагомого значення набуває застосування ІКТ разом із сучасними педагогічними технологіями навчання іноземної мови в якості інноваційних форм і методів, що сприяють всебічному розвитку учнів у цілому та формуванню їхньої іншомовної комунікативної компетентності зокрема [4].

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що метою формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи є підготовка до ефективної іншомовної комунікації в їхньому професійному середовищі. Перспективним напрямом наукових досліджень іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів може стати

розроблення засобів формування досліджуваної якості з урахуванням можливостей інформаційних освітніх технологій, так як майбутні вчителі початкової школи мають відповідати новим вимогам, що ставляться до їхньої професійної діяльності. Іншомовна підготовка за умови вдосконалення її організаційно-педагогічного та методичного забезпечення, може зробити реальний внесок у розв'язання актуального завдання – формування високого рівня іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Список літератури:

1. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей : Монографія. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 424 с.

2. Єфімова О. М. Формування іншомовної комунікативної компетентності курсантів під час оволодіння фахом у вищих військових навчальних закладах. *Вісник НТУУ «КПІ». Філологія. Педагогіка* : збірник наукових праць. 2013. Вип. 1. С. 95–105.

3. Ковальчук І. В. Іншомовне спілкування та розвиток іншомовної комунікативної культури особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2012. Вип. 15. С. 275–285.

4. Устименко О. М. Структура і зміст дисципліни «проектна технологія навчання іноземних моє і культур учню закладів загальної середньої освіти. *Іноземні мови*. №3 (95). 2018. С. 23 – 34. URL: www.academia.edu/

5. Skills for today research series [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.p21.org/our-work/4cs- research-series.

Тематика: Педагогічні науки

ІННОВАТИКА В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ПРЕДМЕТНОЇ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ»

Погорєлова Валентина Миколаївна
викладач вищої категорії спецдисциплін, Прилуцького агротехнічного коледжу, vapriluki1@gmail.com
Придатко Світлана Іванівна
викладач вищої категорії спецдисциплін, Прилуцького агротехнічного коледжу, pridatkov@ukr.net
Федорченко Анатолій Борисович
викладач вищої категорії спецдисциплін, Прилуцького агротехнічного коледжу, super.fedorhenko@ukr.net
Корнєва Світлана Петрівна
викладач І категорії спецдисциплін, Прилуцького агротехнічного коледжу, kor.vikaaa@gmail.com

Позааудиторна робота – різноманітна планова освітня та виховна робота спрямована на задоволення інтересів і запитів студентів аграрних закладів освіти, яка проводиться у позааудиторний час. Позааудиторну роботу організовує зі студентами педагогічний колектив. Однією з форм позааудиторної роботи є самостійна робота, від організації самостійної роботи багато в чому залежать результати навчання студентівта їх майбутня практична діяльність

Мета – проаналізувати сутність та визначити роль позааудиторної самостійної роботи на сучасному етапі розвитку педагогічної практики.

Постали такі завдання:

1. Проаналізувати сутність самостійної роботи.

2. Визначити умови організації та роль позааудиторної самостійної роботи студентів на сучасному етапі розвитку педагогічної практики.

Самостійна робота студентів – форма виконання студентами певної пізнавальної задачі. У рамках інтеграції в європейську систему освіти самостійна робота розглядається лише як позааудиторна. Отже, позааудиторна самостійна робота не самоціль, а засіб формування самостійної особистості студента. У цьому вбачається новизна проблеми в рамках сучасних педагогічних практик. При традиційній системі самостійна робота студентів спрямована на засвоєння знань, умінь і навичок.

Позааудиторна самостійна робота студентів – це форма навчання, яка: 1) розв'язує конкретні задачі в конкретній навчальній ситуації; 2) виробляє у студента психологічну установку на самостійне поповнення своїх знань і умінь при розв'язанні поставлених задач; 3) сприяє формуванню у студента необхідного обсягу знань, умінь і навичок, що є поштовхом до просування вищих рівнів розумової діяльності; 4) виступає важливою умовою самоорганізації, самодисципліни студента; 5) забезпечує педагогічне керівництво самостійною навчальною і науковою діяльністю студента в процесі навчання.

Такий підхід до самостійної роботи дозволяє зняти суперечність між зовнішньою обумовленістю у навчальному процесі і суттю, яка зумовлює розвиток та оптимальне виявлення в діяльності студента пізнавальної активності та самостійності, розвиток його пізнавальних здібностей. Виходячи з вищезазначеного, самостійна робота студентів в конкретній ситуації надає можливість розв'язання конкретної задачі з вироблення психологічної установки на подальше самостійне поповнення знань. Педагогічні умови позааудиторної самостійної діяльності з урахуванням ієрархії рівнів навчання, за В.П. Безпалько, складаються з: ознайомлення, репродукції, повноцінних знань та трансформації [3]. Ці рівні повною мірою відображають і рівні позааудиторної самостійної роботи студентів та етапи її підготовки. Необхідно звернути увагу, що перші

два рівні поповнення знань, а саме: ознайомлення і репродукції є необхідними, але зумовлюють традиційність завдань, що знижує інтерес студентів до виконання позааудиторної самостійної роботи. Саме тому на перших рівнях пізнавальної діяльності необхідно складати цікаві та посильні завдання для роботи, щоб не знизити пізнавальний інтерес студентів до дисципліни.

Отже, самостійна робота студентів виступає одним з основних видів пізнавальної діяльності. Важливим є визначення педагогічних умов організації самостійної роботи студентів:

– досягнення цілей самостійної роботи через розвиток оптимізації планування;

– забезпечення розвитку функціональних обов'язків та прав усіх суб'єктів;

– науковий підхід до складання завдань з позааудиторної самостійної роботи;

– увага до мотивації в ході виконання завдань з позааудиторної самостійної роботи.

В чому ж особливість організації позааудиторної самостійної роботи на сучасному етапі розвитку педагогічної практики? Насамперед, це індивідуальні навчально-дослідницькі завдання, які є різновидом індивідуальних завдань в інноваційних технологіях навчання і є базою для виконання позааудиторної самостійної роботи. Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання є видом позааудиторної індивідуальної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру, що подається у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується складанням підсумкового курсу чи заліку. Мета індивідуального навчально-дослідницького завдання полягає в самостійному вивченні частини програмного матеріалу, систематизації, узагальненні, закріпленні та практичному застосуванні знань з навчального курсу та розвитку навичок з позааудиторної самостійної роботи.

Виділяють такі види індивідуальних навчально-дослідницьких завдань:

– конспект з теми за заданим або самостійно розробленим планом з курсу, що вивчається;

– реферат з теми або проблематики ВНЗ;

– розв’язання та складання практичних завдань і педагогічних ситуацій;

– анотація прочитаної додаткової літератури з теми або курсу, бібліографічний опис;

– розроблення навчальних та діагностичних тестових завдань з теми;

– аналіз елементів передового педагогічного досвіду;

– курсова, дипломна, магістерська робота.

Важливою умовою в успішному виконанні позааудиторної самостійної роботи є порядок подання та захист індивідуальних навчально-дослідницьких завдань:

1. Звіт про виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань.

2. Індивідуальні навчально-дослідницькі завдання подаються викладачеві, який читає лекційний курс з даної дисципліни, приймає іспити або залік, не пізніше ніж за 2 тижні до іспиту чи заліку.

3.Оцінка виставляється на підсумковому занятті з курсу на підставі попереднього ознайомлення викладача зі змістом індивідуального навчально-дослідницького завдання.

4. Оцінка є обов’язковим компонентом іспитової оцінки і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу.

Отже, роль позааудиторної самостійної роботи студентів полягає в опануванні студентами навиків самоосвіти, вмінні аналізувати процеси і явища. Тому важливим виступає визначення факторів організації позааудиторної самостійної роботи, а саме:

– психологічні механізми процесу учіння;

– добові біоритми роботи головного мозку;

– схеми повторення інформації, отриманої під час аудиторних занять;

– застосування інформації отриманої під час самостійної роботи в практичній діяльності;

– систематичний контроль і дійова допомога студентам викладачами під час позааудиторної самостійної роботи.

Зазначимо, що саме самостійна робота та розуміння сутності її комплексного взаємопроникнення в процес навчання дає змогу організовувати позааудиторну роботу на рівні трансформації знань студентів, що визначає вагому роль позааудиторної самостійної роботи студентів при підготовці майбутніх фахівців.

Професійна педагогічна освіта вимагає переосмислення самого змісту освіти, його структури та форм організації [7]. Величезний інформаційний потік, який помітно зростає при входженні України до європейського освітнього простору, вимагає від учителя ґрунтовнішої підготовки не лише до раціонального відбору, переробки, зберігання і використання знань про світ, кількість яких зростає, а й розвитку духовності, почуттєвої сфери майбутніх вчителів початкових класів.

Старе китайське прислів’я стверджує: «Навіть найдовший шлях починається з першого кроку». Позааудиторна самостійна робота студентів може стати саме тією споруджувальною силою реформування освіти, яке збереже надбання минулої освіти водночас будуючи нові стандарти сучасних педагогічних практик.

Згідно з Положенням "Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах", самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних завдань.

Доведено, що тільки ті знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, думці і дії, будуть насправді міцні. В процесі викладання навчального матеріалу засвоюється 15 відсотків інформації, що сприймається на слух, 65 відсотків - слух і зір.

Список літераутри:

1. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М.: Совершенство, 1980.

2. Астахова Е.В. Трансформация социальных функций высшего образования в современных условиях: Учебн. брошюра по социологии

образования для магистров, аспирантов, преподавателей высшей школы. – Х.: ХГИ „НУА”, 2000.

3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогического успеха. – М., 1989.

4. Камков И.А. Педагогика высшей школы. – М.: МЭСИ, 1980.

5. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение: Учеб. пособие. – К.: Вища школа,1990.

6. Рувинский Л.И., Кобыляцкий И.И. Основы педагогики. – К., 1996.

7. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2005. – С. 146-152.

Тематика: Економічні науки

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СФЕРИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ГОСТИННОСТІ

Познякова О.О.

к.е.н.

ДДМА, старший викладач

ID ORCID 0000-0001-6063-1355

З кожним кроком розвитку сучасного стану конкурентної боротьби майже кожна організаційна структура, що діє на території України, стикається з двома нагальними проблемами: 1) рентабельність; 2) здатність виживати у все більш конкурентному середовищі. Тому, володіючи економічною незалежністю та повністю відповідальною за результати своєї господарської діяльності, структури готелів та ресторанів повинні формувати системи управління, які були б здатні гарантувати високу ефективність, конкурентоспроможність, а також стійке стабільне становище на ринку послуг гостинності та рамки, що не суперечать інтересам суспільства. Більше того, рівень розвитку конкуруючих бізнес-структур, їх темпи зростання на внутрішньому ринку послуг, а також

ступінь їх конкурентоспроможної стабільності повинні певним чином мотивувати розміщення приміщення та харчування, щоб постійно активізувати діяльність свого апарату управління в пошуку нових способів вирішення питань управління. Важливе значення має розробка раніше невикористаних можливостей стратегічного розвитку, визначення управлінських, а також пріоритетів виробництва та впровадження у напрямку дотримання суворих стандартів та гарантування якості готельного продукту, виконаних відповідно до різноманітних змін та в уподобання споживчів.

Практика ведення готельного бізнесу в Україні виявляє проблематичне впровадження передових технологій міжнародної гостинності, включаючи управління, що пов'язано з: 1) недостатньо високою керованістю всіх економічних процесів; 2) недостатнє поєднання особистих та групових інтересів учасників виробничих та впроваджувальних процесів готельно-ресторанного напряму з інтересами суспільства; 3) недостатня прозорість діяльності керованих структур у сфері сучасної гостинності; 4) проблеми навчання та працевлаштування фахівців високо категоризованого готельно-ресторанного напрямку.

Тому вітчизняні організації готелів та ресторанів повинні систематично охоплювати передові методології та технології міжнародної гостинності та використовувати чинники та механізми конкурентної поведінки, які дозволяли б в умовах вітчизняного готельного виробництва створити більш досконалу споживчу пропозицію, яка могла б стати унікальною компетентністю, а отже, підвищувати конкурентоспроможність організації.

У сучасному розумінні конкурентоспроможності об’єкта гостинності є його здатність успішно конкурувати з подібними організаційними підрозділами, які діють у конкретному, строго визначеному сегменті споживчого ринку готелів. У той же час конкурентоспроможність може проявлятися і в частині управлінських процесів у сфері гостинності, а також у частині її відділів, ієрархічному рівні тощо. У той же час сукупність таких компонентів, як конкурентоспроможність готельного продукту,

конкурентоспроможність організаційного підрозділу, конкурентоспроможність географічного регіону, конкурентоспроможність країни визначатиме можливості конкретного закладу гостинності у проведенні змагань [1, с. 112-119].

Концепція забезпечення конкурентоспроможності в галузі сучасної гостинності передбачає ситуаційне поєднання факторів конкурентоспроможності в секторі гостинності, які визначають потенціал даного закладу конкурувати з аналогічними об'єктами в обраному сегменті запланованого ринку, і базується на принципі конкурентоспроможності та закономірності стратегічного управління [2, с. 77].

Процес управління конкурентоспроможністю повинен включати розробку стратегії конкурентоспроможної гостинності, заснованої на всебічному розумінні правил конкуренції, що визначають привабливість та прибутковість різних видів сучасної готельно-ресторанної діяльності. Правила змагання поєднували взаємодію п'яти рушійних конкурентних сил і згодом були названі теорією рушійних сил конкуренції. А саме: 1) вихід на ринок нових конкурентів, 2) загроза від замінників, 3) ринкова сила покупців, 4) ринкова сила постачальників, 5) конкуренція між конкурентами на ринку [3, с. 89-96;, 7, с. 56-59; 8, с. 69-78].

У готельному господарстві комбінована дія вищевказаних сил визначає здатність об'єкта гостинності отримувати середню віддачу від вкладеного капіталу, що перевищує вартість капіталу. Загальна потужність цих п'яти сил змінюється в залежності від категоризації, виду або споживчої ніші готельного господарства і може змінюватися в міру розвитку. Практичне застосування цієї теорії дає можливість визначити стратегічні нововведення, використання яких сприяє максимізації прибутку в індустрії гостинності, а її головна мета - збільшити шанси керівництва на пошук необхідних стратегічних нововведень у процесі управління конкурентоспроможністю закладів гостинності.

Цикл управління конкурентоспроможністю в галузі сучасної готельно-ресторанної галузі повинен базуватися на етапах стратегічного управління, які

включають механізми стабілізації різних модифікацій основ стратегічного встановлення цілей об'єкта гостинності. А саме: 1) розробка стратегії для індустрії гостинності, 2) розробка та впровадження алгоритмів адаптації розробленої стратегії до специфічних особливостей індустрії гостинності, що діють на українському ринку гостинності; 3) розробка та використання механізмів реалізації стратегії, зменшення можливості збиткової модифікації основних принципів індустрії гостинності [4, с. 41-49].

Стратегія компанії індустрії гостинності, що складається з всебічного плану управління структурою організації готелів та ресторанів, повинна зміцнювати позиції закладу гостинності на ринку конкурентів і, таким чином, координувати зусилля та можливості галузі індустрії гостинності, спрямовані на залучення задоволення потенційної клієнтури, успішної конкуренції та досягнення глобальних цілей [5, с. 12-18], а також врахування нюансів конкурентних умов ринку готелів в Україні.

Процес розроблення готельної стратегії повинен базуватися на детальному аналізі всіх можливих напрямків розвитку готельно-ресторанної галузі, а також на основі аналізу діяльності основних прямих конкурентів для кожної категоризації та типу сегменту. Тому алгоритм готельної стратегії полягає у виборі: 1) загальної сфери бізнесу для індустрії гостинності, 2) розробленої категоризації та видових сегментів внутрішнього ринку гостинності, 3) сегментів обслуговуваних клієнтів, 4) методів готельної конкуренції, 5) залучені ресурси, 6) моделі управління гостинністю.

Інвестуючи у вітчизняний готельно-ресторанний сектор підприємницької діяльності, необхідно усвідомити складність та довгострокову окупність таких підприємств, а також той факт, що перед тим, як почати продавати готельний продукт, потрібно довести його до стан конкурентоспроможності у вітчизняному виробництві. Досвід міжнародних готельних корпорацій, які успішно використовують можливості розбудови свого бізнесу на вітчизняних ринках гостинності, показує, що сильні сторони успішної сучасної структури готелів та ресторанів: 1) навички та досвід; 2) цінні матеріальні цінності; 3)

кваліфікований персонал; 4) цінні організаційні ресурси; 5) цінні нематеріальні активи; 6) конкурентні можливості; 7) партнерство або спільне співробітництво.

Таким чином, головним завданням вітчизняного готельного бізнесу має стати перетворення конкурентних сил українських закладів розміщення та харчування в стійку конкурентну перевагу, а також визначення переліку стратегічних дій, які зможуть у майбутньому усунути конкурентоспроможні недоліки розглянутих організаційних підрозділів. Крім того, якщо готельно-ресторанний комплекс має значну конкурентну перевагу в секторах готельного бізнесу, в яких конкуренти слабкі, це дозволить йому розпочати наступ і зайняти лідируючі позиції.

Список літератури:

1. Фатхутдинов Р.А. Стратегическая конкурентоспособность: ученик. М, 2005. 458 с.

2. Baumol, William J., John C. Panzar, and Robert D. Willing, with contributions by Elizabeth E. Bailey, Dietrich Fischer, and Herman C. Quirmbach. Contestable Markets and The Theory of Industry Structure. New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1982. 512 p.

3. Лузин А. Ключевые концепции современного менеджмента: Словарь управленческого революционера М, 2007. 345 с.

4. Сорокина Т.В. Управление конкурентоспособностью объектов гостеприимства в Российской Федерации (Competitive Management in Hospitality Industry in Russian Federation). М., 2010. 355 с.

5. Мировой опыт развития индустрии гостеприимства. М., 2008. 289 с.

Тематика: Економічні науки

РОЛЬ ОСВІТИ У ПІДВИЩЕННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Пойда В.Ю.

к.ф.-м.н., ст.н.с., доцент

Пойда-Носик Н.Н.

к.е.н., професор, кафедри фінансів і банківської справи

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Роль людини у глобальних змінах на планеті з кожним століттям збільшується. Ці зміни далеко і не завжди позитивні. Недаремно Джордж Сорос у своєму виступі в Давосі 20-24 січня 2020 року [1] наголосив на проблемі зміни клімату, яка ставить під загрозу виживання нашої цивілізації.

Прогрес у одній сфері приводить до регресу у іншій [2]. Тою "іншою" сферою стала екологія. Екологічний стан на планеті з кожним роком погіршується. Оскільки рушієм діяльності людей є енергія, то людство з кожним роком виробляє енергії все більше і більше. Виробництво енергії супроводжується викидами у атмосферу шкідливих газів, негативним впливом на екосистему крупних гідровузлів, радіоактивних відходів та ін. Виробництво енергії нашою цивілізацією з 1900 року по 2010 рік зросло у 24 рази, а на душу населення виросло з 0,4 до 2,4 кВт/людину. Нехай би так і було, якби не зворотна сторона цієї медалі – екологія. Постає питання про раціональне використання енергії, про енергоефективність, про енергозбереження. Це проблема глобальна, і вирішувати її необхідно всім і повсюди.

Кожна країна, кожен її громадянин зобов'язані вносити свій вклад у вирішення проблеми енергоефективності та енергозбереження. Така задача стоїть і перед Україною, і перед її громадянами. Проаналізуємо, яке місце займає Україна у вирішенні даного питання. Для цього доречно взяти до уваги

два індикатори, які є взаємопов'язаними та характеризують, з одного боку, екологічний стан держави з точки зору якості повітря, а з іншого – рівень енергозатратності економіки.

Екологічний індикатор чистоти повітря дозоляє оцінити рівень викидів вуглекислого газу на душу населення. Україна за цим показником у 2018 році займала 65 місце у світі (4,47 метричних тон на душу населення в рік), Великобританія у цьому списку посідала 54-у позицію (5,59 метричних тон), Франція - 60-у позицію (4,96 метричних тон), Швеція ділила 65 місце з Україною [3]. На перший погляд здається, наче Україна непогано виглядає серед інших високорозвинених країн Європи. Проте, зважаючи на показник рівня ВВП України на душу населення порівняно з приведеними європейськими державами, це далеко не так.

Економіка України надто енергозатратна. За даними [4] ВВП на одиницю затраченої енергії складає 3,54 $/кВт*год. Обернений до цієї величини показник енерговитрат на одиницю ВВП характеризує, скільки необхідно затратити енергії для виробітку одиниці ВВП. Значення цього показника становить 0,28 кВт*год/$ (індикатор енерговитратності). За цим показником Україна посідає 121 місце у світі, тоді як Великобританія – 16 місце (0,07 кВт*год/$), Франція – 55 місце (0,09 кВт*год/$), Швеція – 71 місце (0,10 кВт*год/$) . Як бачимо, Україна витрачає у 3-4 рази більше енергії на виробництво своєї продукції, ніж країни Європи, на які ми хочемо рівнятись.

Динаміка значення індикатора енерговитратності вітчизняної економіки вказує на його поступове зниження. Так, з 2008-го по 1016 рік він знизився з 0,33 до 0,28. Якщо такі темпи зниження показника продовжаться і далі, то щоб наздогнати і випередити навіть досить енерговитратну економіку Росії, яка посідає 112 місце у світовому рейтингу [4], Україні потрібно 25 років. Це при умові, що в Росії за 25 років нічого не зміниться… Отже, над цим потрібно задуматися.

У покращені індикатора енерговитратності повинні бути задіяні як центральні, регіональні та місцеві органи влади, так і великий, середній і малий

бізнес, так і громадяни. Для більшості учасників процесу основним показником є економічна вигода. Піднялась ціна на газ, почали утепляти будівлі та переходити на альтернативні джерела енергії. Утеплення будівель дуже часто не грамотне, а перехід на альтернативні джерела енергії частіше всього приносить більшу шкоду екології.

Центрами наукового підходу до вирішення зазначеної проблеми повинні стати вищі навчальні заклади у всіх регіонах України. Саме виші повинні взяти на себе розробку моделей енергоефективних будівель, та промислових виробничих вузлів. У вишах також доцільно створити консультаційні центри по енергоефективності та екології для надання консультацій населенню та бізнесу. Ця діяльність повинна бути підтримана органами як центральної, так і місцевої влади.

Список літератури:

1. Патологічний нарцис, китайський диктатор і безвідповідальний Facebook. Головне з виступу Сороса в Давосі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nv.ua/ukr/biz/economics/vistup-sorosa-v-davosi-patologichniy-narcis-tramp-diktator-si-czinpin-i-bezvidpovidalniy-facebook-50065968.html

2. Полное собрание законов Мерфи / пер. С англ. – 3-е изд – Минск: «Попурри», 20007. 608 с.

3. Liste der Länder nach CO2-Emission pro Kopf [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_der_Länder_nach_CO2-Emission_pro_Kopf

4. ВВП на единицу энергии - Классация стран [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://ru.theglobaleconomy.com/rankings/GDP_per_unit_of_energy/

Тематика: Юридичні науки

ПОВТОРНЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ В ЗВ'ЯЗКУ З ХВОРОБОЮ

Поліщук Назарій
ад'юнкт кафедри кримінального права
і кримінології факультету №1 ІПФПНП
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

Питання про повторне звільнення від відбування покарання у зв'язку з іншою важкою хворобою представляє не тільки теоретичний інтерес, але і важливе практичне значення. При аналізі кримінально-правової характеристики осіб, звільнених від покарання через хворобу, було зазначено що, практично кожний 5 з тих, хто знову скоїв злочин після звільнення по ч.2 ст.84 КК України, були повторно звільнені судом на цій же підставі. При цьому термін між першим звільненням через хворобу і другий в середньому не перевищував два-три роки, а середній термін перебування особи на волі після першого звільнення через хворобу до скоєння нового злочину в середньому склав від одного до двох років.

Необхідно зазначити, що чинне законодавство не регламентує питання, пов'язане з повторним звільненням від відбування покарання через хворобу, не вирішене це питання і на рівні діючих підзаконних нормативних актів, в тому числі у спільному наказі Міністерства юстиції України та Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі» від 15.08.2014 № 1348/5/572 [1]**.** Немає будь яких тлумачень по цьому питанню і в практиці Верховного Суду України.

У судовій практиці такий дозвіл закону, обумовлений відсутністю будь якої заборони, застосовується незалежно від тяжкості вчиненого особою

злочину, особистості засудженого, наявності у особи непогашеної судимості за попередній злочин, час появи важкої хвороби у засудженого і інші.

Крім того, суди при повторному звільненні за станом здоров'я не оцінюють ту обставину, що нові злочини скоюються, як правило, навмисне і після нетривалого періоду після першого звільнення особи через хворобу. За статистикою, в середньому такий термін становить від одного до півтора року, рідше - від двох до трьох років. З точки зору динаміки суспільної небезпеки таких осіб, можна вважати, що вона не зникає, а, навпаки, підвищується, так як при неодноразовому вчиненні злочину у особи формується стійка злочинна установка [2, с.40-41].

При дослідженні проблеми повторного звільнення від покарання через хворобу найбільш важливим є питання про те, чи доцільно взагалі повторне звільнення від відбування покарання за ч.2 ст.84 КК України; якщо так, то по відношенню до всіх або якоїсь певної категорії засуджених. У юридичній літературі з даної проблеми немає єдиної думки. Одні автори вважають, що якщо засуджений раніше звільнявся від відбування покарання через хворобу і вчинив новий злочин, то він не може бути звільнений судом за тією самою підставою, так як такий засуджений не встав на шлях виправлення і не оцінив проявленого до нього гуманного акту. Так, заборону на повторне звільнення через хворобу І.А. Кирилова відносить «лише до випадків вчинення особою нового умисного злочину», А Н. Ералін вказує, що повторне звільнення можливе лише по відношенню до осіб, які страждають важкими соматичними захворюваннями [3, с.43]. І.Д. Перлов свого часу пропонував закріпити в законі положення, відповідно до якого вчинення достроково звільненим через хворобу умисного злочину протягом невідбутої частини покарання виключає повторне застосування до нього звільнення від відбування покарання через хворобу [4, с.152].

У той же час А.С. Михлин вказує на те, що суд при винесенні вироку за новий злочин повинен бути поінформований про застосування попереднього звільнення, тому він враховує стан здоров'я при призначенні покарання, і при

таких обставинах повторне звільнення навряд чи виправдано [5, с.143]. Однак слід зазначити, що суди в вивчених випадках, призначаючи невеликі терміни покарання у вигляді позбавлення волі при повторному скоєнні злочину особою, раніше звільненим у зв'язку з тяжкою хворобою, не вказуваючи в вироках на наявність у підсудних такої хвороби. Дана обставина дозволяє говорити про те, що суди при винесенні вироку за новий злочин на практиці далеко не у всіх випадках враховують стан здоров'я підсудного, тому цілком обґрунтована пропозиція А.С. Михлина не реалізується в судовій практиці.

Не виступає за категоричну заборону повторного звільнення по хворобі Ю.М. Ткачевский, але при цьому автор відзначає, що суд при вирішенні даного питання повинен бути особливо обережним, так як судова помилка може спричинити повторність вчинення злочину [6, с.115]. Проти пропозиції про введенні заборони на повторне звільнення через хворобу осіб, які вчинили новий злочин, виступає і С.Н. Сабанін, на думку якого «... по-перше, суб'єкт після другого засудження може захворіти хворобою, яка, на думку суду, абсолютно виключить його рецидив, а по-друге, і колишня хвороба може прогресувати, що також дозволить зробити аналогічний висновок. Інша справа, що до такої особи при повторному розгляді справи суд повинен поставитися більш уважно » [7, с.211].

В цілому з думкою Ю.М. Ткачевський і С.Н. Сабаніна можна погодитись, проте не слід забувати про те, що не будь-яка важка хвороба і не у всіх випадках перешкоджає здійсненню нових злочинів. Так, не виключена можливість того, що навіть якщо особа страждає на тяжку хворобу, внаслідок чого прикута до ліжка (або стає малоактивним), але при цьому знаходиться в повній свідомості, така особа може вчинити злочин за допомогою іншої особи або бути співучасником злочину. Наприклад, може передати хабар посадові особі через посередника за вчинення завідомо незаконних дій (бездіяльності) і стати суб'єктом тяжкого злочину. Важка хвороба не виключає можливості здійснення ряду інших аналогічних злочинів, в яких не потрібна особиста активна участь при виконанні об'єктивної сторони злочину.

Список літератури:

1. Спільний наказ Міністерства юстиції України та Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі» від 15.08.2014 № 1348/5/572, режим електронного доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-14

2. Дагель, П.С. Учение о личности преступника в советском уголовном праве : учебное пособие. - Владивосток: Дальневосточный гос. ун-т, 1970. - 128 с.

3. Ералин, А.Н. Вопросы совершенствования законодательства об ос¬вобождении от отбывания наказания по болезни / А.Н. Ералин // Проблемы уголовной ответственности и исполнения наказания : сборник научных трудов адъюнктов и соискателей. - М.: ВНИИ МВД СССР, 1982. - С.37-44.

4. Перлов, И.Д. Исполнение приговора в советском уголовном процес¬се. - М.: Юрид. лит., 1963. - 227 с.

5. Михлин, А.С. Проблемы досрочного освобождения от отбывания наказания. - М.: ВНИИ МВД СССР, 1982. - 152 с.

6. Ткачевский, Ю.М. Досрочное освобождение от наказания. - М.,1962, с. 408.

7. Реализация принципа справедливости в институте освобождения от уголовного наказания : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Сабанин С.Н. - Екатеринбург, 1993.

Тематика: Економічні науки

МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Поліщук О.А.
викладач
Економічного коледжу ДДТУ
м. Кам'янське, Україна

Сфера надання послуг є важливою галуззю економіки індустріально розвинутих країн і невпинно займає все більш стійкі позиції у світовому господарстві. Для багатьох країн характерними є тенденції збільшення обсягів виробництва послуг, зростання доходів від сервісної діяльності, зростання зайнятості в цій сфері.

Одним із напрямів в сфері обслуговування, який має потенціал розвитку і здійснює вагомий внесок в економіку країни, є надання послуг підприємствами готельно-ресторанного бізнесу.

Готельно-ресторанний ринок є надто чутливим до економічної ситуації в країні, до соціальних чинників і коливань курсу валют. В період 2013-2016 рр., не витримавши кризи, закрилося, а також залишилося на окупованій території 35,8 % закладів тимчасового розміщення й організації харчування. Після подій, які відбувалися в Україні в 2013–2014 рр., політичної та економічної кризи обсяг реалізованої продукції (товарів і послуг) закладів тимчасового розміщення й організації харчування зменшився на 14,2 %; в подальшому він поступово збільшувався і у 2017 році у порівнянні з 2013 роком спостерігалося його збільшення на 53,7 %. [узагальнено за 1, с. 74].

Зміни, які відбуваються останніми роками в готельно-ресторанному сервісі спричинені змінами в політичній, економічній, соціальній сферах і спрямовані на становлення нової економічної системи, заснованої на ринкових

відносинах, на поглиблення процесів входження України до високорозвиненого соціально-економічного, культурного і правового поля Європи і світу. Тому на підприємствах цієї галузі постійно присутні об'єктивні фактори, які ускладнюють процеси прийняття управлінських рішень через збільшення обсягів надходження інформації, яку необхідно вивчати і використовувати у повсякденній діяльності; через впровадження зразків нового обладнання, новітніх технологій в наданні послуг. Поява нових професій в готельно-ресторанній сфері, суттєві змістовні зміни праці фахівців традиційних спеціальностей, підвищення рівня освіти і культури працівників значно ускладнило структуру виробничих колективів цих підприємств.

Важливого значення в керуванні підприємствами готельно-ресторанного бізнесу, в прийнятті управлінських рішень набувають організаторські здібності керівника: вміння вибирати і ефективно використовувати кадри, визначати їх функції і делегувати їм певний обсяг повноважень, виявляти і використовувати можливості, здібності й творчий потенціал працівників, застосовувати відповідні методи регулювання їх поведінки і мотивації.

В менеджменті взагалі, і в готельно-туристичній сфері зокрема, кадри є одним із визначальних факторів: обслуговуючий персонал доволі тісно взаємодіє з клієнтами під час надання послуги, незалежно від того відбувається це під час безпосереднього «зіткнення» з клієнтом, чи персонал приймає участь в створенні певних «зручностей» для клієнта і ці операції є невидимими для нього – прибирання кімнати, готування їжі, утримання бази даних тощо [3, с.106]. І тому головним завданням менеджменту в цій сфері діяльності є належне ставлення до персоналу, його потреб з метою утримання співробітників. При цьому край важливим є створення ефективних заходів мотивації і стимулювання праці обслуговуючого персоналу, бо саме це є запорукою успіху в сучасних конкурентних умовах.

Ефективне управління персоналом готельно-ресторанного бізнесу не можливе без глибокого розуміння поведінки працівників, без вміння впливати на неї належним чином, правильного використання стимулів до праці.

Насамперед мотивація праці сприяє вихованню і формуванню працівника нового типу: доброзичливого, ініціативного, креативного, налаштованого на максимальні досягнення в праці.

При створенні на підприємстві системи стимулювання праці необхідно взяти за основу такі мотиви трудової діяльності, які є домінуючими. Наразі для наших співвітчизників вирішальним мотивом є матеріальний фактор. Однак це не означає, що ефективність праці залежить тільки від нього; стимули до праці пов'язані в багатофакторну систему.

В даний час кожному підприємству готельно-ресторанної сфери доцільно було б розробляти свої системи критеріїв та показників матеріального стимулювання для оцінки праці різних категорій співробітників, які б враховували ділові якості та кваліфікацію. Крім показників, які є загальними для всіх категорій працівників (рівень освіти, обсяг спеціальних знань і навичок, стаж роботи на даній або аналогічній посаді), для кожної групи працівників можливо передбачити особливі показники і критерії оцінки. З цією метою на підприємстві необхідно розробити Положення про оплату праці та преміювання, і запровадити щомісячну оцінку діяльності всіх категорій працівників. Така оцінка повинна проводитись за підсумками роботи як підрозділів, так і кожного співробітника. За результатами оцінки розподіляється розрахунковий преміальний фонд. При цьому у відомості обов'язково вказується відсоток збільшення чи зниження премії в порівнянні з розрахунковими показниками.

Окрім заробітної плати до матеріальних стимулів також можна запропонувати такі форми стимулювання, як оплата транспортних витрат, медичне обслуговування, страхування життя, оплата тимчасової непрацездатності, відпустки, надання абонементу до фітнес-центру, преміювання турами вихідного дня й деякі інші, які останнім часом все активніше стали застосовуватися на підприємствах України.

Поряд з матеріальним стимулюванням праці повинно також працювати соціальне стимулювання, яке виражається у зміні соціального (як

адміністративного, так і загального) статусу працівника. В даному випадку винагородою повинне виступати не лише вертикальне переміщення на вищу посаду, але й горизонтальне переміщення на посаду того ж ієрархічного рівня, що означало б, наприклад, роботу більш творчого характеру, або роботу з меншими контролем тощо. [3, с.112].

Дієвим також на сьогоднішній день є нематеріальне стимулювання праці: організація офіційного привітання працівників від імені керівництва із днем народження, святами; проведенням урочистих зборів, присвячених річниці підприємства; поліпшення умов на робочому місці; інформування співробітників про досягнення певних показників у роботі з метою створення атмосфери спільності результатів.

Система мотивації на підприємствах готельно-ресторанної сфери повинна будуватися таким чином, щоб працівники, які усвідомлюють зміст своєї діяльності і прагнуть досягнення цілей організації, могли б розраховувати на одержання відповідної винагороди. Формування такого персоналу є завданням мотиваційного менеджменту.

Таким чином, запроваджуючи вищезазначені методи мотивації праці в діяльність підприємств готельно-ресторанного бізнесу, можна розраховувати на приведення в дію можливостей працівника, пов’язаних з його майстерністю, освітою і фаховою підготовкою, розвитком трудового потенціалу, прагненням до творчості і самореалізації.

Список літератури:

1. Гірняк Л.І., Глагола В.А. Сучасний стан, перспективи та тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні. Одесса: Інфраструктура ринку. Електронний науково-практичний журнал. Випуск № 16, 2018 р.

2. Пащук О.В. Маркетинг послуг: стратегічний підхід: Навчальний посібник.-К.:ВД «Професіонал», 2005. – 560 с.

3. Нечаюк Л.І.,, Нечаюк Н.О. Готельно-ресторанний бізнес: Менеджмент: Навчальний посібник. 3-тє видання.- К.: Центр учбової літератури, 2017. – 344 с.

Тематика: Інші професійні науки

ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК ВЕНДИНГОВОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНОМУ СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНИ

Пономаренко В.О.
викладач І кваліфікаційної категорії
економічно-комерційних дисциплін
Лубенського фінансово – економічного коледжу ПДАА

Відлік новітньої історії вендінгу в Україні почався з середини 90-років, коли з одного боку, на ринок прийшли міжнародні фірми, для яких вендінг звична справа, з іншого боку, вітчизняні підприємці стали придивлятися до цього нового для них виду бізнесу.

Вендінг — це продаж товарів і послуг за допомогою автоматизованих систем (торгових автоматів). Набув широкого поширення в світі як зручний і не дуже вимогливий спосіб вести торгівлю або надавати послуги [2].

Основними перевагами вендінгового бізнесу є:

- відсутність потреби в продавцях, достатньо однієї людини для повного обслуговування десятка автоматів і ведення всього фінансового обліку по ним;
- безперервність - зможе працювати 24 години на добу 7 днів на тиждень, що означає додатковий прибуток;
- елементарність установки і підключення - для більшості існуючих вендорів досить однієї розетки з 220 В;
- відсутність потреби в спеціальних знаннях для ведення бізнесу;
- відсутність потреби в рекламі і просуванні бізнесу - автомат виглядає як саморекламний лайтбокс, його боки є окремою рекламною площею;

- легкість відкриття - для мінімальної версії на жвавому місці досить п'яти тисяч доларів при покупці одного нового автомата і набагато менше при купівлі одного вендора б/у без ремонту або його оренді [1, с. 89].

Все більше бізнесменів освоюють вендінг і його специфіку. Зараз перспективи вендінга в Україні виглядають надзвичайно перспективними. Звичайно, поки Україна значно відстає від інших розвинутих країн, як за кількістю, так і за асортиментом торговельних автоматів, але вже зараз можна сказати, що це відставання буде скорочуватися дуже швидко.

Сьогодні на вендінговому ринку України найбільшу частку займають кавові автомати. У цьому сегменті є попит, великі постачальники обладнання, налагоджені бізнес-схеми та місце для нових гравців. На ринку України в вендінговому бізнесі є снекові автомати, які продають будь-яку штучну упаковану продукцію, а також автомати з продажу охолоджених напоїв в банках і пляшках, але їх теж дуже мало. Щоб їх кількість зросла, на ринку повинен з'явиться великий гравець, який буде зацікавлений в розвитку мережі.

Вендінгові автомати можна як орендувати, так і купувати. Основний негативний момент оренди – це прив’язка до певної марки товару і цінами виробника, які підвищуються. При покупці автомата існує менше обмежень, як в плані місць розміщення, так і інгредієнтів. Можна використовувати більш дешеві продукти, які не поступаються за якістю брендовим. В результаті - рентабельність більше, а окупність швидше. Якщо ви плануєте короткострокову перспективу роботи на вендінговому ринку, то оренда вигідніше, а в довгостроковій - вигідніше буде купівля апарату.

Є місця, де вендінгові власники зовсім не платять за оренду, наприклад, СТО або заправні станції. Тут такі апарати розглядаються, як додаткова послуга для клієнта.

При розміщенні автомата укладається договір про оренду, основні пункти якого передбачають, що орендодавець дає в користування площу в 1 кв.м, забезпечує доступ до мережі, заземлення та охорону. Орендар - зобов'язується

дотримуватися чистоти, обслуговувати автомат, мати всі документи на використовувані продукти і на сам автомат.

Збереження обладнання забезпечує охорона місця розташування автомату. Але не завжди орендодавці готові відповідати за дорогий автомат. В такому випадку автомат страхується, часто встановлюються датчики або сигналізація [2].

Електроживлення автомата або входить в орендну плату, або оплачується окремо по лічильнику.

Наповненням продукції автоматів займаються техніки-інженери, які забирають виручку, поповнюють продукти і здійснюють технічне обслуговування автоматів. Сервісне обслуговування здійснює продавець в рамках гарантійних зобов'язань.

Ціни на автомати залежать від стану - новий або вживаний, технологічності - автомат або напівавтомат, а також функціональності. Більш дорожче коштують моделі, у яких можна вибрати комплектацію і дизайн.

Незважаючи на відносну молодість автоматного бізнесу в Україні, вже можна підбивати підсумки перших років розвитку, аналізувати досвід та робити висновки. Отже, головне для розвитку вендінгового бізнесу в Україні є:

- створення сприятливого клімату для входу великих компаній, які мають торгові апарати а Європі;

- вміння підприємця знаходити жваві місця;

- вміти домовлятися з орендодавцями і фірмами, які надають та продають торгові автомати;

- зростання економічного благополуччя населення.

Зараз споживач знаходить кошти, на чашку кави так і в майбутньому зможе знайти їх на товари, що пропонуватимуться різними автоматами і тоді вендінговий ринок України почне стрімко розвиватись.

Список літератури:

1. Шпилик С. Управління збутовою діяльністю підприємства. Галицький економічний вісник. – 2012. – № 4(37). – С. 88–95.

2. Вікіпедія URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/вендинг (Дата звернення 27.01.2020 р.)

3. Вендінг URL:https://vending.com.ua. (Дата звернення 27.01.2020 р.)

Тематика: Юридичні науки

ТЕРМІН «ОСОБА З ІНВАЛІДНІСТЮ» ТА ЙОГО ДЕФІНІЦІЯ У ЧИННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Потайчук Ірина Володимирівна
к.ю.н., доцент, викладач вищої категорії
Запорізького гуманітарного коледжу
НУ «Запорізька політехніка

На сьогодні, згідно статистичних даних, в Україні значна частина населення – це особи з інвалідністю - люди, які потребують допомоги та підтримки від держави не лише в грошовому еквіваленті, а й особливого планування житла, облаштування під'їздів, громадського транспорту, забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, медичними препаратами чи виробами медичного призначення, сприяння у здобутті освіти, професійних знань, працевлаштування, медичних і культурних послуг (див. табл. 1) [1].

Таблиця 1

Кількість пенсіонерів усіх категорій,
у тому числі по інвалідності (*на початок року*)

	1096	2001	2006	2011	2016	2017	2018
Усього пенсіонерів, тис. осіб	14487	14447	14050	13738	12296	11956	11725
у тому числі по інвалідності	1814	2015	1605	1491	1400	1395	1401

Окрім проблем соціально-правового забезпечення осіб даної категорії, виникає питання використання термінів на позначення осіб із зниженою працездатністю у вітчизняних нормах права.

Аналізуючи міжнародні англомовні документи в сфері захисту осіб з інвалідністю приходимо висновку, що в жодному акті не зустрічається слово «інвалід», адже термін «invalid» у перекладі українською мовою означає хворий, непрацездатний. У цих документах використовуються слова «disability», що означає нездатність - стан фізичного або розумового розладу, те, що робить людину нездатною, неспроможною. Причому в даному випадку вживається одночасно словосполучення «person with disability» чи «people with disability», акцентуючи увагу, що це особа, особистість, людина з певними вадами [2].

Однак, маючи багату на синоніми українську мову, даний термін (інвалід) донедавна офіційно вживався у нормативно-правовій базі. Згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо застосування терміна «особа з інвалідністю» та похідних від нього» внесено зміни до ряду законодавчих актів України і законодавчо вживаним став термін «особа з інвалідністю». Однак термін «інвалід» продовжують вживати як пересічні громадяни, так і посадовці, керівники юридичних осіб, а також у нормативно-правових актах [3], що свідчить про низьку правову культуру нашого суспільства.

Варто звернути увагу на думку осіб з інвалідністю. Так, Володимир Азін – експерт Національної асамблеї людей з інвалідністю, один із засновників Всеукраїнського громадського об’єднання «Група активної реабілітації», зазначив: «Слово «неповносправні» — це опис, а не група людей. Завжди вживайте термін «люди з інвалідністю» чи «особа з інвалідністю». Уникайте вживання медичних штампів, здатних підсилювати стереотипи про людей з інвалідністю як про «нездорових людей». Уникайте таких фраз, як «хворіє на...», «жертва (чогось)», які викликають жаль та навіюють відчуття постійного

болю та безнадійності. Уникайте використання образів, які передають страждання, небезпеку, ізоляцію або пасивність…» [4].

В Конвенції «Про боротьбу з допінгом у спорті», яка ратифікована Законом України від 03.08.2006 року - вживається термін «особи з обмеженими фізичними і розумовими можливостями».

В окремих нормативних актах для означення такої категорії населення вживається також термін «особи з обмеженою працездатністю». Зокрема, в Законі України «Про місцеве самоврядування» (п.п.12 п. б ст. 34), 177 Господарському кодексі України (ст. 177).

Щодо дефініції даного терміну, так у «Декларації про права інвалідів» від 9 грудня 1975 року, прийнятою Генеральною Асамблеєю ООН, під цією категорією людей розуміються особи, які не можуть повністю або частково самостійно забезпечити потреби нормального, особистого і соціального життя через вроджену чи набуту ваду, фізичні або розумові здібності. Міжнародна організація праці в Конвенції «Про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів» від 20 червня 1983 року цим терміном зазначає особу, можливості якої отримувати, зберігати підходящу роботу та просуватися по службі значно обмежені у зв'язку з належним чином підтвердженою фізичною чи розумовою вадою. Що ж стосується Конвенції ООН «Про права осіб з інвалідністю» від 13 грудня 2006 року (акт, в який внесено зміни щодо вживання відповідного терміна), то згідно її норм, до цієї категорії людей відносяться особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які при взаємодії з різними життєвими бар'єрами, негараздами можуть заважати їх повній, ефективній участі в діяльності суспільства нарівні з іншими.

У ст. 2 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 квітня 1991 року зазначено, що особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав

нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист. Таке ж визначення надано в ст. 1 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» від 6 жовтня 2005 року.

Виходячи з аналізу міжнародного й вітчизняного законодавства, для вирішення даної проблеми необхідно встановити єдиний термін для усіх правових джерел, який буде характеризувати осіб із зниженою працездатністю та уніфікувати визначення поняття «особа з інвалідністю».

І варто пам’ятати, що сьогодні в основі соціальної моделі інвалідності лежить не фізіологія особи (порушення стану здоров’я), а бар’єрна природа суспільства.

Список літератури:

1. Україна у цифрах: статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ : ТОВ «Видавництво «Консультант». 2018. URL https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2018/zb/08/Ukr_cifra_2017_u.pdf

2. Українсько-англійський словник: тлумачний словник. URL: http://www.unlimited-translate.org/uk/dictionaries/ukrainian-to-english/translate/%D1%82%D0%BB%D1%83%D0%BC%D0%B0%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA.htm

3. Про стан забезпечення в Україні встановлених чинним законодавством соціальних, економічних, правових і конституційних гарантій у сфері соціального захисту та реабілітації інвалідів : Постанова Верховної Ради України від 20.02.2003 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/560-15

4. Як розповідати про людей з інвалідністю: поради для журналістів. URL: http://ud.org.ua/statti/244-yak-rozpovidati-pro-lyudej-z-invalidnistyu-poradi-dlya-zhurnalistiv

Тематика: Інші професійні науки (Технічні науки)

ИССЛЕДОВАНИЕ СИСТЕМЫ ЭЛЕКТРОПРИВОДА С МНОГОФАЗНЫМ АСИНХРОННЫМ ДВИГАТЕЛЕМ

Потапский П.В.

Подольский государственный аграрно-технический университет, учебно-научный институт энергетики, кандидат технических наук, доцент кафедры электротехники, электромеханики и электротехнологий, ORCID 0000-0003-4792-8992, p.v.potap@meta.ua

Козак А.В.

Подольский государственный аграрно-технический университет, учебно-научный институт энергетики, кандидат технических наук, ассистент кафедры электротехники, электромеханики и электротехнологий, ORCID 0000-0002-0919-0344, oceanalexx@gmail.com

Гарасимчук И.Д.

Подольский государственный аграрно-технический университет, учебно-научный институт энергетики, кандидат технических наук, доцент кафедры электротехники, электромеханики и электротехнологий, ORCID 0000-0002-4304-4447, igorgarasymchuk@gmail.com

Одним из перспективных направлений в развитии привода является разработка систем переменного тока, выполненных на базе асинхронных двигателей с короткозамкнутым ротором (АД). При этом одна из актуальных задач при разработке современного электропривода (ЭП) заключается в снижении уровня вибраций и шумов асинхронной машины.

Шум электрических машин и пути его устранения – это относительно старая, но все еще актуальная и сложная проблема. Напряженная борьба с шумом обусловлена как чисто физиологической причиной, то есть стремлением создать бесшумную рабочую среду, так и чисто технической, так как любой

шум вызван вибрацией частей машины. Вибрирующие части испытывают большее напряжение и часто являются причиной отказов, а также старения машин. Кроме того, вибрации машин передаются через фундамент и могут в больших машинах быть причиной вибрации всего агрегата.

Аналитический обзор литературы и практика применения электрических приводов показывают, что асинхронные машины с их высокими технико-экономическими показателями в то же время являются наиболее неблагоприятными с точки зрения образования магнитного шума вследствие их малых воздушных зазоров.

Исходя из этого, можно сделать вывод о том, что разработка систем переменного тока, выполненных на базе АД, является актуальной задачей, требующей проработки комплекса вопросов при ее решении, и, в частности, вопроса уменьшения в двигателях уровня магнитных шумов при сохранении на должном уровне других технико-экономических показателей.

Проведены исследования работы многофазного асинхронного двигателя с короткозамкнутым ротором в векторной системе современного электропривода с предложенной структурой регуляторов. Результаты имитационного моделирования пуска и реверса 9-фазного ЭП при номинальных параметрах на валу двигателя приведены на рисунке.

Улучшение виброшумовых показателей ЭП достигнуто за счет снижения колебаний электромагнитного момента, а также за счет уменьшения переменных составляющих радиальных усилий, действующих на статор АД со стороны магнитного поля. Отмечено практически полное отсутствие шумов, обусловленных тангенциальной составляющей магнитной силы и уменьшение шумов от радиальной ее составляющей на 18 дБ по сравнению с трехфазными системами.

В таблице 1 для сравнения приведены величины пространственных гармоник радиальных магнитных сил при работе 9-фазного АД в векторной системе управления в различных режимах.

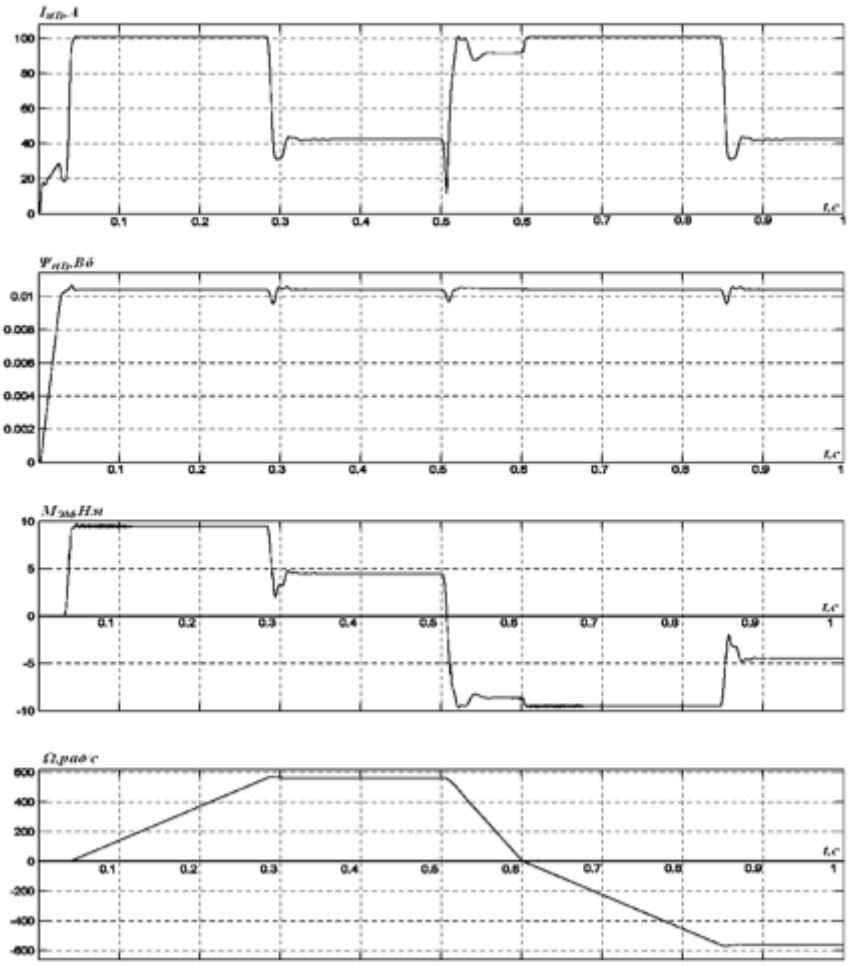

Рисунок. - Результаты имитационного моделирования 9-фазного ЭП.

Таблица 1

Величины пространственных гармоник радиальных магнитных сил при работе 9-фазного АД в векторной системе управления в различных режимах

Режим работы	$p_{2тотн}$	$p_{4тотн}$
$M=M_н$, $\omega=\omega_н$	0,128	0,044
$M=0,1M_н$, $\omega=\omega_н$	0,143	0,055
$M=M_н$, $\omega=0,001\omega_н$	0,137	0,057
Ограничение момента, $M=2M_н$, $\omega=\omega_н$	0,596	0,204

Проведены исследования работы многофазного АД в частотно-токовой системе ЭП с минимизацией магнитных шумов. Исследования показали сравнительно высокие регулировочные, энергетические и виброшумовые

характеристики разработанного ЭП. Улучшение виброшумовых показателей также достигнуто за счет снижения колебаний электромагнитного момента, а также за счет уменьшения переменных составляющих радиальных усилий, действующих на статор АД со стороны магнитного поля.

Отмечено практически полное отсутствие шумов, обусловленных тангенциальной составляющей магнитной силы и уменьшение шумов от радиальной ее составляющей на 14 дБ по сравнению с трехфазными системами.

В таблице 2 для сравнения приведены величины пространственных гармоник радиальных магнитных сил при работе 9-фазного АД в векторной системе управления в различных режимах.

Таблица 2

Величины пространственных гармоник радиальных магнитных сил при работе 9-фазного АД в частотно-токовой системе управления в различных режимах

Режим работы	$p_{2\text{тотн}}$	$p_{4\text{тотн}}$
$M=M_н$, $\omega=\omega_н$	0,215	0,108
$M=0,1M_н$, $\omega=\omega_н$	0,202	0,097
$M=M_н$, $\omega=0,01\omega_н$	0,207	0,112
Ограничение момента, $M=2M_н$, $\omega=\omega_н$	1,023	0,005

Проведены исследования работы векторных и частотно-токовых систем многофазного ЭП при возникновении различных видов не симметрии: обрыв фаз, не симметрия напряжений по амплитуде, не симметрия напряжений по фазе. Исследования показали незначительное ухудшение динамических, энергетических и виброшумовых показателей ЭП по сравнению с симметричными режимами, но улучшение этих показателей по сравнению с работой ЭП без обратных связей по электромагнитным переменным двигателя.

Список литературы:

1. Геллер Б., Гамата В. Высшие гармоники в асинхронных машинах. – М.: Энергия, 1981.

2. Бабаев М.Б., Голубев А.Н., Королев А.Н. Особенности применения многофазных асинхронных двигателей в регулируемом приводе // Электричество. – 1991. – № 11. – С. 57–61.

3. Голубев А.Н., Игнатенко С.В. Влияние числа фаз статорной обмотки асинхронного двигателя на его виброшумовые характеристики // Электротехника. 2000. - № 6. - С. 28-31.

4. Ларионов Д. А., Брысин А. Н. Нет колебаниям // PakkoGraff. — 2003. № 2. (http://www.paldcograff.ru/reader/aiticles/business/practice/72.php)

Тематика: Педагогічні науки

INNOVATIVE PEDAGOGICAL APPROACHES TO THE LEARNING OF FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER SCHOOL

Пренько Яна Олегівна
викладач кафедри загальноправових та
соціально-гуманітарних дисциплін
Херсонський факультет
Одеського державного університету внутрішніх справ

“In the pursuit of innovation, it is impossible to win, because what is innovation today will be commonplace tomorrow, and the day after tomorrow will be a lagging trend. Moreover, the very concept of "innovation" is perceived differently and very much depends on the environment and the overall level of development of the country. In my opinion, the main thing in innovation is to understand what they are needed for and how they can help us achieve our goal. I was remembered for the speech by the Cambridge Assessment NGO, which works with governments around the world to help develop curricula. In their view, in order to make education accessible and effective, three doors need to be opened: the teacher, curricula and technology in the hands of the students. And these three components are equally

important and mutually supportive. ”- says Anna Sidoruk, Project Manager at Osvitoriya after visiting the world's largest education forum, the Education World Forum in London. [5]

What does Generation Z expect from learning and technology? - is probably the most important question that the teacher should ask himself.

Study Needs, or How to be on the same wave with students

Being interesting to the digital generation means knowing what it breathes, wondering how it lives. It is necessary to constantly monitor the fashion trends of the audience, to integrate into its channels of communication, to understand slang. On the other hand, you need to keep your heart on the pulse and keep up with the needs of the business for which we train professionals. It is important to explain to future professionals what knowledge they will gain in their careers that they are constantly showing the dynamics of change.

"Pack and sell" your item

In teaching a foreign language that has changed tremendously over the decades, you need to know the latest trends. A simple example: 17 years ago at university I studied a discipline called "Foreign Language". Sounds boring and detached from reality, doesn't it? But students will enroll in a course called Fundamentals of English Practice because they see the prospect or at least hear about its practical utility in future work. It is witty because they are identical in content to the discipline.

Kill the monotony, break the tempo.

Psychologists have proven that a person is able to focus on a question that interests him for no more than 12 minutes. Provided there is primary interest in the subject. Without this attention it will not be at all. It is important to keep in touch with the listeners, change the vector or focus in the presentation of information, change the pace and degree of the discussion. Poor giving is the main enemy of perception. We understand this as the heads of the audience descend into smartphones.

Communicate and target your audience

Any activity is not a monologue. One of the main tasks of the teacher is to invite for dialogue, to make them think, to encourage students to ask questions. The dialogue makes it much easier to understand what interests the listeners want to hear. The curriculum should not be seen as a constant, it should be constantly adjusted to the needs of the students. Dialogue is the most useful format for teaching.

Classes are a managed partnership

The teacher can improvise, shift accents, make game elements. And even it has to, given that about half of Generation Z use interactive apps or games for training. But when starting a discussion, make sure that it does not turn learning into chaos.

However, the main question is: what kind of things make a good teacher? It is easy to guess that this is a good education in his discipline and professional freedom (to teach by the methods that he chose). But the third point is not to improve your skills, as you might think, but to communicate with colleagues, because the time to exchange experience is more effective than the same time spent on training. How long to study - best results? This is another myth. In fact, there is no correlation between the length of the school day and academic achievement, and this applies not only to students but also to teachers in the first place. Finnish, Estonian students are constantly showing better results than students from the United Arab Emirates. Although the former go to school at the age of 7 and spend no more than 6 hours daily there, the latter start to study at 3.5 years and have 8 lessons per day. Exchange of experience is a must have for a foreign language teacher. The benefits are much more than communicating with a native speaker, rather than communicating with a teacher like yourself. [7]

Principles of innovative activity of the teacher

The innovative activity of the teacher involves following certain principles, here are some of them:

1) The principle of integration of education. Requires the attention of each student individually as an individual and is oriented towards the formation of a citizen with high intellectual achievements.

2) The principle of differentiation and individualization of education. It requires the provision of conditions for the development of the abilities of each pet. Maximum development of abilities, regardless of socio-economic and social status of her family, gender, nationality, religion.

3) The principle of democratization of education. It envisages creation of prerequisites for development of activity, initiative, creativity of higher education applicants and teachers, involvement of the public in the management of HEA.

The implementation of these principles implies a change in the nature of the educational system, content, methods, forms, technologies of education and upbringing. The purpose of education under such conditions is the free development of individual abilities, motives, personal values of a versatile, creative personality. [4, c. 45]

Literature:

1. Alternative education. Learning-learning.

https://osvitoria.media/experience/vchymosya-vchytysya-yak-nalashtuvaty-svij-mozok-na-efektyvne-navchannya/

2. Alternative education. A mistake is what is needed. https://osvitoria.media/experience/pomylka-tse-te-shho-treba/

3. Major Trends in Education-2019

https://osvitoria.media/opinions/kudy-pryamuye-shkola-golovni-trendy-v-osviti-2019/

4. Innovative activity of the teacher: from theory to success. Information-methodical collection / Compiled by G.O. Sirotenko. - Poltava: POIPPO, 2006 - 124 p.

Тематика: Економічні науки

ІНТЕГРАЦІЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА БІЗНЕСУ НА ШЛЯХУ ДО ШОСТОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УКЛАДУ

Приймакова Ю.А.
Донбаська державна машинобудівна академія,
аспірант кафедри «Економіка підприємства»,
ORCID ID: 0000-0002-9510-3226,
prijmak1980@gmail.com

На 2018-2020 рр. припадає ряд серйозних економіко-політичних подій: пройшло 30 років після розпаду комуністичної системи, 20 років з початку азійської економічної кризи, 20 років з моменту введення євро, 10 років з розгортання глобальної структурної кризи. Але це не просто події, що залишилися в минулому, а ключові значущі моменти соціально-економічного розвитку, які багато в чому сформували пріоритети подальшого розвитку країн світу. Подолання довгострокової глобальної структурної кризи вимагає структурної перебудови основ світової економіки, фінансової системи, виробничих відносин і зміни технологічного укладу глобалізованого суспільства.

Природу глобальної структурної кризи відображають великі кондратьєвські цикли розвитку світової економіки (К-цикли), які майже 100 років тому відкрив видатний економіст М.Д. Кондратьев [1-3]. Господарство він розглядав як систему взаємозв'язків елементів. Дослідження економічної динаміки господарської системи на думку М.Д. Кондратьєва, охоплює дві групи проблем:

1) основні тенденції економічного розвитку в межах даної господарської системи;

2) коливання, які виявляються в процесі її розвитку і підпадають під поняття економічної кон'юнктури як сукупності ознак, що характеризують стан капіталістичного господарства: зміни рівня цін, відсотків, курсу цінних паперів, заробітної плати, дивідендів, розмірів обсягу продукції і т.ін.

Для обґрунтування великих циклів економічної активності вчений проаналізував обширний статистичний матеріал по чотирьох провідних високорозвинених країнах (Англії, Франції, Німеччини, США) за 140 років (з кінця XVIII ст. до початку XX ст.) і виявив циклічні хвилі тривалістю в середньому 40-60 років. Циклічність чергування підвищувальних та понижувальних хвиль М.Д. Кондратьєва (20-30 років) характеризує концентрацію можливостей розвитку виробництва і проблем. На рис.1 показано кілька К-циклів, які охопили часовий проміжок з початку минулого століття до наших днів, і ще на кілька десятиліть в майбутнє.

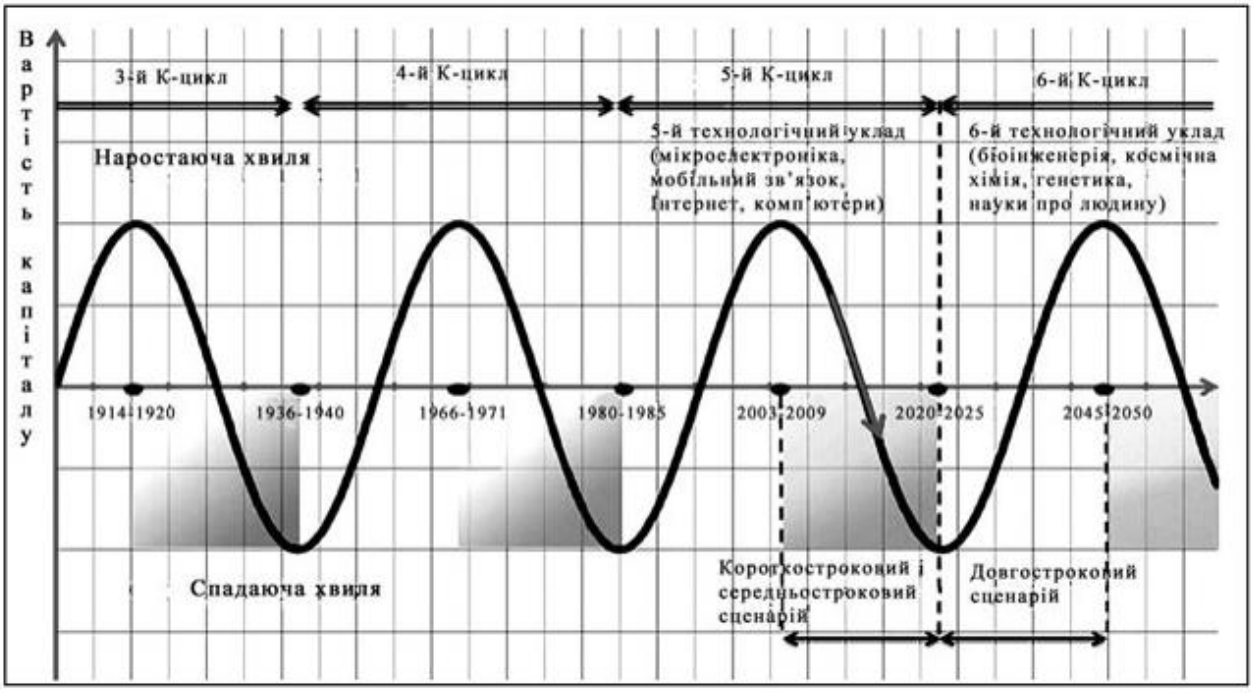

Рис. 1. Великі цикли економічної активності М.Д. Кондратьєва [2]

На кожній підвищувальній хвилі швидкий розвиток економіки індукує відповідні зміни в суспільстві. Далі, в силу настання передумов розвитку економіки, в залежності від потреб суспільства, підвищувальна хвиля

змінюється знижувальною. На кожній спадаючій хвилі кризово-депресивні явища і труднощі також призводять до трансформації економічних відносин. Тобто М.Д. Кондратьєв продемонстрував нерівномірний розподіл можливостей і проблем розвитку виробництва на макроекономічному рівні.

Аналізуючи ці цикли, бачимо, що для минулого століття були характерними Велика депресія в Сполучених Штатах Америки на спадаючій хвилі третього К-циклу і перший дефолт долара в 1933 році. Другий дефолт долара в 1971 році і нафтова криза 1973-1975 років припали на спадаючу хвилю четвертого К-циклу, яка перейшла в глибоку економічну кризу, названу стагфляцією. Зараз ми перебуваємо на спадаючій хвилі п'ятого кондратьєвського циклу, якому відповідає чергова системна криза.

Пошук виходу з великої депресії 1929-1933 років вдихнув життя в четвертий технологічний уклад: велике машинобудування, цивільну та військову авіацію, високотехнологічне будівництво, промислову енергетику.

Наступна системна криза 1971-1975 років підштовхнула до розвитку п'ятий технологічний уклад: мікроелектроніку, комп'ютерну техніку, інтернет, мобільний зв'язок.

Природа нинішньої кризи полягає в тому, що після двадцятирічного піднесення економіки, що почався в 1980-1985 роках, вже до 2000 року потенціал економічного розвитку п'ятого технологічного укладу було вичерпано. Великий капітал почав перетікати в спекулятивні сфери: іпотечні та фондові ринки, де без великих зусиль була можливість отримувати надвисокі прибутки. Почав нарощуватися величезний віртуальний капітал, який в грошовому еквіваленті все більше відривався від реальних активів економіки п'ятого технологічного укладу. Роздулася гігантська фінансова піраміда, поштовхом для її обвалу стала іпотечна криза 2008 року в США, масове неповернення кредитів, спад ліквідності. Як наслідок, снігова грудка фінансових проблем покотилася по всьому світу.

Структурна криза світової економіки, на думку В.А. Долятовського і М.В. Гречко, зумовлена переходом від п'ятого техноукладу (інтернет,

телекомунікації) до шостого (синтез наук, біо-, нано-, когнітивні технології), остільки наукою доведено прямий зв'язок економічної кризи і зміни технологічної платформи, що становить ядро технологічного укладу. Відзначимо те, що без необхідного критичного рівня розвитку науки, технологій і освіти - секторів відтворення знань і інновацій - перехід до наступного технологічного укладу неможливий [5].

Структурна криза світової економіки знизивши темпи зростання української економіки, скинула тим самим її в стан стагнації, яка має тенденцію до подальшої рецесії. Тому питання пошуку і побудови моделі розвитку національної економіки та факторів (ресурсів), що її забезпечують - стратегічно важливі і актуальні. У зазначеному контексті особлива роль належить науці, яка є одним з секторів (поряд з освітою і бізнесом), що генерує знання та інновації.

Інтегративний комплекс «наука-освіта-бізнес» - це специфічна єдність всіх трьох сфер. Причому присутність представників освіти, науки і бізнесу не є номінальними, навпаки, відбувається стійка узгоджена взаємодія організацій. З одного боку, комплекс має досить чітку структуру, систему розподілу ресурсів і діяльності, межі, всередині яких здійснюється взаємодія елементів і обмін ресурсами, а з іншого - їм властиві гнучкість і відкритість. Це дозволяє взаємодіючим організаціям спільно генерувати інновації [6].

Принцип об'єднання трьох суб'єктів на основі єдності цілей є системоутворюючим, оскільки задає умови для узгодження інтересів суб'єктів, координації їх діяльності, обміну і розподілу ресурсів. Метою об'єднання освітніх, наукових і бізнес-організацій в інтеграційні комплекси є створення інновацій. При цьому елементи, що входять до інтегративного комплексу, мають крім спільної мети (створення інновацій) також специфічні цілі. Так, бізнес орієнтований в першу чергу на одержання прибутку, тоді як наука насамперед зацікавлена в створенні нових знань, а освіта націлена на підготовку кваліфікованих і системно мислячих фахівців. Тому цілі в інтегративному комплексі складним чином переплітаються і повинні

моделюватися і узгоджуватися як в міжособистісних, так і в формальних міжелементних взаємодіях.

Список літератури:

1. Кондратьев Н. Д. Основные проблемы экономической статики и динамики: Предварительный эскиз. — 1-е изд. — Москва : Наука, 1991. 567 с.

2. Кондратьев Н.Д. Проблемы экономической динамики / Редкол. Л.И. Абалкин (отв. ред.) и др. – Москва : Экономика, 1989. 526 с.

3. Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения / Сост. Ю.В.Яковец. — Москва : Экономика, 2002. 768 с

4. Тебекин, А. В. Стратегический менеджмент : учебник для прикладного бакалавраата / А. В. Тебекин. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2015. — 333 с. — (Бакалавр. Прикладной курс). — ISBN 978-5-9916-5133-2. — Текст : электронный // ЭБС Юрайт [сайт]. — URL: https://urait.ru/bcode/384493 (дата обращения: 04.02.2020).

5. Долятовский В. А., Гречко М. В. Научный сектор генерации знаний: состояние и перспективы в условиях перехода к инновационной модели развития // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – №. 1. – С. 139-147.

6. Минина В.Н., Басов Н.В., Демидова И.Д. Интегративный комплекс как форма сетевого взаимодействия науки, образования и бизнеса // ЖССА. 2012. №5. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/integrativnyy-kompleks-kak-forma-setevogo-vzaimodeystviya-nauki-obrazovaniya-i-biznesa (дата обращения: 04.02.2020).

QUALITY CONTROL AND SAFETY OF MEAT RAW MATERIALS

Prylipko Tetiana
Doctor of Agricultural Sciences, Professor
Koval Tetiana
Ph.D. Sciences, Associate Professor ,
Podilsky State Agrarian and Technical University

Introduction. At the present stage of development of the meat processing industry, there is an increase in the production of new types of meat products, which include multicomponent emulsions, suspensions, gels and structured compositions, which are made of recycled protein content. It is worth noting that existing pate formulations are increasingly interested in exploring the possibility of using non-traditional raw materials and raw materials that can provide high quality canned pies. At the same time it is possible to note such kind of raw materials as turkey meat, which, in turn, can be attributed to dietary, and products made from it to delicacy [3,9].

Analysis of world trends in poultry shows [1, 4, 7] the stable pattern of increasing production and consumption of turkey. Recently, aseptic preservation has been in wide demand. The basis of this method [5, 6] laid a new principle of thermal sterilization of food. By developing a new method of aseptic preservation, it has become possible to intensify the heat treatment of the product and, as a result, to reduce its detrimental effect on the quality of the preserved product. However, although the aseptic method of preservation is one of the promising methods, it has not yet become widespread in the practice of canning production for various reasons, one of which being the technical complexity of creating aseptic conditions when packing and sealing the product in packaging, and the fact that this the method can be used for cans of homogeneous consistency.

Also, the way to sterilize products in the stream is in great demand. In the manufacture of canned foods of products having a homogeneous structure, it is possible to use heat treatment of the product in the stream as it moves in the product pipeline [4, 9]. The products are heated in heat exchangers of various types (tubular, plate rotators, etc.). Such heat treatment can be used for practically cans of homogeneous consistency and, moreover, is associated with packaging difficulties that do not preclude secondary contamination of the product with microflora.

Material and methodology of research. Experimental studies were carried out by conventional and standard methods used to study the physicochemical and bacteriological parameters of meat products [3].

Organoleptic evaluation of the products was carried out according to a modified Tilgner method DE [1, 6]. Due to the fact that new technologies and formulations of meat pate with biologically active substances were developed, it became necessary to develop scales of private qualities of their organoleptic evaluation. The quality of the combined protein-containing products was evaluated by a five-point tasting panel. The main indicators were taken into account: appearance, section view, texture, taste, color, smell. Tables were developed where each quality metric was matched by its characteristics.

Research results. Antibiotics include products of life of microorganisms, as well as their semi-synthetic derivatives and synthetic analogues, which in the body suppress or adversely affect pathogens. When ingested, antibiotics alter the intestinal microflora, which disrupts the synthesis of vitamins and multiplies pathogenic microorganisms. Pesticides include pesticides, which are widely used in the field of plant and animal husbandry. When pesticides get into the human body with food, they have a general toxic effect, affect the liver, kidneys, nervous system. The studies were performed using the physico-chemical method of chromatography, which consists in the separation of complex content of multicomponent mixtures. The high resolution of these methods makes it possible to separate substances that are similar in nature, structure and properties. This explains the widespread use of

chromatography in various areas of research, in laboratory practice, in industry, and the like.

In the study of the toxicity of turkey meat, it was found that the content of toxic elements in the tested batches did not exceed the permitted levels. Thus, the lead content in meat was 0.08 mg / kg, which is 6.2 times ($P < 0.05$) less than the determined norm, the arsenic content was at the level of 0.02 mg / kg or 5 times ($P < 0.05$) is less than the standard, and cadmium and mercury are not detected at all.

One of the main indicators of safety of the selected raw material is the presence of mesophilic aerobic and optional anaerobic microorganisms (MAFAnM) in it. Mesophilic aerobic and optional anaerobic microorganisms are called microorganisms, the optimal growth temperature of which is 25-40 ° C under conditions of oxygen access (aerobic) or its absence (anaerobic). The determination of the amount of mesophilic aerobic and optional anaerobic microorganisms was performed by counting colonies growing on solid nutrient medium after incubation at 30 ° C.

According to laboratory studies, the raw material found does not contain MAFanM colonies and is therefore safe for the production of meat products.

Thus, on the basis of complex analysis of turkey meat, we can conclude that the safety of meat raw materials for the production of pies of high quality and nutritional value.

The task of calculating the optimal formulation was formulated as follows: with known lists of ingredients that are acceptable for the production of a particular product, and the characteristics of each of them (content of moisture, fat, protein, amino acids, fatty acids, trace elements, cost, etc.), as well as the required mass of the obtained of the product, it is necessary to determine in what quantities it is expedient to include the ingredients in the formulation in order to meet the established requirements for the chemical composition, quality of the finished product and the amount of use of the individual ingredients or combinations thereof, to provide the minimum (maximum) value of the optimization criterion [2, 4. 8].

The following steps were consistently performed: data collection, systematization and analysis according to the characteristics of the selected list of ingredients and product requirements; calculation of variants of the optimal formulation with the selected optimization criterion and set restrictions; verification of the variant obtained for the possibility of improving the optimization criterion and KZB and / or FSW and / or MEM; comparative analysis of the calculated variants of the formulations and the choice of them for experimental verification [10]. The highest percentage (31%) of canned pate is made from turkey meat, namely turkey meat. The specified meat raw material has undergone laboratory testing and meets the requirements of quality and safety regulations. Beef liver is included in the recipe in the amount of 10% of the total mass of raw materials and at its nutritional value complements the quality indicators of pate. In order to give a gentle texture to the pate, a fermented pork skin in the brine is put into the recipe.

Conclusions

1. As a result of the mathematical analysis, five virtual models of canned pate formulations were developed. A comprehensive evaluation of the formulations obtained showed that the fifth model is optimal, with a maximum value of this indicator of 3.0.

2. Comparative analysis of the composition and thermal regimes of similar pate products shows that the proposed recipe for canned turkey meat has the optimal composition of ingredients that ensure the balance of the chemical composition of the product for its most complete absorption by the human body.

References:

1. On the basic principles and requirements for food safety and quality: the Law of Ukraine (as amended by Law No. 1602-VII of 22.07.2014, OJSC, 2014, No. 41-42, Article 2024, as amended by Laws No. 67 -VIII of 28.12.2014, OVR, 2015, No. 4, Article 19 No. 867-VIII of 08/12/2015). WWW. 2016. № 4. Article 40.

2. Ibatullin II, Zhukorsky OM, Bashchenko MI, etc. Methodology and organization of scientific studies in creativity: a tool. - K.: Agrarian Science, 2017. - 328 p.

3. Workshop on Feeding Farm Animals: Educ. tool. / [Ibatullin II, Melnyk YF, Otchenashko VV and others]. - K., 2015. - 422 p.

4. PrylipkoT., BukalovaN., Lyasota V Features of introduction of the HACCP system on enterprises of Ukraine The potential of modern scienct. London 2019 volume 1. p.p.49-60

5. Prylìpko, T.M., Prylìpko, l.V. Task and priorities of public policy of Ukraine in industries of safety of foodstuffs and international normatively-legal bases of safety of food products // Proceedings of the International Academic Congress «European Research Area: Status, Problems and Prospects» (Latvijas Republika, Rīga, 01–02 September 2016).

6. Pryliko TM Substantiation of regime parameters of the process of sterilization of canned meat / T.M. Prylipko, V.M. Kucius // Coll. Sciences. Proceedings of the Odessa National Academy of Food Technologies: Technical Sciences. - Odessa, 2014, - Issue 46. - Vol. 2, pp. 177-182.

7. Levy, M., Thaiss, C. A., & Elinav, E. Metabolites: messengers between the microbiota and the immune system. *Genes & development*, 2016. 30(14).1589-1597.

8. Kabata-Pendias A. Trace Elements in Abiotic and Biotic Environments / Alina Kabata-Pendias, Barbara Szteke. – CRC Press, 2015. – 468 p.

9. Waller U., Buhmann A.K., Ernst A. et al. Integrated multi-trophic aquaculture in a zero-exchange recirculation aquaculture system for marine fish and hydroponic halophyte production. Aquaculture International. 2015. Vol. 23. Is. 6. P. 1473-1489.

Тематика: Педагогічні науки

TEACHER'S ROLES IN DIGITAL ERA

Прокопчук М.М.
Інститут державного управління у сфері цивільного захисту
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мовної підготовки
ORCID ID 0000-0002-8248-0479,
+380679063735
mmprokopchuk@yahoo.com

The rapid development of digital technologies in the postmodern era speeds up our adjusting to the digital era and makes individuals to be the members of a new type of society.

The question of the purpose of education is of much dispute today, as well. In case we change the essence of learning paradigm, we have to take into account the changing role of the teacher as well.

Entering the classroom theatre, the teacher is to reveal some striking news. The message is quite disappointing as it means lifelong learning and development caused by digital literacy demands.

A new conceptual framework for digital literacy, which attempts to meet these requirements, was inrtoduced. This framework comprises five types of digital literacy skills: (a) photo-visual literacy; (b) reproduction literacy; (c) information literacy; (d) branching literacy; and (e) socio-emotional literacy [1].

Yoram Eshet from the Open University of Israel has revised the mentioned above model and added the sixth element such as "thinking skills" which are employed during human interactions with modern digital environments [2]. Thus, it means that both parties should employ a growing assortment of cognitive skills in order to perform and solve problems in digital environment.

On the one hand, the student of the digital era develops some “newgrowths” caused by spending enough time in the cyberspace and developing much higher level of adaptive skills [3]. It leads to providing students with certain knowledge, understanding, skills, capabilities, and cognitive styles for making appropriate judgments and decisions for themselves, their families, and their communities as well as a safe space to explore the values of others and make decisions about what they personally value, and showing them that it is okay to change one’s mind, or one’s values.

On the other hand, the teacher has two options to choose. The first one is to develop such kills faster than his students and the second is to get used to the reality and change his own teaching paradigm that involves reassessment such roles as the controller, the prompter, the resource, the assessor, the organizer, the participant and the tutor and rearranging them according to the new challenges [4].

The Prompter. The teacher encourages students to participate and make suggestions about how the students may proceed in an activity. The teacher should give a helping hand to students only when necessary.

The Tutor. The teacher acts as a coach when students are involved in project work or self-study. The teacher provides advice and guidance and helps students clarify ideas and limit tasks.

The Organizer. The success of many activities depends on good class management and students knowing exactly what they are o do next. Giving instructions and vital in this role as well as setting up activities.

The Participant. This role improves the atmosphere in class when the teacher takes part in an activity. However, the teacher takes a risk of dominating the activity when performing it.

The Resource. The teacher is a kind walking resource center ready to offer help if needed, or provide learners with whatever language they lack when performing communicative activities. The teacher must make him available so that learners can consult him when it is absolutely necessary. Still, this role is slowly being taken by the Internet resources.

The Assessor. The teacher is substituted by the computer and it assumes to see how well students are performing or how well they performed. Feedback and correction are organized and carried out by software. It's not the teacher but the online course software can grade and correct students.

The Controller. The teacher is in complete charge of the class, what students do, what they say and how they say. The teacher assumes this role when new language is being introduced and accurate reproduction and drilling techniques are needed. This role is gradually being taken to the informational technologies.

Taking everything said above into consideration, one can arrive at the conclusion that overcoming the digital era challenges, both parties should

1) employ a growing assortment of cognitive skills;

2) be active to perform and solve problems in digital environment;

3) rearrange a set of the main teacher's roles in the classroom theatre;

4) find his place in the future educational model.

References:

1. Aharon Aviram. *Towards a Theory of Digital Literacy: Three Scenarios for the Next Steps*. Retrieved from https://www.eurodl.org/materials/contrib/2006/Aharon_Aviram.htm

2. Eshet-Alkalai, Eran Chajut, E. (2010). You Can Teach Old Dogs New Tricks: The Factors That Affect Changes over Time in Digital Literacy. *Journal of Information Technology Education,* 9. Retrieved from http://www.jite.org/documents/Vol9/JITEv9p173-181Eshet802.pdf.

3. Galperin, P. (1999). *Введение в психологию* [*An Introduction to Psychology*]. Moscow, the Russian Federation: Knyzhniy Dom [in Russian].

4. Roncoroni, P. (2019). *7 Roles of the Teacher in the 21st century*. Retrieved from https://issuu.com/pro.pier/docs/7_roles_21st_century]

ТОЛЕРАНТНОСТЬ К НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ В КОНТЕКСТЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Протас О.С.
Полоцкий государственный университет
преподаватель кафедры мировой литературы и иностранных языков

Обращение к феномену неопределенности в современной педагогике связано высоким темпом изменений и трансформацией образования вследствие глобальных изменений экономики и общества. Лидеры мирового образования в отчете Global Education Futures (Глобальное Будущее Образования) выделяют основные направления изменений:

– ускорение социальных и технологических изменений (менее одного поколения);

– цифровизация экономики и общества и всепроникающие ИКТ;

– рост дефицита навыков и исчезновение массовой занятости;

– переход к «обществу массовой самореализации», сочетание работы, досуга, творчества и личной жизни;

– высокоперсонализированные сервисы в медицине, образовании;

– увеличение средней продолжительности жизни до 100 лет и трудовой занятости пожилых людей [9].

Новые тенденции, связанные с непредсказуемыми событиями и динамической парадигмой их контроля, обусловили актуальность обсуждения неопределенности в педагогике.

Для понятия неопределенности характерны множественность суждений, неточность, неполнота и фрагментированность, вероятность, неструктурированность, дефицит информации, изменчивость, несовместимость и противоречивость, непонятность. [6]

Е.Э. Кригер выделяет в профессиональной педагогической деятельности внутренние и внешние источники неопределенности.

Первые связаны с внутренними противоречиями педагога в процессе осмысления педагогической деятельности в контексте имеющегося опыта и новых тенденций развития педагогической науки и практики, субъект-субъектных отношений и собственной Я-концепции. Вторые связаны с динамикой внешней среды, полифункциональностью самой деятельности педагога, внедрением в педагогическую практику инновационных процессов. [5, с.10]. Автор высказывает точку зрения о различиях в восприятии ситуации неопределенности. Принятие неопределенности как задачи, имеющей личностный смысл, способствует самоосуществлению и саморазвитию педагога, рассмотрение ситуации как ограничивающей, не имеющей решения или выбора, отрицательно сказывается на профессиональной деятельности педагога и может привести к нарушениям психологического и физического здоровья.

Для объяснения поведения личности в неопределенных, многозначных ситуациях либо ситуациях, отсутствующих ранее в опыте субъекта в аппарате психологии введены понятия «толерантность к неопределенности» и «интолерантность к неопределнности», в основе которых лежит готовность личности *принимать* эти ситуации либо *избегать* их.

Т.В. Корнилова рассматривает толерантность к неопределенности как генерализованное личностное свойство, означающее *принятие* неопределенности или риска, стремление к изменениям, новизне и оригинальности, готовность идти непроторенными путями и предпочитать более сложные задачи, иметь возможность самостоятельности и выхода за рамки принятых решений. Интолерантность к неопределенности означает негативное отношение и неустойчивость к неопределенности, восприятие условий неопределённости как угрозы, стремление все прояснять [3, 5].

Неопределенность и многозначность – неизбежные элементы педагогической деятельности. Поэтому рассмотрение толерантности к

неопределнности как динамической характеристики позволяет сместить акцент с нее как стабильной черты в пользу возможности «толерирования» неопредленности при решении профессиональных педагогических задач в обстоятельствах дефицита необходимой информации, неясных критериев эффективности и вероятностных сценариях развития будущего.

Так, совладание с новыми сложными комплексными концептуальными системами (это может быть проблемная ситуация или задача) возможно при наличии у педагога механизмов, позволяющих преодолеть неопределенность и построить новую, непротиворечивую концептуальную модель.

Таковыми, согласно исследованиям В.П. Зинченко, О.А. Москвитиной, Т.В. Корниловой, Е.Э. Кригер, Шапкина А.С., Шапкина В.А., являются:

– постановка субъективно значимых целей и нахождения смысла «для себя лично». От того, насколько цель принята личностью и отражает ее ценностно-мотивационную сферу, зависит ее дальнейшая активность;

– количество прилагаемых волевых усилий, выражаемых в количестве времени, затраченном на решение задачи;

– готовность к риску и принятие ответственности за совершаемые действия, где риск сопряжен в большей степени с идеей «... неиспользования всего интеллектуально-личностного потенциала» [4, 94].

Таким образом, изучение толерантности к неопределенности в контексте педагогической деятельности представляется актуальной задачей в силу качественных изменений, происходящих в современном образовании. Продуктивным видится рассмотрение толерантности к неопределенности как процесса развития навыка, а не как «статичного» качества личности педагога. Современная система образования должна уделять особое внимание формированию гибкости мышления и устойчивости в условиях ускоряющегося мира.

Список литературы:

1. Зинченко, В.П. Толерантность к неопределённости: новость или психологическая традиция? // Вопросы психологии, № 6. – 2007. – С.3-20.

2. Корнилова, Т.В. Динамическое функционирование инллектуально-личностного потенциала человека в психологической регуляции решений и выборов. // Вестник Московского университета. Серия 14. Психология. – 2011. – №1. – С.66-78.

3. Корнилова, Т.В. Психология неопределенности: единство интеллектуально-личностной регуляции решений и выборов // Психологический журнал. №3 (34) – 2013. – С.89-100.

4. Корнилова, Т.В. Толерантность к неопределенности и эмоциональный интеллект // Психология. Журнал Высшей школы экономики. № 4 (11). – 2014. – С.19-36.

5. Кригер Е.Э. Типы ситуаций неопределённости в профессиональной деятельности педагога // Вестник ТГПУ. – 2014. – 1(142) – С. 9-12.

6. Леонов, И.Н. Толерантность к неопределенности как психологический феномен: история становления конструкта // Вестник Удмуртского университета: Философия. Психология. Педагогика. – 2014. Вып.4. – С. 43-52.

7. Москвитина, О.А. Субъект учения в ситуации неопределнности [Журнал] // Вестник Омского университета. Серия "Психология"№3. – 2016 г. – стр. 46-55.

8. Шапкин, А.С., Шапкин В.А. Теория риска и моделирование рисковых ситуаций: Учебник. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2005. – 880 с.

9. Skills: How to Thrive in a Future Skills: World Report by GEF & World Skills Russia. Mode of Access: https://globaledufutures.org/images/people/GEF_Skillsofthefuture_report.pd – Date of Access: 05.02.2020.

Тематика: Економічні науки

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Пучкова С.І.
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва і торгівлі
Діма Н.І.
здобувач вищої освіти,
Одеський національний політехнічний університет

На сучасному етапі розвитку перед Україною стоїть важливе завдання – посісти чільне місце серед сильних, економічно розвинутих держав світу, здійснивши кардинальні економічні, соціальні, інституційні перетворення суспільства, які мають торкнутися всіх галузей та сфер національного господарства. В Україні протягом останніх років перед галуззю легкої промисловості постали проблеми, що зумовили погіршення показників її діяльності.

Серед негативних тенденцій ринку продукції легкої промисловості слід назвати [1, с.53]:

- насичення ринку імпортними товарами, увезеними із заниженням митної вартості та як контрабанда, частка яких, за оцінкою Асоціації «Укрлегпром», становить 25,4%;
- значна частка тінізації внутрішнього ринку;
- зростання обсягу ввезення вживаного одягу та взуття, який у 2017 р. становив 131,9 тис. т на 154,4 млн дол. США.
- експортоорієнтоване виробництво продукції легкої промисловості та імпортоорієнтоване споживання свідчать про невідповідність між попитом і пропозицією за співвідношенням «ціна-якість».

- підвищення цін на імпортні товари та сировину у зв'язку з падінням курсу гривні вплинуло на виробничі схеми, знизило купівельну спроможність населення, зорієнтувало попит на українську продукцію та вживаний одяг.

- виробництво зазнає кадрового дефіциту через низьку зарплату, незбалансованість галузевої і вищої освіти та ринку праці.

Саме тому дуже актуально зараз оцінити нинішній стан легкої промисловості та спробувати спрогнозувати її стан у майбутньому.

Висвітлення проблемних питань розвитку легкої промисловості досліджено в працях таких вітчизняних науковців, як Н.Ф. Ващук, В. М. Геєць, А. П. Гречан, Н.Г. Діденко, Н.Ф. В.М. Ємельянов, Р.С. Квасницька, Н.В. Ляснікова та ін. Однак, не зважаючи на значний обсяг наукових розробок в сфері функціонування і розвитку легкої промисловості України, потребує подальшої уваги дослідження в цьому напрямі з причини постійної динаміки та змін у даній галузі.

Метою дослідження є аналіз проблемних аспектів стану легкої промисловості України для визначення перспектив розвитку в сучасних умовах господарювання

Серед галузей виробництва непродовольчих товарів однією із найголовніших є легка промисловість. Її продукція йде на задоволення потреб населення, забезпечуючи його тканинами, одягом, взуттям та іншими предметами споживання. Найтісніші зв'язки вона має із сільським господарством і хімічною промисловістю – основними постачальниками сировини для галузі, а також – машинобудуванням.

Легка промисловість України – це одна з найбільш соціально вагомих галузей промисловості, що може забезпечувати значну кількість робочих місць для населення та могла б вирішити проблему зайнятості населення. Проте, незважаючи на певні проблеми [2, с.30], які склалися в легкій промисловості України, все ж таки її варто розглядати як перспективну галузь. Легка

промисловість об'єднує 23 види економічної діяльності відповідно до КВЕД, які згруповані в три основні розділи:

- текстильне виробництво (ткацтво, виробництво трикотажного полотна, килимів, канатів, мотузок, нетканих матеріалів, інших текстильних виробів, крім одягу, та ін.);
- виробництво одягу (виробництво одягу зі шкіри, виробництво робочого, спіднього, верхнього одягу і аксесуарів, виготовлення виробів з хутра, виробництво трикотажного і в'язаного одягу, панчішно-шкарпеткових виробів тощо);
- виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (виробництво взуття, дублення і обробка шкіри, вичинка та фарбування хутра, виробництво дорожніх виробів, сумок тощо).

В Україні функціонує понад 10 тис. підприємств легкої промисловості, з них у текстильній – близько 2,5 тис. од., з виробництва готового одягу і хутра – близько 6 тис. од., шкіри і шкіряного взуття – близько 1,5 тис. од. Слід зазначити, що за роки незалежності легка промисловість України зазнала значної трансформації, а підприємства галузі – реорганізації, і як наслідок, практично всі підприємства легкої промисловості приватизовані, а ті, що знаходяться у державній власності, становлять менше 1 % від загальної кількості.

Серед основних факторів, що гальмують розвиток легкої промисловості в Україні, необхідно виділити такі:

- вичерпність галузевої сировинної бази в Україні;
- низька продуктивність праці;
- низька якість продукції;
- дефіцит власних фінансових ресурсів;
- важкодоступність довгострокових кредитів;
- вищі, порівняно зі світовим рівнем, витрати на виробництво і відповідно високі ціни на продукцію;

- низька конкурентоспроможність продукції у порівнянні з імпортними товарами;
- переповнення внутрішнього ринку товарами групи «секонд-хенд»;
- низький рівень інвестицій у розвиток галузі;
- технічна та технологічна застарілість обладнання;
- низька купівельна спроможність населення;
- низький рівень інвестиційної привабливості підприємств легкої промисловості.

Серед виробництв легкої промисловості найшвидше надолужило втрати від кризових явищ текстильне виробництво (рис. 1).

Рисунок 1 – Індекси виробництва продукції легкої промисловості у 2012-2017 р. р.

Джерело: 1, с. 53

Тож дослідивши проблеми розвитку можна зробити висновок, що легка промисловість в Україні знаходиться у досить скрутному положенні. У першу чергу керівництво країни повинно розробити комплексну стратегію по виходу з кризи та усіляко підтримувати легку промисловість як перспективну галузь.

Для забезпечення розвитку легкої промисловості необхідно: налагодити нові зв’язки для постачання сировини; підвищити фінансову обізнаність

робітників; збільшити ввізне мито на товари легкої промисловості, які виробляють в Україні; обмежити на законодавчому рівні імпорт товарів, що були у користуванні; продовжити розвиток технічного і технологічного переоснащення підгалузей легкої промисловості. Пріоритетні завдання легкої промисловості – формування і розміщення державних замовлень та державних контрактів, координування діяльності підприємств, розробка цільових програм перспективного розвитку нових видів сировини, збалансованого розвитку підгалузей [3].

Легка промисловість потребує суттєвої підтримки з боку держави у вигляді відповідних державних програм. На мою думку,основними перспективними напрямами розвитку підприємств,наприклад, швейної галузі легкої промисловості України можуть стати[4, 5]:

- застосування міжнародної сертифікації продукції та стандартизації процесів виробництва як складових управління якістю;
- впровадження ефективного управління витратами та зниження собівартості продукції;
- удосконалення рівня організації виробництва з використанням модернізованого устаткування та новітнього програмного забезпечення;
- використання сучасних технологій виробництва та зменшення тривалості виробничого процесу.

З метою поліпшення ситуації в легкій промисловості основними завданнями на найближчу перспективу мають стати [6]:

- розвиток сировинної бази за рахунок поглибленої переробки льону, шкірсировини та поступове скорочення й відмова від давальницьких схем сировинного забезпечення виробництва;
- удосконалення Митного кодексу України;
- проведення реконструкції та технічного переоснащення підприємств;
- створенням умов для вертикальної інтеграції виробництва, в тому числі із залученням іноземних інвестицій та технологій;

- впровадження системи бюджетної компенсації відсотків по кредитах;
- оптимізація структури великих і малих підприємств з метою посилення конкурентоспроможності та гнучкості виробництва;
- створення системи захисту внутрішнього ринку (в тому числі від контрабандного ввезення товарів та тіньового виробництва) та стимулювання вітчизняного виробника.

Таким чином, можна зробити висновок, що у даний час ефективність підприємств галузі досить низька: товари, які випускають підприємства легкої промисловості України, значно поступаються за якістю і кількістю продукції розвинених країн; порівняно низька продуктивність праці; вищі в галузі, порівняно зі світовим рівнем, затрати на виробництво продукції. Відсутність реальної конкуренції спричиняє завищення цін, спонукає продавати низькоякісну продукцію.

Галузь втрачає свої позиції на вітчизняному ринку, що робить її реформування необхідним. У розроблених проектах програм розвитку легкої промисловості передбачено розширити сировинну базу та ліквідувати диспропорції в окремих підгалузях; розвивати машинобудування для легкої промисловості.

Доцільним є відновлення посівів бавовни на півдні України; виготовлення целюлози з біологічної маси та її переробка на штучні волокна і нитки; розгортання виробництва дубильних речовин; організація виробництва досі імпортованих поліуретанових композицій для взуттєвої галузі.

Список літератури:

1. Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки : науково-аналітична доповідь / за ред. д-ра екон. наук Дейнеко Л.В. ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2018. – 158 с.

2. Гавриленко Т. В. Перспективи розвитку легкої промисловості України в умовах нестабільного зовнішнього середовища / Т.В. Гавриленко, І. В. Бродюк // Економічні горизонти. – 2018. – № 1. – С. 28-34.

3. Мазаракі А. Легка промисловість України: стан , проблеми експорту та імпорту товарів / А. Мазаракі, Т Мельник, В. Ізовіт // Вісник КНТЕУ. – 2011. – №3. – С. 5–13.

4. Концепція Загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://industry.kmu.gov.ua/ control/uk/publish/article?art_id=57967&cat_id=57966

5. Коновал В. В. Аналіз стану легкої промисловості в умовах трансформаційної економіки України / В. В. Коновал // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 1. – С. 91-97.

6. Селіверстова Л. С. Стан та перспективи розвитку легкої промисловості України / Л. С. Селіверстова, О. М. Міх // Формування ринкових відносин в Україні. – 2017. – № 4. – С. 52-57.

Тематика: Інші професійні науки
(біологічні науки)

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ПРОДУКЦІЇ АКВАКУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Ремез А.О.
Кобяков Д.О.
ДДАЕУ
Науковий керівник: Булейко А.А.
к. б. н., доц.

Перспективою для України є входження до світового господарства на економічно-організаційних засадах ринкових відносин та отримання взаємної вигоди від подальшої співпраці. Завдяки виходу на міжнародний ринок продовольчих товарів наша держава в подальшій перспективі стане привабливішою для потенційних інвесторів. Також варто враховувати, що після того як економіка України буде інтегрованою до світової ми спостерігатимемо підвищення рівня життя населення [2].

Важливими для міжнародного ринку є продукція рибництва та аквакультури. Для наповнення продукцією рибництва внутрішнього ринку нашої держави та подальшого виходу на світовий ринок варто розвивати аквакультуру штучних водойм та впроваджувати міжнародні стандарти якості (ISO).

При створенні нових сучасних підприємств з переробки аквакультури результатом буде якісна та безпечна продукція, тому дана тема є актуальною і потребує більш детального розгляду.

Для нормального функціонування організму людини потрібні мікро- та макроелементи, ненасичені жирні кислоти, а також незамінні амінокислоти. Ці речовини містяться в продукції прісноводної та морської аквакультури, до якої належить: риба, ракоподібні, молюски, водорості, голкошкірі та інші. Більша частина морепродуктів імпортується до внутрішнього ринку України, і лише незначна кількість даної продукції вирощується на шельфовій зоні морів.

Варто враховувати, що мешканців морів (осетрових, кефалевих та лососевих) можна вирощувати в садкових господарствах, а молюсків (устриці, мідії та гребінці) в колекторах. При вирощуванні в прибережній зоні необхідно враховувати розташування поблизу підприємств та проводити моніторинг якості води. Завдяки вище перерахованим впровадженням ми зможемо отримати конкурентоспроможний продукт. Нині більша частина сировини, риби та іншої продукції аквакультури отримується шляхом вилову з внутрішніх водойм а також промислового вилову з Чорного та Азовського морів [3].

З метою контролю якості готової рибної продукції необхідно на законодавчому рівні забезпечити контроль готової рибної продукції та сировини. Одним з факторів, що забезпечують належну екологічну чистоту сировини є екологічно чисті умови вирощування. При перевірці на якість необхідно проводити дослідження наступних показників: бактерії групи кишкової палички, важкі метали, гормони та антибіотики. Проведення моніторингу ринку на наявність фальсифікованої продукції, а також тої, що не відповідає ДСТУ.

Згідно з ДСТУ 2284:2010 «Риба жива. Загальні технічні умови» - стандарт поширюється на живу рибу, вирощену в рибницьких господарствах, та рибу, виловлену в природних водоймах. Стандарт не поширюється на морську рибу. Жива риба повинна відповідати вимогам цього стандарту, заготовлятися та транспортуватися відповідно до технологічних інструкцій з додержанням санітарних норм та правил [5].

Іншим шляхом підвищення якості готової рибної продукції є впровадження новітнього обладнання та введення нових способів переробки сировини, а також зберігання готової продукції. Одним з кращих способів збереження готової продукції є заморожування, процес заморозки відбувається за температури -18-20 градусів нижче нуля, після заморозки рибні тушки глазурують з метою захисту від механічних пошкоджень, відомим фактом є те, що підчас заморожування гине більшість гельмінтів. Завдяки потрошінню від риби відділяється голова, внутрішні органи, плавці та хвіст на виході отримуємо тешу, яка охолоджується або піддається заморожуванню.

Дивлячись на позитивні зрушення в інфраструктурі ринку риби, не слід забувати про постійне розширення її асортименту та підвищення якості. Орієнтація на підтримку вітчизняного товаровиробника дозволить більш ефективно вирішувати питання використання зовнішньо-економічного потенціалу. Необхідно залучати представників міжнародного бізнесу, що інвестують свої засоби в розвиток нашої економіки, оскільки вони привезуть

сюди своє устаткування, технології, робочі місця, відкриють нові експортні можливості [4].

Список літератури:

1. Богерук А. К. Биотехнологии в аквакультуре: теория и практика / А. К. Богерук. – М. : Росинформагротех, 2006. – 232 с.

2. Борщевський П. Аналіз економічного розвитку рибного господарства України та Росії / П. Борщевський, М. Стасишен, Н. Алесіна // Економіка України. – 2003. – № 7. – С. 28–37.

3. Дворецький А. І., Єсіпова Н. Б. Концепція розвитку рибного господарства Дніпропетровської області // Рыбное хозяйство Украины. 2005. №2. С.47-50.

4. Інтеграція України в сучасну світогосподарську систему [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.refine.org.ua/pageid-3132-1.html.

5. Основи експертизи продовольчих товарів: Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / В. Д. Малигіна, Л. Д. Титаренко, Л. В. Породіна, Г. О. Лихоніна, Н. Т. Лазарева, О. Ю. Холодова. - К.: Кондор, 2009. -296 с.

Тематика: Педагогічні науки

ТИМЧАСОВІ ГРОМАДСЬКІ ОБ`ЄДНАННЯ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Риженко М.В.

к.п.н.

В сучасному суспільстві особливе місце займають лідерські якості, що дають можливість ефективної взаємодії між людьми для забезпечення успішної життєдіяльності. За висновками науковців, студентство є сприятливою передумовою для формування лідерства, що зумовлює важливість приділення уваги цього питання з боку педагогів, кураторів груп та викладачів. На

сьогоднішній день в Україні функціонують чимало студентських об’єднань, які допомагають студентам розвивати та розкривати свої лідерські якості. Можна дати чимало визначень, що ж таке студентське об’єднання, існує загальноприйняте визначення, що студентські об'єднання - асоціації студентів, аспірантів, молодих викладачів, метою діяльності яких є надання допомоги студентській молоді, створення механізмів реалізації студентської ініціативи, захист соціальних, економічних та інших інтересів студентства, а також підтримка розвитку лідерського потенціалу сучасного студента в умовах демократичного суспільства. Серед них варто виділити студентські корпорації, що представляють собою академічні організації, які об'єднують студентів та випускників закладів вищої освіти на основі дотримання принципів братерства, патріотизму, прагнення до знань, а також поваги старшинства.

У науковій літературі зазначається, що «лідерство» визначається як вміння запалити у колег мрію, до якої вони прагнутимуть наблизитись.Тобто лідер – це особистість, яку приймають члени групи та яка найбільш повно відображає їх інтереси, що проявляються в результаті внутрішньо групової взаємодії в процесі рольової диференціації, а також реалізує власні потенційні можливості в діяльності та спілкуванні (О.Павлова, В.Рогачов, А.Тімонін, Л.Уманький).

Очевидно, що людина може проявити себе лідером тільки в тому випадку, коли в неї сформовані відповідні лідерські якості. Різні вчені дають різне визначення, що ж таке лідерські якості. Наприклад, В.Алфімов вважає, що лідерські якості – це узагальнення властивості людини як лідера успішно впливати на послідовників для вирішення проблем. В свою чергу, Н. Семченко стверджує, що лідерські якості є різновидом соціально-психологічних особливостей людини, оскільки вони явно відображають ставлення особистості до інших людей та суспільства взагалі. Авторка виділяє такі групи лідерських якостей: інтелектуально-креативні, морально-вольові, організаторсько-ділові та емоційно-комунікативні.

На основі врахуванні різних точок науковців зроблено висновок про те, що лідерські якості – це сукупність рис та властивостей особистості, що забезпечують її спроможність розуміти та відображати інтереси груп людей, а також впливати на них та вести до поставлених цілей. Також визначено, що лідерство забезпечується інтелектуально-креативними, морально-вольовими та комунікативно-організаторськими якостями.

Враховуючи все вищесказане, громадські об'єднання відіграють велику роль в житті студента, формуванні його лідерських якостей та самореалізації. Як визначає О.Павлова, основними перевагами цих об'єднань є те, що вони забезпечують, а саме :

1) Організацію всіх провідних видів діяльності молоді;

2) Активізацію активності та ініціативності молодих людей нетрадиційними засобами;

3) Високий рівень управління, де кожен учасник має можливість проявити себе в якості лідера;

4) Стимулювання кожного учасника до самоаналізу своїх індивідуальних та колективних дій, а також до аналізу наслідків певних вчинків.

Тимчасові громадські об'єднання відіграють важливу роль в житті сучасного студента, а також допомагають:

1). пізнати, проаналізувати і розкрити власний лідерський потенціал

2) визначити пріоритетні напрями для особистісного і професійного розвитку

3) змінити стиль мислення

4) підвищити власну ефективність як професіонала, члена команди, лідера

5) покращити комунікації

6) сформувати дієву інституційну команду

7) ініціювати та обговорювати реалізацію проекту змін у комфортному навчальному середовищі і креативному просторі

8) встановити професійні та особисті контакти з учасниками з усієї України, координаторами об'єднань та викладачами .

Звертаючись до теоретичних доробок Л.Мітіної, А.Маркової, К.Роджерса про суть і значення педагогічної фасилітації педагога в особистісному розвитку студента, можна зробити висновок, що педагоги відіграють важливу роль щодо оволодіння молоддю лідерськими якостями в тимчасових угрупуваннях.

Стиль управління в органах студентського самоврядування має особливе значення, враховуючи умови їх функціонування і завдання, які вони мають вирішувати. Прийшовши до органу студентського самоврядування і обравши для себе певний напрям роботи, у студента є можливість випробувати на собі так звану теорію емпіричного навчання, тобто у процесі виконання складних практичних завдань. Так, на практиці представники самоврядних організацій упроваджують у життя доволі серйозні проекти: благодійні, культурно-масові, оздоровчі проекти виховного характеру, загальнорозвивальні й ін. І саме під час проведення таких акцій кожен член ради самоврядування має можливість випробувати себе у ролі ефективного дієвого лідера та перевірити свої теоретичні знання на практиці. Тому людину, яка витримала ці випробування і впевнено довела розпочату справу до кінця, по праву можна називати відповідальним лідером, тим, хто може розвиватися через емпіричне навчання.

Практика та життєвий досвід показують, що саме ті студенти, які брали активну участь у роботі органів студентського самоврядування, навчаючись у виші, набули якостей конкурентоспроможних фахівців на ринку праці, компетентності, відповідальності, вільно володіють знаннями у межах обраної галузі, орієнтовані в суміжних областях діяльності, готові до постійного росту, соціальної та професійної мобільності. Таким чином, студентські об'єднання дають можливість реалізовувати інтереси, потреби, самовираження, самостійність, набувати нових суспільно корисних навиків, не передбачених лише аудиторним навчанням, і дають можливість кожному учаснику процесу стати лідером не лише організації, а і власного життя.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що сформованість лідерських якостей є необхідність для повноцінної самореалізації та здійснення громадських завдань. Особливо перспективним періодом для формування лідерських якостей в житті людини є студентство, та при ефективній підтримці з боку викладачів та кураторів груп кожна людина має можливість розкрити свій власний лідерський потенціал в тій чи іншій сфері діяльності. У дослідженні було доведено, що саме тимчасові студентські об'єднання відіграють найважливішу роль щодо виховання лідерських якостей студента.

Тематика: Сільськогосподарські науки

ЗАЛЕЖНІСТЬ ВРОЖАЙНОСТІ ТА ЯКОСТІ ЗЕРНА ГРЕЧКИ ВІД НОРМ ПРИПОСІВНОГО УДОБРЕННЯ

Рій М.І.
студент спеціальності 201 «Агрономія»
Косенчук Н.П.
викладач агрономічних дисциплін
ВСП «Ногайський коледж ТДАТУ»

Гречка — цінна круп'яна і медоносна культура. Кращими для неї є грунти, що характеризуються легко- та середньо-суглинковим гранулометричним складом з доброю аерацією та високою вологоємкістю, з pH 4,7 - 7,5. Порівняно короткий вегетаційний період, тривале цвітіння та достигання, слабкорозвинена коренева система вказують на підвищену чутливість гречки до умов живлення [1, с.110-111].

Протягом вегетації гречка нерівномірно використовує поживні речовини. Особливо чутлива вона до нестачі елементів живлення в перші півтора місяці життя. В цей час вона використовує близько 60 % азоту і калію та 40—48 %

фосфору, решту поживних речовин, особливо фосфору, використовує в період цвітіння — достигання [1, с.112-113].

Метою наших досліджень було визначення найбільш оптимальної норми припосівного удобрення гречки в умовах Токмацького району Запорізької області. Об'єктом польових досліджень була гречка сорту «Слобожанка».

Дослідження проводились на чорноземах південних у виробничих посівах фермерського господарства «Климент» Токмацького району Запорізької області в 2019 році. Гречку вирощували за стандартною технологією, відповідно до технологічної карти вирощування гречки після озимої пшениці. Посівна площа досліду – 6 га (12 ділянок по 0,5 га).

Посів проводили при температурі грунту 10-12°С звичайним рядковим способом з шириною міжрядь 15 см з нормою висіву 3,5 млн. насінин на 1 га (70 кг/га) на глибину 4-5 см.

Згідно схеми досліду (таблиця 1) вивчалися 4 варіанти припосівного удобрення в трьох кратній повторності.

Перший варіант – контрольний - без добрив,

другий варіант - (NPK)6, - 37,5 кг/га нітроамофоски марки 16-16-16,

третій варіант - (NPK)8, - 50 кг/га нітроамофоски,

четвертий варіант - (NPK)10, - 62,5 кг/га нітроамофоски.

Таблиця 1

Схема досліду

Варіант досліду	Система добрив при посіві	
	діюча речовина	фізична маса
1	контроль $(NPK)_0$	-
2	$(NPK)_6$	37,5 кг/га нітроамофоски
3	$(NPK)_8$	50 кг/га нітроамофоски
4	$(NPK)_{10}$	62,5 кг/га нітроамофоски

Досліджувані умови удобрення гречки мали вплив на врожайність зерна (таблиця 2). Приріст зерна на 0,8 ц/га отримали в варіанті $(NPK)_6$, приріст на 2,6

ц/га – в варіанті $(NPK)_{8.}$ У варіанті $(NPK)_{10}$ відмічено найвищий приріст врожайності по відношенню до контролю - на 3,1 ц/га.

Таблиця 2

Вплив норм мінеральних добрив на урожайність зерна гречки

Варіант досліду	Урожайність, ц/га	Приріст врожаю, ц/га
1	10,4	-
2	11,2	+0,8
3	13,0	+2,6
4	13,5	+3,1

Мінеральні добрива мають вплив не лише на врожайність, а й на якість зерна гречки. За результатами досліджень (таблиця 3) найбільша маса 1000 зерен була отримана на варіанті $(NPK)_8$, на 1,6 г вище, ніж на контролі. Умови варіантів $(NPK)_6$ та $(NPK)_{10}$ призвели до збільшення маси 1000 зерен по відношенню до контролю на 0,1 та 0,7 г відповідно. Така ж закономірність спостерігається по відношенню до натурної маси та вирівняності зерна. Найкращі показники мав варіант $(NPK)_{8.}$

Таблиця 3

Вплив норм мінеральних добрив на якісні
і технологічні показники зерна гречки

Варіант досліду	Маса 1000 зерен, г	Об'ємна маса зерна, г/л	Вирів-няність, %	Плівчастість, %	Вихід ядра, %
1	25,8	514,0	87,7	24,5	75,4
2	25,9	516,0	87,9	24,2	75,8
3	28,4	530,0	88,7	24,2	75,8
4	26,2	518,0	88,2	22,0	78,0

Технологічні показники зерна гречки покращувалися згідно підвищення норм добрив: знизилась плівчастість зерна на 0,3-2,5% до контролю та підвищився вихід ядра на 0,5-2,6 % до контрольного варіанту.

Висновки:

1. Застосування комплексних добрив при посіві впливає на урожайність, якісні і технологічні показники зерна гречки.

2. Для підвищення врожайності необхідно використовувати при посіві комплексні добрива в нормі 8-10 кг/га NPK.

3. Найкращі показники якості зерна гречки були отримані на варіанті 8 кг/га NPK. Підвищені до 10 кг/га норми дещо знижували масу 1000 зерен, натурну вагу та вирівняність зерна гречки.

4. Підвищені норми добрив $(NPK)_{10}$ позитивно впливають на технологічні показники зерна: плівчастість та вихід ядра.

Список літератури:

1. Рослинництво: Підручник: В.Г.Влох, С.В.Дубковецький, Г.С.Кияк, Д.М.Онищук. – К.: Вища шк., 2005.-382 с.

Тематика: Педагогічні науки

ЕКОЛОГІЧНІ ЦІННОСТІ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Рогоза В.В.
Інститут педагогіки НАПН України,
науковий співробітник
e-mail: rogoza_v@ukr.net

Екологічна проблематика є однією з пріоритетних у програмних документах провідних міжнародних організацій, зокрема Організації об’єднаних націй та її спеціалізованої установи – ЮНЕСКО. Так у рішеннях

щодо екологічної проблематики, які ухвалювалися на регулярних конференціях ЮНЕСКО, відзначається, що держави-члени цієї організації відчувають усе більшу потребу в розробленні етичних орієнтирів і принципів у сфері екологічної політики, загальною метою якої має стати максимальна гармонізація відношення «Людина – Природа». Зауважимо, що тема пошуку шляхів мінімізації свого конфлікту із природою є одним із провідних мотивів ідеї сталого розвитку (*sustainable development*), яка знайшла своє відображення й всесвітнє визнання у Порядку денному на XXI століття (Agenda 21), що був ухвалений на Міжнародній конференції з навколишнього середовища та розвитку у Ріо-де-Жанейро (Самміт Землі, 1992).

Між тим, майже тридцятирічна практика реалізації завдань Порядку денного на XXI століття показує, що його програмні завданні і досі залишаються нереалізованими, а фундаментального значення для вироблення та здійснення стратегії сталого розвитку мають цінності та принципи, що визначають світоглядні та ідеологічні рамки розбудови суспільства та держави, задають напрями індивідуального розвитку людини.

Водночас, аналіз спеціальних досліджень доводить, що попри той факт, що спроби окреслити зміст феномену екологічних цінностей здійснюється ще із 80-х років XX ст., втім їх успішність виглядає сумнівною. Маємо ситуацію, коли на тлі широкого вживання словосполучення «екологічні цінності», трактуванні його змісту залишалося нечітким і неоднозначним. Часто можемо спостерігати у межах сучасної екологічної етики апелювання до таких загальнолюдських цінностей, як життя, виживання та якісне життя. Це не дивно, адже найсуворішим мірилом щодо інших цінностей, якими сповнене людське існування є життя, яке потрактовується як глобальною цінністю екологічного плану. Втім, очевидно що теми екологічних цінностей це не вичерпує – ані у філософському (зокрема, аксіологічному) контексті, ані в освітньому, хоч екоцінності є предметом значної кількості досліджень.

Зауважимо, що межа XX і XXI століть характеризується зростанням інтересу до аксіології, а для багатьох сучасних мислителів типовим є

переконання щодо необхідністі всебічного дослідження цінностей, які мають стати своєрідною протиотрутою щодо різноманітних криз сучасності. Поділяючи цю позицію вважаємо, що існує нагальна потреба взяти до уваги напрацювання теорії цінностей й залучати, серед іншого, до практики професійної освіти, зокрема у галузі підготовки педагогічних кадрів. Тут пригадуються слова британського вченого Т. Вудса, який справедливо зазначає, що одним з найбільш важливих завдань професійної освіти є попередження і подолання розриву між особистими і професійними цінностями, що забезпечується їх концептуалізацією у процесі навчання. На нашу думку, це, у тому числі, стосується екологічних цінностей їх місця та значення для освітнього процесу.

При цьому, ми переконані, що звернення до екологічних цінностей має не тимчасовий характер («мода на еко»), а детермінується тим конфліктом, що закладено у відношення «Людина – Природа». Свого часу українській філософ Анатолій Єрмоленко, висловився у тому дусі, що людина завжди прагнула та прагне до задоволення своїх потреб, а це аж ніяк не можна зробити без експансії у природу, без перетворення її на людське довкілля. «Тому суперечність людини і природи є онтологічною даністю, що завжди супроводжувалося екологічними кризами того чи іншого масштабу» [1, с. 398]. Отже відносини людини і природи постають як глобальна екологічна проблема збереження природних умов існування людини і суспільства. Зважаючи на це, людина приречена постійно шукати способи мінімізації негативних наслідків свого втручання у природу, а це можливо лише за умови глибоких знань у царині природничих наук.

На підставі викладеного вище, ми вважаємо справедливим визнання особливої ролі корпусу вчителів природничих наук в плані практичного вирішення завдань здійснення ефективної еколого-виховної роботи, формування дбайливого ставлення громадян до природи, засвоєння й практичного відтворення ідей та принципів екоетики. При цьому, очевидно, що освітня діяльність вчителів природничих наук буде тим більше ефективною,

чим більше вони засвоять екологічні цінності, а вказані цінності набудуть статусу обов'язкових результатів професійної підготовки цих вчителів. Тут маємо відзначити, що вища педагогічна освіта як освіта інституційна за визначенням потребує чітко вербалізованих цілей, які нині прийнято називати результатами навчання. У педагогічній рефлексії цілі постають як один із основних елементів навчально-виховної діяльності. Усвідомлення цілеспрямованої діяльності допомагає чітко визначити зміст освітніх планів та програм, а також засоби, якими можливо досягти бажаних результатів. Іншими словами, мета освітньої діяльності дозволяє вибрати відповідні методи та засоби навчання та виховання. У нашому випадку йдеться про актуальність теоретичного визначення педагогічних детермінант процесу формування екологічних цінностей у майбутніх вчителів природничих дисциплін з подальшим розробленням педагогічної моделі формування екологічних цінностей у майбутніх вчителів природничих дисциплін.

Список літератури:

1. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи. Київ: Лібра, 2010. 416 с.

Тематика: Економічні науки

ГЛОБАЛЬНІ ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ОСВІТНІХ МЕРЕЖ

Романюк Н.В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, здобувач

Регіональна освітня мережа сьогодні оновлюється, змінюється, трансформацію під дією цілого ряду складних міжнародних процесів, серед яких визначним вважають процеси глобалізації – глобальні можливості, виклики та ризики, які є найважливішими чинниками політичних, економічних, соціальних

змін, які стосуються не тільки стратегічного розвитку не тільки макрорегіонів, держав, але й окремих регіонів. Є. Неборський наділяє глобалізацію функціями тригера (англ. trigger – спусковий пристрій), який підсилює такі процеси, як: зростання конкуренції; комерціалізацію наукової та освітньої діяльності; зміна контурів ринку праці; випробування ідентичністю; зростання підзвітності перед ключовими стейкхолдерами [1]. Глобалізацію в освіті, в першу чергу, пов'язують з підвищенням мобільності студентів, з можливістю отримати знання в іншій країні, з появою загальносвітових освітніх мереж, з розвитком цифрових технологій навчання, онлайн-освіти, AR та VR технологій, нейрокомунікаційних технологій тощо. Серед основних напрямків глобалізації доцільно акцентувати увагу на інтернаціоналізації, інформатизації, інтеграції, вестернізації та варіантах їх міксування.

Лідерство на міжнародному ринку знань дозволяє країнам зміцнювати свій економічний та політичний вплив (з кінця 40-х років XX століття провідні світові держави почали розглядати міжнародні освітні обміни і програми як частину своєї зовнішньої політики, поставивши їх за важливістю в один ряд з військової та економічної допомогою іншим країнам, адже через випускників можна посилювати свій політичний, мовний та культурний вплив). Надання освітніх послуг вищої та середньої освіти, мовні курси, додаткова професійна освіта, стажування є одніє з найбільш дохідних експортних галузей.

Довгий час процес інтернаціоналізації освіти слідував за економічною інтеграцією, однак сьогодні зовнішня політика та інтеграційні стратегії розвитку зарубіжних країн та їх регіонів базуються на випереджаючому розвитку сфери освіти та науки. Спектр стратегій, які застосовують провідні світові університети з метою інтернаціоналізації, досить великий: програми подвійних дипломів, активні обміни викладачами і студентами, впровадження перспективних освітніх програм і модулів, стипендії та гранти для підтримки іноземних студентів, присутність на великих міжнародних освітніх платформах, розвиток систем заходів щодо адаптації зарубіжних студентів, активна робота з рекрутинговими агентствами в зарубіжних країнах тощо.

Світовий ринок освітній послуг вимірюється мільярдними оборотами ($4,5-5,0 трлн (в найближчі роки він обіцяє впевнено рости до $ 6-7 трлн.) [2]), характеризується входженням нових гравців, які витісняють традиційних експортерів освітніх послуг, демонструє зростання обсягу експорту знань, зміну напрямків та наповнюваності потоків академічної мобільності. Сьогодні конкуренція країн-експортерів освіти змінює рейтинги постачальників освітніх послуг. Поряд з США, Великобританією, Австралією, на ринку експортів освітніх послуг з'явилися помітні та сильні гравці: Китай, Японія, Південна Корея, Індія. За даними Міністерства закордонних справ Китаю (MOFA) [3] у 2018 році в Китаї: навчалося понад 470 000 іноземців (на 35% більше ніж у 2014 р.); загальна частка іноземних студентів, які шукають вищу освіту в Китаї, зросла на 13% за останні 10 років; приблизно 30 відсотків учнів були зараховані в початкову або середню школ; понад 50 % іноземних студентів з Китаю приїжджають з сусідніх країн (Південна Корея, Таїланд і Росія). Китай залучає більше іноземних студентів, ніж будь-яка інша азіатська держава, ВНЗ країни завойовують симпатії навіть у тих країнах, з якими колись були напружені відносини (В'єтнам). А в Індонезії та Малайзії китайські вузи можуть дозволити собі будівництво кампусів за $60 млн., після дворічного навчання в яких іноземці переїжджають в Китай і набагато швидше адаптуються до нового середовища.

Згідно з державною ініціативою Global 30, Японія до 2020 року планує залучити в свої університети, як мінімум, 300 000 іноземних студентів. Японська система освіти вважається кращою в Азії, включає близько 780 вузів, 5 з яких входять в топ-100 кращих університетів світу за рейтингом QS World University Rankings 2019. Крім підвищення якості освіти та наукових досліджень, Японія вживає додаткових заходів для залучення іноземних студентів – збільшення кількості англомовних програм, стипендії, програми адаптації та підтримки для іноземців, спрощений процес зарахування.

Європейські держави залишаються привабливими центрами освіти для величезного числа іноземних студентів. Серед європейських країн статус інтернаціонального науково-дослідного регіону з високим ступенем

привабливості в плані наукового обміну та залученя іноземних студентів набула Німеччина. Запорукою успіху є інтеграція німецької системи науки і вищої освіти в міжнародну спільноту; відкритість та реальна свобода наукових досліджень, значні інвестиції у вищу освіту. Число іноземних студентів в німецьких закладах вищої освіти в 2017 році зросло на п'ять відсотків, склавши 359 000 осіб (12,8% всіх учнів). Кількість німецьких студентів за кордоном (Австрія, Нідерланди, Великобританія, Швейцарія та США) становить в цілому 137.700. Німеччина є привабливою площадкою для вчених з усього світу: 2007 року кількість зарубіжних наукових співробітників в німецьких ВНЗ зросла на 84%; у 2016 році в Німеччині нараховувалося 46 000 зарубіжних вчених (більшість – математики та інженери). Розвиваються також позауніверситетські наукові організації, так за кількістю зарубіжних співробітників лідирує Товариство ім. Макса Планка (46%).Кількість іноземних студентів в Україні теж постійно зростає – за станом на 1 січня 2018 року цю цифру становила 66 310 іноземних студентів, кількість українських вузів, де навчаються іноземні студенти складає 240 вузів. В першу десятку за кількістю іноземних студентів в Україні входять Індія, Азербайджан, Марокко, Туркменістан, Нігерія, Грузія, Йорданія, Єгипет, Туреччина та Узбекистан.

Сьогодні, ринок знань, особливо в сегменті освітніх послуг, який довгий час базувався на інтернаціоналізації, змінює свої тренди: активне просування освітніх послуг національним споживачам або клієнтам з країн, які є культурно близькими; зростання викладання на національних мовах з одночасним зниженням частки англомовних програм (хоча деякі країни, наприклад Нідерланди та Японія збільшують кількість анголомовних програм) тощо.

Інтернаціоналізація передбачає створення єдиної системи освіти для різних країн, сумісність різних форм і систем навчання, мобільність освітнього середовища та його суб’єктів. Зовнішня інтернаціоналізація включає різноспрямовані (в країну, регіон, з країни, регіону) викладацькі та студентські потоки, створення стратегічних альянсів, розробку програм з отримання подвійного диплому тощо. Внутрішня інтернаціоналізація спрямована на

залучення більшого числа іноземних студентів фахівців, створення для них комфортних умов адаптації, перебування. Результатом інтернаціоналізації може бути: експорт освітніх послуг (Великобританія, Фінляндія, Польща, Чехія); розширення можливостей країни за рахунок імпорту освітніх послуг (Китай, Катар, ОАЕ); зниження можливостей країни через виїзд студентів на навчання без наміру повернутися в країну (Україна, Молдова).

Слід також зазначити негативний вплив глобалізації на освітні системи, який формується глобальними ризиками (англ. Global Risks), зафіксованими у Доповіді Всесвітнього економічного форуму «Global Risks Report» 2018 року [4]. Глобальні ризики потенційно здійснюють прямий та непрямий вплив на трансформацію та стратегії розвитку освітніх систем. Є. Неборський [5] зазначає, що у першому випадку, проблеми вирішуються через формування відкритих освітніх мереж, участь в дослідних проектах або освітніх програмах, у другому – глобальні ризики змінюють умови життя суспільства, задають нові контури конструювання освітніх мереж, провокують глибоку соціальну нестабільність, провокують витіснення регіональних провайдерів освітніх послуг глобальними.

Увійти на міжнародний ринок освітніх послуг, де конкурують вже усталені системи країн ЄС, США, Японії, Австралії, нарощують свій потенціал країни Центральної та Східної Європи, Україні, зі своєю національною системою освіти, стандартами та класифікаторами професій, вкрай складно, але можливо та потрібно. Регіони України, повинні готувати свої пакетні пропозиції (освітні програми, кампуси, інфраструктура, послуги) для іноземних студентів, адже попит вітчизняних споживачів падає або переливається в сусідні країни, які швидше увійшли на міжнародний ринок знань.

Вплив чинника глобалізації на формування та трансформацію РОМ буде полягати у поступовому переході від національної та регіональної компоненти до загальносвітових проблем, у посиленні інтернаціоналізації освітніх програм та наукових досліджень, в підвищенні мобільності студентів, працівників, населення, капіталів та бізнесу, у розвитку форм залучення абітурієнтів, у зміні

політики та алгоритмів найму персоналу, форматів та умов праці, у зміні формату трансляції та отримання знань на усіх освітніх рівнях, розробці регіональних програм стимулювання до навчання протягом життя, в посиленні ролі університетів як центрів міжнародного співробітництва регіону, в трансформації форм взаємодії та партнерства усіх суб'єктів регіону.

Список літератури:

1. Неборский, Е. В. Глобальные риски как вызов развитию современных университетов [Електронний ресурс] / Е. В. Неборский // Интернет-журнал «Мир науки». – 2017. – 5, №6. – Режим доступу: https://mir-nauki.com/PDF/95PDMN617.pdf

2. Міжнародне агентство East-West Digital News [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ewdn.com/

3. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ Китаю (MOFA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/

4. The Global Risks Report 2018. 13th Edition. Geneva: World Economic Forum, 2018. 80 p

5. Неборский, Е. В. Глобальные риски как вызов развитию современных университетов [Електронний ресурс] / Е. В. Неборский // Интернет-журнал «Мир науки». – 2017. – Т.5, №6. – Режим доступу: https://mir-nauki.com/PDF/95PDMN617.pdf

Тематика: Інші професійні науки

ОСОБЛИВОСТІ КАР'ЄРНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Ромашко О.С.

Професійно – технічне училище №26 м. Кременчука

В час, коли держава потребує великої кількості висококваліфікованих робітників і завданням закладів освіти є підготовка випускника до сучасного життя, актуальним є вибір таких засобів, форм та методів навчання, які б стимулювали учнів усвідомлено управляти власною активністю задля розвитку необхідних професійних якостей та планування траєкторії професійного розвитку.

Задля цього сама система підготовки робітничих кадрів, педагогічний колектив та психологічна служба закладу освіти має допомагати майбутнім кваліфікованим робітникам у творенні себе як самодостатнього фахівця та самореалізації на ринку праці, який переживає кількісний і якісний дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили. Нині випускнику, орієнтованому на професійний розвиток та професійний успіх, уже недостатньо сформувати набір певних професійних навичок і мати міцні знання в рамках своєї професії. У нього має бути сформоване уявлення про майбутню професійну кар'єру, навички професійної адаптації й активної поведінки на ринку праці, уміння керувати власним професійним розвитком, вміти відповідально й свідомо ставитися до жорстких вимог сьогодення. Професіонал – це особистість, що розуміє себе і свої потреби, реально оцінює свої можливості та перспективи, має стійку мотивацію до власного професійного розвитку, вміє налагоджувати стосунки в колективі. Так, у проекті Концепції реалізації державної політики у сфері професійної освіти «Сучасна професійна освіта» на період до 2027 року визначено, що кінцевим результатом професійної освіти мають стати вмотивовані активні здобувачі кваліфікацій, які прагнуть неперервного професійного розвитку, самореалізації та кар'єрного зростання.

Отже, перед психологічною службою постають задачі: які саме життєві навички, компетентності і погляди формувати, щоб в подальшому житті учень зміг самореалізуватися і бути ефективним як в житті, так і на ринку праці, щоб максимально використовував власні можливості, свідомо керував перебігом свого життя, долав зовнішні обставини, досягав результатів і покращував якість свого життя, міг самоорганізуватись, управляти собою, керувати процесом

управління в найширшому сенсі слова – в часі, в просторі, спілкуванні, діловому світі.

Цей напрямок відрізняється одночасно і цілісністю, і багатоплановою своєрідністю заходів, завдяки яким досягається загальна мета. На жаль, відсутній якийсь один інструмент, вправа, застосувавши який ця мета була б досягнута водночас. Людина навчається, самоствердджується та реалізовується протягом усього життя в різних професіях, ролях, ідентичностях. А в закладі освіти створюються умови для формування базису для самоактуалізації, як найвищої людської потреби. Результатом роботи стає висока внутрішня мотивація до розвитку, яка, на відміну від учнівського послуху, що реалізується завдяки жорстким процесам управління та зовнішньому стимулюванню педагогами, формується завдяки м'яким процесам управління освітньою діяльністю.

Власне план кар'єри може змінюватися під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Відповідно змінюється стратегія й тактика їх реалізації, що впливає на кар'єрний розвиток особистості. З точки зору психології, кар'єрний розвиток є складовою частиною індивідуально-професійного розвитку. І психолог своєю діяльністю сприяє формуванню внутрішньої мотивації завдяки розвитку в процесі роботи відчуття компетентності внаслідок розуміння своїх можливостей, відчуття «Я знаю, я зможу» та відчуття самодетермінації.

Базовим рівнем,що обумовлює динамічний процес розвитку професійної кар'єри є особиста ефективність, на основі якої здійснюється ефективне управління власними ресурсами: час, простір, комунікації, ділова сфера, кар'єра. Особиста ефективність людини неможлива без досягнення певного рівня розвитку шляхом саморозвитку. Процес саморозвитку здійснюється шляхом подолання перешкод і розвитку особистих якостей, що сприяють досягненню поставлених цілей і завдань (воля, наполегливість, стресостійкість, уміння впливати на людей, тощо). У цьому процесі поєднуються наступні складові: особистісний розвиток (особистісне зростання); інтелектуальний розвиток; професійний розвиток (траєкторія особистого професійного

розвитку) (Ким я прагну стати? Що я для цього роблю?); підтримка фізичного стану (здоров'я, саморегуляція, стресостійкість).

Заходи для розвитку цих складових та компетенцій плануються та реалізовуються як індивідуально, так і з групами учнів протягом усього періоду навчання в професійно-технічному училищі, адже найголовніше завдання, яке ставиться – це допомогти молодій людині бути більш свідомою, активною і як результат - ефективною у всіх сферах своєї життєдіяльності, в тому числі і професійній. Яким чином? Перш за все – наданням інформаційних консультацій, а також тренуванням та розвитком важливих для учня якостей, розвитком рефлексії в безпечному середовищі. В узагальненому вигляді напрямки роботи з учнями мають на меті:

- розвиток комунікативних та організаційних здібностей;
- розвиток навичок самопізнання та рефлексії ;
- розвиток навичок групової роботи;
- розвиток навичок подолання конфліктних ситуацій;
- розвиток творчих здібностей та інтересів;
- впровадження здоров'я зберігаючих технологій.
- орієнтація в інформаційному просторі та розвиток критичного мислення;
- вміння будувати свій життєвий план, в т.ч. індивідуальний план професійного розвитку і кар'єрного зростання (SWOT-аналіз, аналіз зовнішніх та внутрішніх ресурсів);
- робота з цілями професійної діяльності;
- навички самопрезентації, в т.ч. проходження співбесіди [2, с. 11].

Проведена робота з учнями протягом усього періоду навчання дозволяє навчити їх цілісно бачити та управляти сферами життєвої активності, усвідомлювати власні фактори впливу на процес саморозвитку та професійної сфери зокрема, визначати перспективи власного професійного розвитку та розробити індивідуальний проект розвитку кар'єри.

Список літератури:

1. Інноваційна професійно технічна освіта: пошуки шляхів оновлення : матеріали IV-ої Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (25 березня – 5 квітня 2013 р.) / Інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників Університету менеджменту освіти (м. Донецьк). – Донецьк : ІПО ІПП УМО (м. Донецьк), 2013. – 278с.

2. Планування й розвиток професійної кар'єри учнівської молоді у системі професійно-технічної освіти: навчальний посібник /[С. В. Алєксєєва, Л. М. Єршова, Д. О. Закатнов, В. Т. Лозовецька, В. Ф. Орлов]; за ред. Д. О. Закатнова. – Житомир: «Полісся», 2018. – 186 с

3. Професійне виховання майбутніх кваліфікованих робітників : методичний посібник / С.В. Алєксєєва, М.І. Вовковінський, Г.В. Грищенко, В.І. Заєц, Д.О.Закатнов,М.Д. Карп'юк, А.М. Москаленко, О.М. Отич, А.В. Селецький, Н.В. Смоляна, Ю.О. Павлов / за загал. ред. Д.О. Закатнова. – К. : Вид-во ІПТО НАПН України, 2012. – С. 72-77

Тематика: Економічні науки

ГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ У ТІНЬОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Рубанова С.Я.
викладач економічних дисциплін, спеціаліст першої категорії
Машинобудівного коледжу ДДМА
м. Краматорськ, Україна

Економічне становище України протягом останніх років характеризується зростанням масштабів тіньової економіки, в той час як готівкові розрахунки є основним її інструментом.

В основу методології дослідження покладено загальнонаукові та фундаментальні положення сучасної економічної теорії. Проблемою

вимірювання тіньової економіки займалися як іноземні, так і вітчизняні науковці. Серед іноземних дослідників варто відзначити Д. Блейдса, П. Гутмана, В. Танзі, Е. Фейга, Ф. Шнайдера, Т. Корягіну та ін. В Україні вирішенню проблем тіньової економіки присвячені праці таких науковців як: Б. Базилевича, В. Бордюка, З. Варналія, В. Гончарової, О. Турчинова та ін.

Готівка – сума випущених в обіг паперових і монетних грошей, які є дійсними платіжними засобами. Загалом готівка використовується з метою обслуговування розрахунків, не пов'язаних безпосередньо з рухом товарів, робіт та послуг та кругообігу товарів, робіт та послуг. Використання готівки як інструмента у циклі відмивання доходів, одержаних у незаконний спосіб, є проблемним питанням, актуальність якого досліджується як у високорозвинутих країн, так і в країнах, що розвиваються.

Схеми відмивання тіньових доходів за допомогою готівки, зумовлено необхідністю досягнення наступних цілей:

1) забезпечення зручного й оперативного доступу до коштів, отриманих з незаконних джерел;

2) приховування осіб, що отримали (отримують) незаконні доходи й тих, що ініціюють сам процес відмивання;

3) створення умов для безпечного й комфортного використання коштів, отриманих з незаконних джерел;

4) приховування слідів походження доходів, отриманих з незаконних джерел.

На практиці існує цілий ряд зовнішніх ознак, які вказують на проведення клієнтом протизаконних або сумнівних операцій. Одними з яких є:

1 щодо змісту фінансових операцій:

- багаторазове здійснення операцій або угод;

- великий обсяг готівкових коштів, отриманих від комерційної діяльності, яка не характеризується інтенсивністю операцій з готівкою;

- проведення особою великої кількості фінансових операцій по рахунках інших осіб на підставі довіреності, за умови, що власниками рахунків

особистий контакт з працівниками банку не встановлювався протягом тривалого часу або з моменту відкриття цих рахунків;

- зарахування в один операційний день на відкритий клієнтом у банку рахунок коштів від декількох суб'єктів господарювання, які цього ж дня переводяться в готівку або переводяться на інший рахунок, унаслідок чого на кінець операційного дня на цьому рахунку не залишається коштів або їх сума істотно зменшується.

2 щодо учасників фінансових операцій:

- часта зміна засновників, власників, посадових осіб суб'єкта господарювання, неможливість встановлення місцезнаходження посадових осіб (керівника, головного бухгалтера);

- невеликий статутний капітал;

- новостворені суб'єкти господарювання;

- одна особа одноособово є засновником, керівником та бухгалтером підприємства, інші.

Економісти стверджують, що чим менше в обороті готівки, тим вищі доходи держави і населення. Мала кількість паперових грошей в країні ускладнює вчинення економічних злочинів, а, отже, поступово призводить до зростання економіки. В Україні на кінець 2019 року, кількість готівки в обігу зменшилася на 6,4 мільярда гривень, або на 1,6%, якщо порівняти з його початком. У готівковому обігу країни станом на 1 липня 2019 року перебувало готівки на загальну суму 393,8 млрд. грн., зокрема банкнот – 391,3 млрд. грн. (2,8 млрд. шт.) та монет – 2,4 млрд. грн. (13,2 млрд. шт.).

Для ефективного управління готівковим обігом, необхідно підвищувати фінансову грамотність суспільства в сфері використання платіжних карток, підвищувати рівень довіри населення до банківської системи України, підвищувати зручність оплати послуг державних органів, податків, інших періодичних платежів та переглянути граничні пороги для готівкових розрахунків. Відповідно до постанови "Про затвердження Змін до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні", передбачається

зниження граничної суми розрахунків готівкою суб'єктів господарювання з фізичними особами до 15 тис. грн. з 50 тис. грн. Крім того, планується зобов'язати суб'єктів господарювання при знятті готівки з поточних рахунків надавати за запитом банку підтверджуючі документи про такі розрахунки готівкою для вивчення клієнта.

Отже, у підсумку можна сказати, що готівка залишається найбільш зручним та поширеним інструментом в тіньових схемах та використовується насамперед з метою відмивання корупційних доходів. Тому в нинішніх умовах пріоритетними завданнями політики Національного банку України має бути скорочення обсягу готівкового грошового обігу, його впорядкування, а також подальший розвиток безготівкових розрахунків. Розширення безготівкових платежів сприятиме оптимізації грошового обігу і скороченню темпів зростання кількості наявних грошей в обігу, що в свою чергу знизить рівень відмивання доходів.

Список літератури:

1. Ризики використання готівки. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: https://www.nfp.gov.ua (дата звернення 15.12.2019р.)

2. Готівки в обігу поменшало: українці обирають безготівкові розрахунки. Економічна правда. URL: https://www.epravda.com.ua/ (дата звернення 15.12.2019р.)

3. Про затвердження Змін до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні. Постанова НБУ №37. URL: http://search.ligazakon.ua (дата звернення 15.12.2019р.)

Тематика: Сільськогосподарські науки

ОЦІНКА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ВІТРОВОЇ УСТАНОВКИ

Руда М.В.

Бойко Т.Г.

Національний університет «Львівська політехніка»

marichkarmv@gmail.com

Швидке зростання світового енергоспоживання призводить до посилення впливу енергетики на навколишнє середовище, порушення теплового балансу атмосфери і глобальних змін клімату. Дефіцит енергії та обмеженість паливних ресурсів з їх наростаючою гостротою показує неминучість пошуку альтернативних джерел енергії, що підвищує інтерес до даної проблематики світового співтовариства [1]. Разом з тим методологічний підхід до оцінки впливу вітроенергетичної установки (ВЕУ) на компоненти навколишнього природного середовища, який можна було б використати для цілей дослідження, все ще залишаються ненапропрацьованими [2].

Актуальність даного дослідження пов’язана з тим, що, з одного боку розвиток відновних джерел енергії розглядається, як один із стратегічних напрямків, а з іншої – з тим, що вони володіють рядом недоліків та потенційних впливів на стан навколишнього природного середовища. Стосовно ВЕУ ці впливи проявляються, в процесі будівництва генеруючих об’єктів на відновних джерелах енергії, а також в процесі виробництва електрогенеруючого обладнання, в процесі чого здійснюються викиди шкідливих речовин в атмосферу, споживання великих об’ємів води, викопних мінеральних ресурсів, що супроводжується утворенням промислових відходів. Підключення ВЕУ до загальної мережі в деяких випадках призводить до зниження ефективності роботи інших об’єктів спільної енергетичної системи, що створює додатковий

негативний вплив на об’єкти навколишнього природного середовища [3, 4]. Тому, дослідження націлені на оцінку комплексних екологічних ефектів відновлювальної енергетики за методикою аналізу життєвого циклу (АЖЦ) залишаються особливо актуальними.

Згідно з методикою АЖЦ, викладеною в стандартах ISO 14041:1999 [5], 14044 : 2006 [6, 7], кожен продукт або послуга проходить ряд стадій розвитку, які в сукупності становлять його/її «життєвий цикл». Діяльність людини в процесі виготовлення продукції чи надання послуги неминуче пов’язана з впливом на довкілля. Залежно від природи продукту/послуги екологічний вплив може проявлятись по різному, наприклад, як виснаження озонового газу, парниковий ефект, окислення ґрунту і втрата біорізноманіття тощо. Планета Земля є замкненою системою матеріальних потоків (на противагу енергетичним потокам) [8]. Переходячи з одного продукту в інший та змінюючи форми свого стану, матерія циклічно циркулює в економічній системі. Саме тому загальна маса матерії не змінюється, незалежно від того що людство виготовляє на Землі, або яку послугу надає.

У сучасному соціально-економічному середовищі матеріальні потоки і процеси відбуваються за лінійною схемою. Але на нескінченному відрізку часу матеріали, що пройшли через техносферу, заново повертаються у навколишнє середовище як сировина [9]. Концепція життєвого циклу розглядає продукти/послуги з початку їх фізичного виникнення і до моменту припинення їх функціонування. До життєвого циклу входять такі компоненти як видобуток сировини, виробництво енергії, транспортування, операції первинної обробки, безпосереднє виробництво продукту, упакування, розподіл, утилізація.

Для оцінювання впливу ВЕУ на всіх етапах життєвого циклу використовували програмне забезпечення *SimaPro*, яке є професійним інструментом для збору, аналізу та моніторингу екологічних характеристик продуктів і послуг. За його допомогою можна легко моделювати й аналізувати складні життєві цикли систематизованим та зрозумілим способом.

Для аналізу впливу на довкілля ВЕУ протягом його «життєвого циклу»

були згруповані необхідні дані, а саме:

– виробництво. Включає в себе виробництво сировини (бетон, алюміній, сталь, скловолокно і т.д.) для виготовлення складових частин турбіни.

– транспортування. Охоплює перевезення сировини для виробництва різних компонентів вітряної турбіни, доставку складових частин на місце установки під час монтажу та необхідне переміщення транспорту під час обладнання вітропарку.

– установка і монтаж. Включає в себе роботи із зведення та встановлення вітрових турбін.

– експлуатація та технічне обслуговування. Найтриваліший етап, що охоплює період роботи вітрової турбіни, заміни мастил та використання транспорту для технічного обслуговування.

– демонтаж. Передбачає остаточне закриття вітрового парку після закінчення терміну його експлуатації і подальшу утилізацію утворених відходів.

Як обчислювальні процедури, які використовуються для агрегування даних у впливі категорій, застосовуються екологічні моделі для порівняння різних внесків у ті ж екологічні проблеми. Це завдання може бути досягнуто за допомогою еквівалентності факторів, передбачених моделями (рис. 1).

З цього графіка (рис. 1) визначено характерні результати специфікації впливу ВЕУ на всіх етапах життєвого циклу в компартментах СЛК, а також сценарії утворення та розповсюдження відходів цієї діяльності. Це свідчить про те, що у деяких категоріях впливів домінує вплив на ландшафтні комплекси, у той час як наприкінці життєвого циклу домінують інші фактори, всі впливи відображені на 100 %-ій шкалі. Кольори демонструють внесок послуги і відходів що її супроводжують. Як видно з наведених вище графіків, найбільше негативних впливі на довкілля виникатиме від відходів, тобто викидів в атмосферу парникових газів, тому і маємо відповідний вплив і на еко-токсичність та зміни клімату. Це зумовлено тим, що, потрапляння шкідливих парникових газів супроводжується таким явищем, як накопичення шкідливих речовин, які в результаті потрапляють у ґрунти, підземні та поверхневі води, а

також спричиняють до значного забруднення атмосферного повітря, роблячи відповідний негативний внесок у зміни клімату.

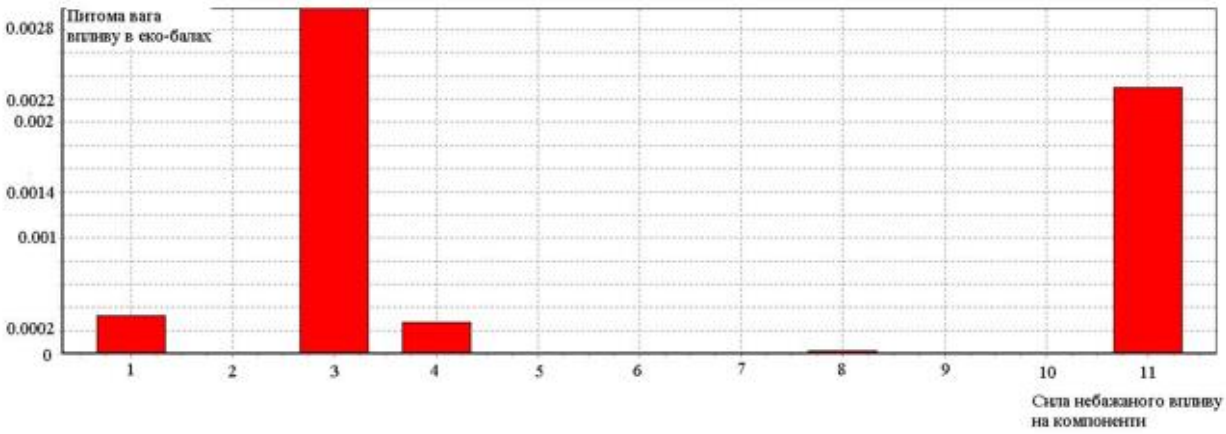

Рис. 1. Оцінка впливу ВЕУ на всіх етапах життєвого циклу в компартментах СЛК: 1 – канцерогенні речовини; 2 – респіраторні органічні сполуки; 3 – респіраторні неорганічні сполуки; 4 – кліматичні зміни; 5 – радіоактивні речовини; 6 – вплив на озоновий шар; 7 – еко-токсини; 8 – підкислення/евтрофікація; 9 – ландшафтні (нематеріальні) ресурси; 10 – мінеральні ресурси; 11 – викопні джерела енергії.

Отримані результати пояснюються дослідженням процесів зародження, функціонування та занепаду ландшафтно-інженерних та ландшафтно-техногенних систем і їх впливу на довкілля, що дозволить прослідкувати розвиток усіх притаманних цим системам процесів та виявити можливі наслідки. Оскільки деградація або навіть незначне порушення одного з природних компонентів ландшафту може призвести до значних змін у всьому ландшафтному комплексі, аж до його повного знищення, було вивчено можливі впливи об’єктів вітроенергетики та компоненти ландшафту на різних етапах життєвого циклу, узагальнення яких дозволило розробити попереджувальні та пом’якшувальні заходи щодо уникнення екологічних наслідків у майбутньому.

Список літератури:

1. Перспективы мировой ветроэнергетики. Доклад GWEC, Greenpeace International, DLR и Ecofys Cpnsultancy / [под ред. Crispin Aubrey, Angelika Pullen, Arthouros Zervos, Sven Teske], Berlin. 2007. – 31 с.

2. Алёшин Д.В.Проблемы развития альтернативной энергетики: правовой аспект // Журнал ЭГО. №3. 2012. – С. 10 – 12.

3. Леже С. «Зеленая лихорадка»: инвестиции в новую энергетику // Вестник McKinsey. № 3. 2008. – С. 10 – 15.

4. Ратнер С.В., Иосифов В.В. Формирование рынков энергетического машиностроения в Китае и Индии // Вестник УРФУ, Серия «Экономика и управление», №3, 2013. стр. 52-62.

5. Muñoz I, Schmidt J, Brandão M, Weidema B P – 2015 Rebuttal To 'Indirect Land Use Change (Iluc) Within Life Cycle Assessment (Lca) – Scientific Robustness And Consistency With International Standards'. Gcb Bioenergy, Letter To Editor, 7(4):565-566.

6. Weidema B P – 2018 Attributional And Consequential Interpretations Of The Iso 14044. Historical Snapshot From The Work In Iso Tc207/Sc5/Tg1.

7. Nishioka Y, Levy J I, Norris G A, Wilson A, Hofstetter P, Spengler J D – 2002 Integrating Risk Assessment And Life Cycle Assessment: A Case Study Of Insulation. Risk Analysis 22(5):1003 - 1017.

8. Бойко Т. Г., Руда М. В., Паславський М. М., Соколов С. О., Петренко С. В., Скаковський С. І. Кібернетична природа складних ландшафтних комплексів та супра-оптимізація механізмів самовідновлення та самозбереження // Науковий вісник НЛТУ України : збірник науково-технічних праць. – 2019. – Т. 29, № 5. – С. 134–140.

9. Obshta, Anatoliy; Bubela, Tetiana; Ruda, Maria; Kochan, Roman THE MODEL OF ENVIRONMENTAL ASSESSMENT OF COMPLEX LANDSCAPE SYSTEMS International Multidisciplinary Scientific GeoConference : SGEM; Sofia Том 18, Изд. 3.2, : 973-979. Sofia: Surveying Geology & Mining Ecology Management (SGEM). (2018)DOI:10.5593/sgem2018/3.2/S14.125.

Тематика: Юридичні науки

ВЗАЄМОДІЯ МІЖ РЕГЛАМЕНТАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ «РИМ I», «РИМ II» І «БРЮССЕЛЬ I bis»

Руденко О.В.

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

к.ю.н., доцент, доцент кафедри Європейського права та порівняльного правознавства

Коли проводиться паралель між Регламентами Європейського Союзу (ЄС), що іменуються «Рим I» [1], «Рим II» [2] і «Брюссель I bis» [3], ми відзначаємо ефект так званого синергізму (взаємодії). Ці документи, задумані як «трилогія» права ЄС і призначені для: по-перше, створення єдиного міжнародного приватного права по цивільним та комерційним зобов'язанням і, по-друге, характеризуються спільним інтересом: сприяти передбачуваності права, судовій визначеності в європейському правовому просторі і прозорості. Охоплюючи сфери конфліктів юрисдикцій та колізій законів, що застосовуються до договірних і позадоговірних зобов'язань, Регламенти створюють нормативний комплекс, що містить ознаки синергізму. Пункти 7 преамбул «Рим I» і «Рим II» чітко демонструють такий синергізм: «Матеріальна сфера застосування і положення цього Регламенту повинні бути сумісними з Регламентом (ЄС) № 44/2001 Ради від 22 грудня 2000 року про юрисдикції, визнання та виконання судових рішень по цивільних і кримінальних справах (Брюссель I) і документами щодо права, що підлягає застосуванню до договірних зобов'язань».

Така синергія з відповідними обмеженнями може бути класифікована як: а) синергія фундаментальних принципів; б) структурна синергія; в) синергія інтерпретації [4, p. 178].

А) Синергія фундаментальних принципів

Всі три Регламенти засновані на одних і тих же трьох стовпах міжнародного приватного права, якими є:

- принцип свободи вибору;

- принцип близькості;

- принцип захисту слабшої сторони.

Свобода вибору (ключовий принцип у сфері договірних зобов'язань) має пріоритет як в матеріальному праві, так і в міжнародному приватному праві. Зокрема, у міжнародному приватному праві це по суті виражається свободою сторін вибирати застосовне право. Пункт 11 преамбули «Рим I» закріплює свободу сторін у виборі застосовного права як основоположного принципу договірних зобов'язань. «Рим II» присвячує свою статтю 14 автономії волі сторін, але відводить їй менш важливу роль, ніж «Рим I». Це може бути пояснено меншою практичною важливістю вибору права в позадоговірних відносинах в результаті структури відносин, що випливають з такого роду зобов'язань – в більшості випадків сторони не мають попередніх відносин. «Рим I» і «Рим II» пропонують аналогічні обмеження в свободі вибору. Вони містять паралельні норми в разі локалізації елементів ситуації в одній країні або в рамках ЄС. Вони передбачають застосування імперативних норм правової системи у відповідності з її внутрішнім законодавством (ст. 3 (4) «Рим I» і ст. 14 (2) «Рим II»). У разі, коли сторони підпорядковують свої відносини закону третьої країни, європейські імперативні норми мають пріоритет для того, щоб гарантувати мінімальний європейський стандарт захисту (ст. 3 (4) «Рим I» і ст. 14 (3) «Рим II»).

Окрім цього, обидва Регламенти містять концепцію першорядних обов'язкових положень (ст. 9 «Рим I» і ст. 16 «Рим II»).

«Брюссель I bis» заснований на тих же принципах в питанні застереження про вибір суду (ст. 25 Регламенту). Подальший ефект взаємодії між «Рим I» і «Брюссель I bis» був передбачений у формі презумпції вибору права в разі угоди про вибір суду (пункт 12 преамбули «Рим I»): «Угода між сторонами про надання одному або декільком судам або трибуналам держави-члена виключної

юрисдикції для вирішення спорів за договором має бути одним з факторів, який необхідно враховувати при визначенні того, чи був вибір права чітко виражений». Даний постулат (*qui elegit iudicem, elegit ius* – з лат. м. «вибираючи суддю вибираєш право») міститься в преамбулі і є лише одним із факторів серед інших у визначенні того, чи чітко виражений вибір права.

Три Регламенти також схожі щодо тієї ролі, яку вони відводять *принципу близькості* (принцип «найбільш тісного зв'язку»).

Це можна описати двома прикладами: з одного боку, є роль звичайного місця проживання (доміцилю) – або в якості основного критерію для об'єктивного визначення застосовного права, або в якості територіального зв'язку з судовим процесом; з іншого боку, в Регламенті передбачено застереження про обставини, що дають право на звільнення від договірного зобов'язання у випадку інших, більш тісних, зв'язків.

При відсутності вибору права, зробленого сторонами, ст. 4 «Рим I» ґрунтується на звичайному місці проживання сторони, на якій лежить тягар виконання договору. Цей критерій переважає над критерієм місця виконання зобов'язання, який викликав деякі суперечності в контексті ст. 5 (1) «Брюссель I» [5] і ст. 7 (1) «Брюссель I bis».

У тих сферах, в яких сторони не мають рівного статусу, всі Регламенти зазвичай забезпечують адекватний *захист більш слабкої сторони*.

Прикладом цього є ст. 6 (2) «Рим I» (стосується споживчого контракту). У цьому випадку вибір права дозволений, але не може привести до позбавлення споживача захисту, який забезпечується положеннями закону, які були б застосовні при відсутності вибору, якого не можна уникнути договором. Наступним прикладом є захист, передбачений в ст. 8 (індивідуальні трудові договори). Паралель з цією концепцією виявляється в рамках режиму «Брюссель I bis» і його ст. 17 і наст. (юрисдикція в споживчих контрактах) і його ст. 20 і наст. (юрисдикція в індивідуальних трудових договорах). У «Рим II» ідея захисту більш слабкої сторони видається менш очевидною. Згідно пункту 31 преамбули «Рим II»: «Даний вибір повинен бути прямо виражений

або явно витікати з обставин справи. Коли суд встановлює наявність угоди, укладеної між сторонами, він зобов'язаний поважати їх наміри. Слід захистити слабкі сторони, підпорядкувавши даний вибір деяким умовам».

Б) Структурна синергія

Всі три Регламенти доповнюють один одного і відповідають сфері їх застосування. Вони утворюють однорідну групу цивільних і комерційних зобов'язань, виключаючи ті ж самі питання зі сфери їх застосування, а саме адміністративні та митні питання, сімейні відносини, векселі, чеки і т. ін.

В) Синергія інтерпретації

У всіх Регламентах зберігаються паралельність і узгодженість основних понять. Одне і те ж визначення «звичайного місця проживання» міститься в ст. 23 «Рим II» і ст. 19 «Рим I» як для фізичних, так і для юридичних осіб. Цей приклад також може бути приведений як приклад явної розбіжності з «Брюссель I bis». Згідно з обома Регламентами колізійного права, тільки місце здійснення центрального управління має важливе значення для визначення звичайного місця знаходження юридичних осіб. Інша ситуація виникає в ст. 63 «Брюссель I bis», яка пропонує три критерії визначення.

Розбіжності між Регламентами:

1) в той час як «Рим I» і «Рим II» як акти колізійного права по суті відповідають на питання про застосовне право, «Брюссель I bis», як акт процесуального права, в основному вирішує питання юрисдикції, взаємного визнання і виконання судових рішень;

2) цілі колізійного права і цілі міжнародного цивільного процесу не обов'язково йдуть паралельно. Наприклад, принцип захисту відповідача відіграє істотну роль відповідно до «Брюссель I bis», в той час як «Рим I» і «Рим II» вимагають застосування права, найбільш прийнятного для конкретної ситуації;

3) в той час як «Брюссель I bis» відносить справу до авторитетної влади держави – або навіть прямо визначає відповідний суд – шляхом

врегулювання юрисдикції, «Рим I» і «Рим II» приймають рішення тільки по мета-питанню застосовного права;

4) на відміну від «Рим I» і «Рим II», які, в принципі, вимагають лише застосування права однієї юрисдикції, «Брюссель I bis» надає можливість альтернативи.

Список літератури:

1. Регламент (ЕС) № 593/2008 Европейского Парламента и Совета от 17 июня 2008 года о праве, подлежащем применению к договорным обязательствам («Рим I»). OJ L 177, 4.7.2008, p. 6–16. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32008R0593 – Дата доступа: 03.02.2020.

2. Регламент (ЕС) № 864/2007 Европейского Парламента и Совета от 11 июля 2007 года о праве, подлежащем применению к внедоговорным обязательствам («Рим II»). OJ 2007 L 199/40. URL: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/en/ALL/?uri=CELEX%3A32007R0864 – Дата доступа: 02.02.2020.

3. Регламент (ЕС) № 1215/2012 Европейского Парламента и Совета от 12 декабря 2012 года о юрисдикции, признании и исполнении судебных решений по гражданским и коммерческим делам (Брюссель I bis) OJEU 2012, L 351/1. URL: http://base.garant.ru/70475048/ – Дата доступа: 04.02.2020.

4. Yearbook of Private International Law. Volume 10. 2008. 760 p. URL: https://www.pravo.unizg.hr/_download/repository/11_Lein_Yearbook_Vol_X.pdf – Дата доступа: 03.02.2020.

5. Регламент № 44/2001 Совета ЕС о юрисдикции, признании и исполнении судебных решений по гражданским и коммерческим делам от 22 декабря 2000 года (Брюссель I). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a84 – Дата доступа: 04.02.2020.

Тематика: Інші професійні науки
(технічні науки)

ЕКОЛОГІЧНОБЕЗПЕЧНА ТЕХНОЛОГІЯ УТИЛІЗАЦІЇ ОСАДІВ СТІЧНИХ ВОД З ОДЕРЖАННЯМ БІОГАЗУ

[1]Руденко В.В.
[2]Пляцук Л.Д.
Сумський державний університет
[1]студентка,[2]д.т.н., професор
e-mail: l.plyacuk@ecolog.sumdu.edu.ua

Стрімкий розвиток міст є причиною збільшення кількості різних видів відходів та їх постійного накопичення, осади стічних вод (ОСВ), утворені на міських очисних спорудах, є одним з видів таких відходів. У результаті відсутності подальшої обробки, з року в рік відзначається тенденція зростання об'ємів ОСВ (для України щорічно близько 40 млн. т). ОСВ підлягають захороненню на спеціальних мулових майданчиках, які потребують відчуження великих площ земель. Окрім того, на території мулових майданчиків відбувається забруднення ґрунтів, шляхом вертикальної та горизонтальної міграції токсичних елементів та важких металів, які містять в ОСВ.

ОСВ із первинних і вторинних відстійників подаються на мулові ставки з подальшим ущільненням та зневодненням на мулових майданчиках. Обезводнені осади вивантажуються на майданчики складування.

За технологічним регламентом експлуатація мулових площадок відбувається з періодичним напуском, що складає 15-30 діб, шару осаду товщиною 0,2–0,3 м влітку та на 0,1 м нижче верху огороджуючих валиків взимку. Наступні напуски допускаються лише після підсушування раніше випущеного осаду до 80% вологості і утворення на його поверхні глибоких тріщин, через які може проходити мулова вода з нового напуску. У міру

напуску мулова вода відводиться по дренажному трубопроводу до дренажної насосної станції, звідки перекачується в головну очисну споруду. Після підсушування ОСВ до вологості 70–80 % повинне виконуватися відвантаження. Проте внаслідок відсутності подальшого їх використання відбувається накопичення ОСВ на майданчиках складування. У літні місяці це призводить до частих займань сухої маси осадів з виділенням газоподібних токсичних продуктів горіння в атмосферу.

Мулові карти є неконтрольованими біологічними системами і поблизу очисних споруд стають джерелом неприємних запахів. При цьому виділяються в довкілля леткі органічні й металоорганічні сполуки. Мулові ОСВ після часткового зневоднення завантажуються наступними шарами. При цьому жоден із шарів повністю не висихає. На поверхні утворюється стверділа кірочка, під якою ОСВ знаходяться в гелеподібному стані, де відбуваються процеси гниття органічної речовини з розвитком анаеробної екологічно небезпечної мікрофлори.

Компоненти, що входять до складу ОСВ, роблять їх цінним вторинним матеріальним ресурсом, який підлягає подальшому використанню. У сухій масі ОСВ міститься до 60 % органічних речовин, а також макро- і мікроелементи, необхідні для живлення рослин. Тому ОСВ можуть розглядатися як органомінеральні добрива за попереднього їх знешкодження і знезараження.

Хімічна промисловість, також являється галуззю в результаті якої утворюється велика кількість відходів, що мають важливе промислове значення, прикладом є утворення величезної кількості побічних продуктів, які у своєму складі мають модифікації сульфату кальцію. На сьогодні найбільш поширеною концентрованою вторинною промисловою сировиною є фосфогіпс. При цьому фосфогіпс є багатотоннажним відходом виробництва і основним джерелом забруднення довкілля, а відсоток утилізації фосфогіпсу в Україні залишається дуже низьким (не більше 10 %).

Виходячи зі сказаного вище, перспективним є розробка екологічно безпечної біотехнології знешкодження ОСВ разом із фосфогіпсом, результатом

якої є одержання біогазу. Використання даної технології дозволить істотно знизити рівень техногенного навантаження на навколишнє середовище.

Для проведення експериментальних досліджень були розроблені лабораторні установки й виконані серії експериментальних досліджень ефективності біосульфідного знешкодження ОСВ разом із фосфогіпсом, а також розроблені відповідні методики досліджень.

В основу розроблення екологічно безпечної технології знешкодження ОСВ були покладені такі принципи:

1. Висока ефективність знешкодження. Якнайповніше зв'язування іонів ВМ у формі сульфідної фракції ОСВ.

2. Можливість використання як мінеральної домішки фосфогіпсових відходів для стимулювання розвитку сульфатвідновлювальних бактерій.

3. Маловідхідність. Можливість рециклінгу речовинних потоків у системі. Утилізація твердої фракції знешкоджених ОСВ як добрива в сільськогосподарському виробництві.

Технологічна схема утворення біогазу із осадів стічних вод та додаванням фосфогіпсу наведена на рис. 1.

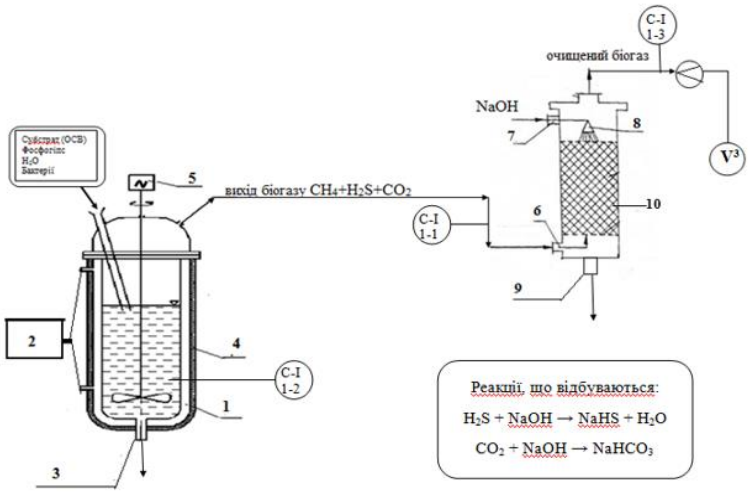

1 –біореактор; 2 – термостат; 3- порт для відведення збродженої маси ОСВ; 4 – ізоляція; 5 – перемішувальний пристрій; 6 – вхідний патрубок; 7 – патрубок для подачі NaOH; 8 – розбризкував; 9 – патрубок для відведення забрудненої рідини; 10 – абсорбер

Рисунок 1 – Експериментальна установка

У ході дослідження складу біогазу, що утворився в процесі біосульфідної обробки, було визначено, що він відрізняється за співвідношенням компонентів від біогазу метанового бродіння. У таблиці 1 наведені результати аналізу складу біогенного газу за найбільш оптимальних умов ведення процесу.

Таблиця 1

Склад утвореного біогазу в процесі обробки ОСВ

Компоненти	Об'ємна частка, %
Сірководень	46,8 ± 1,56
Діоксид вуглецю	19,3 ± 1,12
Метан	25,4 ± 1,05
Водень	2,8 ± 0,02
Азот	5,7 ± 0,03

При цьому співвідношення надмірного активного мулу до осадів з мулової карти становило 1,5 : 1, доза фосфогіпсу – 14 г на 1·10-3 м3, доза завантаження біореактора – 5,5 %, pH системи – від 7,0 до 7,5 од.

Розроблена технологічна схема обробки ОСВ забезпечує:

– розширення можливостей застосування анаеробного біореактора за рахунок введення рециклінгу матеріальних потоків із багатократним повторним використанням у технологічному циклі детоксикації ОСВ;

– виробництво екологічно чистого органо-мінерального продукту з можливістю його утилізації в сільському господарстві;

– високоякісне розділення біогазу.

Отже, результатом виконання роботи є вирішення актуального науково-практичне питання щодо зниження техногенного навантаження від об'єктів складування та накопичення ОСВ за рахунок розроблення технології знешкодження ОСВ разом із фосфогіпсовими відходами та розроблення відповідної технологічної схеми, що забезпечить раціональне використання вторинних сировинних ресурсів та одержання екологічно чистого органо-мінерального продукту переробки.

Тематика: Інші професійні науки

THE USE OF COMPUTERS IN SCIENTIFIC RESEARCH

Rudyk O.Y.
Khmelnytsky National University, Ph.D., Associate Professors
0982526755, yuhymovych@gmail.com
Vasyura Y.Y.
Khmelnytsky National University, undergraduate

The use of computers in research is a prerequisite for the study of complex systems. The traditional methodology of the theory-experiment relationship must be complemented by the principles of computer simulation. This new effective procedure enables a holistic study of the behavior of the most complex systems, both natural and designed to test theoretical hypotheses.

The use of computer models transforms the computer into a universal experimental setup. In a computer experiment, complete control over all system parameters is ensured. A computer experiment is cheap and safe. With the help of a computer it is possible to perform "fundamentally impossible" experiments.

The essence of computer modelling is to obtain quantitative and qualitative results on an existing model. The qualitative conclusions obtained from the results of the analysis allow us to identify previously unknown properties of a complex system: its structure, dynamics of development, stability, integrity, etc. quantitative conclusions are mainly of the nature of forecasting some future or explaining the past values of the variables that characterize the system.

The physical processes that characterize the stress-strain state of solids, motion and heat transfer of a fluid are modelled by the SolidWorks (SW) Solid State Parametric Modelling System [1], or more precisely, by its applications: SW Simulation, SW Floxpress, SW Motion [2]. These applications use a geometric part model or SW assembly to form a design model.

Integration with SW makes it possible to minimize operations related to the specific features of finite element approximation. The boundary conditions are assigned in conjunction with the geometric model. Procedures for presenting the results have the same peculiarities.

SW applications do the following:

- applied uniform or non-uniform pressures in any direction, forces with variable distribution, gravitational and centrifugal loads, support and distance forces;

- not only isotropic but also orthotropic and anisotropic materials are assigned;

- the effect of temperatures on different parts of the part is applied (conditions of heat exchange: temperature, convection, radiation, thermal power and heat flow; the temperature profile available in the calculation of temperatures is automatically read and thermal stress analysis is carried out);

- there is an optimal solution that meets the constraints of geometry and behavior; if the assumptions of linear static analysis are not applicable, apply a nonlinear analysis;

- fatigue analysis evaluates the effect of cyclic loads in the model, determines fatigue events with constant and variable amplitude;

- in the analysis of the impact test the dynamic problem is solved (a plot is created and a graph of the model response in the form of time dependence is constructed);

- results of frequency and longitudinal bending, thermal and nonlinear loads, impact tests and fatigue analysis are processed;

- plots of longitudinal forces, deformations, displacements, results for reaction forces, forms of loss of stability, resonant forms of oscillations, results of temperature distribution, temperature gradients and heat flux are constructed;

- analyses of contacts in friction assemblies, tension or hot landings, thermal contact resistance analyses are carried out.

By changing some of the input parameters in numerical modelling, you can track the changes that occur with the model. The main advantage of the method is that it allows not only to observe, but also to predict the result of the experiment

under some special conditions.

The method of numerical modelling of car parts (investigated camshafts and crankshafts, pistons, axles and rockers of engines; shaft gears and gear wheels of transmission, oil pumps, differentials; bipod steering; forks and crossings of cardan gears; trunnions of rotary joints; etc.) has the following advantages over other traditional methods:

- gives the opportunity to simulate the effects, the study of which in real conditions is impossible or very difficult for technological reasons;
- allows you to simulate and study the phenomena predicted by any theories;
- is environmentally friendly and does not pose a danger to nature and man;
- provides clarity and is easy to use.

But to make technically competent decisions, it is necessary to be able to correctly perceive and understand the results of calculations. Purposeful search through a series of tests of the optimal or rational solution in the design tasks is much more interesting and instructive for the future engineer than obtaining only one optimal project that cannot be improved and nothing to compare with.

With a large number of project variants, the analysis of machine calculations using the SW Utilities application reveals the basic patterns of change of project characteristics from varied design variables (the difference between the original detail and the corrected version of the same detail) and contributes to the quick and deep study of the properties of design objects.

When designing and using computer simulation systems, a modern engineer must have the skills to work with computer systems, be able to develop mathematical models of forming the parameters of strength estimation of parts. The introduction of numerical calculation methods not only improves the level of computerization of engineering work, but also allows you to make optimal decisions.

Consider the method of static study of the details of the V-belt variator at an early stage of design:

- SolidWorks created a solid-state model of the V-belt variator (fig. 1);
- in SW Simulation a gear is selected for static calculation; Attachments and

external loads were applied to the model, a grid of finite elements was constructed, and components of the stress-strain state were determined (fig. 2). The results obtained confirm the relevance of the study in determining the limiting capabilities of the gear (minimum strength factor n = 18,46).

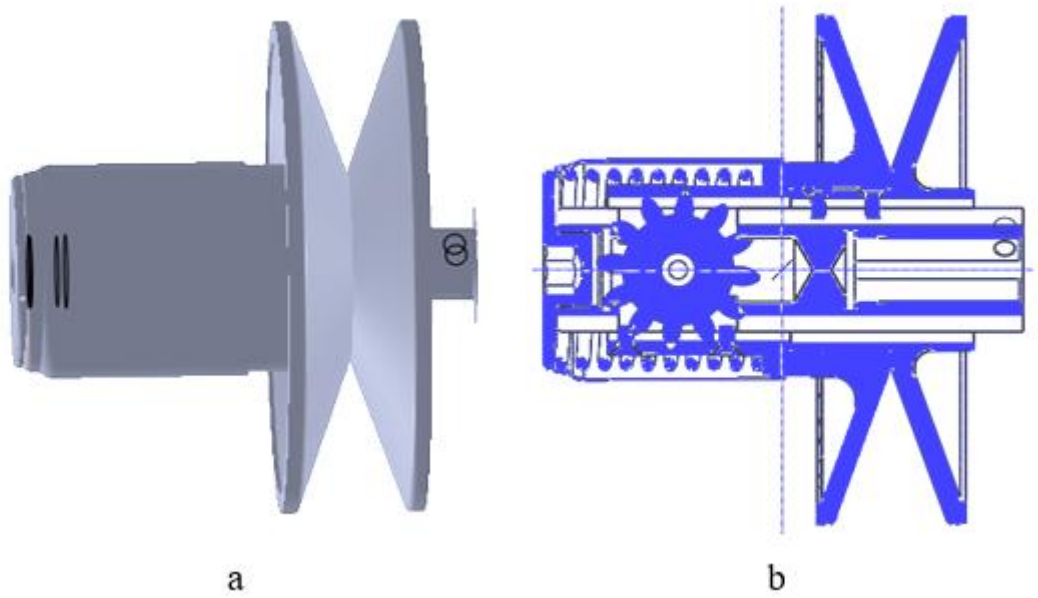

a b

Fig. 1. Solid-state model of the V-belt variator: appearance (a) and section (b)

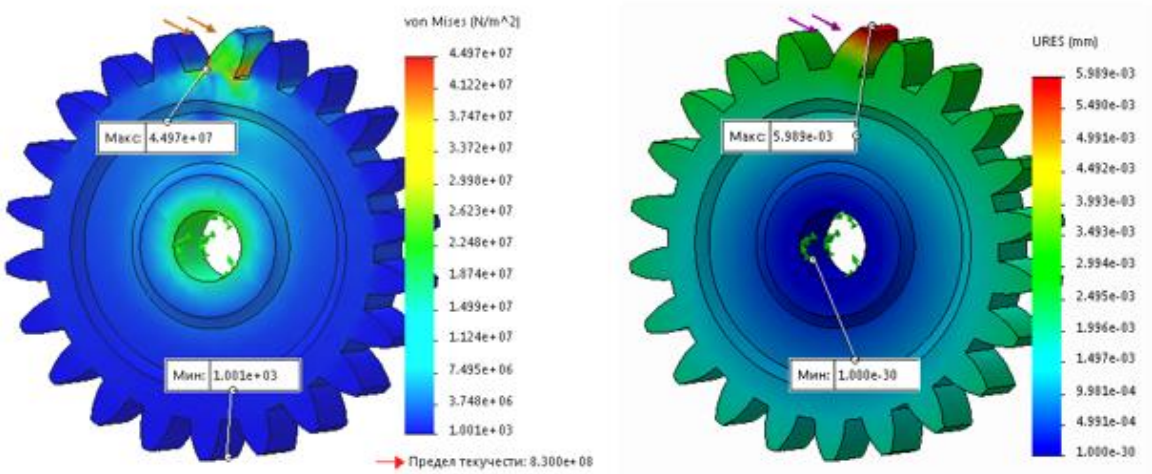

a b

Fig. 2. Equivalent stress distribution for the 4th hypothesis (a), total displacement field for 3D model (b)

For the purpose of detailed analysis of the possibility of modelling the design of the variator for the given technical conditions of its operation, it is necessary to further check the operability of all its details.

References:

1. Рудик О. Ю. SolidWorks – CAD/CAE-система технічних вузів / О. Ю. Рудик, П. В. Каплун // Science, society, education: topical issues and development prospects. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kharkiv, Ukraine. 2020. Pp. 249-253.

2. Рудик О. Ю. Застосування SolidWorks Simulation в енергоресурсозбереженні / О. Ю. Рудик, М. В. Гетьман – Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених, спеціалістів, аспірантів «Проблеми енергоресурсозбереження в промисловому регіоні. Наука і практика»: Зб. тез доповідей. Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2016. – С. 125-127.

Тематика: Педагогічні науки

ІНТЕГРАЦІЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ SOLIDWORKS API

Рудик О.Ю.

Хмельницький національний університет, к.т.н., доцент,

0982526755, yuhymovych@gmail.com

Каплун П.В.

Хмельницький національний університет, д.т.н., професор

Освіта є домінуючим чинником соціально-економічного розвитку національної економіки, а інтеграція науки, освіти й бізнесу виступає діючим інструментом конкурентоспроможності підприємств різних сфер виробництва. Хоча академічна наука не вирішує конкретних виробничих або фінансових

завдань, її відкриття й досягнення впливають на економічну й виробничу сферу через розвиток техніки, удосконалення виробничих технологій, скорочення тривалості розрахунків й уточнення їх результатів за допомогою новітніх комп‘ютерних технологій.

SolidWorks API (Application Programming Interface) — це інтерфейс, який дозволяє розробляти користувальницькі додатки для системи SolidWorks. Він містить безліч функцій, які можна викликати з Visual Basic, Visual Basic for Applications, Visual C++, Visual Studio, VB.NET, C++, C# або з файлів-макросів SolidWorks. Ці функції надають програмістові прямий доступ до функціональних можливостей SolidWorks, таких, наприклад, як створення лінії або перевірки параметрів поверхні.

За допомогою API-додатків можна інтегрувати SolidWorks з іншими програмними пакетами, розробляти спеціалізовані модулі, які додають до базових можливостей SolidWorks додаткову функціональність тощо. API-додатки дозволяють одержати безліч конфігурацій однієї деталі або збірки, тим самим зекономити час прийняття конструкторських рішень. Основна мета подібних API-додатків – автоматизація процесу створення моделі.

Розробка API-додатків може здійснюватися на рівні створення макросу в SolidWorks, або на рівні окремого додатку, написаного мовою C# або Visualbasic. Усі динамічні бібліотеки, необхідні для роботи з API-додатками автоматично інсталюються разом з SolidWorks.

Як правило, якщо необхідно розробити повноцінний додаток, для геометричних побудов зручніше використати програмний код, записаний у макрос SolidWorks. API-додаток можна розробляти безпосередньо в Visual Studio, використовуючи при цьому програмний код, згенерований при записі макросу (формати, у яких може бути збережений макрос: VBA, VSTA VB, VSTA C#).

Розглянемо, наприклад, SolidWorks Simulation – потужний і простий у використанні програмний комплекс для проведення інженерних розрахунків, у якому задаються кріплення, навантаження, властивості матеріалів, проводиться

аналіз моделі та переглядаються результати для будь-якої деталі [1]. При завершенні етапу відбувається автоматичне збереження інформації та її поява в дереві дослідження, де вона залишається доступною, доки не закритий і не перезапущений додаток без закриття документа деталі.

До складу SolidWorks Simulation входить багато спеціалізованих рішень, які дозволяють виконати аналіз більшості можливих задач для деталей і збірок: лінійний статичний аналіз; визначення власних форм і частот; розрахунок критичних сил і форм втрати стійкості; тепловий аналіз; спільний термостатичний аналіз; розрахунок збірок з використанням контактних елементів; нелінійні розрахунки; оптимізація конструкції; розрахунок електромагнітних задач; визначення довговічності конструкції; розрахунок плину рідин і газів.

Прикладом застосування SolidWorks у технічному вузі може бути дослідження [2], у якому спроектована трансмісійна стійка, призначена для підйому й переміщення вантажів при монтажі й демонтажі вузлів та агрегатів з автомобілів. При цьому за допомогою SW Simulation проведено статичний аналіз основи стійки. Продовження початого дослідження – визначення максимальної сили, яку можна прикласти до вуха захвата спроектованої стійки при заданому мінімальному (допустимому) коефіцієнті запасу його міцності [3].

Наступні розрахунки [4] – можливість заміни матеріалу найбільш навантаженої деталі стійки – силового гвинта (легованої сталі 40Х) на дешевший (сталь Ст.3). А мета дослідження [5] – продовження визначення працездатності стійки, а саме: дефініція можливої втрати стійкості її гвинта. І хоча усі вищенаведені розрахунки гарантують працездатність стійки, проведення ремонтних робіт з її допомогою може закінчитись порушенням техніки безпеки, так як не розрахована стійкість основи стійки.

Тому при моделюванні основи стійки у SolidWorks створювалася її геометрична модель, потім у SW Simulation вводилися властивості матеріалу, з якого він виготовлений. Наступні кроки – закріплення моделі та задання

області навантажень (моделювалось осьове зміщення – рис. 1, а), визначення контактних взаємодій, створення скінченно-елементної сітки.

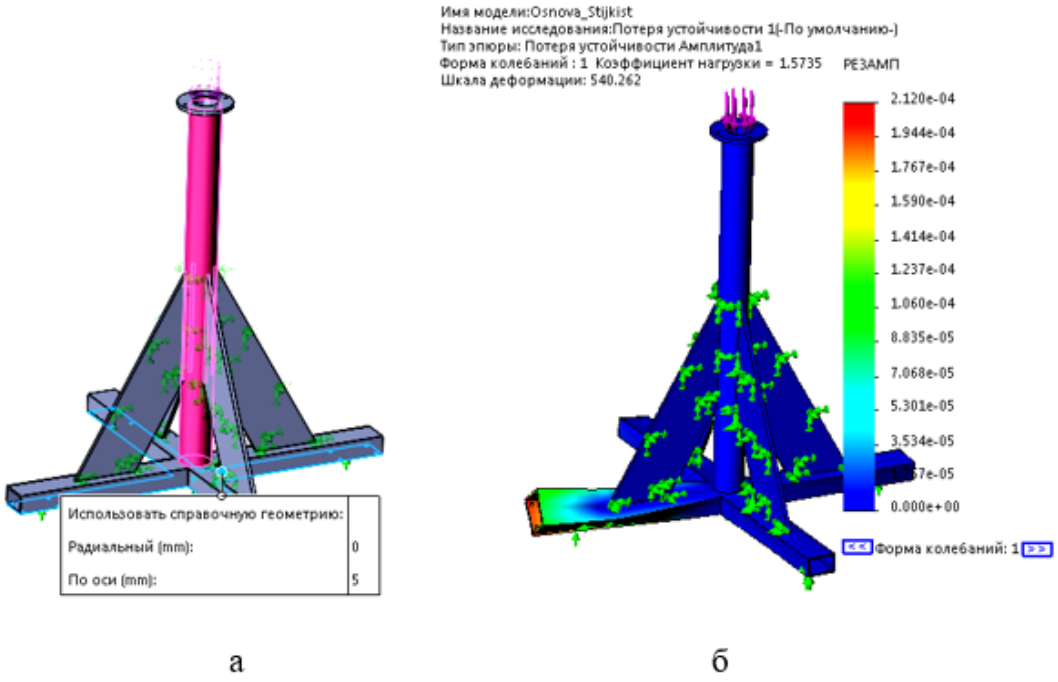

Рис. 1. Закріплення моделі та задання області навантажень (а), результуюча амплітуда та запас міцності при втраті стійкості (б)

При аналізі результатів моделювання встановлено, що максимальна амплітуда коливань a = 0,000212 (рис. 1, б); запас міцності при можливій втраті стійкості складає n = 1,5735, тобто втрата стійкості стійки не відбувається.

Таким чином, вивчення технічних дисциплін доцільно проводити із застосуванням системи SolidWorks API: на етапі побудови 3-D моделі використати SolidWorks; а потім – SW Simulation (перейшовши до реальної конструкції). Провести аналогічні розрахунки методами прикладної механіки (дисципліни: теоретична механіка, опір матеріалів, деталі машин) практично неможливо, враховуючи складну геометричну форму стійки. Така організація роботи дозволяє підготувати майбутніх інженерів до використання сучасних інструментаріїв.

Отже, застосування у навчальному процесі сучасних комп’ютерних засобів моделювання та аналізу сприяє спрощенню наукових розрахунків та економії часу на їх проведення, що значно зменшує вартість виконаних конструкторських робіт.

Список літератури:

1. Рудик О. Ю. Застосування SolidWorks Simulation в енергоресурсозбереженні / О. Ю. Рудик, М. В. Гетьман – Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених, спеціалістів, аспірантів «Проблеми енергоресурсозбереження в промисловому регіоні. Наука і практика»: Зб. тез доповідей. Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2016. – С. 125-127.

2. Боровик О.В. Впровадження у навчальний процес CAE/CAD-систем / О.В. Боровик, О.Ю. Рудик, О.В. Дідух // Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава: КУЕП ПДАА, 2019. – С. 128-132.

3. Боровик Л. В. Забезпечення проектування додатками SolidWorks / Л. В. Боровик, О. Ю. Рудик, В. В. Педосюк // Інформаційні технології в металургії та машинобудуванні. ІТММ’2019: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 26 – 28 березня 2019 р.) / Міністерство освіти і науки України, Національна металургійна академія України, Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна та ін. – Дніпро: НМетАУ, 2019. – С. 137.

4. Андрощук М.В. Використання SolidWorks для прогнозування міцності матеріалів / М.В. Андрощук, О.В. Диха, О.Ю. Рудик // Перспективні технології на основі новітніх фізико-матеріалознавчих досліджень та комп’ютерного конструювання матеріалів. XII Міжнародна конференція студентів, аспірантів та молодих вчених. Збірка тез доповідей. 18 – 19 квітня 2019 р., Київ, Україна / Укладач Г.Г. Лобачова. – К. «КПІ імені Ігоря Сікорського» – С. 214-215.

5. Рудик О. Ю. SolidWorks – CAD/CAE-система технічних вузів / О. Ю. Рудик, П. В. Каплун // Science, society, education: topical issues and development prospects. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kharkiv, Ukraine. 2020. Pp. 249-253.

Тематика: Педагогічні науки

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Ряба Ірина Євгенівна
викладач теоретично-професійної підготовки
Державний навчальний заклад
«Подільський центр професійно-технічної освіти»

«Педагогічна майстерність –
це високий рівень професійної діяльності викладача..».
М.І. Дьяченко

В Україні триває реформування системи освіти. У новому законі України «Про освіту» зазначено, що «освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави» Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Конкурентоздатність національної системи освіти у європейському і світовому просторі має забезпечуватись високим професійно-кваліфікаційним рівнем викладачів, гнучкістю, динамічністю навчального процесу.

У зв'язку з цим у процесі професійної підготовки зростає роль викладача, який здійснює передачу відповідних знань, умінь, навичок, створює сприятливу атмосферу навчання, взаєморозуміння і підтримки, сприяє формуванню духовного світу учнів. Зважаючи на це активізуються наукові пошуки в галузі теорії і практики підготовки викладачів професійної школи, підвищення рівня їхньої професійної майстерності.

Провідною метою професійної освіти є забезпечення конкурентоспроможності випускників навчальних закладів та їхньої мобільності на ринку праці, а пріоритетом професійної підготовки визначено творчий розвиток особистості. Зміни в економічній та освітній сферах потребують безперервного оновлення змісту навчання, вдосконалення його форм і методів. Модернізація освітньої галузі спрямована на вдосконалення навчально-виховного процесу, створення особливих умов для професійної підготовки педагогів, зокрема в системі підвищення кваліфікації. Покращення якості педагогічної діяльності вимагає усвідомлення і осмислення причин, чинників, які впливають на ефективність, успішність, якість освіти, та визначення певних умов, за яких це можливо реалізувати.

Спираючись на особистий досвід викладача професійно-теоретичної підготовки в ЗП(ПТ)О кулінарного профілю і спостереження, зауважу, що в організації освітнього процесу існують певні недоліки:

- інтеграція професійно-орієнтованих предметів не сприяє ґрунтовному вивченню окремих професійно важливих дисциплін (наприклад, для майбутніх кухарів IV розряду технологія приготування їжі інтегрується з основами товарознавства, і на вивчення цього інтегрованого курсу відведено 203 год.
- невідповідність застарілої матеріально-технічної бази виробничого навчання, сучасному рівню виробництва, внаслідок чого ринок праці

перенасичений теоретичними фахівцями; науково-методичне і технологічне забезпечення не адаптоване до реальних економічних умов;

- слабка вмотивованість учнів щодо майбутньої професії кухаря, зниження її престижності.

Усунути ці недоліки можливо шляхом диверсифікації та модернізації навчальної бази, більш ефективного використання діючих виробничих потужностей та підвищення їх технологічного рівня, інноваційне забезпечення матеріально-технологічної бази навчального закладу, організації сучасної підготовки кадрів та стимулювання залучення до цих процесів приватного капіталу, повинні бути створені умови навчання і співпраці з приватними роботодавцями, які в свою чергу. Будуть особисто зацікавлені у конкурентоспроможних фахівцях.

Найактуальнішими і найефективнішими, на мою думку, саме для викладачів професійно-теоретичної підготовки є майстер-класи з використанням інтерактивних методів навчання. Сучасний викладач має багатий арсенал форм підвищення педагогічної майстерності і для дипломованого фахівця різноманітні форми організації методичної роботи, організовані на робочому місці, є способом підвищення професійної майстерності.

Список літератури:

1. Васянович Г. П. Теоретичні основи психологічної підготовки майбутнього вчителя ПТНЗ / Г. П. Васянович // Актуальні проблеми гуманітарної освіти в ПТНЗ : монографія / Г. П. Васянович, С.М. Вдович та інші. - К. Педагогічна думка, 2012. — С. 5−22.

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник / І. М. Дичківська. — К. : Академвидав, 2004. — 352 с.

3. Донцов А. В. Моральна культура вчителя : монографія / Анатолій Васильович Донцов. — Х. : ХНУім. В. Н. Каразіна, 2008. — 240 с

4. Закон України "Про професійно-технічну освіту" №103/98-ВР, із змінами від 19 грудня 2006 р.

5. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні :затверджена МОН України та АПН України 05.07.2004 р. // Професійно технічна освіта. – 2004. – № 3. – С. 2–5.

6. Оверко Н. Концептуальні підходи до розвитку педагогічної майстерності викладачів ПТНЗ у контексті модернізації освіти / Оверко Наталія // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. – 2014. – № 1 (12). – С. 305–310.

7.Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи : підручник / О. М. Отич. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 208с.

Тематика: Педагогічні науки

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА В КОНТЕКСТІ ВИМОГ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Савічева В.Л.

Кам’янський коледж фізичного виховання

Зміни в політичних, економічних і соціальних сферах України в умовах вступу до Європейського суспільства диктують нові вимоги до вищої школи й до рівня компетентності викладача.

Державна національна програма "Освіта. Україна XXI століття" в якості одного із найважливіших напрямів реформування системи освіти визначає підготовку нового покоління педагогів, які б творчо втілювали в реальну практику принципи гуманізації, гуманітаризації, демократизації, індивідуалізації та етнізації навчання. Вирішення цього завдання під силу лише педагогам, котрі мають високий рівень загальної і педагогічної культури. Педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури, в якій з найбільшою повнотою відображені духовні і матеріальні цінності освіти та виховання, а також способи творчої педагогічної діяльності, необхідні для

обслуговування історичного процесу зміни поколінь, соціалізації особистості і здійснення освітньо - виховного процесу.

Педагогічна культура викладача має досягти найвищого рівня, показниками якого слід вважати:

- гуманістично-педагогічну позицію у ставленні до студентів, здатність бути вихователем;
- психолого-педагогічну компетентність і розвинене педагогічне мислення;
- освіченість у сфері предмета викладання та оволодіння педагогічними технологіями;
- досвід творчої педагогічної діяльності, уміння обґрунтовувати власну педагогічну діяльність як систему, здатність розробити авторський освітній проект;
- культуру професійної поведінки, способу саморозвитку, уміння саморегуляції власної діяльності, культуру спілкування.

Вища школа завжди була одним із основних виховних інститутів суспільства і в сучасних умовах зростає її роль у вихованні студентської молоді. Зміни у духовному житті країни, відсутність у суспільстві чіткого загальновизначеного ідеалу виховання потребують інтенсивного пошуку нових підходів до виховання, запровадження нових методів впливу на самосвідомість молодої людини і водночас відродження ефективних випробуваних старих форм організації виховного процесу.

Запитом вищої школи в сучасному соціально-економічному розвитку суспільства є модель висококваліфікованого, добре підготовленого викладача, який би поєднував у собі глибоку наукову ерудицію з ґрунтовним знанням основ психолого-педагогічної науки та високим рівнем методичних умінь.

Демократичні зміни в сучасному суспільстві України зумовили відхід від авторитарних стереотипів у сфері освіти, що вимагає від викладача пошуків і розробки засад, форм, методів і прийомів в організації та здійсненні такого

педагогічного процесу на всіх рівнях. Педагогічна культура викладача потребує опанування демократичним стилем спілкування зі студентами.

Гуманістична функція проявів педагогічної культури викладача означає орієнтацію на пріоритетний розвиток особистості студента, його прав і свобод через конкретне педагогічне середовище. Вона полягає як у виявленні, так і в розвиткові пізнавальних, загальнокультурних, творчих інтересів студентів. Культура професійно-педагогічної поведінки передбачає, що за всіх обставин комунікації та взаємодії викладач дотримується норм моралі та педагогічної етики, виявляє гідність, доброзичливість, витримку, культуру спілкування, такт.

Студент має сприйматись викладачем як суб'єкт навчання, їх взаємодія має будуватись на основі діалогічного підходу, що забезпечує суб'єкт-суб'єктні стосунки, які ґрунтуються на рівності позицій, повазі та довірі до студента як свого партнера. Саме це дає змогу зрозуміти один одного і є найкращим способом взаємодії, а також допомагає задовольнити особисті потреби й інтереси всіх учасників навчального процесу. Сучасний викладач не має бути маніпулятором, тобто не намагатися підкоряти і контролювати волю слухачів для досягнення власної мети; він має володіти протилежним до маніпуляції потенціалом – самоактуалізацією.

Не менш важливим компонентом у діяльності викладача є його інформаційна культура. В умовах переходу нашого суспільства у постіндустріальне та інформаційне суспільство висуваються нові вимоги і створюються нові можливості у застосуванні інформаційних технологій та комп'ютерної техніки практично у всіх галузях виробництва, науки, освіти, культури і навіть побуту. Тому, вже сьогодні викладач мусить ефективно використовувати нові технології та джерела інформації, що сприятиме більш продуктивному засвоєнню нових знань та умінь у системі подальшого розвитку інформатизації суспільства. Викладачам необхідно звертати постійну увагу на нові технології роботи з інформацією та невпинний розвиток комп'ютерної техніки. Вони мають самостійно відстежувати та вивчати інновації у цій сфері.

Специфіка вузів по підготовці фахівців фізичної культури і спорту полягає в тому, що найважливішим компонентом змісту професійної підготовки спеціалістів з фізичної культури є інтенсивна рухова діяльність, тобто процес навчання йде за допомогою і через різноманіття фізичних вправ. У процесі підготовки і навчання педагогів з фізичної культури складаються ті орієнтири, навички, знання, які в подальшому в значній мірі будуть визначати обличчя всієї сфери фізичної культури і спорту, її реальне місце і значущість у суспільстві. Тому студент повинен володіти не тільки загальнопедагогічними знаннями й уміннями, а й спеціальними якостями, які в більшій мірі залежать від його рухово-технічного потенціалу. Спеціаліст з фізичної культури немислимий без відмінної практичної підготовки. Кожен викладач, має технічно бездоганно показати передбачені програмою фізичні вправи і виконати без труднощів будь-які контрольні нормативи зі шкільної або вузівської навчальної програми. За допомогою професійної підготовки педагог завойовує повагу і авторитет в учнівському середовищі, в результаті чого ефективність педагогічного впливу такого викладача-майстра підвищується на цілий порядок.

Провідним завданням діяльності учителя фізичної культури є формування в дітей та молоді позитивної мотивації до здорового способу життя, створення внутрішньої переконаності в його перевагах.

Висновки:

Таким чином, педагогічна культура викладача є невід’ємною складовою компетентнісного підходу до розв’язання проблеми підвищення якості освіти. Мається на увазі сукупність вимог до особистості викладача (рівень професійних знань, професійно-особистісні якості, загальні і спеціальні здібності, адекватна самооцінка, соціальна взаємодія, ціннісно-змістові орієнтації в світі, самовдосконалення, саморегулювання, саморозвиток особистісної й предметної рефлексії тощо).

Стосовно фахівців фізичної культури і спорту для них є важливим розвиток рухових якостей як професійно значущих, без яких досягнення

вершин професійної культури та професійної майстерності стає неможливим навіть теоретично.

Тематика: Інші професійні науки

MODEL OF DATA DELIVERY FROM WIRELESS SENSOR NETWORK TO GENERAL PURPOSE COMMUNICATIONS NETWORK FOR LONG RANGES

Saiko V.G.
Kyiv Taras Shevchenko National University, PhD
Narytnyk T.M.
National Technical University of Ukraine
"Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", PhD
Sivkova N.M.
Odessa Popov National Academy of Communication, MA

Due to the development of wireless communication technologies, the possibility of wireless sensory network (WSN) development has emerged. WSN are distinct from conventional networks by the limited energy resource, low computing power, the necessity of more dense deployment, and low price of a single node. These particular qualities, different from other networks (i.e. cell phone networks) determine the new goals and tasks of their use.

Currently, wireless sensory networks are gaining the huge popularity due to a wide range of features for automated information collection, monitoring and control of various technical and natural object parameters. Nowadays, more popularity are being gained by the drone sensory networks, where a drone collects information gathered by sensors during its autonomous work for their delivery to the server and further processing. For example, this network can be used in agriculture, animal husbandry, life support control system, as well as disaster detection etc [1].

Distributed wireless sensory networks are made of countless cheap, autonomous, multi-functional nodes, which are located in the monitoring zone. Each node is composed of units, such as: sensor, which gathers data from the environment, Rx/Tx data transceiver unit, microcontroller for processing and signal control, and the power source.

The CPU is powered from the autonomous battery with a finite power resource, which leads to significant energy consumption restrictions. Service of sensory hub, i.e. battery replacement, requires significant expense, especially when they are located in unreachable locations, so therefore many sensory networks are not in service and work until the battery runs out. This property of sensory networks is very important in the development of routing algorithms in WSNs, which allow the increase of the network's energy efficiency.

There is a way, which results in the power economy in a wireless cell network. The wireless cell network for data transmission is repeatedly being turned off the standby mode - when the receiver and transmitter hub power is shut down [2]. The downside of the described analogue is the relatively longer periodical time of network hubs being powered on, which is caused by the necessity of waiting for the data from the main computer even when the data is not there, the necessity of turning on all the wireless cell network hubs even if they are not involved in the current communication, the impossibility of data transfer in any given time.

Therefore, first and second points are enabling unnecessary energy consumption of the power source (i.e. battery) [3]. The closest to the provided model is the technical solution for data delivery by the drone sensory network for long range data transmission, which is made up of:

- ground network segment, which is made of numerous sensory hubs, connected in the wireless sensory networks
- drone network segment, which is made of: drones (LPWAN) for collecting data from the ground network segment and further transfer based on the LoRa technology; factually the drone mounted equipment is a 6LoWPAN-LoRa hub; repeater drones which are repeating the data based on LoRa technology for further

delivery to the IP network hub; and the base LPWAN - Internet network station (LoRa-IP base station).

In this technical solution, the drone with a mounted hub device is a temporary wireless hub which collects the data of ground network segment. As the ground network segment, sensor hubs that are already installed on site are used. These hubs collect information, and, if necessary, control the remote object. They work autonomously, are small size, and can hibernate for long. They can collect data about humidity, temperature, noise level, pressure, illuminance etc. Sensory hubs form sensory fields, which give a possibility for tracking various physical processes based on sensors.

The downsides of the prototype are:

- Considering the fact, that the channel is used for service data transmission, and nearly 60% of its resources are used for the operation, then for effective transmission only a very small channel resource is available. And correspondingly, the supply of quality data delivery from wireless sensory networks using mobile temporary main hubs to a remote cloud server has alot of technical difficulties.
- This way allows performing data transfer by drone sensory network only on restricted range, which significantly narrows the sphere of use of this solution.
- Because of the increase of the quantity of drones that are used in one network, designing and controlling the effective network architecture becomes a serious problem, as well as the drone-ground connection range limits should be considered.

The task of the hereby provided model is the upgrade of integrated telecom data delivery network to the general purpose communication network based on drones and low orbit distributed satellite systems for providing quality service in 5G and IoT/M2M communication.

The problem is being solved by the way, when in the integrated telecom network of drone sensory network for long range data transfer, which has ground segment - tons of sensory hubs, united in a wireless sensory networks, a drone segment which has a drone that collects data from ground segment and further transfers it based on LoRa technology; and an LPWAN-Internet (LoRa-IP) network

base station; a **new master drone** is additionally being provided. The drone is equipped with software and hardware equipment with antenna grid and repeats data for further transfer to the IP-network gateway, or relay satellites of low orbit satellite network with FC architecture, or optical (Free Space Optic) and terahertz transmission channels between platforms, or low orbit satellite communication network where each of them functions on low orbit and is equipped with on-board relays, inter-satellite communication, land satellite communication stations, low orbit satellite clusters which consists of root (master) satellites and relay (slave) satellites - around each root satellites there's a micro-cluster of relay satellites (The root satellite functions are performed by the mini- and micro-satellites, which are connected in a ring network by intersatellite communication. The relay satellites are cubesats).

The drone should be equipped with software and hardware equipment which allow it to perform the main node functions inside the drone sensory network, therefore realizing the physical and channel level of the corresponding network protocol, supporting the information exchange via ZigBee, 6LoWPAN and RPL protocols, provide cluster reconfig etc [3].

The technical result, which is supposed to be achieved by this useful model, is: increasing communications range and decreasing distortions and errors during data transmission from wireless senory networks to general purpose communications network thanks to the new architecture of long range data transmission system - the master drone equipped with software and hardware equipment with grid antenna, which relays data to the gateway hub with IP network, low orbit relay satellite system with FC architecture, land satellite stations, optical inter-platform channels. Along with this, the network control system is simplified. For launching the master drone for tasking, the complex launch sequence is not necessary. It takes off as simple plane. After reaching the designated altitude, it flies on circular flat trajectory with 1 km diameter. The service zone is formed by grid antennas and depends on the drone's altitude.

The satellite channel energy calculations performed by authors, while using the ultra-broadband pulse signal in conditions of propagation by Earth-Low orbit satellite

system with FC architecture, which intersects at low angles the thickest parts of the Earth's atmosphere, demonstrate the possibility and viability of the use of such signals in radio communication systems with satellites, and, especially, at lower range communications inside Earth [4]. The signal has low energy and spectral density, while the pulse power can be significant. This property can be very significant for satellite transmitters, where the power and capacity of power supply unit are restricted. Average power of pulse transmitter decreases proportionally to the value of pulse transmission dustiness. This made possible decreasing the energy specifications of land satellites in some times, and correspondingly - decreasing the energy specifications of radio complexes of the provided technical solutions in general.

References:

1. Vyrelkin A.V. Investigation of the possibility of using an unmanned aerial vehicle as a temporary head unit for clusters of a ground-based sensor network / Vyrelkin A.V., Kucheryavy A.V., Prokofiev A.V.// Information Technologies and Telecommunications. - No. 1. - 2015. - p. 27-34.

2. Patent No. 2447508 of the Russian Federation. Selectively enable field devices in a low-voltage wireless mesh network. IPC G08B 1/08; G06F 13/00; H04W 40/00; H04L 29/02, 04/10/2012 Bull. No. 10.

3. Shklyaeva A.V. Testing methods for flying sensor networks / Shklyaeva A.V., Kirichek R.V., Kucheryavy A.E. // Information technology and telecommunications. - No. 2. - 2016. - p. 43-51.

4. Investigation of the transmission of modulated IR-UWB signals by the terahertz radio communication system / Naritnyk TM, Avdyenko GL, Saiko VG, Korsun VI // Digital technology. - № 24. - 2018. - p. 17 - 32.

Тематика: Інші професійні науки

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХІРУРГІЇ

Самарець Едуард Феофанович
кандидат медичних наук
Кам'янського медичного коледжу
Носар Анатолій Євгенійович
кандидат медичних наук
Кам'янського медичного коледжу

Сучасну освіту сьогодні неможливо уявити без використання інформаційних технологій. Вони спрямовують медичну освіту на стале майбутнє, де навчальний процес приймає випереджальний характер, допомагають вирішувати питання не тільки формування професійних компетентностей студентів, а й загальнокультурних, розвиваючи в студентів-медиків людські якості: співчуття, милосердя, доброту. Ці технології передбачають перехід від пасивного здобуття знань і досвіду до усвідомленого активного і творчого розвитку здобувача освіти, допомагають уникати помилкових рішень, які часто зустрічаються в трудовій діяльності медичних працівників. Загальнокультурна компетентність у системі охорони здоров'я є фундаментальною основою професіоналізму, майстерності, професійній готовності. Ця компетентність гармонізує внутрішній світ і взаємини з соціумом, формує професійну мобільність, сприяє формуванню толерантності і, головне, відчуття потреби всі ці якості реалізовувати в соціумі.

Для практичної реалізації процесу формування соціальних та фахових компетентностей найбільш доцільним є використання у педагогічній практиці міждисциплінарної інтеграції.

Теоретичне заняття будується на поетапному формуванні розумових дій, проблемно-орієнтованого навчання з використанням симуляційних тренажерів. Викладач повинен зацікавити студентів навчальним матеріалом, надавати інформацію в формі, наближеній до реальних умов. Такий прийом навчання створює сприятливі умови для зняття напруження та невпевненості перед першими маніпуляціями. Така хірургія є більш зрозумілою та достатньою для студентів.

Практичним заняттям передує вивчення теми на лекції зі зворотнім зв'язком, де викладач демонструє студентам тематичний відеосюжет тривалістю до 3 хвилин. Це допомагає зацікавити студента, актуалізувати увагу та мотивувати до заняття. Проводити заняття з хірургії краще у формі бесіди, діалогу, загальної дискусії, для того щоб з'ясувати, які медичні форми, моральні проблеми виявляються в сюжеті відеоролика та на яких дисциплінах вже стикалися з такими проблемами. Залежно від відповідей студентів розгляд відеосюжету можна поглибити або навпаки спростити завдання. Відеосюжети, презентації, схеми, таблиці студенти можуть готувати самі при виконанні самостійної позааудиторної роботи, перетворюючи отриману інформацію в практичний процес.

Симуляційні методи навчання найбільше значення мають на практичних заняттях. Ці методи мотивують до самостійного пошуку вирішення індивідуальної ситуації. Мотивація до навчання переходить до активізації особистого пізнавального інтересу, що робить процес формування професійних компетентностей ще більше ефективним та спрямованим на якісне засвоєння знань з хірургічних дисциплін. Сьогодні в основі освітнього процесу є студентоцентрований підхід, тому бажано моделювати ситуацію успіху реальною для кожного студента, особливо в екстремальних ситуаціях, які стосуються медицини катастроф. Об'єднуючи студентів на заняттях у пари, причому, пари ставити за зразком «встигаючий» та «менш успішний» студент, викладач має можливість виявити невдалі підходи у вирішенні конкретної

ситуації, спрогнозувати напрям розвитку студента, відрізнити випадковий успіх від передбачуваного.

Заняття з хірургії в такій формі спонукають студентів до творчої співпраці, надають досвід роботи в команді, допомагають реалізовувати отримані фахові навички, виховують самостійність, надають впевненості, формують прагнення досягати успіху, дають можливість оцінювати ризик професії, сприяють формуванню соціальних навичок (Soft Scills).

Ми враховуємо, що під час засвоєння матеріалу студент повинен задовольнити емоційну потребу у спільних переживаннях, обміні почуттями, що запобігає психологічній неврівноваженості, захищає від почуття ізольованості. Саме при формуванні професійних компетентностей студентів-медиків ровиваємо і загальнокультурні компетентності поведінки студента, його вчинків на основі формування життєвих цінностей і моральних норм, які лежать в основі медичної етики та деонтології. Дуже важливо донести до відома студентів, що для професійного успіху необхідні не тільки самі знання, але й уміння застосовувати їх в нестандартних життєвих ситуаціях.

Отже, поєднання теоретичних знань та практичних вмінь є необхідним складовими у вивченні хірургії. Міждисциплінарна інтеграція стимулює кожного студента, розвитку креативності, відповідальності за результати власного та спільного досвіду. Сприяє компетентності студентів-медиків, що покращує якість освіти. Усе разом це реально покращує якість освіти.

Список літератури:

1. Мілерян В.Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять у медичних вузах. Методичний посібник для слухачів ФПК первинних циклів. - К.,2006.,- 80с.

2. Овчарук О.В. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. – Стратегія реформування освітив Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.6 «К.І.С.»,2003. – С. 57-81.

3. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : АСК, 2004. – С. 26.

4. Система управління якістю медичної освіти в Україні / І.Є. Булах, О.П. Волосовець, Ю.В. Вороненко та ін. – Дніпропетровськ: Артпрес, 2003. – 211 с.

Тематика: Сільськогосподарські науки

ВЛИЯНИЕ БИОПРЕПАРАТОВ ООО «БИОАГРО» НА УРОЖАЙНОСТЬ ЯЧМЕНЯ

Саралидзе М.И.
к. с-х наук
Церетели Г.А.
к с-х наук
Беруашвили М.Г.
к. с-х наук
Цилосани Г.М.
к. б. наук
Биланишвили З.А.
специалист
Научно-исследовательский Центр сельского хозяйства, г. Тбилиси

На земельных участках, занимаемых ячменем, Цилканской опытно-исследовательской базы научно-исследовательского Центра Министерства сельского хозяйства Грузии, были испытаны биопрепараты ООО „Биоагро“ – Центра по биологической защите растений, с целью изучения влияния этих биопрепаратов на ряд биохозяйственных показателей и в целом на урожайность ячменя. Опыты по изучению биопрепаратов проводились в 2015-18 г.г. Полевые опыты проводились по методике указанной в ссылке {1}. Биопрепараты „Биоагро“ были испытаны в следующих вариантах: 1. для удобрения почвы – Органика – 10 л/га, биокатена – 5 л/га, фитокатена – 5 л/га; 2. Для протравливания семян – Органика – 0.2 л/ 250 кг семян, лепидин – 0.2

л/250 кг семян, Биокатена – 0.2 л/250 кг семян, Фитокатена – 0.2 л/250 кг семян. Протравливание проводили за 2-3 дня до посева семян с целью повышения их резистентности против грибковых заболеваний, вредителей и других неблагоприятных факторов внешней среды; 3. – для лиственной подкормки растений – первую подкормку проводили в период кущения растений, вторую подкормку – в период выхода растений в трубку, третью подкормку – в период молочной зрелости семян. Подкормку растений проводили с использованием следующей комбинации биопрепаратов – Органика - 5л/га+Агрокатена– 5л/га+Фитокатена – 5л/га+Лепидин – 5л/га+Туринген – 5л/га. Для обработки растений против проявившейся ржавчины использовали биопрепарат – Фитокатена - 5л/га. В течение вегетационного периода были изучены следующие показатели развития растений: начало появления всходов, цветение, спелость, продолжительность вегетационного периода, длина колосьев, количество растений на 1 $м^2$, масса 1000 зерен, масса зерен одного колоса, урожайность на 1 $м^2$ и др. Опыты проводились в 3-х вариантах: 1. биологический вариант - удобрение почвы, протравливание семян, подкормку растений проводили биопрепаратами; 2. Вариант эталон – удобрение почвы, протравливание семян и подкормку растений проводили с помощью химически синтезированных препаратов – из удобрений использовали Нитрофоску, из пестицидов – Карате-зеон; 3. Вариант контроль – без удобрения почвы, без протравливания семян и без подкормки растений.

Как в биологическом, так и в опытном вариантах были использованы районированные в Грузии сорта ячменя – „Алаверды“, „Тетнулды“, „Зес-5“ и „Рикотула“.

Средние показатели урожайности сортов ячменя были вычислены по данным, полученных в результате применения биопрепаратов в 2015-18 г.г. Как видно из таблицы, в результате применения биопрепаратов, учтенные биохозяйственные показатели ячменя выше по сравнению с аналогичными показателями как в контрольном, так и эталонном вариантах и средняя урожайность сортов ячменя выше по сравнению с урожайностью как в

контрольном, так и эталонном вариантах, и эта разныца показательей каждого сорта по сравнению с контрольным вариантом составляет: –„Тетнулды'' – 38.7%, „Алаверды'' – 37.5%, „Зес-5'' –31.4%; по сравнению с эталонном – 30.3%, 29.4% и 27.8%. В течение вегетационного периода, на посевах ячменя, вредители растений не были обнаружены, однако, сорт ячменя - „Зес-5“, был поражен грибковым заболеванием – ржавчиной, интенсивность распространения которой достигала до 40%. Однако, обработка посева ячменя биофунгицидом Фитокатена (5л/га), привело к пресеченью дальнейшего рапространения этого заболевания.

Таблица 1

Влияние биопрепаратов „Биоагро“ на ряд биохозяйственных показателей и урожайность ячменя, 2015-18 г.г.

Варианты	Сорта ячменя	Количество Зерен Одного Колоса (шт)	Масса Зерен Одного Колоса (г)	Масса 1000 Зерен (г)	Средняя Урожайность (т/га)	Отклонение от контроля		Отклонение от эталона	
						т/га	%	т/га	%
Препараты „Биоагро“	Тетнулди	34.0	2.5	59.3	4.3	1.2	38.7	1.0	30.3
	Алаверди	38.8	3.1	60.2	4.4	1.2	37.5	1.0	29.4
	Зес-5	64.0	3.8	61.0	4.6	1.1	31.4	1.0	27.8
Контроль	Тетнулди	27.0	1.2	51.0	3.1	-	-	-	-
	Алаверди	28.0	2.0	54.3	3.2	-	-	-	-
	Зес-5	60.0	2.6	52.8	3.5	-	-	-	-
Эталон	Тетнулди	28.0	1.3	52.3	3.3	0.2	6.5	-	-
	Алаверди	28.0	1.4	54.4	3.4	0.2	6.3	-	-
	Зес-5	54.0	2.7	50.4	3.6	0.1	2.9	-	-

Было изучено также влияние препаратов ООО „Биоагро“ на прирост биомассы ячменя в фазе кущения растений. С 1м^2 площади посева каждого варианта были взяты материалы и учтены показатели по приросту биомассы ячменя – г/м^2 – зеленная масса растений+корневая биомасса.

Таблица 2

Влияние биопрепаратов „Биоагро“ на прирост биомассы ячменя, 2018 г

Сорта	Варианты		Отклонение от контроля	
	Биоагро ($г/м^2$)	Контроль ($г/м^2$)	($г/м^2$)	%
Рикотула	335.0	308.3	26.7	8.7
Зес–5	320.0	300.8	19.2	6.4

Как видно из таблицы 2, в результате применения биопрепаратов „биоагро“, прирост биомассы ячменя увеличился, и составил, в случае сорта ,,Зес-5’’ – 6.3%, а сорта ,,Рикотула’’ – на 8.7% больше по сравнению с контрольным вариантом.

Диаграма 1 Влияние биопрепаратов „Биоагро“ на рентабельность производства ячменя, 2015-2018 г.г.

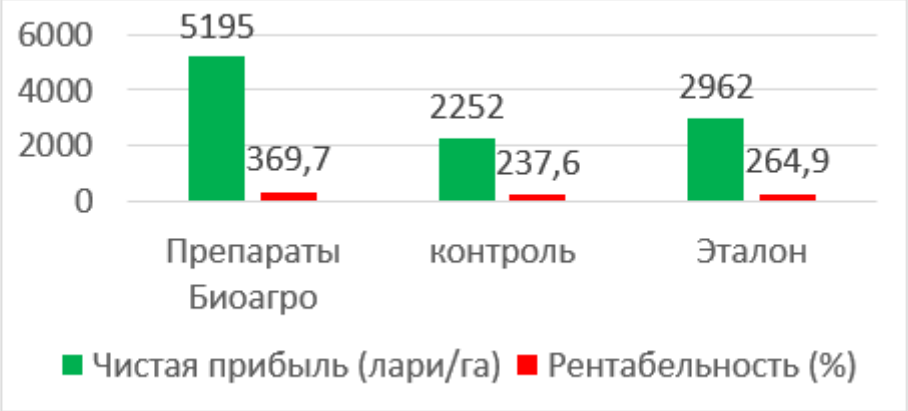

Примечание – 1$ =2.90 лари

Как видно из диаграммы 1, при применении биопрепаратов «Биоагро», рентабельность производства ячменя выше по сравнению с показателями рентабельности как в контрольном, так и эталонном вариантах.

Итак, проведенные экспериментальные работы и полученные при этом результаты позволяют сделать вывод, что в результате применения биопрепаратов «Биоагро» в качестве органического удобрения повышается плодородие почвы, 3-х кратная лиственная подкормка растений приводит к интенсификации роста растений, что обуславливает рост ряда

биохозяйственных показателей растений, и в конечном счете, урожайность ячменя возрастает по сравнению как с контрольным, так и с эталонным вариантом. Данный препарат не является токсичным для человека, животных и растений, не загрязняет окружающую среду, что создает хорошую предпосылку для производства экологически чистой продукции, тем более что спрос на биопродукцию как в Грузии, так и во всем мире с каждым годом растет и цена этого продукта намного выше по сравнению со стоимостью продукции, полученной в результате применения химически синтезированных веществ [2,3,4]. Исходя из этого, целесообразно использовать биопрепараты «Биоагро» как в био-, так и в традиционных, интенсивных хозяйствах.

Список литературы:

1. Доспехов Б.А. – Методика полевого опыта, Москва, 1985г
2. Подолинский А. – Биодинамическое земледелие, Львов, 2009г.
3. Органическое сельское хозяйство, Тбилиси, 2017 г
4. Карбелашвили З. – Основы биохозяйствования, Тбилиси, 2009

Тематика: Економічні науки

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Сельвеструк О.О.
Національний університет «Острозька академія»
Студентка економічного факультету

На сучасному етапі функціювання країни діяльність підприємств є одним із тих чинників, що значно впливає на економічний розвиток. Зокрема, розвиток інноваційної діяльності промислових підприємств веде за собою як підвищення конкурентоспроможності, так і допомагає вирішити значну частину

економічних, екологічних та соціальних проблем. Тому, визначення ролі даного явища у наш час є необхідним.

Інноваційна діяльність підприємства – це комплексний процес створення, використання і розповсюдження інновацій (нововведень) задля отримання конкурентних переваг та збільшення прибутковості свого виробництва. В умовах ринкової економіки даний вид діяльність підприємства є одним із найголовніших факторів, що дає змогу підприємству займати стійкі ринкові позиції і отримувати перевагу над конкурентами в тій галузі, яка є сферою його комерційних інтересів.

У сучасних умовах необхідно визначити роль та значення інноваційної діяльності промислових підприємств для економічного розвитку України. Необхідно з'ясувати основні її фактори та показати який саме вплив вони здійснюють на рівень життя населення.

Метою дослідження є визначення основних факторів інноваційної діяльності промислових підприємств та їх вплив на економічний розвиток України на основі застосування економіко-математичного моделювання. В ході дослідження для побудови моделі було відібрано 5 показників, які представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Вихідні показники для побудови економіко-математичної моделі, 2002-2018рр.

ВВП на душу населення, грн	Y
Частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %	X1
Витрати на інновації, млн грн	X2
Частка кількості підприємств, що впроваджували інновації в загальній кількості промислових підприємств, %	X3
Впроваджено нових технологічних процесів, од	X4
Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції промислових підприємств, %	X5

Джерело: розраховано автором на основі [1][2]

Після нормалізації змінних та усунення негативних наслідків мультиколінеарності кінцева модель має наступний вигляд:

$$\ln(Y) = 3.72 + 0.81 * \ln(X2) - 0.25 * X5 \qquad (1)$$

Згідно даної моделі можна зробити наступні висновки: з рівнем значимості 99% змінна витрати на інновації є суттєвою за останньою проведеною регресією та при збільшенні витрат на інновації промислових підприємств на 1% ВВП на душу населення зросте на 0,81%.

З рівнем значимості 99% змінна частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції промислових підприємств є суттєвою за останньою проведеною регресією та при збільшенні частки обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції промислових підприємств на 1% ВВП на душу населення знизиться на 0,25%.

Отже, в процесі проведення даного дослідження було визначено тісну кореляцію між явищем інноваційної діяльності промислових підприємств та економічним розвитком України. Дана модель показала, що серед 5 основних показників статистично значущими виявились лише 2 (витрати на інновації та частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції промислових підприємств). При цьому, змінна частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції промислових підприємств продемонструвала негативний вплив на рівень життя суспільства. Коефіцієнт детермінації, який показує наскільки фактори описують обране явище становить 96%, отже можна стверджувати, що модель є адекватною та відповідає дійсності.

Список литературы:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://index.minfin.com.ua

3. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: Навч. посібник — К.: КНЕУ, 2003. — 408 с.

Тематика: Педагогічні науки

ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПЕДАГОГІЦІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Сеник Алла Михайлівна
викладач кафедри психології і соціальної роботи
Тернопільського національного економічного університету

В умовах сьогодення інтенсивно відбувається реформування системи вищої освіти. Важливим у даному питанні є мотивація здобувачів вищої освіти, що пропорційно залежить від сформованості їх пізнавальної діяльності. Безумовно, значним у навчальному процесі є комплексне застосування технічних засобів, що здатне активізувати навчальну діяльність здобувачів вищої освіти.

Підкреслимо, що активне навчання відрізняється від звичайного – рядом особливостей. Однією з таких особливостей є активізація мисленєвої діяльності завдяки створеним спеціальним умовам, що сприяють цій активізації незалежно від їх бажання. Активне навчання являє собою таку

організацію та проведення навчального процесу, що спрямована на всебічну активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою комплексного використання як педагогічних (дидактичних), так і організаційно-менеджерських засобів.

До активних методів навчання належить інтерактивний метод (в перекладі означає взаємодіючий), тобто здатність перебувати в режимі бесіди чи діалогу в системі «людина – людина», або «людина – комп'ютер», «викладач – студент», «студент – студент».

У публікаціях О. Гука, П. Автомонова [1] акцентовано увагу на чотирьох рівнях застосування методів навчання: інформаційному (догматичному); проблемному (аналітичному); евристичному (пошуковому); дослідницькому. Таким чином, на інформаційному рівні словесна форма набуває бінарного характеру – словесно-інформаційного методу; на проблемному та сама словесна форма набуває бінарного характеру – словесно-проблемного методу; на евристичному – словесно-евристичного методу; на дослідницькому рівні – словесно-дослідницького методу.

З приводу застосування методу евристичної бесіди нашу увагу привернула публікація Т. Бондар, де вказано, що евристична бесіда – являє собою метод навчання, за умови використання якого студенти під час бесіди, старанно підготовленої викладачем, власноруч доходять запланованих висновків. У роботі представлено такі основні етапи евристичної бесіди: актуалізація опорних знань; створення проблемно-пошукових ситуацій; спонукання студентів висловити припущення про вирішення проблеми; вимога довести свою точку зору; спрямування розумової діяльності студентів, коригування відповідей; узагальнення і систематизація знань [2].

Так, наприклад, І. Яцик надає перевагу такому інтерактивному методу навчання, як мозковий штурм. До того ж, вчений вказує на те, що саме «мозковий штурм» є найбільш науково-пристосованим до умов викладання практичних занять в університетах України. Нам імпонують правила, яких рекомендує дотримуватися І. Яцик під час застосування мозкового штурму: обрання ведучого при рівноправному положенні всіх учасників (частіше це викладач); влада уяви та позитивний настрій на партнерів; можливість ставити лише уточнюючі питання, заохочення і підтримка партнерів; доповнення і комбінування ідей; чіткість і узагальненість формулювання суджень, ідей (чим більше ідей, рішучіше атака, тим ближче досягнення мети штурму); доброзичливий настрій і розкутість учасників; оцінка активності учасників (додавання та віднімання балів від команд); оптимізм і впевненість.

Відповідно нашої професійної діяльності найбільш актуальними вважаємо наступні інтерактивні методи: евристична бесіда, мозковий штурм, метод дискусії, метод ділової гри, кейс-метод тощо.

Евристична бесіда. Похідним методом евристичної бесіди є висхідний від Сократа метод «евристика» (знаходжу, відкриваю, шукаю). В сучасній педагогіці це є методом проблемного навчання, а за психологічною природою – це колективне мислення.

Мозковий штурм – цей метод поки що не набув широкого визнання у педагогіці вищої школи. Сутність цього методу полягає у пошуку відповідей з будь-якої проблеми завдяки інтенсивним висловлюванням ідей та пропозицій.

Метод дискусії – це запрограмоване вільне обговорення теоретичних аспектів навчальної програми, що, зазвичай, беруть початок з формування питання. Даний метод користується й у поєднанні з лекцією.

Сутність методу ділової гри полягає у навчальному моделюванні ситуації, що є характерними для майбутньої професійної діяльності.

Кейс-метод – найбільш ефективний та розповсюджений метод організації активної пізнавальної діяльності студентів, що уможливлює розв’язання життєвих завдань.

Висновки. Узагальнюючи думку з приводу означеного матеріалу зазначимо, що інтенсивність науково-технічного прогресу віддзеркалюється у постійному збільшенні інформаційного матеріалу. Водночас, інформація характеризується постійним оновленням. Вважаємо, що цей факт має бути обов’язково врахованим у системі вищої освіти. Пріоритети у підготовці здобувачів вищої освіти мають надаватися не процесу запам’ятовування матеріалу, а засвоєнню численних способів оперування великим потоком інформації з метою підвищення якості особистої та професійної діяльності у майбутньому. Саме тому перспективу подальших досліджень вбачаємо у впровадженні у розробленні завдань для поєднання інтерактивних методів з метою впровадження у педагогічних процес вищої школи.

Список літератури:

1. Гук О. Ф., Автомонов П. П. (2016). Розвиток теорії методів навчання в науково-педагогічній діяльності А. М. Алексюка / Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. №1 (30) Педагогічні науки. С. 19-25.

2. Бондар Т. А. Евристична бесіда як метод проблемно-розвиваючого навчання / Методи освітньої діяльності та розвиток педагогічної майстерності: зб. матеріалів наук.-метод. конф., 31 січ. 2013 р. / ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»; [редкол.: А. М. Колот, О. І. Олексюк, Т. В. Гуть]. Київ : КНЕУ, 2013. С. 183-184.

Тематика: Юридичні науки

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРАДІЖОК БАГАЖУ ПАСАЖИРІВ В АЕРОПОРТУ

Сенько Анастасія Вадимівна
аспірант кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Обшук є обов'язковою слідчою (розшуковою) дією подальшого етапу розслідування кримінальних правопорушень проти власності. Адже у багатьох випадках особи, які вчинили зазначені діяння, за місцем свого проживання або проживання своїх близьких та родичів, можуть залишати предмети, що є предметом кримінально караного діяння тощо. Тому обшук забезпечує досудове розслідування певною базою доказової інформації.

Говорячи про поняття обшуку, зазначимо, що окремі науковці визначають його як складну слідчу (розшукову) дію, що має проводитися за суворого дотримання процесуальних норм, відповідно до тактичних правил, ретельно продумано і, якщо можна так висловитися, фундаментально [2, с. 68].

У свою чергу, О. О. Эксархопуло говорить про те, що обшук – це слідча дія, що полягає в примусовому обстеженні ділянок місцевості, приміщень, транспортних засобів чи осіб з метою виявлення та вилучення знарядь злочину, предметів і цінностей, здобутих злочинним шляхом, інших об'єктів, що мають значення для справи, а також розшукуваних осіб і трупів [8, с. 207].

У даному розрізі ми підтримуємо позицію К. О. Чаплинського, який стверджує, що на відміну від інших процесуальних дій, обшук має такі особливості: конкретизованість об'єктів пошуку, належність об'єктів пошуку членам злочинних груп та примусовий характер обстеження [6, с. 115].

Слід зазначити, що також існують загальні правила для проведення будь-яких видів обшуку. До них А. В. Дулов та П. Д. Нестеренко відносять: а) несподіваність обшуку; б) планомірність й послідовність проведення обшуку; в) використання при обшуку засобів криміналістичної техніки. Слідчий та інші особи, що проводять обшук, в усіх випадках повинні бути ввічливими та коректними з обшукуваними [1, с. 142-143].

У той же час особливістю проведення обшуку, як зазначалось раніше, є його примусовий характер. Ми підтримуємо позицію окремих науковців з приводу того, що примусовий характер цієї слідчої (розшукової) дії полягає у тому, що обшук може бути здійснено без згоди обшукуваної особи. Під час обшуку слідчий має право відчиняти зачинені приміщення і сховища, якщо власник відмовляється це зробити сам. Здійснення обшуку пов'язане із вторгненням у сферу особистих інтересів особи, а також із певним обмеженням конституційних прав громадян на недоторканність особи та житла і тому потребує суворого дотримання регламентованого законом порядку проведення цієї слідчої (розшукової) дії. Пошуковий характер полягає у тому, що насамперед обшук спрямований на відшукання матеріалізованої інформації, яка стосується події злочину та має значення для повного, всебічного і об'єктивного розслідування справи. Особливість обшуку полягає у тому, що слідчий не має вичерпної інформації про об'єкт пошуку та його місцезнаходження. Зазвичай об'єкт пошуку слідчому конкретно невідомий, він

має про нього загальне уявлення, однак його місце приблизно є відомим [3, с. 77]. Також важливе значення для досягнення завдань кримінального провадження має використання криміналістичної техніки з метою: а) фіксації перебігу і результатів проведення процесуальних, слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій; б) виявлення, фіксація, збирання, дослідження слідів злочину, інших речових доказів; в) ведення систем кримінальної реєстрації та криміналістичних обліків; г) проведення експертиз [7, с. 34].

Тому ми поділяємо позицію вчених-криміналістів, які визначили наступні підготовчі заходи до проведення обшуку визначають: 1) вивчення матеріалів провадження; 2) збирання орієнтуючої інформації про особу злочинця, а також членів його сім'ї, родичів та знайомих; усі епізоди злочинної діяльності; місця обшуків; знаряддя (засоби) злочину та предмети, що здобуті злочинним шляхом; 3) аналіз і оцінка зібраної інформації та слідчої ситуації, що склалася на певному етапі розслідування, до ухвалення рішення про обшуку; 4) ухвалення рішення про проведення обшуку; 5) планування і визначення часу обшуку; 6) створення оптимальних умов для проведення процесуальної дії; 7) підготовка необхідних технічних і транспортних засобів; 8) вирішення питання про застосування службово-розшукового собаки; 9) добір необхідних учасників обшуку; 10) визначення способу фіксації ходу та результатів обшуку; 11) розробка заходів, що передбачають дії учасників обшуку у випадках виникнення непередбачуваних ситуацій; 12) забезпечення безпеки учасників обшуку; 13) складання плану обшуку; 14) проведення інструктажу з усіма учасниками процесуальної дії [5, с. 339].

Стосовно тактичних прийомів, що можуть використовуватись при проведені обшуку, найбільш значимим ми вважаємо спостереження за реакціями обшукуваних осіб. Адже суттєвою особливістю провадження обшуку є те, що особа не може залишатися байдужою під час нього. Вона може болісно реагувати на окремі його етапи та, загалом, гостро переживає в даній обстановці. Тому напруженість обшукуваного виникає внутрішньо і

проявляється зовнішньо. В особи виникають прояви хвилювання, зниження критичності мислення, пам’яті, уваги, змінюється колір обличчя, короткочасно розширюються зіниці очей, відбуваються неконтрольовані мікрорухи, що суперечать змісту пояснень обшукуваної особи, покусування або затиснення губ, важке дихання тощо. Реакції значно посилюються, якщо слідчо-оперативна група близько підійшла до розшукуваних об’єктів [4, с. 83].

На підставі аналізу кримінальних проваджень нами встановлено найбільш типові тактичні помилки, яких припускаються працівники Національної поліції під час обшуку: а) несвоєчасне проведення слідчої (розшукової) дії – 67 %; б) непослідовне і поверхневе проведення обшуку – 65 %; в) неналежне використання технічних засобів для виявлення об’єктів пошуку – 52 %; г) відсутність додатків до протоколу обшуку (фотознімків, схем тощо) – 29 %; д) невикористання оперативно-розшукової інформації – 17 %.

Підсумовуючи, зазначимо, що обшук під час розслідування крадіжок багажу пасажирів в аеропорту має важливе значення для вилучення матеріальної доказової інформації. Серед підготовчих заходів, які забезпечують його ефективне проведення, слід виділити збирання орієнтуючої інформації про особу злочинця, а також членів його сім’ї, родичів та знайомих, підготовка необхідних технічних і транспортних засобів.

Список літератури:

1. Дулов А.В., Нестеренко П.Д. Тактика следственных действий. Мн., «Вышэйш. школа», 1971. 272 с.

2. Кореневский Ю. В. Судебная практика и совершенствование предварительного расследования. М.: Юрид. лит., 1974. 110 с.

3. Пряхін Є. В. Слідча тактика: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 116 с.

4. Циганенко О. В. Використання спеціальних психофізіологічних знань у вдосконаленні тактики проведення обшуку // Митна справа. 2014. № 2 (2.2). С. 82-86.

5. Чаплинський К. О. Організація і тактичні прийоми проведення одночасних обшуків // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ. 2004. № 3 (17). С. 338-344.

6. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення розслідування діяльності злочинних угруповань: монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. Справ; Ліра ЛТД, 2010. 304 с.

7. Чорноус Ю.М. Криміналістичне забезпечення кримінальногоо провадження // Криміналістичний вісник: наук.-практ. зб. Київ: ПК «Типографія від А до Я», 2014, № 1 (21), С. 31-37.

8. Эксархопуло А.А. Криминалистика в схемах и иллюстрациях. Учебное пособие / А.А. Эксархопуло // СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 450 с.

Тематика: Історичні науки

БЛАГОДІЙНІ ТОВАРИСТВА ТА ЗАКЛАДИ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА КІНЕЦЬ XIX СТ.

Сербалюк Ю.В.

Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, канд.іст.наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, ORCID 0000-0002-8914-2261, 0964570893, serbaliuk@gmail.com

Благодійна діяльність стала невід’ємною складовою існування людства на протязі всієї його історії. Її коріння сягають сивої давнини і актуальна вона у сьогоденні. Однією з причин зародження благодійності дослідники вважають необхідність виживання людства як біологічного виду у ворожому оточенні. Всі світові релігії ставлять в обов’язок вірним здійснювати допомогу і підтримку ближнього.

За весь час свого існування благодійність знала злети і падіння. Вона породжували соціальні проблеми (неконтрольоване зростання жебрацтва до загрозливих масштабів), вона і допомагала їх вирішувати. У радянську добу вітчизняної історії була спроба відмовитись від благодійності як соціального інституту. Це мотивувалось тим, що у соціалістичній державі немає підстав для неї, що це лише атрибут спільнот, де присутня експлуатація.

Реалії сучасного життя змушують нас знову відроджувати забуті традиції благодійності. В Україні створена для цього і відповідна нормативна база (Закон України "Про благодійну діяльність та благодійні організації"). Але наша вітчизняна історія набула значного досвіду в організації суспільної допомоги ближньому, який доцільно вивчати, відроджувати. Зокрема, це період кінця XIX – початку XX ст., який дослідники навіть називають "золотим віком благодійності". Саме цей історичний проміжок через призму соціальної опіки і благодійності знайшов відображення у наукових дослідженнях наших сучасників – О. Доніка, Ф. Ступака (загальноукраїнський аспект), Ю. Гузенка (Південь України), М. Казьмирчук (Київщина), Т. Курінної (Середнє Подніпрв'я), Г. Махоріна (Волинь), О. Хаустової (Слобожанщина). Окремі аспекти благодійності у Катеринославські губернії досліджували І. Кочергін, Л. Моісєєнко, К. Недря, С. Татарінов, П. Чорнобай. Метою нашого дослідження є виявити кількісні показники розвитку благодійності на кінець XIX ст. у Катеринославській губернії на основі статистичних збірників.

Справа збору і фіксації статистичних даних з усіх сторін суспільного життя у Російській імперії була налагоджена добре. Це стосувалось і благодійності. У кінці XIX – на початку XX ст. вийшли з друку декілька збірників, які сьогодні дають змогу уявити масштаби її розвитку у загальнодержавному і регіональному масштабах. Це "Сборник сведений о благотворительности в России с краткими очерками благотворительных учреждений в Санкт-Петербурге и Москве" (1899 р.), "Благотворительные учреждения Российской империи" (1899 р.), "Благотворительная Россия: История государственной общественной и частной благотворительности в

России” (1901 р.), Благотворительность в России (1907 р.) та ін. Крім того виходили щорічно “Памятные книжки” та “Всеподданнейшие отчеты” по кожній губернії з детальним оглядом справ в усіх сферах економічного та соціального життя регіону.

Одним з перших вагомих збірників з благодійності, який здобув золоту медаль на Всесвітній виставці у Парижі у 1900 р., був “ Благотворительные учреждения Российской империи”. Він містив список благодійних товариств та закладів із зазначенням року заснування, відомства, якому вони належали, кількості дітей та дорослих, які скористались благодійною допомогою, суму капіталів, доходів та витрат та інші статистичні дані.

Стосовно Катеринославської губернії нами було здійснено на основі цих статистичних даних підрахунок окремо благодійних товариств та закладів загалом по губернії, по губернському місту та по кожному повіту окремо.

Загалом на кінець XIX ст. у Катеринославській губернії нараховувалось 154 благодійних товариства та заклади. Благодійних товариств було 70. З них у губернському місті – 22 (31 % всіх по губернії). У повітах: Бахмутський – 8, Верхньодніпровський – 3, Катеринославський – 4, Маріупольський – 6, Олександрівський – 8, Новомосковський повіт – 6, Павлоградський – 7, Слов’яносербський – 6 благодійних товариств.

Стосовно благодійних закладів, то у губернії їх нараховувалось 84. У Катеринославі – 24 (28,6% всіх губернських закладів). Серед повітів найвищий показник мав Новомосковський повіт – 22 (26%), а найнижчий – Верхньодніпрвський, у якому не зафіксовано жодного благодійного закладу. Решта повітів мали: Бахмутський – 7, Катеринославський – 4, Маріупольський – 5, Олександрівський – 10, Павлоградський та Слов’яносербський – по 6 благодійних закладів кожен [1].

У той час “Памятные книжка и Адрес-календари” Катеринославської губернії на кінець XIX дають дещо іншу статистику. Так, відповідно до цього губернського збірника у 1899 р. нами виявлено із всіх заявлених товариств губернії лише 18, які можна віднести до благодійних. Автори збірника взагалі

не вказали благодійних товариств поза межами Катеринослава. Хоча, зазначаючи наявність попечительств дитячих притулків Відомства установ імператриці Марії в губернії, вони, крім Катеринославського попечительства, вказали ще на Олександрівське та Новомосковське попечительства [2].

Статистичні збірники “Обзоры Екатеринославской губернии” цього періоду не містять аналізу розвитку благодійності чи хоч статистичних даних щодо наявності таких закладів. Хоча аналогічні збірники по іншим губерніям (наприклад, Подільської) такі матеріали включали.

Предметом нашого подальшого дослідження буде вивчення статистики щодо розвитку благодійності у Катеринославській губернії на початку ХХ ст. та характер і масштаби діяльності суб’єктів соціальної допомоги та підтримки населення.

Список літератури:

1. Благотворительные учреждения Российской империи. (Сост. По высочайшему повелению Собственной е. и. в. Канцелярией по учреждениям имп. Марии). Т.1-3. СПб., 1900. Т.2. 1980с.

2. Екатеринославская губерния. Памятная книжка и Адрес-календарь на 1900 г. Екатеринослав : Типо-Лит.губ. правления. 1899. 406 с.

3. Обзор Екатеринославской губернии за 1898 г. URL: http://elib.shpl.ru/ru/nodes/33169-za-1898-god-1899#mode/inspect/page/7/zoom/5 (дата звернення 01.02.2020).

Тематика: Педагогічні науки

МОДЕЛЮВАННЯ ГОТЕЛЬНОЇ ПОСЛУГИ «ПАРКУР ТА ВОРКАУТ У ГОТЕЛІ» ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ВИРОБНИЧЕ НАВЧАННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ»

Серьогіна І.Ю.
Криворізький державний педагогічний університет
кандидат педагогічних наук
доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти

Не викликає сумніву факт, що впровадження у навчально-пізнавальний процес вищої школи інтерактивних технологій навчання буде сприяти підвищенню якості навчання. Прикладом може слугувати моделювання реальних готельних послуг на практичних заняттях при вивченні таких дисциплін, як: «Організація готельного господарства», «Виробниче навчання готельно-ресторанної справи», «Сервіс у готельно-ресторанному бізнесі» тощо.

Питання впровадження моделювання готельних послуг на практичних заняттях у навчально-пізнавальний процес вищої школи висвітлили у своїх наукових працях дослідники Бойко М.Г., Головко О.М. Роглєв Х. Й та ін.

Метою тез є розгляд особливостей використання моделювання готельної послуги «Паркур та воркаут у готелі» на практичних заняттях при вивченні дисципліни «Виробниче навчання готельно-ресторанної справи» для студентів 1-3 курсів денного та заочного відділення напряму «Професійна освіта. Сфера обслуговування» у Криворізькому державному педагогічному університеті.

Сучасний готельно-ресторанний комплекс, що постійно зростає та розвивається, систематично оновлює низку додаткових послуг, що покликані привернути увагу можливих клієнтів та заохотити повернутися постійних гостей готелю. Так, сьогодні можна вважати однією з найпопулярніших додаткових послуг у готелі – організацію дозвілля дітей гостей готелю. Це

можуть бути: послуги аніматорів, дитячі майданчики, спортивні майданчики, внутрішні ігрові та тематичні кімнати, а також паркур та воркаут.

Дитячі та спортивні майданчики на території готельного комплексу повинні відповідати усім вимогам та сучасним стандартам безпеки і бути функціональними, надійними, яскравими та цікавими для дітей гостей готелю. Тобто сучасні ігрові та спортивні комплекси для дітей гостей готелю повинні відповідати технічному прогресу сьогодення та забезпечувати дітям розвиток та саморозвиток у всіх напрямках. Це дозволить їм бути успішними у майбутньому. Тому важливо використовувати високоякісне європейське обладнання, наприклад, майданчики з дерева, що включають в себе ігрові комплекси і дитячі містечка для дітей різного віку, каруселі, гірки, гойдалки, пісочниці, плавучі причали, паркові меблі,спортивні покриття із екологічних матеріалів. Так, найкращій варіант спортивних покриттів на основі гумового грануляту та безпечні покриття – штучна трава для дитячих майданчиків.

Ігрові комплекси в більшості своїй представляють модульні конструкції, які адаптуються під будь-який ландшафт. Ігрові дитячі комплекси призначені для різних вікових груп і мають різні функції.

Обладнання для паркуру та воркауту (Parkour, Workout) створене для молодих людей, які незалежно від статі, соціальної групи, матеріального статусу або поглядів хочуть зустрічатися на відкритому повітрі з однією метою – підвищити фізичну форму та тренувати своє тіло. Організація паркуру та воркауту дозволяє різнобічно підготувати різні частини тіла дитини-підлітка або молодої людини; заповнити прогалину між відкритими тренажерними залами і дитячими майданчиками; вони можуть бути використані як новачками, так і професійними спортсменами різних дисциплін; вони диверсифікують навколишню спортивну та рекреаційну інфраструктуру; вони створюють спільноти молодих людей навколо себе; вони можуть бути місцем для організації регулярних заходів, у тому числі для школярів та інших мешканців міста, де розташовано готель; можуть бути місцем для організації змагань та шоу тощо.

Студенти на практичному занятті відпрацьовують усі етапи організації послуги «Паркур та воркаут у готелі», моделюють певні можливі ситуації та пропонують власні ідеї, конкретні ігри та завдання для підлітків та молодих людей різного віку. Наприкінці заняття підбиваються підсумки, обговорюються суперечливі ситуації при моделюванні готельної послуги та вихід із них, студенти разом з викладачем здійснюють само- та взаємооцінювання.

Отже, використання на практичних заняттях моделювання конкретних готельних послуг, створюють умови для результативного формування і закріплення професійних знань, умінь і навичок студентів; сприяють розвитку вмінь орієнтуватися в новій ситуації, знаходити свої підходи до вирішення проблем, встановлювати ділові контакти з колективом; позитивно впливають на підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності.

Аналіз результатів нашої роботи підтвердив доцільність використання моделювання готельних послуг на практичних заняттях з дисципліни «Виробниче навчання готельно-ресторанної справи» серед студентів 1-3 курсів факультету дошкільної та технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Перспективою подальших досліджень вбачаємо у розробці розвивальних тренінгів при вивченні окремих дисциплін для спеціальності «Сфера обслуговування. Професійна освіта» на факультеті дошкільної та технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Список літератури:

1. Бойко М.Г. Організація готельного господарства: підручник / М.Г. Бойко, Л.М. Гопкало. – К.: Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2010. – 448 с.

2. Головко О.М. Організація готельного господарства. Виробнича санітарія і гігєна праці: навч. посіб. / О.М. Головко. - К.:Кондор, 2011. – 410с.

3. Роглев Х.Й. Основы гостиничного менеджмента: Учебник. - К.: Кондор, 2009. – 408с.

Тематика: Економічні науки

ЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сиволап Л.А.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри управління персоналом та економіка підприємства,
Донецький державний університет управління

Сучасні зовнішні та внутрішні соціально-економічні кризові явища негативно впливають на ефективність функціонування вітчизняних підприємств, та призводить до їх збиткової діяльності, а у багатьох випадках до ліквідації підприємства. Дана проблема торкається всі підприємства не зважаючи на вид їх господарської діяльності. Ця ситуація вказує на неспроможність керівництва сучасних підприємств працювати в умовах невизначеності та нестабільності. Тому сьогодні постає проблема у необхідності досягнення сталого розвитку підприємства у сучасних умовах функціонування.

Для досягнення стійкого розвитку підприємства необхідно максимальне розуміння чинником, які на нього впливають. Так у праці ЄлецькихС.Я. [1] пропонується поділити ці чинники на зовнішні та внутрішні, які складаються з таких груп вузьких чинників, як:загально-економічна кон’юнктура, економічні умови, соціально-економічні умови, організаційно-економічні умови, фінансовий стан, якість менеджменту.

Ефективність управління буд-яким підприємством в першу чергу виражається фінансовими показниками, які є важелями для аналізу ефективності фінансового управління на підприємстві та інструментом досягнення його сталого розвитку.

Управління фінансами підприємства – це управління вхідним та вихідними потоками коштів на підприємстві, що забезпечує їх розподіл та використання для отримання максимального прибутку.

Механізм фінансового управління представляє собою складовий елемент загального механізму управління на підприємстві, який реалізує фінансову стратегію підприємства та виконує певну низку специфічних функцій.

На практиці вдало організований механізм фінансового управління виконує дві групи функцій:

Перша група функцій [2]:

1. Розробка фінансової стратегії діяльності підприємства.

2. Формування ефективних інформаційних систем, які забезпечують чітке відстеження внутрішньої і зовнішньої фінансової інформації та обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень.

3. Проведення комплексного аналізу різних аспектів фінансової діяльності підприємства.

4. Здійснення фінансового планування діяльності підприємства за його основним напрямком.

5. Розроблення системи стимулювання реалізації прийнятих управлінських рішень.

6. Здійснення ефективного контролю за реалізацією прийнятих управлінських рішень.

Друга група функцій [2]

1. Управління активами (оборотними, необоротними, оптимізація їх складу).

2. Управління капіталом (власним, залученим, оптимізація його структури).

3. Управління інвестиціями (реальними, фінансовими).

4. Управління грошовими потоками (грошові потоки від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності).

5. Управління фінансовими ризиками (управління складом фінансових ризиків, управління профілактикою фінансових ризиків, управління страхуванням фінансових ризиків).

6. Антикризове фінансове управління (управління відновленням фінансової стійкості, управління забезпеченням фінансової рівноваги, управління санацією підприємства).

Формування та реалізація ефективного механізму фінансового управління є запорукою сталого розвитку підприємства, а в свою чергу, сталий розвиток підвищує рівень фінансової безпеки підприємства.

Сутність фінансової безпеки полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг; стійкістю до загроз; здатністю підприємства забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, а також місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; а також спрямованістю на ефективний і сталий розвиток [3].

В табл. 1 наведено семантичну характеристику поняття «механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства» [4].

Таблиця 1

Семантична характеристика поняття «механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства»

Поняття	Об’єкт, яким оперують	Призначення	Зміст поняття
Механізм	Показники ефективності використання наявних ресурсів підприємства	Створення умов для забезпечення фінансової безпеки підприємства	Спосіб забезпечення або реалізації фінансової безпеки підприємства
Фінансова безпека підприємства	Фінансові ресурси підприємства	Відображення ефективності використання фінансових ресурсів у поточному періоді та можливості реалізації стратег. інтересів	Стан найбільш ефективного використання фінансових ресурсів для реалізації та захищеності фінансових інтересів підприємства в поточному й перспективному періоді.

Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства	Показники ефективності використання фінансових ресурсів підприємства	Отримання прибутку підприємством, якого достатньо, як мінімум, для перебування підприємства в фінансовій безпеці	Система організаційних, фінансових та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці підприємства

Дані, наведені в табл. 1, дають змогу зробити висновок про зв'язок між поняттями «механізм» та «фінансова безпека підприємства», який виражається в тому, що останнє є показником попереднього. У свою чергу, механізм є інструментом досягнення максимального рівня фінансової безпеки підприємства.

Таким чином, механізм фінансового управління представляє собою багатофункціональну систему, яка покликана за рахунок, оптимізації вхідних та вихідних фінансових потоків максимізувати прибутковість підприємства, тим самим дозволяти досягати сталого розвитку підприємства, враховуючи вплив зовнішніх та внутрішніх чинників. Побудова ефективного механізму фінансового управління є запорукою позитивного розвитку не тільки фінансової діяльності підприємства, але й виробничої, інвестиційної, інноваційної та інших.

Список літератури:

1. Єлецьких С.Я. Дослідження сутності та складових фінансового механізму стійкого розвитку промислового підприємства / С.Я. Єлецьких// Економіка промисловості, 2013. - №3 (63). – С. 105-112.

2. Лондар С.Л. Фінанси: навч. посіб. / С.Л. Лондар, О.В. Тимошенко. – Вінниця: Нова книга, 2009. – 384 с.

3. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf

4. Біломістна І.І. Механізм забезпечення фінансової стійкості промислового підприємства / І.І. Біломістна, В.Є. Хоречко // Інноваційна економіка, 2012. - №6. – С.305-307.

Тематика: Інші професійні науки

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сидоренко Сергій Дмитрович
викладач,
Лубенський фінансово-економічний коледж
Полтавської державної аграрної академії

Міцне здоров’я та благополуччя справедливо вважається однією з основних «Глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року», визначених Організацією Об’єднаних Націй. Здоров’я являє собою інтегральну характеристику, яка відображає вплив генетичних задатків, соціальних, культурних, екологічних, медичних та інших факторів, тобто є комплексним результатом складної взаємодії з навколишнім середовищем і суспільством [3].

На жаль, стан здоров’я молодого покоління українців має тенденцію до погіршення, а зусиль держави і громадськості для запобігання цій тенденції недостатньо. Проблема впровадження здорового способу життя в молодіжному середовищі вже декілька десятиліть турбує науковців нашої країни, фахівців медичної галузі, а також педагогів-практиків.

У період реформування системи охорони здоров’я України первинна профілактика, що базується на формуванні здорового способу життя,

підвищенні відповідальності кожної людини за своє здоров'я, усуненні дії факторів ризику здоров'я, є актуальною. Мотивація здорового способу життя, його доцільності та необхідності повинна формуватися з дитячих років [5].

Дійсно, втрачена якість здоров'я та життя молодої людини чинить безпосередній вплив на інтелект, креативність, фізичний розвиток та працездатність особистості, що важливо в умовах розвитку всього соціуму.

Аналіз табличних даних (див. табл. 1) стосовно самопочуття юних учасників опитування, проведеного у рамках міжнародного проекту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» [3], свідчить, що у процесі дорослішання частота позитивного сприйняття власного здоров'я знижується. Насторожує те, що юнаки і дівчата, які за віковим критерієм можуть бути студентами закладів фахової передвищої освіти, найгірше оцінюють власне здоров'я, зокрема близько 30% дівчат та більше, ніж 15% юнаків у віці 15-17 років сприймають своє здоров'я, як «посереднє» або «погане».

Таблиця 1

Самооцінка стану здоров'я за віком і статтю, %

Характер самопочуття	**11 років**			**13 років**			**15 років**			**17 років**		
	хлопці	**дівчата**	**усі**	**хлопці**	**дівчата**	**усі**	**хлопці**	**дівчата**	**усі**	**хлопці**	**дівчата**	**усі**
Чудове	50,3	42,7	46,5	45,4	31,9	38,8	40,0	22,4	31,4	36,0	20,8	28,6
Гарне	35,7	37,7	36,7	39,2	45,5	42,3	43,4	47,7	45,5	47,0	47,7	47,3
Посереднє	12,8	18,0	15,4	14,8	21,0	17,8	14,2	26,7	20,3	16,3	28,7	22,4
Погане	1,2	1,6	1,4	0,6	1,6	1,1	2,4	3,2	2,8	0,7	2,8	1,7

Джерело: підсумовано автором на основі [3]

Науковці стверджують, що незадовільні показники стану здоров'я в підлітковому віці, зафіксовані дослідженням [3], матимуть довготривалий негативний вплив на повсякденну життєдіяльність і загальне самопочуття. Необхідно, щоб проблеми, пов'язані з погіршенням суб'єктивного сприйняття підлітками стану власного здоров'я, знайшли своє відображення як у політиці, так і в практиці громадського здоров'я. Зауважимо також, що розвиток здоров'я

збереженої компетентності має відбуватися з обов'язковим урахуванням гендерних особливостей.

Варто зазначити обумовленість здоров'я різноманітними факторами, поєднаними інтегральним поняттям – здоровий спосіб життя.

Проблема формування здорового способу життя є багатоаспектною і пов'язана з комплексом питань: гармонійного фізичного, психічного, культурного, духовного розвитку особистості; дотримання оптимальних для здоров'я режимів дня, навчання та відпочинку, харчування, особистої гігієни, рухової активності, загартування, подолання шкідливих звичок [2].

Поділяючи погляди дослідників даної проблеми [4], виділимо основні змістові елементи в структурі здорового способу життя здобувачів фахової передвищої освіти:

– раціональна навчальна і трудова діяльність з елементами наукової її організації;

– самовдосконалення особистісно важливих якостей студентів (сили волі, цілеспрямованості, активності, самодисципліни);

– самоорганізація, що базується на повноцінності розпорядку дня, раціональному відпочинку та розумному поєднанні різних форм оздоровчої діяльності;

– оптимальний руховий режим для підтримки розвитку органів біологічних систем молодої людини, її життєдіяльності та профілактики захворювань;

– психологічна підготовка як основа профілактики стресів, вироблення позитивних емоцій, навчання методикам психорегуляції свого стану;

– особиста поведінка, спрямована на попередження та боротьбу зі шкідливими звичками;

– раціональне й збалансоване харчування як основа правильного розвитку систем організму;

– повноцінний сон, який попереджує фізичну й розумову перевтому.

Аналізуючи результати теоретичних висновків і практичних досліджень [1], слід зосередити увагу на алгоритмі формування здорового способу життя студентів коледжів:

1. *Формування здоров'я збереженої мотивації здобувачів освіти, виховання почуття відповідальності за власне здоров'я*. Потрібно допомогти молоді усвідомити важливу істину: ніякі ліки не здатні зробити людину здоровою. Активний фізичний розвиток, рухова активність, раціональне харчування, духовний розвиток у поєднанні зі сприятливим соціальним середовищем є передумовою та основою здоров'я.

2. *Поширення знань щодо формування здорового способу життя в молодіжному середовищі*. У цьому аспекті цілеспрямованої роботи важливо здійснити переорієнтацію системи пропаганди із вивчення впливу негативних факторів поведінки на показ переваг, які забезпечує здоровий спосіб життя.

3. *Засвоєння системи знань і необхідних навичок, їх перетворення у внутрішнє переконання особистості*. Наслідком цього етапу має стати свідоме ставлення здобувачів освіти до власного здоров'я та до здоров'я соціуму (родини, колективу, оточуючих, суспільства в цілому).

Рис. 1 відображає з психолого-педагогічної точки зору фактори впливу на ефективність виховання потреби в здоровому способі життя.

Рис. 1. Психолого-педагогічні умови ефективності виховання потреби в здоровому способі життя

Специфіка формування здорового способу життя здобувачів освіти в сучасних умовах передбачає врахування цілісної системи педагогічних умов [4], ключовими з яких, на думку автора, слід вважати:

–гуманізацію освітнього процесу, що полягає у визнанні права здобувача освіти на вибір видів фізкультурно-оздоровчої діяльності;

–реалізацію суб'єкт-суб'єктної парадигми виховання, яка розглядає формування здорового способу життя як взаємодію, співпрацю та співтворчість;

–впровадження нових технологій виховання, сучасних підходів до підбору засобів, методів і способів організації діяльності здобувачів освіти на засадах здорового способу життя;

–цілеспрямоване формування знань і умінь самопізнання, саморозвитку й підвищення резервів власного здоров'я засобами фізичної культури.

Таким чином, актуальна на сьогодні проблема формування здорового способу життя студентської молоді потребує координації дій з боку педагогічного колективу в цілому і викладачів фізичного виховання зокрема, громадських молодіжних організацій, студентського самоврядування, а головне – всіх здобувачів освіти, яким небайдуже власне здоров'я і власне майбутнє.

Список літератури:

1. В твоїх руках – здоров'я і життя: збірник розповідей, спогадів, вражень підлітків та молоді – учасників Українсько-канадського проекту «Молодь за здоров'я – 2». Шпола: Інформ.-метод. ресурсний центр українсько-канадського проекту «Молодь за здоров'я – 2», 2005. 28 с.

2. Селезньова О. О. Здоров'я молоді та формування здорового способу життя. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2513 (дата звернення: 03.02.2020)

3. Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді: за результатами соціологічного дослідження в межах міжнародного проекту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді»: моногр. / О. М. Балакірєва, Т. В. Бондар та ін.; наук. ред. О. М. Балакірєва; ЮНІСЕФ, ГО

«Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка». К.: Поліграфічний центр «Фоліант», 2019. 127 с. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/921/file (дата звернення: 03.02.2020)

4. Стрижак А. М. Сучасні підходи до формування в школярів здорового способу життя. URL: http://nvk130.dnepredu.com/uk/article/suchasni-pidkhodi-do-formuvannya-v-shkolyariv-zdor.html (дата звернення: 03.02.2020)

5. Формування здорового способу життя молоді: стратегія розвитку українського суспільства / [Яременко О. О., Вакуленко О. В., Галустян Ю. М. та ін.]. К.: Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, Укр. ін-т соц. дослідж., 2004. 164 с.

Тематика: Сільськогосподарські науки

ВПЛИВ ФОНУ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ ТА СТИМУЛЯТОРУ РОСТУ ЗЕАСТИМУЛІН НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ЗЕРНА КУКУРУДЗИ В УМОВАХ ЗРОШЕННЯ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Сидякіна О.В.

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», кандидат с.-г. наук, доцент, E-mail: gamajunovaal@gmail.com

Іванів М.О.

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», кандидат с.-г. наук, доцент, E-mail: kafedraokhana@gmail.com

Важливою проблемою в сучасних умовах господарювання є збільшення обсягів виробництва зерна кукурудзи. Вирішити її можливо за рахунок впровадження у виробництво нових гібридів, які відзначаються високим ефектом гетерозису та потенціалом врожайності, і дотриманням усього комплексу агротехнічних заходів. Серед останніх важливе місце, і особливо в умовах зрошення південного Степу України, посідає застосування мінеральних добрив [1, 2].

До сучасних елементів аграрних технологій слід віднести застосування стимуляторів росту рослин, які сприяють підвищенню врожайності та одночасно є екологічно безпечними для навколишнього середовища і здоров'я людини [3, 4]. На сьогоднішній день існує значний перелік препаратів, рекомендованих до використання на посівах зернових культур, але не всі вони є достатньо апробованими в польових і виробничих умовах. Саме тому вивчення комплексу чинників, що визначають продуктивність кукурудзи, зокрема, рівня живлення та застосування стимуляторів росту як елементів технології вирощування, безперечно, є актуальним.

Виходячи з існуючої ситуації, впродовж 2018-2019 рр. в умовах зрошення на темно-каштанових ґрунтах ПСП АФ "Сиваш" Новотроїцького району Херсонської області нами були проведені польові та лабораторні дослідження з середньораннім гібридом кукурудзи ДБ Хотин.

Дослід двохфакторний. Фактор А – фон мінерального живлення: без добрив, $N_{120}P_{90}$, $N_{180}P_{90}$. Фактор В – обробка посівів стимулятором росту: обробка водою, обробка Зеастимуліном (15 мл/га) у фазу 3-7 листків.

Із мінеральних добрив використовували аміачну селітру та подвійний гранульований суперфосфат. Фосфорні добрива вносили під оранку, а азотні – весною під передпосівну культивацію відповідно до схеми досліду.

Агротехніка вирощування кукурудзи була загальноприйнятою для умов зрошення півдня України, за виключенням досліджуваних факторів.

Результати досліджень показали, що створені шляхом внесення мінеральних добрив фони живлення та застосування Зеастимуліну сприятливо позначилися на висоті рослин кукурудзи. Зі збільшенням дози азоту на фоні фосфорного добрива вона зростала, а обробка стимулятором росту збільшувала її ще більшою мірою. В усі періоди визначення максимальних значень висота рослин досягла у варіанті $N_{180}P_{90}$ на фоні застосування Зеастимуліну і у середньому за два роки досліджень становила у фазу 10-12 листків 133 см, викидання волотей – 215 см, молочно-воскової стиглості – 232 см, а на період повної стиглості зерна – 238 см. Приріст висоти рослин кукурудзи від

застосування Зеастимуліну зростав з кожним строком визначення, і на період збирання залежно від фону мінерального живлення становив 3-6 см. Найкраща дія Зеастимуліну визначена на фоні внесення $N_{180}P_{90}$.

Застосування мінеральних добрив і стимулятору росту призводило до збільшення накопичення сирої і абсолютно сухої надземної маси кукурудзи. Рослини варіантів з обробкою Зеастимуліном формували більшу надземну масу, порівняно з рослинами варіантів обробки водою. Максимальних значень сира і абсолютно суха надземна маса кукурудзи у всі періоди визначення досягла у варіанті внесення $N_{180}P_{90}$ на фоні застосування Зеастимуліну. У цьому ж варіанті досліду визначена і максимальна площа листкової поверхні рослин.

Позитивно вплинули досліджувані фактори і на довжину качана. Оптимізація фону мінерального живлення і проведення обприскування посівів Зеастимуліном збільшували її. Найменшою довжина качана сформована у неудобреному варіанті з обробкою посівів водою (рис. 1). Внесення добрив збільшило її на 10,1-18,2%, а застосування Зеастимуліну – на 2,0-3,4%, порівняно з варіантами обробки водою.

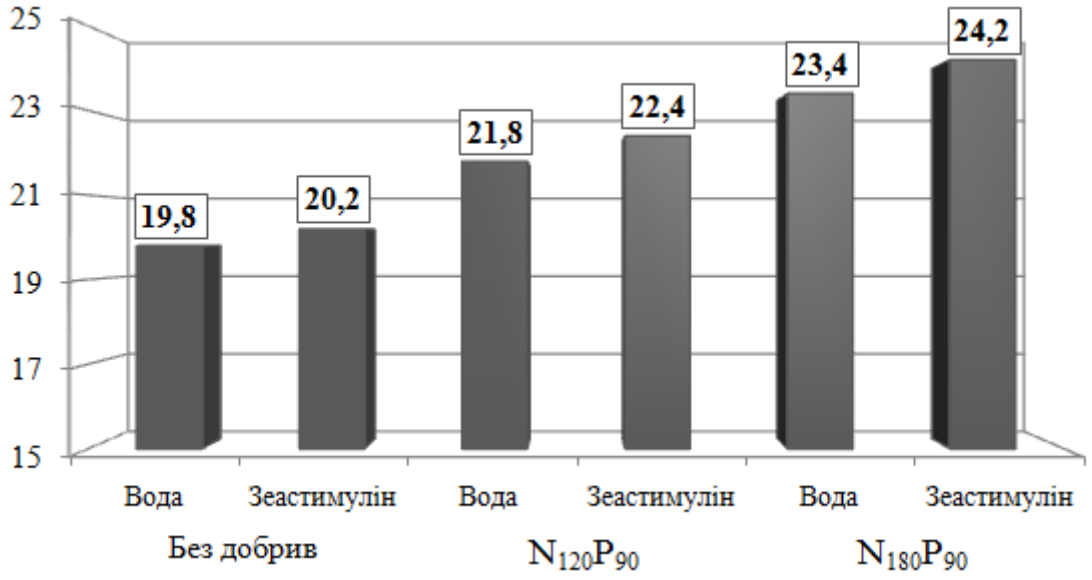

Рис. 1. Довжина качана кукурудзи залежно від досліджуваних факторів (середнє за 2018-2019 рр.)

Зі збільшенням довжини качана зростала його маса та маса зерна з нього, що відповідним чином вплинуло на рівень урожайності зерна у досліді (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив фону мінерального живлення та Зеастимуліну на врожайність зерна кукурудзи (середнє за 2018-2019 рр.), т/га

Фон живлення (фактор А)	Обробка стимулятором росту (фактор В)	Урожайність зерна, т/га	Приріст			
			до варіанту обробки водою		до варіанту без добрив	
			т/га	%	т/га	%
Без добрив	Вода	8,96	-	-	-	-
	Зеастимулін	9,21	0,25	2,8	-	-
$N_{120}P_{90}$	Вода	11,04	-	-	2,08	23,2
	Зеастимулін	11,60	0,56	5,1	-	-
$N_{180}P_{90}$	Вода	12,01	-	-	3,05	34,0
	Зеастимулін	12,80	0,79	6,6	-	-

$НІР_{05}$, т/га по фактору А – 0,49; по фактору В – 0,20, по взаємодії факторів АВ – 0,64.

Так, у варіанті без добрив + Зеастимулін приріст зерна до контролю становив 0,25 т/га або 2,8%. На фоні внесення $N_{120}P_{90}$ дані показники становили 0,56 т/га або 5,1%, а на фоні $N_{180}P_{90}$ – 0,79 т/га або 6,6%. Максимальна врожайність зерна була сформована у варіанті $N_{180}P_{90}$ + застосування Зеастимуліну. Вона становила 12,80 т/га, що вище контрольного неудобреного варіанту з обробкою посівів водою на 3,84 т/га або на 42,9%.

Результати розрахунків показали, що найвищу окупність 1 кг діючої речовини добрив зерном кукурудзи забезпечив варіант $N_{180}P_{90}$ + Зеастимулін – 14,2 кг (табл. 2). Це більше, порівняно з варіантом $N_{120}P_{90}$ + Зеастимулін на 12,7%, а порівняно з цим же варіантом, але без обробки стимулятором росту – на 43,4%. Найнижчою у досліді окупність 1 кг діючої речовини добрив зерном (9,9 кг) виявилася за внесення $N_{120}P_{90}$ без застосування Зеастимуліну.

Таблиця 2

Окупність 1 кг діючої речовини мінеральних добрив приростом урожайності зерна кукурудзи (середнє за 2018-2019 рр.)

Фон живлення (фактор А)	Обробка стимулятором росту (фактор В)	Приріст урожайності, т/га	Кількість внесе-них добрив, кг д.р./га	Окупність, кг зерна / кг д.р. добрива
$N_{120}P_{90}$	Вода	2,08	210	9,9
	Зеастимулін	2,64	210	12,6
$N_{180}P_{90}$	Вода	3,05	270	11,3
	Зеастимулін	3,84	270	14,2

Досліджувані фактори покращували показники якості зерна кукурудзи (табл. 3).

Таблиця 3

Вплив фону мінерального живлення та Зеастимуліну на показники якості зерна кукурудзи (середнє за 2018-2019 рр.)

Фон живлення (фактор А)	Обробка стимулятором росту (фактор В)	Вміст у зерні, %		
		сирого протеїну	сирої клітковини	сирого жиру
Без добрив	Вода	9,3	4,19	6,14
	Зеастимулін	9,5	4,24	6,16
$N_{120}P_{90}$	Вода	11,4	4,85	6,74
	Зеастимулін	11,8	4,93	6,78
$N_{180}P_{90}$	Вода	12,4	5,27	6,77
	Зеастимулін	12,9	5,38	6,84

Мінеральні добрива збільшували вміст у зерні сирих протеїну, клітковини та жиру. Це збільшення у середньому по фактору В становило відповідно 23,4-34,0; 15,9-26,1; 9,9-10,6 відносних пунктів. Зростанню показників якості зерна кукурудзи сприяла і обробка посівів Зеастимуліном. У середньому по фактору А вміст сирого протеїну збільшився з 11,0 до 11,4%, клітковини – з 4,77 до 4,85%, жиру – з 23,4 до 34,0%. Відповідним чином зростав і умовний вихід з гектару посіву кукурудзи сирих протеїну, клітковини та жиру (табл. 4).

Таблиця 4

Вплив фону мінерального живлення та Зеастимуліну на умовний вихід протеїну, клітковини та жиру (середнє за 2018-2019 рр.)

Фон живлення (фактор А)	Обробка стимулятором росту (фактор В)	Збір з 1 га, т/га		
		сирого протеїну	сирої клітковини	сирого жиру
Без добрив	Вода	0,83	0,38	0,55
	Зеастимулін	0,87	0,39	0,57
$N_{120}P_{90}$	Вода	1,26	0,54	0,74
	Зеастимулін	1,37	0,57	0,79
$N_{180}P_{90}$	Вода	1,49	0,63	0,81
	Зеастимулін	1,65	0,69	0,88

Таким чином, в умовах зрошення на темно-каштанових ґрунтах під кукурудзу доцільно вносити мінеральні добрива у нормі $N_{180}P_{90}$ та у фазу 3-7 листків обприскувати посів Зеастимуліном. Це забезпечить одержання приросту врожайності зерна на рівні 3,8 т/га з високими показниками якості.

Список літератури:

1. Гамаюнова В., Панфилова А., Глушко Т., Смирнова И., Кувшинова А. Значение оптимизации питания в стабильности формирования урожайности зерновых культур в зоне Юга Украины. Stiinta Agricola. 2018. № 2. С. 24-29.

2. Дробітько А. В., Коваленко О. А. Вплив мікро- та функціональних добрив на стресостійкість і продуктивність кукурудзи за умов зміни клімату. Кліматичні зміни та сільське господарство. Виклики для аграрної науки та освіти: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 13-14 березня 2018 р. К.: Агроосвіта, 2018. С. 727-730.

3. Бортнік Т. П., Гаврилюк В. А., Бортнік А. М., Ковальчук Н. С. Вплив передпосівної обробки насіння стимуляторами росту рослин на біометричні параметри рослин та формування врожайності зерна кукурудзи в умовах Волинської області. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. 2019. Вип. 1 (85). С. 132-139.

4. Пелех Л. В. Формування продуктивності кукурудзи залежно від обробки стимуляторами росту рослин в умовах Правобережного Лісостепу. Сільське господарство та лісівництво. 2017. Вип. 5. С. 54-61.

Тематика: Політичні науки

ФОРМУВАННЯ БАГАТОПАРТІЙНОСТІ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Синицька Д.Р.
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди,
магістрант політології

Розвиток суспільства на рубежі XX-XXI ст. характеризується багатоманітністю й особливістю периферійних проявів трансформаційних процесів, що має важливу роль у загальноєвропейському масштабі та в історії кожної країни. Центральною проблемою було руйнування комуністичного режиму та необхідність формування ефективних партійних систем у посткомуністичних країнах. Відмова від однопартійності та прийняття багатопартійності стали передвісниками низки демократичних перетворень.

Темпи і досвід трансформаційних процесів у партійних системах, формування багатопартійності у державах Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) детерміновані високим рівнем реформістських настроїв нових демократичних сил, різними етнічними, ментальними та історичними особливостями цих країн.

У дослідженні розглядаються процеси формування багатопартійності у Польщі, Чехословаччині, Угорщині, Болгарії з їх характерними особливостями та схожими ознаками трансформації посткомуністичних партійних систем у ЦСЄ.

Загалом процес трансформації у ЦСЄ мав три етапи розвитку: від диктатури комуністичної партії до багатопартійної демократії, від інтегрованої економіки економічної взаємодопомоги (РЕВ), до відкритої ринкової економіки, від радянського контролю до незалежної суверенної національної держави [44, с. 82].

Враховуючи, що трансформація була вихідним явищем 90-х рр.. ХХ. ст., Й. Тезінг зазначав «Перетворення зруйнованого соціалізму на систему демократії, ринкової економіки та соціальної справедливості – цьому процесові досі немає і не було аналогів. Подібна зміна системи – це незвична операція з елементом невизначеності. Вона охоплює фактор часу, так само як і головне питання ідей впорядкування, визначальних для цього проекту… Слід враховувати зв'язок мислення, уявлень про цінності, поведінки та запитів людей з труднощами усього процессу» [6, с. 69].

Розвиток багатопартійності в Центральній Європі розпочався з появи громадських рухів. які згодом трансформувались в політичні партії. «Хартія 77» і Громадських форум у Чехословаччині, Союз вільних демократів в Угорщині, «Солідарність» у Польщі пропагували нові демократичні і політичні цінності, переваги громадянського суспільства над комуністичною бюрократичною державою [5, с. 153].

Розвиток нових опозиційних сил у Польщі проходив порівняно лояльно, оскільки, завдяки певній терпимості Польської об'єднаної робітничої партії (ПОРП), ще у період лібералізації комуністичної системи зміг реалізувати себе загальнонаціональний рух «Солідарність». На початку демократизації «Солідарність» було легалізовано. Через низький закріплений у законі поріг для реєстрації політичних партій (від 15 осіб) і швидкий подальший розкол «Солідарності» у Польщі в 90-х рр. ХХ ст. сформувалася фрагментована партійна система. Після перших демократичних виборів, до національного парламенту пройшли 24 різні виборчі групи [2, с. 47]. Найбільш впливовими політичними силами були: Союз демократичних лівих сил (СДЛС) – об'єднання партій, найбільш численною серед яких була Соціал-демократія

Республіки Польща (по суті реорганізована ПОРП) та центристська Польська селянська партія.

Найбільше оновлення Польського парламенту сталося в перші роки нового тисячоліття, коли СДЛС втратила свої позиції і головними політичними гравцями стали: консервативна партія «Право і справедливість» та ліберальна Громадянська платформа. Нині у партійній системі Польщі продовжуються процеси об'єднання в коаліції ідеологічно близьких партій. Так, на виборах 2019 р. **у польський парламент пройшли: владна партія «Право і справедливість» – 43,59 % голосів виборців, проєвропейська опозиційна «Громадянська коаліція» – 27 % голосів, від об'єднаних лівих сил – «Союз лівих демократів» – понад 12 %, консервативна права коаліція – «Польська селянська партія / Kukiz» – понад 8 % та ультранаціоналістичний блок «Конфедерація» – близько 7 % [9].**

У 80-х рр. XX ст. в Угорщині теж відбулася лібералізація. Руйнація однопартійної системи у бік багатопартійності була посилена настроями суспільства, зокрема запізнілими реформаторськими пропозиціями від Угорської соціалістичної робітничої партії (УСРП). Опозиційно налаштовані маси людей не мали своєї партії, яка б виражала їхні інтереси, в результаті зміна настроїв призвела до розколу керівництва самої УСПР, яка переформувалася в Угорську соціалістичну партію, що і було фактичним завершенням періоду лібералізації [8]. У 1989 р. відбулося визнання багатопартійності як ознаки нової політичної системи, декларувався курс на плюралізацію партійної сфери. На той час почали діяти Угорський демократичний форум, Союз молодих демократів, ліберальний Союз вільних демократів та відроджена Незалежна партія дрібних господарів, відроджена Соціал-демократична партія Угорщини та Християнсько-демократична народна партія.

У результаті «оксамитової революції» 1989 р. в Чехословаччині занепала стара політична система від влади була усунута Комуністична партія Чехословаччини. Опозиційні сили стрімко розвивались і в результаті

розділились за національними ознаками на два легітимних громадянських рухи: чеський «Громадянський форум» та словацький «Громадськість проти насильства». Етнонаціональний поділ мав великий вплив на перші вільні парламентські вибори у червні 1990 р., коли чеські депутати отримали 101 місце, а словацькі – 49. У березні 1990 р. Федеральні збори скасували стару назву країни – Чехословацька Соціалістична Республіка, у квітні вже з'явилась нова назва Чеська і Словацька Федеративна Республіка, з 1 січня 2003 року країни розділились на окремі незалежні держави – Чеську та Словацьку республіки [3] .

Основною рисою політичної трансформації у Болгарії став авторитет Болгарської комуністичної партії (БКП), потім перейменованої у Болгарську соціалістичну партію. Цей процес став можливим завдяки «мирному» та законному відстороненню від управління країною Т. Живкова і членів БКП [1, с.136-138]. Такий хід політичного процесу свідчив про штучність змін у політичній системі Болгарії, проведених болгарськими комуністами для збереження влади.

Запровадження політичного плюралізму стало передумовою масового утворення нових партій і зменшення впливу колишньої БСП. Серед опозиційних до БСП партій були: Болгарська соціал-демократична партія, Болгарська землеробська народна спілка «Н. Петков», політичний клуб «Екогласність», Демократична партія та Рух за права і свободи. Згодом перші названі чотири партії об'єднались у Союз демократичних сил (СДС), який був основною опозиційною силою проти БСП. Рух за права і свободи позиціонував себе із відстоюванням позиції турецької спільноти. У партійній боротьбі 90-х рр., саме БСП і СДС були першочерговими акторами початкової консолідації – вони почергово вигравали вибори у тому числі й у складі коаліції. БСП утримувала лідерство до 1997 року.

Розхитав застій, що полягав у багаторічній боротьбі БСП та СДС, наприкінці 90-х рр. Національний рух Сімеона Другого (НРСД), який очолив колишній монарх. За результатами виборчої кампанії 2001 р. НРСД переміг на

виборах [1, с. 136-138]. На сьогодні болгари демонструють свій проєвропейський вибір. На виборах 2017 р. до парламенту змогли пройти п’ять політичних сил: партія «Громадяни за європейський розвиток Болгарії», за яку проголосувало біля третини виборців, Болгарська соціалістична партія, коаліція «Об’єднані патріоти», Рух за права і свободи, партія «Воля» [7].

Отже, варто зазначити, що у трансформації партійних систем країн Центральної Європи прослідковуються певні закономірності: із запровадженням політичного плюралізму відбувається ідеологічна й організаційна фрагментація політичних сил, при переважанні ліберальних ідеологічних настанов; колишні правлячі (соціалістичні) партії втрачають вплив і модифікуються (за різними сценаріями, відповідно до політичних традицій кожної країни); формуються (з різним рівнем радикальності й популярності) націоналістичні політичні сили; відбувається консолідація (блокування / об’єднання). Загалом, можна стверджувати, що в країнах цього регіону сформувалися досить розвинені партійні системи.

Список літератури:

1. Бурдяк В. І. Республіка Болгарія на зламі епох: політична трансформація суспільства. Чернівці : Рута. 2004. С.136-138.

2. Валецькі М. Партійні організації в Польщі (1989-1999 рр.). Часопис парламент. 2001. № 5. С. 47.

3. Вплив європеїзації на політичну трансформацію посткомуністичних країн Центральної та Східної Європи. URL: http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/ 2010-02/10romcse.pdf.

4. Даудерштадт М. Драматичний перехід: соціал-демократія у Східній та Центральній Європі. К. : Основні цінності. 2000. С. 82.

5. Меркотан К. Трансформація європейських партійних систем: уроки для України. Політичний менеджмент. 2007. № 3 С. 153.

6. Монолатій І. Конфігурація партійних систем країн Східної і Центральної Європи: трансформація соціал-демократії та демократичної лівиці.

Вісник Прикарпатського національного університету. Політологія. 2006. Вип. I С. 69.

7. На виборах у Болгарії перемагає проєвропейська партія – екзитполи. URL: https://tyzhden.ua/News/188556.

8. Посткомуністична трансформація партійних систем країн Центрально-Східної Європи. Політологічні записки. 2012. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Polzap_2012_6_47.

9. Терещук Г.Поляки обрали новий Сейм. Чогоочікувати в українсько - польських відносинах? URL: https://www.radiosvoboda.org/ a/30218246.html.

Тематика: Педагогічні науки

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Сиротюк О.С.
старший майстер
ДНЗ «Подільський центр ПТО»
м. Кам’янець-Подільський

Створення національної системи освіти, що повинна посісти провідне місце в технічному оновленні економіки, практичному запровадженні досягнень науки і техніки, істотно впливає на визначення основних напрямків роботи майстрів виробничого навчання. Їхню діяльність необхідно спрямовувати, насамперед, на забезпечення високого рівня підготовки майбутніх робітників, їх конкурентної спроможності, мобільності, творчої активності в умовах ринкової економіки. Це можливо лише за умов постійного самовдосконалення, системного підходу до навчання, планування та кропіткої роботи з підготовки до занять, проведення їх на високому професійному рівні.

Перебудова професійної освіти вимагає значного підвищення особистісної відповідальності викладачів і майстрів виробничого ЗП(ПТ)О у виборі форм і методів навчання і виховання, організації суспільно корисної і продуктивної праці учнів. Суттєвого значення набуває формування типу робітника, здатного до самовдосконалення, саморозвитку та творчого вирішення проблем в професійній діяльності. Тому актуальним стає питання впровадження в навчально-виробничий процес ЗП(ПТ)О сучасних методів навчання, які дозволяють не просто передавати учням знання, професійні навички та уміння, але й сприяють всебічному розвитку особистості майбутнього фахівця.

Планування процесу виробничого навчання забезпечує умови для його раціональної організації, своєчасного і повного виконання навчальних планів і програм, завчасної і ретельної підготовки майстра до проведення кожного заняття. Підготовка майстра виробничого навчання до уроку складається з двох елементів: перспективна підготовка (до нового навчального року або окремої теми) і поточна підготовка (до чергового уроку). При підготовці до занять майстер відповідно до положення про планування виробничої діяльності професійно-технічних навчальних закладів використовує ряд плануючої та професійної документації:

- ✓ робоча навчальна програма з професійно-практичної підготовки;
- ✓ поурочно-тематичний план з професійно-практичної підготовки;
- ✓ перелік навчально-виробничих робіт з професії;
- ✓ плани виробничого навчання на семестр;
- ✓ плани виробничого навчання на місяць;
- ✓ план уроку;
- ✓ технологічна та технічна документація.

План уроку - основний документ для проведення конкретного уроку з теми. План уроку та конспект - це результат безпосередньої підготовки майстра до уроку. Складати план уроку можна як текст, таблицю у зошиті або на

бланках затвердженої форми. Важливими вимогами до плану уроку виробничого навчання є:

- ✓ чітке визначення його навчальної, виховної і розвиваючої мети;
- ✓ правильний вибір типу і структури уроку;
- ✓ правильний вибір методів, форм та прийомів роботи з групою, спрямованих на досягнення мети;
- ✓ чітке визначення форм і методів індивідуальної роботи з сильними і невстигаючими учнями;
- ✓ особливу увагу при плануванні слід приділяти самостійній роботі учнів на уроці, самостійному відпрацьовуванню певних умінь для подальшого надбання навичок роботи;
- ✓ поурочні плани повинні передбачати всі елементи структури обраного типу уроку (вступний; урок вивчення трудових прийомів та операцій; урок виконання простих комплексних робіт; урок виконання складних комплексних робіт; контрольно-перевірочний урок);
- ✓ поурочні плани повинні бути охайно оформлені, бажано щоб були поля, а після поурочного плану - вільне місце, де можна робити примітки, зауваження по ходу уроку.

До плану доцільно записувати запитання, які ставитимуться учням під час опитування і бесіди, відображати методи самоконтролю при виконанні певних операцій. У плані наводяться перелік інструментів і обладнання, замальовки, схеми тощо.

Тема уроку повинна формулюватися чітко, зрозуміло і, по можливості, стисло.

Сучасні принципи навчання вимагають комплексного планування мети навчання, виховання та розвитку учня.

До навчальної мети належать: формування практичних знань, удосконалення умінь та навичок, визначених навчальною програмою.

Плануючи виховну мету, немає потреби повторювати в плані кожного уроку постійно діючі завдання, такі як виховання охайності, культури

спілкування, дисциплінованості, тим більше, що це не завжди актуально. Визначаючи виховну мету занять, необхідно врахувати пріоритетні напрямки, а саме:

- ✓ формування національної свідомості (любов до рідної землі, повага до культури та історії рідного народу);
- ✓ формування творчої, працелюбної особистості;
- ✓ розвиток індивідуальних здібностей і забезпечення умов їх реалізації.

Плануючи розвиваючу мету уроку, майстер може планувати розвиток навичок роботи з інструкційними картами, технічною та технологічною документацією, стандартами, технічними умовами, вміння послідовно висловлювати власну думку тощо. Необхідно пам’ятати, що комплексне планування навчальної, виховної і розвиваючої мети повинні підсилювати одне одного і бути взаємопов’язаними.

Успіх виробничого навчання залежить не тільки від правильного визначення його мети та змісту, а й від засобів досягнення цієї мети, тобто від методів навчання, які використовуються майстрами у різних навчально-виробничих умовах.

Слово «метод» за грецьким тлумаченням - «спосіб дії для досягнення певної мети». Методами виробничого навчання називають основні способи спільної діяльності майстра та учнів ЗП(ПТ)О, завдяки яким учні оволодівають знаннями, уміннями та навичками, професійною майстерністю. Вибір методів залежить не тільки від мети та змісту навчання, а і від специфічних особливостей професії, рівня попередньої професійної підготовки учнів, їх віку, умов навчально-виробничого процесу. Лише в тому разі, коли майстер уміло володіє системою сучасних методів навчання, оптимальними прийомами їх застосування, можна досягти успіху.

Методи проведення уроків виробничого навчання класифікуються за ознакою джерела інформації:

- ✓ словесні методи, до яких належить розповідь та пояснення, бесіда, інструктаж;
- ✓ наочні методи – демонстрація виробів або зразків, приладдя, показ операцій і трудових прийомів майстром;
- ✓ практичні методи – виконання вправ, виробничих завдань, лабораторно-практичні роботи.

Урок виробничого навчання – організаційна форма, яка забезпечує розв'язання єдиного дидактичного завдання всією групою учнів у однакових навчально-виробничих умовах (навчально-виробничих майстернях, навчально-виробничих цехах).

Методика виробничого навчання повинна відповідати закономірностям процесу здобуття учнями виробничо-технічних знань, вмінь та формувати в них технологічні інтереси, здібності і навички, виховувати правильне відношення до праці, повагу до колективу, дисциплінованості, організованості праці.

Список літератури:

1. Гуревич Р.С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах: Монографія / За ред. С.У.Гончаренко. – К.: Вища шк., 1998. – 229 с.

2. Заславська С.О. Підготовка майстра виробничого навчання до занять: Методичні рекомендації. - Донецьк, ДІПО ІПП, 2003.-58с.

3. Коваленко О.Е. Засоби активізації пізнавальної діяльності учнів / Професійно-технічна освіта, 1999. - № 2.- С.31-33.

4. Кухаренко В.М., Рибалко О.В., Олейник Т.О. та ін. Дистанційне навчання: Посібник /За ред. Кухаренко В.М. - Харків, 1999. - 216 с.

5. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: Навч.-методичний посібник / Н.Г. Ничкало, В.О. Зайчук, Н.М. Розенберг та ін. / За ред. Ничкало Н.Г. – 2-е вид. доповн. – К.: Вища шк., 1994. – 383 с.

Тематика: Педагогічні науки

ПІДГОТОВКА КОМПЕТЕНТНОГО УЧНЯ НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сівак Жанна Іванівна
майстер виробничого навчання
ДНЗ «Подільський центр ПТО»
sivakganna@gmail.com

Сучасна освіта в усьому світі відчуває значні зміни, що стосуються не тільки питань змісту навчальних матеріалів, а й технологій та форм їх передачі. Передача знань – важливий процес, від якого залежить якість засвоєння знань, успіх формування необхідних життєвих навичок. Перед працівниками професійної освіти стоять завдання підготувати компетентного конкурентоспроможного випускника.

Компетентність – це інтегрована характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції. Професійно значущими якостями конкурентоспроможної особистості є: мислення, емоційні виявлення, способи діяльності і поведінки, цінності орієнтації, прийняті у певній галузі діяльності, досвід розв'язання професійних проблем – вітчизняний, зарубіжний. Саме ці фактори й показники враховуються при організації професійної підготовки. Запорукою компетентності і конкурентоспроможності випускника стали інноваційні підходи до організації професійної підготовки. Якісна підготовка компетентного учня потребує творчого підходу інженерно-педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до вибору змісту, форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогічної науки, нових педагогічних технологій. Застосування педагогічних

технологій звільняє педагога від довільної побудови уроку, дає можливість просуватися до кінцевого результату.

Педагогічна технологія – це інструментарій досягнення мети. Педагогічні технології ширші за змістом від методів навчання чи методики навчання:

- ✓ метод навчання – це спосіб взаємопов'язаної діяльності майстра та учнів, спрямований на вирішення комплексу завдань начального процесу;
- ✓ методика навчання – це система науково обгрунтованих методів, правил і прийомів вивчення матеріалу;
- ✓ технологія навчання – це інструментарій досягнення мети навчання, систематичне послідовне впровадження на практиці попередньо спроеєктованого процесу навчання, система способів і методів досягнення мети при управлінні процесом навчання.

Якщо методичні розробки уроку орієнтуються на педагога, то педагогічні технології орієнтуються на учнів і спрямовані на забезпечення успіху засвоєння за рахунок їхньої власної діяльності.

Отже, педагогічна технологія – це система знань про інструментарій досягнення мети навчання, керівництво процесом навчання з орієнтацією на індивідуальні особливості, рівень підготовки учнів, забезпечення цілей навчання шляхом розвитку особистості.

Щоб прийти до вибору педагогічної технології, необхідне проєктування – системно обгрунтований вибір змісту, методів, орієнтаційних форм, методичних прийомів навчання.

Практика впровадження педагогічних технологій в професійно-технічних закладах виявляє дві групи програм:

- ✓ засвоєння педагогічної технології викладачами та майстрами виробничого навчання та впровадження її в практику роботи;
- ✓ підготовка учнів до навчання в умовах організації навчального процесу на інноваційних педагогічних технологіях.

У практику роботи впроваджуються такі технології:

- ✓ інтерактивні технології;

- ✓ ігрові технології;
- ✓ технологія інтенсифікації навчання на основі опорних схем і знакових моделей;
- ✓ технологія групової діяльності;
- ✓ технологія «створення ситуації успіху»;
- ✓ технологія групових творчих справ;
- ✓ технологія проєктного навчання (метод проєктів);
- ✓ технологія особистісного навчання;
- ✓ технологія розвитку творчої особистості тощо.

Інноваційні технології та інші характеризуються цілою низкою особливостей, серед яких найважливішими є суб'єктивний тип та характер взаємовідносин між учнями та педагогами, діалогічний стиль взаємодії, групові та колективні форми організації навчального процесу; проблемні, пошукові, дослідницькі методи навчання, ефективні способи отримання та засвоєння інформації, які орієнтовані на пошуково- мисленнєву діяльність. В контексті таких взаємовідносин педагог виконує функцію організатора співдружності, посередника, консультанта та керівника пошукової діяльності учнів, водночас учень має активну позицію, мотив до самовдосконалення та інтерес до навчальної діяльності.

Важливу роль і місце в підготовці компетентного учня має інтерактивне навчання, суть якого полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної активної взаємодії учнів. Оптимізації навчального процесу за умов інтерактивного навчання сприяє те, що в людині переважають дві потреби – потреба постійного вдосконалення і потреба бути в безпеці. Така безпека, або своєрідний комфорт, забезпечується учнями в процесі взаємодії, співпраці, роботі в парах чи групах.

Одним із методів інтерактивного навчання є метод «мозкового штурму», спрямованого на розв'язування складних завдань за обмежений час та розвитку творчих здібностей. Суть методу полягає в тому, що необхідно висловити найбільшу кількість ідей за невелику кількість часу, обговорити та

здійснити їхній вибір. Метод «мозкової атаки» можна використовувати у різних формах навчальної діяльності: у роботах з міні групами, командами, великими групами, в процесі індивідуальної роботи. Цікавим та ефективним є також метод проєктів, тобто система навчання, за якою учні здобувають знання і вміння у процесі планування й виконання практичних завдань- проєктів різних рівнів складності; метод, який дозволяє учням самостійно здобувати знання чи застосовувати вже наявні, причому замість дій за зразком в основному виконується пошуково-дослідницька діяльність.

Ефективними є ігрові технології. Гра активує пізнавальний інтерес, спрямовує розумову діяльність. Оптимізації навчання сприяє також методика розвитку критичного мислення – особистісно орієнтована модель навчання, яка активізує спілкування особистостей. В межах даної методики використовуються прийоми так званої «інтелектуальної провокації», спрямовують хід мислення; «фреймінг» («підштовхування»), суть якого полягає в постановці питання таким чином, щоб можна було знайти відповідь, спрямовує розумову діяльність. Тут виявляється уміння аналізувати, робити висновки і приймати відповідне рішення у нескладних ситуаціях. Ігри можуть бути рольові, дидактичні, організаційно-діяльнісні, ділові та імітаційні. Рольові ігри дають можливість відтворити будь- яку ситуацію у «ролях». Кожен починає розуміти, що він не просто учень, який відповідає перед педагогом, а особа, яка має певні права, обов'язки та відповідальність у прийнятті рішень. Ігри дають можливість зняти психологічний стрес, сприяють кращому засвоєнню знань, розвивають швидкість мислення.

Під час навчання за інтерактивними технологіями із застосуванням методик розвитку критичного мислення учні навчаються аналізувати ситуацію; обговорювати проблему та приймати рішення; займати чітку позицію; обгрунтовувати свою відповідь; чітко висловлювати свою думку або думку колективу, регламентуючи при цьому час; ставити чіткі запитання і давати на них змістовні відповіді; аргументовувати відповіді; відшукувати причинно-

наслідкові зв’язки, порівнювати, прогнозувати; аргументовано оцінювати діяльність.

Саме інтерактивні методи сприяють тому, що учні опановують усі рівні пізнання (знання, розуміння, аналіз, синтез, оцінювання, застосування), розвивають критичне мислення, рефлексію, уміння вирішувати проблеми. Особливістю організації навчального процесу з впровадженням інноваційних технологій є орієнтація на особистість, забезпечення комфортних умов отримання освіти, підготовка особистості до функціонування в складних умовах суперечливого соціуму; формування таких рис, як толерантність, сприйняття інших культур, релігій, цінностей, уміння спілкуватися з їхніми носіями.

Список літератури:

1. Кравченко Г. Ю. Інноваційний процес у сучасній школі. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: Зб. наук. пр. / Харків. держ. пед. ін-т ім. Г. С.

Сковороди. За заг. ред. В. І. Євдокимова, О. М. Микитюка. Харків, 2002. Вип. 17. с. 18-21.

2. Ніколаєнко С.М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні. – К.: Книга, 2007.

3. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті // Педагогічна газета. – 2001. – Липень. – с. 4.

4. Пєхота О. М., Кітенко А. 3., Лабарський О. М. Освітні технології.— К.: А.С.К, 2000.

5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Науково – методичний посібник/ О.І.Пометун, Л.В.Пироженко.-К.:А.С.К., 2006.

6. Стрельніков В.Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. – Книга 2. – Полтава, 2002. – с. 145.

7. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: Монографія/ за ред. Н.Г. Ничкало. – Хмельницький: ТУП. – 2002. – 334 с.

8. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні // Освіта України. –2004. – № 56-57. – С. 3, 5.

9. Десятов Т.М. Взаємовплив національного і міжнародного досвіду в професійній освіті // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр.– Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004. – С. 26-28

10. Полак Л.Б. Навчально-виховний процес у закладах профтехосвіти: управлінський аспект: Навч.-метод. посібник. – К.: Вища шк., 1999. – 112 с.

11. Семиченко В. А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – С. 176 – 203.

Тематика: Історичні науки

КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В УГОРЩИНІ В ЕПОХУ «КАДАРИЗМУ» (1956-1989 рр.)

Скиба І.І.

Ужгородський національний університет, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри модерної історії України та зарубіжних країн УжНУ.

+380509146346. ivanna.skyba@uzhnu.edu.ua

ORCID:0000-0001-7967-163X

В основі успішної політики угорського лідера Я.Кадара після подій 1956 р. було покращення життєвого рівня населення, досягнення суспільної злагоди, більша, аніж в інших країнах-сателітах Радянського Союзу, ступінь свобод, велика терпимість та гнучкість в культурній і релігійній сферах. Саме за правління Я.Кадара були врегульовані відносини з католиками та іншими конфесіями, укладено угоду з Ватиканом, а в 1977 р. відбувся візит Я.Кадара до папи Павла VI [3, с. 61]. Серед когорти впливових угорських комуністичних

лідерів, тільки Я.Кадару вдалося перетворити радянську модель соціалізму в «соціалізм з людським обличчям» та демократизувати авторитарну систему правління.

В Угорщині великий вплив на суспільне і культурне життя мали «історичні» церкви – католицька, а також протестантські. Сильними були політичні й економічні позиції "історичних" церков, особливо великою була їхня роль в управлінні шкільною системою. Після Другої світової війни коаліційні лівоцентристські уряди в Угорщині взяли курс на обмеження політичної та економічної діяльності церкви. З 1945 р. главою (примасом) угорської католицької церкви, єпископом Естергомським, а з 1946 р. – кардиналом, був Й.Міндсенті. Єпископ виступав проти соціалістичної перспективи розвитку країни та обмеження впливу католицького кліру у всіх сферах суспільного життя. Така позиція кардинала викликала негативну реакцію з боку комуністичної влади і 26 грудня 1948 р. Й.Міндсенті був заарештований, а в лютому 1949 р. засуджений до довічного ув'язнення [1, с.143]. Після арешту Й.Міндсенті, обов'язки глави католицької церкви виконував єпископ І.Грес. Щоправда, він також був заарештований у 1951 р. за «антидержавну змову». Вийшовши на волю у 1956 р., продовжив виконувати свої обов'язки [2, с. 41].

На початку 1950-х років католицькі ієрархи погодилися на вимушені поступки чинній владі. Влітку 1950 р. було підписано угоду між католицькою церквою і владою, відповідно до якої остання зобов'язалася забезпечити належні умови для задоволення релігійних потреб населення в обмін на політичну лояльність. Крім того, церква опинилася в повній фінансовій залежності від держави. Офіційною підтримкою угорської комуністичної влади користувався ініційований у 1950 р. державою і не визнаний Ватиканом «рух священнослужителів за мир» [2, с. 40].

В умовах суспільно-політичного піднесення, що відбулося в Угорщині під впливом XX з'їзду КПРС (1956 р.), католицька церква помітно активізувалася. Щодо драматичних жовтневих подій 1956 р., то, слід

відзначити, що представники церкви не брали в них активної участі. Однак вже з перших буремних днів лунали заклики з вимогою звільнити Й.Міндсенті, який з літа 1956 р. знаходився під домашнім арештом. Після звільнення, єпископ відразу ж розпочав не тільки церковну, а й політичну діяльність. З листопада 1956 р. Й.Міндсенті виступив з промовою на радіо, в якій назвав події в Угорщині не революцією, а визвольною війною, боротьбою угорців за свободу. Загалом, єпископ виголосив програму, яка показувала позицію правоконсервативного напрямку угорського політикуму. Після радянського вторгнення 4 листопада 1956 р., Й.Міндсенті отримав політичний прихисток у посольстві США в Угорщині [7, с. 89]. Показово, що саме в цей час у політиці Ватикану переважала позиція, спрямована на компроміс з урядом Я.Кадара. У Ватикані не були категорично налаштовані проти нової угорської влади, однак вимагали хоча б мінімальної автономії для католицької церкви і створення сприятливих умов для задоволення релігійних потреб вірян. Як внутрішньополітичні, так і зовнішньополітичні обставини змушували владу здійснювати обережний, компромісний курс, уникаючи конфронтації з мільйонами вірників. У січні 1957 р. уряд видав декларацію, в якій йшлося, зокрема, про забезпечення релігійних свобод. Держава зобов'язалася дотримуватися підписаних раніше з церквами угод, розв’язувати всі спірні питання шляхом переговорів, обіцяла створити умови для факультативного навчання дітей основам релігії [3].

Починаючи з другої половини 1950-х років, церковну політику угорської влади, насамперед, визначало Державне управління у справах церков, керівництво Угорської соціалістичної робітничої партії (УСРП) та Міністерство внутрішніх справ. 7 березня 1957 р. Держуправління у справах церков оприлюднило указ, згідно з яким Й.Міндсенті було позбавлено функцій глави католицької церкви Угорщини. Також указ президії Угорської Народної Республіки від 1957 р. посилював втручання держави у внутрішні справи церкви, зокрема, в процес призначення не тільки єпископів, директорів церковних шкіл та настоятелів монастирів, а й парафіяльних священиків. Проте

вже з 1958 р. знову стала переважати компромісна політика держави щодо церкви. У постанові ЦК УСРП від 22 липня 1958 р. стверджувалося, що проголошений партією політичний курс на боротьбу за соціалізм передбачає союз атеїстів і віруючих в інтересах зміцнення народної демократії [3, с. 56-57]. Ідеолог УСРП Д. Каллаї у червні 1958 р. зауважив радянському дипломатові: «Нам невигідно зіштовхувати віруючих, відданих народній демократії, ми не будемо обмежувати релігійність». Щоправда, дві хвилі арештів та обшуків проти «неблагонадійних» священників все ж таки відбулися у 1960-1961 рр. [2, с. 53].

Надзвичайно важлива для Угорщини подія відбулася у вересні 1964 р., коли уряд підписав угоду з Святим Престолом, згідно якої Ватикан визнав політичний вектор, що його проводив Я.Кадар [4, с. 151]. Крім того, вперше після війни, Москва погодилася на те, щоб країна, що входила до її сфери впливу, підписала угоду з Ватиканом. Відповідно, Ватикан вперше вів переговори з комуністичною владою як з партнером. [3, с. 59]. 21 травня 1971 р. була підписана чергова угода між Угорською Народною Республікою та Ватиканом. Зміст угоди не був оприлюднений, однак кардинал Й. Міндсенті виїхав з Угорщини у вересні 1971 р. Угорська влада помилувала єпископа і припинила кримінальне провадження проти нього. Платою за звільнення 80-річного кардинала була обіцянка повернути Угорщині національну реліквію - корону святого Іштвана, що потрапила до США наприкінці Другої світової війни. Виїхавши з Угорщини до Риму, в грудні 1973 р. Й.Міндсенті був звільнений Ватиканом від обов'язків глави угорської католицької церкви. Останні роки єпископ прожив в Австрії, помер у 1975 р., перепохований в Угорщині у 1990 р. [1, с. 143]. Наприкінці 1973 р. папа Павло VI оголосив крісло архієпископа в Естергомі вільним, у зв’язку з чим в лютому 1976 р. цю посаду зайняв Л.Лейкоі [6]. Новий очільник католицької церкви намагався підтримувати дружні відносини з атеїстичною владою. Головний вектор церковної політики в країні ставав дедалі прагматичнішим. Правління Я.Кадара вже чітко характеризувалося тезою, що «поки церква існує, її потрібно

використовувати» [3]. Заради власної вигоди, чинна влада не розглядала церкву як ворога, надаючи їй мінімум простору для самостійної діяльності. В обмін за ці незначні поступки або, як сказав кардинал Л.Лейкоі - «малі кроки», церква, з свого боку, підтримувала думку, що в соціалістичному суспільстві віруюча людина може забезпечувати свої релігійні потреби на належному рівні [6]. Одним із результатів політики «малих кроків» стала відміна цензури у 1967 р. щодо церковних видань [5].

Подією міжнародного значення стала зустріч папи Павла VI та Я.Кадара 9 червня 1977 р. Значущість цього візиту полягає в тому, що Я.Кадар став першим комуністичним лідером, який перетнув поріг Ватикану [3, с. 61]. На початку 1980-х років католицька церква в Угорщині вже мала ознаки серйозної внутрішньої кризи. Послаблювався вплив держави на церковне життя, припинилася боротьба проти релігійного світогляду. 30 червня 1989 р. було ліквідовано Державне управління у справах церков [5]. Зрештою, в результаті суспільно-політичної трансформації наприкінці 80-х років XX ст. церква в Угорщині отримала повну свободу.

Отже, церковну політику Я.Кадара загалом можна вважати успішною, оскільки серед країн, які знаходилися у сфері впливу СРСР, в Угорщині церква мала чи не найбільше свободи. Прийшовши до влади за сприяння вищого радянського керівництва у 1956 р., Я.Кадар ефективно керував Угорщиною, намагаючись консолідувати угорське суспільство не лише шляхом підвищення матеріального добробуту населення, але й надавши можливість на належному рівні забезпечувати релігійні потреби. Не зважаючи на доволі складні відносини між комуністичною владою та католицькою церквою, угорському лідеру вдалося знайти компроміс з католиками та заручитися підтримкою Святого Престолу.

Список літератури:

1. Байков В. 1956. Венгрия глазами очевидца. - М., 2016. - 152 с.

2. Стыкалин А. Кардинал Миндсенти // Вопросы истории. – 2013. - № 7. - С. 38-58.

3. Balogh M. Egyház és egyházpolitika a Kádár rendszerben [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.eszmelet.hu/balogh_margit-egyhaz-es-egyhazpolitika-a-kadar-rendszerben/; Balogh M. Lojalitás vagy szembenállás?A magyar katolikus egyház és a kádári szövetségi politika // Korunk. – 2013. – Október. – Old. 53-63.

4. Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban / Soós V., Szabó Cs., Szigeti L. – Bp., 2010. – 159 old.

5. Rajki Z. Az állam és az egyház kapcsolatának jellemző vonásai a Kádár-korszakban [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.uni-miskolc.hu/~egyhtort/cikkek/rajki-kadar.htm

6. Rajner M. A Kádár korszak. 1956-1989 // Magyarország története. 22 / Romsics Ignác. - Bp., 2010. - 112 old.

7. Szakolczai A. Az 1956-os forradalom és szabadságharc // Magyarország története. 21 / Romsics Ignác. - Bp., 2010. - 112 old.

Тематика: Інші професійні науки

ВИБІР ПЕРЕВАЖНОГО ВАРІАНТУ ЗАСОБУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ

Скорик Ю.В.

Плохой Д.А.

Харківський національний університет радіоелектроніки

к.т.н., доц. кафедри «Інформаційно-мережної інженерії»

При виборі переважного варіанту засобів телекомунікацій виникає необхідність використання методів багатокритеріальної оптимізації. Формальне рішення задачі оптимального вибору проектних рішень зводиться до знаходження підмножини оптимальних варіантів. Вибір єдиного проектного варіанту з підмножини Парето виконується з урахуванням додаткової

інформації, що надходить від експертів - досвідчених фахівців у відповідній предметній області [1,2].

У даній роботі розглянуті теоретичні і практичні особливості застосування методу аналізу ієрархій для вибору оптимального планшета з деякої множини варіантів при виборі переважного варіанту засобів телекомунікацій з урахуванням сукупності показників якості.

Метод аналізу ієрархій, широко використовується на практиці. Він є систематичною процедурою для ієрархічного уявлення елементів, що визначають суть проблеми. Даний метод включає в себе процедури синтезу множинних суджень, отримання пріоритетності критеріїв і знаходження альтернативних рішень [1-3].

Метод полягає в декомпозиції проблеми на все більш прості складові частини і подальшій обробці послідовності суджень особи, яка приймає рішення, по парним порівнянням. В результаті визначається відносна ступінь взаємодії елементів в ієрархії. Ці судження потім виражаються чисельно.

Вибором переважного варіанту є процес поетапного встановлення пріоритетів. На першому етапі виявляються найбільш важливі елементи, на другому найкращий спосіб перевірки і спостережень, випробування і оцінки елементів. На останньому етапі визначається вироблення способу застосування рішення і оцінка його якості.

Принцип ідентичності та декомпозиції передбачає структурування проблем у вигляді ієрархії або мережі. У найбільш елементарному вигляді ієрархія будується з вершини до найнижчого рівня. Елементи завдання порівнюються попарно по відношенню до їх впливу на загальну для них характеристику (рис. 1).

Ієрархія вважається повною, якщо кожен елемент заданого рівня функціонує як критерій для всіх елементів нижчого рівня. В іншому випадку ієрархія неповна.

При побудові системи виходять із самої загальної мети, до певних функцій її частин, до потоків, необхідних для виконання функцій, і до

структури, яка обмежує і спрямовує потоки. Ці рамки дозволяють розрізняти і класифікувати різноманітні системи [3,4].

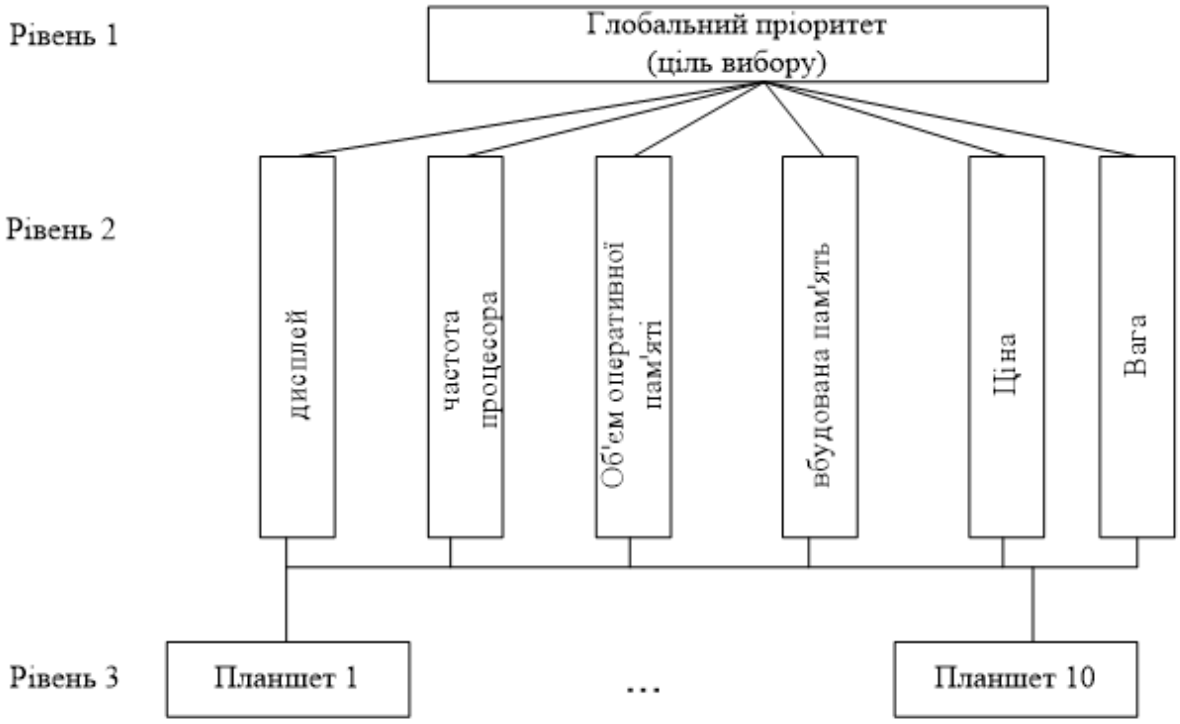

Рисунок 1 – Декомпозиція задачі вибору в ієрархію порівняння планшетів

Розглянута методика дає можливість формалізованого вибору оптимального проектного варіанту з урахуванням сукупності показників якості на основі суб'єктивних суджень експертів.

Метод аналізу ієрархій заснований на наступних аксіомах: парних порівнянь, обґрунтованої шкали для перекладу суджень у числа за допомогою парних порівнянь і назад симетричних відносин, гомогенної кластеризації ієрархічних рівнів, ієрархічної композиції шляхом зважування і складання і, на аксіомі очікувань, яка відображає відповідність закладених в ієрархію елементів очікуваних результатів [1-3].

В результаті обробки суджень були обчислені оцінки відповідних власних векторів і векторів пріоритетів для різних рівнів ієрархії порівняння. Ці оцінки

були використані для обчислення значень компонент глобального вектора пріоритетів. Згідно з методом аналізу ієрархій за максимальним значенням компоненти глобального вектора пріоритетів, з урахуванням показників якості був обраний переважний планшет.

Список літератури:

1. Саати Т.Л. Принятие решений. Метод анализа иерархий. – М.: Радио и связь, 1989.

2. Безрук В.М., Скорик Ю.В. Сравнение стандартов телевизионного вещания методом анализа иерархии // Восточно-Европейский журнал передовых технологий. – 2013. – 4/4 (64). – С. 26 –32.

3. Bezruk V. M., Skorik Yu.V. Multicriterial choice of telecommunications means using hierarchical analysis method / National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", 2015. – P. 18 – 24.

4. Bezruk V., Zelenin A., Vlasova V., Skorik J., Koltun Y. Select preferred of wireless sensor and actuator network // Eastern European Journal of Enterprise Technologies, 1/9 (79). – 2016. – P.4-9.

Тематика: Педагогічні науки

СПЕЦИФІКА РОБОТИ З ЛІРИЧНИМИ ТВОРАМИ НА УРОЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Скриль К.

студенка другого (магістерського) рівня вищої освіти,

Центральноукраїнський державний педагогічний університет

імені Володимира Винниченка.

Науковий керівник: Токарєва Т.С.

кандидат педагогічних наук, доцент

У процесі опрацювання творів різних жанрів відповідно до державних вимог рівня загальноосвітньої підготовки учнів створюються передумови формування в школярів самостійної читацької діяльності, літературного розвитку, соціальних, морально-етичних цінностей засобами художніх образів літературних текстів, відбувається стимулювання елементарної творчості школярів на основі прочитаного. У Державному стандарті з читання, вказується, що вже з початкових класів кожен учень під час навчання ознайомлюється з творами художньої літератури та набуває практичних умінь впізнавати, розрізнювати та називати окремі літературні жанри: казка, оповідання, повість, драматична п'єса, художній вірш, малі фольклорні форми. Особливого значення набувають навички читання вказаних жанрів на уроці німецької мови у старших класах закладів загальної середньої освіти.

Завдання сучасного вчителя полягає у виробленні в учнів уміння працювати з текстами творів різних жанрів, творчо сприймати їх та виховувати на прикладах художніх образів морально-естетичні поняття. Тому ця тема є актуальною на сучасному етапі реформування школи і вимагає подальшої розробки. Проблема розвитку пізнавальної активності завжди цікавила вітчизняних педагогів і психологів. Їй присвячували свої праці В.О. Сухомлинський, Т.С. Костюк, О.Я.Савченко та ін. Зацікавленість є засобом успішного навчання, необхідною умовою для досягнення позитивних результатів. В.О.Сухомлинський вважав, що навчальний процес у сучасній школі повинен розвивати всемогутню радість пізнання. Лише тоді, коли дитина зацікавиться матеріалом, у неї виникне бажання дізнатися більше.

На уроках німецької мови школярі знайомляться з ліричними віршами, у яких з особливою виразністю виявляється емоційне ставлення автора до зображуваного. Особливість цього типу поетичних творів накладає відбиток на методику їх вивчення і певною мірою на організацію уроків німецької мови. Працюючи над віршем, не слід забувати, що об'єктом аналізу є поетичний твір. Він має особливу форму, що зумовлює використання специфічних прийомів роботи над ним. Для ліричного вірша характерною є більша, ніж в оповіданнях,

образність, своєрідна синтаксична будова речень, лаконічне змалювання образів. Це змушує вчителя бути особливо пильним до пояснень окремих слів і виразів, тлумачення смислу речень, до перекладу вірша з німецької мови на рідну мову.

На відміну від епічних віршів у ліричних поезіях немає сюжетного розвитку. У них відтворено переживання поета чи почуття, властиві не тільки авторові твору, а й усім людям. Авторські переживання передаються або в змалюванні картин природи, або в розкритті політичних подій. Твори пейзажної лірики потребують своєрідного підходу до їх вивчення. Зумовлено це тим, що вірші такого типу невеликі за розміром і передаються в них не події з життя людей, а почуття, пов'язані із змалюванням явищ природи, переживань. Така поезія сприяє емоційному пізнанню дійсності. Звідси стає зрозумілою вимога методики - під час опрацювання ліричних віршів вводити дітей у світ художніх образів через почуття, а далі вести від почуттів до думок, до висновків. Критерієм до вивчення таких творів найкраще підходять слова К. Д. Ушинського про те, що недостатньо, щоб діти зрозуміли твір, треба, щоб вони його відчули.

Робота над аналізом ліричного твору на уроці німецької мови спрямовується на розвиток у школярів уваги до переживань, настроїв, що їх відтворює поет. На основі цього ведеться збагачення їх словника лексичними одиницями на позначення різних почуттів, наприклад: радості і смутку, замилування і схвильованості. Річ у тім, що, не маючи достатнього мовного досвіду з німецької мови, учні не володіють достатньою мірою лексичними одиницями німецької мови, які називають відповідні людські почіття та переживання. Тому необхідно під час попередньої роботи над віршем виконувати лексичні вправи, спрямовані на засвоєння та автоматизацію вживання відповідної лексики.

Сучасний підхід до методики опрацювання ліричного вірша на уроці німецької мови наголошує на умовах, за яких можливе повноцінне сприймання школярами пейзажної лірики: а) активне збагачення словникового запасу учнів,

розвиток їх поетичної спостережливості; б) наявність в учнів налаштованості на сприймання; в) формування поетичного слуху, асоціативної і творчої уяви; г) уміння аналізувати образно-емоційний зміст твору; ґ) уміння дати естетичну оцінку поезії та відображеній у ній діяльності; д) активізація творчого мислення учнів.

Забезпечення цих умов та знання вчителем особливостей роботи з ліричними творами веде до формування у школярів повноцінного естетичного сприймання ліричних творів нмецької літератури. Аналіз художнього твору можливий після емоційного первинного сприйняття тексту, його читання та перкладу на рідну мову. Спираючись на його розуміння, подальша робота має поглиблювати і коригувати думки учнів щодо прочитаного.

Тематика: Сільськогосподарські науки

КОНТРОЛЬ ВИРОБНИЦТВА КОВБАСНИХ ВИРОБІВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ

Скрипка М.В.
Тарасенко Л.О.
Панікар І.І.
Рудь В.О.
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса Україна
Приліпко Т.М.
Подільський державний аграрно-технічний університет, м.Камянець-Подільський, Україна

З м’ясних товарів найчастіше фальсифікуються саме ковбасні вироби. Виробники часто використовуючи державні стандарти (ДСТУ), виготовляють ковбаси з низькими якісними показниками, фальсифікуючи м’ясо – субпродуктами, соєю, малоцінними непередбаченими рецептурою добавками, а

також несвіжим м’ясом, що не лише значно знижує якість готових виробів, але може бути небезпечним для здоров’я споживачів. На зміну натуральній сировині, вирощеній у природних умовах, почали використовувати різноманітні складники штучного походження: наповнювачі, ароматизатори, підсилювачі смаку, барвники, стабілізатори, емульгатори, загусники, модифікований крохмаль, модифіковану сою. Як правило, використання таких складників не нормуються, а тому у продуктах харчування не витримується вміст натуральних компонентів [2, 5, 7, 8].

Широке застосування загальноприйнятих методів: хімічних і фізико-хімічних, біохімічних дозволяє отримати лише частину необхідної інформації про якість м'ясопродуктів. Для прямого виявлення різних компонентів м’ясних продуктів у світовій практиці широко використовуються методи гістологічного аналізу, які ґрунтуються на особливостях мікроструктури та хімічних властивостях компонентів, що дозволяє за допомогою спеціального диференційного фарбування виявляти ті чи інші елементи при мікроскопічному дослідженні. [1, 4, 6,].

Матеріали та методи досліджень: Мета: за допомогою мікроструктурного аналізу визначити склад ковбаси «Салямі», її властивості, відповідність рецептурі, а в разі фальсифікації – виявити вміст різних тканин, органів, спецій та малоцінних добавок. О*цінка якості ковбасних виробів* із застосуванням гістологічного методу дослідження.

Результати досліджень. Дослідженнями встановлено, що ковбасні батони «Зразок №1» та «Зразок №3» мають такі вади: вм’ятини, деформації, нерівномірність розподілу складників ковбасного фаршу, його неоднорідну пухку консистенцію на розрізі і за умов розламування ковбасного батону З товарознавчої точки зору ці вади є істотними і впливають на показники якості ковбаси.

У ковбаси «Зразок №1» виявлено фрагменти серцевого м’яза, гладкої м’язової тканини, жирової та сполучної тканини. У ковбасному фарші було використано, як свіже м'ясо, так і м'ясо тривалого заморожування. Порушення

технології виготовлення сирокопчених ковбас призвело до утворення мікропорожнин в товщі ковбасного виробу (рис. 1). Встановлено безструктурну аморфну масу що містить спеції, часник, виявлено соєвий ізольований білок, який при мікроструктурному аналізі мав вигляд округлих часток з отворами, які приймають форму «бублика».

В ковбасі «Зразок №2» зазначено такі складові як філе куряче, сало ковбасне, яловичина першого та другого сорту, великий асортимент прянощів і екстракту прянощів, в той же час на етикетці у відсотковому відношенні не зазначено кількість вище перерахованих компонентів. Виробник додав до складових значний відсоток кутерованого фаршу. Зразок містить досить не велику кількість м'язової тканини, значну кількість сполучної та жирової тканини. Було зареєстровано фрагменти тканини що за своєю будовою нагадує нирки, залозисту тканину, а саме має протоки, стінки яких побудовані з епітеліоцитів, а по центру мається просвіт протоки, є велика кількість сполучної тканини як пухкої так і щільної, фрагменти хрящової тканини. В ділянках, де виявляються ознаки кутерування, відбувається інтенсивне скупчення домішок таких як: крохмаль, соя. (рис. 2-А). У цьому зразку відмічено найменший вміст м'язової тканини.

Для виготовлення даного м'ясного виробу «Зразок №3» виявлено, що для окрім свіжого знежилованого м'яса, використано серцевий м'яз, невелику кількість кутерованого фаршу, соєвий концентрат, часник (рис. 2 –Б). Ковбасні батони мають такі вади: вм'ятини, деформації, нерівномірність розподілу складників ковбасного фаршу, його неоднорідну пухку консистенцію на розрізі і за умов розламування ковбасного батону, Встановлено, що фарш грубого помолу, серед складників спостерігаються значні фрагменти м'язових волокон, а також різні за розміром шматочки сала.

У багатьох зразках ковбаси «Зразок №4» на розрізі батона добре видно сполучну тканину, яка має вигляд білих або жовтуватих вкраплень у масі фаршу. Переважна кількість м'язової тканини має ознаки кутерування, крім того реєструються фрагменти волокон що підлягали заморожуванню.

Спостерігалось введення значної кількості ізольованого соєвого білка, соєвого борошна, соєвого концентрату та крохмалю. В технологічному процесі було використано гідроколоїд карагінан. Таким чином, в процесі виготовлення ковбаси було використано компоненти які не передбачені рецептурою.

Проведені нами дослідження свідчать, що метод мікроструктурного гістологічного аналізу дозволяє визначити фактичний склад і встановити якість використаної сировини. Найбільший відсоток м'язової тканини виявлено в ковбасі «Зразок №3», він склав 54,4 % (24,7 % свіжого охолодженого м'яса), друге місце посідає ковбаса «Зразок №1» з 48,4 %(з 23 % свіжого охолодженого м'яса), Найменшим цей показник був в ковбасі «Зразок №4» і склав 30,5 %, при цьому відсоток свіжого м'яса дорівнював 9. Найбільший вміст кутерованого фаршу – 15,2 %; встановлено в зразках ковбаси «Зразок №3», а найменший в зразках ковбаси «Зразок №4». При цьому сполучної тканини та субпродуктів майже однакову кількість а саме 23,2 % та 25,7 % встановлено в зразках ковбаси «Зразок №4» та «Зразок №2». Найбільшу кількість соєвого субстрату (20,2 %) виявлено в зразках ковбаси «Зразок №4»

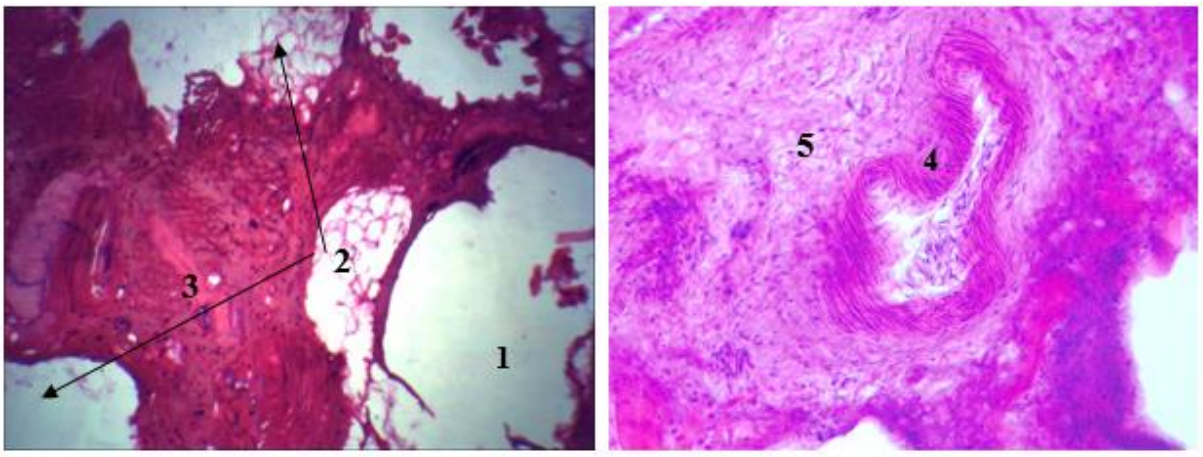

Рис. 1. Гістологічний препарат ковбаси «Зразок1»*: 1* – порожнини утворенні внаслідок порушення технології виготовлення ковбаси; 2 – жирова тканина; 3 – м'язова тканина; 4 – стінка кровоносної судини; 5 – пухка сполучна тканина. Забарвлення гематоксиліном та еозином. Збільшення х 100

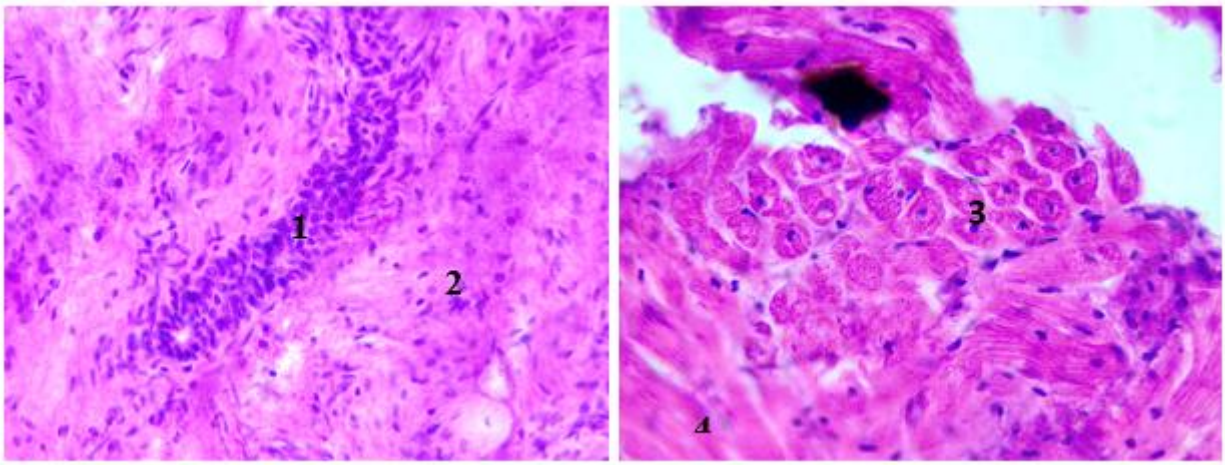

Рис. 2. Гістологічний препарат ковбаси «Зразок 2» (А), «Зразок 3» (Б): 1 – протока залозистого органу; 2 – сполучна тканина; 3 – фрагменти міокарда; 4 – фрагменти скелетної м'язової тканини. Забарвлення гематоксиліном та еозином. Збільшення х 400

ВИСНОВКИ

1. За результатами гістологічного дослідження ковбаси сирого копчення «Салямі» різних виробників, було виявлено фальсифікацію субпродуктами та малоцінними добавками, невідповідність задекларованій на етикетці рецептурі.

2. З метою скорочення термінів гістологічного дослідження зразків, пропонується використовувати процес прискореної спирт-хлороформової заливки матеріалу в парафін. [2].

Список літератури:

1. Вопрос свежести субпродуктов и ее определение гистологическим методом / С. И. Хвыля, А. А. Белоусов // Практик, 2009. №3. С. 10–15.

2. Донченко Л. В. Безопасность пищевой продукции / Л. В. Донченко, В. Д. Надыкта // М., 2001. 525 с.

3. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Затв. Кабміном України № 877-V від 05.04.2007 р. 11 с.

4. Кизимишин В. Е. Мікроструктурний метод дослідження – запорука

якості та безпечності м’ясних продуктів / В. Е. Казимишин // Ветеринарна медицина України, 2011. №11. С. 21–24.

5. Клещенко Е. ГМ-продукты: битва мифа и реальности / Е. Клещенко // Химия и жизнь, 2008. №1. С. 10–15.

6. Коцюмбас І. Я. Експертиза ковбасних виробів гістологічним методом / І. Я Коцюмбас, Г. І. Коцюмбас, О. М. Щебентовська // Методичні рекомендації. Львів: «Афіша», 2012. 104 с.

7. PrylipkoT., BukalovaN., Lyasota V Features of introduction of the HACCP system on enterprises of Ukraine The potential of modern scienct. London 2019 volume 1. p.p.49-60

5. Prylìpko, T.M., Prylìpko, l.V. Task and priorities of public policy of Ukraine in industries of safety of foodstuffs and international normatively-legal bases of safety of food products // Proceedings of the International Academic Congress «European Research Area: Status, Problems and Prospects» (Latvijas Republika, Rīga, 01–02 September 2016).

8. Селиванская И. А. Использование соєвого белково-жирового обогатителя в мясных продуктах нового поколения / И. А. Селиванская // Мясное дело, 2007. № 1. С. 55–59.

Тематика: Педагогічні науки

МЕТОДОЛОГІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Скуйбіда О.Л.

Національний університет «Запорізька політехніка»

к.т.н., доцент, доцент кафедри охорони праці і навколишнього середовища

В контексті транформаційних та євроінтеграційних процесів в сфері вищої освіти Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015) стали основоположним орієнтиром щодо забезпечення якості навчання та викладання в Україні, побудови освітнього середовища, а також встановлення зв'язків між освітою, наукою та бізнесом. Підходи до акредитації освітніх програм Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти також розроблені із урахуванням ESG-2015.

Сьогодні значна увага приділяється студентоцентрованому навчанню, викладанню та оцінюванню. За європейським підходом заклади вищої освіти повинні забезпечувати таке викладання програм, що заохочує здобувачів освіти бути активними учасниками освітнього процесу. Загалом студентоцентроване навчання є процесом якісної трансформації освітнього середовища з метою поліпшення автономії студентів, покращення їх здатності до критичного та рефлективного мислення, вирішення проблем та формування інших трансверсальних навичок.

Методи студентоцентрованого навчання спрямовані в першу чергу на індивідуальний розвиток здобувачів освіти; методи роботи в групі – на комунікабельність, уміння працювати в команді, налагоджувати міжособистісну взаємодію, уміння долати конфлікти і т.п.. Студентоцентроване навчання може допомогти сформувати у здобувачів освіти soft skills, закладені в загальні компетентності (наприклад, здатність бути критичним та самокритичним; здатність навчатися та самонавчатися; здатність генерувати нові ідеї; уміння мотивувати людей і досягати спільних цілей; здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей; здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, і поваги до різноманітності; здатність взаємодіяти з іншими людьми в конструктивному ключі, навіть при вирішенні складних питань; можливість взяти на себе ініціативу та зміцнювати дух підприємництва й допитливості; адаптуватися та діяти в нових ситуаціях і впоратися з тиском

тощо). Іншою перевагою студентоцентрованого навчання є розвиток здатності використовувати теоретичні знання з навчальних дисциплін при вирішенні практичних завдань.

Для досягнення широкого набору програмних результатів навчання новітніх освітніх програм, а також врахування індивідуальних освітніх потреб студентів, доцільно застосовувати різні способи подачі матеріалу, гнучко використовувати різноманітні педагогічні методи, в т.ч. інноваційні методи викладання, а також регулярно оцінювати і коригувати способи подачі матеріалу та методи викладання та оцінювання.

Згідно із загальноєвропейським проєктом TUNING «Гармонізація освітніх структур в Європі», до основних методів викладання належать лекції, семінари, консультації, практичні заняття в групі, заняття з розв'язання проблем, лабораторні роботи, виробнича практика, а також дистанційне (електронне) навчання. До методів навчання відносять пошук матеріалів в літературних джерелах, складання резюме прочитаних матеріалів, навчання постановці проблем / вирішення поставлених проблем, проведення досліджень, написання статей, звітів, групова робота над проектом (проблемою) і т.п..

Сьогодні все більше уваги приділяється тим інноваційним методам викладання, які націлені на розвиток критичного мислення, креативності, а також створення візуальної нотатки (скрайбінг). Так, на Світовому економічному форумі в Давосі креативне та критичне мислення увійшли до ТОП-5 компетентностей найближчого десятиліття. Навичками креативного мислення є здатність генерувати ідеї, відкритість до нового, уява, цікавість, розсудливість і дивергентне мислення (пошук різних способів вирішення однієї і тієї ж проблеми). Коли говорять про розвиток критичного мислення, мають на увазі абстрактне мислення людини, її емоційний інтелект, уяву, і її позитивні цінності та переконання, а також творчі здібності.

Розвиток критичного та креативного мислення дозволяє навчити здобувачів освіти аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, систематизувати, знаходити розв'язання проблем, вирішувати

прикладні задачі. Під час студентоцентрованого навчання здобувачі освіти вирішують проблеми, відповідають на запитання, висловлюють та обговорюють власну точку зору. Для розвитку критичного та креативного мислення доцільно використовувати кейси, ділові ігри, загадки, катени (побудова зв'язків між словами), асоціації. Методологічними інструментами можуть слугувати також такі прийоми як «синквейн», «ромашка Блума», порівняння, «дерево припущень» та прогнозування. Серед методів роботи в групі використовуються проведення студентами конференцій і семінарів, мозковий штурм, метод головоломки, «подумай-розкажи другу-поділись з усіма», резюме відповіді іншого студента та інші інтерактивні методи.

Скрайбінг – це спосіб зафіксувати найважливіші тези за допомогою візуальної нотатки; такий метод сприяє порівняно ефективному запам'ятовуванню, гармонійному розвитку півкуль мозку здобувачів освіти, формує навички спрощення, аналізу, структурування та відтворення інформації, збільшує інтерес до предмету та заохочує до навчання. За методом скрайбінгу розповідь супрводжується схематичними рисунками, графіками, діаграмами у реальному часі або короткими відеопоясненнями з певних питань навчального заняття.

Професійних розвиток науково-педагогічних та педагогічних працівників ЗВО, удосконалення якості та методології викладання, застосування різних педагогічних методів є одним з важливих напрямків втілення Стандартів і рекомендацій ESG-2015, а також нагальною необхідність вищої освіти в Україні.

Тематика: Сільськогосподарські науки

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИЛУЧЕННЯ НІТРАТІВ З ОВОЧІВ ШЛЯХОМ ЕКСТРАГУВАННЯ

Соколова О.М.

асистент кафедри технології оздоровчих продуктів

Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна

Сучасне ставлення до харчування передбачає обґрунтований вибір споживачем таких харчових продуктів, що є корисними для здоров'я та здатні забезпечити організм фізіологічно необхідними харчовими речовинами. Вирішення пріоритетного для України завдання – збереження та довготривале підтримання на належному рівні стану здоров'я населення, подовження активного творчого довголіття і тривалості життя – безпосередньо пов‘язано із виробництвом та споживанням функціональних, оздоровчих, профілактичних харчових продуктів, склад яких відповідає нутрітивним потребам людини [1].

Свіжі овочі можна віднести до категорії природних функціональних харчових продуктів, адже при їх регулярному споживанні можна забезпечити поліпшення та укріплення здоров’я людини, покращення функціонування окремих органів та систем організму завдяки наявності у такій сировині високого вмісту певних фізіологічно функціональних інгредієнтів. До таких біологічно активних сполук належать харчові волокна, вітаміни, мінеральні речовини, органічні кислоти, природні пігменти, речовини з антиоксидантними властивостями тощо. За рекомендаціями Всесвітньої організації охорони здоров’я, щоденне споживання овочів повинно бути не меншим, ніж 400 г [2].

Надзвичайно важливо, щоб овочі, які буде споживати людина, були безпечними. Безпечним вважають харчовий продукт, який не справляє шкідливого впливу на здоров’я людини та є придатним для споживання [3]. Безпека овочевої продукції, яка є основною складовою поняття якості,

зумовлена вмістом мікроорганізмів, токсичних елементів, нітратів та радіонуклідів у кількостях, які не перевищують норм, передбачених санітарним законодавством.

Метою даної роботи є розроблення способу оброблення овочевої сировини, який дозволить зменшити в ній кількісний вміст нітратів.

Нітрати, як відомо, це обов'язкова складова колообігу нітрогену у природі, необхідна частина азотного живлення рослин, без них неможливі складні біологічні процеси синтезу білків. Нітрати завжди були і будуть у рослинах, які накопичують їх із різною інтенсивністю. У найбільшій мірі це характерно для рослин родини хрестоцвітних: капусти, редьки, буряку. В той же час томати, баклажани, солодкий перець, часник, горошок, а також фрукти мають низький вміст нітратів. Біологічні особливості і сортові ознаки рослин, характер ґрунту, температура і вологість як ґрунту так і повітря, інтенсивність та тривалість освітлення, технологія вирощування – це ті основні чинники, які зумовлюють надходження нітратів до рослинної продукції [4].

Збільшення концентрації нітратів у рослинах до кількостей, що перевищують гранично допустимі концентрації, є дуже небажаним та небезпечним для здоров'я людини, оскільки вони проявляють токсичну дію, відновлюючись до нітритів. Нітрити в організмі людини взаємодіють з гемоглобіном крові, внаслідок чого утворюється метгемоглобін – речовина, яка нездатна переносити кисень. Це порушує нормальне дихання клітин та тканин організму, в результаті чого накопичується молочна кислота, різко знижується вміст білку. Особливо небезпечні нітрати для дітей, ферментна система яких є недосконалою, тому перетворення метгемоглобіну у гемоглобін відбувається дуже повільно.

Не викликає сумнівів необхідність зменшення надходження нітратів до організму людини з харчовими продуктами. Це завдання може бути вирішене шляхом зниження концентрації нітратів у рослинній сировині. Відомі такі способи зменшення кількісного вмісту нітратів [4]:

1. органічні добрива в ґрунт вносити лише напіврозкладеними (перегній);

2. добрива вносити тільки в науково обґрунтованих дозах;

3. не допускати згущення посівів;

4. підживлювати рослини водночас з поливом;

5. збирати урожай овочевих культур після тринадцятої години у фазі оптимального періоду формування зелені – до початку бутонізації і цвітіння;

6. попередньо чистити, вимочувати і варити овочі перед вживанням.

Експериментально було досліджено ефективність вилучення нітрат-іонів з коренеплодів буряку і селери шляхом екстрагування водою та 1% розчином кухонної солі. Досліди проводили при кімнатній температурі та гідромодулі 1:3, тривалість екстрагування становила 45 хвилин. Кількісний вміст нітратів у овочах до та після екстрагування визначали іонометричним методом. У табл. 1 представлено кількісний вміст нітрат-іонів у коренеплодах, а у табл. 2 – ступінь їх вилучення шляхом екстрагування.

Таблиця 1

Вплив тривалості екстрагування на кількісний вміст нітрат-іонів

Екстрагент	Тривалість екстрагування, хв	Вміст нітрат-іонів, мг/кг	
		Буряк	Селера
Вода	0 (контроль)	4527	1606
	15	3130	1276
	30	2856	1005
	45	2546	805
1%-й розчин NaCl	0 (контроль)	4527	1606
	15	3594	903
	30	3132	864
	45	2856	810

Таблиця 2

Ступінь екстрагування нітрат-іонів

Екстрагент	Тривалість екстрагування, хв	Ступінь екстрагування, %	
		Буряк	Селера
Вода	15	30	21
	30	37	36
	45	44	50
1%-й розчин NaCl	15	21	44
	30	27	47
	45	37	50

Проведені дослідження вказують на те, що процес екстрагування нітрат-іонів проходить досить інтенсивно і за 45 хвилин у воді ступінь екстрагування досягає 44% для буряку та 50% для селери. Ефективність вилучення нітрат-іонів 1%-м розчином кухонної солі для буряку є дещо меншою, ніж при використанні води. Для селери ступінь вилучення нітрат іонів розчином кухонної солі у перші 30 хвилин екстрагування є вищою, але через 45 хвилин стає такою ж, як і при використанні води.

Тому для вилучення надлишку нітратів з коренеплодів буряку та селери варто використовувати воду, у якій потрібно промивати або вимочувати овочі протягом 45 хвилин. Це дозволить забезпечити високий рівень безпеки при вживанні овочів.

Список літератури:

1. Стеценко Н.О. Функціональні харчові продукти у забезпеченні здоров'я людини. *Die Relevanz und die Neuheit der modernen wissenschaftlichen Studien : der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΌГОΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz*, Wien, 23 August, 2019. Wien : NGO «Europäische Wissenschaftsplattform». 2019. B. 3. S. 56-59.

2. Всемирная организация здравоохранения. Здоровое питание. URL: https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/healthy-diet (дата звернення: 23.01.2020).

3. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР.

4. Іваненко Л. Д. Вплив нітратів на організм людини. *Педагогічна Житомирщина*. 2005. №2. С. 73-76.

Тематика: Державне управління

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ AGILE-МЕТОДОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Соколова Ельміра Тельманівна
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»
аспірантка кафедри публічного управління та права

Найактуальніші виклики, які наразі постали перед закладами вищої освіти, потребують вдосконалення управлінських підходів щодо організації освітньої, наукової діяльності. Можливості проєктного підходу дозволяють переорієнтувати стратегію розвитку закладу вищої освіти в управління окремими кейсами та керувати ними у відповідності до передбачуваних результатів у заплановані строки, з максимальним залученням усіх працівників, підвищуючи прозорість та якість управління. В контексті модернізації управління закладами вищої освіти слід розглянути потенціал Agile-методології, яка дозволяє уникнути фрагментарності, спонтанності, періодичності в процесі керування та створити гідні умови для цілеспрямованого і прогнозованого розвитку установи.

Адаптація Agile-методології до системи управління закладами вищої освіти має відбуватися поступово після того, як методологія відмінно себе зарекомендувала у системі ІТ-компаній, як модель гнучкого управління, що дає можливість розбивати великі завдання на більш короткі за термінами виконання, впроваджувати командно-орієнтований підхід, обмежуючи жорсткі умови контролю та бюрократизації. Ефективність управління закладом вищої освіти буде зростати за умови регулярності виконання окремих проєктів, оцінки задач та аналізу виконаних робіт [3]. З метою втілення проєктного підходу необхідно створити відповідні умови підтримки інформаційно-організаційного забезпечення.

У маніфесті Agile було зазначено, що люди та взаємодія між ними, важливіша за процеси та документи, а тому тісний контакт між учасниками освітнього процесу відіграє позитивну роль у загальній результативності показників. Необхідність втілення Agile-методології у систему вищої освіти пояснюється активним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, інтеграцією освіти ті бізнесу, потребою у швидкому орієнтування у нестандартних ситуаціях, вмінню працювати у нових командах, прискоренні змін та реформування освітньої галузі. Взаємодія, планування спільної діяльності та співробітництво – базові засади методики гнучкого управління. До основних принципів Agile-методології в системі управління проєктами слід віднести [1]:

1.відкритість системи проєкту, а саме можливість отримувати повну та прозору інформацію у необхідному обсязі та кількості;

2. оптимізація проєкту відповідно до актуальних змін, підлаштування до актуальних умов та потреб учасників освітнього процесу, соціально-економічної ситуації у державі;

3. мобільність учасників команди;

4. взаємодія, співробітництво, готовність до переговорів та вирішення спірних ситуацій.

Імплементація засад Agile-методології в систему управління закладами вищої освіти формує базові орієнтири, які потребують додаткового опрацювання та організації. Серед таких орієнтирів слід виділити наступні: створення повноцінних можливостей системи неперервної освіти, цикли навчання мають стати коротшими, але частішими, удосконалення матеріально-технічного забезпечення, мінімізація звітної документації, організація постійної взаємодії в команді з метою підвищення ефективності функціонування окремого закладу. Для конкретизації етапів роботи відповідно до Agile-методології слід представити її у вигляді послідовних етапів, серед яких: формування ідеї, розвиток високорівневої мети (масштабування до якої забезпечить отримання бажаного кінцевого результату), створення переліку

завдань, актуалізація беклогу, регулярне планування, аналіз отриманих даних та адаптація до конкретних ситуацій.

Управління проєктами у системі закладів вищої освіти слід розглядати як відкриту систему, яка складається з наступних елементів:

1. Вибір лідеру проєкту

2. Вибір учасників команди;

3. Вибір скрам-майстра;

4. Формування беклогу кінцевого продукту (збір усієї інформації, яка необхідна розробнику)

5. Планування термінів спринтів;

6. Планування щоденних зустрічей з метою актуалізації діяльності;

7. Проведення оглядів проєктів після кожного спринту;

8. Проведення ретроспектив (з метою аналізу проблем та пошуку альтернативних рішень)

Таким чином слід відзначити, що управління проєктами включає в себе низку методів та інструментів, які дозволяють комплексно, відповідно до етапів життєвого циклів та фаз менеджменту вирішувати складні задачі оптимально до визначених термінів. Як зауважив, Альберт Ейнштейн «Суттєві проблеми, з якими ми стикаємося, не можна розв'язувати на тому самому рівні мислення, на якому ми перебували, коли їх створили» [2]. Відповідно, щоб усунути глибоко вкорінені негаразди в системі управління необхідно виходити на новий рівень мислення, міжособистісної комунікації та взаємодії, пошуку нових дієвих інструментів організація діяльності.

Список літератури:

1. Биков В. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. К. : Атака, 2009 . 684 с.

2. 7 звичок надзвичайно ефективних людей /Стівен Р. Кові; 5-те вид. – Харків Книжковий клуб «Клуб Сімейного дозвілля», 2019. – 384 с.

3. Duhigg C. Smarter faster better the secrets of productivity in life and business / Charles Duhigg. – New York: Random House, 2016 . – 400 p.

Тематика: Юридичні науки

КРИМІНАЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ ТЕРОРИСТИЧНОМУ АКТІ

Соловей О.М.
Херсонський факультет
Одеського державного університету
внутрішніх справ
ORCID.or/0000-0002-2158-1831
alsolovej389274@gmail.com

В умовах російської агресії та ескалації в Україні почастішали випадки тероризму. Так, згідно зі звітом щодо стану глобального тероризму в Україні помітним є поліпшення з 2014 року, з тих пір смертність (у результаті терактів) знизилася на 98%», - зазначають дослідники. У цьому році в списку із 138 країн Україна посіла 24-те місце, опустившись на три позиції. За даними дослідників, у регіоні Росії і Євразії з майже 2500 терористичних атак, скоєних у період з 2002-го до 2018 року, особи приблизно 700 винуватців були встановлені. У 64% цих випадків (тобто в більш ніж 450 інцидентах) атаки приписуються одному з трьох сепаратистських угруповань: «чеченським повстанцям» і так званим «ЛНР» і «ДНР» [1] А це загрожує не тільки нашій державі, а і всьому світові.

Слово тероризм походить (від лат. *terror*— «жах»)— у широкому сенсі використання або загроза застосування насильства для досягнення політичної, релігійної або ідеологічної мети. Полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні терору шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших зазіхань на життя чи здоров'я ні в чому не повинних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних, з погляду чинного уряду, цілей [2]. Відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» тероризм визначається, як

суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей. Терористичний акт - злочинне діяння у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 Кримінального кодексу України. У разі, коли терористична діяльність супроводжується вчиненням злочинів, передбачених статтями 112,147, 258-260, 443, 444, а також іншими статтями Кримінального кодексу України, відповідальність за їх вчинення настає відповідно до Кримінального кодексу України. А також, з’являється нова назва як технологічний тероризм, це- злочини, що вчиняються з терористичною метою із застосуванням ядерної, хімічної, бактеріологічної (біологічної) та іншої зброї масового ураження або її компонентів, інших шкідливих для здоров'я людей речовин, засобів електромагнітної дії, комп'ютерних систем та комунікаційних мереж, включаючи захоплення, виведення з ладу і руйнування потенційно небезпечних об'єктів, які прямо чи опосередковано створили або загрожують виникненням загрози надзвичайної ситуації внаслідок цих дій та становлять небезпеку для персоналу, населення та довкілля; створюють умови для аварій і катастроф техногенного характеру.

Окрім того, законодавчо визначений, міжнародний тероризм - здійснювані у світовому чи регіональному масштабі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, вбивством ні в чому не винних людей чи загрозою їх життю і здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих народногосподарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій, застосуванням чи загрозою застосування ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження [3]

Найбільш типовими способами вчинення терористичного акту є: напад, що може відбуватися як відкрито, так із засідки; мінування об'єктів промисловості, транспорту, зв'язку, військових об'єктів, житлових будинків; мінування місць постійного знаходження жертви; мінування маршруту пересування об'єкта злочинного посягання, який попередньо ретельно вивчається; застосування вибухових пристроїв, закамуфльованих під побутові предмети; використання отруйних речовин; збройне захоплення заручників, а також на сьогодні є розповсюдженими і необхідно віднести до способів це, пропаганду і поширення ідеології тероризму; фінансування та інше сприяння тероризму.

Саме з урахуванням способів правоохоронні органи повинні визначатись при огляді місця події у тій чи іншій ситуації, а у подальшому і при розслідуванні кримінальних проваджень. Саме на початковому етапі розслідування, можна виділити наступні найтиповіші ситуації: на місці події виявлена вогнепальна зброя, боєприпаси або саморобні пристрої, що спрацювали; у результаті застосування знарядь злочину, на місці події знайдено труп або мало місце поранення осіб; на місці події відбулися масові вбивства на грунті міжнаціональної або релігійної ворожнечі; відбулося захоплення заручників[4]. Процес розкриття та розслідування терористичних актів як специфічний вид практичної діяльності характеризується рядом особливостей: наявністю загальної мети і призначення слідчих, розшукових дій, оперативних заходів і тактичних операцій, що потребує чіткої взаємодії суб'єктів розкриття злочину; значними масштабами виконуваних цими спеціалістами функцій в умовах дефіциту корисної інформації; жорстким лімітом часу і протидією зацікавлених у результатах розслідування осіб [5].

Саме тому, на думку ряду вчених необхідно запрошувати спеціалістів. Так, наприклад, на думку, Чорного Г.А. при організації та проведенні допиту слідчий, прокурор визначаються щодо особи спеціаліста в залежності від категорії допитуваної особи: а) особи з особливими характеристиками (малолітні, неповнолітні, особи похилого віку, які страждають на

захворювання, що впливають на правильність сприйняття, запам’ятовування та відтворення показів, особи з певними вадами) б) особи, які мають спеціальні знання у будь який галузі науки чи техніки – вибухотехніки, спеціалісти у галузі телекомунікаційних систем, програмісти, економісти та інші; в) при допиті 2-х або більше осіб (ч. 9. ст. 224 КПК України). Залежно від форми допомоги. Залежно від планування проведення окремих видів допиту (допит у режимі відеоконференції відповідно до ст. 232 КПК України, при одночасному допиті 2-х або більше осіб). Участь спеціаліста дозволяє використовувати найсучасніші ефективні досягнення та методики, що сприяє всебічному, об’єктивному, швидкому розслідування терористичних актів [6].

Дійсно, ми повністю погоджуємось, що керівник слідчо-оперативної групи має підтримувати контакт і заздалегідь обумовлені способи зв’язку з відповідними спеціалістами, знання й технічна озброєність яких можуть знадобитися під час огляду місця події й проведенні інших слідчих дій, – судово-медичним експертом, вибухотехніком, спеціалістом у галузі телекомунікаційних систем, програмістом, економістом експертом-криміналістом, спеціалістами в галузі балістики, протипожежної безпеки та іншими.

Отже, існують певні особливості огляду місця події при терористичному акті, а саме: необхідна участь ряду спеціалістів у різних галузях, знання й технічна озброєність яких можуть знадобитися під час огляду місця події й проведенні інших слідчих дій, – судово-медичним експертом, вибухотехніком, спеціалістом у галузі телекомунікаційних систем, програмістом, економістом експертом-криміналістом, спеціалістами в галузі балістики, протипожежної безпеки та іншими.

Список літератури:

1. Україна поліпшила позиції у Глобальному індексі тероризму-2019, який складає Інститут економіки і світу Сіднейського університету. URL. https://www.slovoidilo.ua/2019/11/20/novyna/bezpeka/ukrayina-polipshyla-pozycziyi-rejtynhu-teroryzmu

2. Вікіпедія.URL. https://uk.wikipedia.org/wiki/

3. Про боротьбу з тероризмом. Закон України від 29.07.2018.URL. http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15

4. Коваленко В.В. Щодо проблем розкриття та розслідування правоохоронними органами злочинів терористичної спрямованості. Теорія та практика криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах. Тези доповіді наук.практ.конф.Київ.НАВСУ.2001.С.184-187

5. Маркусь В.О. Криміналістика. Навч. посібник. Київ. Кондор, 2007. 558с

6. Чорний Г.А. Особливості залучення спеціаліста при розслідуванні терористичних актів. Науковий вісник академії муніципального управління. Випуск 2.2015.С.427-433

Тематика: Педагогічні науки

РАННЯ ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОНТИНГЕНТУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Солопун Н.М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, кандидат економічних наук, доцент, ORCID ID: 0000-0002-8958-9303, solopunnataliya@gmail.com

Солопун Є.В.

Харківська загальноосвітня школа І-ІІІ ст. № 142, вчитель І категорії

Питання формування професійної спрямованості учнів старших класів завжди перебувало в центрі уваги як дослідників, так і керівництва університетів, шкіл тощо. Проблема підготовки молоді до вибору професії набуває особливого значення в сучасних економічних та соціокультурних

умовах. Аналіз кадрової ситуації в Україні свідчить про те, що у 2019 році найбільша потреба спостерігалася у сферах продажів та робітничих професій [1]. Але слід зазначити, що незважаючи на вищесказане, актуальність професій, пов'язаних з економікою та менеджментом, залишається на високому рівні через те, що будь-яке підприємство у більшості випадків потребує у власному кадровому складі фахівця з економічною освітою.

Саме тому особливої уваги й потребує робота у сфері цілісної психолого-педагогічної теорії профорієнтації, зокрема питання ранньої професійної орієнтації старшокласників як основи для формування контингенту вищого навчального закладу.

Сучасна загальноосвітня школа у рамках навчальної програми має передбачати, у різних обсягах, профільне навчання школярів. Сьогодні існує певна система спеціалізованої підготовки чи профільного навчання у старших класах. Але слід більше уваги приділяти орієнтації на індивідуалізацію та соціалізацію учнів з обов'язковим урахуванням реальних потреб ринку праці. Крім того, доцільним є розробка новітніх підходів та удосконалення вже існуючих до створення системи співпраці старшого ступеню школи з установами вищої професійної освіти. Профільна освіта сьогодні виступає як засіб диференціації та індивідуалізації навчання, коли за рахунок змін в структурі, змісті та організації освітнього процесу більш повно враховуються інтереси, схильності і здібності учнів, створюються умови для освіти старшокласників відповідно до їх професійними інтересами.

Незважаючи на значну кількість наукових робіт з проблеми професійного самовизначення та профорієнтації учнів на майбутню професію, ще є низка питань, які потребують значного доопрацювання. Зокрема, необхідно побудувати цілісний підхід до формування професійної спрямованості учнів на майбутню професію, необхідно забезпечити безперервність на всіх етапах економічної освіти. Доцільним є більш глибоке використання особистісно-діяльнісного підходу до розгляду здібностей майбутнього студента. Особистісний підхід має на увазі спрямованість профорієнтаційного впливу

саме на особистість потенційного абітурієнта, її потенціал, особливості, потреби, індивідуальність тощо [2]. Тому є сенс при організації процесу навчання і поряд з цим – професійної орієнтації – створювати спеціально орієнтовані на особистість учня ситуацій, що сприяють розкриттю та формуванню у нього бажання реалізовувати себе в майбутній роботі.

Відзначаючи роль особистісно-орієнтованого підходу як важливої умови профорієнтаційної роботи, відзначимо, що педагог в школі а тандемі з представником певного ВНЗ мають планувати роботу професійно-орієнтованого характеру з обов'язковою орієнтацією на інтереси молодої людини, рівня його умінь і знань, індивідуально-психологічних особливостей, потреб, мотивів, здібностей, а також статусних, національних, статевовікових та інших особливостей тощо. Для визначення інтересів майбутніх студентів сьогодні існує багато методів, зокрема низка тестів та опитувальників, які допомагають визначити інтереси та схильності школярів старших класів в різних сферах майбутньої діяльності. Певний інтерес в розрізі цього питання мають «Карта інтересів» Голомштока А.Є. [3] та низка інших розробок у цьому напрямку, зокрема опитувальник професійних переваг Дж. Холланда чи тест на визначення професійних схильностей Л. Йовайши.

Реальний стан профорієнтації на професії економічного профілю, що дозволяє різними формами і методами розвивати інтерес учнів до неї і прагнення до оволодіння нею, ще недостатньо сприяє формуванню контингенту абітурієнтів, які усвідомлюють свою придатність до цієї професії по основним факторам і володіють психологічною установкою на оволодіння нею в вищому навчальному закладі.

Зазначимо, що необхідна систематична і довгострокова професійна орієнтація, націлена особистість на професійне майбутнє. Це й виступає однією з найважливіших характеристик ефективної профорієнтаційної роботи.

Заходи з професійної орієнтації учнів не слід зводити лише до процесу розповіді про переваги професії. Професійна орієнтація – це формування світогляду майбутнього фахівця ще на начальній ланці навчання, тобто у школі.

І такий початковий етап формування професійного світосприйняття надасть змогу молодій людині обирати вищий навчальний заклад керуючись власними поглядами на майбутню професію.

Слід відзначити, що проведення заходів з професійної орієнтації, зокрема фахівця з економічних питань, має бути не епізодичним явищем, а складним процесом, частинами якого є заходи, що мають проводитися як в школі, так і на базі університету.

Для організації та проведення якісного довузівської профвідбору учнівської молоді до складу абітурієнтів економічного факультету необхідні активізація процесу формування професійної спрямованості на професію економіста в загальноосвітніх школах на більш ранній щаблі, можливо, вже в 6-7 класах з подальшим ускладненням в 8-9 класах, а також активна робота в профільних та загального профілю старших класах, залучення батьків і викладачів вищого навчального закладу до даної роботи. Поетапний професійний відбір учнів в умовах довготривалої професійної орієнтації дозволить значно скоротити, а в подальшому і повністю усунути практику випадкового вибору професії і вступу до вищих навчальних закладів.

Крім того, у рамках проведення профорієнтаційної роботи слід звертати увагу на потенційну професійну готовність учня. Професійна готовність – складне психологічне явище, що включає в себе наступні компоненти: по-перше, мотиваційні, такі як позитивне ставлення до того чи іншого виду діяльності, інтерес до неї; по-друге, орієнтаційні, тобто уявлення про особливості та умови діяльності, її вимоги до особистості; по-третє, операційні, що складаються в оволодінні прийомами і способами діяльності, необхідними знаннями, вміннями і навичками; по-четверте, оціночні, що включають самооцінку своєї підготовленості. В літературі можна виділити два підходи до визначення поняття «готовності»:

– розуміння готовності як певного психічного стану;

– розуміння готовності як певної властивості або системи властивостей та якостей особистості [4].

Важлива задача формування професійної готовності є достатньо тривалим процесом, який враховує в собі розбудову необхідних, установок та якостей особистості. Її розвиток починається з обізнаності про характер майбутньої діяльності, далі йде придбання необхідних знань, умінь і навичок, формування здатності до їх реалізації, розвиток позитивного ставлення до професії, мотивованого та вимогливого ставлення до себе. Завершується цей процес тим, що, пройшовши кілька щаблів, готовність до професії перетворюється в стійку якість та рису особистості майбутнього студента-економіста.

Якщо в довготривалих формах професійної орієнтації здійснюється в повній мірі індивідуалізований особистісно-діяльнісний підхід до розвитку в учнів задатків, здібностей і можливостей, зміцненню наявних інтересів і схильностей, то інтенсивна цілеспрямована підготовка в них дозволить молодим людям привести свої особистісні якості у відповідність до вимог майбутньої професії і самим скласти уявлення про свою придатність до неї.

На довузівської етапі метою профорієнтаційної діяльності є підготовка молоді до свідомого вибору професії на основі підвищення рівня загального і професійного розвитку особистості, де успішне здійснення такої діяльності дозволяє вузам сформувати свій контингент.

Слід зазначити, що якісне функціонування системи довгострокової професійної орієнтації і поетапного професійного відбору як важливої умови для підготовки майбутніх економічних кадрів у вищих навчальних закладах, конче необхідно для скорочення періоду адаптації учнів до умов навчання у вищій школі, підвищення рівня успішності і зниження рівня відрахувань через погану успішність, підвищення активності і розвитку потреби студентів до всебічного освоєння професії.

Список літератури:

1. Міністерство соціальної політики України. Державна служба зайнятості. Перспективна потреба у кадрах на 2019 рік. URL :

https://pon.org.ua/novyny/7263-perspektivna-potreba-u-kadrah-na-2019-rk.html (дата звернення: 01.02.2020).

2. Грибанова В.А. Личностно-деятельностный подход как основа организации воспитательного процесса по формированию гражданской активности студентов // Современная педагогика. 2015. № 8 [Электронный ресурс]. URL : http://pedagogika.snauka.ru/2015/08/4801 (дата звернення: 02.02.2020).

3. Методика «Карта интересов» Голомштока А.Е. URL : https://psytests.org/profession/mapG.html (дата звернення: 05.02.2020).

4. Мазур Н. Поняття «готовності» та визначення структурних компонентів готовності майбутніх вчителів інформатики. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. № 121 (II). С. 285-289. URL : www.irbis-nbuv.gov.ua › cgi-bin › cgiirbis_64 (дата звернення: 05.02.2020)

Тематика: Педагогічні науки

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сопільник М.П.
викладач професійно-теоретичної підготовки
ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти»,
м. Кам’янець-Подільський

Забезпечення впровадження інноваційних технологій навчання, якісної професійної підготовки кваліфікованих робітників для різних галузей економіки з урахуванням потреб ринку – головне завдання професійно-технічної освіти.[1]

Інноваційність є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства. Тому не дивно, що процеси створення і застосування нововведень все більше поширюються в системі освіти. [1]

Працюючи викладачем професійно-теоретичної підготовки я завжди цікавилася питанням, як зробити процес навчання цікавим і доступним для учнів. До інтерактивних технологій навчання відношу комп'ютерні навчальні системи. [2]

Систематизацію учбового матеріалу, яку я і зараз продовжую виконувати, потрібно було виконати у новому, дуже зручному, комп'ютерному варіанті. В ньому розроблені опорні конспекти з окремих тем, лабораторно-практичні роботи, технологічна послідовність обробки вузлів виробів різного призначення, що дає змогу учням використовувати їх в електронному або паперовому вигляді та не витрачати зайвий час на їх написання. Увесь дидактичний, ігровий матеріал (ребуси, кросворди, загадки, технологічні ситуації, графічні зображення) також зберігається в електронних поурочних папках і може швидко і різноманітно застосовуватись на уроці. Все це значно полегшує роботу викладача та робить урок цікавим. Спрощується процес систематизації всього учбового матеріалу. Серед різноманітних форм контролю однією з перспективних вважаю комп'ютерне тестування [3]. Із досвіду зауважу, що для тестування варто виносити не маленькі теми, а великі або кілька тем разом. З технології виготовлення одягу розроблені комп'ютерні тести як для тематичного оцінювання так і для поетапної кваліфікаційної атестації учнів з підготовки кравців 2-4-го розрядів.

Викладач має зробити процес навчання захопливим оскільки любов викладача до предмета передається і його учням, а мистецтво навчання полягає не в умінні повідомляти, а в умінні спонукати, викликати бажання набувати знання. [4]Я намагаюсь заохочувати учнів до самостійної творчості, розвиваючи нестандартне мислення та естетичність. Ми разом з учнями створюємо різні творчі роботи, комп'ютерні презентації, технологічні картки, ігрові завдання тощо. Так були створені презентації на обробку всіх виробів, які

вивчаємо за новими стандартами, учні проявляють індивідуальний дизайнерський підхід, який всебічно розвиває майбутнього кравця, закрійника.Із своєї практичної роботи я зрозуміла, що потрібно використовувати інтерактивні технології в процесі технологічної і практичної підготовки учнів, щоб сучасна молода людина, яка закінчила професійний центр, могла бути мобільною, гнучкою, висококваліфікованою і конкурентоспроможною на ринку праці.

Досить часто у своїй повсякденній роботі я використовую ігри-вправи, включаючи їх у зміст багатьох уроків. Особливість їх використання полягає в тому, що вони не потребують тривалої підготовки і займають значно менше часу[5]**.**Ігри-вправи проводяться на уроках теоретичного навчання, входять до домашніх завдань, а також можуть використовуватись у вільний від навчання час. Вони позитивно впливають на посилення інтересу до теми, що вивчається. Ігри-вправи дають можливість виділити з усього фактичного матеріалу, що пропонується учням у навчальному плані, ті явища і факти, які можуть бути збережені пам’яттю як найбільш життєво важливі й захопливі в плані пізнання. Як правило, це можуть бути кросворди, ребуси, вікторини.

Конкуренція на сучасному ринку праці та підвищення якості продуктивності праці, вимагає від робітників високих професійних знань, технічної грамотності та рівня культури праці[6]. На уроках технології учні вивчають інноваційні виробничі технології обробки вузлів швейних виробів, що застосовуються на зарубіжних фірмах, з якими співпрацює колективне швейне підприємство, де учні проходять виробничу практику. Ці методи обробки швейних виробів містять в собі елементи новизни, покращують якість обробки виробів, підвищують продуктивність праці. Використання інноваційних виробничих технологій – запорука якісної підготовки фахівців швейного профілю. Отже, застосування в навчальному процесі нових технологій навчання розкриває можливості для формування творчої особистості, здатної не тільки сприймати знання, але й творчо мислити, генерувати нові ідеї, складати творчі проекти, самостійно працювати з

навчальними матеріалами та інформаційними джерелами, проявляти ініціативу, оцінювати свою роль у вирішенні тих чи інших проблем. Таким і повинен бути сучасний кваліфікований робітник.[7]

До технологій проблемного навчання я відношу новації виготовленні своїми руками (електронні посібники, електронні уроки – презентації, слайд-шоу). Це програмно-методичний комплекс, що забезпечує можливість самостійно або за допомогою викладача освоїти навчальний курс або його окремий розділ за допомогою комп'ютера. Такий підручник містить три складових; презентаційна частина, в якій викладається основна інформаційна частина розділу, вправи, за допомогою яких закріплюються отриманні знання, і тести, що дозволяють проводити об'єктивну оцінку знань учня, тобто комп'ютерний підручник поєднує в собі властивості звичайного підручника, довідника, задачника і лабораторного практикуму. Посібник містить блок контролю знань, умінь та навичок учнів, що повинен засвоїти учень після вивчення теми, джерела додаткової інформації у вигляді списку рекомендованої літератури та термінологічного словника.[8]

В своїй роботі я використовую елементи багатьох інноваційних педагогічних технологій навчання, але, як показав аналіз тез статті, максимальну увагу приділяю впровадженню:

- технології розвивального навчання;
- технології інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу (системи В. Шаталова);
- технології розвитку критичного мислення;
- технології проблемного навчання;
- інтерактивних технологій навчання.

Якісна підготовка конкурентоспроможного працівника потребує творчого підходу педагогічних працівників ЗП(ПТ)О до вибору змісту, форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогічної науки, нових педагогічних технологій. [9]

Список літератури:

1.Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004 – 352 с.

2.Лернер И. Л. Дидактическиеосновыметодовобучения. – М.: Педагогика, 1981. – 186 с.

3.Ляпина Г. А. Игракаксредствоактивизацииучебно-воспитательногопроцесса. – Альма-Ата.: Изд-во МЕТЕП, 1987. – 64 с.

4.Подласый И. П. Педагогика. – М.: Просвещение, 1996. – 423 с.

5.Радкевич В. О. Інноваційні процеси в сучасній професійній школі //Професійно-технічна освіта –№ 1, 2005 р.

6.Хорошаев Б. И. Дидактическиеосновыметодовобучения. – М.: Педагогика, 1989. – 159

7. Н.П. Наволокова. Повторення і закріплення навчального матеріалу. / / Управління школою, №11(167) , К.: Основа, 2007р. С.16 –22.

8.“Нові технології навчання – ефективний шлях забезпечення високої кваліфікації спеціалістів, “Рідна школа” №6, 1998.

9. В.Паламарчук. “Від творчої особистості до нових технологій навчання”. // Рідна школа, №2, 1998.

Тематика: Педагогічні науки

СПЕЦКУРС «СЛОВНИКОВА РОБОТА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» - ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

Стефурак Р.І.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,

доцент кафедри української мови,

кандидат філологічних наук

Дисципліна «Словникова робота на уроках української мови» є важливою у формуванні професійної компетенції студентів, які здобувають фах учителя-словесника, оскільки вміння використовувати лексикографічний фонд української мови з навчальною метою є дієвим інструментом у вивченні рідного слова. Сьогодні кваліфікований учитель-словесник повинен мати високу загальну й мовну культуру, досконало володіти лексичним, фразеологічним, термінологічним багатством мови, що можливо тільки за умови глибокого вивчення рідної мови за допомогою різних лінгвістичних та енциклопедичних словників. Засвоєні знання та уміння з дисципліни «Словникова робота на уроках української мови» є основою для ефективної роботи вчителя-словесника в школі.

Метою викладання навчальної дисципліни «Словникова робота на уроках української мови» є формування в студентів як майбутніх фахівців професійно зорієнтованих умінь і навичок використовувати лексикографічні праці на уроках української мови.

У результаті вивчення дисципліни (12 лекційних, 18 практичних занять) студенти можуть здобути такі компетентності: 1) збагачення словникового запасу слухачів завдяки засвоєнню нових слів, синонімів, антонімів тощо; 2) формування умінь і навичок диференціювати семантику полісемів, їх емоційно-експресивне забарвлення, походження; 3) засвоєння принципів стилістичної диференціації мовних одиниць; 4) виховання в учнів мовного чуття, естетики слова; 5) закріплення мовних норм усного та писемного мовлення.

Стандарт вищої освіти України для спеціальності 035 Філологія визначає цілі навчання – «підготовка фахівців, здатних розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології,.. а саме в діяльності, пов’язаній з аналізом, творенням (зокрема перекладом) і оцінюванням письмових та усних текстів різних жанрів і стилів, організацією успішної комунікації різними мовами» [1, с. 6].

Досягти такого результату неможливо без уміння працювати з лексикографічним багатством мови, оскільки саме інформаційний ресурс лінгвістичних словників є базою формування професійної компетентності вчителя української мови. Тому на практичних заняттях спецкурсу студентам запропоновано виконувати і вчитися моделювати вправи, пов'язані з опрацюванням лексикографічних праць. Наприклад:

1. За допомогою Словника іншомовних слів доберіть до кожного пароніма визначення, яке розкриває його лексичне значення, вказуючи лише на номер лексеми, та літеру, що відповідає співвідносній дефініції: *ареал (1), ореол (2), ерзац (3), форзац (4), квадрат (5), квадрант (6), штамб (7), штамп (8), резидент (9), президент (10):*

а) [фр. – *сяяння,* лат. *позолочений*] – 1) у релігійному мистецтві – зображення сяйва навколо голови як символ божественності, святості; 2) світле сяйво навколо яскраво освітленого предмета; 3) перен. атмосфера слави, пошани, успіху, що оточує кого-небудь; б) [лат. *площа, простір*] – 1) територія або акваторія природного поширення виду чи певної групи рослин або тварин; 2) ділянка, біотоп, зайнятий сім'єю тварин, іноді однією особиною; 3) у культурології, мовознавстві – зони територіального поширення певних локальних культурних (діалектних) типів і рис; в) нім. подвійний аркуш цупкого паперу, що з'єднує внутрішню частину оправи з першою (останньою) сторінкою книжки; г) нім. неякісний замінник якогось продукту, сурогат; ґ) лат. 1) прямокутник з рівними сторонами; 2) другий степінь будь-якого числа; д) лат. 1) плоский сектор з центральним кутом 90°, ¼ частини круга; 2) старовинний астрономічний прилад для вимірювання висот небесних світил над обрієм; е) [нім. < італ. *печатка*] – 1) частина машини (молота, преса) для обробки виробів; 2) форма з рельєфним зображенням тексту, малюнка, яку використовують для тиснення на палітурній кришці; 3) вид печатки; 4) перен. загальновідомий зразок, який сліпо наслідують; шабло, трафарет; є) нім. *стовбур*] – частина стовбура дерева від кореня до першого розгалуження; ж) [фр. < лат. *той, що залишається на місці*] – 1) у деяких країнах –

громадянин, що постійно живе в іноземній державі; 2) представник розвідки якоїсь держави, що діє на території іншої держави; 3) представник колоніальної адміністрації в протекторатi; з) [лат. *той, що сидить спереду*] – 1) виборний глава держави в більшості країн з республіканською формою правління; 2) виборний керівник деяких товариств, установ; 3) вища посадова особа компанії, корпорації, фірми.

1-б, 2-а, 3-г, 4-в, 5-ґ, 6-д, 7-є, 8-е, 9-ж, 10-з.

2. За допомогою Фразеологічного словника на місці крапок допишіть варіантні компоненти фразеологізмів. *Дощ ллє як ...; дурний як ...; і ні ... копійки ... нема за душею; скласти / складати голови ...; як сорока на тину ...; ходити ... козирем ...; попасти / попадати в пастку ...; хоч око (очі) виколи ...; зганяти / зігнати злість ...; переходити / перейти дорогу ...*

Отже, формування професійних комунікативних компетенцій вчителя-словесника залежить від уміння працювати з усіма видами лінгвістичних словників та енциклопедій.

Література

1. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 035 «Філологія» першого (бакалаврського) рівня. Київ. 2019. https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-bakalavr.pdf

Тематика: Економічні науки

РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЇ «BIG DATA» У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ

Стояненко І.В.
Київський національний торговельно-економічний університет
к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів підприємства
Лагодна Д.О.
Київський національний торговельно-економічний університет
студентка факультету економіки, менеджменту та психології

В умовах динамічних змін зовнішнього середовища та поступового переходу традиційної економіки до цифрової, підприємства прагнуть не тільки досягти стратегічних цілей, а й мати переваги серед конкурентів. Тому компанії, які успішно розвиваються в сучасному світі, активно використовують для аналізу планування своєї діяльності на майбутнє технології «Big Data».

Термін «Big Data» відноситься до надзвичайно великих наборів цифрових даних, які можна аналізувати підприємствам, щоб виявити закономірності, тенденції та асоціації, пов'язані з поведінкою і взаємодіями споживачів. Вони представляють собою комбінацію всіх процесів та інструментів, пов'язаних з використанням та управління великими наборами даних.

Аналітика великих даних стає ключовим рушієм створення цінності на сучасних підприємствах, де інформаційні інструменти підприємств призначені для збору прямих відгуків клієнтів та інформації з внутрішніх господарських операцій [3, с. 238].

На думку Онищенко І. М., «Big Data» – це не стільки обсяги даних, а перш за все технології та сукупність інструментів, які дозволяють розв’язувати задачі зберігання та обробки великих обсягів даних і дозволяють отримати

результати у зрозумілій формі значно ефективніше ніж традиційні підходи [6, с. 164].

Задорожна Р.П. зазначає, що сьогодні даний термін вживається щонайменше у двох значеннях: як власне дані, що характеризуються великим обсягом і низкою інших властивостей, так і технології роботи з такими даними [4, с. 65].

Концепція даних з'явилася як результат тенденцій, бажань і шаблонів у величезних базах даних, створених при взаємодії людей з різними системами та з іншими людьми. Завдяки використанню більшої кількості даних бізнес-організації можуть здійснювати ефективні процеси аналітики та швидше шукати клієнтів. Їх використання може допомогти підприємству створити новий досвід, послуги та продукти.

Великі дані формуються з певних джерел (рис. 1).

Рис. 1. Джерела технології «Big Data» [1, с. 15]

Основні постачальники великих даних - пошукові системи. Вони мають доступ до масивів даних, а крім того, володіють достатньою технологічною базою для створення нових сервісів.

Основними функціями даних є робота з неструктурованою та структурованою інформацією та орієнтація на швидку обробку даних [1, с. 13].

Відповідно до даних функцій формуються і завдання технології «Big Data» (табл.1).

Кірей К. О. розглядаючи «Big Data» як технологію, виокремлює три напрями за завданнями, що вирішуються при її використанні в практичній діяльності підприємства: збір, первісне оброблення та зберігання даних для їхнього подальшого використання; структурування розрізненого контенту: текстового, графічного, відео, аудіо, звукового тощо; бізнес-аналітика на великих обсягах даних [5, с. 35].

Таблиця 1

Функції та завдання технології «Big Data» [2, с. 166]

Функції	***Завдання***
Big Data – формування масивів необроблених даних	Зберігання та управління великими обсягами інформації, що постійно оновлюється
Data mining - процес обробки і структуризації даних, етап аналітики для виявлення закономірностей	Структурування різноманітних відомостей, пошук прихованих і неочевидних зв'язків для приведення до єдиного цілого
Machine learning - процес роботи з використанням IT технологій на основі виявлених зв'язків в процесі аналізу	Аналітика та прогнозування на основі обробленої і структурованої інформації

Всіх, хто має справу з великими даними, на думку Шаховської М., можна умовно розділити на кілька груп [1, с. 14]:

1. Постачальники - вирішують завдання зберігання і початкової обробки даних (наприклад: IBM, Microsoft, Oracle, Sap та інші).

2. Датамайнери - розробники алгоритмів, які допомагають замовникам отримувати цінні відомості (серед них: Azure Data Factory, Glowbyte Consulting, CleverData й ін).

3. Системні інтегратори - компанії, які впроваджують системи аналізу великих даних на стороні клієнта.

4. Споживачі - компанії, які купують програмно-апаратні комплекси і замовляють алгоритми у консультантів.

5. Розробники готових сервісів - пропонують готові рішення на основі доступу до великих даних. Вони відкривають можливості «Big Data» для широкого кола користувачів.

В Україні до споживачів великих даних відносяться «Ощадбанк», «Lifecell», «Vodafone» й інші компанії з галузей фінансів, телекомунікацій, рітейлу, а до розробників готових сервісів «Opendatabot», «YouControl», «Vkursi» і ін.

Компанії, які використовують технологію великих даних отримують певні вигоди, порівняно з іншими суб'єктами господарювання, що функціонують в тому ж ринковому сегменті (рис. 2).

Рис. 2. Вигоди від використання технології «Big Data» в бізнесі [3, с. 240]

Як бачимо, на сьогодні технології «Big Data» є необхідними для суб'єктів господарювання, адже наразі підприємства можуть інтегрувати різноманітні дані в базу для розробки алгоритмів розуміння поведінки споживачів, партнерів та конкурентів, і як наслідок – підвищити свою результативність та ефективність діяльності завдяки збільшення попиту та отримання надприбутків. Вміле використання і розуміння великих даних стає ключовим

фактором формування конкурентних переваг для підприємств, оскільки саме вони можуть представляти безліч нових можливостей для зростання та розвитку останніх. Застосування технології «Big Data» є запорукою успіху та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства в сучасному світі.

Список літератури:

1. Shakhovska N. Uncertainty reduction in big data catalogue for information product quality evaluation. *Восточно-Европейский журнал передовых технологий.* 2018. № 1(2). С. 12-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ Vejpte_2018_1%282%29__3 (дата звернення: 15.12.2019).

2. Tashkova M. Big data - the new challenge facing business. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 4. С. 164-167. URL: http://nbuv.gov.ua/ UJRN/ ecvd_2016_4_32 (дата звернення: 14.12.2019).

3. Verdenhofs A. Evolution of customer segmentation in the era of Big Data. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2019. № 1. С. 238-243. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2019_1_22 (дата звернення: 15.12.2019).

4. Задорожна Р.П. Big data – новий інформаційний феномен цифрової епохи. *Економіка та управління АПК.* 2016. № 1-2. С. 64-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecupapk_2016_1-2_12 (дата звернення: 13.12.2019).

5. Кірей К. О. Розвиток і трансформація поняття "Big Data". *Вісник Черкаського державного технологічного університету. Серія : Технічні науки.* 2019. № 1. С. 33-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchdtu_2019_1_7 (дата звернення: 13.12.2019).

6. Онищенко І. М. Удосконалення методів обробки та зберігання даних за допомогою інструментів "Big Data" та Map Reduce. *Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем.* 2017. Вип. 22. С. 159-178. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ (дата звернення: 17.12.2019).

Тематика: Інші професійні науки
(технічні науки)

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ВИРОБНИЦТВА БОРОШНЯНИХ ВИРОБІВ З ЗАДАНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ

Струтинська Л.Т.
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету,
старший викладач кафедри технології і організації ресторанного
господарства

Борошняні вироби належать до найважливіших харчових продуктів щоденного раціону населення України. До їх складу входить близько 50 % вуглеводів, 5-8 % білків і до 1 % жиру. Вони є джерелом багатьох мінеральних речовин, особливо калію, фосфору, магнію і вітамінів групи В. Добру третину всієї енергії та рослинних білків людина отримує від споживання хлібобулочних виробів. Незважаючи на їх високу енергетичну цінність, необхідно брати до уваги, що для кожної вікової групи населення потрібні вироби спеціального призначення. Тому кількість основних харчових і мінеральних речовин, вітамінів в хлібобулочних виробах, виготовлених за традиційною технологією, недостатня для збалансованого харчування людини, в тому числі невисокий вміст білку не забезпечує організм повною мірою незамінними амінокислотами. Настає необхідність створення нових продуктів, які будуть містити інгредієнти, здатні поліпшити фізіологічні процеси в організмі людини, підвищити його імунну систему, спроможні подовжити активний спосіб життя в складних екологічних умовах. З цією метою можна використовувати різноманітні види сировини для підвищення харчової і біологічної цінності хлібобулочних виробів, надання їм лікувально-профілактичних властивостей. В першу чергу природну сировину рослинного

походження, а також спеціальні однокомпонентні і багатокомпонентні добавки [1].

Для підвищення харчової цінності борошняних виробів необхідно за рахунок відносного зниження кількості засвоюваних вуглеводів підвищити вміст вітамінів, мінеральних речовин, харчових волокон завдяки внесенню додаткової сировини. Тому застосування при виробництві поліпшуючих добавок, які відіграють роль вітамінного і мінерального харчування, є доцільним. У зв'язку з цим як поліпшувач застосовували добавки на основі трави посівної люцерни, яка характеризується багатим вмістом біологічно активних речовин – флавоноїдів, білків, незамінних амінокислот, вуглеводів, мінеральних речовин і вітамінів. Тож її можна розглядати як перспективне джерело добавок, які підвищують харчову цінність виробів.

Не менш перспективним є введення до рецептури ядра насіння соняшнику, які містять білки, поліненасичені жирні кислоти, вітаміни, мінеральні речовини, клітковину. Білок даного ядра насіння за вмістом незамінних амінокислот переважає інші зернові культури, його кількість – 20,7 %. Більша частина (63,5 %) усіх жирних кислот ядра насіння соняшнику становлять поліненасичені жирні кислоти, а вміст насичених жирних кислот, що є основним джерелом холестерину, в заданому ядрі – менше 1 %.. Останні представлені нерозчинними полісахаридами з харчовими волокнами, зокрема й клітковина, яка добре абсорбує токсичні та радіоактивні речовини, холестерин і холієві кислоти. В даній сировині також містяться вітаміни В1, В2, РР, Е, мінеральні речовини – калій, кальцій, магній, залізо. Широко застосовується в хлібопекарській промисловості насіння льону – перспективне джерело біологічно активних речовин, і листя обліпихи, які подрібнюють до порошкоподібного вигляду і додають в тісто при замісі [2].

Дослідження хімічного складу такої природної сировини, як плодово - ягідне пюре, повидло, соки, порошкоподібні продукти з вичавок овочів і фруктів, показали їх високу харчову цінність і можливість використання в хлібопекарній промисловості для створення нових сортів хлібобулочних

виробів з відповідними дієтичними властивостями [3]. Ефективність застосування плодово-ягідних продуктів визначається тим, що вони є нешкідливими добавками природного походження і відрізняються високим вмістом найважливіших компонентів – вітамінів, органічних кислот, мінеральних речовин, вуглеводів, клітковини, пектину, а також відповідними технологічними властивостями. При замісі дріжджового тіста додають свіжі плоди, наприклад айву і абрикоси, цедру цитрусових плодів. Абрикоси і айва є постачальниками вітамінів, мінеральних речовин, високоцінних вуглеводів, пектинових речовин, ніжної клітковини.

Насамперед, абрикоси збагачують нові вироби вітаміном А і залізом, а завдяки айві отримуємо вироби, збагачені вітамінами РР, Р. Цитрусові плоди представляють велику цінність, в них є сахароза, глюкоза, фруктоза, водорозчинний пектин, лимонна кислота, з мікроелементів – калій, багато кальцію і фосфору. Цедра цих плодів багата на вітамін С – 120-180 мг, до 490 мг вітаміну Р, а також вітаміни В1, В2, каротин, в ній сконцентровані ефірні масла, глюкозиди, пектинові речовини, клітковина. Плоди хурми використовують в сушеному вигляді, відрізняються високим вмістом йоду – 580 мкг в 10 г сушеної хурми, а також значною кількістю вітамінів С, Р, В12, Д, А. У вигляді пюре використовують бульби цикорію, які вважають гарним кровоочисним і поліпшуючим обмін речовин засобом. З цією метою були запропоновані насіння і вичавки томатів, порошок та харчові волокна з виноградних вичавок, насіння винограду і його жом. Широкого застосування набули часник і продукти його переробки – препарати у вигляді порошків, гомогенатів, паст, екстрактів.

Таким чином, на підставі аналітичного огляду існуючих методів поліпшення якості борошняних виробів виникає необхідність розробки і створення новітніх технологій цих виробів з заданими властивостями, які б мали підвищену харчову цінність та володіли лікувально-профілактичними.

Список літератури:

1. Стабровская, О. Анализ рынка многокомпонентных смесей для производства хлебобулочных изделий / О. Стабровская, А. Романов, О. Короткова // Хлебопродукты. – 2011.

2. Семенюк Д., Кострова І. Нове в технології хліба // Зерно і хліб. –2004. - № 9.

3. Пащенко Л.П., Кузнецова И.В. Текстурированная углеводно-белковая композиция и её влияние на процесс черствения хлеба // Хранение и переработка сельхозсырья. – 2005. – №3.

4. Сімакова О. О. Розробка новітніх технологій виробів з борошна с заданими властивостями [Текст] : монографія / О. О. Сімакова, Р. П. Никифоров. – Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2018.

Тематика: Педагогічні науки

КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ДЕФІНІТИВНИХ ПІДХОДІВ

Стукаленко Зоя Михайлівна
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри музичного мистецтва і хореографії
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький
https://orcid.org/0000-0001-5577-2655
e-mail: stukalenkoz@gmail.com

Аналіз фактичного матеріалу, дані світової та вітчизняної наукової літератури засвідчують, що усвідомлення виміру культури особистості відбувається на усіх рівнях суспільства – макросоціальному (соціетальний) і

мезосоціальному (рівні міжособистісних стосунків). Тому феномен «культура» у реаліях сьогодення привертає увагу дослідників галузей різних наук та обґрунтовується в працях видатних філософів, соціологів, культурологів, мистецтвознавців, психологів та педагогів.

Вчені ХХ століття А. Кребер і А. Клакхон полімірно об'єднали досягнення культурологів усього світу та навели 180 визначень терміну «культура», а пізніше, у 1983 році на XVII Всесвітньому конгресі в Торонто, присвяченому проблемі «Філософія й культура», було наведено вже кілька сотень визначень цього поняття [2]. Як поліфункціональне явище, культура характеризується складністю її структури. Серед її функцій виділяються світоглядна, аксіологічна, пізнавальна, інформативна, комунікативна, регулятивна та виховна. Поняття культура об'єднує в собі науку і освіту, мистецтво (літературу та інші галузі), мораль, уклад життя та світогляд. Культура визначається комплексом гуманітарних наук, насамперед культурологією, етнографією, культурною антропологією, соціологією, психологією, історією [2].

Дослідниця В. Тушева вважає, що такий підхід наповнює її новим смислом і змістом, а саме:

- «культура – це якісна визначеність явища, що дозволяє не тільки ідентифікувати і відрізняти його від інших, а й вказати на ступінь сформованості, розвиненості і відносної досконалості;
- це ціннісна значущість і «наповненість» будь-якого явища, що дозволяє розглядати його з точки зору включення у сукупність досягнень у галузях науки, освіти, мистецтва, способу життя; у цьому сенсі культура сама стає соціальною метацінністю, поєднуючи у собі цінності в їх культурно-історичному і національно-культурному контекстах;
- культура – це процес і механізм як збереження і трансляції цінностей, так і їх постійного породження і перетворення у галузі пізнання, спілкування і творчості;

культура – це середовище соціально значущого зрощування людяності і простір вільного виникнення нових елементів творчого досвіду, його самоорганізації, саморозвитку і самопоновлення» [5, с. 156–157].

Важливість культурології як навчальної дисципліни полягає у тому, щоб донести до студентства сутності культуротворчого змісту обраного фаху, що реалізується через формування моральних, соціальних, естетичних орієнтирів, необхідних для досягнення особистого успіху та діяльності в інтересах суспільства.

У Вікіпедії ми знаходимо ряд тез, що «Культурні процеси і явища відрізняються складністю і багатоплановістю. Тому у сучасній науці нараховується декілька сотень визначень культури. Деякі з них широко відомі: культура – це сукупність досягнень людства; все багатство матеріальних і духовних цінностей; це інтегральний образ, що об'єднує науку, освіту, літературу, мистецтво, мораль, уклад життя при визначальній ролі світогляду».

В. Москаленко розглядає культуру як певну ціннісно-нормативну систему суспільства, яка є одна із ефективних засобів формування особистості; узагальнює дослідження взаємозв'язку культури і особистості в галузі крос-культурної психології, в якому вплив культури на особистість розглядається як проекція культури суспільства на окремого індивіда [3, с. 352]. Науковець розглядає проблему емпіричного визначення показників особистості, які найчастіше спостерігається в реальності у членів суспільства: «З цією ж метою застосовується п'ятифакторна модель Особистості, яка складається з «Великої п'ятірки» глобальних вимірювань: екстраверсії, дружності, свідомості (совісності), емоційної стабільності, відкритості досвіду. Дані методики є основними, які застосовуються в емпіричних дослідженнях особистості в зв'язку з соціалізацією і культурою» [3, с. 358].

Науковці Л. Анучина, О. Бурова, В. Лозовий, О. Чаплигін та ін. у книзі «Наукові підходи до педагогічних досліджень – морфологія культури» акцентують увагу на тому, що «одним із базових елементів структури культури особистості є рівень її знань, що виражає ступінь і обсяг засвоєння емпіричних

фактів, наукових понять, законів розвитку природи, суспільства й людини. У процесі індивідуального розвитку людина здобуває знання, розрізнені й безсистемні чи системні, емпіричні й теоретичні тощо, які згодом можуть упорядкуватись, структуруватись у цілісну систему. Накопичення й застосування знань, інтелектуальна рефлексія, збагачення понятійно-категоріальної структури інтелекту змінюють і коректують соціально-психологічні настанови, світогляд, мотивацію діяльності, поведінки особистості, їх зміст і спрямованість...» [4].

У суспільстві постійно здійснюється розвиток і зміна явищ матеріальної і духовної культури у взаємодії їх змісту та форми. Великої значущості набуває формування культури спілкування, уміння грамотно, стисло і коректно висловити свою думку. Основою естетичного спілкування є певний рівень художньо-естетичної культури особистості, її здатності до естетичного освоєння дійсності. Цей рівень виявляється як у розвитку всіх компонентів естетичної свідомості (почуттів, поглядів, переживань, оцінок, смаків, потреб та ідеалів), так і в розвитку умінь і навичок активної перетворювальної діяльності у мистецтві. Наукові пошуки Л. Гарбузенко в праці «Формування естетичної культури майбутніх учителів початкових класів засобами декоративно-ужиткового мистецтва» свідчать, що естетичне сприйняття розвивається успішно, коли здійснюється систематичне спілкування з творами мистецтва [1].

У монографії Ю. Хайрулліної «Світоглядна культура особистості» автор розкриває багатий функціональний потенціал явища предмета дослідження: «світоглядну культуру особистості, як інтеграцію двох явищ, а саме: багаторівневого віддзеркалення у структурі свідомості людини реального зовнішнього світу у якому вона живе і її індивідуальне до них відношення (світоглядна складова), а також її дії по відношенню до цього світу у дискурсі віддзеркалення реалізованого минулого, відтворення сьогодення і проектування майбутнього (культурологічна складова)» [6, с. 45–46].

Особливо гостро на сьогодні стоїть проблема формування інформаційної культури майбутніх фахівців у зв’язку з урахуванням специфіки їх професійної

підготовки та необхідності досягнення певного рівня підготовки. Тому виникає необхідність включення до навчально-виховного процесу спеціально організовану програму формування готовності майбутніх фахівців до саморозвитку інформаційної культури. Отже, нове інформаційне суспільство формує модель інформаційної, толерантної, культурної, високорозвиненої людини, яка пов'язується зі світоглядом і науковою картиною світу як засобом його формування.

Тож, культура особистості як інтегральне поняття в контексті дефінітивних підходів є узагальненою системною характеристикою ступеня універсальності розвитку людини в її взаємодії з навколишнім світом і самою собою та декларує нам такі аспекти діяльності: моральну, інтелектуальну, естетичну, екологічну, фізичну культуру, культуру почуттів, спілкування, які розуміються як «горизонтальні» пласти культури особистості.

Список літератури:

1. Гарбузенко Л. В. Формування естетичної культури майбутніх учителів початкових класів засобами декоративно-ужиткового мистецтва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 173 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. В. Гарбузенко. – Київ, 2001. – 20 с.

2. Мареев В. И. Культурологический подход в аспекте развития современного образования / В. И. Мареев, Н. К. Карпова, Е. С. Щипанкина [Електронний ресурс]. – https://www.sworld.com.ua/index.php/ru/current-status-and-the-development-of-the-education-c112/11973-c112-037 Режим доступу: – Загол. з екрану. – Мова рос.

3. Москаленко В. В. Культура і особистість./ В. В.Москаленко// Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том 11. Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. Вип. 12. Київ, Фенікс, 2015. С. 352– 361.

4. Наукові підходи до педагогічних досліджень – морфологія культури : колект. моногр. / За заг. ред. В. І. Лозової. – Харків: Вид-во Віровець А. П. «Апостроф», 2012. – 348 с.

5. Тушева В. В. Культурологічний підхід як теоретико-методологічна основа стратегії формування науково-дослідницької культури майбутніх вчителів музики / В. В. Тушева // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка . Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 4. – С. 155–161.

6. Хайрулліна Ю. О. Світоглядна культура особистості: структурно-функціональний аналіз : монографія / Ю. О. Хайрулліна ; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 235 с.

Тематика: Економічні науки

НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ МЕТОДОМ ЗМЕНШЕННЯ ЗАЛИШКОВОЇ ВАРТОСТІ

Сук П.Л.

д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування,

Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України “Ніжинський агротехнічний інститут”

Для рівномірного розподілу вартості необоротних активів протягом строку їх використання застосовують амортизацію. Вона розраховується за різними методами. Одним з них є метод зменшення залишкової вартості. Він відноситься до прискорених методів нарахування амортизації, який дає змогу нараховувати більшу суму амортизації в перші роки експлуатації об’єкта, і меншу – в останні роки. Отже, цей метод логічно застосовувати для об’єктів, які втрачають більшу частину своєї вартості в перші роки експлуатації через фізичний знос і моральне старіння. Наприклад, електроніка, побутові пристрої, комп’ютерна техніка і ін.

В Україні відповідно до П(С)БО 7 “Основні засоби” підприємство може застосовувати два варіанти такого методу: зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості [1].

За методом зменшення залишкової вартості річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об’єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Вона обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об’єкта від результату ділення ліквідаційної вартості об’єкта на його первісну вартість.

Сума амортизації за методом зменшення залишкової вартості розраховується за формулами:

$$РСА = П_{зв} \times РНА,$$

де $П_{зв}$ – первісна (залишкова вартість); РНА – річна норма амортизації

$$РНА = (\overline{1 - \sqrt[n]{(ЛВ : ПВ)}}) \times 100\ \%,$$

де n – кількість років корисного використання об’єкта.

Згідно методу прискореного зменшення залишкової вартості річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об’єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється виходячи із строку корисного використання об’єкта і подвоюється.

Річна сума амортизації за методом прискореного зменшення залишкової вартості визначається за формулою:

$$РСА = П_{зв} \times РНА$$

Річна норма амортизації = 100 %: n x 2, де n – кількість років корисного використання об’єкта.

В Росії згідно п. 18 Положення по бухгалтерському обліку 6/01 “Облік основних засобів” використовують спосіб зменшуваного залишку. Він розраховується із залишкової вартості об’єкта основних засобів на початок звітного року та норми амортизації, обчисленої виходячи з терміну корисного

використання цього об’єкта і коефіцієнта не вище 3, встановленого організацією [2].

Тобто підприємство може обрати будь-який коефіцієнт для амортизації, але не більше 3 (тобто 300 % включно). Він розраховується за формулами:

Річна норма = 1 х 100% х Кп / СКВ, де: Кп – це прискорюючий коефіцієнт, який підприємство може вибрати в межах 3; СКВ – строк корисного використання необоротного активу.

Річна амортизація = Залишкова вартість х Річна норма.

Щомісячна амортизація = Річна амортизація / 12 місяців [3].

МСБО 16 “Основні засоби” передбачено використання методу зменшення залишку. Проте не визначено, який саме його варіант необхідно використовувати. Тому, відповідно до МСБО 16 “Основні засоби” можна обирати будь-який варіант методу амортизації зменшення залишку [4].

В міжнародній практиці найчастіше використовують такі розміри зменшення залишку: 125%, 150 %, 175%, 200 % (подвійного зменшення залишку) [5, 6, 7].

Висновки

Таким чином, метод зменшення залишкової вартості в різних країнах розраховується по-різному. А тому в теорії бухгалтерського обліку можна встановлювати різні варіанти його розрахунку.

В Росії використовується прискорюючий коефіцієнт, але не більше 3. Згідно МСБО 16 застосовується будь-яка ставка, але на практиці, як правило, використовують методи зменшення залишку 125%, 150 %, 175%, 200 %. В Україні використовують два варіанти – метод зменшення залишкової вартості, розрахований по формулі і метод подвійного зменшення залишкової вартості. Тому було б доцільним в Україні узгодити розрахунок амортизації необоротних активів методом зменшення залишкової вартості відповідно до вимог міжнародних стандартів і дозволити підприємствам самим обирати ставку амортизації відповідно до своїх потреб.

Список літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджено наказом Міністерства фінансів України 27 квітня 2000 р. № 92, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 р. за № 288/4509. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00.

2. Положення по бухгалтерському обліку 6/01 “Облік основних засобів”, затверджено наказом Міністерства фінансів Російської Федерації 30 березня 2001 р. № 26н, зареєстровано в Міністерстві юстиції Російської Федерації 28 квітня 2001 р. № 2689. – Режим доступу : http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=LAW&n=199487&fld=134&dst=100011,0&rnd=0.7550347104001115#04149534261205524.

3.https://praktibuh.ru/buhuchet/vneoborotnye/os/amortizatsiya/sposob-umenshaemogo-ostatka.html.

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 “Основні засоби”. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014.

5. https://www.accountingcoach.com/terms/D/declining-balance-method-of-depreciation.

6. https://smallbusiness.chron.com/gaap-declining-balance-method-55759.html.

7. https://docs.microsoft.com/en-us/dynamics365/finance/fixed-assets/175-percent-reducing-balance-depreciation.

Тематика: Педагогічні науки

МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ТЕХНІКИ «ДЕКУПАЖ» НА ЗАНЯТТЯХ З ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

Сулковський А.В.
Коростишівський педагогічний коледж імені І.Я. Франка,
викладач загальнотехнічних дисциплін, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,
+380 98 904 5558,
Sulkovskiy@meta.ua
Невмержицький О.П.
Коростишівський педагогічний коледж імені І.Я. Франка,
викладач загальнотехнічних дисциплін,
спеціаліст першої кваліфікаційної категорії,
+380 97 919 96 25

На заняттях трудового навчання при виконанні творчих проектів особливе місце займає оздоблення виробів з деревини. Враховуючи, що досить часто в майстерні на занятті одночасно навчаються хлопці й дівчата виникає необхідність організовувати їх таким чином, щоб завдання могли виконати всі. Це створює в дітей не тільки позитивні емоції від уроку, а й налаштовує на творчість для досягнення позитивного результату та самоствердження.

Одним з таких видів оздоблення являється "декупаж". Це нанесення та закріплення зображення з паперу. Для цього найкраще підходить використання зображень із серветок, яких є велика різноманітність.

Недоліком деревини являється швидке поглинання вологи, що може негативно вплинути на якість та доступність виконання. Тому необхідно завчасно полакувати поверхню виробів одноразовим покриттям. Найкраще для цього підходить акриловий прозорий лак на водяній основі. Він немає запаху

тому можливий для застосування в закритому приміщенні. Після висихання мілко зернистим шліф папером зняти коструватість від ворсу що застиг та протерти пил.

Зображення оздоблення може займати центральне місце виробу або бути у вигляді орнаменту по колу. Якщо це довгий орнамент або він розміщується близько рельєфного борта, то техніка виконання може бути така.

Підібравши тематику зображень серветок можна приступати до оздоблення. Для цього необхідно: клей ПВА з логотипом заголовної букви (М) в кружечку (меблевий) так як канцелярський після висихання може утворювати білу непрозору плівку, вода, ємність для розведення клею, пензлики "білячий хвостик", чиста ганчірка (для зняття залишків клею), ножиці, мілко зернистий шліф папір, прозора плівка (можна з файлу).

Перед тим як вирізати та скомпонувати зображення, яке може бути складене з декількох елементів необхідно від'єднати малюнок від підкладки. При цьому необхідно враховувати, що папір від клею буде набрякати та дещо збільшуватись в розмірі, приблизно 10-сантиметрова стрічка збільшися на 1 – 1,5см. Розводимо клей з водою у співвідношенні 1:2, ретельно перемішуємо. Наносимо розведений клей на поверхню виробу, акуратно кладемо малюнок на клей (від клею він розкисне і буде дещо нерівним – тому не намагайтеся його відразу вирівнювати). На поверхню малюнка м'яким пензлем наносимо розведений клей, і даємо малюнку поглинути вологу протягом 1 – 1,5хв. Так як між малюнком та поверхнею вироба утвориться рідкий прошарок, малюнок зможе легко ковзати по його поверхні. М'яким пензлем легенько розгладжуємо зображення виганяючи бульбашки повітря та вирівнюючи орнамент, при цьому слідкуємо щоб не утворювати великих складок. Після того як малюнок займе своє місце, необхідно видалити залишки клею. Для цього на зображення кладемо прозору плівку і утримуючи її від зміщення розгладжуємо легенько пальцями виганяючи клей з під малюнка. Плівку поступово, без ривків та зсувів піднімаємо за один край, доки вона повністю не відділиться від малюнка. Залишки клею можна зібрати пензлем, або вологою ганчіркою. При цьому

бажано не задіти малюнок. Якщо малюнок, або його елемент зрушився, наносимо на нього клей і пензлем поправляємо. Після цього даємо зображенню висохнути. Клей висихає протягом 18год. так як містить багато води. Після висихання утвориться дещо шорстка поверхня, на малюнку, яку легенько шліфуємо, щоб не пошкодити малюнок, мілко зернистим шліф папером та наносимо прозорий акриловий лак. Після висихання мілко зернистим шліф папером легенько поправляємо шорсткі елементи зображення і остаточно наносимо лак.

Якщо малюнок наноситься на середину виробу і рельєф бортів не заважає, то послідовність можна дещо змінити.

Кладемо плівку на рівну поверхню. Спочатку клей наноситься на поверхню плівки, прикладаємо малюнок, даємо йому зволожитись і розгладжуємо м'яким пензлем вирівнюючи зображення, по мірі необхідності добавляємо клей. Малюнок по плівці при цьому легко ковзає. Потім зволожуємо клеєм поверхню виробу і плівку з малюнком накладаємо на місце яке ми для нього визначили. Пальцями розгладжуємо плівку виганяючи повітря з під малюнка і знімаємо плівку. Поправити положення малюнка якщо він змістився можна так само як в першому випадку за допомогою клею та м'якого пензлика. Закріплення зображення виконується аналогічно попередньому способу.

Особливість цієї технології оздоблення являється як доступність у матеріалах так і у простоті виконання, а від отриманого ефекту діти будуть у захваті.

Форма роботи з дітьми може проводитись фронтально, бригадно, індивідуально, в залежності від складності оздоблення серед учнів 7-11кл.

Оздоблення "декупажем" може виконуватись як самостійна техніка, так і в поєднанні з іншими такими як геометричною різьбою, розписом, тощо.

Тематика: Економічні науки

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ТА СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Супрун Анатолій Анатолійович
Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
кандидат економічних наук, доцент, доцент
(ID ORCID 0000-0003-4985-7673; suprun_aa@kneu.dp.ua)

Цифрова трансформація охоплює усі сторони суспільно-економічного життя, а термін «діджиталізація» в 2019 році був обраний словом року словника сучасної української мови. Звісно, що фінансова сфера однією з перших почала використовувати сучасні цифрові технології практично на усіх своїх ланках.

Нові цифрові технології роблять фінансові послуги усе більш доступними для широкого загалу. Зростає і кількість доступних фінансових послуг, і їх якість, але водночас зростає складність. Велика кількість учасників ринку, де до традиційних банків і страхових компаній додалися фінтех-компанії з різноманітними фінансовими сервісами, що здійснюються на різних цифрових платформах, породжують проблему користування. При цьому існує проблема розуміння самих фінансових послуг і проблема вмінь, і навичок користування цифровими інструментами. Позитивним моментом є те, що обидві проблеми визнані на державному рівні і вже вироблено напрями їх розв’язання.

Так, в 2019 році Міністерство освіти і науки України презентувало Програму, навчальний посібник та робочий зошит «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?». Вони повністю враховують зміни в фінансовій галузі за останні 5 років. Зокрема, є блоки про основні права споживачів фінансових послуг, правила безпечної роботи з платіжними картками,

криптовалюти, електронні гроші, платіжні Інтернет-інструменти тощо [1].

Трохи пізніше цим же Міністерством була презентована і впроваджена в дію з 21 січня 2020 року Національна програма цифрової грамотності [2]. Реалізації програми сприяло дослідження, проведене Міністерством цифрової трансформації, за результатами якого було з'ясовано наступне:

- 53,5% українців знаходяться нижче позначки середній рівень у питаннях цифрової грамотності;

- низький рівень цифрових навичок мають 37,9% українців;

- 15,1% - не мають зазначених навичок взагалі;

- 34% українців у віці 18-70 років за останній рік ставали об'єктом хоча б одного з видів шахрайських дій в Інтернеті;

- серед молоді у віці 10-17 років - 49,5% були жертвами он-лайн шахрайства. Найбільш незахищеними сегментами в Інтернеті є молодь до 16 років, та люди старше 60 років. Держава в особі Міністерства освіти і науки України та Міністерства цифрової трансформації має забезпечити принаймні усю молодь базовими знаннями в сфері фінансової та цифрової грамотності.

Природа сучасних цифрових послуг є такою, що вони неможливі без цифрового формату. Тому у будь-якому випадку фінансова грамотність тісно переплітається з цифровою грамотністю.

Державні проекти концентруються, перш за все, на інтересах споживачів фінансових послуг. Про інтереси фінансових компаній, з позицій забезпечення кваліфікованих кадрів, мають піклуватися самі компанії. Державне замовлення на спеціальності економічного профілю з року в рік зменшується і ця сфера не є пріоритетною для державних освітніх програм. Можна сперечатися щодо правильності цього явища, але чи є в цьому сенс? Дефіцит державних фінансів не дозволяє в повній мірі фінансувати навіть освітні програми в сфері охорони здоров'я та ІТ-технологій. Цілком зрозумілим є те, що держава в складних економічних умовах зменшує фінансування освітніх програм в гуманітарній сфері. Відсутність бюджетних місць на економічних та юридичних спеціальностях негативно впливає на якісний склад студентського контингенту.

Випускники шкіл, які мають високий рівень результатів ЗНО воліють вступати на ті спеціальності, де є бюджетні місця.

В таких умовах фінансування освітніх програм та підготовка фахівців має здійснюватися за рахунок бізнесу. При цьому є два варіанти організації такої підготовки: формування корпоративних університетів; підготовка фахівців на базі діючих закладів освіти шляхом узгодження навчальних програм з потенційним працедавцем.

Створення повноцінних корпоративних університетів є важкою задачею як в організаційному, так і в фінансовому плані. Виникають організаційні (формування навчальної інфраструктури) та матеріальні (підготовка матеріальної бази навчання) питання. Проблемою є і те, що принаймні на першому етапі документи корпоративних університетів будуть визнаватися виключно всередині корпорації, що апріорі зменшить кількість бажаючих отримати таку освіту. Підготовка фахівців на базі діючих закладів - шлях більш економічний і ефективний.

Візьмемо фінансову сферу. Активи банківської системи України станом на 01.12.2019 року складали 14040000 млн. грн., а кількість працюючих в системі перевищила 130 тис. осіб. У січні-вересні 2019 року платоспроможні банки отримали 48,35 млрд. грн. чистого прибутку, що в 4,4 рази більше, ніж за аналогічний період минулого року. За підсумками трьох кварталів 2018 року банківська система отримала чистий прибуток у розмірі 10,9 млрд грн. [3]. Напевно, банківська система здатна підготувати фахівців для роботи в банках власним коштом.

Держава створила умови для співпраці закладів освіти і бізнесу, що виражається в концепції дуальної освіти. Дуальна форма здобуття освіти - це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [4].

Розроблена концепція дає роботодавцям широкі права і можливості підготовки фахівців аж до коригування навчальних планів, введення до

програми необхідних, на думку працедавців, предметів. Окрім цього, представники роботодавців обов'язково мають входити до складу атестаційних комісій з метою удосконалення оцінювання результатів навчання. Саме банки можуть стати локомотивами дуальної освіти в економічних і правових напрямах і з позицій стандартизації банківської діяльності та наявності сформованих необхідних компетенцій майбутніх фахівців, і з позицій фінансових можливостей. Найкраща схема дуальної освіти: три дні роботи в компанії (банку, підприємстві) – чотири дні навчання в університеті (включаючи суботу). Організація платить студенту стипендію, розмір якої узгоджується, і є предметом договору. Стипендії має вистачати для оплати навчання за контрактом. Дуальна освіта може стати в нагоді при підготовці фахівців різних галузей і сприяти їх працевлаштуванню. Отже, будь-яка велика корпорація, організація, установа, органи державної і місцевої влади можуть виступати партнерами навчальних закладів за програмами дуального навчання.

При навчанні молоді необхідно застосовувати гнучкі підходи, що враховуватимуть стрімкі зміни на ринку. Це може досягатися шляхом поєднання традиційних спеціальностей з переліку затвердженого Кабінетом міністрів України з перспективним напрямами в рамках спеціалізацій. Наприклад, «Цифровий банкінг», «Цифрові фінанси» в рамках спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», «Цифровий маркетинг» в рамках спеціальності 075 «Маркетинг» тощо.

Бакалаврська підготовка має забезпечити фундаментальні знання в сфері фінансів, грошового обігу і кредиту. Для підготовки фахівців більш високого рівня (магістрів) має застосовуватися деталізація за напрямами діяльності. Наприклад, в рамках спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» можуть реалізовуватися магістерські програми «Фінанси корпорацій», «Фінансовий контролінг», «Банківський менеджмент», «Державні фінанси», «Страховий менеджмент», «Інвестиційний менеджмент». Спільним для усіх напрямів має бути поглиблене вивчення іноземної мови фахового спрямування та сучасних інформаційних технологій.

Україна має хороші стартові позиції для формування високого рівня фінансової і цифрової грамотності населення. Так, за оцінками Української асоціації фінтеху та інноваційних компаній Україна займає 4 місце в світі за безконтактними платежами. Щорічно українські вищі навчальні заклади випускають більше 35 тис. фахівців в сфері IT-технологій. Майже половина населення України має смартфони з доступом в Інтернет, здатні підтримувати необхідні пакети для фінансових послуг [5]. Але, з іншого боку, і банки, і інший великий бізнес мало інвестують в українські стартапи в сфері фінтеху та IT-технологій. Також слід відмітити, що та половина населення, яка на сьогодні не має смартфонів за своїм менталітетом не потребує послуг фінтех-компаній або має низький рівень цифрової грамотності. Отже, для охоплення сучасними фінансовими сервісами більшості населення необхідна спільна робота інформаційно-освітнього характеру комерційних та урядових структур. Якщо про цифрову і фінансову грамотність молоді піклується держава, то для широких верств населення відповідну роботу мають фінансувати і проводити бізнес-структури.

Список літератури:

1. З 1 вересня школярі вивчатимуть фінансову грамотність за новими підручниками (2019). URL: https://mon.gov.ua/ua/news/z-1-veresnya-shkolyari-vivchatimut-finansovu-gramotnist-za-novimi-pidruchnikami

2. Гончарук О. (2019). Національна освітня платформа з цифрової грамотності «Дія: Цифрова освіта» стартує вже 21 січня. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/oleksij-goncharuk-nacionalna-osvitnya-platforma-z-cifrovoyi-gramotnosti-diya-cifrova-osvita-startuye-vzhe-21-sichnya

3. Основні показники діяльності банків. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/

4. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 660-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80

5. Офіційний сайт Української асоціації фінтеху та інноваційних компаній. URL: https://ain.ua/2019/07/16/ukrainsrij-fintech-2019/

Тематика: Психологічні науки

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТУДЕНТІВ -ІНОЗЕМЦІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ

Сьомак А.В.
викладач кафедри мовних та гуманітарних дисциплін№2,
Донецький національний медичний університет
м. Кропивницький

Вища освіта в Україні, для іноземних студентів, сьогодні стає все актуальнішою. Позитивна динаміка залучення студентів з різних країн дуже чітко прослідковується у статистичних даних наданих сайтом МОН. Їхня кількість на сьогодні складає близько 75 тисяч осіб зі 154 країн світу. Іноземці в Україні можуть здобувати освіту українською, російською та англійською мовою у більш ніж 240 вищих навчальних закладах та за різними спеціальностями. Найбільше студентів, що приїхали на навчання: з Індії, Марокко, Азербайджану, Туркменістану, Нігерії, Туреччини, Єгипту, Узбекистану та інших не менш віддалених країн [10].

Більшість із них навчається в університетах Харкова, Києва, Одеси та частина у Кропивницькому, і майже 40% іноземних студентів здобувають в Україні медичну освіту. Іноземні студенти навчаються в українських ВНЗ на контрактній основі. Більш того, в Україні вартість навчання для іноземців вдвічі більша за ту, яку сплачують українські громадяни, що навчаються на аналогічних спеціальностях.

Перед вищою школою стоять завдання підготовки висококваліфікованих фахівців різних спеціальностей, творчих особистостей, готових до постійного самовдосконалення. Університет стає обличчям країни, який випускає конкурентоспроможного фахівця, що сприяє подальшому процесу інтернаціоналізації ВНЗ України. Ці завдання вимагають від педагогічної науки

ретельного розгляду ряду проблем, зокрема посилення уваги до труднощів процесу пристосування іноземних студентів до українського освітнього середовища і до навчання в українських університетах та потребують усебічних психолого-педагогічних досліджень.

Питання адаптації студентів до навчання у закладах вищої освіти розглядають у дослідженнях багато вчених, зокрема Н.Б. Булгакова, М. І. [2] Вітковська та інші. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, залишається недостатньо розкритою проблема процесу адаптації іноземних громадян до освітнього середовища України.

В ході дослідження було виділено декілька проблем, що заважають адаптації іноземним студентам:

Перш за все це мовне питання. Звісно, що коли студент приїздить на навчання до іншої країни, він повинен мати хоча б елементарний рівень володіння мовою країни, де він збирається навчатися від 5 до 6 років. За твердженнями М. І. Вітковської та І. В. Троцук [3, с. 4], процес адаптації студентів-іноземців до нового мовного середовища включає кілька етапів: входження в студентське середовище; засвоєння основних норм інтернаціонального колективу, вироблення особистої поведінки; формування стійкого позитивного відношення до майбутньої професії, подолання «мовного бар'єру», посилення відчуття академічного рівноправ'я.

Від мови до культури. Культурні проблеми охоплюють дуже широкий пласт, починаючи з «культурного шоку», що включає адаптацію до українських звичаїв та традицій, специфіки страв у закладах громадського харчування та набору незвичних продуктів у супермаркетах, іншої валюти, телебачення та співіснування з представниками різних віросповідань та культур. Це можна віднести до процесу соціалізації іноземних студентів. Під соціалізацією слід розуміти засвоєння установок та вимог не тільки системи навчання вищого навчального закладу, але й засвоєння та адекватне сприйняття всього нового соціального середовища, у яке потрапляє іноземний студент [1].

Далі постає питання особистої безпеки студентів-іноземців. Можуть виникати окремі непорозуміння з місцевим населенням, а також існує проблема міжкультурних, релігійних та міжрасових конфліктів безпосередньо в групах, де навчаються студенти різних національностей , що впливає на навчальний процес та навіть може загрожувати безпеці та життю студентів. Тут важливою, на нашу думку, є роль куратора як посередника між студентом і новим оточенням. Куратор, маючи налагоджені контакти зі студентами, може попередити чи усунути будь-які конфлікти. Поняття куратора – як педагогічного супроводу для адаптації до навчальної діяльності даної категорії студентів розглядали в своїх працях Д. Дядичева, Т. Довгодько, Т.Кравчіної, Д. Порох та А. Сладкіх [5; 4; 6; 7; 8]

Звісно, основною на наш погляд постає безпосередньо проблема організації навчання. Студент має мати чітке розуміння структури навчального процесу в Університеті, знати свої права та обов'язки відповідно до Закону України «Про вищу освіту»: Стаття 62. Права осіб, які навчаються у закладах вищої [9], виконувати навчальні вимоги викладача та усвідомлювати наслідки неналежного вивчення дисципліни. Порушення дисципліни студентами-іноземцями дуже впливають на освітній процес та заважають подальшому розвитку професійної компетенції майбутнього фахівця. Тому має бути нерозривний ланцюговий зв'язок,як «студент-викладач-кафедра-деканат-адміністрація» , для успішної адаптації під час навчання.

Список літератури:

1. Антонова К. В. Вплив «культурного шоку» на процес соціалізації іноземних студентів на початковому етапі навчання [Електронний ресурс] / К. В. Антонова. – Режим доступу: http://sconference.org/publ/nauchno_prakticheskie_konferencii/pedagogicheskie_nauki/socialnaja_pedagogika/12-1-0-890.

2. Булгакова Н. Б. Система пропедевтичної підготовки іноземних громадян з природничих дисциплін у технічному університеті : дис.. … д-ра пед. наук : 13.00.04 / Булгакова Наталія Борисівна. — Київ, 2002. — 446 с.

3. Витковская М. И. Адаптация иностранных студентов к условиям жизни и учебы в России [Текст] / М. И. Витковская, И. В. Троцук //Вестник РУДН. – 2005. – No 6–7. – С. 267–283.

4. Довгодько Т. Особливості пропедевтичної підготовки студентів-іноземців та їх психолого-педагогічна адаптація у науковому середовищі вищих навчальних закладів / Т.Довгодько // Материалы международ. науч.-методич. Конф. [«Реализация традиционных методов и поиск инноваций в процессе подготовкииностранных студентов в современном высшем учебном заведении»]. – Харьков :НТУ «ХП», 2008. – 362 с.

5. Дядичев І. В. Культурно-виховна робота у процесі адаптації іноземнихстудентів до навчання в університеті [Електронний ресурс] / І. В. Дядичев // Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: матеріали XVIII наук.-практ. конф. «Університет і регіон» з проблем сучасної освіти (Луганськ, 24-25 жовтня 2012 р.).– Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2012.

6. Кравчина Т. В. Адаптаційні стратегії навчально-професійної діяльності студентів ВНЗ / Т. В. Кравчина // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – Хмельницький : ХІСТ, 2011. – № 4. – С. 87-91.

7. Порох Д. А. Соціально-педагогічні умови адаптації іноземних студентів до навчання у вищих медичних навчальних закладах України : автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Д. О. Порох. – Луганськ, 2011. – 20 с.

8. Сладких И. А. Этнопсихологический аспект адаптации африканских студентов в Украине / И. А. Сладких // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць. – Х. : НТУ «ХПІ», 2008. – Вип. 18 (22). – С. 259-272.

9. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18

10. https://mon.gov.ua/ua/tag/inozemnim-studentam

Тематика: Психологічні науки

ЩО ТАКЕ «БУЛІНГ»? І ЯК З НИМ «БОРОТИСЬ»?!

Таєнчук Олена Василівна
майстер в/н
ДНЗ «Подільський центр пофесійно-технічної освіти»,
м. Кам’янець-Подільський

Булінг – це відносно новий термін для пересічного громадянина, зміст якого кожен із нас не просто знає, а в більшості випадків стикався з цим явищем у дитинстві. Під терміном "булінг", пояснюють в Біляївському районному центру соціальних служб для сім'ї, молоді та дітей, – це агресивна поведінка щодо окремої особи або групи, з метою приниження, домінування, фізичного чи психологічного самоствердження.

Булінг може проявлятись у вигляді психологічного тиску (образи, приниження, погрози, ігнорування тощо) та фізичних знущань (удари, поштовхи, принизливий фізичний контакт, побиття та інше). Нерідко фізичний і психологічний тиск об’єднуються.

Від булінгу страждають і агресори, і жертви. Всі вони переживають емоційні проблеми, не вміють будувати стосунки з людьми, мають проблеми психоемоційного розвитку. Вони потребуватимуть підтримки дорослих, які б допомогли їм розвинути здорові відношення з людьми не лише у навчальному закладі, але й протягом усього їх подальшого життя.

Які існують види булінгу?

Розрізняють: фізичний, психологічний, економічний і сексуальний булінг. Перший проявляється у вигляді ударів, побиття, щипання. Психологічний - найпоширеніший. Діти насміхаються над жертвою, вигадують образливі клички, поширюють різні чутки, іноді перестають спілкуватися з нею. Економічний булінг - коли в дитини крадуть гроші, ґаджети чи речі.

Сексуальне насильство проявляться, коли дитину використовують задля задоволення сексуальних потреб. Сере цього і оголення перед дитиною статевих органів і сідниць, підглядання за нею, коли вона цього не підозрює.

Як зрозуміти, що дитина є жертвою булінгу

- Діти, які страждають від булінгу, можуть не хотіти йти до навчального закладу або ж можуть плакати, вигадувати хворобу у робочі дні.
- Вони не беруть участь у спільній діяльності, соціальних заходах.
- Часто у дитини змінюється поведінка: вона усамітнюється, поводить себе незвичайно.
- Дитина починає губити гроші або речі, приходить додому у порваному одязі чи з поламаними речами. Коли ви її запитуєте, що трапилося - не можуть реалістично пояснити.
- Може почати говорити про те, що кине навчання, пропускає заходи, в яких приймають участь інші учні.
- Відсутність контакту з однолітками: немає друзів, зідзвонювань, не ведеться переписка у соцмережах, похід на навчання і повернення звідти наодинці, немає у кого запитати домашнє завдання.
- Психосоматичні ознаки: часті хвороби, наприклад, ломота в тілі, болі в животі, вірусні інфекції.
- Обмальовані руки або специфічні малюнки на полях у зошиті.
- Бажання іти на навчання іншою дорогою, аніж та, якою йдуть усі інші діти.

Чому діти стають жертвами булінгу

- **Занижена самооцінка.** Навіть якщо дитина виявляє її через нарцисизм, надмірну відкритість, зверхність.
- **Домашня атмосфера.** Дуже часто жертвами булінгу стають діти, яких вдома принижують, знецінюють, ображають. Або є родини, де дитину звикли жаліти - нещасна, хвора, росте без батька...Школа і садок — каталізатор домашніх проблем. Тож, якщо дитина звикла отримати більше уваги до себе,

поблажливість батьків, коли вона бідна й нещасна, то вона буде створювати навколо себе таку ж атмосферу і на навчанні.

- **Атмосфера в групі**. Бувають колективи, створені самостійно або руками класного керівниа, в яких є дитина-агресор. Вона свідомо шукає слабшого, використовує його як грушу для биття, вирівнюючи свій психологічний стан.

Поради для батьків:

- У першу чергу заспокойтесь, і тільки після цього починайте розмову з дитиною.
- Дайте відчути, що ви поруч, готові підтримати та допомогти, вислухати та захистити.
- Запевніть дитину, що ви не звинувачуєте її у тому, що відбувається, і вона може говорити відверто.
- Пам’ятайте, що дитині може бути неприємно говорити на цю тему, вона вразлива у цей момент. Будьте терплячими та делікатними.
- Спробуйте з’ясувати все, що зможете, проте не повторюйте ті ж самі запитання по декілька разів, допитуючись.
- Запропонуйте подумати, які дії допоможуть дитині почуватися у більшій безпеці зараз (наприклад, бути певний час ближче до дорослих, не залишатися після уроків тощо).
- Розкажіть дитині, що немає нічого поганого у тому, щоб повідомити про агресивну поведінку щодо когось класному керівникові або принаймні друзям. Поясніть різницю між “пліткуванням” та “піклуванням” про своє життя чи життя друга/однокласника.
- Спитайте, яка саме ваша допомога буде корисна дитині, вислухайте уважно. Можливо ви запропонуєте свій варіант. Це допоможе розробити спільну стратегію змін.
- Пам’ятайте, що ситуації фізичного насилля потребують негайного втручання з боку батьків та візит до школи.

- Спільно з дитиною шукайте нові способи реагування на ситуацію булінгу.
- Обговоріть, до кого по допомогу дитина може звертатися у школі: до шкільного психолога, вчителів, адміністрації, дорослих учнів, охорони, батьків інших дітей.
- Важливо усвідомити, чому саме дитина потрапила у ситуацію булінгу. Рекомендуємо з цим звернутися до дитячого психолога.
- Підтримайте свою дитину у налагодженні дружніх стосунків з однолітками.
- Поясніть дитині, що зміни будуть відбуватися поступово, проте весь цей час вона може розраховувати на вашу підтримку.

Поради для педагогів:

Завдання педагога - відслідковувати ситуацію в класі. Спеціалісти-конфліктологи пропонують дуже корисне завдання, яке допомагає визначити, чи є в колективі діти, які перебувають в ситуації жертви.

Перед початком уроків попросіть кожну дитину на аркуші паперу написати прізвища чотирьох дітей, з якими вона хоче сидіти поруч за партою. А також прізвище того, кого вона вважає своїм найкращим другом. Коли вчитель проаналізує результати, то легко помітить, кого з дітей «забули», не згадали зовсім.

Цей метод має назву «розстановка сил». Завдяки йому можна дослідити комунікацію в колективі й дізнатися, хто в класі жертва, хто агресор, хто є неформальним лідером, а від кого відвернулися однолітки.

Як допомогти дитині-агресору

Дитині, яка булить інших, увага та допомога потрібна не менше, ніж тій, яка страждає від булінгу. Якщо ваша дитина - агресор, раджу:

- Відверто поговоріть з дитиною про те, що відбувається, з'ясуйте як вона ставиться до своїх дій і як реагують інші діти. Ви можете почути, що "всі так роблять", або "він заслуговує на це".

- Уважно вислухайте дитину і зосередьтеся на пошуку фактів, а не на своїх припущеннях.
- Не применшуйте серйозність ситуації такими кліше, як "хлопчики завжди будуть хлопчиками" або "глузування, бійки та інші форми агресивної поведінки — просто дитячі жарти і цілком природна частина дитинства".
- Ретельно поясніть, які дії ви вважаєте переслідуванням інших. До них відносяться: цькування, образливі прізвиська, загрози фізичного насильства, залякування, висміювання, коментарі з сексуальним підтекстом, бойкот іншої дитини або підбурювання до ігнорування, плітки, публічні приниження, штовхання, плювки, псування особистих речей, принизливі висловлювання або жести.
- Діти, які булять, заперечують це так довго, як тільки можуть. Спокійно поясніть дитині, що її поведінка може завдати шкоди не тільки жертві, а й усім оточуючим. І щодалі це заходитиме, тим гірше булінг впливатиме на всіх учасників.
- Дайте зрозуміти дитині, що агресивна поведінка є дуже серйозною проблемою, і ви не будете терпіти це в майбутньому. Чітко і наполегливо, але без гніву, попросіть дитину зупинити насильство.
- Скажіть дитині, що їй потрібна допомога, а тому ви тимчасово триматимете зв'язок з учителями, щоб упевнитись — дитина намагається змінити ситуацію.
- Загрози і покарання не спрацюють. Можливо, на якийсь час це припинить булінг, та в перспективі це може тільки посилити агресію і невдоволення.
- Буде зайвим концентрувати увагу на відчуттях дитини, яку булять. Той, хто виявляє агресію, як правило відсторонюється від почуттів іншої людини.
- Агресивна поведінка та прояви насильства можуть вказувати на емоційні проблеми вашої дитини та розлади поведінки. Порадьтеся зі шкільним чи дитячим психологом.

Чому важливо вчасно відреагувати

Булінг впливає на всіх, хто бере в ньому участь або спостерігає, та має деструктивні наслідки в майбутньому житті.

Ті, хто піддаються булінгу:

- втрачають відчуття емоційної та фізичної безпеки, довіри до місця, у якому мають перебувати щодня;
- відчувають безпорадність і страх від постійної загрози. Булінг провокує тривожні та депресивні розлади, пригнічує імунітет, що підвищує вразливість до різних захворювань;
- втрачають повагу до себе. Страхи та невпевненість руйнують здатність до формування та підтримки стосунків з однолітками, що призводить до відчуття самотності;
- втрачають інтерес до різних форм активності та не можуть нормально навчатися. У деяких випадках можна простежити зв'язок між потерпанням від булінгу та розладами харчуванням (анорексії та булімії), емоційної сфери (депресіями та суїцидальною поведінкою).

Ті, хто булять:

- частіше за інших потрапляють у ситуації, де проявляється насилля та порушуються закони;
- частіше беруть участь у бійках, причетні у вандалізмі, залучаються до ранніх статевих стосунків, мають досвід вживання алкоголю та наркотичних речовин.

Ті, хто вимушені спостерігати:

- часто страждають від відчуття безпорадності, етичного конфлікту: втрутитись у ситуацію булінгу чи ж залишитись осторонь;
- потерпають від депресивних станів чи перезбудження, намагаються менше відвідувати школу.

Список літератури:

1. Буллінг як соціально-педагогічна проблема та шляхи її вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kipt.sumdu.edu.ua/en/k2-

listing/item/188-буллінг-як-соціально-педагогічна-проблема-та-шляхи-їївирішення.html

2. Король А. Причини та наслідки явища булінгу / А. Король // Відновне правосуддя в Україні. – 2009. – № 1–2 (13). – С. 84–93.

Тематика: Інші професійні науки

ПРОБЛЕМА ПІДВИЩЕННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ ЗАЛІЗНИЧНОЇ КОЛІЇ НА ПЕРЕДМОСТОВИХ ДІЛЯНКАХ

Талавіра Г.М.

Державний університет інфраструктури і технологій, завідувач кафедрою «Будівельні споруди і конструкції»
кандидат технічних наук, доцент

Однією з актуальних задач залізничного транспорту є підвищення експлуатаційної надійності колії та безпеки руху в умовах організації руху поїздів з встановленими та підвищеними швидкостями.

Сучасні умови експлуатації залізниць України потребують підвищення експлуатаційної надійності залізничної колії, підвищення її стабільності, на всій довжині залізниць, а також на ділянках переходу до мостів. Ділянки залізниць перед мостами та залізничними шляхопроводами є несприятливими зонами для взаємодії рухомого складу і колії, так як на цих ділянках в процесі експлуатації утворюються динамічні геометричні нерівності, які утворюються в наслідок різкої зміни конструкції та пружності колії.

На ділянках колії з геометричними нерівностями посилюється вплив рухомого складу на колію, що приводить до підвищених розладів конструкції верхньої будови колії, що викликає в низці випадків необхідність обмеження швидкостей руху, та в кінці кінців знижує пропускну спроможність залізничної лінії, а також потребує додаткових витрат на виправлення колії.

На залізницях України в даний час експлуатується більш 80000 штучних споруд, серед яких 7732 моста, у числі 24 позакласних і 288 великих. В основному більшість з них було побудовано 50 років тому. У даний період 10% від загальної кількості мостів це дефектні і слабкі, котрі з труднощами переробляють нормативне залізничне навантаження класу С14.

Поїзне навантаження, що впливає на колію на мостах, відноситься до категорії яскраво виражених динамічних навантажень, унаслідок чого вірогідність розрахунків колії на мостах багато в чому визначається тим, наскільки повно і правильно враховані в них динамічні явища. Динамічні процеси, що супроводжують рух поїзда на підходах до мосту, у місцях переходу конструкції земляного полотна та верхньої будови звичайної колії з однією жорсткістю у жорсткість іншу (міст) висувають ряд специфічних вимог до залізничної колії на мостах. Вказані динамічні процеси впливають на конструкцію земляних споруд підходів і конструкцію самих прогонових споруд.

Залізнична колія, включаючи штучну споруду, є єдиною конструкцією, і заміна, хоча б одного елементу конструкції, призводить до необхідності зміни взаємодіючих елементів. Таким чином, зміна конструкції колії на штучній споруді тягне за собою зміну умов роботи колії на підходах.

Ділянки динамічних і геометричних нерівностей, на яких посилюється вплив рухомого складу на колію, що приводить до підвищених розладів конструкції верхньої будови колії, викликають в низці випадків необхідність обмеження швидкостей руху, що знижує пропускну спроможність залізничної лінії, а також потребує додаткових витрат на виправлення колії. Це несприятливо впливає на безпеку перевізного процесу.

Наявність нерівностей на колії пов’язана з неоднорідністю його властивостей по довжині, що має місце на підходах до штучних споруд. Ці нерівності чинять суттєвий вплив на характер руху рухомого складу і на пружно-деформований стан колії. Робота колії на підходах значно ускладнюється при застосуванні безбалластної колії на штучній споруді.

Характерною рисою безбаластної колії на штучній споруді є відсутність залишкових деформацій колії, в той час як осідання колії на підходах можуть досягати значних величин. Поточне утримання колії не може зупинити природній процес накопичення залишкових деформацій колії на баласті, воно лише ліквідує окремі відступи від їх рівномірного накопичення. Проте поблизу безбаластної колії нерівномірність залишкових деформацій конструктивно обумовлена, так як за результатами спостережень міри поточного утримання здаються недостатнім для забезпечення однорідності колії. В результаті чого в зоні переходу до безбаластної колії взаємодія рухомого складу і колії при проході першого через нерівність набуває ударний характер через різку зміну величини пружної деформації рейки під вертикальним навантаженням. Така взаємодія поступово призводить до руйнування підрейкової основи на баластній колії і до пошкодження самої штучної споруди. Ці явища знижують ефективність застосування безбаластних конструкцій колії. Таким чином, вивчення з ціллю визначення і розробки пропозицій, щодо зменшення динамічних нерівностей на цих ділянках та проблеми силової взаємодії рухомого складу і колії на перехідних ділянках перед мостами виявляється актуальною та корисною для практичного застосування. Серйозну наукову проблему представляє собою розрахунок верхньої будови колії перемінної жорсткості, в якій би враховувалась нерівномірність накопичення залишкових деформацій за довжиною колії і її наслідки.

Загальна величина пружної просадки під навантаженням на залізничній колії формується з двох частин:

I – верхня будова колії, яка включає прокладки проміжного скріплення та баластовий шар – формує приблизно 60% пружних просадок (в середніх умовах експлуатації);

II – нижня будова колії - в основному верхні шари насипу, приблизно 2-3метри під верхньою будовою колії, формує 40% пружних просадок колії під поїзним навантаженням.

Виходячи з експериментально отриманих розмірів підшпальних порожнин в зонах перед залізничними мостами та шляхопроводами, та характеру їх розподілу по мірі віддаленості від початку мостового переходу, можна зробити висновок, що порожнини під шпалами є ніщо інше ніж характерні зони дії пружної роботи підшпальної основи, котрі в процесі експлуатації, дій кліматичних факторів та засмічування баласту переросли в зони остаточних непружних деформаційних навантажень.

Прогини точкових опор (шпал) під дією вертикальних колісних навантажень прямопропорціонально залежать від вертикальної жорсткості точкової опори, та якщо прогини шпал по довжині рейкової нитки різні – це свідчить про зміну жорсткості точкових опор.

При незмінній конструкції рейкошпальної решітки на протязі усієї ділянки колії на підході до мосту, сумарна жорсткість точкової опори може змінюватись тільки за рахунок зміни жорсткості $К_{z\text{-}бо}$, яка регламентує пружні властивості баласту .

Розмір пружної просадки шпали в підрейковому перерізі можна визначати з виразу:

$$Z_{р\,шп} = \frac{2Q}{C_Б \cdot F} \qquad (1)$$

На основі аналізу формули (1) можна зробити висновок, що при навантаженні шпали вертикальними зосередженими силами Q, від рухомого складу, розмір пружної просадки під шпалами, залежить від величини коефіцієнту пружного стискання баласту під шпалою $С_б$ та ефективної опорної площі основи шпали $F=\alpha \cdot a \cdot b$. В тому випадку коли величини просадок шпал, послідовно розташованих на довжині рейки, будуть різними при практично незмінних значеннях навантаження 2Q та геометричних розмірах підошви шпали a і b та коефіцієнту вигину шпал α – це свідчить про зміну величини $С_б$, і саме таке явище прослідкується на ділянках колії на підходах до мостів.

Тобто, збільшення за значенням остаточних деформацій в n-разів на ділянках колії при підході до мостів, порівняно з типовою конструкцією колії можна кваліфікувати як дію збільшених в n-разів пружних деформацій.

При розрахунку прогинів рейки, як балки на суцільній рівнопружній основі по гіпотезі Фуса- Вінклера о лінійній залежності між тиском на основу $\sigma_Б$ та її осадкою Z (див.формулу 2) коефіцієнт постелі $C_б$ можна знайти по залежності:

$$\sigma_Б = C_Б \cdot Z_{шп} \qquad (2)$$

При цьому при розрахунку просадок балок за цією методикою необхідно прийняти наступні допущення:

1) Про відсутність сил тертя між балкою та підстилаючим шаром.

2) О пружному взаємному зв`язку між балкою та основою при переміщенні рейки в вертикальному напрямку

На основі приведених співвідношень (1) та (2) можна зробити висновок, що якщо треба зменшувати величини пружних осадок шпал, то це можна зробити за рахунок збільшення коефіцієнту постелі $C_б$, з урахуванням його корегування на величину коефіцієнту вигину шпали α. Підбираючи необхідні значення $C_б$ можна визначати відповідне підсилення конструкції колії на ділянці підходу до залізничного мосту або шляхопроводу та вирівняти пружні осадки шпал по усій довжині колії.

Тематика: Педагогічні науки

КАРТИНИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Таранова А.А.
студентка другого курсу
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
Науковий керівник: Маринченко Г.М.
к.і.н., ст. викладач
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

Візуалізація теоретичного матеріалу – один із керівних принципів навчання. Це твердження не потрібно доводити. Наочність у навчанні сприяє тому, що учні завдяки сприйняттю предметів і процесів зовнішнього світу формують ідеї, правильно відображають об'єктивну реальність, і в той же час сприйняті явища аналізуються та узагальнюються відповідно до навчальних завдань. Урок історії неможливо уявити без використання історичних карт, діаграм, ілюстрацій, малюнків крейдою та інших форм наочності.

Історія, як жоден інший предмет у школі, насичена подіями, явищами, які вимагають від учнів не тільки пам'ятати багато фактів, але й грамотно їх тлумачити. Крім того, специфіка викладання історії в школі вимагає великої кількості наочного матеріалу, який створює образ певної історичної епохи. Найбільш повно дух відповідної епохи передає живопис (репродукції картин).

На нашу думку, репродукції картин (а для більш сучасного періоду і фотографії, карикатури тощо) мають бути присутні на кожному уроці історії. Адже варіанти їх використання на уроці історії можуть бути різними:

- ✓ як вихідне джерело знань чи зорова опора в розповіді вчителя
- ✓ як ілюстрування викладу чи розповіді з метою підтвердження та закріплення

- ✓ як джерело знань під час самостійної роботи чи дослідження учнів.

А деколи демонструється одразу декілька картин, наприклад, щоб показати еволюцію змін в стилі архітектури, створення пам'ятників у різні періоди історії.

Відомі методисти І. Гіттіс, Н. Андреєвська, А. Вагін визначали різні тимчасові методичні моменти використання живопису на уроках. Це може бути відправною точкою уроку, його серцевиною, тоді все вивчення нового матеріалу будується довкола нього. Для ілюстрації та детального пояснення картина може бути включена в процес вивчення нового матеріалу в процесі викладу (демонструється вчителем в той момент, коли він саме говорить про те, що зображено на картині чи коли вона була створена). Картина також може служити засобом узагальнення та закріплення матеріалу, тоді вона демонструється в кінці уроку або під час закріплення нових знань.

На нашу думку, найбільш ефективною буде наступна послідовність роботи з картиною на уроці історії:

- ✓ вчитель відкриває або демонструє картину в той момент, коли в процесі пояснення наближається до опису зображення на ній;
- ✓ дає учням час для самосійного сприйняття та усвідомлення того зображення, що їм продемонстрував вчитель;
- ✓ продовжити свій виступ із зазначення того, що це за картина, місце та час її створення, подій, що вона відображає;
- ✓ на завершення обов'язково має відбутися обговорення картини щодо її відповідність темі уроку, тим подіям, що розглядалися на уроці або виконання практичної роботи індивідуально кожним учнем.

На основі безпосереднього сприйняття предметів або за допомогою образів в процесі навчання історії в учнів формуються уявлення і концепції про історичне минуле. Зокрема, серед картин, що бажано використовувати на уроках історії, особливо у середній школі є портретні зображення видатних історичних діячів України модерної доби.

При роботі з портретом історичної особи робота може бути спрямована не лише на відтворення психологічного портрету зображувального, а й на вивчення одягу, взуття, зачісок та інших культурно-побутових деталей певної історичної епохи.

Так, Д. Десятов радить використовувати і альтернативні зображення або історичні документи, в яких зафіксовано опис зовнішності історичної особи, порівнювати портретне зображення з художньо-літературним описом зовнішності цієї людини, зробленим письменником, сучасником або науковцем. Це сприятимете формуванню більш об’єктивного уявлення про дану історичну особу.

Починаючи працювати з картинами не потрібно ставити перед учнями високих наукових завдань. Потрібно почати з елементарного, поступово привчаючи учнів звертати увагу на деталі. Так, починаючи працювати з картинами, учням буде достатньо якомога точніше описати те, що вони бачать на картині.

Для кращого розуміння учнями того, що саме хоче від них вчитель, варто роздати учням пам’ятки (алгоритм роботи з картинами) такого зразка:

1. Опишіть осіб, які зображені на картині, що вони роблять?
2. Які об’єкти присутні на картині?
3. Поясніть, як згруповані люди чи об’єкти?
4. Опишіть, що ви бачите на задньому плані, на передньому плані, у центрі, з лівої і правої сторін зображення.
5. Спробуйте визначити позицію автора щодо зображеного.

Картини – це цілком самодостатні історичні джерела, які варто і необхідно використовувати на уроках історії не лише для поглиблення знань учнів, а й для формування в них певних вмінь та навичок, розвитку критичного та історичного мислення. Але не забувати про дотримання відповідних вимог: відповідність віковим особливостям учнів та темі уроку, доцільність меті, яку прагне досягти вчитель на уроці історії.

Тематика: Педагогічні науки

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ І ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ З ДОСЛІДЖЕНЬ КСЕНОБІОТИКІВ

Терещенко Н.Ю.

Калібабчук В.О.

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

м. Київ, Україна

hrybova_n@i.ua

Здійснення навчання та розвиток практичних навичок студентів, слухачів курсів підвищення кваліфікації, нових співробітників в лабораторії з вимірювання вмісту ксенобіотиків продукції рослинництва із застосуванням інтерактивних методів навчання характеризується покращенним сприйняттям інформації та ефективним оволодінням учасниками навчання сучасних методів виконання аналізу. Сучасні хроматографічні системи та комп'ютеризація дослідницького процесу вже сьогодні надає можливості застосовувати автоматизовані процеси підготовки проби, інтерактивного контролю за перебігом дослідження, що покращює комунікацію, дозволяє учасникам навчання прослідковувати якість та ефективність виконання завдань. Для сучасних дослідницьких підрозділів існує потреба в специфічних інформаційних компонентах та інтерактивних методах, що будуть адаптовані для різних категорій учасників навчання, забезпечуватимуть ефективну взаємодію між викладачем, наставником або керівником підрозділу та учасниками процесу навчання (студенти, слухачі курсів, нові працівники). Складовою інформаційної технології можуть стати тематичні кейси, розроблені за різними напрямками діяльності, що мають взаємозв'язок і враховують особливості застосування, оскільки саме кейси застосовують для того, щоб задіяти комунікативні та творчі здібності людини, навчити її здобувати знання

та сформувати певні компетентності. Рубрики кейсу мають бути пов'язані з проблемою ситуацією, яка буде розгортатися при подальшій роботі, або існує зараз, надають можливість організовувати навчання, створювати наукове підгрунття для ефективної роботи учасників навчання та фахівців лабораторії.

Метою даної роботи є розробка та впровадження інтерактивних методів як компонентів інформаційної технології для застосування під час підготовки і виконання практичних робіт і дослідженнь вмісту ксенобіотиків у продукції рослинництва.

Створені в роботі матеріали були об'єднані у інтерактивні вправи та кейси. Навчальна рубрика кейсу укомплектована тестовими зразками. За допомогою програмного забезпечення при виконанні вправ кейсу здійснено можливість дистанційного використання довідникових баз даних хроматографів та можливість дистанційного керування процесом налаштування хроматографу, опрацювання результатів проведеного дослідження. Для літературного огляду учасники навчання використовують матеріали внутрішньої бібліотеки (наукові статті, монографії, керівні документи). Практична частина кейсу полягає у виконанні аналізу вмісту ксенобіотиків в зразках методом високоефективної рідинної хроматографії з флуоресцентним детектором (ВЕРХ/ФЛД) на хроматографі фірми Dionex. Результати аналітичних сигналів, спектри аналітів опрацьовують за допомогою калібрувальних залежностей та баз даних програми Cromeleon 6.0 та програми Microsoft Excel. Виконання вправ навчального кейсу застосовується під час підготовки фахівців на практичних заняттях у відповідності до розроблених та затверджених навчальних планів.

Оскільки у кейс-навчанні не даються конкретні відповіді, їх необхідно знаходити самостійно. Це дозволяє учаснику навчання, спираючись на власний досвід, шляхом актуалізації певного комплексу знань, який необхідно пригадати та задіяти, або опрацювати та запам'ятати при вирішенні поставленої задачі (проблеми) та в результаті роботи вийти за рамки рутинного алгоритму

дій, сформулювати належні висновки, перевірити на практиці одержані знання та розв’язати поставлену задачу (чи проблемну ситуацію).

Як правило, перші теми, заплановані для опрацювання у кейсі, потребують значної зосередженості від учасника навчання на теоретичній частині, вивченні нормативної документації і типових ситуацій, налаштування на виконання експериментальної роботи. Слід зазначити, що успішність навчання в теоретичній частині кейсу перевіряється шляхом виконання вправ, що вибудовують план дій учасника навчання під час експериментальної частини. Правильні відповіді на поставлені у вправі запитання реалізуються під час другого етапу навчання, виконавці заглиблюються у технічні особливості роботи вимірювального обладнання, отримують і аналізують результати роботи хроматографічної системи . Учасники навчання за допомогою створеного кейсу набувають навичок виконання робіт згідно стандартизованих і розроблених методик дослідження, опрацьовують алгоритми пошуку відповіді як на типові виклики, так і на нестандартні ситуації, що мали місце у підрозділі. Слід зазначити, що учасники навчання із зацікавленістю поставилися до завдань із варіативною технічною компонентою, в результаті опрацювання розроблених виробничих ситуацій запропонували правильні алгоритми дій, виконали необхідні заходи, отримали результати і підтвердження їх якості. Успішне виконання дозволило перейти до завдань третього модулю навчання, а саме: хроматографічних досліджень вмісту ксенобіотиків у підготованих тестових зразках продукції рослинництва. Під час виконання практичних вправ виконавці отримують ідентичні зразки, що дозволяє їм розвивати комунікативні навички під час роботи. Кожен виконавець моє доступ до довідникової частини кейсу і користується ним по завершенню циклу робіт для перевірки результатів проведених ним випробувань. Це дозволяє учасникам самостійно перевірити результат здійсненої роботи і, у випадку отримання неякісного результату дослідження, проаналізувати його і запропонувати припущення щодо допущених промахів. Керівник навчальної практики, або викладач забезпечує умови для реалізації професійної самостійності та професійної мобільності

кожного учасника навчання, на певних етапах взаємодіє з кожним окремо для підготовки, або з групою, спостерігає за процесом і відмічає сильні і слабкі сторони запропонованих виконавцем рішень, за необхідності співпрацює з виконавцем, уникаючи критичних зауважень, адже за результатом виконання вправи кожний учасник-виконавець сам швидко виявляє, допущені ним помилки, або не достатній обсяг опрацьованої теоретичної інформації. Таким чином, у виконавця розвивається мотивація отримати гарний результат роботи.

Під час апробації кейсу було встановлено, що практична частина третього модулю навчання, що містить вимірювання вмісту ксенобіотиків, є складнішою для виконання учасниками, ніж матеріал опрацьований під час другого етапу навчання. Це пов'язано з тим, що другий модуль (робота з хроматографом) забезпечена теоретичним матеріалом і учасники успішно його опрацьовують, а практична частина третього – це завжди нова ситуація, для вирішення котрої необхідно мобілізувати не лише теоретичні знання, а і творче мислення.

Учасники навчаються і опрацьовують результати хроматографічного аналізу, за допомогою програми Microsoft Excel. Кожен може створити власний перелік необхідних файлів із математичними формулами для розрахунків різних етапів роботи: для оцінки стадії підготовки проби, для процесу аналізу, для трансформування параметрів аналітичного сигналу, отриманих в умовних одиницях роботи системи детектування, у результат дослідження відповідний одиницям виміру зазначеним у нормативній документації.

Таким чином, використання інтерактивних методів навчання та кейс-методу як компоненту технології навчання дозволяє створити в лабораторії інформаційне середовище для практичного навчання, опрацювання та ефективної реалізації положень методології випробувань продукції рослинництва на вміст ксенобіотиків. Застосування практичних завдань кейсу дозволяє учасникам використовувати набуті знання, удосконалювати навички, заощаджувати робочий час та реактиви, необхідні для досліджень ксенобіотиків методом високоефективної рідинної хроматографії.

Тематика: Сільськогосподарські науки

УРОЖАЙНІСТЬ ШПАЛЕРНОГО ОГІРКА ГІБРИДА БЕТТІНА ЗАЛЕЖНО ВІД АБСОРБЕНТА ТА МУЛЬЧУЮЧИХ МАТЕРІАЛІВ У ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Тернавський А.Г.
Уманський національний університет садівництва, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Слободяник Г.Я.
Уманський національний університет садівництва, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Останніми десятиріччями в Україні спостерігається відчутна зміна клімату, яка супроводжується посушливістю і високими температурами повітря у літні місяці. Лісостеп України належить до зони нестійкого зволоження, тому збереження і раціональне використання води протягом всього періоду вегетації рослин є надважливим питанням в технології вирощування будь-якої культури та огірка зокрема.

Сільське господарство споживає майже дві третини прісної води, що використовується в світових масштабах. Тому, треба все більше приділяти увагу пошуку шляхів економії води. Використання абсорбентів відіграє велику роль у просуванні нового підходу до людської звички та культури по відношенню до води.

Суперабсорбенти дають можливість раціонально використовувати рослинами вологу під час вегетації, зменшуючи перепади вологості ґрунту за відсутності атмосферних опадів під час короткотривалих посух, що часто трапляються в зоні Лісостепу України. Застосування суперабсорбентів допомагає рослинам легше переносити спеку. Вони дозволяють не лише

забезпечувати рослини вологою, але й здатні вбирати її надлишки за зрошення надмірними нормами, уникаючи ефекту „Переполиву”.

Одним із ефективних заходів у землеробстві також є мульчування, яке допомагає зберегти вологу в ґрунті, покращити його фізичні властивості та сприяти розмноженню і ефективній роботі корисних ґрунтових мікроорганізмів. Застосування мульчування значно зменшує випаровування вологи; захищає його від розмивання, сприяючи при цьому збереженню та покращенню його структури; послаблює негативний вплив середньодобового коливання температури на рослини; посилює мікробіологічні процеси в ґрунті та покращує живлення рослин.

За допомогою мульчування можна ефективно боротися з появою бур’янів. Щільне прилягання до поверхні ґрунту непрозорих синтетичних матеріалів або органічної мульчі товщиною 5−7 см створює непроникний шар для сходів бур’янів на фоні їх затінення від сонячних променів. Даний агрозахід значно зменшує затрати праці, так як доведено, що на прополювання 1 га овочевих культур витрачається від 20 до 80 людино-днів, залежно від ступеня забур’яненості поля.

Дослідження були проведені на дослідному полі кафедри овочівництва Уманського національного університету садівництва протягом 2015−2019 рр. Грунт поля − чорнозем опідзолений, важкосуглинковий. Вміст гумусу в орному шарі − 3,5%, pH=6,0. Дослідження проводили за розсадного способу вирощування гібрида Беттіна F_1 („Нунемс”, Нідерланди). Розсаду вирощували у весняній теплиці у касетах з розміром чарунок 8×8 см за загальноприйнятою технологією. Висаджували її у фазі двох справжніх листків 25 травня повздовж шпалери з відстанню між рослинами 15 см. За контроль слугував варіант без мульчування і без застосування водо утримуючих гранул.

В якості водоутримуючих гранул було використано гідрогель аграрний компанії Dari Dar, який вносили в грунт перед його мульчуванням у нормі 25 кг/1 га безпосередньо в зону майбутнього розміщення кореневої системи рослин огірка. З мульчувальних матеріалів було використано плівку

поліетиленову чорну товщиною 50 мк та агроволокно чорне марки А−50 (щільність 50 г/м^2). Плівку та агроволокно на поверхню ґрунту устеляли смугами шириною 70 см після внесення водоутримуючих гранул, краї повздовж рядків ретельно укладали в попередньо нарізані борозни і присипали ґрунтом. Безпосередньо перед висаджуванням касетної розсади у місцях майбутнього розміщення рослин робили хрестоподібні розрізи. За контроль слугував варіант, в якому не застосовували мульчувальні матеріали та водоутримуючі гранули.

Мульчувальні матеріали та водоутримуючі гранули суттєво впливали на проходження фенологічних фаз росту і розвитку рослин огірка. Утворення третього справжнього листка у всіх варіантів відбулося одночасно. Цвітіння жіночих квіток раніше відбувалося за мульчування ґрунту чорною поліетиленовою плівкою із застосуванням гранул – на 28 добу від висаджування розсади.

Мульчувальні матеріали та водоутримуючі гранули впливали на величину біометричних показників рослин, які визначали у фазу масового плодоношення. Найбільша висота головного стебла була за мульчування плівкою і застосування водоутримуючих гранул – 179,4 см, що на 22,3 см більше за контроль. У цьому варіанті товщина стебла рослин також мала найбільше значення – 1,44 см, що на 0,21 см більше контрольного варіанта.

За облистненістю вирізнялися рослини з варіанта мульчування ґрунту чорною плівкою із застосуванням гранул і без них – відповідно 35,8 шт. та 33,1 шт./рослину, що більше за контроль відповідно на 10,3 і 7,6 шт.

Важливим показником, який характеризує фотосинтетичний потенціал рослин є площа листків. Найбільші значення даного показника були у варіанті мульчування ґрунту плівкою із застосуванням гранул – 4220 см^2/рослину, що на 900 см^2 більше за контроль. Дещо менша площа листків була за мульчування ґрунту плівкою без використання гранул – 4030 см^2/рослину.

Отже, мульчувальні матеріали та водоутримуючі гранули забезпечували кращий ріст і розвиток рослин, що відображалося на утворенні більшої вегетативної маси.

У середньому за роки досліджень найбільшу товарну врожайність одержано з варіантів мульчування грунту чорною плівкою із застосуванням водоутримуючих гранул і без них – відповідно 56,8 т/га і 54,1 т/га. Найменшу товарну врожайність одержано у контрольному варіанті − 44,7 т/га.

Важливим показником ефективності використання водоутримуючих гранул та мульчувальних матеріалів за вирощування огірка є величина раннього врожаю, тому що ранню продукцію можна реалізовувати за значно більшою ціною, зменшуючи таким чином її собівартість. Чим менша собівартість отриманої продукції, тим вона є більш конкурентоспроможнішою на ринку. За ранній рахували той врожай, який надходив до 20 липня. Найвищий ранній врожай у середньому за п’ять років одержано за мульчування ґрунту чорною поліетиленовою плівкою з внесенням водоутримуючих гранул – 34,1 т/га, що на 6,0 т/га більше контролю. Дещо меншим він був у варіанті з гранулами за мульчування ґрунту чорним агроволокном – 32,7 т/га.

Більша кількість плодів на рослині формувалась за мульчування чорною плівкою із застосуванням гранул і без них – відповідно 26,1 шт. та 24,6 шт. Найменше плодів на рослині формувалося у контрольному варіанті – 19,2 шт.

Зібрану продукцію в досліді розділяли на товарну і нетоварну частини. До нестандарту відносили деформовані, уражені хворобами а також пошкоджені ґрунтовими шкідниками, недорозвинені та перерослі плоди. Найвищим рівнем товарності врожаю характеризувалися варіанти, де в якості матеріалу для мульчування використовували чорну поліетиленову плівку без водоутримуючих гранул (99,0%) і з гранулами (99,1%) Найменша товарність плодів була в контрольному варіанті без застосування гранул – 98,0%.

Абсорбент та мульчувальні матеріали впливали на зміну біохімічного складу плодів огірка. У варіантах мульчування та застосування гранул відмічено зростанню сухої речовини. Найбільша цукристість була за

мульчування ґрунту чорною плівкою з гранулами і без них – відповідно 2,18% та 2,15%. Найвищий вміст аскорбінової кислоти в плодах одержано у контролі – 14,6 мг/100 г. Вміст нітратів у плодах усіх варіантів досліду не перевищував максимально допустимого рівня. Однак, найменша їх кількість була за мульчування ґрунту чорним агроволокном без застосування гранул – 50,0 мг/кг.

Отже, в умовах Лісостепу України мульчування ґрунту чорною поліетиленовою плівкою із застосуванням абсорбента за вирощування рослин огірка на вертикальній шпалері було найбільш ефективним. В цьому варіанті найшвидше відбувалися фенологічні фази росту і розвитку рослин, значно покращувалися їх біометричні параметри, збільшувалась урожайність та товарність плодів, покращувався біохімічний склад плодів. Товарна врожайність у цьому варіанті становила 56,8 т/га, за мульчування чорною плівкою і без гранул вона була на 2,7 т/га меншою.

Тематика: Сільськогосподарські науки

ПЕРЕДСАДИВНА ПІДГОТОВКА БУЛЬБ КАРТОПЛІ

Тернавський А.Г.
Уманський національний університет садівництва, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Щетина С.В.
Уманський національний університет садівництва, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Воробйова Н.В.
Уманський національний університет садівництва, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Підготовка насіннєвих бульб картоплі розпочинається з їх відбирання ще у минулому році, щоб закласти їх на тривале зберігання й висадити навесні.

Для насіннєвих цілей використовувати бульби нижче другої репродукції є неефективним. Найкраще купувати суперелiту чи елiту і здійснювати вже безпосередню підготовку бульб у господарстві.

Великою помилкою є швидке переміщення бульб зі сховищ, бо там вони знаходяться в охолодженому стані й структура тканин є дуже крихкою. Тому, для уникнення травмування бульб температуру у сховищі треба підвищувати повільно протягом 2–3 тижнів. Після цього бульби ретельно перебирають, вибраковують потворні, підморожені, пошкоджені шкідниками, хворі. Якщо вони прив'яли, то їх замочують на півдоби у теплій воді з наступним просушуванням. Потім бульби калібрують на три фракції: дрібну (25–50 г), середню (50–80 г) та велику (понад 80 г). Кращою посадковою фракцією картоплі є дрібна, менш цінною для садіння є середня фракція.

Одним із головних способів підготовки бульб картоплі є пророщування, яке застосовують здебільшого для ранньостиглих та середньоранніх сортів. Ті бульби, що проросли в період тривалого зберігання використовувати для садіння не можна, їх також вибраковують.

Завдяки пророщуванню отримують ранні та дружні сходи, прискорюють дозрівання і підвищують стійкість рослин до хвороб. Його можна здійснювати на світлі або у вологому середовищі.

Світлове пророщування. Найбільш простий і доступний спосіб. Бульби розкладають у один-два шари в неглибокі ящики або поміщають у невеликі світлопроникні мішечки. Освітленість має становити не менше 600 лк, яку легко забезпечують неонові або люмінесцентні лампи. Розсіяне світло стримуватиме ростові процеси та сприятиме утворенню коротких і товстих паростків. Періодично бульби з верхнього шару переміщають у нижній і навпаки. На початку пророщування температура повітря має бути на рівні +18–20 ºС, через 2 тижні її знижують до +12–15 ºС, за 3–5 днів до закінчення даного процесу її доводять до межі +8ºС (здійснюють „Закалювання"). Вологість повітря має бути в межах 85–90%, щоб бульби не втрачали вологу за її зниження і не розвивалися грибкові хвороби за її підвищення. В процесі

пророщування щодекади бульби оглядають, видаляють хворі а також ті, що утворили ниткоподібні паростки, бо від них неможливо отримати хороші та продуктивні сходи.

Для пробудження більшої кількості вічок в процесі світлового пророщування на бульби діють змінною температурою: 1–2 дні її підтримують на рівні +6–8ºС, наступні 1−2 дні підвищують до +16–20ºС. У процесі пророщування температуру змінюють кілька разів.

Щотижня під час такого пророщування для підвищення стійкості до фітофторозу, рекомендується обприскувати бульби розчином мідного купоросу (2 г), борної кислоти (50 г) або марганцевокислого калію (10 г) на 10 л води.

Бульби, пророщені таким способом дають сходи на 8–10 діб раніше, порівняно з не проростими. Урожай при цьому збільшується на 30–50%.

Пророщування у вологому середовищі. Складніший метод для виконання, але він кращий тим, що під час пророщування на бульбах формується коренева система, завдяки якій рослини швидше переходять на самостійне живлення після висаджування в грунт. Вологим середовищем може бути тирса, перегній, торф та інші матеріали. Бульби розкладають в ящики, великі корзини, дно яких встеляють вологим матеріалом товщиною 4 см. Кожен шар бульб пересипають цим же зволоженим матеріалом. Зазвичай у тарі розміщують не більше 3–4 шарів бульб. Температура повітря має становити +10–15 ºС, а вологість субстрату – 75–80% НВ. Пророщування триває в середньому 15–20 діб.

Бульби середньостиглих, середньопізніх та пізньостиглих сортів картоплі не пророщують, а озеленюють на світлі або під впливом люмінесцентних ламп протягом 10–15 днів. Бульби розкладають в 1–2 шари, де під дією сонячних променів чи світла частина вуглеводів у них перетворюється в соланін (отруйну речовину). Це підвищує стійкість рослин проти бактеріальних і грибкових хвороб а також проти ґрунтових шкідників, які не полюбляють вживати озеленені бульби.

Для підвищення врожаю ефективним є намочування бульб в азотно-фосфорному добриві (600 г аміачної селітри та 800 г суперфосфату/10 л води) протягом 1 год. Азот сприяє росту і розвитку паростків, а фосфор – розвитку кореневої системи. Даний захід може підвищити урожайність картоплі на 10–15%.

Ефективним у підготовці бульб є їх намочування в органо-мінеральних сумішах (96% торфу (або перегною), 1,2% карбаміду, 1,3% суперфосфату та 1,5% хлористого калію). Для склеювання компонентів додають коров'як, крохмальний клейстер, патоку, желатин тощо.

На сьогодні фітосанітарний стан ґрунтів залишає бажати кращого, тому на поверхні бульб після збирання можуть знаходитися бактерії фітофторозу, ризоктоніозу, фомозу, сухої гнилі та багатьох інших хвороб. Під час переміщення зі сховища, сортування, калібрування бульби сильно перезаражуються, що викликає необхідність у проведенні передсадивного протруювання. Весняне протруювання знижує випадання рослин, збільшує кількість продуктивних пагонів і розвиток листкової поверхні рослин, зменшує розвиток хвороб під час вегетації і забезпечує приріст урожаю на рівні 50–70 ц/га.

Протруювання бульб може здійснюватися спеціальною технікою перед садінням або під час садіння з допомогою спеціального обладнання, яке встановлюють безпосередньо на картоплесаджалці. На сьогодні дозволені наступні протруйники на картоплі: Агрозахист, Армада, Круізер, Максим, Престиж, Ровраль Аквафло, Серкадіс, Табу та багато інших.

Дуже обережним треба бути у виборі протруйника для ранньостиглих сортів картоплі, тому що небезпечні діючі речовини того чи іншого препарату можуть не встигнути розкластися до початку їх споживаня і нанести шкоди організму людини.

Разом з протруюванням бульби картоплі бажано обробити стимуляторами росту (Біоглобін, Вермистим, Вимпел, Гумісол, Нано-Гро, Фумар, Потейтин та

ін.) та мікроелементами (мідь, цинк, бор, марганець), проте це потрібно робити не раніше як за 3–4 години до висаджування.

Для стимулювання проростання вічок пророщені бульби обробляють розчином гібереліну, гетероауксину, янтарної чи альфанафтилоцтової кислоти. Для виготовлення 1 л розчину використовують 60 мг вищеназваних препаратів, бульби занурюють на 2 год, після чого їх добу витримують під плівкою.

Одним із дієвих способів збільшення кількості паростків на бульбах є стимулюючі надрізи впоперек бульб глибиною до 2 см із залишенням перетинки. При цьому пробуджуються вічка не лише на верхівці бульб, але і на нижній частині (для ранньої картоплі надрізи не застосовують, так як її пророщують). Ніж перед роботою та надрізані бульби поміщають на декілька хвилин в розчин перманганату калію чи розчин Лізолу. Часто практикують обробку різаної поверхні золою. Різані бульби не слід висаджувати у холодний вологий грунт (бульби будуть загнивати) та надто суху погоду, внаслідок чого спостерігатимемо зріджені сходи.

До підготовки можна віднести також різання бульб. Різати можна великі бульби округлої форми, вічка на яких розміщені рівномірно. Садити різані бульби можна лише в тому випадку, коли температура та вологість ґрунту дозволять утворитися на різаній бульбі рановій перидермі. Мінімальна маса різаного шматочка має становити 25–30 г. Висаджувати такі бульби треба зрізом донизу для швишої появи сходів.

Тематика: Інші професійні науки

(образотворче мистецтво)

ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ОРНАМЕНТІВ В СУЧАСНОМУ ЕТНО-ІНТЕР'ЄРІ

Тетянін І.О.

Медведєва Ю.Л.

ЛВКМ

викладачі

0666759310

igor-tet.mail@ukr.net

Класичні українські народні орнаменти представляли собою стійкий зв'язок культурної спадщини. При цьому вони повинні бути історизовані в рамках загальної культури України. Тобто повинна була бути перетворена з часового зразка, в часовий період розвитку орнаменту, а поєднання народного орнаменту з іншими типами візерунків та орнаментів. Повинно було бути як новаторським введенням наступництва епох так і спорідненим як сумісний ефект від різноманіття орнаментів (візерунків, асиметрії та симетрії).

В центрі сучасних етно-інтер'єрів знаходиться суміш орнаментів народного мистецтва, уявлення про українські народні орнаменти.

За рахунок вихідного пункту розглядаються орнаменти як обов'язкове включення в себе композиційних рішень та виразних вирішень даного поєднання.

Щоб представити орнаменти України як актуальну сучасність, потрібно було потрібно було відтворити їх в інтер'єрі, але однозначно показати орнаментальну красу, естетичність та перевагу над однотипними сучасними оформленнями стін інтер'єрів.

Тому з одного боку, компонувалась народна орнаментальність, а з другого застосовувався фактор часу та демонстрація виразності кольорових гам.

При цьому зображаючи його поряд з іншими національними орнаментами різних країн, він значно виділяється,це слугує як національна ідентичність,індивідуальність та виразність українських народних орнаментів.

Якщо вони з'являлись в центрі настінної композиції, тоді їх доцільно впевнено застосовувати в сучасному інтер'єрі. Тому гра зістарювання та ідеалізації,витримується як на рівні виразності так і на рівні орнаментального змісту.

Таким чином український народний орнамент збагачує класику минулого та вільно втілюється в сучасних етно-інтер'єрах.

Тематика: Педагогічні науки

ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК КАТЕГОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тєлєтова С.Г.
кандидат філологічних наук, доцент
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

У педагогічній діяльності спілкування виступає не звичайною формою взаємодії суб'єктів, а як важлива професійна категорія. Воно є одним із головних аспектів професіоналізму й педагогічної майстерності вчителя. Адже педагогічне спілкування – це основний засіб, через який забезпечується реалізація цілей і завдань навчання й виховання, організація педагогічних впливів, спрямованих на формування гармонійної особистості учня. Комунікативною метою будь-якого вчителя має бути ініціювання розвитку комунікативних можливостей учня, поглиблення його інформованості,

підвищення рівня сформованості комунікативних умінь і навичок, збагачення комунікативного досвіду, досягнення взаєморозуміння у спілкуванні [4, с. 211]. Саме тому розкриття сутності й функцій професійно-педагогічної комунікації, теоретичних та практичних засад формування ефективного спілкування вчителя з іншими учасниками навчально-виховного процесу набуває сьогодні особливої актуальності.

Проблема педагогічного спілкування є предметом пильної уваги науковців. Вивченню цього питання присвячені праці таких дослідників, як Я. Білоусова, О. Бодальов, Н. Бутеко, Н. Волкова, В. Кан-Калик, Г. Ковальов, А. Коломієць, В. Крижко, Я. Коломінський, О. Леонтьєв, Л. Лучкіна, С. Мусатов, Є. Павлютенков, В. Пасинок, В. Семиченко, В. Сластьонін, І. Тимченко, О. Уваркіна, Т. Яценко та ін. Результати цих досліджень засвідчують, що глибокий аналіз проблеми педагогічного спілкування виступає в сучасних умовах як джерело плідних ідей, що можуть сприяти вирішенню багатьох завдань сучасної освіти.

У науково-педагогічній літературі існують різні визначення поняття «педагогічне спілкування». У найбільш узагальненому вигляді спілкування розглядається як сукупність комунікативних зв’язків і взаємодій суб’єктів, у яких здійснюється обмін інформацією, досвідом, результатами діяльності тощо.

В. А. Кан-Калик під педагогічним спілкуванням розуміє систему соціально-психологічної взаємодії педагога й учнів, змістом якої є обмін інформацією, виховний вплив, організація й регуляція стосунків і спільної діяльності за допомогою різноманітних комунікативних засобів [2, с. 12].

Л. В. Лучкіна трактує педагогічне спілкування як керований учителем процес обміну інформацією, досягнення оптимального взаємопізнання та взаємодії в різних видах діяльності учасників навчально-виховного процесу з метою гармонійного розвитку учнів [3, с. 7].

На думку Н. П. Волкової, педагогічне спілкування полягає в «комунікативній взаємодії педагога з учнями, батьками, колегами, спрямованій на встановлення сприятливого психологічного клімату, на психологічну

оптимізацію діяльності, обмін думками, почуттями, переживаннями, способами поведінки, звичками, а також на задоволення потреб особистості в підтримці, солідарності, співчутті, дружбі тощо» [1, с. 26].

У широкому розумінні спілкування часто ототожнюється з комунікацією. При такому підході терміни «комунікація» і «спілкування» є взаємозамінними і можуть вживатися як синоніми. Проте, на нашу думку, ці поняття не є тотожними: спілкування має не тільки інформаційний, а й практично-духовний характер, тоді як комунікація є лише інформаційним процесом, який передбачає передачу тих чи інших повідомлень та обмін ними.

Педагогічне спілкування є поліфункціональним. Функції педагогічного спілкування визначаються його цілями та пов'язані з реалізацією основних завдань педагогічної діяльності, спрямованої на навчання, виховання й всебічний розвиток особистості. Найважливішими функціями педагогічного спілкування є такі:

– *контактна* функція, яка полягає у встановленні контакту між суб'єктами педагогічного спілкування, формуванні готовності співрозмовників до процесу обміну інформацією;

– *інформативна*, що передбачає повноцінний обмін інформацією, сприйняття та осмислення її змісту, передавання учням певних знань, формування в них необхідних умінь та навичок;

– *гностична*, пов'язана зі створенням сприятливих умов для пізнання закономірностей навколишнього світу, опанування певної інформації тощо;

– *комунікативна*, спрямована на встановлення продуктивної міжособистісної взаємодії між усіма учасниками педагогічного процесу;

– *регулятивна*, яка полягає у регулюванні комунікації, встановленні різноманітних форм та засобів стимулювання позитивних та усунення негативних проявів у колективній діяльності та міжособистісних стосунках;

– *афективна*, пов'язана з умінням педагога впливати на поведінкові реакції учня, зміцнювати наявні у нього установки, долати хибні або формувати нові установки;

– *експресивна* функція стосується забезпечення емоційного передавання інформації, цікавого й доступного для співрозмовників, формування у них необхідних емоційних станів, організації впливу на їх емоційну сферу тощо;

– *спонукальна*, що виявляється у стимулюванні активності вихованців, спонуканні їх до спільних роздумів та дій, творчого пошуку і т. ін.;

– *виховна* функція, яка полягає у формуванні в учнів ефективних способів взаємодії, культури спілкування, поважного ставлення до партнера по комунікації, правильних ціннісних орієнтацій тощо.

До цього переліку слід додати також функцію, яку умовно можна назвати *формоутворювальною.* Вона пов'язана з правильним оформленням професійно-педагогічного мовлення, оптимальним поєднанням вербальних та невербальних засобів комунікації у процесі спілкування залежно від умов комунікації, індивідуальних особливостей комунікативності вчителя, який є основним суб'єктом комунікації, наявних у нього комунікативних знань, умінь та навичок.

У безпосередньому спілкуванні всі ці функції поєднуються й доповнюють одна одну. При вирішенні зазначених педагогічних завдань спілкування дозволяє вчителеві забезпечити сприятливий психологічний контакт з учнями, який є запорукою успішності навчальної діяльності, створити можливості для виявлення та врахування їх індивідуальних особливостей, подолати психологічні бар'єри діалогічної взаємодії, особливо контрсугестивні, здійснити соціально-психологічну корекцію розвитку особистості.

Структуру педагогічного спілкування утворюють такі етапи:

1) прогностичний етап, на якому педагог моделює майбутнє спілкування, планує його мету, зміст, способи й засоби спілкування, передбачає потенційні комунікативні бар'єри під час взаємообміну інформацією, прогнозує його можливі результати та наслідки;

2) початковий етап, на якому організується безпосередня взаємодія, що визначає успішність подальшої комунікації, конкретизується спланована модель спілкування, уточнюються його умови й структура;

3) управління спілкуванням у педагогічному процесі; на цьому етапі здійснюється керування комунікативною поведінкою, як власною, так і вихованців, узгодження дій усіх суб'єктів комунікації, своєчасне коригування педагогічного спілкування відповідно до його мети;

4) аналіз спілкування, який дає змогу уточнити можливі варіанти організації комунікації в даному колективі, перевірити ефективність власного задуму, порівняти наявні результати з очікуваними.

Кожен з перелічених вище етапів має свої змістові й процесуальні особливості, які має враховувати вчитель під час організації спілкування у різних сферах навчально-виховного процесу.

Ефективність спілкування в системі «педагог – учень» визначається певними педагогічними умовами і залежить від багатьох чинників, серед яких, на нашу думку, переважають:

– комунікативні здібності вчителя, його прагнення до набуття та вдосконалення комунікативних умінь та навичок;

– унікальність особистісних якостей педагога, його творча індивідуальність;

– професіоналізм, фахова спрямованість, ступінь володіння різними засобами професійно-педагогічної комунікації;

– досконале володіння вербальними засобами комунікації, опанування педагогом культури мовлення, дотримання етичних норм спілкування, мовленнєвого етикету, вибудовування мовленнєвої взаємодії з учнями на засадах рівноправності й взаємоповаги;

– вміння педагога долати бар'єри, що заважають успішній реалізації комунікативного акту, стримують гармонійний розвиток особистості учнів у процесі спілкування;

– налаштованість на особистісно орієнтоване спілкування, особистісна орієнтація учасників педагогічного діалогу, їх здатність розуміти один одного;

– специфіка учнівського колективу, соціально-психологічний клімат в ньому, гармонійність відносин тощо.

Отже, професійно-педагогічне спілкування є базовою категорією науково-педагогічної діяльності вчителя. Усі сфери навчально-виховного процесу пронизані цим явищем. Педагогічне спілкування є багатоплановим процесом організації комунікативної взаємодії між педагогами й учнями, породжуваний цілями й змістом їхньої спільної діяльності. Педагогічне спілкування має свої функції та завдання. Орієнтація на поліфункціональність педагогічного спілкування дає можливість вчителеві організувати власну професійно-комунікативну діяльність як цілісну багаторівневу систему, що має навчальний, виховний та розвивальний потенціал.

Список літератури:

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.

2. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении / В. А. Кан-Калик . – М. : Просвещение, 1987. – 190 с.

3. Лучкіна Л. В. Формування мовленнєвої культури майбутніх вчителів загальнотехнічних дисциплін : автореф. дис. канд. пед. наук. 13.00.02 / Інститут педагогіки АПН України. – К., 2000. – 19 с.

4. Тєлєтова С. Г. Педагогічне спілкування як одна з провідних складових професійно-педагогічної комунікації / С. Г. Тєлєтова ., А. О. Михайленко // Магістр : збірник матеріалів науково-практичної конференції “Наукові пошуки молодих вчених” (14 травня 2013 року, м. Суми). – Суми : Університетська книга, 2013. – С. 206–213.

Тематика: Інші професійні науки (мистецтвознавство)

EUROPEAN ART OF FELT

Tikhonova K.A.
Belarusian State Academy of Arts

Felt is one of the most ancient and common materials among many peoples. Felt entered the world culture as an invention of the nomadic peoples of the Eurasian steppes of Tibet, Pamir, Altai, the Caucasus, the Carpathians, the Balkans and Asia. Ancient peoples in everyday life used its practicality, heat and sound insulation properties many centuries ago. Various felting techniques from wool arose in the 5th century BC. In the most ancient Pazaryk culture, the whole environment consisted of textile forms. Felt walls, curtains, yurt entrances were made of felt and had religious or ritual significance. As the interests of the peoples of the world in Eastern culture were won, the popularity of working with felt grew.

In the 16th century, the first felt workshops appeared.

In the 19th century, felting presses and felting machines for the manufacture of felt fabric were invented. The felling took place by squeezing and rolling the wool or by mechanical action of special needles that tangled the wool fibers. So, felt was rapidly in demand, both in industry and in artistic activity. Universal fabric attracts with the structure of the material, it affects the senses, is malleable, durable and can transform into all kinds of forms.

In Europe, in the 60s of the XX century, thanks to the German artist Joseph Beuys (1921-1986), the art of felting became a kind of rebirth, felt became the subject of avant-garde art. During World War II, Boyce served in aviation and his plane was shot down in the Crimea. He was saved after the collapse of the nomadic Tatar tribes, who, resorting to folk medicine, wrapped his damaged body in animal fat and felt, which helped him stay alive. This event was strongly reflected in the

creative activity of the artist. In his numerous installations, Boyce wrapped objects in felt: chairs, armchairs, pianos, and wrapped himself in it. Expressionist sculptures by Josef Boyce revived interest in the material, its study and use in creativity among artists and designers.

Currently, whole industrial enterprises are engaged in the production of felt in the world, which annually improve their technologies. Thanks to modern methods of felting, these non-woven materials can acquire not only a variety of colors, but also various properties: additional elasticity or brittleness, softness or stiffness. For nearly 20 years, there has been an International Association of Feltmakers, which was formed to expand worldwide interest in felting, to develop and popularize the work of association members, to inform, develop contacts with each other, to exchange knowledge and ideas. The association was created in 1984 by the Englishwoman Mary Barket, the author of books and articles on the history of felting. The interests of association members range from the historical and anthropological aspects of felt to art and craft as a habitat. The association aims to preserve traditional and disseminate, expand new methods of felting through a network of regional groups, the quarterly magazine “Echoes”, exhibitions, lectures and workshops. There is a connection and interaction between the artists from all over the world. Every two years, congresses and exhibitions for the exchange of experience and creativity are held. In the late 1990s there were several meetings at the international level - symposia and seminars (Finland, Norway, Georgia, Russia, etc.), which were accompanied by exhibitions and master classes. There is an active interaction in the experimental processes of artists and designers from England (Alice Heigen), Canada (Ars Hobby, Andrea Graham), USA (Brandon Norsted), Germany (Katerina Tamas), Italy (Gaetano Pesce), Denmark (Lenne Nelson), Japan (Oshika Ohira), Finland (Maysa Tikkenen), Switzerland (Helen Wieder), Russia (Iya Kokareva). The potential of felt is truly unlimited, which is proved by representatives of the world textile art. Modern felt represents a lot of new artistic solutions in the field of clothing, hats, shoes, accessories, art design. On the samples of oriental decorative and applied art, traditional carpets, modern artists and designers are developing new

techniques in decoration, consisting in an unconventional presentation of the material and interpretation of the image. For example, the carpets of Ksenia Movafag, where the author used felt balls, slips. Gradually, in Belarus, artists try to use wool in the non-standard development of familiar things. While preserving the utilitarian purpose of such products, the authors give them an individual style, artistic shade and, thereby, fill an inanimate object with new aesthetics, rich imagery. Felt is increasingly becoming the material for the manufacture of non-traditional products: designer carpets, furniture upholstery, lampshades for lamps, screens and other items. For example, the installation "Rustle" of Belarusian artists A. Shaposhnikova, T. Klezovich, E. Vashkevich, V. Mayorova, consisting of a screen, a lamp and a seat-cushion "Mossy stone", light and wall panels, felt lamps of A. Arais. All objects of this installation can be exhibited at exhibitions and represent an art object, and can be part of any modern interior: an element of room decor or an office product.

Creators represent creative felt from different countries of Europe. However, art has no boundaries and does not take into account trends in general, international influence is impossible. For the creative process, one can be inspired by creativity. Often the basis for a new solution to a form or artistic image is the search for a source of inspiration, or homage — a work-imitation of another artist. Therefore, many bright names in modern decorative art, in the direction of felting, became the inspirers for many. Gladys Paulus (Netherlands), Jenny Pepper Jenny (Great Britain), Andrea Graham (Canada), Moira West (Great Britain), Joe Neil (Great Britain). Renowned feltmaker Andrea Graham, a Canadian artist from rural Ontario who exhibits, teaches, and lectures on fiction textiles around the world. Her pioneering use of both traditional nomadic and modern felt manufacturing techniques, along with the skill she uses them, has been widely praised by critics in the field of decorative art. Andrea uses ancient methods in modern work, combining handmade felt and unusual materials to create organic three-dimensional felt works and installations. "The use of wool and the alchemy of creating felt in the performance of my art allow me to use sustainable material that is consistent with my message and the organic nature of my work" (Andrea Graham) [7].

Of interest is the work of felt artist Moira West, who has a reputation as the creator of a bright, exciting and unusual felting art. Her working methods include handmade felting processes, including traditional and modern methods, where wool fibers predominate in combination with plant and cellulose fibers. Moira is an experimental artist working with color, unusual shapes and textures. Her work is deeply meaningful, it invites to interaction and personal confrontation with life and its unexpected ways.

Studying the history and traditions of the artistic culture of other countries often provoke contemporary artists to realize their creative potential and create a work of art. The key to the success of artwork largely depends not only on the technological factor, but also on the approval of the idea that the artist offers the viewer. The formation of a creative personality cannot but occur under the influence of current world artistic trends. Taking into account the experience of the past and the present, you can create your own taste, look and, thus, offer the world of art an individual vision of problems, your own aesthetics. You cannot stay behind international relations, including those related to the field of art, since recognition of talent, the activity of one creative person leads to recognition of the country's artistic culture.

References:

1. Kokareva, Iya. Picturesque felt: Technique. Receptions Products. Encyclopedia / Iya Kokareva. - Moscow: AST-PRESSNIKNIGA, 2011.—120 p.

2. Kolyasnikova-Ilkovets, E. Thesis project “The Soul of Armor” / E. Kolyasnikova-Ilkovets. - Minsk: Belarus. State Acad. Arts, 2009. - 30 p.

3. Pleshkova, I. S. The conceptual direction in the design of clothing of the XX - early XXI centuries: author. Thesis ... Candidate of Art Criticism: 17. 00. 06 / I. S. Pleshkov. - St. Petersburg: St. Petersburg. State University of Technology and Design, 2010. - 14 p.

4. Cigarettes, N.V. Georgian decorative felt / N. In the Cigarette. - Tbilisi: Helovneba, 1982. - 75 p.

5. Shinkovskaya, K. A. Artistic felt / K. A. Shinkovskaya. - Moscow: AST-PRESSNIG, 2009. - 80 p.

6. International Association of Feltmakers [Electronic resource]. - Access mode: http://all-about-felt.blogspot.com/2009/08/blog-post.html. - Date of access: 04/15/2019

7. The art of felting: 5 amazing artists using felt. [Electronic resource]. - Access mode: https://www.textileartist.org/the-art-of-felting-5-amazing-artists-using-felt. - Date of access: 04/20/2019

Тематика: Юридичні науки

ЩОДО (НЕ)ДОЦІЛЬНОСТІ САМОЗАХИСТУ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ

Тихонюк О.В.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

старший викладач кафедри господарського та адміністративного права

Відповідно до чинної Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю [1, ст. 3], а, отже, і працівник, і його трудові права та інтереси охороняються і захищаються державою. Але на практиці держава чомусь у більшості випадків відстороняється від свого обов'язку з надання гарантованої допомоги (або захисту), перекладаючи це безпосередньо на людину «будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань» [1, ч. 5 ст. 55], і трудові права (інтереси) не є виключенням. Тобто, потопаючий сам себе рятує (самозахищає), але при цьому, як зауважує С.Я. Вавженчук, самозахист ні в якому разі не повинен ототожнюватися із самоуправством чи самосудом [2]: наприклад, за даними

реєстру судових рішень (http://reyestr.court.gov.ua/), в 2017 році в Херсонській області працівник сокирою зарубав свого роботодавця за те, що той відмовився заплатити за виконану роботу (12 тис.грн.); аналогічний випадок трапився і в Київській області. Помститися роботодавцю вирішили і два водії маршрутного таксі, яких звільнили, не провівши розрахунок — вони викрали «Богдан» і їздили на ньому, заробляючи собі на життя, до поки їх не затримали; як результат: один отримав 5 років позбавлення волі, а другий — три роки умовно.

Зазначимо, що право на самозахист реалізується працівником самостійно, незалежно від інших працівників і передбачає самостійні активні дії з охорони своїх трудових прав, життя і здоров'я без звернення або поряд із зверненням до органів з розгляду індивідуальних трудових спорів або до органів з нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю [3, с. 132]. Таким чином, самозахист можливий при наявності грубого порушення трудових прав працівника і необхідності припинити це порушення і представляє собою відмову від виконання роботи з метою захисту індивідуальних трудових прав [4, с. 195]. Як правило, відмова виконувати роботу в порядку самозахисту триває до моменту відновлення порушених трудових прав працівника[1].

Чинне законодавство про працю України передбачає як *колективний* [5, ст. 2-1], так і *індивідуальний* [5, ст. 31, ч. 3 ст. 38, ч. 5 ст. 153, ст. 225, ст. 232] самозахист. Але здійснюючи самозахист своїх порушених прав (інтересів), працівник може стикнутися з певними незручностями.

Ми знаємо, що у разі грубого порушення трудових прав працівників на роботодавців чекає суттєва відповідальність у вигляді штрафу [5, ст. 265], але у зв'язку з ухваленим Верховною Радою України Законом «Про внесення змін до до Кодексу законів про працю України (щодо усунення норм, які порушують права та законні інтереси роботодавців України)» [6] ця так би мовити «відповідальність» дещо спрощена — наприклад:

---

[1] Грубим порушенням трудових прав роботодавцем наразі вважається, наприклад, допуск працівника до роботи без оформлення трудового договору, оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи в межах повного робочого часу, виплата заробітної плати без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків etc.

1. допуск працівника до роботи без оформлення трудового договору, оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків каратиметься штрафом у *десятикратному* (замість *тридцятикратного*) розмірі мінімальної заробітної плати за кожного працівника, щодо якого було скоєно порушення;

2. за недотримання мінімальних державних гарантій з оплати праці накладатиметься штраф у *двократному* (замість *десятикратного*) розмірі мінімальної заробітної плати;

3. за недотримання встановлених законом гарантій та пільг працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», - штраф у *чотирикратному* (замість *десятикратного*) розмірі мінімальної заробітної плати;

4. до юридичних осіб та ФОПів, які використовують найману працю та є платниками єдиного податку 1-3 групи, застосовується лише *попередження*, а у разі повторного вчинення порушення упродовж 2-х років з дня його виявлення вводиться штраф у *тридцятикратному* розмірі мінімальної заробітної плати;

5. порушення інших вимог законодавства про працю тягне за собою штраф виключно у розмірі *одної* мінімальної заробітної плати за кожне таке порушення.

Отже, за таких обставин вважаємо, що самозахист навряд чи буде доцільним і дієвим за умов, коли законні інтереси одних осіб полягають у порушенні прав інших осіб.

Щодо можливої доцільності самозахисту: з 01.01.2020 набув чинності Закон «Про внесення змін до закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції» [7], за яким *викривачем корупції* є фізична особа, яка за

наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання.

Відповідно до цього Закону викривачу(а) та його близьким особам не може бути: 1) відмовлено у прийнятті на роботу; 2) звільнено чи примушено до звільнення; 3) притягнуто до дисциплінарної відповідальності; 4) піддано з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова у призначенні на вищу посаду, зменшення заробітної плати тощо) або загрозі таких заходів впливу; 5) відмовлено в укладенні чи продовженні договору, трудового договору (контракту).

Також Законом передбачено, що у разі відсторонення викривача від виконання трудових обов'язків не з його вини оплата праці на період відсторонення здійснюється в розмірі середньої заробітної плати працівника за останній рік; а у разі звільнення з роботи у зв'язку з повідомленням викривач підлягає негайному поновленню на попередній роботі (посаді) з виплатою середнього заробітку за час вимушеного прогулу, але не більше як за один рік (ця норма також поширюється і на близьких осіб викривача).

У разі, якщо заява про поновлення викривача (або його близької особи) на роботі (посаді) розглядається більше одного року не з їхньої вини, їм виплачується середній заробіток за весь час вимушеного прогулу.

Отже, *якщо працівник*, трудові права та інтереси якого грубо порушуються його безпосереднім керівником або роботодавцем, або іншим співробітником установи, в якій він працює (тобто, не виконуються як норми статті 2-1 чинного Кодексу законів про працю України, так і норми статті 43,

45, 46, 48 Конституції України) *одночасно є і викривачем корупції* (або є близькою особою викривача корупції), то, здійснюючи самозахист, однозначно матиме позитивний результат на свою користь.

Але чи не виникне у такому разі конфлікт інтересів, адже згідно з чинною Конституцією України ми усі є рівними перед законом без жодних привілеїв чи обмежень [1, ст. 24]?

Список літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: //zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/paran4175#n4175

2. Вавженчук С.Я. Вимоги до способів самозахисту трудових прав. URL: http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/33254/%D1

3. Тихонюк О.В. Індивідуальний трудовий страйк чи самозахист? Науковий журнал «Юридичний бюлетень», № 9, 2019, с. 129-138. DOI https://doi.org/10.32850/2414-4207.2019-9.17

4. Тихонюк О.В. Індивідуальний трудовий страйк & самозахист: деякі проблемні аспекти. Збірник наукових праць «Науковий вісник публічного та приватного права», № 2, Т. 1, 2019, с. 193-199. DOI https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-1.31

5. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971. Відомості Верховної Ради України. - 1971. - (Додаток до № 50). - Ст. 21. URL: http: //zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08

6. Про внесення змін до до Кодексу законів про працю України (щодо усунення норм, які порушують права та законні інтереси роботодавців України): Закон України від 12.12.2019. URL: http: //w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=1233&ski=10

7. Про внесення змін до закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції: Закон України від 17.10.2019. Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 49. Ст. 2056 (із змінами). URL: http: //zakon.rada.gov.ua/laws/main/198-IX

Тематика: Інші професійні науки

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЇ «ТРАКТОРИСТ-МАШИНІСТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА»

Ткаченко Сергій Сергійович

Професійно-технічне училище № 26 м. Кременчука Полтавської області,

майстер виробничого навчання

Впровадження новітніх технологій і використання найновішої сільськогосподарської техніки – є запорукою успіху підприємств аграрної галузі в умовах жорсткої конкуренції сучасного глобального ринку.

Курс на оновлення машино-тракторного парку, який взяли провідні підприємства Полтавської області, вимагає серйозних зрушень в системі підготовки кваліфікованих робітників з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва». Аграрний сектор економіки вимагає таких фахівців-умільців, які володіють технікою, технологією, можуть налагодити або відрегулювати сільськогосподарську машину, знають, що впливає на економічну ефективність сільськогосподарської техніки та вирощування сільськогосподарських культур.

В сучасному вимогливому та швидкозмінному економічному середовищі рівень професійно-технічної освіти значною мірою залежить від результативності впровадження сучасних технологій навчання. Останнім часом досить широко застосовуються терміни "нестандартні форми організації уроків" або «інноваційні технології».

До поняття інноваційних (сучасних) технологій відноситься :

- індивідуальне (групове) навчання;
- контроль і оцінка навчальних досягнень учнів (через тести, завдання тощо);

- проблемне навчання;

- критичне мислення;

- економізація і екологізація освіти;

- застосування досягнень техніки (через "інтернет - системи", мультимедійні технології, екскурсії до сільськогосподарських підприємств та на сільськогосподарську виставку).

Сучасна система професійно-технічної освіти повинна не тільки розвивати інтелект учнів, їхню професійну майстерність, а й орієнтувати процес навчання на розвиток самостійності, творчості, інноваційного стилю мислення та діяльності. З цією метою в училищі облаштовано два навчальні класи, що розраховані на 15 і 30 місць. Дані класи обладнані необхідними меблями, є Інтернет, обладнання для проведення презентацій та ін. Важливу роль у підготовці майбутніх трактористів відіграє добре обладнаний полігон для відпрацювання та закріплення необхідних вмінь та навичок з практичного водіння.

Методика використанням комп’ютерних технологій під час вивчення предмету «Трактори» передбачає підготовку матеріалу в форматі Power Point у вигляді презентації, де матеріали подаються в наступній послідовності: тема уроку, план, список літератури з вказаними сторінками, ілюстративний матеріал у вигляді схем та фотографій сучасних тракторів і автомобілів, рисунків, графіків, а також мультимедійних фрагментів роботи складових частин тракторів і автомобілів з викладення матеріалу кожного питання плану уроку. Візуальне подання навчального матеріалу направлене на організацію навчання в режимі діалогу, у процесі якого відбувається взаємодія учнів між собою з метою спільного вирішення проблем, взаєморозуміння, розвитку особистісних якостей. Тобто, окрім рішення освітніх функцій, інтерактивні методи спрямовані на подолання труднощів у міжособистісних комунікаціях учнів. Вони також сприяють розвитку професійно значущих якостей майбутніх кваліфікованих робітників:

- критичного, аналітичного та технічного мислення,

- професійної самостійності,

- умінь творчого застосування знань у процесі виконання професійних обов'язків,

- уміння бачити проблеми й знаходити правильні технічні рішення в нестандартних ситуаціях тощо.

Для підвищення ефективності професійної спрямованості учнів щорічно зі своїми колегами організовую екскурсії на підприємства міста. Це підвищує інтерес учнів до професії в цілому. У них складається конкретне уявлення про техніку, яка вивчається, навчальний матеріал стає доступнішим і легшим для розуміння.

Інноваційні методи порівняно з традиційними формують не тільки базові знання та вміння з професії, а й забезпечують для майбутнього кваліфікованого робітника фундамент, з якого починається освоєння нового освітнього простору.

Застосування інноваційних форм організації практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сільського господарства не втрачає своєї актуальності тому, що сучасне сільське виробництво не тільки не знижує, а, навпаки, підвищує вимоги до рівня професійної компетентності випускників.

Нині мати диплом кваліфікованого робітника замало, треба вміти підтвердити його наявність грунтовно сформованими компетенціями, включаючи практичні вміння, навички і здатність їх реалізувати.

Наші випускники вдало використовують свої знання на практиці, після закінчення училища забезпечується першим робочим місцем, адже потреба в цих робітниках постійна, особливо у сільській місцевості.

І хоча нас попереду чекає нелегкий шлях вдосконалення навчального процесу, матеріалів і приладдя, ми переконані, що робимо правильні кроки для забезпечення високої ефективності роботи, конкурентоспроможності і стійкого розвитку училища.

Тематика: Інші професійні науки

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЯК РІЗНОВИД САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ КАМ'ЯНСЬКОГО МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

Ткаченко Дмитро Пилипович
кандидат медичних наук,
Кам'янський медичний коледж
Єгорова Катерина Ігорівна
викладач,
Кам'янський медичний коледж

На сучасному етапі розвитку системи вищої освіти науково-дослідницька діяльність студентів набуває все більшого значення і стає одним із компонентів професійної підготовки майбутнього фахівця. Адже формування фахівця передбачає гармонійне поєднання особистісних та професійних якостей, що є вимогою сучасного суспільства. При цьому ефективність професійної підготовки значною мірою визначається рівнем сформованості дослідницьких знань, умінь, розвитком особистісних якостей, накопиченням досвіду творчої дослідницької діяльності.

Серед усіх галузей професій сучасності - медицина вважається, однією з найпривабливіших і перспективних галузей, а також висуває найбільш високі вимоги до професійних знань та вмінь, як студентів так і випускників[1].

Сучасні реалії створюють передумови для модернізації системи підготовки фахівців. Традиційно цілі освіти визначалися набором знань, умінь, навичок, якими повинен володіти випускник. Сьогодні такий підхід виявився недостатнім. Введення цих понять у викладацьку практику є недостатнім і потребує зміни змісту і методів освіти, уточнення видів діяльності, якими

повинні оволодіти студенти закладу вищої освіти під час навчання і при вивченні окремих дисциплін.

Одним з концептуально важливих способів управління якістю підготовки випускників закладів вищої освіти в даний час є реалізація компетентнісного підходу до модернізації змісту професійної освіти. Компетентнісний підхід виявляється в оновленні змісту освіти, розглядається як узагальнена умова здатності майбутнього фахівця ефективно діяти за межами навчальних сюжетів і ситуацій, при цьому він ставить ряд серйозних проблем для вищої школи.

Реалізація компетентнісного підходу повинна передбачати широке використання в освітньому процесі активних та інтерактивних форм проведення занять: комп'ютерних симуляцій - інтерактивних лекцій, ділових і рольових ігор, розбору конкретних ситуацій - контекстне навчання і кейс-технології, психологічних та інших тренінгів в поєднанні з позааудиторною роботою. У науково-методичній літературі виділені традиційні характеристики компетенцій, серед яких панують, компетенції, що реалізують здатність самостійно навчатися протягом усього життя [2]

Метою нашого дослідження стало питання удосконалення теоретичних знань та практичних вмінь студентами Кам’янського медичного коледжу, шляхом виконання науково-дослідної роботи в період навчання.

За визначенням деяких авторів, науково-дослідна робота – це сукупність робіт, спрямованих на отримання нових знань та їх практичнее застосування при створенні нового виробу або технології.

Виконання науково-дослідної роботи вимагає досить високого рівня самосвідомості, самодисципліни та особистої відповідальності.

Науково-дослідна робота є самостійним практичним дослідженням з певної теми, відповідної дисциплін, під час якої студенти набувають практичних навичок роботи під час виконання певних маніпуляцій, а також опрацьовують навчальну та спеціальну літературу, медичну документацію, знайомляться з довідковими та архівними матеріалами.

Окрім цього вивчають законодавчу базу системи охорони здоров'я, опановують методи пошукової діяльності, обробки, узагальнення та аналізу інформації; отримують додаткові знання з дисципліни; вирішують практичні завдання на основі теоретичних знань; активізують самостійну роботу і творче мислення.

Студентами Кам’янського медичного коледжу спеціальності 223 Медсестринство Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти під керівництвом Ткаченка Д.П. було виконано науково-дослідну роботу, предметом вивчення якої був аналіз частоти виявлення збудників інфекцій репродуктивної системи від гінекологічно хворих жінок, експеримент тривав протягом 6 місяців. Під час виконання науково-дослідної роботи були застосовано та відпрацьовано такі практичні навички: збір анамнезу, забір матеріалу зі статевих шляхів жінки для бактеріологічного, бактеріоскопічного та цитологічного обстеження. Об'єктом дослідження були хворі жінки гінекологічного відділення. Дослідження проводились на базі Кам’янської міської лікарні №9. На наявність збудників запальних захворювань було обстежено 650 жінок за останні 6 місяців, серед них у 39 було виявлено інфекційних агентів.

У процесі обстеження жінок було виявлено низку патогенних мікроорганізмів, що спричинюють запалення статевих органів.

Рис. 1. Частота виявлення патогенних мікроорганізмів у гінекологічно хворих жінок

За результатами обстеження 650 жінок (рис. 1), у 39 (20%) були виділені збудники інфекцій, що передаються статевим шляхом і діагностовано відповідні інфекції – хламідіоз, трихомоніаз, вірус папіломи людини, гонорея, сифіліс (рис. 2).

Хламідіоз – це поширене інфекційне захворювання, яке відноситься до сексуально-трансмісивних хвороб. При проведенні обстеження захворювання було виявлено в 12 (31%) жінок. Ця інфекція призводить до ураження статевих шляхів і органів, викликаючи спочатку запалення слизових оболонок піхви, а вже потім може розповсюджуватись на маткові труби, де виникають формування рубцьової тканини і як наслідок безпліддя та позаматкова вагітність [3,4].

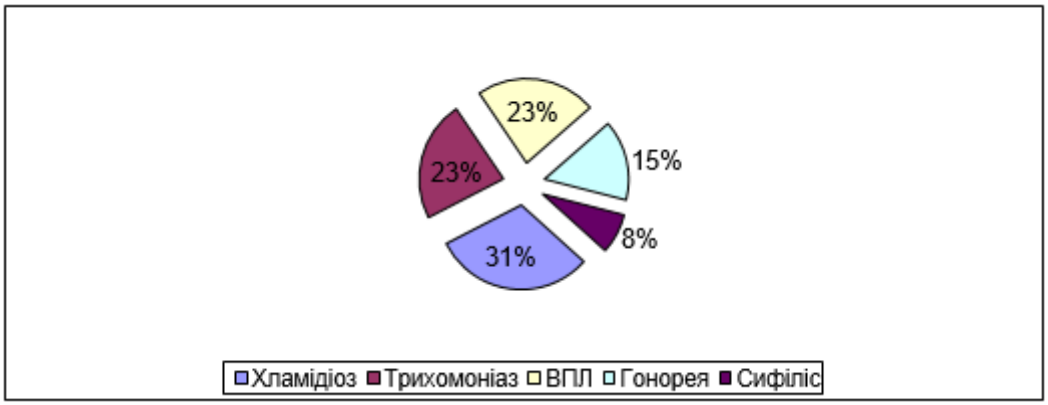

Рис. 2. Збудники інфекцій ,що передаються статевим шляхом

Трихомоніаз – паразитарна хвороба, що розвивається внаслідок проникнення збудника у нижні відділи статевих органів і сечівника. Це найпоширеніше захворювання з-поміж тих, що передаються при статевих відсинах, на даному етапі займає друге місце - 9 (23%) випадків серед обстежених жінок [3,4].

Під час проведення моніторингу виявлено за допомогою обстеження за Папаніколау 9 (23%) жінок з наявністю ВПЛ. Дослідження показує зміни в клітинах відповідні вірусній інфекції. Інфекція, викликана ВПЛ, виявляється гострими кондиломами на зовнішніх статевих органах і в піхві [3,4].

Проведення бактеріологічного методу обстеження жінок допомогло виявити 6 (15%) жінок інфікованих збудником гонореї. Діагностування збудника гонореї ускладнюється чутливістю до найменших температурних коливань навіть у 0,5º. Тому необхідно проводити забір аналізів з дотриманям всіх правил.

У процесі обстеження гінекологічно хворих жінок було виявлено 3 (8%) випадки з позитивною реакцією Вассермана. Результат обстеження вказує на наявність збудника сифілісу – блідої трепонеми. Захворювання, якщо його завчасно не виявити та не лікувати, викликає значні порушення функціонування всього організму і навіть його гибель.

Аналізуючи отримані результати науково-дослідної роботи, хотілося б акцентувати увагу на тому, що який би потужний прогрес у галузі медицини не відбувався б, все одно патогенні агенти існують та продовжують викликати запальні захворювання жіночих статевих органів, а це означає, що варто опрацьовувати не тільки методи діагностики, а й засоби профілактики.

Отже проведений аналіз студентами є потужною мотивацією для проведення профілактичної роботи серед жіночої частини населення, що може бути модернізованою формо самоосвіти та вдосконалення своїх знань та практичних вмінь.

Виконання науково-дослідної роботи формує образ фахівця, розкриває його ділові якості, дозволяє по-новому оцінити вибір майбутньої професії і розкрити свої нові особистісні якості, необхідні для науково - дослідницької діяльності. До таких можна віднести: цілеспрямованість, ініціативність, рішучість, стратегічне мислення, аналітичний і законодавчий підхід, вміння швидко вирішувати складні завдання і знаходити вихід із ситуації, що склалася

Таким чином, залучення студентів до науково-дослідної роботи сприяє не лише становленню їх як особистостей, але й формує соціальні навички, потребу у навчанні протягом життя.

Список літератури:

1. Закусилова Т.О. Технологія формування клінічного мислення студентів медичного коледжу спеціальності «Сестринська справа». – 2015. - №10 (25). – с. 141-144

2. Кудрявцева Е.Н. Современные подходы к проблеме формирования и использования моделей компетенций // Управленческое консультирование. – 2012. - № 1. – с. 166-167.

3. Люта В.А. Мікробіологія з технікою мікробіологічних досліджень, вірусологія та імунологія : підручник / В.А. Люта, О.В. Кононов. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 576 с.

4. Гінекологія: підручник / Кол. авторів; за ред. В.І. Грищенко, М.О. Щербина, Б.М. Венцківський та ін.; за ред. В.І. Грищенка, М.О. Щербини. – 2-ге вид. випр. – К.: ВСВ «Медицина», 2011. – 376 с. + 8 кольор. вкл.

Тематика: Економічні науки

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

Ткачук І.М.

к.е.н, доцент

Луцький національний технічний університет

Сьогодні ми живемо і функціонуємо в епоху цифрових технологій, а отже студенти постійно знайомляться з останніми тенденціями технологічних новацій. Основним аспектом у процесі навчання фахівців нового покоління стає проявлення гнучкості та знаходження нових шляхів підвищення якості навчання.

Життя вимагає інтенсифікації пошуку, експериментування, введення новітніх технологій, застосування нових засобів навчання. Навчальний процес

має бути трансформований у напрямі індивідуалізації освітньої взаємодії, навчання, формування творчого мислення і збільшення самостійної роботи студентів [1].

Формуючи професійні компетентності фахівців з обліку і оподаткування, особливу увагу варто приділити комунікативним навикам та вмінню: інтерпретувати дані та інформацію, генерувати нові ідеї, застосовувати новітні цифрові технології, визначати майбутні тенденції шляхом інноваційного мислення. Готуючи майбутніх бухгалтерів, варто зосередити їх увагу на вивчені цифрових технологій, досліджені аутсорсингу бухгалтерських послуг на глобальному рівні, знанні правил обліку, оподаткування та звітності на прикладі міжнародних корпорацій.

Як зауважує практик, головний бухгалтер Ольга Тужикова, покоління Z набагато краще орієнтується в питаннях фінансів і їх оптимізації. Вони дивляться на процеси свіжим поглядом: «Навіщо робити це руками? Можна випустити мобільний додаток – і спростити роботу чотирьом фінансистам» [2].

Тобто, викладач, який шукає нові способи взаємодії зі студентами, повинен бути інноваційним і досліджувати особливості використання технологій у професійній діяльності майбутнього фахівця. Зокрема, впровадження інформаційних технологій у навчальний процес потребує значних фінансових вкладень, які не завжди є доступними. Відповідно в даному випадку, акцент можна зробити на використані відео семінарів та тренінгів, безкоштовні онлайн-ресурси і цифрові інструменти, які можуть бути легко впроваджені в навчальному процесі.

Актуальною є думка Міргіязова М.М., що використання інформаційних технологій в навчальному процесі може активізувати пізнавальну, інтелектуальну і самостійну діяльність студентів. Інформаційні технології дозволяють істотно змінити форми і методи навчальної роботи [4].

Використання інформаційних технологій в освітньому процесі дозволяє студентам бути креативними. Завжди можна використати технологічні інструменти, такі як анімовані презентації та відео, завдяки яким є можливість

створення ряду цікавих завдань та конкурсів, нагода студентам проявити творчий підхід та бути залученими в навчальний процес.

Використання в освітній практиці технологій, пов'язаних з Інтернетом, як відмічено Хомишин І.Ю., дозволяє реалізувати принцип безперервної освіти – «навчання впродовж усього життя», перейти від догматичного заучування до діяльнісного та компетентного підходу – підготовки фахівців, здатних в умовах сучасного виробництва вирішувати наявні проблеми в нетривіальних умовах [3].

До того ж, одним з найбільш ефективних способів навчання є персоналізація навчального процесу відповідно до потреб кожного студента. А інформаційні технологічні досягнення дозволяють це зробити легкою та досяжною реальністю. Так, персоналізоване навчання поєднує в собі індивідуальне навчання з технологічними навиками, а також забезпечує формування знань та інтересів кожного студента. Кінцева мета полягає в створенні стимулюючого досвіду безперервного навчання для фахівців з обліку і оподаткування у майбутньому.

Невід'ємною частиною підготовки фахівців з обліку і оподаткування є заохочення командної роботи. Зокрема, за допомогою інформаційних технології є можливість створювати невеликі групи для роботи над проектом або завданням, як в аудиторії та і за межами університету. Командна робота також допоможе студентам бути активними, вміти аналізувати тематичні дослідження та обговорювати нові ідеї, сприятиме незалежному та критичному мисленню.

Розробка спільно з підприємствами та організаціями віртуального туру – прекрасна нагода закріпити теоретичні знання на практиці. Адже, віртуальна екскурсія на підприємство, яке розташоване в іншому населеному пункті або навіть країні, дозволить вивчити: його історію, структуру, особливості діяльності та виробничого процесу, правила ведення обліку та формування звітності, порядок оподаткування і т.д.

Результати дослідження свідчать, що сучасний світ наповнений новітніми інформаційними технологіями, а окрема їх частина стають потужним освітнім інструментом. Молоде покоління досить швидко входить у світ інноваційних технологій, а отже викладачам варто використовувати даний ресурс, як джерело внутрішньої мотивації.

Використання інформаційних технології у навчальному процесі збільшує можливість освоєння професійної діяльності, дозволяє формувати стратегічне мислення, стимулює рівень особистої активності студентів. Зокрема, аналіз даних, поява штучного інтелекту, блокчейну та хмарних технологій кардинально змінюють правила ведення бухгалтерського обліку, а отже впливають на процес підготовки фахівців з обліку і оподаткування.

Список літератури:

1. Мединець Наталія. Інноваційні технології в системі освіти України. URL: http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/28268 (дата звернення: 10.01.2020 р.).

2. Руденко Ханна. Ольга Тужикова: «Сегодня бухгалтера уже не воспринимают как помеху бизнесу». URL: https://l-a-b-a.com/blog/877-glavnyjj-bukhgalter-gameloft-rossija-o-tom-kak-razvivatsja-v-professii?utm_source=facebook&utm_medium=post&utm_campaign=tuzhikova_buh_629&utm_content=1_11_2019 (дата звернення: 10.01.2020 р.).

3. Хомишин І.Ю. Сучасні інформаційні технології в освіті. URL: http://aphd.ua/publication-157/ (дата звернення: 12.01.2020 р.).

4. Mirgiyazova M.M. Innovative technologies in teaching English. *Молодой ученый.* 2017. №25. С. 301-302. URL: https://moluch.ru/archive/159/44844/ (дата звернення: 11.01.2020 р.).

Тематика: Економічні науки

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКОГО СМІТТЄЗВАЛИЩА ТА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА НАСЛІДКІВ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ НА ПЕРСПЕКТИВУ

Томашівський Олег Зенонович
к.е.н., в.о. доцента
Філія ДВНЗ Ужгородського
національного університету у м. Львів
Екологічний коледж
Львівського національного
аграрного університету

Проблема з утилізацією промислових відходів стає дедалі гострішою в екологічному і соціальному аспектах нашого буття. Рівень забруднення шкідливими речовинами та важкими металами, як небезпечний екологічний чинник через можливість транслокації цих хімічних елементів у рослини і ґрунтові води та подальшу їх міграцію біологічним ланцюгом, стає дедалі некерованішим. На Львівському сміттєзвалищі мертвим вантажем роками лежать 8,4 млн тонн відходів, та з кожним роком ця цифра лише зростає, стічні води зі сміттєзвалища не проходять очищення, в них фіксують перевищення гранично допустимих норм шкідливих речовин у сотні й тисячі разів. Практики показує, що найпоширенішим методом вирішення проблем утилізації промислових та побутових відходів (ППВ) є вивезення їх на сміттєзвалища й полігони. Основну роль в організації таких звалищ відіграють миттєва економія засобів за їх експлуатації, простота й оманлива дешевизна. Ігнорування геоекологічних умов при цьому і нехтування вимогами з утилізації відходів призводять до того, що такі об’єкти стають джерелом інтенсивного екологічного навантаження на природне середовище [1-3].

У Львові звалище зроблено без жодних проектів, працівники КМП “Збиранка” самі мусять робити фільтраційні канали, визначати, куди краще складувати свіжі ППВ і як краще їх утилізувати. Відходи, наче живий організм, виділяють продукти своєї життєдіяльності. Це токсичні речовини, які атмосферними опадами змиваються під сміттєзвалище і там накопичуються. Згодом вони стікають у спеціальні відстійники. Власне кажучи, токсична вода має пройти повний цикл біологічного очищення, після чого її мають скидати в ріку Західний Буг. Мають, але зазвичай цього не роблять, і вода потрапляє на поля. У селах В. Грибовичі, Малехів, Збиранка та в м. Дубляни проводили лабораторні дослідження взірців грунту, відібраних у селах В. Грибовичі, М. Грибовичі та Малехів, виявлений підвищений вміст елементів важких металів: хрому, свинцю та нікелю, який перевищує ГДК в 1,2-2 рази відповідно. Поблизу звалища поза межами санітарно-захисної зони бере початок річка Малехівка. У пробах води, відібраних у витоку річки, виявлені елементи важких металів - свинцю і марганцю, концентрація яких перевищує ГДК і знижується в районі моста автотраси Львів-Жовква до концентрації 0,013 мг/дм - 0,78 мг/дм відповідно. Упродовж останніх п’яти років дослідження криничної води на вміст солей важких металів проводили у чотирьох населених пунктах. Крім усього, сміттєзвалище вимагає певної технології. Обов’язкове й сортування: на сміття, яке надходить на переробку, та на сміття, для якого це остання “станція”. Але усі ці заходи виконуються дуже повільно.

Світова практика показує, що на смітті можна отримати прибутки, і є чимало шляхів для цього. Насамперед гроші можна заробити за допомогою сміттє- переробного комбінату. Комбінат - це мегацентр, який стовідсотково переробляє нетоксичні побутові відходи. Окрім сортування на пластмасу, метал та картон, сміттєпереробка мала б переробляти також органічні відходи. Із таких відходів у світі роблять біогумус, яким підживлюють флору несільськогосподарського призначення - себто газони чи ліси. Те сміття, яке

зовсім нікуди не годиться, мали б спалювати і генерувати на електроенергію, яку згодом можна продавати населенню. У результаті сміття - повністю перероблене.

Щонайменше відомо про три інвестиційні проекти з облаштуванням сміттєзвалища. Один із них з відведенням біогазу вже готовий і чекає свого інвестора. Вартість проекту – 5 - 6 мільйонів гривень. Розробка та впровадження технологій і обладнання для збору та використання біогазу зі сміттєзвалищ може становити суттєвий внесок у вирішення проблеми отримання додаткових джерел енергії і, крім того, забезпечить охорону довкілля від забруднення.

Суть пропонованої технології - це контрольований збір біогазу через свердловини і колектор, який обладнаний на поверхні масиву звалища, з подальшою утилізацією газу. Відзначимо, що 1 м^3 біогазу є еквівалентним 0,5 л мазуту або 0,3 м^3 природного газу. Попередні підрахунки показали, що з Львівського сміттєзвалища можна вилучити близько 900 млн м^3 біогазу. Технологію було розроблено в ІГГГК НАН України та в науково-виробничій фірмі “СЕНС Ltd”, захищено авторськими свідоцтвами та патентами України.

Основні моменти, пов’язані з видобутком біогазу зі звалища:

- економічно доцільним є видобуток біогазу зі звалищ сміття обласних і районних центрів України;

- газ видобувається з використанням системи з’єднаних між собою свердловин, газ, що видобуватиметься зі звалища протягом 15-20 років, можна теоретично підрахувати. Економічно вигідним є використання біогазу поблизу місця видобутку;

- видобуток біогазу із звалищ є енергетичним та екологічним заходом.

Пропонується таке використання біогазу із звалищ ТПВ:

- спалювання газу в газових турбінах для отримання електроенергії;

- спалювання біогазу в котлах для теплопостачання;

- домішування біогазу в магістральні трубопроводи з метою економії природного газу;

- використання біогазу для різних потреб, т.ч. для автомобілів.

Для впровадження та подальшого поширення розробленої технології необхідно додатково провести такі види робіт:

- розробка конструкцій свердловин та устаткування, а також реагентів для збільшення виходу біогазу;

- випробування на полігоні технічних засобів, обладнання;

- розробка технологічного регламенту і видача вихідних даних для проектування технології вилучення і використання біогазу;

- розробка типових робочих проектів технологій використання біогазу за наведеними вище чотирма напрямами.

Втілення проекту дасть змогу отримати прибутку на 40 - 50 млн гривень. Австрійські інвестори також запропонували впорядкувати десять гектарів зараженої землі навколо сміттєзвалища в такий спосіб, аби нечистоти не потрапляли в грунт і не впливали на довкілля.

Висновки. Накопичення твердих побутових і промислових відходів на Львівському міському сміттєзвалищі є негативним чинником, який впливає на всі компоненти довкілля. Поданий у статті матеріал дає підстави зробити низку висновків:

- сміттєзвалище поблизу Львова є не облаштованим, суперечить відповідним українським нормативам, внаслідок чого забруднюються грунти, поверхневі та підземні води, атмосферне повітря.
- необхідно припинити сільськогосподарську діяльність у межах санітарно-захисної зони сміттєзвалища та на прилеглих забруднених територіях, необхідно провести рекультивацію території сміттєзвалища;
- провести роботи з впровадження технології вилучення біогазу, що призведе до часткового зменшення негативного впливу сміттєзвалища, а також дасть додаткове місцеве джерело енергії;
- налагодити (покращити) у м. Львові систему збирання, сортування сміття та переробки вторинної сировини.

Список літератури:

1. Снітинський В. В. Забруднення важкими металами дерново-підзолистих ґрунтів території, прилеглої до законсервованого Луцького звалища твердих побутових відходів / В. В. Снітинський, Н. А. Баб'як // Вісник Львівського державного аграрного університету : агрономія. - № 7. - 2003. - С. 3-5.

2. Шубов Л.Я. Обогащение твердых бытовых отходов / Л. Я. Шубов, В. Я. Ройзман, -М. 1987. -328с.

3. http: www.cci/glasnet/ru/mc/waste/lapin/MTM

4. http: www.cci/glasnet/ru/mc/waste/MUS/WTM/

5. http: ecoclubua.com/2010/09/u-lvovi-pryhovuyut-ekolohichnu-katastrofu/

Тематика: Сільськогосподарські науки

ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНОГО МЕТОДУ СПЕКТРАЛЬНОЇ ДІАГНОСТИКИ ГЕНОТИПІВ З ВИКОРИСТАННЯМ NDVI ІНДЕКСУ В СЕЛЕКЦІЇ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Топко Р.І.

аспірант

Ковалишина Г.М.

доктор с.-г. наук, професор кафедри селекції і генетики НУБіП

Вологдіна Г.Б.

кандидат с.-г. наук, ст. н. с. лабораторії селекції озимої пшениці

Гуменюк О.В.

кандидат с.-г. наук, завідуючий лабораторії селекції озимої пшениці

Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України

E-mail: galinavologdina27@gmail.com

Впровадження сучасних і удосконалення існуючих методів одержання та інтерпретації даних селекційних досліджень можуть значно пришвидшити процес створення нового генотипу. На сьогоднішній день використання безпілотних літаючих апаратів (БПЛА) у науково-дослідній діяльності та для потреб сільськогосподарського виробництва є актуальним. Цифрова візуалізація даних, одержаних у ході дистанційного зондування, набуває все більш вагомого значення. Адаптація існуючих моделей та створення власних, унікальних є важливим напрямом діяльності сучасних наукових установ.

Для визначення селекційної цінності дев'яти нових сортів та двох перспективних ліній пшениці озимої Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла було застосовано новий спектральний метод оцінки, що базувався на вимірюванні нормалізованого відносного індексу рослинності – Normalized Difference Vegetation Index (NDVI). Дослідження проводились у 2018, 2019 рр. на полях селекційної сівозміни інституту. За стандарт використовували сорт Подолянка. Селекційний матеріал сіявся в 4-х кратній повторності в два строки (25 вересня, 5 жовтня) по двох попередниках (горох і гірчиця). Спектральна діагностика осіннього кущення культури (розвиток пшениці на момент обліку варіював в межах 13–21 фази за ВВСН шкалою) була проведена 23 жовтня 2018 р., друга – на момент відновлення весняної вегетації культури, а саме 18 березня 2019 р. (21–29 фаза). За спектральною характеристикою реакції генотипу на умови перезимівлі можливо оцінити рівень морозо-зимостійкості, а також інтенсивність відновлення вегетації. У фазу молочної стиглості (73–77 за ВВСН шкалою) 14 червня 2019 р. була зроблена третя спектральна оцінка, що дає змогу диференціювати генотипи за тривалістю вегетаційного періоду, інтенсивністю фотосинтезу та накопичення сухих речовин і азоту. Одержані дані підтвердились проведеними фенологічними спостереженнями (візуальна оцінка) в польових умовах і лабораторними дослідженнями.

Спектральна діагностика, що базується на NDVI індексі, відображає комплексну реакцію генотипу на умови навколишнього середовища: ґрунтово-

кліматичні, фітосанітарний стан посівів, елементи технології (попередник, строки сівби).

Відомо, що NDVI індекс є показником кількості фотосинтетичної активної біомаси (вегетаційний індекс). Це один з найпоширеніших і використовуваних індексів для оцінки рослинного покриву. Оцінку за ним проводили в межах облікової частини ділянки кожного варіанту по кожній повторності.

Використання БПЛА (дрона) моделі Matrice 100 компанії Dji, з встановленою камерою Parrot Sequoia, дало можливість одержати інформацію по досліду в середньому за 10–12 хв. Така висока швидкість є необхідною для зниження впливу кута падіння сонячних променів, що дає можливість отримати ортофотоплан з гомогенним рівнем освітлення. Робоча висота польоту БПЛА становила 30 м над рівнем досліду в усіх трьох обліках. Під час створення ортофотоплану використовували 70 % перекриття знімків для більшої точності та кращої якості подальшого «зшивання» знімків. Для визначення індексу використовували програму Pix4Dmapper. Облік NDVI проводили за формулою (NIR – Red)/(NIR + Red), де NIR = 790 nm, а Red = 660 nm. Результати третього обліку в фазу молочної стиглості (73–77 за ВВСН шкалою) першого строку сівби по попереднику горох надані в таблиці 1.

Кореляція NDVI індексу, особливо на момент останніх строків вегетації культури, та врожайності підтверджена для багатьох культур. В результаті проведених досліджень було зафіксовано високі значення цього показника для сортів МІП Лада, МІП Ассоль, МІП Відзнака та ліній Лютесценс 60049 і Лютесценс 60107, які сформували вищу врожайність. Необхідно відмітити, що сорт Аврора миронівська (мінімальна врожайність по досліду) за тривалістю вегетаційного періоду відноситься до групи скоростиглих. Це пояснює відносно низькі спектральні показники для цього сорту в період достигання. Всі інші сорти перевищували за NDVI індексом стандарт Подолянка.

Таблиця 1

NDVI та урожайність сортів та перспективних ліній пшениці озимої, 2019 р.

Назва сорту, лінії	Red	Nir	NDVI index	Середня врожайність, т/га
МІП Ассоль.	0,15	0,26	0,29	8,32
Балада миронівська.	0,18	0,28	0,21	7,98
МІП Дніпрянка	0,15	0,25	0,26	8,25
Грація миронівська	0,17	0,25	0,21	8,11
МІП Лада	0,13	0,25	0,3	8,33
Аврора миронівська	0,12	0,19	0,22	6,59
Подолянка ст.	***0,16***	***0,24***	***0,2***	7,11
МІП Ювілейна	0,15	0,23	0,22	7,52
МІП Дарунок	0,15	0,25	0,25	7,98
МІП Відзнака	0,11	0,23	0,36	8,88
Лютесенс 60049	0,12	0,22	0,31	8,44
Лютесенс 60107	0,13	0,24	0,28	8,25

Отримані дані можна використовувати в селекційному процесі для всебічного вивчення та прогнозування рівня стійкості рослин до несприятливих абіо- та біотичних факторів, енергії росту на початкових етапах, тривалості вегетаційного періоду, врожайності. Спектральний метод оцінки, що базується на вимірюванні NDVI індексу, дозволить підвищити ефективність проведення обліків стану рослин пшениці озимої впродовж вегетації: скорочується час на огляд посівів у 5-6 разів і зниження залежності від погодних умов; збільшується кількість досліджуваних зразків та суттєво покращується якість одержаних результатів. Використання оперативного моніторингу стану рослин для фенотипізації високопродуктивних генотипів пшениці озимої є інноваційним методом в селекції різних культур.

Тематика: Сільськогосподарські науки

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНОФОНДУ ГРЕЧКИ В КОНТРАСТНИХ УМОВАХ ОТОЧУЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА

Тригуб О.В.

Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, учений секретар, trygub_oleg@ukr.net

Досягнення останніх десятиліть в селекції рослин (наприклад, застування біотехнологічних методів, трансгенних технологій, тощо) дали змогу вирішити низку питань пов'язаних із підвищенням врожайності культур, забезпечення їх стійкості до хімічних речовин, тощо. Але такий прогрес, у більшості випадків, торкався найбільш комерційних культур (кукурудза, ріпак, деякі зернові, технічні, овочеві культури, тощо) та й викликав питання щодо безпечності їх застосування у харчуванні та впливу на екологію. Сьогодні користувачами висуваються вимоги не лише забезпечення населення продуктами харчування, а й збереження здоров'я за їх вживання, безпечності користування предметами і матеріалами зробленими із модифікованих складників. Постійно зростає увага до традиційних культур, які зараз стали нішевими у виробництві.

Для України до таких культур останніми роками можна віднести гречку, яка вирощується на нашій території вже протягом багатьох століть, а українських селян часто називали гречкосіями. Гречка має неперевершені властивості і є незамінною за багатьох варіантів харчування (особливо дієтичного чи відновного), переробка – безвідходною з отриманням унікальних продуктів для хімічної, фармацевтичної та ін. промисловості. Статистика вказує, що в минулому 2019 році, площі під гречкою становили 69,3 тис. га, а зібраний врожай зерна – 85,1 тис. тон [1]. Потреба ж населення України в

цінному продукті харчування в 4-5 разів вища. Тобто без залучення експортного зерна чи крупи вирішити проблему не можливо. Причин значного зниження виробництва вітчизняної гречаної крупи останніми десятиліттями декілька, серед яких – низька врожайність культури і, як наслідок, незначна конкурентоздатність гречаного виробництва на ринку. Селекційні установи в своєму доробку мають унікальні сорти здатні забезпечити вимоги виробників, але значна нестабільність продуктивності гречаної рослини криється в її біології і досі не подолана.

Дещо змінити такий стан дозволяє дослідження широкого за еколого-географічним походженням сортового матеріалу Національної колекції гречки, яка нараховує на сьогодні понад 2,0 тис. зразків, серед яких селекційні сорти, місцеві форми, представники дикорослої флори з понад 25 країн світу [2]. Зберігається та вивчається колекція в двох установах України – НДІ круп'яних культур ім. Олени Алексеєвої Подільського АТУ та Устимівській дослідній станції рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН (Устимівській ДСР). Щорічно науковцями проводиться комплекс робіт по дослідженню зразків колекції гречки, серед яких опис морфологічних ознак, вивчення біологічних та технологічних властивостей рослин в контрастних умовах оточуючого середовища.

У 2017–2019 роках в розсаднику вивчення колекційного матеріалу гречки Устимівської ДСР проведено дослідження наборів колекційних зразків гречки звичайної (*Fagopyrum esculentum* Moench.) за напрямами: порівняльна оцінка зразків колекції селекції Устимівської ДСР за напрямком урожайності, скоростиглості, стійкості до абіотичних і біотичних чинників середовища; попереднє вивчення зразків колекції, що знаходяться в розсаднику розмноження для виділення найбільш цінного генофонду за ознаками продуктивності та абіотичної адаптивності, виявлення зразків з маркерними ознаками будови рослини та ін. Закладка кожного із дослідів проводилася за спеціальною схемою, що відповідає напрямку дослідження; ширина міжрядь 45 см, площа ділянок від 1,35 та 3,0 м^2. Застосовувалася загальноприйнята

технологія вирощування із використанням ручного та машинного посіву, догляду та збирання і обмолоту рослинного матеріалу. Зразки вивчалися в порівнянні зі сортами-стандартами Українка (індетермінантний сорт) та Софія (детермінантний сорт), сортами–еталонами з різним і стабільним рівнем прояву показника за основними господарськими характеристиками. Фенологічні спостереження та обліки, морфологічний опис, класифікацію за рівнем прояву господарсько-цінних ознак та біологічних властивостей проводили відповідно "Методических рекомендаций по изучению коллекционных образцов кукурузы, сорго и крупяных культур" [3], "Анализа структуры растения гречихи (Методические рекомендации)" [4], "Широкого уніфікованого класифікатора роду Гречки (*Fagopyrum* Mill.)" [5], "Классификатора рода *Fagopyrum* Mill." [6], "Descriptors for buckwheat (*Fagopyrum* spp.)" [7]. Метеорологічні умови, що склалися в період вегетації дозволили в повній мірі оцінити потенціал зразків за показниками продуктивності та якості зерна та адаптивні характеристики матеріалу.

До групи вивчення було включено зразки походженням із України (Полтавська, Київська, Рівненська, Чернігівська, Сумська та Хмельницька області), Російської Федерації (Курська область та Приморський край) та Китайської Народної Республіки. За біологічним статусом це сучасні вітчизняні та зарубіжні селекційні сорти, селекційні номери створені в Устимівській ДСР, місцеві сорти та форми, залучені в попередні роки до колекції станції в результаті експедиційних зборів по території України та Російської Федерації. Загалом вивчення проводилося за 16 ознаками рослини. За результатами вивчення із досліджуваного матеріалу виділено зразки, що вирізняються підвищеними параметрами урожайності, продуктивності рослини (кількості та маси зерна з рослини, продуктивності суцвіття), технологічних показників (крупноплідності, вирівняності та плівчастості), характеристик архітектоніки рослини (кількості, міжвузлів та гілок, висоти рослини, висоти прикріплення першої гілки і суцвіття, довжини нижнього міжвузля) та їх комплексом і поєднанням ознак:

– за урожайністю (понад 306,0 г/м^2) – селекційні сорти походженням: із Китаю – UKR008:01694 (сорт БайЧен), із Хмельницької області – UC0102214 (с. Володар), із Київської обл. – UC0102215 (с. Ольга), UC0102217 (с. Надійна); селекційний матеріал із Полтавської області – UC0100124, UC0100154, UC0100156, UC0100162 (с. Обмеженоростуча), UC0100168, UC0100305, UC0100976, UC0100998 та ін.; місцеві форми: із Приморського краю – UC0100253 та Курської області – UC0100743;

– за продуктивністю рослини (2,0–2,5 г/рослина) – сорти: із Китаю – UKR008:01694 (сорт БайЧен), із Хмельницької області – UC0102214 (с. Володар), із Київської обл. – UC0102215 (с. Ольга); селекційний матеріал із Полтавської області – UC0100124, UC0100154, UC0100156, UC0100344, UC0100424, UC0100427;

– за кількістю зерен на рослині (90–120 шт.) – сорти: із Хмельницької області – UC0102214 (с. Володар), із Київської обл. – UC0102215 (с. Ольга), UC0102217 (с. Надійна); селекційний матеріал із Полтавської області – UC0100124, UC0100154, UC0100156, UC0100162 (с. Обмеженоростуча), UC0100168, UC0100305, UC0100976, UC0100998 та ін.;

– за кількістю суцвіть на рослині (понад 35 шт.) – сорти: із Китаю – UKR008:01694 (сорт БайЧен), із Хмельницької області – UC0102214 (с. Володар), із Київської обл. – UC0102215 (с. Ольга), UC0102217 (с. Надійна); селекційний матеріал із Полтавської області – UC0100424, UC0100427, UC0100428, UC0100431, UC0100436, UC0100443, UC0100444, UC0100911; місцева форма із Приморського краю – UC0100253;

– за висотою рослини (до 100 см) – сорт із Київської обл. UC0102215 (с. Ольга), селекційний матеріал із Полтавської області – UC0100156, UC0100162, UC0100167, UC0100992, UC0100994, UC0100998, UC0101007, UC0101010, UC0101013, UC0101026, UC0101046, UC0100329, UC0100443;

– за скоростиглістю (до 67 діб) – селекційний матеріал із Полтавської області – UC0100156, UC0100162, UC0100167, UC0100992, UC0100994, UC0100998, UC0101007, UC0101010 та ін.;

– за крупністю зерна (28-32 г) – селекційний матеріал: із Полтавської області – UC0100153, UC0100156, із Сумської обл. – UC0102218, UC0102220; сорти: із Хмельницької обл. – UC0102214 (UKR, HML), із Київської обл. – UC0102217 (с. Надійна), UC0102216 (с. Рута) та інші.

Виділені зразки є джерелами цінних ознак, які в подальшому будуть описано за комплексом параметрів та передано для використання в селекційних програмах НДУ України. Найбільш цінні зразки передано для апробації та реєстрації як цінний генетичний ресурс до Національного центру ГРРУ (для отримання наукового пріоритету).

Список літератури:

1. Площі, валові збори та урожайність с.-г. культур за їх видами та по регіонах у 2019 році (попередні дані). URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/sg/pvzu/arch_pvxu.htm (дата звернення 03.02.2020)

2. Тригуб О.В., Бурдига В.М. Формування колекції світового генофонду гречки в Україні та напрямки її використання. Посібник українського хлібороба. Київ, 2015. №5. С.118-123.

3. Кротов А.С. Гречиха. Методические рекомендации по изучению коллекционных образцов кукурузы, сорго и крупяных культур. Л.: Издательство ВИР, 1968. С. 37-44.

4. Бочкарёва Л.П. Анализ структуры растения грачихи. Методические рекомендации/под ред. Алексеёвой Е.С. и Гончарука А.В. Черновцы, 1994. 45 с.

5. Тригуб О. В., Харченко Ю. В., Рябчун В. К., Григоращенко Л. В., Докукіна К. І. Широкий уніфікований класифікатор роду Гречки (Fagopyrum Mill.). Устимівка, 2013. 54 с.

6. Кротов А.С., Афанасьева Е. В., Авезджанов Р. М. Классификатор рода Fagopyrum Mill. Л.: РТП тип. ВИР, 1974. 16 с.

7. Descriptors for buckwheat (Fagopyrum spp.). Roma, Italy: IPGRI, 1994. 48 p.

Тематика: Інші професійні науки

(біологічні науки (прикладна екологія))

ІНТЕГРАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ – ЗАПОРУКА ЕКОЛОГІЧНО ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ НАШОЇ ДЕРЖАВИ

Троїцька О.О.

[*] Беренда Н.В.

[**] Ткаліч І.О.

Запорізький національний університет «Інженерний інститут»

к. біолог. н., с. н. с., доцент кафедри прикладної екології та охорони праці,

[*] к. тех. н., доц., доцент кафедри прикладної екології та охорони праці,

[**] асистент кафедри прикладної екології та охорони праці

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки наголошено: «Модернізація і розвиток освіти та науки повинні набути випереджального неперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються у світі й Україні». Загострення екологічної кризи вимагає суттєвих зрушень в системі освіти. Необхідність екологізації освіти підкреслюється в таких документах, як Концепція екологічної освіти України, Державна національна програма “Освіта” (Україна XXI ст.), Національна доктрина розвитку освіти України, Основні напрями державної політики в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Таким чином, на початку XXI століття в Україні створюється нова система вищої освіти, орієнтована на входження у світовий освітній простір.

Сенс подальшого вдосконалення процесу інтеграції екологічної та технічної освіти полягає в тому, щоб майбутні фахівці різних спеціальностей усвідомлювали пріоритетні загальнолюдські цінності, щоб вони знали про основні джерела порушення природної рівноваги. Екологізація вищої освіти в цілому та технічної, зокрема, має проходити в контексті екологічно

збалансованого сталого розвитку суспільства і держави.

Виділяються три рівні екологізації освіти: внутрідисциплінарна - інтеграція екологічних уявлень у рамках конкретної галузі науки; міждисциплінарна - формування спеціально-екологічних галузей; проблемна - інтеграція різних галузей сучасного наукового знання для вирішення локально-регіональної і глобальної екологічної проблеми. В процесі вдосконалення процесу інтеграції екологічної та технічної вищої освіти, необхідно діяти на всіх трьох рівнях. Виходячи з всього вищевикладеного, доцільно залучати наступні напрямки поглиблення процесу екологізації підготовки фахівців технічних спеціальностей:

1. Формування екологічної свідомості особистості. Шляхом формування на основі певних екологічних знань, сукупності норм, зразків поведінки та діяльності щодо природних об’єктів. Під формуванням екологічної свідомості розуміється системне особистісне уявлення, яке виступає нормативним регулятором гармонійної взаємодії людини з природою і виявляє себе в системності екологічних знань; ціннісному ставленні до природи, в основі якого лежить усвідомлення людства як частини біосфери; екологічно доцільному характері окремих дій людини в природі і природокористуванні загалом.

2. Проникнення екологічних уявлень у систему сучасних технічних дисциплін. Екологізацію навчального процесу технічних спеціалістів треба формувати не тільки як обов'язкове вивчення екологічних дисциплін та максимально можливе змістовне наповнення усіх інших дисциплін екологічними знаннями, а ще як важливий сенс і домінантну мету усього навчального процесу загалом. Необхідно концептуально змінити акцент: не "вбудовувати" екологічні знання у фахову технічну освіту, а внести відповідні корективи у модель підготовки технічних спеціалістів, котра виконує роль системотвірного чинника організації змісту і характеру навчального процесу.

3. Самостійне опанування майбутніми технічними спеціалістами, поряд з загально-професійними, необхідних обсягів екологічних знань. Навчати

самостійно набувати необхідні знання і застосовувати їх на практиці; самостійно критично мислити, уміти побачити виникаючі в реальній дійсності екологічні проблеми і шукати шляхи раціонального їх вирішення, використовуючи сучасні технології, грамотно працювати з інформацією тощо.

4. Неперервність і наскрізний характер процесу підготовки майбутніх фахівців технічних спеціальностей з формуванням екологічної свідомості. Це забезпечується широким спектром дисциплін екологічного циклу та відповідною організацією навчального процесу. Він передбачає раціональне, науково вивірене поєднання лекційних і практичних занять, а також лабораторних робіт з дисциплін екологічного спрямування. Крім того, змістом основної частини інших дисциплін передбачати в навчальній діяльності студентів широке використання екологічних знань і вмінь, їхнє застосування є також бажаним при виконанні курсових, бакалаврських і магістерських робіт та проектів.

5. Формування екологічної компетентності випускника як цілісної соціально-професійної властивості його особистості. Потрібно за допомогою експертів уточнити перелік і зміст професійних задач, відобразити вимогу формування екологічної компетентності як складової загальної соціально-професійної компетентності фахівця технічного профілю. За сучасних умов руйнівного антропогенного впливу на довкілля, кваліфікаційний підхід до визначення кінцевої мети підготовки технічних спеціалістів трансформується у компетентнісний, за якого кінцевим результатом навчання має бути компетентність як якість конкретної особистості, котра не лише знає, що і як потрібно робити, а й розуміє, чому саме так варто робити з огляду на можливі наслідки фахової діяльності і усвідомлення особистої відповідальності за ці наслідки.

Таким чином, екологічна компетентність технічного фахівця – це інтегральна соціально-професійна властивість, яка сприятиме підвищенню їх багатогранності та ефективнішому формуванню екологічно вмотивованих фахівців технічних спеціальностей.

Отже, активна екологічна позиція має стати мірилом практичних дій кожної людини у сфері професійної діяльності, певною запорукою порятунку довкілля і забезпечення екологічно збалансованого розвитку нашої держави та поступу людської цивілізації до сталого розвитку.

Тематика: Педагогічні науки

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Тунік Н.Ц.
викладач фізичного виховання
ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж ім.І.Я.Франка»
Житомирської обласної ради

Сучасний спосіб життя школярів і режим навчання, що встановився в сучасній школі, криє в собі загрозу фізичному існуванню й здоров'ю учнів. Гігієністи стверджують, що погіршення стану здоров'я є неминучою і фатальною платою за нехтування з боку школярів вимогами здорового способу життя як протягом навчального дня, так і в позашкільний час. З перших днів навчання у школі в учнів молодших класів на 50 % знижується рухова активність.

Дитині всидіти на одному місці тривалий час дуже важко, оскільки постійно напружені м'язи спини, шиї, терпнуть ноги і їх хочеться кудись простягти, погіршується кровообіг в органах тазу та живота, зростає напруження очей – усе це викликає утому.

У даний час можна стверджувати, що саме вчитель може зробити для здор'ов'я сучасного учня багато. Щоб допомогти дітям зберегти фізичне, психічне здоров'я, не потрібно організовувати нічого неймовірного. Їм

необхідні фізкультурні хвилинки, які дозволять відпочити і розслабитися, принести користь своєму організму.

Фізкультхвилинка - перевірений метод профілактики втоми і підвищення розумової працездатності на уроках. Проведення фізкультхвилинки під час уроку має і оздоровчу спрямованість: дають дітям велику радість, можливість відпочити, переключити увагу з одного виду діяльності на інший.

Фізкультхвилинка - це комплекс коротких за тривалістю від 2-3 до 5 хвилин фізичних вправ, спрямованих на збереження здоров'я учнів. Він має на меті підвищення працездатності учнів, зменшення розумової втоми, поліпшення сприйняття нової інформації.

Фізкультурні хвилинки потрібні для того, щоб підняти настрій учням, посилити крово- і лімфообмін застійних ділянок в організмі учнів початкових класів, зняти напругу м'язів, забезпечити короткотривалий активний відпочинок для школярів під час заняття [4].

Фізкультурні хвилинки організовуються в класі під час уроку. Найчастіше їх проводять на третьому і четвертому уроках за 10-20 хвилин до закінчення уроку. У першому класі фізкультхвилинки проводяться на кожному уроці, а в 2 і 3 класах – на двох-трьох уроках. Якщо в учнів 5-8 класів спостерігається підвищена втомлюваність, потрібно використовувати фізкультурні хвилинки. У разі необхідності фізкультурні хвилинки проводяться для учнів 9-11 класів.

Видатний педагог К.Д.Ушинський писав, що основний закон дитячої природи можна сформулювати так: дитина постійно прагне діяльності і стомлюється не від діяльності, а від її одноманітності та однобічності. Одним із засобів, що сприяє успішному навчанню учнів, він вважав короткочасні фізичні вправи під час уроку. «Не важко, здається, - писав К.Д. Ушинський, - примусити дітей в такт встати й сісти, повернутись туди й назад, піднести руки й опустити їх, вийти як слід з-за лав і знову сісти на них стрункo, спритно й без гомону, й штовхання…… Дайте дитині трохи порухатися, і вона знову подарує вам десять хвилин уваги, а десять хвилин жвавої уваги, якщо ви зуміли

їх використати, дадуть вам у результаті більш ніж цілий тиждень напівсонних занять» [6].

Зміст фізкультхвилинки будується за такою схемою:

- розгинання тулуба разом з рухами рук і дихальними вправами;
- вправи для рук (розгинання та порушування, піднімання і опускання верхніх кінцівок і т.п.);
- вправи для тулуба (нахили, повороти);
- вправи для ніг (присідання, вставання, піднімання і опускання).

Основні вимоги для проведення:

- вправи виконуються стоячи та сидячи;
- амплітуда невелика, щоби учні не заважали одне одному;
- слід обов′язково відчинити вікно;
- підбирають вправи координаційно нескладні, прості за технікою [1].

Фізкультхвилинки можна проводити з музичним супроводом, фізкультхвилинки у віршах, ігрові паузи, зорова гімнастика, емоційне розвантаження, чергування пози з урахуванням видів діяльності.

Фізкультурні хвилинки дають хороші результати тільки тоді, коли вони добре організовані й методично правильно проведені.

Наведемо приклад таких фізкультхвилинок.

Комплекс 1. «Віршований»

Шикування класу відбувається в колону по одному між рядами парт.

Щось не хочеться сидіти,
треба трохи відпочити:
руки вгору, руки вниз,
на сусіда подивись.
Руки вгору, руки в боки
І зроби чотири кроки.
Вище руки підніміть

Готуємось, друзі, до нової вправи:
Сплетені пальці за голову ставим.
Ось і готовий дружний наш клас:
Руки вгору підняти на «раз»,
«два» - опускаєм, видихаєм,
Наче той котик хребет вигинаєм [5].
Руки на пояс ставимо всі,

І спокійно опустіть.
Розведіть їх в сторони.
Плесніть, діти, кілька раз,
За роботу – все гаразд! [5].

Будем стрибати, мов горобці.
Скік вперед і скік назад,
крильця вниз всі опустили
і на місці походили [3].

У наш час мобільних телефонів, комп'ютерів, телевізорів тощо, велике навантаження припадає на очі: м′язи очей від нього слабнуть, що призводить до послаблення зору. Тому щодня рекомендуємо виконувати такий комплекс вправ для очей [2].

Комплекс 2. «Вправи для очей»

№	*Опис вправи*	*Кількість повторювань*
1.	Повільно підвести очі максимально вгору, опустити максимально вниз.	**10**
2.	Повільно відвести очі максимально вліво, потім максимально впра вправо.	**10**
3.	Кругові рухи очима за годинниковою стрілкою - 5 разів, проти годинникової стрілки - 5 разів.	**1**
4.	Міцно заплющити очі, потім відкрити їх і подивитися вперед.	**10**
5.	«Намалювати» очима діагоналі квадрата. Підвести очі максимально в лівий верхній кут, опустити по діагоналі в правий нижній кут - 5 разів. Те саме - з правого лівого кута - 5 ра разів.	**1**
6.	Подивитися на кінчик носа, потім – вперед.	**10**
7.	Вправа «Світлофор»: заплющувати поперемінно праве - ліве око.	**10**
8.	«Намалювати» очима квадрат - 5 разів за часовою стрілкою, 5 - пр проти часової.	**1**

Висновки

1.Фізкульхвилинки піднімають емоційний стан учнів: підвищується настрій, зростає бадьорість, краще засвоюється навчальний матеріал.

2.Під час фізкультвилинок в цікавій ігровій формі діти можуть відпочити, розслабити м′язи очей, рук, спини, пальців, що попередить виникнення таких захворювань, як сколіоз, вади зору й збереже їхнє здоров′я, а це і є одним із головних завдань школи.

Отже, кожний вчитель повинен під час проведення уроків вважати своїм обов'язком організовувати фізкультхвилинки як фізкультурно-оздоровчу форму впливу на зміцнення здоров′я учнів та підвищення працездатності у сучасній системі фізичного виховання.

Список літератури:

1. Ареф'єв В.Г., Єдинак Г.А. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту): Навчальний посібник для студентів навчальних закладів II-IV рівнів акредитації. - 3-є вид.перероб. і доп.- Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А, 2007. - С. 41.

2. Багач С.М. Фізкультхвилинка як спосіб підвищення працездатності учнів молодших класів. Фізичне виховання в рідній школі. № 1 (114), 2018. – С. 26.

3. Козуб О.В. Могорита А.І. Фізкультхвилинки та ігри в 1-4 класах. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 64 с.

4. Коробоненко Т.В. Роль фізкультхвилинок у збереженні здоров′я дітей на уроках української мови / Т.В. Коробоненко // Таврійський вісник освіти. – 2014. № 1 (45). – С. 220-226.

5. Леськів А.Д., Андрощук Н.В., Механошин С.О., Дзюбановський А.Б. Форми і засоби фізичного виховання молодших школярів. - Методичний посібник. - Тернопіль: 1997. – С. 37.

6. Ушинський К.Д. Твори. К., Радянська школа, 1954, т. 2, С. 57.

Тематика: Інші професійні науки (фармацевтичні)

КОЛИЧЕСТВЕННОЕ ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ СУММЫ АМИНОКИСЛОТ В ТРАВЕ АНИСА ОБЫКНОВЕННОГО

Умаров У.А.
Колесник С.В.
Алтухов А.А.
Колесник Ю.С.
Кафедра аналитической химии
Национальный фармацевтический университет, г. Харьков, Украина
s_kolesnik@nuph.edu.ua

Аминокислоты представляют собой простые органические соединения, содержащие одну или несколько аминогрупп, а также одну или несколько карбоксильных групп. Аминокислоты являются строительными блоками пептидов, белков и образуют множество полимеров. Известно 20 протеинобразующих аминокислот, все они, кроме глицина, являются оптически активными соединениями и существуют в виде L-энантиомеров.

Аминокислоты широко применяют для лечения заболеваний сердечно-сосудистой, нервной, выделительной, иммунной системы. В настоящее время, в медицинской практике широко применяются препараты, содержащие аминокислоты: инфезоль, аминоплазмаль, аминосоль 800 (для парентерального питания), кардонат (комплекс аминокислот и коферментных форм витаминов), «Лейцин» (иммунокорректор), «Тавамин» (гепатопротектор), «Триптофан» (антидепрессант).

Анис обыкновенный (*Pimpinella anisum* L.) является одним из самых известных лекарственных растений семейства Зонтичных (Umbelliferae), широко применяемым во всем мире. Культивируется в Египте, Сирии, Греции,

на Кипре и в Турции. На основе аниса обыкновенного разработаны такие препараты, как: Brady's-Magentropfen (применяется при расстройствах пищеварения), Blahungstee N (при нарушении пищеварения), Floradix Multipretten N (витамины), Витрум® бьюти плюс (витамины) и др.

Целью настоящего исследования стало количественное определение содержания суммы аминокислот в траве аниса обыкновенного методом прямой спектрофотометрии в пересчете на глутаминовую кислоту.

Материалы и методы исследования - трава аниса обыкновенного в разные фазы вегетации, заготовленная в 2019 году в ботаническом саду г. Ташкент и г. Харькове. 5,0000 г (точная навеска) растительного сырья, измельченного до размера частиц, проходящих сквозь сито с диаметром отверстий 2 мм, помещали в колбу вместимостью 100 мл, прибавляли 50 мл воды дистиллированной и нагревали с обратным холодильником на кипящей водяной бане в течение часа. Охлаждали, извлечение фильтровали через обеззоленный фильтр в мерную колбу вместимостью 100 мл. Объем доводили до метки водой, перемешивали (исследуемый раствор). Около 0,0500 г (точная навеска) кислоты глютаминовой помещали в мерную колбу вместимостью 100 мл, растворяли в 20-30 мл воды и доводили объем раствора водой до метки (РСО). 0,5 мл исследуемого раствора помещали в мерную колбу вместимостью 50 мл, прибавляли 1 мл 0,25% раствора натрия карбоната, 2 мл спиртового раствора нингидрина и нагревали 10 минут на кипящей водяной бане. После охлаждения раствора, доводили его объем водой до метки. Параллельно в мерную колбу вместимостью 50 мл помещали 2 мл раствора РСО кислоты глютаминовой и далее поступали, как указано выше. Оптическую плотность полученных растворов измеряли на спектрофотометре при длине волны 568 нм в кювете с толщиной слоя 10 мм. Содержание суммы аминокислот в сырье в % X, в пересчёте на кислоту глютаминовую рассчитывали по формуле:

$$X = \frac{D^{*} * M * 100 * 2 * 50 * 100}{D * m * 0{,}5 * 100 * 50 * (100 - w)}$$

где D* – оптическая плотность испытуемого раствора;

D – оптическая плотность РСО глютаминовой кислоты;

M – масса РСО глютаминовой кислоты, в г;

m – масса сырья, в г;

w – потеря массы при высушивании сырья, в %.

Таблица

Содержание суммы аминокислот в траве аниса обыкновенного

Содержание суммы аминокислот, мг/г		
ЛРС	г. Ташкент	г. Харьков
Трава в фазе до цветения	0,152±0,053	0,162±0,0066
Трава в фазе цветения	0,129±0,0062	0,198±0,0058
Трава в фазе восковой спелости	0,088±0,0044	0,095±0,0044
Трава в фазе плодоношения	0,069±0,0066	0,072±0,0057

Как видно из представленных данных, наибольшее содержание суммы аминокислот (0,198 мг/г) содержится в траве аниса обыкновенного в фазе цветения, наименьшее количество - в фазе плодоношения (0,069 мг/г).

Выводы. Проведено определение количественного содержания суммы аминокислот в траве аниса обыкновенного в разные фазы вегетации методом прямой спектрофотометрии в пересчете на глютаминовую кислоту. Наибольшее содержание суммы аминокислот установлено в траве аниса обыкновенного в фазе цветения. Данный вид сырья может быть использован для разработки на его основе новых лекарственных препаратов.

Тематика: Юридичні науки

ДО ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ГРУПОВОГО ПОРУШЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Усаткін Денис Геннадійович
аспірант кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Допит є досить характерною слідчою (розшуковою) дією для досліджуваної категорії проваджень. Адже групове порушення громадського порядку характеризується великою кількістю його учасників. У той же час, освідування надає змогу в подальшому кваліфікувати діяння відповідно до Кримінального кодексу України. Адже поряд з зазначеним складом кримінального правопорушення постійно поруч вчинення масових заворушень та групового хуліганства.

Говорячи про поняття допиту, зазначимо, що В. А. Журавель формулює його визначення як процесуальну дію, що являє собою регламентований кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування осіб, які беруть у ньому участь, спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини у справі [4, с. 252]. В свою чергу, О. В. Дулов зазначає, що це слідча і судова дія, що полягає в отриманні та фіксації показань про обставини, що мають значення по справі безпосередньо від допитуваної особи, якою є свідок, потерпілий, підозрюваний, і яка проводиться в суворій відповідності з кримінально-процесуальним законом [5, с. 306].

Загалом, допит – це найбільш поширений спосіб одержання доказів при розслідуванні групового порушення громадського порядку. Безумовно, необхідною передумовою допиту є підготовка до нього. Вона охоплює ряд

конкретних заходів: вивчення матеріалів справи; ознайомлення з даними про особу допитуваного; за необхідності – складання плану допиту. Найбільша складність при розслідуванні справ зазначеної категорії полягає в організації допитів в умовах необхідності збирання інформації про подію, очевидцями якої була значна кількість осіб, багато з яких могли бути її учасниками. Для того щоб слідчі працювали узгоджено і цілеспрямовано, а результати їх дій можна було аналізувати і використовувати, у кожному окремому випадку складаються спеціальні анкети, у яких надано перелік питань, за допомогою яких забезпечується отримання всіх необхідних відомостей [2, с. 20].

Найбільш повно та докладно організаційно-підготовчі заходи визначені наступним чином: 1) негайно провести допит, звести до мінімуму проміжок часу з моменту виникнення необхідності у допиті до його проведення; 2) правильно обрати спосіб виклику на допит, щоб виключити небажану огласку цього факту та вплив заінтересованих осіб; 3) визначити коло учасників допиту; 4) отримати повні відомості про особу допитуваного, використовувати дану інформацію для встановлення психологічного контакту із допитуваним та визначити тактику допиту; 5) створити обстановку, у якій допитуваний міг би зосередитися на змісті допиту, прибрати предмети, що спроможні відволікти його увагу, виключити присутність сторонніх осіб, телефонні розмови тощо; 6) письмово сформулювати найбільш важливі питання таким чином, щоб вони не мали навідний характер та були зрозумілі допитуваному; 7) вести допит у спокійній та упевненій манері, уникати грубощів, але водночас присікати розв’язну поведінку допитуваного; 8) уникати довготривалості допиту; 9) фіксувати відомості після завершення розповіді, щоб перерви у показаннях не завадили відтворенню подій; 10) використовувати науково-технічні засоби як додаткові засоби фіксації показань для більш повного відображення ходу й результатів допиту [6, с. 114-115].

Стосовно допиту свідків слід значити, що ними в провадженнях стосовно групового порушення громадського порядку можуть бути наступні категорії осіб:

– особи, яким стала відома інформація щодо підготовки та вчинення даного кримінального правопорушення;

– особи, які безпосередньо сприймали факт учинення групового порушення громадського порядку;

– працівники правоохоронних органів або інші особи, які затримали злочинця або вживали заходів щодо його встановлення та затримання.

Свідки з числа осіб, які брали участь у заходах по припиненню заворушень (працівники поліції, військовослужбовці, пожежні, працівники бригад швидкої допомоги та ін.) відповідають на питання: чи відомі їм активні учасники та організатори заворушень; про конкретні злочинні дії зазначених осіб, в тому числі – які злочинні дії скоєні стосовно свідка з боку натовпу (нанесення ударів кийками, кидання каміння, вчинення озброєного опору під час припинення заворушень тощо); у чому саме виражалися його дії по припиненню заворушень (знаходився серед основних сил поліції в момент стримування натовпу; затримував учасників заворушень, застосовував спецзасоби (які саме) і т. ін.); чи може впізнати когось із активних учасників або організаторів заворушень? [8, с. 119].

В переважній більшості випадків допит починається з вільної розповіді допитуваної особи. В той же час, найчастіше вільна розповідь, не дає вичерпної інформації. Адже особа може не надавати значення яким-небудь відомим йому обставинам, вважаючи їх неістотними для слідства, а тому не згадує про них. Іноді свідок не вміє точно сформулювати думку, забуває щось тощо. У цьому застосовують такий тактичний прийом, як допит у формі запитань [7, с. 31]. Тому після вільної розповіді починається постановка запитань. Для послідовної та правильної постановки запитань необхідно визначити предмет допиту.

Характер взаємодії у процесі допиту слідчого зі свідком залежить від поведінки останнього. Допит сумлінних свідків, як правило, не призводить до конфліктів. Тактичне завдання слідчого в процесі такого допиту, що набуває безконфліктного кооперативного характеру, полягає в тому, щоб підтримувати і розширювати психологічний контакт, допомагаючи свідкові у правильному

відтворенні сприйнятого і зафіксованого. До таких прийомів, зокрема, належать: а) постановка запитань, які сприяють виникненню асоціативних зв'язків, що допомагають пригадати; б) пред'явлення речових доказів; в) ознайомлення із фрагментами показань інших осіб для згадування та ін. У конфліктних ситуаціях тактичне завдання слідчого полягає у тому, щоб переконати допитуваного переглянути свою позицію, що не відповідає завданням правосуддя, відмовитися від наміру давати неправдиві показання [1, с. 52].

Стосовно допиту підозрюваного, слід зазначити, що незалежно від зайнятої ним на допиті позиції слідчому необхідно брати до уваги такі його властивості: 1) злочинний досвід у минулому; 2) досвід протидії розслідуванню – участь у розслідуванні, використання пасток зі здійснення протидії, їх результативність, реагування на застосування тактичних прийомів (їх комбінацій), методів, засобів розслідування; 3) інтелектуальні якості – знання кримінального, кримінального процесуального законодавства, прийомів, пасток протидії, уява, вміння швидко аналізувати ситуацію та робити висновки, давати об'єктивну оцінку становища, що склалося, приймати рішення; 4) морально-вольові якості – здатність на неправду, незважаючи на несприятливе положення, або відсутність такої здібності, оцінка своїх дій, наявність або відсутність схильності до каяття та відкритому визнанню своїх помилок, наполегливість у досягненні поставленої мети, упертість; 5) емоційні властивості – ступінь збудження (слабкий, сильний, середній), схильність до переживанням страху, напруженості, вміння керувати власним емоційним станом, рухливість емоційних переживань; 6) комунікативні якості – замкнутість, спроможність до легкого налагодження контактів або навпаки, вміння підтримувати спілкування на рівні власних інтересів, спроможності до викладення власних думок, маскування справжніх намірів [3, с. 64].

Підводячи підсумок зазначимо, що при розслідуванні групового порушення громадського порядку досить характерною слідчою (розшуковою) дією є допит. В провадженнях стосовно групового порушення громадського порядку можуть бути свідками наступні категорії осіб: а) особи, яким стала

відома інформація щодо підготовки та вчинення даного кримінального правопорушення; б) особи, які безпосередньо сприймали факт учинення групового порушення громадського порядку; в) працівники правоохоронних органів або інші особи, які затримали злочинця або вживали заходів щодо його встановлення та затримання.

Список літератури:

1. Єфімов М. М. Розслідування злочинів проти громадського порядку та моральності : навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.

2. Зверев Ю.А. Организация и отдельные тактические приемы допроса. Следственная практика. Вып. 145. Москва: Юрид. лит., 1985. С. 18-23.

3. Карагодин В.Н. Разработка и использование программ допроса // Теоретические и практические проблемы программирования процесса расследования преступлений: Межвуз. сб. науч. тр. Свердловск, 1989, 136 с.

4. Криміналістика : Підручник для студ. юрид. ВНЗ / Кол. авт. Глібко В. М., Дудніков А. Л., Журавель В. А. та ін. / За ред. В. Ю. Шепітька. К.: Видавничій Дім «Ін Юре», 2001. 452 с.

5. Криминалистика: учебное пособие / А.В. Дулов, Г.И. Грамович, А.В. Лапин и др.; Под ред. А.В. Дулов. Мн.: ИП «Экоперспектива», 1998. 415 с.

6. Криминалистическая методика расследования отдельных видов преступлений: Учеб. пособие в 2-х ч. Ч. 2 / Под ред. А.П. Резвана, М.В. Субботиной. М.: ИМЦ ГУК МВД России, 2002, 232 с.

7. Олійник О. Допит свідка і потерпілого // Віче:громадсько-політичне і теоретичне видання. 2009. №21. С. 30-33

8. Шалдирван П.В. Методика розслідування масових заворушень: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.09. Академія адвокатури України. Київ, 2005. 210 с.

Тематика: Психологічні науки

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Фартушна Юлія
1 МДСР
Стасюк Вероніка
3 ГСР
Науковий керівник: Фуштей О.
канд. пед. наук, ст. викл.
ВДПУ ім. М.Коцюбинського

Актуальність дослідження. Сучасні суспільно-політичні й соціально-економічні трансформації, орієнтація на інноваційний шлях розвитку нашої держави позначилися на зміні пріоритетів освітньої площини. Компетентнісний підхід в освіті поряд з розвитком фундаментальних знань, умінь і навичок у школярів вимагає формування важливих соціальних компетенцій, які стануть запорукою успішності адаптації підростаючого покоління в динамічній ситуації соціальної взаємодії, механізмом ефективної соціалізації особистості.

Очевидно, що такі значущі зміни мають розпочинатися з початкової ланки шкільної освіти. Молодші школярі мають оволодіти не лише сумою знань, необхідних і достатніх для цього ступеня освіти, навчитися писати, читати, рахувати, міркувати. У контексті сучасних пріоритетів початкова освіта має сприяти розвитку в них умінь вступати в комунікацію, соціальну взаємодію, аналізувати й засвоювати соціально значущу інформацію для розв'язання різних проблем, плідно співпрацювати з однолітками й дорослими, бути ефективними в сумісній діяльності, самореалізуватися тощо.

Нині не існує єдиного підходу до визначення поняття «соціальний інтелект», не сформована єдина наукова позиція щодо критеріїв, чинників,

технологій вивчення й формування цієї значущої якості особистості на різних етапах її життя. Однак, розуміючи наукову й практичну значущість проблеми розвитку соціального сфери особистості, чимало українських і російських (А.Богуш, О.Бодальов, Н.Гавриш, О.Кононко, О.Михайлова, О.Проценко, А.Савенков та ін.) і зарубіжних учених (Г.Айзенк, Д.Векслер, Дж.Гілфорд, Н.Кентор, Г.Олпорт, Р.Селман, Р.Стенберг, Е.Торндайк та ін.) присвятили їй власні наукові розвідки. Окремі аспекти, які стосуються визначення складових проблеми соціального інтелекту, вивчаються в контексті близьких за значенням понять: «комунікативна компетентність» (Г.Андрєєва, Н.Амінов, О.Коблянська, Л.Петровська та ін.), «соціальна обдарованість» (В.Сиск, С.Уіддет), «комунікативний потенціал» (В.Рижов, А.Реан, Д.Фельштейн та ін.), «соціальна компетентність» (В.Куніцина, Д.Люсін, О.Проценко та ін.).

Особливої актуальності проблема розвитку соціального інтелекту набуває в молодшому шкільному віці. Саме в цей віковий період найбільш інтенсивно розвиваються не тільки інтелектуальні здібності особистості, але і міжособистісна взаємодія, уявлення дитини про соціальну поведінку. Актуальність і можливість дослідження розвитку соціального інтелекту в молодшому шкільному віці визначається недостатньою вивченістю цієї проблеми в науковій літературі та безсумнівною її соціальною значущістю.

Мета статті – вивчити й теоретично обґрунтувати особливості сформованості й розвитку соціального інтелекту молодших школярів

Виклад основного матеріалу Сучасні дослідження дозволяють узагальнити визначення соціального інтелекту як комплексу психічних властивостей особистості, який дозволяє шляхом розумових операцій ефективно взаємодіяти з іншими людьми, забезпечує вірне трактування їхніх вчинків, вербальних і невербальних реакцій, здатність до усвідомлення і вирішення в розумовому плані різних завдань і проблем, що постають в реальних ситуаціях життєдіяльності. Соціальний інтелект визначається частиною загального інтелекту і передбачає здатність особистості здійснювати свою соціальну поведінку, взаємодіяти з іншими людьми. Результатом вияву соціального

інтелекту особистості є набуття нею соціальної компетентності [1; 6].

Отже, соціальний інтелект – це сфера суб'єкт-суб'єктного пізнання, заснованого на специфіці розумових процесів та соціального досвіду, здатності розуміти себе та інших, прогнозувати хід міжособистісних подій, можливість пізнання індивідом інших людей у соціальній комунікації.

Узагальнений погляд сучасних дослідників на визначення структури соціального інтелекту подано на створеній нами моделі на рис. 1.1.

На основі аналізу соціально-психологічної літератури ми виокремили такі складові структури соціального інтелекту молодших школярів (детально представлені в табл. 1.1): компоненти соціального інтелекту – когнітивний, поведінковий, регулятивний; показники соціального інтелекту – соціалізованість, соціальна адаптованість, соціальна компетентність; товариськість, відповідальність, організованість, самостійність; соціальна активність, самостійність, умотивованість, рефлексія, емоційна стійкість, соціально-перцептивна компетентність, самоактуалізація, самоповага.

Рис. 1.1. Модель соціального інтелекту молодших школярів.

Аналіз наукових досліджень, які розкривають теоретичні положення про психологічні особливості розвитку особистості молодших школярів, дозволив зробити висновок про те, що молодший шкільний вік – це важливий період для залучення дитини до суспільного життя в соціально значущій діяльності. На думку науковців, саме в цей період відбувається ряд вікових утворень,

необхідних для формування соціального інтелекту [1-5].

З приходом дитини до школи, як писав Д.Ельконін відбувається перебудова всієї системи відносин дитини з дійсністю. У школі, згідно Д.Ельконіна, виникає нова структура цих відносин. Система «дитина - дорослий» диференціюється: Система «дитина – вчитель» починає визначати ставлення дитини до батьків і ставлення дитини до дітей. Система «дитина – вчитель» стає центром життя дитини, від неї залежить сукупність всіх сприятливих для життя умов [1,с. 124].

У молодших школярів складається новий тип відносин з оточенням, засвоюються соціальні норми, втрачається орієнтація на дорослого і відбувається зближення з групою однолітків, де затребуваними виявляються навички конструктивної взаємодії; молодші школярі починають розуміти, що від їхньої поведінки залежить вирішення багатьох життєвих ситуацій, у тому числі і неоднозначних з точки зору соціальної взаємодії, а значить, вони починають оволодівати навичками конструктивної поведінки в проблемних ситуаціях.

Розвиток соціального інтелекту молодших школярів прямо пов’язаний зі зміною їхнього способу життя та розширенням кола спілкування. Найважливішим фактором розвитку соціального інтелекту в цей віковий період є вступ до школи та пов’язане із цим розширення сфери навчальної діяльності і міжособистісного спілкування. Головне місце в розвитку соціального інтелекту молодших школярів має навчальна діяльність. Цей вид діяльності для молодшого школяра є головним джерелом отримання уявлень про навколишній світ. Особливе значення для розвитку соціального інтелекту учнів має також гра, образотворча діяльність, конструювання, спілкування з дорослими й іншими дітьми, вивчення природних і соціальних явищ.

Соціальний інтелект молодших школярів формується в процесі спілкування. Потреба у спілкуванні задовольняється головним чином у провідній навчальній діяльності. У другому-третьому класі поведінка більшості молодших школярів стає соціально адаптованою. Встановлюються більш тісні контакти з однокласниками, з якими у спільній діяльності дитина засвоює

знання, бере участь у суспільному житті, грається, змагається, творчо розвивається. Соціальна взаємодія поступово починає підкріплюватися моральною оцінкою поведінки кожного з однокласників, формуються критерії й норми соціально схвалюваної поведінки, зокрема, й під впливом вчителя. Оцінка почуттів, визначення настрою своїх однокласників, розуміння мотивів їхніх вчинків сприяє створенню дружніх «малих» груп. У цих групах складаються свої норми поведінки, інтереси, досягаються соціальні потреби.

Усвідомленість власних взаємин з оточенням припускає аналіз своїх дій, учинків, тобто певний рівень розвитку рефлексії, яка є одним з найважливіших психічних новоутворень, що формуються в молодшого школяра в процесі навчальної діяльності. Рефлексивна складова поведінки учнів початкової школи сприяє розвитку ціннісної сфери, особистісних смислів, стає хорошою основою для самоосвіти та самовдосконалення, збагачує соціальну ситуацію розвитку, розширює сфери соціальних взаємин, підвищує ресурси соціального прогнозування та підкорення [2, с.34].

Загалом можна зазначити, що соціальний інтелект молодших школярів виконує пізнавально-оцінну, комунікативно-ціннісну та рефлексивно-корекційну функції. Пізнавально-оцінна функція реалізується у визначенні індивідуальних можливостей задля досягнення результатів діяльності, реальної допомоги оточенню, у визначенні змісту міжособистісної взаємодії з однолітками й дорослими. Завдяки цій функції забезпечується переробка інформації, яка необхідна для прогнозування результатів діяльності. Через комунікацію учні отримують достовірну інформацію про соціальне середовище і здійснюють зворотній зв’язок у вигляді ціннісних уявлень про нього. За рахунок ціннісного компоненту зазначеної функції формується ставлення до оточуючої дійсності та до того, що в ній відбувається. Рефлексивно-корекційна функція соціального інтелекту учнів початкових класів проявляється в усвідомленні того, як вони сприймаються іншими. Ця функція надає можливість корегувати взаємодію з соціальним середовищем і сприяє встановленню рівноваги між інтелектуальною та емоційною сферами

особистості. Зазначені функції соціального інтелекту молодших школярів є взаємообумовленими і взаємозалежними.

Висновок. Таким чином, формування особистості дітей відбувається в умовах взаємодії з освітнім середовищем, яке робить на них вплив, виховує. В процесі життя і діяльності в колективі відбувається перебудова всієї системи взаємин молодших школярів з дійсністю. Відбувається постійний взаємовплив учнів один на одного, під час якого формуються оцінка та самооцінка, погляди на події навколишнього життя, розвивається соціальна компетентність дітей.

Список літератури:

1. Бодалев А.А. Психология общения: Избранные психологические труды / М.: Московский психолого-социальный институт, Воронеж: МОДЭК, 2012. – 256 с.

2. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: Монографія / А.М.Богуш, Л.О.Вараниця, Н.В.Гавриш, І.П.Печенко; за заг.ред. Н.В.Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.

3. Мельник А.А. Віковий аспект вивчення соціального інтелекту дітей різного шкільного віку / Вісник Харківського національного університету. – 2013. - №1065. - С.144-146.

4. Ломага Н. Теоретичні аспекти проблеми розвитку соціального інтелекту молодших школярів / Наукові записки : Зб. мат. наук.-практ. конфер. викл. і студ. ІППМ. – Серія „Психологія”. – Вип. 7. – Вінниця: ВДПУ, 2016. – С.160-163.

5. Проценко О.В. Соціальна компетентність молодших школярів як наукова проблема / Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2014. – Вип. 35 (88). – С.451-457.

6. Руда Н.Л. Соціальний інтелект у структурі інтелекту / Проблеми сучасної психології. – 2013. – Випуск 21. – С.621-629.

Тематика: Економічні науки

ДО ПИТАННЯ КОНВЕРГЕНЦІЇ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ

Федонюк О.О.
НУБіП України,студент
e-mail: Kai.fedonyuk17@ukr.net
Чередніченко О.О.
НУБіП України, к.т.н., доцент
ID ORCID 0000 0001 8908 4113
e-mail: ya1971@ukr.net

Сучасне бізнес-середовище зазнає значних змін внаслідок стрімкого розвитку суспільства і потребує від працівників нових або вдосконалених умінь і навичок. Це має прямий вплив на підходи і вимоги до освіти та професіонального досвіду. Стає важливою і затребуваною *підготовка конкурентоздатних фахівців, які швидко та ефективно орієнтуються в умовах сучасних змін, вміють користуватися найсучаснішими інноваційними технологіями, а також створювати різні інновації.* Окрім того, всі підприємства зацікавлені у збільшенні обсягів виробництва і реалізації виготовленої продукції, розширенні її асортименту, покращенні якості, що й спонукає до поєднання зусиль бізнесу, освіти і науки у формуванні фахівця.

В результаті незначного приросту населення внаслідок низьких показників народжуваності і високих показників смертності, посилення еміграції, відбуваються втрати трудових ресурсів, що впливає на розвиток економіки України в цілому та галузей промисловості зокрема.

Найчисельнішою віковою групою серед працівників вітчизняних підприємств є особи віком 45-54 роки, які складають 26,4% загальної кількості працюючих. Питома вага працівників віком до 25 років становить 4,7%, віком 60 років і старше – понад 10%.

В Україні традиційно високий освітньо-кваліфікаційний потенціал працівників: 57,7% працівників мають вищу освіту, ще 21,5% – професійно-технічну і лише 4,5% мають рівень освіти нижче повної загальної середньої. Серед жінок питома вага осіб з вищою освітою складає 64,7%, у чоловіків - відповідно 49,7%.

Чисельність зайнятих працівників у виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів тривалий час зменшувалася. В 2011 р. в даній галузі працювало 462,3 тис. осіб, у 2018 р. – 278,6 тис. осіб, а в травні 2019 р. налічувалося 291 тис. осіб. Трудові ресурси галузей харчової промисловості складали приблизно 15,1% трудових ресурсів усієї промисловості і 22,4% трудових ресурсів переробної промисловості країни у 2018 р.; приблизно 15,7% трудових ресурсів усієї промисловості у червні 2019 року.

Кадрова політика підприємства завжди враховує, що час - це особливий і цінний невідновлюваний ресурс, який неможливо купити, взяти в кредит, покласти на зберігання. Тому необхідно заздалегідь потурбуватися про залучення робочої сили відповідної кваліфікації і в необхідній кількості, особливо, якщо для своєчасного виконання робіт постійних працівників недостатньо. Для цього все більш актуальною стає співпраця роботодавців із навчальними закладами різного ступеня для формування необхідного фахівця й мінімізації розбіжностей навчального і виробничого процесів через специфіку галузі харчового виробництва. Адже при недовикористанні робочої сили відбувається зниження рівня оплати праці постійних працівників, що і є одним з основних чинників плинності кадрів на підприємстві. Також це є причиною недоодержання підприємством значних обсягів продукції, що відбивається на результативних показниках діяльності [1].

На жаль, кваліфікація випускників ВУЗів не завжди задовольняє потреби роботодавців. Часто абітурієнти вибирають освітні програми, які не завжди співпадають із бажаною професією та потребами національної економіки в перспективі. Наявний дисбаланс на ринку праці України може скоригувати конструктивний діалог і співпраця вищої освіти та бізнес-середовища.

Досягненню мети діяльності підприємства служать бізнес-процеси, які в тій чи іншій мірі обслуговуються персоналом. Саме тому, підвищення ефективності праці персоналу підприємства є одним із найважливіших питань організації виробництва, що дуже тісно пов´язане з освітніми навиками.

З метою конвергенції освіти і бізнес-середовища, підвищення якості навчального процесу, проходження практичних занять, виробничих і навчальних практик, здійснення наукових досліджень і майбутнього працевлаштування студентів у НУБіП України постійно розширюють партнерські зв´язки з підприємствами, які працюють у різних сферах економіки країни. Зокрема, такими як: ТОВ «Комплекс Агромарс», ПрАт «Вімм-Білль-Данн Україна», ПАТ «Миронівський хлібопродукт», гіпермаркет «АШАН», мережа «Сільпо», компанії Байєр та Кернел тощо. Окрім того, діє новітня магістерська програма «Агрокебети» з підготовки фахівців широкого профілю, які розумітимуться на основах агротехнологій, орієнтуватимуться в інструментах менеджменту, управлінні бізнес-процесами, а також здобудуть навички для особистої результативності [2]. Для цього запроваджується пряме спілкування, особиста допомога і кураторство визнаного професіонала різних сфер бізнесу; 6 місяців практики безпосередньо в компанії роботодавця з можливістю подальшого працевлаштування тощо.

Тому, партнерство між бізнесом і ВНЗ та розвиток підприємництва відіграє в цьому питанні велику роль: для формування студентами своїх цілей, для бачення майбутньої професії, чи правильно вони взагалі обрали свій шлях.

Список літератури:

1. Рогач С.М., Чередніченко О.О. Економіка підприємств харчової промисловості: Навчальний посібник. К. «ЦП «КОМПРИНТ». - 2020. - 434 с.

2. Агрокебети - новітня магістерська програма. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://agrokebety.com/

Тематика: Державне управління

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВЗАЄМОВІДНОСИН СУСПІЛЬСТВА І ПОЛІЦІЇ

Федорова А.М.
аспірант кафедри публічного управління
та менеджменту інноваційної діяльності
ННІ післядипломної освіти
Національного університету біоресурсів
та природокористування України

Сучасна держава гостро потребує науково розробленої концепції забезпечення громадської безпеки Української поліції в світлі нової моделі взаємин громадян і поліції – партнерства.

Для розуміння особливостей існуючої системи забезпечення громадської безпеки в Україні, впровадження нових інноваційних технологій забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави необхідно дослідження відповідної діяльності поліції через призму нормативних приписів адміністративного права. Вивчення існуючих тенденцій, суперечностей суспільного розвитку, загроз громадській безпеці, визначення теоретичного поняття громадської безпеки, відбір організаційно-правових форм і методів діяльності поліції у сфері забезпечення громадської безпеки дозволять розробити стратегію вдосконалення системи забезпечення безпеки особи, суспільства і держави на тривалий період, своєчасно вносити зміни в законодавство відповідно з виникаючими або зникаючими погрозами, зрозуміти характер соціальної трансформації українського суспільства.

Якщо звернутися до досвіду взаємодії поліції і суспільства за кордоном, то певне значення мають рекомендації Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) щодо реалізації концепції та стратегії ефективної оцінки роботи поліції. Вони включають в себе:

- загальні критерії оцінки процесів реалізації поліцейської діяльності за місцем проживання населення (доречність, ефективність і дієвість, вплив і стійкість);

- проведення опитувань громадської думки та інтерв'ювання цільових груп з питання ефективності роботи поліції та ситуації з безпекою в житлових районах та заходами її забезпечення;

- складання звітів про внутрішній і громадський контроль над поліцейською діяльністю;

- аналіз повідомлень у засобах масової інформації;

- ведення записів про спільні дії поліції і суспільства;

- аналіз життєздатності офіційних і неформальних громадських форумів і т. д.

Ці якісні критерії повинні доповнюватися кількісними показниками рівня розкриття злочинів, статистики злочинів.

Суспільство має бути поінформоване про результати оцінки, причому слід надати можливість для роздумів і відзначення успіхів, досягнутих у процесі вирішення проблем. Все це сприяє залученості населення в співпрацю і зміцненню партнерства між поліцією і суспільством.

Концепція роботи поліції з населенням виникла в якості найважливішого оперативного доповнення традиційного стилю поліцейської діяльності. Даний підхід характеризується і більш глибоким залученням в поліцейську діяльність інших відомств і суспільства з метою забезпечення більш ефективної і дієвої боротьби зі злочинністю і зміцнення відносин між поліцією і місцевим населенням.

На сьогоднішній момент часу домінуючою ідеологією правоохоронних органів зарубіжних країн у відносинах з суспільством є так звана концепція комунально-орієнтованої діяльності поліції. Термін community policing трактується як визнання і схвалення ролі суспільства в наданні впливу на філософію управлінської діяльності поліції [4, с. 34].

Основний критерій соціальної ефективності роботи поліції, коли громадяни сприймають поліцію як «свою», знаходить все більш широке

застосування в оцінці її роботи. Визначення вигляду співробітника поліції як друга і помічника, а її професійної діяльності як служіння суспільству – головне в побудові відносин між поліцією і населенням, а основний критерій оцінки її діяльності – громадська думка.

Ставлення з суспільством ґрунтується на врахуванні інтересів людей; поліцейський повинен діяти і чинити так, щоб служити інтересам всіх членів суспільства – батьків і їх дітей, обивателя, скаржника або злочинця. Саме це центральне положення поводження з людьми є основою сучасного методу ставлення до суспільства, методу, який вимагає перевороту в поліцейському мисленні; це нове соціальне поняття, коли кожен поліцейський повинен прагнути досягти успіху у вирішенні проблем, пов'язаних з людьми. Поліції необхідно визнати свою соціальну відповідальність, якщо вона хоче, щоб відносини з суспільством мали ефективні результати.

За кордоном поліція давно спирається на підтримку суспільства. Це необхідно для отримання інформації, а також для запобігання і розслідування злочинів. Разом з тим ця взаємодія з суспільством підвищує і довіру населення до поліції. Громадяни знають, що від них залежить забезпечення власної безпеки. За рахунок такого партнерства між громадянами і поліцією, як записано в рекомендації старшого поліцейського радника при Генеральному секретарі ОБСЄ, громадяни починають відчувати за собою частину відповідальності за підтримку належної якості життя і вирішення соціальних проблем у своєму районі [2, с. 19].

Аудит органів внутрішніх справ є традиційним інструментом контролю цивільної влади за додержанням законів з боку поліції та адміністрації в зарубіжних країнах. Крім адміністративного контролю (в материковій Європі) аудит відіграє все більш важливу роль при консультуванні міністрів внутрішніх справ, при управлінні та оцінці результатів діяльності поліції, а також в оцінці державної внутрішньої політики в цілому.

Ще одна тенденція спостерігається в англо-саксонських країнах, де аудит грає роль «сторожового пса» громадськості. Прозорість сучасних державних

адміністрацій, і поліції в їх числі, полягає в тому, що вони зобов'язані діяти відкрито під громадським контролем і не відступати від цього правила. Аудиторські звіти є відкритими (з невеликим винятком) і доступними для громадськості через веб-сайти аудиторських агентств. Аудиторські звіти включають базові оцінки кожної з місцевих поліцейських станцій і містять інформацію про кращі відгуки про поліцію, вартість поліцейських послуг, розміри посадових окладів, бонуси, розміри і види страховки для офіцерів поліції, про відповідність поліцейських звітів реальної ситуації з виділенням бюджетних коштів і т. п. Система аудиторських звітів була введена у Великобританії 15 років тому, у Франції – з 2006 р. відповідно до Закону Про Національну поліцію 1966 р. При цьому британська система управління аудиту та контролю над поліцією не має собі рівних серед поліцейських служб у всьому світі, за винятком, можливо, Австралії [1, с. 56].

Сьогодні спостерігається підвищення ролі соціальних мереж в Інтернеті. Однак малодослідженою стороною роботи сучасної поліції в країнах Європи є робота поліцейських структур в соціальних мережах Інтернету. Соціальні системи інформації стали частиною повсякденного життя. Тому даний соціальний розвиток не може бути проігноровано поліцейськими силами, які тепер зобов'язані слідувати за громадянами в інтернет-мережах.

Поліцейські сили в Україні прагнуть перебувати в курсі подібних подій. При цьому офіцери поліції можуть використовувати, наприклад, Twitter або Facebook без обмежень і в значній мірі на користь поліції.

Співробітники поліції мають справу з різноманітністю соціальних засобів інформації і при цьому використовують для їх відбору модульний підхід. Він дозволяє постійно бути в курсі змін, коли деякі мережі, які не є популярними сьогодні, завтра можуть придбати надзвичайну популярність серед широких верств користувачів Інтернету.

Деякі національні поліцейські сили, в тому числі і в Україні, залучають кошти соціальної інформації централізовано. У цьому випадку використовується власний поліцейський веб-сайт як центр збору і одночасно як

архів для всієї важливої інформації, що надходить із соціальних мереж. Це зручно, оскільки зміст інформації залишається під повним контролем і ним можна управляти в інтересах поліції. Але і в такому випадку користувачі, які є одночасно джерелами важливої інформації, користуються довірою поліцейських сил.

Поліцейські країн Євросоюзу справедливо вважають, що використання інтернет-простору збільшує прозорість правоохоронної діяльності і позитивно впливає на її суспільне сприйняття, що в сукупності покращує відносини поліції з населенням [3].

Українська поліція накопичила великий досвід роботи з загально кримінальною злочинністю, не менший, ніж поліція країн ЄС. Крім того, в професійній діяльності співробітники органів внутрішніх справ України завжди перебували на службі суспільства. Однак в даний час формується нова модель взаємин громадян і поліції, заснована на партнерстві. В Україні з боку держави і органів внутрішніх справ ведеться чітке роз'яснення реформи про перетворення поліції для суспільства. Однією з найважливіших форм зв'язку поліції і громадян зараз стали соціальні засоби інформації, такі як Facebook, Twitter. Досвід поліцейських зарубіжних країн повинен активніше впроваджуватися і посилювати взаємодію поліції і суспільства в нашій країні.

Список літератури:

1. Киселев А.К. Общественность и полиция в Ев- ропе: опыт последнего десятилетия // Администра- тивное право и процесс. 2012. № 11. С. 54–58.

2. Наилучшая практика построения партнерства между полицией и обществом, составлено Старшим полицейским советником при Генеральном секретаре ОБСЕ. Гаага, 2006. С. 19–20.

3. EUCPN. URL: http://www.eucpn.org/work.

4. Seagrave J. What's in a World? Community Polic- ing Britain, USA and Canada. The Police Journal, Great Britain, 1996. January. P. 30–40.

Тематика: Педагогічні науки

ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Фісенко Тамара Миколаївна

Професійно-технічне училище №26 м. Кременчука Полтавської області,

викладач української мови і літератури

В умовах соціально-економічних реформ, безперервного оновлення й розвитку системи освіти під впливом науково-технологічного й гуманітарного прогресу, конкуренції на ринку праці й освітніх послуг інновації стають важливим елементом діяльності навчальних закладів, необхідною умовою успіху у навчанні та підготовці кадрів. Впровадження нових педагогічних технологій на уроках української літератури є важливим фактором ефективності навчально-виховного процесу у навчальних закладах, що і обумовило вибір дослідження.

Дана тема є широко висвітленою у сучасній педагогічній та методичній літературі. Розвиток закладів освіти інноваційного типу, які повинні відповідати вимогам сьогодення, зумовлюють пошук нових організаційних форм навчання і виховання, оновлення змісту навчально-виховного процесу. Саме тому обрана тема є актуальною.

Поняття «педагогічна технологія» у психолого - педагогічній літературі трактується у різних аспектах. Так, М.М.Фіцула у навчальному посібнику «Педагогіка вищої школи» розрізняє такі сучасні технології навчання: «диференційоване навчання, проблемне навчання, ігрові технології, особистісно зорієнтоване навчання" [1, 171].

Педагогічна технологія І.П. Волкова – це колективна співтворчість учителя та учнів як умова успішного навчання дитини та засіб її творчого розвитку. У основі педагогічної технології, розробленої І.П. Волковим, –

положення про те, що в системі особистих інтересів дитини треба знайти найбільш значущі, тобто «ядро», навколо якого можна починати роботу з формування в учнів позитивної мотивації процесу навчання. Педагог вважає, що інтерес до якогось виду діяльності є в кожної дитини, і наголошує: творчі завдання повинні мати особливий характер.

І. М. Дичківська ілюструє наступні види: інтеграційні технології (інтеграція різнорівневих знань, структурно-логічні (діагностика та оцінка результатів), ігрові технології та інші [2, 39-40].

Сила педагогічної творчості Є.М. Ільїна полягає в тому, що всі відомі методичні прийоми використовуються ним не інтуїтивно, а саме на основі усвідомлення суті і психологічних особливостей діяльності вчителя літератури. Він упроваджує такі методи та прийоми організації пізнавальної активності учнів, як «проблемні питання», коментарі до ілюстрацій, рольові ігри, складання плану, сюжету, дискусії тощо.

С.М. Лисенкова виходить із положення, що будь - який вид діяльності, який пропонується дитині, повинен містити елементи творчості. На її думку, таким двигуном можуть стати різні заходи позакласної виховної роботи, зокрема гуртки, конкурси, олімпіади, змагання тощо. Виховання успіхом – це провідний принцип педагогічної системи С.М. Лисенкової. Успіх чи то в роботі, чи то в навчанні завжди приносить радість, задоволення, спонукає до подальших досягнень.

С.П.Новіков пропонує використовувати інформаційні технології навчання. На його думку, вони допоможуть розвивати навички самостійної пізнавальної діяльності.

На думку В. Беспалько, відтворюваність і ефективність будь-якої технології залежить від її системності й структурованості, і в цьому сенсі норми проектування технології виступають визначальним чинником стосовно її ознак [4].

Іншої думки Г.Селевко. Він пропонує перелік якостей технології й вводить такі критерії технологічності: концептуальність, системність,

керованість, ефективність, відтворюваність [5].

Як бачимо, у сучасній дидактиці представлені найрізноманітніші технології, бо кожен автор і виконавець пропагують щось своє, індивідуальне.

З огляду цього, можна сказати, що педагогічна технологія – це система методів, прийомів, засобів і форм організації навчально-виробничого та виховного процесу, об'єднаних єдиною концептуальною ідеєю, метою і завданнями, що забезпечує задану сукупність умов для навчання, виховання, розвитку і набуття досвіду учнями, і гарантоване одержання заздалегідь визначеного позитивного результату.

Таким чином, аналіз психолого-педагогічної літератури, її осмислення дозволяють нам запропонувати наступний підхід до визначення нових педагогічних технологій. Нові педагогічні технології – це діяльність, яка породжує щось нове, раніше не відоме на основі осмислення вже нагромадженого досвіду та формування нових комбінацій знань, умінь, навичок.

Нові педагогічні технології – це спеціальний напрямків педагогічної науки покликаний забезпечити досягнення певних завдань, підвищувати ефективність навчально-виховного рівня, гарантувати його високий рівень. Організація різних видів педагогічної діяльності передбачає використання варіативних технологій на рівні творчості та майстерності. У сучасній дидактиці представлені найрізноманітніші технології, бо кожен автор і виконавець приносять в педагогічний процес щось своє індивідуальне. Але не забуваємо, що успіх чи то в роботі, чи то в навчанні завжди приносить радість, задоволення, спонукає до подальших досягнень. Наступні дослідження будуть спрямовані на опрацювання практичних основ впровадження педагогічних технологій на уроках української літератури.

Зважаючи на зазначені вище сучасні підходи до навчання, можемо стверджувати, що у змісті та організації навчального процесу встановлені принципи, які постійно реалізуються вчителями. Продовжуємо ілюструвати це на прикладі викладання української літератури.

Насамперед варто зазначити, що під час уроків української літератури активно застосовую інтерактивні методи і прийоми навчання, проблемне навчання, технології формування творчої особистості, методи і прийоми технології розвитку критичного мислення тощо.

Наприклад, комедія Карпенка-Карого «Мартин Боруля» сьогодні має кілька сценічних варіантів. Учитель (на власний розсуд і за бажанням учнів) обирає один із них. Методи і прийоми роботи після колективного перегляду трагедії можуть бути різними: обговорення, дискусія, рецензування. Обговорення може стосуватися проблематики трагедії, виконавської майстерності, загальних питань режисерського «прочитання» трагедії та її театрального втілення. Викладач бере участь в обговоренні, але не має права нав'язувати свою точку зору. Він переконує учнів лише силою аргументів. Така робота надає необмежені можливості для плідної роботи, для суперечок і творчих знахідок, а для рольової гри можна запропонувати учням підготувати учням режисерські й сценографічні коментарі, ілюстрації, інсценізацію, інтерактивний метод навчання «Мікрофон».

Наведу декілька прикладів творчих завдань, які я використовую на уроках української літератури у старших класах. Наприклад, вивчення творчості М. Вінграновського. На перший погляд, теоретичний матеріал цієї теми здається прозорим, а відтак і легким для вивчення. Насправді ж це велика кількість ідей, у яких майстерно поєднується тонкий світ поезії та узагальнююча символіка. Мистецькі ідеї мають свої коди, які непросто тлумачити однозначно. Окрім того, ця тема потребує від викладача української літератури зваженої оцінки, поезія спонукає до роздумів над особливостями своєрідного трактування. Відтак учням доводиться домислити самим, виокремити символи, пояснити їх асоціативний зміст.

У процесі сприйняття навчального матеріалу в учнів неминуче виникнуть запитання щодо оповіді про життєвий і творчий шлях поета, чи про стиль написання творів, адже його вірші є досить оригінальними й цікавими. Щоб учні дійшли висновку самостійно, пропоную зробити замальовки,

відшукати кілька варіантів сюжету поезії, передати емоційний стан та риси людини, яку зображену творі, і емоційний стан письменника. Хіба це не є завданням, яке буде спонукати учнів до покращення знань? Таким чином, учні отримують як індивідуальні, так і колективні творчі завдання, які безперечно викликатимуть інтерес до творів.

Завдяки комп'ютерним технологіям стає можливим широке урізноманітнення методів, форм та прийомів навчання, впровадження інтерактивного навчання – спеціальної форми організації пізнавальної діяльності, що має конкретну, передбачувану мету: створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчує свою успішність, інтелектуальну спроможність.

З вищезазначеними новими педагогічними технологіями ми ознайомилися, навіть випробували. Давайте спробуємо спрогнозувати, які ще педагогічні технології обіцяють стати популярними за кілька років. У 2018/2020 роках у педагогіці були досягнуті величезні успіхи, і ще більших можна очікувати в найближче десятиліття. Сьогодні вони є популярними, незважаючи на суперечки дослідників, але з часом можуть стати рутинними. Адже, Новий Закон України «Про освіту» є базовим і водночас передбачає суттєве реформування системи освіти.

На основі положень теорії і практичної реалізації проблеми, робимо висновок, що використання нових педагогічних технологій (зміст, форми і методи навчання) повинні ґрунтуватися на особистісно орієнтованому, компетентнісно орієнтованому, проблемному, ситуативному та культурологічному підходах, що, у свою чергу, забезпечить якісне виконання суспільної потреби в компетентній творчій особистості, буде відповідати вимогами життя. Тому вважаю, що потрібно проводити апробацію, результати не залишать чекати.

Список літератури:

1. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2006. – 352 с.

2. Дичківська Д І. М. Основи педагогічної інноватики: Навчальний посібник. – Рівне: РДГУ, 2001. – 233 с.

3. Новиков С.П. Применение новых информационных технологий в образовательном процессе // Педагогика. – 2003, № 9. – С. 32-38.

4. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.

5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологи : учеб. пособие / Герман Константинович Селевко. — М. : Народное образование, 1998. — 256 с.

Тематика: Історичні науки

ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ СТОСОВНО НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН (1917-1918 РР.)

Фрасуняк Володимир Іванович
викладач, спеціаліст вищої категорії
ВП НУБіП України «Заліщицький аграрний коледж ім. Є.Храпливого»

Поряд із боротьбою за соціальну справедливість та відновлення національної державності одним із основних складових українських визвольних змагань 1917-1921 рр. було забезпечення етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин. Це завдання намагалися вирішувати представники кожної з українських влад. Важливою проблемою, що потребує подальшого дослідження, є ставлення Української Центральної Ради (УЦР)до національного питання взагалі і до становища національних меншин зокрема. Запропонована проблематика ще не повною мірою відображена у вітчизняній та зарубіжній історіографії. Серед сучасних досліджень насамперед слід відзначити праці таких науковців, як В. Верстюк,

В. Гусев, Г. Кривоший, Т. Макаренко, Л. Рябошапко, В. Солдатенко, Н. Ставицька, В. Устименко та ін.

Так, реалізація прав національних меншин, на думку голови УЦР М. Грушевського, передусім мала здійснюватися шляхом прийняття їхньої мови в зносинах із урядами й органами самоуправління в тих округах, де ці народності становлять певний національний мінімум, надання змоги навчатися рідною мовою за наявності відповідної кількості учнів у класах, створення культурних і релігійних товариств та установ із наданням їм фінансової допомоги тощо. Прагнучи виражати волю не лише українців, а й інонаціональної частини населення України, УЦР все активніше намагалася залучати представників національних меншин до участі в своїх структурах.

Зокрема, ще у квітні 1917 р. на Всеукраїнському національному з'їзді в Києві делегати одностайно ухвалили резолюцію про те, що «одним із головних принципів української автономії є повне забезпечення прав національних меншостей, які живуть в Україні».

Надалі процес міжнаціонального зближення прискорився. Так, якщо у своєму Першому Універсалі (23 червня 1917 р.) УЦР лише що в «тих місцях, де українська людність живе всуміш з іншими національностями, приписуємо нашим громадянам негайно прийти до згоди й порозуміння з демократією тих національностей..», та сподівалася, що національні меншини «одностайно з нами стануть до праці коло організації автономії України» [9, 104-105], то вже через два тижні залучила представників іноетнічного населення до практичної діяльності.

Зокрема, 6 липня обрану трьома днями раніше Комісію для розробки Статуту автономної України було розширено з 8 до 100 осіб за принципом національно-територіального представництва. Нації, які складали в Україні не менше 1% населення, делегували до комісії одного представника на кожний такий процент, а ті, що мали менше 1%, надсилали по одному представникові за власним бажанням і згодою комісії. У підсумку склад комісії виявився таким: українців - 71, росіян -11, євреїв- 8, німців і поляків-по 2, білорусів, татар,

молдаван, чехів, греків і болгар - по 1 особі [9, 107, 120, 125]. Таке співвідношення відповідало національній структурі тодішнього українського суспільства.

У Другому Універсалі (16 липня 1917 р.) УЦР висловила готовність поповнити свій склад «на справедливих основах представниками інших національностей» [9, 164]. 17 липня Мала Рада, як постійно діючий розпорядчий орган, ухвалила постанову, згідно з якою представники неукраїнських громад у складі УЦР та Малої Ради мали становити 30% [9, 171] від загальної чисельності цих інституцій. Важливим кроком провідників УЦР, спрямованим на забезпечення міжнаціонального порозуміння, стало введення 28 липня 1917 р. до складу Генерального Секретаріату виконавчого органу, підпорядкованого УЦР, представників трьох найчисельніших національних меншин – росіян, євреїв та поляків, як заступників генерального секретаря національних справ (із 14 листопада комісарів на правах генеральних секретарів). Кожен із них мав право вирішального голосу при розгляді питань, які стосувалися справ його нації. Передбачалася діяльність спеціальної наради та ради при секретарстві, а також трьох національних рад при заступниках секретаря. Останні брали участь у засіданнях Генерального Секретаріату з дорадчим голосом. Вирішальним голосом вони наділялись у вирішенні питань, що входили до сфери їх компетенції.

Окремим пунктом обумовлювалося, що всі розпорядження Генерального Секретаріату та його органів, що торкалися внутрішнього життя та прав національних меншин, видаватимуться тільки після візування їх відповідними заступниками генерального секретаря з національних справ. Всі закони, постанови, проголошені українською мовою, публікувалися також російською, єврейською та польською мовами. Інтереси меншин в Секретарстві національних справ представляли такі віце-секретаріати: великоруських справ на чолі з Д.Одинцем (народний соціаліст), єврейських справ на чолі з М.Зільберфарбом (Об'єднана єврейська соціалістична робітнича партія), польських справ на чолі з М.Міцкевичем (Польський демократичний централ).

Головним завданням заступників генерального секретаря національних справ був захист прав національних меншин в Україні та охорона вільного розвитку їх внутрішнього національного життя. Важливе значення мала діяльність національних рад, зокрема єврейської, перше засідання якої відбулося в жовтні. Її склад базувався на пропорційній основі представників п'яти єврейських політичних партій, кооптованих до УЦР.

Спочатку Єврейська національна рада мала дорадчі функції при віце-секретарі єврейських справ, а згодом перетворилася в настановчий орган [3, 59-61], рішення якого носили зобов'язальний характер. Важливим для національних меншин України став Третій Універсал УЦР (20 листопада 1917 р.), який, окрім проголошення Української Народної Республіки, підтверджував зобов'язання УЦР «твердо охороняти волю національного розвитку всіх народностей на Україні сущих», передбачав підготовку законопроекту про національно-персональну автономію російському , єврейському , польському та іншим народам «для забезпечення їм права і свободи, самоврядування в справах їх національного життя» [9, 401).

Свідченням реальності намірів УЦР надати національним меншинам можливість самостійно влаштовувати своє життя на території УНР стало підвищення статусу національних віце-секретарств до рівня повноправних генеральних секретарств, а з січня 1918 р.-міністерств. Логічним кроком, спрямованим на розвиток положень Третього Універсалу, стало ухвалення УЦР 22 січня 1918 р. Закону про національно- персональну автономію. Реалізація даного права мала здійснюватися через створений для цього Національний союз, який представляв національні групи, що проживали на території УНР. Влада Союзу поширювалася на всіх його членів, незалежно від їх місця проживання [10, 99-101]. Пізніше текст Закону ввійшов VII розділом до Конституції УНР під назвою «Національні Союзи». Всі демократичні свободи для національних меншин ухвалені раніше, Центральна Рада підтвердила і в Четвертому Універсалі (22 січня 1918 р.). «В самостійній Народній Українській Республіці всі нації користуватимуться правом національно-персональної

автономії»[10, 104], - йшлося в документі. Не були обмежені національні меншини і в набутті українського громадянства. Адже, відповідно до Закону УНР про громадянство від 2 березня 1918 р., юридичні підстави для цього мали всі мешканці України, незалежно від їх національної приналежності [10, 173-174].

Відповідно до Третього Універсалу УЦР, за основу освітньої системи УНР було взято принцип «розподілу школи між національностями». Загальне завідування освітніми справами кожної національності зосереджувалось у відповідних відділах національних секретарств за винятком загальнодержавних мінімальних норм, що встановлювалися Генеральним секретарством освіти УНР[6, 98].Такий порядок створював сприятливі умови для розвитку освіти і культури кожного народу при збереженні загальнодержавної освітньої політики. Підсумовуючи, слід зазначити, що політика УЦР стосовно національних меншин, котрі проживали в Україні, була толерантною. Центральна Рада чи не вперше у світовій практиці зробила реальну спробу забезпечити права іноетнічного населення, заклала правові основи демократичної етнополітики.

Список літератури:

1. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть / М. Грушевський. -К.: Т-во «Знання» України, 1991.-240 с.

2. Гусев В. Закон Центральної Ради «Про персонально-національну автономію»: передумови, історія прийняття та наслідки / В. Гусев // Наукові записки / Збірник. - К.: ПНЕНД, 1999.—Сер. «Політологія і етнологія»; Вип. 8.8. С. 72-79.

3. Національні меншини України у XX столітті: політико-правовий аспект / М. Панчук, В. Войналович, О. Галенко та ін.; Редкол. 1. Ф. Курас (голов. ред.) та ін.; НАН України. Ін-т політ. і етнонац. досліджень.- К., 2000.- 357 с.

4. Рафальський О. О. Національні меншини України у ХХ столітті: Історіографічний нарис / О. О. Рафальський / НАН України. Ін-т політ. і етнонац. досліджень. - К.Полюс, 2000.-447 с.

5. Рябошапко Л. Правове становище національних меншин в Україні (1917-2000): Монографія / Л. Рябошапко. -Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001.- 484 с.

6. Солдатенко В. Ф. Єврейське представництво в Центральній Раді / В. Ф. Солдатенко / Єврейське населення Півдня України: історія та сучасність. Тези донаукової конференції 19-20 листопада 1992 р. -Запоріжжя, 1992.-С. 54-56.

7. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали. У 2-х т. Т. 1. 4 березня-9 грудня 1917 р.-К.: Наукова думка, 1996.-589 с. 10. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали. У 2-х т. Т. 2. 10 грудня 1917 р. - 29 квітня 1918 р. -К.: Наукова думка, 1997.-423 с.

Тематика: Сільськогосподарські науки

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ЗБЕРІГАННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Фреяк Г.Б.

викладач, спеціаліст вищої категорії

ВП НУБІП України «Заліщицький аграрний коледж ім. Є Храпливого»

Актуальність (Introduction).

В харчових виробництвах зберігання продовольчої сировини і готової продукції є початковою і кінцевою стадією любого технологічного процесу. Зберігання м'яса, риби, плодів, овочів та картоплі може тривати декілька місяців, а в певних умовах і років. Тому тривале зберігання продовольчої сировини становить значну і технологічну проблему.

Харчова технологія повинна враховувати всі зміни, що відбуваються в сировині під час зберігання, які зумовлені її властивостями, умовами та термінами зберігання. А фахівці цієї галузі повинні добре розумітися на методах та процесах технологічної обробки сировини, способів запобігання її негативного впливу на харчову та біологічну цінність продуктів, повинні вивчати технологічні чинники, що впливають на склад, властивості, якість та конкурентоспроможність готового продукту.

Мета (Purpose). Ознайомити студентів з технологічними процесами на виробництві; із стаціонарними сховищами, які мають спеціалізовану систему підтримування режиму зберігання, механізації та розміщення продукції, товарної обробки плодів і ягід.

В результаті удосконалення технології виробництва норми якості продуктів і виробів, установлені стандартами, змінюються. Тому на певних етапах стандарти перестають відповідати новим можливостям виробництва. На якість та лежкість продукції значно впливають погодно-кліматичні умови та агротехнічні фактори. Лежкість плодів залежить насамперед від сорту. Найкращу лежкість мають пізні сорти фруктів. Тому залежно від строку використання треба вирощувати і закладати на зберігання певний сорт продукції. Значно погіршують лежкість несприятливі фактори вирощування. Для вирощування кожного сорту плодів та ягід потрібні певні тепловий, водний і поживний режими. Лише за оптимальних умов одержують лежку продукцію, яка добре зберігається. Тривалість зберігання плодів залежить від швидкості післязбирального достигання, на яке сильно впливають умови зберігання (температура, відносна вологість повітря, склад газового середовища) і стан самого об’єкта зберігання (ступінь стиглості, тургор клітин, вид культури, сортові особливості).

Для поліпшення якості продукції особливого значення набувають комплексні рішення для зберігання фруктів та овочів: сховища із наднизьким вмістом кисню і контрольованою атмосферою, холодильні сховища з повною

автоматизацією і дистанційною передачею данних. Ці системи орієнтовані перш за все на високу якість зберігання і зручність для користувача.

На практиці потрібно зберігати партії овочів та плодів різної якості, цільового призначення, терміну зберігання. Для цього використовують багато способів, які підбирають диференційовано. Як правило, в одній камері розміщують один вид продукції приблизно однієї якості, навіть одного сорту, якщо режими зберігання двох сортів між собою різняться.

В сховищах з контрольованою атмосферою тривалість зберігання фруктів можна збільшити в середньому в 2 рази. Технологія передбачає повне виведення із камер сховища продуктів дихання, зниження вмісту кисню і насичення атмосфери азотом. Завдяки цьому майже повністю припиняються процеси життєдіяльності фруктів і овочів, вони перебувають у стані «анабіозу», перестають втрачати вагу через дихання і не перестигають.

Технологія регульованого газового середовища дозволяє зберігати:

Яблука_____до 12 місяців

Груші_____до 10 місяців

Виноград_____до 2 місяців

Черешні і смородину_____до 3 місяців

Суницю_____до двох тижнів

І все це без втрат якості!

На стійкість сировини і продуктів та розмір втрат при зберіганні впливають багато різних чинників. Їх поділяють на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх відносяться хімічний склад та фізичні властивості об’єктів зберігання. До зовнішніх спосіб пакування, умови та термін зберігання.

Хімічний склад має вирішальне значення для стійкості сировини і продукції. Найбільш впливовим фактором хімічного складу є вміст води та форма її зв’язку з іншими компонентами. Вода є найбільш швидко змінюваним компонентом складу. Від її випаровування напряму залежать втрати маси, а також втрати якості: зміна зовнішнього вигляду, консистенції, кольору. Крім

того втрати води суттєво впливають на перебіг хімічних, біохімічних та мікробіологічних процесів.

Сировина з шпаруватою структурою менш стійка. Вона інтенсивніше випаровує вологу через велику питому поверхню, в ній активніше відбуваються сорбційні процеси, а також окислювальні реакції. Для запобігання цим змінам таку сировину необхідно герметизувати або зберігати в спеціальних сховищах.

Для з'ясування необхідності проведення даної пошуково-дослідної роботи було організовано заняття-екскурсію на виробництво Фермерське господарство «Гадз» м.Бучач, яке є провідним виробником та реалізатором високоякісної сільськогосподарської продукції. Керівником підприємства виступає Петро Гадз. Коледж тісно співпрацює з господарством. Студенти технологічного відділення проходять різні види практик.

В фермерському господарстві «Гадз» у 2015 році було відкрито фруктосховище на 25 тисяч тонн продукції та переробний комплекс, а саме холодильне приміщення на 3 тисячі тонн і найсучасніша сортувальна лінія. Як зазначають маркетологи в аграрній галузі, будівництво такого фруктосховища вже у найближчий час дасть змогу продукції ФГ «Гадз» вийти на міжнародний ринок. Дуже позитивно, що яблука продаються протягом цілого року. Адже продукція професійно упаковується та входить у «ланцюги» вартості всього періоду реалізації.

У сховищі облаштовані приміщення, де перебирають, сортують, калібрують і пакують продукцію в період її основного зберігання. Дана сортувальна лінія дає можливість розсортувати яблуко і грушу на 11 гатунків по таких показниках, як розмір, вага, і забарвлення (колір). Продуктивність лінії до 10 тонн яблук в годину.

В 2016 році ввели в експлуатацію другий етап холодильного комплексу на 6000 тонн зберігання фруктів в РГС – регульованому газовому середовищі, що дає можливість зберігати фрукти без застосування хімічних препаратів до 180 діб не втрачаючи смакових якостей і споживчої цінності продукції.

У приміщенні потужного цеху по переробці встановлені відповідні машини, лінії по виробництву сухофруктів, яблучних чіпсів. Використовують засоби вентиляції та механізації залежно від типу сховища. Бажано, щоб втрати кількості і якості продукції під час зберігання були мінімальними. Процеси її завантаження, розвантаження, сортування та інші етапи проходять механізовано. Тільки це дає змогу наприкінці зберігання не підвищувати ціни на продукцію й реалізувати її в належні строки.

Продукцію зазвичай розміщують у тарі (дерев'яних, картонних ящиках, піддонах різної ємності, контейнерах тощо). У великомістких контейнерах і ящикових піддонах транспортують та зберігають плоди зерняткових, у маломістких — транспортують і короткочасно зберігають плоди яблуні, груші та ін. У контейнерах вміщується 300 - 600 кг продукції, в ящикових піддонах і напівконтейнерах — 200 - 300 кг. Усі ці види тари є багатооборотними, тобто після використання їх можна складати і зберігати у міжсезоння.

На виробництві встановлена лінія по виготовленню тари з картону це ящики, також використовують плівки, сітки для транспортування і доставки продукції до місць призначення. Пакувальна лінія для розфасовки яблука і груші фасує від 1 до 10 кг в поліетиленові кульки, паперові пакети. Нова лінія дає можливість упакувати в один паперовий ящик 5 різних сортів елітного яблука.

Спосіб пакування, як зовнішній фактор, захищає сировину і харчові продукти від механічних, кліматичних, санітарно-гігієнічних та інших впливів. Захисна дія пакування залежить від виду, способу та властивостей пакування. Чим більш жорстка, міцна та стійка тара, тим краще вона виявляє захисні властивості, тим краще об’єкт зберігання утримує свої початкові характеристики. Це важливо для тих видів продовольчої сировини, яка має незначну міцність, ніжну або крихку структуру. Застосування такої тари та пакування дає можливість широко використовувати засоби механізації при проведенні завантажувально-розвантажувальних, транспортних та складських операцій без зниження якості, та без втрат сировини і харчових продуктів.

Якщо пакування здійснюється в герметичну тару, то це унеможливлює втраті маси, уповільнює хімічні процеси. При поєднанні герметизації з вакуумуванням або стерилізацією попереджуються біохімічні та мікробіологічні зміни в продуктах. Такі продукти мають здатність до тривалого зберігання навіть в несприятливих умовах.

Висота складання затареної продукції у сховищі з РГС :

при регулюванні температурного режиму висота складання тари з продукцією сягає 6 м, причому між тарою і стелею залишається проміжок 0,5 — 0,6 м (камера має відповідний номер, вказують сорт сировини, кількість контейнерів – висота закладки 8 контейнерів, маса продукції, дата закладання).

Для зручності і надійності встановлено системи із комп'ютерним управлінням, що забезпечує складний і глибоко функціональний контроль за всіма параметрами середовища в декількох камерах зберігання одночасно.

Висновки. Підбиваючи підсумки пошуково-дослідної пізнавальної роботи потрібно зазначити, що позитивні тенденції у зберіганні та якісні зміни в аграрному секторі удосконалюються, застосовуючи високотехнологічні процеси. Однією з важливих умов є забезпечити успішне зберігання продукції, а саме проектування та спорудження спеціалізованих сховищ з дотриманням усіх вимог, пов'язаних із збереженням високих якостей продукції, зниженням усіх видів втрат її та максимальним подовженням строків зберігання.

Список літератури:

1. Зберігання та переробка продукції рослинництва: Навчальний посібник / Скалецька Л.Ф., Попрятов Г.І .– К. : Вища шк., 2001.– 303 с.

2. Технологія зберігання і переробки сільськогосподарської продукції: Навчальний посібник / Н.О. Ситнікова, К.Ф. Фоміна, Л.І. Дудник, Н.Н. Чорнозубенко, Л.І. Кузьменко – К., 2008. – 304 с.

3. Фермерське господарство « ГАДЗ» КАТАЛОГ 2016 www.fg-gadz.com.ua

Тематика: Педагогічні науки

ЕСТЕТИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Фурман Марія Вадимівна

На сучасному етапі розвитку нової української школи постають питання формування творчої особистості, ними сучасні вчені.

Про це наголошується і в Концепції НУШ, в основних документах сучасної нової школи [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми естетичної культури розкриті науковцями Н. Бойко, Д. Джоли, О. Пометун, А. Щербо та ін.

Усвідомлення нами змісту естетичної культури опирається на наукові дослідження учених Н. Кічук, О. Рудницької та ін., які до естетичної культури молодшого школяра відносять:

- художню спрямованість особистості, яка формується завдяки естетичним ідеалам, естетичній активності, виникненню;
- зацікавлення театром, його історією мистецтва, культурою театральних дійств і практичних проблем естетичного виховання, необхідності у активній театральній освіті;
- духовну культуру, яка передбачає повагу до інших, вироблення манер та стилю поведінки, розвитку естетичних смаків;
- розуміння видів театрального мистецтва, усвідомлення їх особливостей;
- культуру мовлення та емоційність особистості та зовнішній вигляд [3]

Наголошуємо, що саме завдяки театральному мистецтву у молодших школярів розвиваються моральні переконання, творче ставлення до світу.

На сьогодні інформаційне суспільство все ж переосилює мистецьке спрямування , тому на сьогодні існує необхідність розробки та впровадження в освітній процес початкової школи технологій розвитку творчої особистості засобами театрального мистецтва.

Проаналізувавши сучасні наукові дослідження наукові дослідження (Н. Бойко, Н. Міщенко, С. Сисоєвої та ін.) ми дійшли до розуміння, що питання формування творчої особистості школяра можливі за умов його:

1) високого інтелектуального і морального розвитку;
2) творчого мислення;
3) розвинених аналітичних здібностей;
4) проблемного аналізу;
5) фантазії, розвиненої уяви;
6) специфічних особистісних якостей (сміливість, готовність до ризику, цілеспрямованість, допитливість, самостійність, наполегливість, ентузіазм);
7) комунікативних здібностей та ін. [4, с. 26].

Усвідомлення розуміння потреби розвитку творчості пояснює потребу систематичного залучення школярів до театрального мистецтва з метою вдосконалення естетичної культури. Насамперед учитель як взірець має мати досвід розуміння театру знання особливостей його впливу на формуваннння творчості молодшого школяра.

У кожної дитини є свої особливості творчого сприймання театру. У цьому контексті варто розвивати розуміння мови театру, повноцінного сприймання театральних мистецьких надбань.

Безпосереднє залучення молодших школярів до мистецьких цінностей є головним елементом у формуванні механізмів сприймання. Рівень переваг і потреб школяра характеризує відбір творів мистецтва, яким вони віддають перевагу. За характером переваг, виявлених у реальній поведінці, можна зробити висновок про підготовленість кожного студента до сприймання тих чи інших естетичних цінностей.

Ми вважаємо, що для позитивного впливу на естетичне сприймання перед відвідуванням театру необхідна попередня підготовка.

Молодших школярів варто ознайомити з історією конкретного театру, провести екскурсію, увести школяра у світ театральних ляльок, «зазирнути за лаштунки», відчути театр, як єдиний творчий організм, де все підкорене головній меті – створенню сценічного твору мистецтва.

Серед основних форм залучення є спільні зустрічі, запрошення ведучих акторів для виступу перед аудиторією.

За змістом форми підготовчої роботи можуть бути різноманітними: коротка інформація про спектакль і тих, хто його створював; розкриття основної проблеми твору.

Перегляд вистави для молодшого повинен перетворюватися на відчуття радості. Це необхідна умова успішного та ефективного залучення до мистецтва театру.

На жаль, практика переконує, що, як правило, у сучасній початковій школі театральне мистецтво поєднується із виготовленням театральних іграшок, стихійного залучення до театру, якщо опанований матеріал знайшов своє втілення на сцені. При цьому художня якість запропонованої для перегляду вистави найчастіше залишається поза увагою молодших школярів, тому що для попереднього знайомства з цим сценічним твором вони не знайшли часу. Здебільшого таке стихійне відвідування учнями театру відбувається у примусовій формі. Зрозуміло, що зазначені вище негативні фактори ніяк не можуть сприяти розвитку творчості молодшого школяра.

Ми вважаємо, що теоретичні перегляди вистав, особливо для учнів 3-4 класів слід підкріплювати практикою сприймання драматичного мистецтва, критеріями відбору вистави, до яких належить повинна бути висока художня якість.

Аналіз вистави служить розвитку оцінних суджень. Саме тут виявляється рівень театральної теоретичної підготовки, загальний естетичний рівень, вміння систематизувати свої спостереження у художньо-естетичній формі, поєднуючи

емоційне і раціональне.

Досвід свідчить, що впровадження такої технології розвитку творчості молодших школярів як спільні зустрічі з акторами сприяє співробітництву в досягненні художньої істини.

Емоційний заряд після переглянутої вистави активізує думку. Кожен із школярів, висловлюючи своє розуміння вистави чи окремих аспектів побаченого, обґрунтовуючи його, намагається переконати інших у правильності своєї позиції. З окремих питань виникають творчі дискусії.

З огляду на зазначене вище можна зробити висновок, що формування творчої особистості молодшого школяра засобами театрального мистецтва можливе за умов розвитку високої естетичної культури школяра.

Список літератури:

1) Джола Д.М., Щербо А.Б. Теорія і методика естетичного виховання школярів: Навч.-метод. посібник. К.: ІЗМН, 1998. 392 с.

2) Концепція Нової Української Школи : URL https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf

3) Рудницька О. П. Педагогіка : загальна та мистецька : навч. посіб. / Тернопіль : Навчальна кн. Богдан, 2015. 360 с.

4) Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості вчителя: навч. посібник. К.: КСДОУ, 1994. 112 с.

Тематика: Економічні науки

КОЛАБОРАЦІЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХНЬОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Харчук Ю.Ю.
Національний університет «Острозька академія»
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту,
помічник ректора з освітнього менеджменту,
ID ORCID 0000-0003-4874-1652,
тел.: 096 170 25 00, e-mail: julia.kharchuk@oa.edu.ua

Відсутність налагодженої схеми постійних партнерських зв'язків між закладами вищої освіти (далі - ЗВО) і бізнесом на сучасному етапі розвитку України призводить до зниження рівня їхньої економічної безпеки, такого стану економіки досліджуваних суб'єктів господарювання, що дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і гарантує стабільну діяльність й динамічний розвиток. В той же час, слід зауважити, що забезпечення високого рівня економічної безпеки можливе за наявності достатньої кількості фінансових ресурсів та ефективного управління ними.

Крім цього, підготовка висококваліфікованих й конкурентоспроможних фахівців на національному і міжнародному ринках праці повинна здійснюватися на основі взаємовигідної колаборації ЗВО та бізнес-середовища. Така взаємодія дасть можливість скоригувати дисбаланс на українському ринку праці, який характеризується професійно-кваліфікаційним неврівноваженням попиту й пропозиції робочої сили та допоможе абітурієнтам зробити свідомий вибір ЗВО і бажаної освітньої програми відповідно до своїх вмінь та вподобань, індивідуальної траєкторії професійної реалізації.

За міжнародними критеріями та оцінкою експертів освіта на макрорівні є рентабельною галуззю, адже 56 % валового внутрішнього продукту (далі –

ВВП) в кожній державі створюють працівники, які здобули саме вищу освіту[1]. З 2020 року ЗВО фінансуються за формулою, відповідно до якої університети з кращими результатами діяльності отримують більше фінансування порівняно із бюджетом минулого року. Розрахунок обсягу фінансування у 2020 році здійснювався Міністерством освіти і науки (далі - МОН) України за конкретними показниками, серед яких: масштаб університету; контингент студентів; регіональний коефіцієнт; позиції у міжнародних рейтингах; обсяг коштів на дослідження, які університет залучає від бізнесу чи з міжнародних грантів. З 2021 року до цих показників додається працевлаштування випускників, які МОН буде відслідковувати через онлайн-систему [2].

Щодо невідповідності освітніх послуг потребам ринку праці, то вона почала формуватися ще за часів проголошення незалежності України і супроводжувалася зростанням попиту на представників сфери послуг з визначеними навичками невисокого рівня, переважно практичного спрямування, з базовими знаннями та певним досвідом. У таких умовах фундаментальна якісна університетська освіта втрачала сенс. Засади колаборації між представниками сучасного бізнес-середовища та ЗВО не формувалися, натомість між ними з’явилася конкуренція за право спрямовувати пріоритети молоді. Сучасні ЗВО повинні змагатися між собою не за кількість підготовлених фахівців, а за якість здобутої ними кваліфікації, затребуваністю випускників на ринку праці та показниками працевлаштування [3], особливо в контексті нового підходу МОН до фінансування діяльності університетів.

Щоб підвищити якість вищої освіти сучасних здобувачів, допомогти їм належно підготуватися до професійного життя й забезпечити кар’єрне зростання, потрібно активно впроваджувати більш практичний, прикладний підхід до вищої освіти, зокрема шляхом використання дуальної форми та тісної співпраці бізнесу із ЗВО. Дедалі більша кількість зарубіжних підприємств беруть справу у свої руки, створюючи різнопланові партнерські відносини безпосередньо із ЗВО задля нівелювання очевидного дисбалансу на ринку праці

[4]. Представникам українського бізнесу та ЗВО необхідно ще наполегливо працювати у цій сфері.

Найбільш поширені форми колаборації у світовій практиці, які доцільно активно використовувати українським ЗВО та бізнесу з метою підвищення рівня їхньої економічної безпеки, подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Форми колаборації ЗВО та бізнесу

№ п/п	Форма колаборації	Характеристика форми
1	Колаборація в сфері дослідження і розвитку	розробка спільних наукових і дослідницьких ініціатив; проведення досліджень на контрактній основі; надання консультаційних послуг ЗВО представникам бізнес середовища; кооперація у розробці та впровадженні інноваційних проєктів; створення неформальних та особистих зв'язків; публікація спільних наукових праць; підтримка студентських проєктів.
2	Академічна мобільність	залучення професорсько-викладацького складу ЗВО до роботи у бізнес-середовищі, а працівників підприємств – до освітнього процесу на постійній або тимчасовій основі.
3	Студентська мобільність	забезпечення належних умов для проходження реальних, а не формальних студентських практик і стажувань для набуття практичного досвіду в сфері бізнесу; дуальна освіта; подальше працевлаштування найкращих практикантів та стажерів.
4	Комерціалізація результатів	сприяння зацікавленню підприємств у виведенні наукових винаходів та розробок на ринковий рівень, патентування, ліцензування; створення посередницьких платформ між дослідницькими центрами та бізнесом, де науковці мають змогу розповсюдити інформацію щодо результатів своїх досліджень, а бізнесмени – імплементувати їх у діяльності своїх підприємств.
5	Розробка освітньо-професійних програм, навчальних	співпраця ЗВО та бізнесу у формуванні освітньо-професійних програм в розрізі спеціальностей, робочих програм навчальних дисциплін; викладанні практичних курсів; участі у сертифікатних програмах; написанні кваліфікаційних робіт; виконанні науково-дослідних

	планів	студентських проєктів; проведенні гостьових лекцій делегатів з підприємтсв і громадських організацій для студентів першого (бакалаврського), другого (магістерського) рівнів вищої освіти, аспірантури та докторантури; курсів підвищення кваліфікації.
6	Реалізація проєкту «безперервного навчання» (LLL – lifelong learning)	забезпечення ЗВО необхідних умов для здобуття певного рівня вищої освіти, теоретичних знань і практичних навичок представникам з бізнес-середовища, у тому числі, за межами студентського віку та на будь-якому етапі життя; діяльність так званих університетів третього віку.
7	Підприємницькі ініціативи	діяльність ЗВО, спрямована на створення нових венчурів та кооперації з бізнесом для розробки інноватівної культури підприємництва.
8	Управління	включення лідерів підприємств до керівництва окремих факультетів та долучення до процесу обговорення і прийняття рішень у сфері надання освітніх послуг здобувачам вищої освіти; представництво професорсько-викладацького складу ЗВО у раді директорів підприємств та участь у прийнятті управлінських бізнес-рішень.

Джерело: сформовано автором на основі: [3; 4].

Щодо основних напрямів співпраці бізнес-середовища з українськими ЗВО, то найпоширенішими є [3]: допомога в організації виробничої практики (стажування) студентів (71 %); решта 29 % - залучення студентів до роботи на підприємствах; презентація бізнес-структур на ярмарках професій у ЗВО; опосередкована участь роботодавців у освітньому процесі, тощо.

В цілому, не зважаючи на те, що окремі підприємства намагаються побудувати діалог із ЗВО і створити канал постачання затребуваних професіональних кадрів для своєї діяльності, рівень активності такої поодинокої співпраці досить низький, бо задіяними є лише близько 30 % загального потоку студентів, здебільшого з провідних університетів. Решта ж ЗВО системного діалогу з бізнесом не ведуть. До того ж практику колаборації звужено переважно до більш звичної концепції студентської мобільності. Інші ж форми співпраці, такі як спільні наукові розробки, їх комерціалізація,

створення і вдосконалення освітньо-професійних програм, сприяння підприємницьким ініціативам, не поширені, а це, своєю чергою, не дає можливості відтворити повну картину потреб бізнес-середовища та забезпечити досліджуваним суб'єктам господарювання бажаного рівня економічної безпеки.

Важливим моментом є те, що побудова оптимальної моделі співпраці ЗВО та бізнесу в українських реаліях повинна базуватися на засадах, відмінних від закордонних. Автономія зарубіжних університетів передбачає меншу залежність від державного впливу з погляду фінансування і організації освітнього процесу. Щоб забезпечити високий рівень економічної безпеки, бути лідерами міжнародних рейтингів керівництво ЗВО постійно підтримує конструктивний діалог з представниками бізнесу, реагує на їхні потреби й запити, активно залучає до освітнього процесу тощо. Ті ЗВО, що досягають успіху у цій колаборації, стають більш привабливими і як для абітурієнтів, здобувачів освіти, так і для роботодавців, а це, своєю чергою, є запорукою фінансової стійкості та економічної безпеки. Саме тому зарубіжні ЗВО є активними ініціаторами плідної співпраці з бізнесом. В той же час, українські університети є заручниками державного замовлення та формальної автономії, які ізолюють їх від економічних реалій і щораз більше віддаляють від необхідності контактувати з бізнесом і активно реагувати на зміни в економіці.

Таким чином, значний розрив між реальним сектором економіки України та сферою вищої освіти, невідповідність якості кадрів сучасним потребам ринку праці, відсутність розвитку інноваційної діяльності ЗВО, своєю чергою, призводять до стагнування національної економіки і підривають позиції країни в різних міжнародних рейтингах. Тому, щоб забезпечити ефективну колаборацію ЗВО і бізнесу, з метою підвищення рівня їхньої економічної безпеки доцільно: 1) ЗВО – налагодити дієвий діалог з представниками бізнесу; активно залучати експертів та спеціалістів з бізнес середовища до освітнього процесу; 2) бізнесу – брати участь та виступати ініціаторами діалогу та пропозиції перспективних напрямів діяльності з університетами, націлених на потреби ринку праці; спільно розробляти та реалізовувати затребувані освітньо-

професійні програми та залучати студентів до практичної діяльності на виробництві; 3) державі - забезпечити автономію університетів, в тому числі і фінансову; формувати державне замовлення відповідно до нагальних потреб ринку праці; стимулювати бізнес до активної співпраці із ЗВО шляхом пільгового оподаткування.

Список літератури:

1. Курко М. Н. Нормативно-правове забезпечення фінансування вищої освіти в Україні. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2010_2/PB–2/PB–2_22.pdf (дата звернення 5 лютого 2020 року).

2. Більше грошей – сильнішим. МОН опублікувало розподіл держфінансування університетів у 2020 році. URL: https://mon.gov.ua/ua/news/bilshe-groshej-silnishim-mon-opublikuvalo-rozpodil-derzhfinansuvannya-universitetiv-u-2020-roci_(дата звернення 5 лютого 2020 року).

3. Валерія Покідіна. Університети та бізнес: міжнародний досвід співпраці та перспективи для України. Проект «Популярна економіка: ціна держави» (№41), 24 травня 2016 року. – 25 с.

4. Michael D. King. Why Higher Ed and Business Need to Work Together, July 17, 2015. URL: https://hbr.org/2015/07/why-higher-ed-and-business-need-to-work-together (дата звернення 3 лютого 2020 року).

Тематика: Інші професійні науки

КЛЕЙУТВОРЮЮЧІ РЕЧОВИНИ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Хлівнюк Ю.С.
студентка Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
Гнатюк Н.О.
кандидат біологічних наук, доцент кафедри хімії, екології та методики їх навчання Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

Желатин - це білковий продукт, являє собою суміш поліпептидів (з молекулярною масою 50 000-70 000), а також їх агрегатів. Він не має ні смаку, ні запаху. Отримують желатин із хрящів і кісток сільськогосподарських тварин. Желатин добре розчиняється в гарячій воді, а під час охолодження водні розчини утворюють драглі. Кращим є желатин марки В. Желатин - природний компонент харчових продуктів і не має обмежень щодо застосування. Його широко використовують у виготовленні желе, морозива, сальтисонів, а також у кулінарії [2, с. 134].

Желатин для організму:

- надає міцність і еластичність зв'язкам і сухожиллям;
- допомагає при відновленні хряща суглоба;
- зміцнює кісткову тканину;
- допомагає при лікуванні остеопороза й артроза;
- поліпшує стан шкіри, зміцнює нігті й волосся;
- входить до харчового раціону спортсменів[1,108 с.].

Застосування желатину.

Желатин є складовим компонентом багатьох м'ясних або рибних консервів, солодкого желе, заливних страв, мусів. Його додають у деякі види морозива, цукерок, кремів, кондитерських виробів. До організму людини надходить желатин з багатьма продуктами харчування [1, 109-110 с.].

Желатин посилює смакові якості та насиченість кольору, використовується як захисна оболонка в ковбасах і м'ясних виробах;

- є емульгатором і стабілізатором для десертів і молочних продуктів;
- створює форму різних кондитерських виробів;
- освітлює напої - ті ж вина або фруктові соки;
- є піноутворювачем у тортах, хлібобулочних виробах і десертах.

Правда, використання желатину не обмежується лише його застосуванням у харчових цілях. Желатин застосовують для оболонки капсул ліків, він становить основу одержання штучної плазми, основу кровоспинних перев'язних засобів. Желатин також використовують для фотопаперу й фотоплівки, рентгеноплівки, факсимільних знімків, ним проклеюють вищі сорти паперу [1, 150 с.].

Також, желатин схожий з пектиновими речовинами тому що це також згущувач, але пектинові речовини відрізняються від желатину тим що – це велика група природніх вуглеводів, які містяться у всіх рослинах.

Пектинові речовини (Е440) - поліпшувачі консистенції: згущувачі ущільнювачі, гелеутворювачі, стабілізатори й емульгатори.

Пектини - група високомолекулярних гетерополіцукридів, які входять до складу клітинних стінок і міжклітинних утворень вищих рослин. Молекула пектинових речовин складається із похідних полігалактуронової кислоти, де залишки α-Lгалактуронової кислоти зв’язані α-1-4 глікозидним зв’язком. Гелеутворення-важлива властивість пектину, залежить від молекулярної маси, ступеню етерифікації, концентрації цукру, температури і pH середовища [2, 135 с.].

Пектинові речовини можуть бути у формі гідратопектину (розчинного пектину), протопектину (не розчинного у воді пектину), пектинових кислот і

пектинатів, пектових кислот і пектатів. Основною структурною ознакою пектинових речовин є лінійні молекули полігалактурової кислоти, в яких мономерні кільця зв'язані α-1,4-136 глікозидним зв'язком. У харчовій промисловості пектин отримують із яблучних і цитрусових вичавок, бурякового жому, суцвіть-кошиків соняшника, стулок коробочок бавовнику [2, 135 с.].

Залежно від виду сировини пектин має різні органолептичні і фізико-хімічні показники. Пектин, як і інші гелеутворювачі, не розчиняється в середовищі, де існують умови для драглеутворення. Основними властивостями пектинових речовин, які визначають галузь їх застосування в харчовій промисловості, є драглеутворення і комплексоутворююча здатність.

Драглеутворююча здатність пектину залежить від ряду факторів: молекулярної маси, ступеню етерифікації, кількості баластних відносно пектину речовин, температури і pH середовища, вмісту функціональних груп.

Комплексоутворююча здатність пектинових речовин базується на взаємодії молекули пектину з іонами важких і радіоактивних речовин. Ця властивість дає можливість рекомендувати пектин для включення в раціон харчування осіб, які знаходяться в середовищі, забрудненому радіонуклідами, або мають контакт з важкими металами. Найбільшою комплексоутворюючою здатністю володіють низькоетерифіковані пектини -соняшниковий і буряковий. Завдяки своїй комплексоутворювальній здатності пектин відносять до незамінних речовин для використання у виробництві харчової продукції профілактичного й лікувального харчування.

Оптимальна профілактична доза пектину складає не більше 2-4 г на добу для контактуючих з важкими металами, а в умовах радіоактивного забруднення - не менше 15-16 г [2, 136 с.].

Високоетерифіковані пектини застосовують як драглі у виробництві кондитерських (мармелад, пастила, зефір, желейні цукерки) і консервованих (желе, джем, конфітюр, фрукти в желе) продуктів; стабілізатори молочних напоїв, майонезу, маргарину, аналогів вершкового масла, соків, морозива,

рибних консервів; засобів, що уповільнюють черствіння хлібобулочних виробів; згущувачів фруктових соків і киселів. Низькоетерифіковані пектини використовують у виробництві овочевого желе, паштетів, драглів, сирів і харчових продуктів дитячого, лікувального й профілактичного харчування.

Негативної дії пектину не встановлено, і його застосування як харчової добавки дозволену без обмежень у всіх країнах світу.

Для амідованого пектину встановлено допустиме добове споживання -25 мг/кг маси тіла [2, 136 с.].

Також існує ще один згущувач це агар-агар.

Агар-агар або агар (Е 406) є класичним представником класу згущувачів, стабілізаторів і гелеутворюючих речовин. Отримують із морських червоних водоростей (анфельції) або з фурцелярії шляхом довготривалого виварювання в гарячій воді з додаванням лугу. Агар - це високомолекулярна речовина типу поліцукридів [2, 134 с.].

Внаслідок гідролізу агару отримують до 35 % галактози від маси вихідного агару. Крім галактози, у препаратах агару присутні кальцій, магній, калій, натрій, фосфор. Молекула агару складається із 9 залишків D-галактози, а молекулярна маса розчинної фракції агару знаходиться в межах 11 000-25 000. Назва цього полімеру має малазійське походження і означає «желуючий продукт харчування із водоростей». Основу агару складає цукрид агароза, молекула якої побудована із D-галактози і 3,6-ангідро-L-галактози.

Властивості агару розрізняють залежно від його походження. Звичайно агар складається із суміші агароз, які відрізняються за ступенем полімеризації. До них можуть входити різні метали (калій, кальцій, магній) і приєднуються за місцем функціональних груп [2, 134 с.].

Агар слабо розчиняється в холодній воді і набухає в ній, а в гарячій воді утворює колоїдний розчин. Під час охолодження перетворюється в міцні драглі, із скловидним зламом.

Застосовують його у виробництві мармеладу, пастили, зефіру, м’ясних і рибних драглів, желе, морозива, для попередження утворення кристаликів

льоду, а також для освітлення соків. В Японії виробляють понад 100 видів агар-агару для отримання продуктів із відповідною консистенцією. З гігієнічної точки зору агар нешкідливий і у всіх країнах допускається для харчових цілей. Концентрація його не лімітована, передбачена рецептурами і стандартами на харчові продукти.

Комітет експертів ФАО/ВООЗ вважає допустимою добовою дозою (ДДД) агару для людини 0-5 мг/кг маси тіла, що значно вище тої дози, яка може надходити в організм з харчовими продуктами [2, 135 с.].

Таким чином ці клей утворюючі ревони мають спосіб згущування, але вони вироблені з різних речовин, наприклад, желатин – згущувач тваринного походження, найдешевший і найдоступніший. Пектин – речовина, вироблена з цитрусових, яблучних, бурякових вичавок і з квіткових кошиків соняшнику. Агар-агар – полісахарид, вироблений з водоростей Чорного і Білого морів. Є рослинним замінником желатину і ідеально підходить для вегетаріанських страв.

Список літератури:

1. Коршунова Г.Ф., Слащева А.В., Сабіров О.В. Технологічні основи безпеки продуктів харчування: навч. посібник. Донецьк, 2009 р. 350 с.

2. Сирохман І. В., Завгородня В. М. Товарознавство харчових продуктів функціонального призначення: навч. посібник. Київ, 2009 р.544с.

Тематика: Економічні науки

СУТНІСТЬ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ ТА ПІДХОДИ ЩОДО ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ

Хмиз О.М.

Ларіонова К.Л.

канд..екон. наук , доцент

Хмельницький національний університет

Успішний розвиток банківської системи є важливою складовою ефективного функціонування економіки держави однак діяльність банків у сучасному світі залежить не тільки від розвитку подій на внутрішньому фінансово-економічному ринку, а й від зовнішніх чинників.

Глобалізація банківської діяльності, яка проникла та пронизує всі фінансові системи, що сформувалися в кожній країні, має не тільки переваги, а й недоліки, які змушують постійно вдосконалювати підходи як до теоретичного обґрунтування різноманітних понять, так і практичного вдосконалення інструментарію управління зростаючими та модифікованими ризиками банківської діяльності.

У банківській діяльності саме кредитні операції мають випереджаючі темпи розвитку , саме тому вдосконалення теоретичного підґрунтя щодо сутності та класифікації кредитного ризику має важливе значення для подальшої успішної його ідентифікації та управління.

Різноманітні джерела економічної інформації подають багато визначень кредитного ризику. Деякі з них переплітаються і дублюються, а деякі вирізняються оригінальністю і нестандартністю підходу, однак єдиного підходу не існує.

Деякі вітчизняні науковці, зокрема І. Джулай [3], Р. Піскунов [6] , Р. Шевченко[7] , у трактуванні поняття «кредитний ризик» використовують таке визначення: «кредитний ризик – це ризик неповернення у встановлений термін основного боргу та процентів за кредитом, що належать кредитору відповідно до кредитного договору».

Розуміння кредитного ризику як можливості отримати збитки акцентує увагу на негативному, небажаному результаті його прояву. Однак, ми погоджуємося з думкою науковця Л. Бондаренко, що не зовсім вірно трактувати кредитний ризик як можливість отримання виключно втрати, адже розглядаючи його сутність саме з такої позиції, виділяється лише одна із форм його прояву, тому автор зазначає, що «трактування кредитного ризику як негативного явища виправдано для індивідуального кредитного ризику,

портфельний кредитний ризик за умови грамотного управління дає можливість банку на рівні із втратами отримати й понадплановий прибуток». [1]

Схожої позиції щодо трактування поняття кредитного ризику як можливості отримання збитків дотримується А. Граділь, зазначаючи, що «кредитний ризик – це ризик схильності до втрат, якщо контрагент по угоді не виконує своїх зобов'язань у відповідний термін» .[2]

Таким чином, можемо констатувати відсутність єдиного трактування поняття «кредитний ризик», що зумовлено відсутністю одностайного підходу до розуміння його економічних основ – поняття «кредит» та «ризик», що спричинило неоднозначність поглядів науковців та дослідників щодо визначення його сутності.

На нашу думку кредитний ризик слід розглядати як комплексне поняття, що включає в себе:

– невиконання, тобто неповне або несвоєчасне виконання позичальником умов кредитного договору через фінансові труднощі, свідому відмову, недоліки кредитної угоди;

– неспроможність виконання позичальником своїх зобов'язань перед банківською установою через втрату працездатності, обмеження або позбавлення волі, роботи як джерела заробітку;

– неможливість забезпечити повернення кредиту через знецінення або втрати застави, порушення зобов'язань страховиком, гарантом, поручителем;

– отримання фінансових втрат банком-кредитором через списання безнадійної заборгованості по кредитах, розбалансування грошових потоків, недоотримання доходів по кредитних операціях.

Досліджуючи сутність кредитного ризику банківської установи доцільно також визначити його особливості.

По-перше, необхідно зазначити, що для банківської установи кредитний ризик має подвійний характер, що виражається в умовному поділі на кредитний ризик окремої активної операції і ризик, пов'язаний з управлінням портфелем активних операцій. Тому є доцільним проводити дослідження кредитного

ризику банківських установ на двох рівнях – індивідуальному та портфельному.

По-друге, кредитний ризик тісно переплітається з іншими видами ризиків, що притаманні банківській діяльності. Наприклад, якщо кредитний ризик призвів до фінансових втрат, то банківська установа може стикнутися з наступними ризиками: ліквідності, неплатоспроможності та ризиком втрати репутації. [4].

По-третє, кредитному ризику властива невизначеність наслідків. Ця характеристика кредитного ризику визначається недетерміновістю його фінансових результатів, тобто кредитний ризик може супроводжуватися як суттєвими фінансовими втратами для банку, так і формуванням додаткових його доходів.

Також зазначимо, що кредитному ризику притаманна динамічність, тобто рівень кредитного ризику не є незмінним. Перш за все, він залежить від тривалості здійснення фінансової операції, тому що фактор часу самостійно впливає на рівень даного ризику. Крім того, показник рівня кредитного ризику значно варіює під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів, оскільки як банківська установа, так і її клієнт, здійснюють свою діяльність в економічному, соціальному, політичному динамічному середовищі.

Оцінка кредитного ризику також має суб'єктивний характер, оскільки визначається різним рівнем повноти та достовірності інформаційної бази, кваліфікації менеджерів банку, їх досвіду у сфері ризик-менеджменту та іншими факторами, що є специфічними для кожного конкретного виду активів.[5]

Таким чином, на основі проведеного аналізу визначень поняття «кредитний ризик банку», а також на підставі узагальнення його сутнісних характеристик та особливостей, доцільно сформулювати власне визначення кредитного ризику «це – ризик, який характеризується кількісно оціненою невідповідністю очікуванням числових, просторових та часових параметрів грошових потоків, які згідно з узятими фінансовими зобов'язаннями контрагент мав би направити банку, та виникає внаслідок дії внутрішніх керованих та

зовнішніх некерованих факторів, що в результаті призводить до можливих втрат капіталу та надходжень».

На нашу думку, дане визначення «кредитного ризику» дає змогу максимально врахувати сутнісні його ознаки, адже воно є універсальним з точки зору врахування імовірної природи ризикової діяльності, характеру дії кредитного ризику, причин виникнення та наслідків для банківської установи, також у ньому вказується як суб'єкт так і об'єкт ризику. Крім того, запропоноване визначення «кредитного ризику» вказує на вартісне вираження реалізації кредитного ризику і акцентує, що порушення умови повернення позикових коштів може бути спричинене дією як зовнішніх, так і внутрішніх чинників.

Для ефективного функціонування банку кредитний ризик повинен сприйматись не як ймовірність негативної події та як небезпека, а діяльність, спрямована на отримання доходів. Таке бачення кредитного ризику забезпечить якісне управління ним на початковому етапі взаємовідносин банку з клієнтом, оскільки вся діяльність спрямовуватиметься на отримання доходу, а відтак перед здійсненням кредитної операції банківський працівник, з метою забезпечення зворотності кредитних коштів та отримання доходу, спрямовуватиме свої дії на визначення того, чи кредит відповідає вимогам кредитної політики банку та ретельніше оцінюватиме кредитоспроможність позичальника і ступінь ризику.

Список літератури:

1. Бондаренко Л. А. Ризик-менеджмент кредитної діяльності комерційного банку: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08. Київ : КНЕУ, 2007. 23 с

2. Граділь А. І. Фінансові ризики у банківській діяльності : автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / А. І. Граділь. — Харків : ХНУ, 2006. — 20 с

3. Джулай І. А. Щодо оцінки ризиків і механізмів їх зниження в комерційних банках [Електронний ресурс] : наук. праці Кіровоградського

національного технічного університету : економічні науки, вип. 12. Ч. 1. – Кіровоград : КНТУ, 2007. – 370 с. – Режим доступу : http://www.kntu.kr.ua/doc/zbir_12.pdf#page=224.

4. Коваленко В.В. Обґрунтування підходів і показників оцінки кредитного ризику / В.В. Коваленко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми: Мрія – 1 ЛТД; УАБС, 2000. – С. 65-72.

5. Морозова Г. С. Сутність та методи управління кредитним ризиком банку / Г. С. Морозова // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. - 2014. - № 7. - С. 343-353.

6. Піскунов Р. О. Морфологічний аналіз дескриптивних чинників дефініції «Кредитний ризик» [Електронний ресурс] / Піскунов Р.О., Сафонова Ю.В. – Режим доступу :http://www.rusnauka.com/13_EISN_2014/Economics/7_168377.doc.htm

7. Шевченко Р. І. Кредитування і контроль [Текст] : навч.-метод. посіб. / Р. І. Шевченко. – К : КНЕУ, 2002. – 183 с.

Тематика: Історичні науки

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО ПЕРІОДУ РЕФОРМ 1860-Х РОКІВ В АГРАРНИХ СТУДІЯХ НАУКОВЦІВ КИЇВСЬКОЇ ШКОЛИ

Хоменко Владислав

аспірант Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Селянознавчі студії представників Київської школи аграрної історії спрямовані на реалізацію наукового потенціалу щодо вивчення життя українського селянства в різні періоди вітчизняної історії. Життєдіяльність

українського села в період проведення реформ 1860-х рр. і на сучасному етапі розвитку вітчизняної науки продовжує цікавити дослідників, адже формування нових теоретико-методологічних підходів і концептуальних позицій, переоцінка історичних знань попередніх періодів дають можливість по-новому системно аналізувати життя в селянському соціумі після реформ 1860-х рр., які дали поштовх новим формам аграрних відносин.

Провідною науковою установою, яка займається дослідженням селянознавчої проблематики поряд з іншими суспільно-політичними та економічними процесами в українському суспільстві другої половини XIX століття, є Інститут історії України НАН України, в структурі якого діє відділ історії України XIX – початку XX ст. Консолідує навколо себе істориків-аграрників також Науково-дослідний інститут селянства на базі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, наскрізною тематикою тривалого науково-дослідного пошуку представників якого є історичні форми ментальності, соціально-економічної та громадсько-політичної організації українського селянства. Значний науковий резонанс викликало проведення в лютому 2001 р. Всеукраїнської наукової конференції «Велика реформа 1861 року» (м. Черкаси), ініційованої Інститутом історії України НАН України, Черкаським державним університетом імені Богдана Хмельницького, Українською академією історичних наук, Науково-дослідним інститутом селянства та Науковим товариством істориків-аграрників. Матеріали доповідей і повідомлень учасників висвітлені на шпальтах друкованого органу Науково-дослідного інституту селянства «Український селянин» [1].

Підготовка і здійснення селянської реформи 1861 р. є об’єктом дослідницької уваги Реєнта О. Насамперед, науковець відзначає активізацію селянських незадоволень в цей час і зауважує, що піднесення селянського руху найчастіше припадало на роки, коли влада робила спроби реформ, які не залишали байдужими селян [2, с. 357]. Автор аналізує відомості про хід і проведення реформ, дає оцінку діяльності органів самоуправління селян (селянських старост та волосних старшин), вказуючи на їх роль у взаємодії

уряду і селян. На думку Реєнта О., не зважаючи на те, що органи самоуправління формально обиралися селянами, все ж фактично вони призначалися мировими посередниками і забезпечували виконання селянами їх повинностей [2, с. 359]. Використовуючи значний джерельний матеріал про зміст і характер реформ, автор описує процедуру наділення селян землею, характеризує, як положення реформи 1861 р. відобразилися на становищі державних селян. Слушними є зауваження дослідника відносно реакції селян на реформу 1861 р., яку він відзначає як незадовільну і основну причину такого невдоволення вбачає в тому, що селяни очікували від реформи 1861 р. значно більшого, ніж отримали, і були вкрай розчаровані реальним станом справ [2, с. 362]. Обґрунтованим є твердження Реєнта О. відносно двоякості впровадження реформи. На його думку, позитивним її моментом було вирівнювання в громадянських правах різних прошарків селян, як негативний наслідок він зазначає узаконення різниці в умовах їхнього існування, і як наслідок – початок процесу розшарування селянства на багатих і бідних [2, с. 362].

Використанням нових методологічних підходів та обґрунтованим трактуванням предмету наукового пошуку характеризується дослідження Реєнта О. «Соціальне життя села в Україні в др. пол. XIX – на поч. XX ст.» [3]. Основною складовою аналізу українського селянства став соціально-психологічний чинник селянських настроїв напередодні реформи 1861 р. і об’єктивний висновок відносно того, що психологічно селяни до реформ підготовлені не були. Відповідно, як зауважує дослідник, непідготовленість до радикальних змін в їх житті не дала можливості значній кількості селян пристосуватися до нових умов. Реєнт О. підкреслює, що «залишившись сам на сам зі своїми проблемами, вони втрачали свої наділи» [3, с. 367].

Закономірним є звернення дослідників до висвітлення реформи 1861 р. в історіографії. Так, Шевченко В.М. в публікації «Деякі думки з приводу реформи 1861 р.» аналізує вітчизняну історіографію радянського періоду і вказує на те, що її представники активно висвітлювали реформу в історичній літературі, проте робить критичне зауваження щодо дотримання радянськими

істориками в дослідженнях єдино вірної на той час марксистсько-ленінської методології з її визнанням класової боротьби як головного рушія історичного прогресу незалежно від власних поглядів і переконань [4, с. 108]. Окрім цього, дослідник зосереджує увагу на причинах, які спонукали до проведення реформи, систематизує аналіз міжнародної ситуації і робить обґрунтований висновок відносно того, що економічні, політичні трансформації та поступовий перехід до ринкової економіки розвинених країн Європи продемонстрували втрату Російською державою провідних позицій в європейському політичному просторі. Дослідник акцентує увагу на тому, що в основі ліквідації кріпацтва лежали широкомасштабні заходи уряду для економічного піднесення країни з метою відновлення політичного авторитету імперії на міжнародній арені [4, с. 110].

Отже, дослідники, які зосереджують науковий інтерес на історії українського селянства другої половини XIX ст., аналізують різноманітний спектр питань.

Список літератури:

1. Український селянин: Праці Науково-дослідного інституту селянства. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Велика реформа 1861 року» / Інститут історії України НАН України. – Черкаси, 2001. – Вип. 2. – 130 с.

2. Реєнт О.П. Підготовка і здійснення селянської реформи 1861 р. / О.П. Реєнт // Історія українського селянства. Нариси у 2-х томах. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 2006. – С. 357-363.

3. Реєнт О.П., Соціальне життя села в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст. / О.П. Реєнт // Історія українського селянства. Нариси у 2-х томах. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 2006. – С. 367-379.

4. Шевченко В.М. Деякі думки з приводу реформи 1861 р. / В.М. Шевченко // Український селянин. – Черкаси: Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2001. – Вип. 2. – С. 108-112.

Тематика: Педагогічні науки

ВПРОВАДЖЕННЯ STEM–ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ

Хомич Г.М.

Маріупольський електромеханічний технікум, викладач біології й екології, hgn7101@gmail.com

Сучасне суспільство має зростаючий дефіцит фахівців високотехнологічних галузей, здатних до комплексної науково-інженерної діяльності. Проблема починається ще при вивченні шкільного курсу. Зникає зацікавленість учнів вивчати предмети природничо-математичного циклу.

Підвищити зацікавленість учнів до вивчення природничих наук: фізики, хімії, біології, математики, інформатики – допоможе STEM-орієнтований підхід до навчання. Це один з актуальних напрямів інноваційного розвитку природничо-математичної освіти, який здатний розв'язати зазначену проблему та є основою підготовки майбутніх фахівців у галузі високих технологій: програмістів, ІТ-фахівців, інженерів, професіоналів у галузі біо- та нанотехнологій.

STEM-освіта стає популярною в усьому світі. Найбільш активно її просувають у США, де програма STEM впроваджується на державному рівні. Її використовують у багатьох провідних університетах цієї країни. Багато країн слідом за США підхопили ініціативу розвитку STEM-освіти. Вже сьогодні навчальні заклади багатьох країн Європи та Азії працюють за такою системою. В Україні STEM-освіта також набирає все більшої популярності та є одним із сучасних педагогічних методів, підтриманих на законодавчому рівні.

Що таке STEM?

Science- природничі науки

Technology - технологія

Engineering - інженерія

Mathematics – математика

Абревіатура STEM пояснюється, як поєднання науки, технології, інженерії та математики. Саме такий міждисциплінарно практикоорієнтований підхід у навчанні здатен розвивати у дітей та молоді критичне мислення, необхідне для участі в інноваційних процесах, і забезпечити стабільний розвиток суспільства в майбутньому.

Основними принципами впровадження STEM-освіти є:

- особистісний підхід, що орієнтує на врахування вікових індивідуальних особливостей учнів, наявних інтересів, нахилів;

- корегування змісту окремих тем навчальних предметів з акцентом на особистісно-розвивальні, ігрові методики навчання;

- постійне оновлення змісту відповідно до розвитку науки та технології;,

- цілісності, що передбачає створення цілісної системи міждисциплінарних зав'язків, згідно з навчальною програмою;

- соціальна спрямованість проектів та їх практична реалізація в сучасному житті.

STEM-проєкти є різноманітними за тематикою, тривалістю виконання та кількістю учасників. Але всі вони розвивають необхідні компетенції та досвід досягнення позитивного результату, формують соціальні компетенції, дозволяють пройти технологічний алгоритм від зародження інноваційної ідеї до створення стартапу.

Залучення учнів та студентів до виконання STEM- проектів розвиває такі навички, як комунікативність та творчість. Спільне виконання дослідницьких завдань, уміння розподілити обов'язки, дослухатися до думок інших та відстоювати власну позицію надає широкі можливості для розвитку комунікацій. Мислити нестандартно, знаходити щось абсолютно нове, розв'язувати складні завдання – це розвиває творчість та критичне мислення.

Проектне навчання – це один із видів продуктивного навчання, метою якого є не лише засвоєння сукупності знань, які пропонують освітні програми, а

й отримання позитивного досвіду учнів, зміну їхніх уявлень про світ, розвиток пізнавального інтересу.

Навчальний проект – це одночасно і метод навчання, і форма організації освітнього процесу. Він передбачає співпрацю всіх його учасників з метою отримання конкретного результату за певний період При цьому використовують різні технології, методи, засоби навчання, знання та вміння з різних галузей науки. Робота над проектом потребує від учителя та учнів чимало ресурсів і часу, однак це варте затрачених зусиль, адже учні бачать конкретний результат – продукт проектної діяльності, а учитель досягає головної мети – навчає їх працювати самостійно, застосовувати знання на практиці, взаємодіяти в команді.

Розгляньмо структуру підготовки вчителя до STEM-проекту, який складається з декількох етапів.

На підготовчому етапі вчитель визначає тематику проекту та його цілі. Особливу увагу треба приділити мотивації учнів та оцінити всі ризики, обговорити теми, вислухати пропозиції учнів.

На етапі планування викладач визначається із планом виконання та створює завдання проекту, готує дослідницькі завдання, шаблони та допоміжні документи й веб-ресурси. STEM-проект пов'язаний з міждисциплінарними зв’язками, тому треба узгодити теми, які вивчають учні з інших предметів. Також треба приділити увагу темам, які вивчалися давно або в недостатньому обсязі. Зробивши аналіз наукового матеріалу, вчитель створює завдання з певним терміном виконання. За тривалістю проекти можуть бути короткостроковими та довгостроковими. У разі виконання довгострокового проекту треба визначитися зі строками його виконання. Особливу увагу треба приділити розробці критеріїв оцінювання та розподілу обов’язків між членами групи.

Конструктивний етап – етап виконання проекту – потребує від учителя контролю. Його завдання на цьому етапі – спостерігати за діяльністю учнів та консультувати їх.

Презентація проекту – наступний етап, який пов'язаний з результатами роботи команди. Викладач слухає, ставить доцільні запитання як звичайний учасник.

Оцінка результатів – кінцевий етап роботи команди. Учасники обмінюються думками та висловлюють особисте ставлення до проекту. Крім оцінювання особливу увагу треба приділити діяльності після виконання проекту та його практичому значенню.

Отже, STEM – це досить багатогранне поняття, яке поєднує науку і творчість, робить процес навчання цікавим, розвиває багато навичок і компетенцій учнів та студентів, необхідних у сучасному житті, дозволяє бути конкурентоспроможними на ринку праці, вміти реагувати на його зміни та бути творчою особистістю.

Тематика: Інші професійні науки
(технічні науки)

ЗАСТОСУВАННЯ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛАБОРАТОРНОЇ БАЗИ ПРИРОДНИЧИХ КАФЕДР

Циганаш А.*
Капрош А.*
Сорочан О.М.**
Шайко-Шайковський О.Г.***
*студент Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича
**Приазовський державний технічний університет, зам. декана
*** д.т.н., професор кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

Розширення матеріально-технічної бази інженерно-технічних кафедр в наш час стало однією з важливих та актуальних задач. Пов'язано це, з одного боку, - із вдосконаленням розрахункових методів, все більшим впровадженням

ІТ-технологій у навчальний процес, а з другого – із суттєвим старінням (як моральним, так і фізичним) існуючого лабораторного обладнання, усієї матеріальної бази природничих кафедр. Оволодіння сучасними науково-технічними спеціальностями інженерного спрямування в наш час неможливо без відповідного матеріально-технічного забезпечення, без сучасних приладів, обладнання, установок та пристроїв[1]. Рішення цієї задачі ускладнюється також тим, що на придбання відповідного обладнання та приладів у сучасних закладах освіти хронічно бракує коштів. Крім того, на сьогодні в Україні немає централізованого постачання та забезпечення ВУЗів необхідними приладами, оскільки не існує підприємств, які б виробляли таку продукцію, випускали обладнання та прилади для власних навчальних закладів. Відповідне обладнання закордонного виробництва коштує великі суми, які непосильні переважній більшості навчальних закладів.

Тому, у зв’язку із викладеним вище на кафедрі професійної та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича стало все частіше застосовуватися виконання курсових і дипломних робіт, які присвячені не абстрактно теоретичній тематиці, а суто практичним задачам, розробка, рішення та практичне втілення яких дозволить: вдосконалити вміння майбутніх інженерів, розвинути у них інженерно-технічне, конструкторське мислення, поглибити та розвинути їх вміння та навички володіння комп’ютером, знання алгоритмічних мов, вміння застосовувати ці знання для розрахунку конкретних конструкцій. Крім того, теоретична частина роботи обов’язково супроводжується також практичною частиною, яка є невід'ємним компонентом всієї роботи в цілому. В цій частині проводиться практичне втілення проведених конструкторських розробок: виготовляються відповідні креслення вузлів та елементів конструкції, операції що до розмітки майбутній деталей та елементів, технології їх виготовлення, оздоблення, припасування та збирання в один чи декілька діючих вузлів, забезпечується їх взаємозв’язок і взаємодія[2]. На завершальних етапах роботи відбувається оформлення окремих елементів конструкції та всіх

її вузлів, оцінюються економічні аспекти спроектованого та виготовленого виробу, порівнюються із аналогічними параметрами відомих закордонних аналогів, відомих з Інтернету.

В роботі проаналізовано існуючі комп'ютерні програми для розрахунку складних просторових систем і конструкцій. Розглянуто низку існуючих в наш час програм, проаналізовано їх можливості та специфіку, обрано саме такі програми, які у найбільшій степені відповідають потребам теми роботи. Наступним етапом стало проведення адаптації можливостей програми до потреб і специфіки конструкції, запланованої в темі роботи. Розглянуто та проведено пробні розрахунки із використанням обраної раніше програми. Після всіх попередніх дій, здійснено розрахунки зусиль та напружень в елементах конструкції, що проектується [3]. Для цього здійснена всебічна перевірка всіх елементів конструкції за допомогою класичних теорій міцності. Тільки після перерахованих дій та перевірок стає можливим перейти до підготовки технічних креслень елементів та вузлів конструкції, їх деталіровки та креслень в зборі. Проводиться також корегування можливих подальших технологій збирання виготовлених елементів та вузлів конструкції.

Такий підхід дозволяє студенту при виконанні курсової та дипломної роботи «власноруч» пройти всі етапи роботи над процесом проектування, розробки науково-технічної та технологічної документації, усвідомити їх складність та взаємозв'язки між окремими частинами процесу, зрозуміти всю складність та привабливість інженерної діяльності [4].

Отримані таким чином теоретичні відомості, експериментальні дані та реальні діючі моделі споруд, конструкцій та механізмів в подальшому можуть успішно використовуватись у навчальному процесі при викладанні цілої низки загально технічних та спеціальних інженерних дисциплін, використовуватись як лабораторне демонстраційне та дослідницьке обладнання у навчальному процесі.

Список літератури:

1. Попилов Л.Я. Советы заводскому технологу/ Справочное пособие .- Л.: 1975.- 265 с.

2. Писаренко, Георгій Степанович. Опір матеріалів : підруч. для студ. мех. спец. вищ. навч. закл. / Г. С. Писаренко, О. Л. Квітка, Є. С. Уманський ; за ред. Г. С. Писаренка. – 2 вид. - К. : Вища шк., 2004. - 654 с.

3. Писаренко Г.С., Яковлев А.П., Матвеев В.В., Справочник по сопротивлению материалов / Г.С. Писаренко, А.П. Яковлев, В.В. Матвеев,-3-е изд. перераб. и доп.-К.: .Дельта, 2008.-816 с.

4. Metals, ceramics and polymers/ Oliver H. Wyatt, David Dew-Hughes/An introduction to the structure and properties of engineering materials – Cambridge University Press – 580 p.

Тематика: Інші професійні науки
(технічні науки)

ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІЙ ЛАЗЕРНОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ ПРИ ВПЛИВІ НА БІОЛОГІЧНІ ТКАНИНИ

Цокота М.В.
аспірант
Національний технічний університет України Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

Стаття під назвою «Визначення функцій лазерного випромінювання під час впливу на біологічні тканини» знаходить своє застосування в галузі медичного приладобудування в одному з провідних напрямків розвитку технологій. Стаття присвячена узагальненому опису факторів та функцій впливу лазерного випромінювання та тканин при лікувальній терапії та розрахунку параметрів випромінювання. Суть проблеми полягає в складності in

vivo вимірювання біофізичних ефектів в тканинах під час дії лазерного випромінювання та створення моделей біологічних систем.

Стаття складається з чотирьох частин.

При постановці проблеми виокремлюється потреба формування моделей для розрахунку здорового впливу випромінювання з урахуванням властивостей біологічних тканин.

При аналіз останніх досліджень та публікацій розглянуто напрацювання закордонних авторів та передові дослідження в даній галузі.

Наведено відомі роботи з фото динамічної терапії, опис явищ від лазерної терапії при взаємодії з тканинами, явищ стимуляції загальних механізмів адаптації та імунної реактивності. Виокремлено огляд методики оцінки глибини проникнення як функцію відповідних довжин хвиль, використовуючи формули моделі міграції фотонів для шкіри тканини, моделювання температурного розподілу по тканині від нагрівання лазерним випромінюванням. Робота містить матеріали аналітичної моделі з охолодження біологічної тканини після опромінення короткими та надкороткими лазерними імпульсами.

Серед цілей статті автори зазначають формулювання комплексного не вирішеного раніше відображення методики контролю нагрівання тканин та їх реакції на дію лазерів, функцій та механізмів розрахунку вибору дози випромінювання для безпечного терапевтичного впливу.

В основній частині коротко представлено опис поглинання випромінювання тканинами, обчислення коефіцієнту дифузного відбиття для широкого класу біологічних тканин у спектральній області сильного і слабкого поглинання світла, розподілу світлового потоку по глибині тканини. Наведені етапи алгоритму визначення індивідуальної дози опромінення для персоналізованої лазерної терапії з використанням необхідних розрахунків.

Автор підсумовує, що при складній будові біологічної тканини для точного обрахунку дії від проникнення випромінювання та методу обчислення світлового потоку в оптично щільних середовищах з довільною кількістю

шарів, доцільно використовувати розподіл тепла методом Монте-Карло з визначенням коефіцієнту дифузного відбиття, при розрахунку розподілу світла.

Оцінюючи роботу загалом, можна стверджувати, що описані теоретичні засади є дієвими для розвитку медичної апаратури, і можуть використовуватися для розробки методик проведення індивідуальних терапевтичних процедур.

Тематика: Інші професійні науки
(технічні науки)

ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ ПАРАМЕТРІВ ВИПРОМІНЮВАННЯ ПРИ ЛАЗЕРНІЙ ТЕРАПІЇ

Цокота М.В.
аспірант
Національний технічний університет України Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

Терапевтичні процедури ран включають поверхневий та глибинний вплив випромінюванням для формування дієвого лікувального ефекту.

Лікування препаратами має свої побічні дії та при лікуванні рани спричиняє стійкість організму до медичних компонентів.

Для розробки та оптимізації ефективної методики НІЛТ необхідно визначити точні механізми дії та взаємодії лазера з живими тканинами.

Дослідження, які визначали лазер як допоміжне або альтернативне лікування хірургічних ран, довели його ефективність у зменшенні інфекції та болю, скорочення загального періоду загоєння ран та дій в косметології. Параметри лазеру (довжина хвилі, потужність, енергія, частота пульсу, тривалість імпульсу тощо) та умови опромінення (час експозиції, частота та тривалість лікування) напряму впливають на результат лікування [1].

Як було запропоновано раніше, щоб не перевищувати одноразово допустиму дозу більше 4 Дж/см2. При складних випадках необхідний контроль температури. Зокрема ідентифікація когнітовних та перцептивних змін можлива з використанням розроблених діагностичних методів та інструментів.

Тому для розробки успішного лікування необхідний відповідний відбір цих параметрів.

Список літератури:

1. Цокота М.В. Фотореннерації хронічних ран з випромінюванням низької інтенсивності // «Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Технічні науки». Том 30 (69) № 3, 2019.

Тематика: Педагогічні науки

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Челідзе Ю.В.

Вінницький медичний коледж ім..Д.К.Заболотного, викладач

Вступ. В сучасних умовах особливу актуальність набуває проблема якості навчання, яку неможливо вирішити без застосування сучасних технологій. Сучасні інформаційні технології забезпечують інформатизацію навчального процесу (доступ до різних джерел інформації), активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, підвищення мотивації студентів до навчання, інтерактивність навчання, моніторинг навчального процесу, посилення ефективності засвоєння студентами навчального матеріалу, спонукання їх до творчої діяльності. [2]

Основна частина. Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для добору,

опрацювання,зберігання, подання, передавання різноманітних даних і матеріалів. необхідних для підвищення ефективності різних видів діяльності. Впровадження ІКТ в учбовий процес стимулює до навчальної діяльності,сприяє формуванню логічного та творчого мислення та сприяє розвитку здібностей студентів та формуванню інформаційної культури. [3]

Інформаційні технології надають можливість викладачеві урізноманітнювати організаційні форми і методи навчання, використовувати комп'ютерні програми, які необхідні для:

- пошуку та отримання додаткової інформації;
- розширення та поглиблення знань з використанням системи Інтернет. більш повного задоволення особистісно-орієнтованих запитів студентів;
- формування та закріплення навичок, прийомів, способів, умінь їх застосування;
- комплексного застосування КТ з іншими видами дидактичних засобів.

Серед фундаментальних дисциплін анатомія людини займає особливе місце, бо є базою для усіх без винятку медичних дисциплін. Особливістю їх викладання є необхідність максимальної візуалізації матеріалу. Доцільно раціонально поєднувати сучасні інформаційні технології з традиційними формами і методами навчання.

Використання ІКТ на заняттях анатомії дозволяє інтенсифікувати діяльність викладача і студента, підвищити якість викладання предмета, відобразити деталі анатомічних структур, висунути на передній план найважливіші характеристики досліджуваних об'єктів і явищ природи.

Переваги мультимедійних технологій,під час викладання анатомії, в порівнянні з традиційними, різноманітні:наочне подання матеріалу, формування у свідомості студента цілісної картини будови органа, можливість самостійно «конструювати» анатомічні процеси , ефективної перевірки знань та

розмаїття організаційних форм у роботі студентів і методичних прийомів у роботі викладача. [1]

Важливий аспект роботи з ІКТ це створення навчальних електронних презентацій.

Презентація – це документ, створений за допомогою комп'ютерної програми Power Point. Синонімами терміну «презентація» в цьому розумінні є поняття «комп'ютерна презентація» та «мультимедійна презентація». [5]

Використання презентацій на заняттях допомагає:

- змінити форму навчання з авторитарної на комунікативну, інтерактивну,заглиблену в спілкування;
- підтримувати ефективну мотивацію та зв'язок з реальним життям для набуття практичних умінь;
- викликати інтерес до отримання інформаційних повідомлень;
- виховувати та розвивати особистість одночасно з процесом засвоєння знань.

Під час викладання навчальної дисципліни «Анатомія людини» лекція – презентація надає можливість продемонструвати велику кількість матеріалу у вигляді схем, малюнків, фотографій.

Особливу зацікавленість у студентів викликають анімаційні ролики з аудіо- супроводженням, короткі відеофрагменти, демонстрація органів у 3D-форматі.

Застосування лекції – презентації сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, лекції стають захоплюючими, покращується їх наочність, особливо в тих випадках, коли вивчаються складні явища і процеси, з'являється можливість різнобічного розгляду явища, що вивчається; розширюється арсенал прийомів подання навчального матеріалу, економиться час на його викладення. Все це викликає зацікавленість у студентів, активізує пізнавальну діяльність та критичне мислення. Також надає можливість створити сценарій лекцій з урахуванням особливостей конкретної навчальної групи та індивідуальності кожного студента.

Поліпшити якість викладання дисципліни можна і переробивши звичні всім ілюстровані анатомічні атласи на електронні атласи. Електронні підручники з впровадженими гіперпосиланнями дозволяють миттєво переходити до потрібних розділів, збільшувати і згортати потрібні ілюстрації, таблиці та діаграми.

Ще одним зручним інструментом використання ІКТ у вивченні предмета є комп'ютерні тести з пройденого матеріалу. З їх допомогою студенти можуть самостійно оцінити свої знання і миттєво отримати результат, не відволікаючи викладача.

Дуже часто під час вивчення анатомії застосовується «Метод проектів» у поєднанні з ІКТ, який сприяє обробки та відбору потрібної інформації. Метод використовується , як етап закріплення вивченого матеріалу з навчальної дисципліни. Під час вивчення деяких тем використовується «Віртуальна (або демонстраційна) лабораторія». Як і в реальній лабораторній роботі, у віртуальній формуються в студентів необхідні навички дослідження: висунення гіпотез та їх перевірка, стандартизація умов, чітка фіксація умов і результатів експериментів, формулювання висновків.

Для організації самостійної роботи на анатомії використовуємо складання та проходження Web-квестів. Наприклад, пройти Web-квест по темі: «Скелет людини» можна на сайті http://vmkanat.jimbo.com/.

Ефективною формою інтерактивного навчання, пов'язаною з електронними дидактичними засобами навчання є технологія використання інтерактивної дошки. Використання на заняттях інтерактивної дошки Smart board,має ряд переваг:

- зростає зацікавленість студентів навчальним матеріалом;
- покращується сприйняття інформації;
- індивідуалізація навчання;
- динамічність подачі матеріалу;
- використання різних аудіовізуальних засобів;
- комбінування зорового і слухового сприйняття інформації;

- сприяє розвитку творчих здібностей;
- створює умови для самостійної роботи студентів.

Висновок. Поєднання традиційних методів навчання з використанням ІКТ сприяють успішному вивченні дисципліни. Студенти мають можливість отримувати більш чітку інформацію з дисципліни, дотримуючись медичної термінології, проглядаючи лекції, в он-лайн режимі проходити тренування у вигляді тестових завдань. Це надає можливість активно засвоювати матеріал та забезпечує успішність навчання і оптимізацію самостійної роботи студента.

Список літератури:

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В.Ю. Биков. – К. : Атіка, 2009. – 684 с.

2. Бученко І. В. Комп'ютеризація навчання – свідчення професійної майстерності педагога. - http://ippo. org. ua

3. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках: Качинська Г. В. 2012 рік, labtv. at. ua/load/0-0-0-77-20.

4. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Т.І. Коваль. – К. : Вид. центр НЛУ, 2009. – 380 с.

5. Рогуля В.О. Сучасні технології навчання анатомії людини в підготовці медичних кадрів /В.О. Рогуля, Т.Ф. Дейнега, О.О.Тихонова // Сучасні технології навчання анатомії людини в підготовці медичних кадрів: матеріали навчально-методичної конференції. – Полтава, 2009.-С.134-135.

Тематика: Інші професійні науки

(технічні науки)

ЕФЕКТИВНІСТЬ СКОРОЧЕННЯ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ ВІД ТРАНСПОРТУ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ БІОМЕТАНУ

[1]Череватенко О.Д.

[1]Гуслєва А.О.

[2]Аблєєва І.Ю.

Сумський державний університет

[1]студентка, [2]к.т.н., старший викладач

e-mail: i.ableyeva@ecolog.sumdu.edu.ua

Зміна клімату та якість повітря є одними з найбільших проблем у нашому суспільстві. За даними Євростату (2016 р.), на частку транспортного сектора припадає 51 % від загального обсягу використання нафти, що позначається на значному внеску у викиди парникових газів (ПГ). Наприклад, на транспортний сектор в Європі в 2014 році припадало 23 % від загального обсягу викидів ПГ в Європі.

Біометан – це газ без кольору й запаху, мало розчинний у воді, але добре розчинний в органічних розчинниках; майже в два рази легший за повітря. У природі метан утворюється внаслідок гниття рослинних решток без доступу повітря, розкладу кам’яного вугілля під землею. У значній кількості він міститься в попутних газах нафтодобування та газах крекінгу нафтопродуктів, а також у газах, які виділяються при сухій перегонці дерева, торфу, кам’яного вугілля. Як основа природного газу (90–98 %) метан утворюється в надрах Землі, ймовірно внаслідок взаємодії розжарених карбідів металів з водяною парою. Біометан може використовуватися для всіх застосувань, де використовується природний газ [1].

Передбачається, що споживання біометану дозволяє зазвичай знизити на 50 % викиди ПГ у порівнянні з викопним паливом. Транспортний сектор повинен пережити глибоку трансформацію у наступні десятиліття. Природний газ і особливо поновлюваний газ – це конкретна відповідь на ці виклики: це допомагає прискорити модель циркулярної економіки, де стійку біомасу переробляють та перетворюють на чисте транспортне паливо.

Транспорт є великою проблемою в багатьох країнах, які намагаються скоротити викиди в цьому секторі. Крім того, багато країн залежать від імпорту викопних палив. У цьому випадку біометан, що виробляється на місцевому рівні, може запропонувати рішення для декарбонізації транспортного сектору. Щоб зробити це стійким, використання біометану повинно підтримуватися за допомогою стимулів, що враховують зовнішні фактори, такі як вплив палив на навколишнє середовище. Наприклад, у Швеції використання біометану в перевезеннях значною мірою субсидується податковими перевагами, а також додатковими бонусами, такими як безкоштовна парковка або інші пільги за транспортні засоби, що працюють на відновлюваних джерелах енергії.

За останні п'ятнадцять років використання біогазової технології надзвичайно зросло, особливо в Німеччині. На кінець 2017 року майже 9 500 з близько 13 400 європейських біогазових установок знаходились у Німеччині. Вони перероблюють комунальні та промислові біовідходи (688 заводів), гній, інші сільськогосподарські залишки, а також енергетичні культури (12 721 заводів).

Основною сировиною для виробництва біогазу є:

- органічна фракція твердих побутових відходів (ТПВ);
- муніципальні біовідходи, відокремлені джерелами;
- мул комунальних стічних вод;
- промислові та комерційні відходи;
- побічні продукти тваринного походження;
- енергетичні культури;
- рослинні субпродукти.

Близько 450 модернізуючих установок у Європі перетворюють біогаз у цінний біометан, який може використовуватися тими ж способами, що й природний газ, також як транспортне паливо. Окрім відновлюваної енергії, біогазові установки виробляють високоцінні добрива та багаті гумусом добрива, що робить технологію біогазу справжньою всебічною.

Уже існує багато історій успіху щодо використання біометану в транспортній галузі. У Берліні біогазовий завод, керований компанією з охорони навколишнього середовища та експлуатаційних послуг, переробляє 60 000 тонн окремо зібраного біологічного сміття з домогосподарств на рік. Отриманий біогаз модернізується до біометану і забезпечує 150 вантажівок для збору відходів біометаном на трьох газозаправних станціях, зменшуючи споживання дизельного палива на 2,5 мільйона літрів дизеля та викидів CO_2 на 12 000 тон щороку. У сільському господарстві існують прототипи тракторів, що експлуатуються із природнього газу [2].

В Україні частка біоенергетики у загальній структурі споживання енергії дуже низька порівняно із ЄС. Якщо у ЄС біоенергетика займає 18–20 % ринку, то у нас цей показник на рівні – 5 %. Станом на початок 2019 року в Україні налічувалося 18 діючих біогазових станцій. Сумарна встановлена потужність проектів на кінець 2018 року сягала 27,3 МВт – потужність окремих проектів становить від 0,125 до 5,7 МВт.

Здебільшого проекти біогазу в аграрному секторі орієнтовані на виробництво електричної енергії та подальший продаж її за «зеленим» тарифом. Лише поодинокі об’єкти в Україні корисно утилізують теплову енергію, вироблену за рахунок біогазу.

При сьогоднішньому «зеленому» тарифі вигідно будувати станції потужністю більше 1 МВт, які б працювали на різній сировині. Цукрові заводи є фаворитами ринку біогазової енергії. Адже саме вони мають величезну кількість сировини. Окрім виробництва цукру, є можливість із жому виробляти електроенергію цілий рік і заробляти на її продажу.

Потенційні ринки біометану/біогазу в Україні:

– виробництво електроенергії з біометану з використанням ГТС (підвищення ефективності використання палива);

– зберігання біометану в ГТС з подальшим виробництвом електричної енергії в режимі пікових навантажень електромережі (компенсація швидкого розвитку ВДЕ – сонячної та вітрової енергії);

– використання біометану як моторного палива для виробників с/г продукції (забезпечення паливами за рахунок споживання відходів і побічної продукції власного виробництва) для громадського транспорту та вантажних авто (зменшення забруднення повітря у великих містах) для легкових авто (приклад в ЄС – Італія);

– пряме заміщення природного газу біометаном (скорочення викидів парникових газів – Паризька Угода);

– експорт біометану в ЄС (Національний Реєстр Біометану)[3].

Важливим рішенням є використання біогазу автотранспортом. Для цього треба біогаз перетворити в біометан. Основним процесом у переробленні біогазу до якості біометану є відокремлення CH_4 та CO_2. На ринку є кілька технологій модернізації, які використовуються та вдосконалюються протягом багатьох років.

Звичайні методи очищення біогазу:

1. Мембранне розділення (заснований на принципі, що гази дифундують через мембрани з різною швидкістю. Як мембрани можуть використовуватися різноманітні полімери).

2. Технології очищення (методи поглинання): очищення з допомогою води; фізичне очищення; хімічне очищення.

3. Адсорбція при перепаді тиском (заснований на принципі, що різні компоненти газу притягуються по-різному для визначення поверхностей (адсорбованих) або проникають в різній мірі в пори матеріалу).

4. Кріогенне оброблення (базується на тому, що при низькій температурі або підвищеному тиску гази конденсуються (стають рідкими) або повторно сублімують (стають твердими)).

Транспортні засоби, що працюють на стисненому природному газі (СПГ) або скрапленому природному газі (СкПГ), відіграють важливу роль у розвитку екологічно чистого транспортного сектору. Вклад у заощадження викидів парникових газів, коли транспортні засоби використовують біометан, досягає 70–90 % у порівнянні зі звичайним автомобілем, що працює на бензині.

Загальний слід вуглецю дуже низький у порівнянні з його викопними еквівалентами. Основною перевагою використання біометану в якості палива, крім захисту навколишнього середовища, є економія – споживачам дешевше використовувати біометан або СПГ, ніж бензин або дизель, залежно від податкового режиму. Однак цей аспект все ж слід висвітлити на автозаправних станціях, де природний газ зараз продається за кілограм, тоді як інші види палива продаються за літр, що робить споживачам важке порівняння цін.

При використані такого виду палива для автомобільного транспорту як біогаз, є доцільним з багатьох причин:

− у якості сировини для отримання палива не використовують дефіцитні невідновлювані види (нафта, вугілля);

− виробництво біогазу дозволяє запобігти викидам метану в атмосферу, а метан впливає на парниковий ефект в 21 раз більше, ніж CO_2, і перебуває в атмосфері 12 років;

− фізико-хімічні й екологічні властивості очищення біогазу в біометан та розрахунок методів скорочення парникових газів.

Отже, виробництво та використання біогазу є досить перспективним та рішучим кроком у майбутнє не лише з економічної, а ще й з екологічної точки зору. На підставі проведення розрахунків установлено, що скорочення викидів при використанні біометану становить для карбон (II) оксиду в 5 – 10 разів, вуглеводнів у 3 рази, нітроген (II) оксиду в 1,5 – 2,5 рази.

Список літератури:

1. Державна служба статистики України. Методика розрахунку викидів забруднюючих речовин та парникових газів у повітря від транспортних засобів.

[Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2008/452/metod.htm

2. Horst Seide, Philippe Scholtès, Dr Jan Štambaský, Dr Gerald Linke. Biogas to biomethane. 68 p.

3. Трипольська Г.С., Дячук О. А., Подолець Р. З., Чепелєв М. Г. Біогазові проекти в Україні: перспективи, наслідки та регуляторна політика. *Ekon. prognozuvannâ.* 2018. №2. С. 111–134.

Тематика: Інші професійні науки

МЕТОДИКА КОРЕКЦІЇ АМБЛІОПІЇ У ДІТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ СЕНСОРНОГО ДИСПЛЕЯ

Черкасова Є.О.
студентка кафедри біомедичної інженерії,
Харківський національний університет радіоелектроніки

Одним із найпоширеніших функціональних розладів зорового аналізатора є амбліопія, або його ще називають «ледачим оком» – це зниження зору, що не піддається корекції за допомогою окулярів або контактних лінз [1]. Основною причиною виникнення такого захворювання є часткове або повне пригнічення роботи одного з очей, що призводить до атрофування цього органу. Найчастіше амбліопія виникає в період розвитку зорової системи в юному віці, тому важливим завданням охорони здоров’я як для дітей, так і для дорослих, є своєчасна діагностика та лікування цього захворювання [1].

Існують різні методики корекції амбліопії, котрі залежать від причин виникнення. Якщо це порушення рефракції, то призначають відповідні окуляри, контактні лінзи або лазерну корекцію зору [2]. Вроджена катаракта і опущення (птоз) верхньої повіки лікуються хірургічно. Після усунення причини виникнення амбліопії необхідно назначити своєчасне лікування. Лікар може

призначити перекриття («заклеювання») ока з кращим зором, щоб змусити дитину використовувати хворе око і тим самим розвивати зір [2].

Пропонована нами методика полягає в тренуванні зорово-рухової координації, що враховує фізичні та психоемоційні можливості дитини. Процес тестування здійснюються за схемою «око-рука», тому тренування зору виконується за принципом «бачу-обвожу» з-за наявності емоційно позитивної мотивації [3, 4].

Макет пристрою був розроблений на базі платформи Arduino Uno R3 CH340G+MEGA328P із застосуванням багатоколірного сенсорного дисплея Velleman VMA412, котрий має додаткову можливість малювання ліній стилусом для відображення контурних малюнків (рис. 1) [5]. Пристрій є ергономічним у використанні та не потребує додаткових перетворювачів чи датчиків, котрі можуть обмежувати рухи рук дитини.

Рисунок 1 – Макетна плата Arduino Uno та сенсорний екран Velleman для розробки пристрою

Розроблений макет може застосовуватися для навчання слабозорих дітей з метою розвитку навичок у розпізнаванні тексту та письма. Також був розроблений спеціалізований програмний засіб для візуалізації контурних малюнків – графічних оптотипів на сенсорному дисплеї [6, 7]. Графічні оптотипи представляються у вигляді різних фігур. Фігура – це об’єкт, який можна змінити різними унікальними для нього способами, використовуючи вузли управління (опорні точки), числові параметри, які визначають її зовнішній вигляд [5].

Узагальнена структурна схема програмного забезпечення наведена на рис. 2. Перший блок реалізує синтез оптотипів, в другому модулі реєструються їх обведення під час тестування, у третьому – проводиться аналіз правильності виконання завдань, а в останньому – формується попередній звіт результатів тестування.

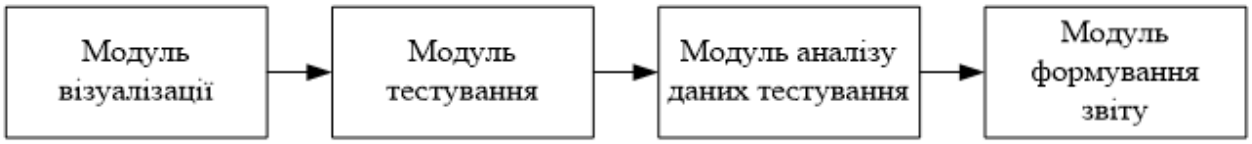

Рисунок 2 – Узагальнена структурна схема програмного засобу для тестування на сенсорному дисплею

Таким чином, регулярне обведення меж графічних оптотипів різного розміру, кольору та яскравості з поступовими рівнями ускладнення завдань призводить до зменшення ступеню амбліопії та корекції слабозорості у дітей.

Список літератури:

1. Авер’янова Л. О. Комп’ютерні технології корекції амбліопії в системі фізичної реабілітації у дітей з порушенням зору / Л. О. Авер’янова, К. Г. Селіванова // Сучасні здоров’язбережувальні технології: монографія / за загальною редакцією проф. Ю.Д. Бойчука. – Харків: Оригінал, 2018. – 724 с. – С. 627-633.

2. Скляр О. И. Светодиодный тренажер косых мышц глаза / О. И. Скляр // материалы 4-го междунар. радиоэлектрон. форума (МРФ'2011) 18-21 окт. 2011 г. : сб. науч. тр. : Т.3. Конф. «Актуальные проблемы биомединженерии». / АНПРЭ, ХНУРЭ. – Х. : АНПРЭ, ХНУРЭ, 2011. – С. 86–88.

3. Скляр О. И. Устройство тренировки глазодвигательных мышц глаз / О. И. Скляр, Е. Н. Сорочан // Наука та виробництво : зб. наукових праць / ДВНЗ «ПДТУ». – Маріуполь, 2018. – Вип. 19. – С. 169–173.

4. Селиванова К. Г. Разработка интерактивных тестов для оценки уровня развития мелкой моторики / К. Г. Селиванова, О. Г. Аврунин, В. В. Семенец //

Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна: Х. 2014. – № 1143, Вип.6. – С. 72-75.

5. Аврунин О. Г. Разработка метода автоматизированного тестирования мелкой моторики ведущей руки на графическом планшете / О. Г. Аврунин, К. Г. Селиванова // Прикладная радиоэлектроника : науч.-техн. журн. – Х. : ХНУРЭ, 2013. – Т. 12, № 3 – С. 459–465.

6. Бажан О. В. Використання технологій віртуальної реальності в пластичній хірургії / О. В. Бажан, О. Г. Аврунін, М. Ю. Тимкович // І Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених, курсантів та студентів «Авіація, промисловість, суспільство», Кременчук. - 2018. - С.184.

7. Тымкович М.Ю. Проблемы оптической регистрации положения маркеров в хирургической навигационной системе / М.Ю. Тымкович, О.Г. Аврунин, А.И. Бых // Функциональная база наноэлектроники : сб. науч. тр. V Междунар. науч. конф.– Х. ; Кацивели : ХНУРЭ, 2012. – С. 298–301.

Тематика: Інші професійні науки

МІСЦЕВІ ЗМІ У КОНТЕКСТІ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ПРОСТОРУ КРАЇНИ

Чечельницька Ганна Володимирівна
Кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та теорії держави і права, викладач кафедри психології та журналістики УМСФ
Безбородько Юлія Олександрівна
Студентка спеціальності 061 «Журналістика» УМСФ
Університет митної справи та фінансів м.Дніпро

Актуальність звернення до даної проблематики обумовлена стрімкою зміною позицій локального медіапростору та місцевих засобів масової інформації (МЗМІ). **Метою** роботи є з’ясування ролі МЗМІ в українському та

світовому інформаційних просторах, їх вплив на демократичні процеси у суспільстві та перспективи розвитку, роль у розв'язанні складних проблем в умовах війни. **Об'єктом** досліджень є місцеві засоби масової інформації, локальний медіапростір. **Предметом** дослідження виступає процес демократизації в країні. Тематика локального медіапростору знаходиться у руслі активного дослідження як в Україні, так і в світових наукових школах. Тож **джерелами** дослідження стали наукові роботи таких авторів: Іванов О., Мойсеєва О. , Г.Почепцов, Довженко М., Довженко О., Бєлінська І. ,Дацюк С., Стеблина Н., Куляс І., Маклюєн Г. М., Черкасов А., Парк Р., Т. Оувен, Розенстіл Т., Єременко С., та інші.

*З*дається, що зараз людей цікавлять лише масштабні світові новини, значущі події. Але вони, як правило, не впливають на життя читача так, як місцеві. Р. Парк наголошує: «Місцеві новини - матеріал з якого зроблена демократія»[4; С. 276]. Отже, *місцеві засоби масової інформації (МЗМІ) – це засоби масової інформації окремої місцевості, що є корисними, першочергово, для жителів цієї території. Висвітлюють процеси, проблеми, події, притаманні саме певній місцевості; мають тісну комунікацію з громадами, сприяючи швидкій інформованості.*

За дослідженнями Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) 2018 року,рівень довіри українців до місцевих медіа поступається лише авторитетним центральним телеканалам [25]. Значущість місцевих ЗМІ демонструють їх **функції**: 1)активна взаємодія спільноти, 2)залучення до розв'язання порушених проблем різних груп, 3)контроль місцевої влади, 4)формування активної спільноти та відчуття причетності кожного громадянина, 5)подання інформації у місцевому контексті, 6)створення позитивного інформаційного простору.

Доречна схема впливу МЗМІ на розвиток демократії у громадах описана О.Івановим, О. Мойсеєвим,Н.Стебліним: «Місцеві медіа об'єднують громадян, повідомляючи їм про важливі місцеві новини, а громадяни долучаються до вирішення місцевих проблем. Чим активніші ЗМІ, тим активніші громадяни. А

це визначає якість демократії. Адже без громадян, що беруть участь у політичному процесі, демократія перетворюється на олігархію…»[13; С.112]. В умовах сьогодення мобілізація місцевих громад до розв'язання багатьох проблем неможлива без МЗМІ, тому що мас-медіа у першу чергу пливають на втілення задумів громади, покращення демократичного простору загалом.

Цікавим є те, що важливий вплив може відбуватися і навпаки. Поява громадських журналістів, тобто людей, які стали свідками подій і передають інформацію до МЗМІ, надає місцевій журналістиці більш демократичного характеру. Т. Овен коментує це як «феномен децентралізованого спостереження та репортажу»[3; С. 70].

Роль МЗМІ поєднати різних людей у різних обставинах у єдину громаду, яка має діяти на демократичних засадах заради кращого життя. На думку Т. Розенстіла, «конценція журналізму невіддільна від концепції створення спільноти, а отже, й демократії.»[5; С. 181]. Отже, спільні знання, цінності закладає все ж таки МЗМІ.

Але зараз контент регіональних ЗМІ, дещо не відповідає поставленим функціям і задачам. За дослідженнями ІДЛО 2014 року стосовно жанрів у регіональних друкованих ЗМІ інформаційного жанру стає все менше, аналітичний жанр займає взагалі 5% від усього контенту, а такий жанр як «суміш» (розваги, погода і т. д.) лише поширюється. Тобто, зараз зарано говорити про «магічні» властивості МЗМІ у питанні соціальної мобілізації громадян, об'єднання та постійному ефективному залученні локальних ЗМІ.

Отже, в сучасних умовах роздержавлення ЗМІ, реформ децентралізації, відповідно, формування громад, МЗМІ отримують домінанту серед центральними ЗМІ у різних аспектах: швидшу мобілізацію, якісніше залучення спільноти до розв'язання проблем та інше. Можливість наближення локальних медіа до суспільства, створення позитивного інформаційного простору, контроль місцевої влади відіграють важливу роль у демократизації суспільства. Безумовно, сьогодні МЗМІ можуть стати рушієм демократичних перетворень, але, на жаль, де-факто поки що робота МЗМІ різниться з бажаною.

Регіональні ЗМІ зараз проходять достатньо складний етап, і проблеми ЗМІ в Україні залишаються тими ж. Падіння популярності серед певних груп населення, криза рекламного ринку, що несе за собою відсутність належного фінансування, незалежність (адже більшість власників, наприклад, медіаструктур є олігархами, бізнесменами чи навіть політиками), недосвідчені працівники, та їх дефіцит тощо. І на цьому шляху становлення українським МЗМІ зможе допомогти досвід країн-лідерів у всесвітньому інформаційному просторі. Країн, у яких локальні ЗМІ мають такий же попит як і центральні.

Доречний досвід регіональних ЗМІ у демократичних процесах суспільного життя демонструє Німеччина. Історія якісного розвитку регіональних ЗМІ сягає ще повоєнних років, коли західні союзники почали створювати новий медіа ландшафт. Єдине, що залишалося німцям – створювати МЗМІ у власних окупаційних зонах. Серед 355-ти німецьких газет (щоденних) 337 є локальними чи регіональними, а спільний наклад цих газет становить більше 17 мільйонів примірників. Місцеві ЗМІ Сполучених Штатів також є популярними серед населення Італії, США, Великобританії.

Важливим фактором успішності місцевих ЗМІ в країні стала діджиталізація (оцифровування).Створення мультимедійних сайтів, додатків тощо – вимоги часу, збереження рекламодавців і споживачів інформації. Українські МЗМІ створюють онлайн-версії, але навіть цього не достатньо для залучення активної аудиторії, яка є рушієм демократичних змін. Для телебачення онлайн-сегмент – спосіб залучення рекламодавців та утримання глядачів, а для друкованих ЗМІ – це взагалі можливість продуктивної діяльності. Наприклад, американська газета «The Wall Street Journal» пропонує читачу отримати газету на мобільний пристрій. Цікава, але дуже спірна тенденція – наймати працівника зі своєю власною аудиторією. Коли «The Washington Post» купив Д. Безос, він одразу винайняв журналістів, які мали власний блог з декількома десятками тисяч підписників, для того, щоб аудиторія збільшилася.

Отже, світовий досвід роботи МЗМІ можна використовувати задля подолання головних проблем сучасних українських МЗМІ та викорінення стереотипу стосовно «невисокого ґатунку» локальних медіа. Місцеві медіа у провідних країнах є першочерговим каталізатором демократичного простору та його підтримки.

Не варто нехтувати можливостями місцевої журналістики у часи війни.

Українські ЗМІ, об'єктивно не були готові боротися з жорсткою інформаційною агресією, і тому зараз відбувається процес розробки певних стандартів та правил професійного висвітлення таких болючих для країни питань. Війна породжує велику кількість наслідкових проблем. Тяжке життя внутрішньо переміщених осіб – одна з них. Саме МЗМІ можуть вирішити багато проблем цих людей, знищуючи стереотипні образи серед інших мешканців. Для цього місцеві журналісти мають співпрацювати з біженцями на пряму, htntkmyj вивчаючи особливості їх життя. Важливим для інформаційного простору країни у часи війни також є інформація про військовослужбовців. До війни на сході України військовим та їх проблемам майже на приділялась увага у мас-медіа, особливо у місцевих. Зараз, звичайно, військові та ветерани АТО частіше потрапляють в новини МЗМІ, але в кримінальних повідомленнях. Журналісти створили тенденцію вказувати, що те чи інше порушення вчинив військовий, боєць добровольчого батальйону тощо. Згадки професії правопорушника не завжди є важливим, особливо в умовах військових конфліктів в країні. Тенденція настільки поширена, що має дискримінаційний характер і використовується заради привертання уваги аудиторії. За моніторингом ІМІ стосовно мови ворожнечі у онлайн-МЗМІ отримуємо такий результат: «Лише 0,77% новин онлайн-медіа стосуються національних меншин чи етнічних груп. При цьому, майже в кожній п'ятій новині присутні ознаки мови ворожнечі» [21].

Національна спілка журналістів України та Незалежна медіа профспілка України виокремили головні причини наявності мови ворожнечі у регіональному вимірі: журналісти підсилюють мовою ворожнечі сенсаційність

новин та залучають аудиторію, порушуючи журналістські стандарти; іншою причиною може стати емоційне залучення журналістів та редакторів, а також відсутність розуміння наслідків вживання «hatespeech», що є синонімічним до некомпетентності; і звичайно, не можна відкидати причину впливу власника ЗМІ на характер висловлювань. Президент Академії Української Преси В. Іванов висловлює думку щодо перспектив покращення ситуації: «Вихід – включити професіоналізм, повернутися до стандартів» [27].

Отже, Україна тільки вступає на шлях децентралізації державних процесів. І цей перехід буде якіснішим завдяки МЗМІ, які інтегрують спільноти в активне громадське життя, будучи при цьому рушієм демократичних змін. Натомість досі існує багато бар'єрів у роботі МЗМІ, які можуть заважати виконання демократичної місії: несформований підхід до висвітлення новин під час війни, тем військо службовців, політичних конфліктів та надмірне використання мови ворожнечі через дозволеність дискримінації окремих груп населення.

Список літератури:

1. Freedom of the Press 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://freedomhouse.org/report/freedom-press/freedom-press-2017

2. Nielsen R. K. Introduction: The Uncertain Future of Local Press // Local Journalism the Decline of Newspapers and the Rise of Digital Media. London. – New York: University of Oxford, 2015. – P. 13-17

3. Owen T. Global Media Power In C. Anderson, D. Domingo, A. Hermida& T. Witschge(Eds.), The Handbook of Digital Journalism. London: SAGE. – P.70

4. Park, R. E.: The Natural History of the Newspaper // American Journal of Sociology. – 1923. – Vol. 29 – P. 276

5. Rosenstiel T. Kovach B., The Elements of Journalism, What Newspaper Should Know and the Public Should Expect. – Crown/ Archetype, 2001 – P. 181

6. Van Houtum, H., and T. Van Naerssen. 2002. «Bordering, ordering and othering.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1467-9663.00189

7. Беглов С. Н. Четвертая власть: британская моделью – М., 200 – С. 112

8. Вороненкова Г.Ф., Чесаное А.А. Периодическая печать Германии. – СПб., 2001. – С. 52-57

9. Дацюк С. Культурна політика війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/54b8d821ea894/

10. Довженко М., Довженко О. Алергопроби: як регіональні медіа пишуть про війну[Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://detector.media/regionalna-presaonlain/article/165155/2016-03-22-alergoprobi-yak-regionalni-media-pishut-pro-viinu/

11. Єременко С. Вигадана реальність місцевих ЗМІ: чому медіаконтент не відбиває актуальних проблем суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://detector.media/regionalna-presaonlain/article/165359/2017-10-13-vigadana-realnist-mistsevikh-zmi-chomu-mediakontent-ne-vidbivae-aktualnikh-problem-ukrainskogo-suspilstva/

12. Єременко С. Чи варто чекати місцевих новин від регіональних медіа [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://detector.media/regionalna-presaonlain/article/165324/2017-07-14-chi-varto-chekati-mistsevikh-novin-vid-regionalnikh-media/

13. Іванова О., Мойсеєва О., Стеблина Н. Місцева преса: посібник для ЗМІ. Як регіональним журналістам працювати за часів нових медіа та кризи демократії. /Під ред. О. Іванової. – Київ: ТОВ «Бізнесполіграф», 2019. – С. 112-163

14. Інститут масової інформації та « Телекритика»:Моніторинг національних та регіональних телеканалів, онлайн та друкованих засобів масової інформації [Електронний ресурс]. – Режим

доступу:https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/1932863-rol-zmi-u-rozvyazanni-konfliktu-ukrajinski-realiji-zala-2.html

15. Кабачій Р. Як розпізнати джинсу? [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://www.prostir.ua/?kb=yak-rozpiznaty-dzhynsu

16. Карлова Л. Головний редактор «Дніпрової зірки»: «Даремно районні газети називають пенсіонерськими» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://ms.detector.media/print/1411980811/golovniy_redaktor_dniprovoi_zirki_daremno_rayonni_gazeti_nazivayut_pensionerskimi/

17. Конституція США // Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / Ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. Ред.) [Та ін.] - К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. - Т. 3: К - М. - С. 267

18. Куляс І. Стандарти й етика журналістики в умовах неоголошеної війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://ms.detector.media/ethics/standards/standarti_y_etika_zhurnalistiki_v_umovakh_neogoloshenoi_viyni/

19. Мак Комбс М. Встановлення пріорітетів: масмедії та громадська думка / Пер. з англ. М. Давиденко - К .: К. С. І., 2007 - С. 238

20. Маклюэн Г.М. Понимание медиа: Внешние расширения человека / Пер. с англ. В. Николаева; Закл. Ст. М. Вавилова. – М.; Жуковский: «КАНОН – пресс- Ц», «Кучково поле», 2003 – С. 233-240

21. Печончик Т.: Чому мова ворожнечі з’являється у ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.cje.org.ua/ua/blog/chomu-mova-vorozhnechi-zyavlyayetsya-u-zmi

22. Рендол Д. Універсальний журналіст/ Пер. з англ. – Київ: «К. І. С.», 2007.– С. 24-30

23. Сардалова Е.: Українські медіа висвітлюють війну емоційно й некритично – дослідження[Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://ua.ejo-online.eu/2715/etyka-ta-yakist/

24. Сень А.: Регіональні ЗМІ в сучасному суспільстві: функції, завдання та проблеми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://naub.oa.edu.ua/2017/регіональні-змі-в-сучасному-суспільс/

25. Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних видів ЗМІ в Україні (2017 р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://internews.in.ua/uk/news/ukrajintsi-stavlyatsya-do-zmi-krytychnishe-ale-j-dovira-do-telekanaliv-ta-internet-zmi-znyzylas-nashe-nove-doslidzhennya/

26. Стівенс М. Виробництво новин. Телебачення, радіо, Інтернет. – К.: Києво-Могилянська академія, 2008. – С. 232

27. Толокольникова К.: Уникання мови ворожнечі наблизить мир [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ms.detector.media/ethics/standards/unikannya_movi_vorozhnechi_nablizit_mir/

Тематика: Юридичні науки

ПОНЯТИЕ ПРЕДМЕТА ПРЕСТУПЛЕНИЙ ПРОТИВ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Чигрина Е.Д.

Академия управления при Президенте Республики Беларусь

магистрант специальности «Государственное управление и право»

alyona.chigrina.98@mail.ru

При криминологической характеристике преступлений против информационной безопасности определение понятия и сущности предмета преступлений, предусмотренных главой 31 Уголовного кодекса Республики Беларусь (далее – УК), является одним из ключевых моментов. Точное определение предмета преступлений против информационной безопасности

является необходимым для правильной квалификации деяний и установления всех обстоятельств преступления.

Предметом преступлений, ответственность за совершение которых предусмотрена ст. ст. 349–352 УК, является компьютерная информация.

В общем понимании информация – это совокупность данных, сведений, содержащихся в письменных источниках либо на электронных носителях. Легальное определение понятия «информация» закреплено в статье 1 Закона Республики Беларусь от 10.11.2008 № 455-З «Об информации, информатизации и защите информации» (далее – Закон № 455-З). Согласно которому информация – это сведения о лицах, предметах, фактах, событиях, явлениях и процессах независимо от формы их представления [1]. Понятие «информация» несколько шире понятия «компьютерная информация», ведь оно охватывает все сведения, вне зависимости от способа и формы хранения.

Существует множество определений компьютерной информации, данных российскими и белорусскими учеными-юристами. Более того, в статье 1 Соглашения о сотрудничестве государств-участников Содружества Независимых Государств в борьбе с преступлениями в сфере компьютерной информации (заключено в г.Минске 01.06.2001) под компьютерной информацией понимается информация, находящаяся в памяти компьютера, на машинных или иных носителях в форме, доступной восприятию ЭВМ, или передающаяся по каналам связи [2]. Мороз Д.Г. считает, что под компьютерной информацией понимается информация, получаемая, передаваемая, собираемая, обрабатываемая, накапливаемая, хранящаяся, распространяемая или предоставляемая в компьютерной информационной системе, сети или на машинных носителях, предназначенная для законного обладателя или пользователя в качестве сведений о лицах, предметах, фактах, событиях, явлениях и процессах, а также программные средства, обеспечивающие конфиденциальность, целостность, подлинность, доступность и сохранность этих сведений, их хранение, обработку, передачу посредством компьютерной информационной системы или сети [3, с.75]. Однако на данный момент в

Республике Беларусь на законодательном уровне так и не закреплено понятие «компьютерная информация». Уяснить смысл данного понятия можно исходя из диспозиции статьи 352 УК, согласно которой неправомерное завладение компьютерной информации – это завладение информацией, хранящейся в компьютерной системе, сети или на машинных носителях.

Для более полного представления о компьютерной информации следует выделить признаки, которыми должна обладать данная информация.

В первую очередь, действия лица должны быть направлены на информацию, содержащуюся в компьютере, в компьютерной сети или системе. Если преступное посягательство было направлено не на компьютерную информацию, а на ее носитель – компьютер как вещь, данное деяние будет расценено как преступление против собственности, а не как преступление против информационной безопасности. Отграничивая компьютерную информацию от других видов информации, которые являются предметом преступных посягательств, сразу необходимо отметить, что в главе 31 УК говорится именно об информации, которая неотделима от компьютера и доступ к которой может быть обеспечен только с использованием компьютера [4]. Так, например, информация, которая распечатана на бумажном носителе, электронный документ, не относятся к предмету преступлений, предусмотренных ст. ст. 349–355 УК.

Согласно статье 15 Закона № 455-З в зависимости от категории доступа информация делится на: общедоступную информацию и информацию, распространение и (или) предоставление которой ограничено. На данный момент мнения учёных разделились. Н.Ф.Ахраменка, А.К.Расулев, И.А.Сало считают, что предметом преступлений против информационной безопасности является информация ограниченного распространения, конфиденциальные сведения. Однако С.Овсейко указывает, что нормы Главы 31 УК регламентируют защиту общедоступной информации, но находящейся в цифровой форме в обладании конкретного лица информации.

На наш взгляд, предметом преступлений главы 31 УК является только информация, распространение и (или) предоставление которой ограничено законом. Ведь право на получение общедоступной информации закреплено на конституционном уровне (ст.22, ст.28, ст.34 Конституции Республики Беларусь). Кроме того, известны случаи неправомерного завладения информацией ограниченного доступа и размещения данной информации в сети Интернет, в таком случае лица, получившие уже общедоступную информацию, не могут привлекаться к уголовной ответственности.

Необходимо отметить, что компьютерная информация является не единственным предметом преступлений против информационной безопасности. Анализируя составы преступлений, ответственность за которые предусмотрена ст.351, ст.353, ст.354 УК, предметом могут служить компьютерная программа, оборудование, программные или аппаратные (программно-технические) средства, система, сеть, машинный носитель.

Согласно Закону Республики Беларусь от 17.05.2011 № 262-З «Об авторском праве и смежных правах» компьютерная программа – это представленная в объективной форме упорядоченная совокупность команд и данных, предназначенных для использования на компьютере и в иных системах и устройствах в целях обработки, передачи и хранения информации, производства вычислений, получения аудиовизуальных изображений и других результатов [5]. Отличительной особенностью компьютерной программы, как и компьютерной информации, является то, что они поддаются свободному копированию, не теряя своих свойств при этом.

В научной литературе споры относительно толкования понятия «машинный носитель» практически отсутствуют. Под машинным носителем понимается магнитный диск, магнитная лента, лазерный диск и иные материальные носители, используемые для записи и хранения информации с помощью электронно-вычислительной техники [6]. Следовательно, в качестве машинных носителей выступают оперативные, постоянные запоминающие

устройства компьютера, средств компьютерной связи, накопители на гибких и жестких дисках.

А вот отличия между понятиями «компьютерная система» и «компьютерная сеть» труднозначимы. Так, под компьютерными сетями предлагается понимать совокупность компьютеров, объединенных между собой каналами передачи информации, а под компьютерной системой – комплексы, в которых хотя бы одна ЭВМ является элементом системы либо несколько ЭФМ составляют систему [4].

Таким образом, предмет преступлений против информационной безопасности не ограничен только «компьютерной информацией», которая, в свою очередь, должна обладать определенными признаками. Понятие и признаки компьютерной информации стоит закрепить на законодательном уровне (в примечании к главе 31 УК, действия которого будет распространяться на все нормы, тем или иным образом связанные с компьютерной информацией). Это разгрузит диспозиции статей, предусматривающих ответственность за преступления против информационной безопасности, а также исключит использование специализированных терминов в самих статьях. Однако стоит уделить внимание и раскрытию таких предметов, как машинный носитель, компьютерная программа, сеть и др., так как это вызывает сложности у правоприменителя, который не обладает специальными знаниями в этой сфере. Ведь правильная квалификация деяний зависит от точного понимания предмета преступления.

Список литературы:

1. Об информации, информатизации и защите информации [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь, 10 ноября 2008 г. № 455-З : в ред. Закона Респ. Беларсь от 11 мая 2016 г. // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

2. Соглашение о сотрудничестве государств-участников Содружества Независимых Государств в борьбе с преступлениями в сфере информационных технологий [Электронный ресурс] : [заключено в г. Душанбе 28.09.2018 г.] //

КонсультантПлюс. Беларусь / ООО «Юрспектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

3. Мороз, Д. Г. Причинение имущественного ущерба без признаков хищения как преступление против собственности / Д. Г. Мороз. – Минск : Бизнесофсет. – 2016. – 152 с.

4. Лосев, В. Преступления против информационной безопасности / В. Лосев // Судовы веснік. – 2002. – № 1. – С. 40–43.

5. Об авторском праве и смежных правах [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь от 17 мая 2011 г. № 262-З : в ред. от 15 июля 2019 г. № 216-З // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

6. О типовом проекте «Об электронном документе» [Электронный ресурс] : постановление Межпарламентской Ассамблеи Евразийского экономического сообщества, 25 марта 2002 г., № 2-19 // КонсультантПлюс. Беларусь / ООО «Юрспектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

Тематика: Економічні науки

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Чижова Таміла Володимирівна
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Гром Тетяна Анатоліївна
студентка, Херсонський національний технічний університет

Податкова система країни є складовою економічної системи. Вона, з одного боку, забезпечує фінансову базу держави, а з іншого – виступає головним знаряддям реалізації її економічної доктрини.

Податкова система України складається з сукупності податків і зборів, передбачених Податковим кодексом [1]. Досить вагомий серед них –податок на доходи фізичних осіб. Він є суттєвим джерелом формування доходів державного і місцевих бюджетів. Крім того, цей податок виконує не тільки важливу фіскальну, а й розподільчу функцію. У зв'язку з чим, принципи його стягнення мають максимально сприяти зниженню соціальних суперечностей у суспільстві.

Механізм оподаткування доходів фізичних осіб в Україні та за кордоном досліджували В. Андрущенко, О. Василик, П. Мельник, С. Онишко, В. Сутормiна, Л. Тарангул, В. Федосов, Д. Черник, Л. Шаблиста, І. Якущик та ін.

Предметом численних дискусій науковців є визначення механізму оподаткування доходів громадян (прогресивний чи пропорційний); ставок, що мають при цьому застосовуватися (прогресивні, пропорційні, єдина), розміру неоподатковуваного мінімуму; бази оподаткування, пільг. Проте, проблема формування ефективної, соціально-справедливої системи оподаткування доходів фізичних осіб з використанням досвіду провідних країн світу залишається невирішеною [2, с. 772].

Особливість європейської системи оподаткування полягає в тому, що її утворюють на основі прогресивної шкали. Наприклад, у Франції доходи поділяються на 8 категорій, кожна з яких має свою методику розрахунку, пільги і відрахування. Особливим є те, що податок на прибуток фізичних осіб розраховують на родину і він стягується з доходів за прогресивною шкалою (від 5,5 до 75%). Варто відзначити, що максимальну ставку застосовують у разі, коли дохід сім'ї дорівнює 1 000 000 євро (вона становить 75%).

В Німеччині діє така ж система оподаткування, як і у Франції. Початкова ставка податку на прибуток фізичних осіб − 0% на доходи, менші за $9 тис. З доходів на суму від $9 тис. до $11,5 тис. стягується 2,56% податку.

Перелік мінімальних та максимальних ставок податку на дохід фізичних осіб за 2015- 2017 роки європейських країн, наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Мінімальні та максимальні ставки податку з доходів громадян

Країна	Ставки		
	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Мінімальні ставки податку з доходів громадян			
Румунія	16%	16%	16%
Угорщина	15%	15%	15%
Литва	15%	15%	15%
Росія	13%	13%	13%
Білорусія	13%	13%	13%
Болгарія	10%	10%	10%
Максимальні ставки податку з доходів громадян			
Франція	45%	45%	75%
Данія	51%	55,40%	55,60%
Бельгія	50%	50%	50%
Португалія	42%	42%	48%
Іспанія	45%	45%	45%
Німеччина	45%	45%	45%

*Примітка. Складено автором за даним джерел [3, с. 119].

В Іспанії декларація про доходи резидента включає всі доходи, які він одержав; незалежно від місця проживання, його статус визначається на весь податковий період. Податок розраховується за ставкою від 24 до 52%. Якщо дохід становить 300000€, то застосовується ставка 52%.

Порівняння систем оподаткування доходів фізичних осіб в Україні і за кордоном показує, що податковий тягар не повинен зменшувати економічну активність платника. Крім того, оподаткування не повинно бути перешкодою ні для внутрішньої раціональної організації виробництва, ні для його

зовнішньої орієнтації на структуру попиту споживачів.

Проведене дослідження доводить, що практика оподаткування фізичних осіб у деяких європейських країнах не може бути беззастережною основою для вибору напрямків реформування податкової системи в Україні. Не існує однакового підходу до обчислення та сплати податку на доходи фізичних осіб. У кожній країні механізм оподаткування визначається з урахуванням національних особливостей.

В Україні, саме, подальше удосконалення механізмів адміністрування податку на доходи фізичних осіб може підсилити його роль в формуванні бюджетної системи.

Список літератури:

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон від 02.12.2010 № 2755–VI із змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України.– Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/275517.

3. Швець Ю.О. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи в Україні та ЄС / Ю.О. Швець, Я.Ю. Бахметова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 17. – С. 771–775.

3. Strategies for economic development:the experience of Poland and the prospects of Ukraine: Collective monograph / [edited by A. Pawlik, K. Shaposhnykov]. – Poland - Volume 1. - 2017. – 472 c.

4. Чижова Т.В. Податок на доходи фізичних осіб: наукові постулати та практичні аспекти функціонування / Т.В. Чижова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»: Зб. наук. праць. – Херсон. – 2014. - № 6. – Ч. 5. – С.103-106

Тематика: Інші професійні науки

(технічні науки)

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗМІНЕННЯ МІЦНІСНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ЗРАЗКІВ З НОВИХ ДЕРЕВНИХ МАТЕРІАЛІВ

Чорнієвич О.*

Бонтуш О.*

Шайко-Шайковський О.Г.**

* студент кафедри професійної та технологічної освіти та загальної фізики ЧНУ ім. Ю. Федьковича

** д.т.н., професор кафедри професійної та технологічної освіти та загальної фізики ЧНУ ім. Ю. Федьковича

Серед великої кількості та різноманіття будівельних, конструкційних матеріалів, які вже зарекомендували себе з позитивних сторін постійно з'являються нові матеріали, сполуки та речовини, які знаходять застосування у вже відомих традиційних галузях.

В першу чергу – це деревина та ціла низка нових матеріалів, яка створена на їх основі. Створення нових деревних матеріалів переслідує мету розробки нових речових та сполук, композицій, які б були позбавлені недоліків своїх попередників, - вже відомих матеріалів, а також при цьому набули нових цінних властивостей та переваг, що були відсутні у раніше створених складах речовин [1].

Як відомо, деревина є досить дешевим та доступним матеріалом, особливо в Україні, який має досить привабливі та цінні властивості: легкість, висока питома міцність, здатність добре оброблятись, можливість скріплюватись цвяхами, шурупами, болтами, клеями тощо, здатність поглинати удари та поштовхи завдяки своїй пружності, стійкість по відношенню до деяких

агресивних середовищ (слабким солям, кислотам тощо), низька тепло-, звуко-, електропровідність. До недоліків деревини та багатьох деревних матеріалів відносяться: вогненебезпека, гігроскопічність (яка веде до жолоблення, а іноді й руйнування), неоднорідність механічних властивостей у різних напрямах (анізотропія), дефекти будови, можливість грибкового руйнування.

Завдяки високим механічним властивостям, здатності добре оброблятись, наявності великих сировинних ресурсів найбільш задовольняють вимогам машинобудування такі породи: сосна, ялина, модрина, ярицяя, європейський ясен, дуб, бук, березина, липа, дика груша.

Механічні властивості деревини (міцність, твердість, опір згину, розколюваність тощо) залежать від структури, умов виростання, вологості, віку, направлення прикладених зусиль. При цьому відрізняють наступні категорії вологості деревини, які досить суттєво впливають на її властивості[2,3]:

а) свіжезрубана деревина – вологість 35% і більше;

б) сира деревина - понад 23%;

в) напівсуха – вологість 20-23%:

г) повітряно суха – вологість 15-18%;

д) кімнатно суха – вологість 8-13%.

Разом із зменшенням вологості міцність деревини зростає. Опір стиску вздовж волокон деревини більший, ніж у поперечному напрямі в 5 -12 разів. З метою усунення вказаних вище недоліків весь час розробляються нові матеріали з деревини: фіброліт, мікродеревна фібра (МДФ), деревоволокнисті плити, фанера, арболіт, тирсо бетон, шпон.

Всі вони у значній мірі наділені кращими властивостями. Слід зауважити, що в наш час в деяких випадках спостерігається наступна ситуація: швидкість розробки та появи нових матеріалів із покращеними властивостями дещо випереджає інформацію про їх властивості у друкованих виданнях. Це створює певні незручності для користувачів. Внаслідок цього в лабораторії опору матеріалів кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики ЧНУ ім. Ю. Федьковича було прийнято рішення про проведення дослідження що до

змінення властивостей двох зі вказаних вище матеріалів в залежності від впливу вологості, а також встановлення часової залежності змінення міцнісних властивостей деревного матеріалу [4].

Для цього було заготовлено 300 однакових стандартних зразків з кожного зі вказаних матеріалів, які зберігалися при однаковій атмосфері підвищеної вологості. Кожний місяць по 30 зразків з кожної партії зазнавали випробовувань на стиск. Для цього використовувалася універсальна розривна машина Р - 0,5, здатна здійснювати стиск на 3-х діапазонах: 0-100 кг, 0-200 кг, 0-500 кг. Результати випробовувань заносилися у протоколи експериментальних досліджень та оброблялись статистично: будувалися гістограми, оцінювався закон розподілу статистичної вибірки, визначалося середнє квадратичне відхилення, математичне сподівання. Аналіз та порівняння отриманих щомісяця таким шляхом результатів дозволив побудувати залежність межі міцності того чи іншого матеріалу від часу перебування у середовищі із підвищеною вологістю: $\sigma = f(t)$.

Такий підхід дав можливість скласти уяву про швидкість деградації параметрів міцності досліджуваного матеріалу, виявити часові інтервали, коли ця деградація найбільше помітна. Отримані дані експериментів також дають інформацію що до допустимих термінів перебування досліджуваного матеріалу в умовах середовища з підвищеною вологістю.

В подальшому планується провести ще декілька серій аналогічних експериментів для інших матеріалів, а також - оцінити швидкість деградації параметрів міцності для зовнішніх умов із різним рівнем вологості. Така інформація дозволить краще розуміти поведінку нових матеріалів, дозволить сформувати низку практичних рекомендацій користувачам цих матеріалів в різних галузях будівництва, машинобудування, побутової техніки, точніше визначити подальші шляхи вдосконалення та створення нових матеріалів.

Список літератури:

1. Попилов Л.Я. Советы заводскому технологу/ Справочное пособие .- Л.: 1975.- 265 с.

2. Писаренко, Георгій Степанович. Опір матеріалів : підруч. для студ. мех. спец. вищ. навч. закл. / Г. С. Писаренко, О. Л. Квітка, Є. С. Уманський ; за ред. Г. С. Писаренка. – 2 вид. - К. : Вища шк., 2004. - 654 с.

3. Опір матеріалів для студентів механічних спеціальностей вищ. навч.закл./ Г.С.Писаренко, О.Л.Квітка,Є.С.Уманський.-К.: Вища школа, - 2004.- 655 с.

4. Писаренко Г.С., Яковлев А.П., Матвеев В.В., Справочник по сопротивлению материалов / Г.С. Писаренко, А.П. Яковлев, В.В. Матвеев,-3-е изд. перераб. и доп.-К.: .Дельта, 2008.-816 с.

5. Гурняк, Л. І.Опір матеріалів : навчальний. посібник. для вивчення. курсу при кредитно - модульній системі навчання / Гурняк Л. І., Гуцуляк Ю. В., Юзьків Т.Б. - Львів : Новий світ-2000, 2006. - 362 с.

Тематика: Педагогічні науки

ВИДОВА НЕОДНОРІДНІСТЬ БАГАТОЗНАЧНИХ ДІЄСЛІВ

Чубань Тетяна
Кардаш Лариса

Загал вербальних дієслів належить до багатозначних, одно- та двозначні становлять меншість. Співвідношення між парновидовими ЛСВ (лексико-семантичний варіант) у багатозначних дієслів різне. Воно залежить від граничності / неграничності їх значень. Обстеження всього масиву багатозначних вербальних дієслів (три і більше лексичних значень) за цим семантичним критерієм дало змогу встановити основні типи співвідношень між парновидовими й одновидовими ЛСВ багатозначних дієслів.

Усі ЛСВ багатозначного дієслова мають неграничний характер. Через що всі вони непарні за видовою ознакою. Такі багатозначні дієслова є одно видовими дієсловами недоконаного виду в межах всіх своїх лексичних значень.

До них належать всі багатозначні дієслова із значенням звучання, звукового вияву, різноспрямованого руху, а також частина дієслів мовлення.

Тільки одне лексичне значення багатозначного дієслова має граничний характер. У дієслів на позначення дій таким найчастіше буває пряме значення. Лише в межах цього значення багатозначне дієслово є парновидовим, на рівні інших лексичних значень воно має статус одновидового дієслова недоконаного виду. Так, наприклад, у п'ятизначного дієслова *шити* граничним є пряме значення виготовляти одяг, взуття і т.ін., з'єднуючи його частини нитками, на основі якого воно співвідноситься з доконаним корелятом пошити, утвореним за допомогою префікса *по-*. Решта його значень виражає такі дії, які не спрямовані на досягнення своєї внутрішньої межі, що унеможливлює видові кореляції дієслова шити на рівні цих неграничних лексичних значень, зокрема таких, як: 1) скріплювати, з'єднувати ниткою за допомогою голки частини чого-небудь (чиєсь постійне професійне заняття), напр.: *Набрала я додому роботи, сиджу та шию* (І.Нечуй-Левицький); 2) вишивати, розшивати що-небудь, напр.: *Настя шила й очей не підводила. Їй здавалося, що вона вистеляє тими квітками та рушниками стежку до своєї долі. Вишивала вона червону квітку* (І. Нечуй-Левицький); 3) замовляти, виготовляти одяг, взуття де-небудь, у когось, напр.: *Шити в ательє; Шити в кравчині;* 4) виготовляти щось (зошити, книжки і т. ін.), скріплюючи його частини нитками, дротом, напр.: *Шити журнал;* прикріплювати, скріплювати дошки цвяхами, шпонами, напр.: *Шити шалівку.* Отже, у видовій структурі п'ятизначного дієслова *шити* виділяється один парновидовий ЛСВ і чотири одновидових ЛСВ абсолютного недоконаного виду.

Аналогічна видова неоднорідність характерна і для чотиризначного вербального дієслова *прати,* що виражає конкретну фізичну дію, спрямовану на предмет. Лише в межах свого першого ЛСВ, який представляє пряме лексичне значення, воно вступає у видову кореляцію з дієсловом *попрати,* пор.: *Дівчата перуть собі хустя* (Леся Українка). Інші три ЛСВ цього дієслова, два з яких передає переносні значення, а один – розмовне, непарні за видовою

ознакою. Одновидовим дієсловом *прати* є тоді, коли воно виражає значення лити, періщити. Видова неспіввідносність дієслів на рівні переносних значень зумовлена тим, що, розвинувшись на основі прямих значень, вони втрачають властиву останнім граничність дій.

Два і більше ЛСВ багатозначного дієслова мають граничний характер. У межах цих значень воно формує пари за допомогою того самого префікса або різних префіксів. Видова структура таких багатозначних дієслів характеризується переважанням парновидових ЛСВ над одновидовими. Так, наприклад, п'ятизначне дієслово *м'яти* співвідноситься за видовою ознакою на рівні чотирьох своїх ЛСВ, причому для кожного з них відповідник доконаного виду утворюється за допомогою перфективного засобу – префікса *по-*. Серед парновидових ті ЛСВ, які виражають дії, що можуть досягти своєї внутрішньої межі.

Асиметричним є співвідношення між парновидовими і неспіввідносними за видовою ознакою ЛСВ шестизначного вербального дієслова *писати,* тому що на базі чотирьох з них воно формує видові пари з дієсловом доконаного виду написати. До них належать ЛСВ, які виражають граничні дії, а саме: 1) зображувати рукою на папері або іншому матеріалі графічні знаки, пор.: *А писав Йосип – куди краще від самого дяка... папір наче калачиками устеле, – літери рівні, круглі* (Панас Мирний); 2) повідомляти про що-небудь письмово або у пресі, звертатися до кого-небудь письмово, надсилати комусь листа, пор.: *– Ви даєте мені слово, що не писатимете про те, що побачите й почуєте тут* (Ю. Смолич); 3) складати і записувати який-небудь текст, пор.: *Я був весь у полоні любові до чудесного Далекого Сходу і сценарій писав з великим натхненням* (О. Довженко); 4) створювати твір живопису, пор.: *Тепер він увесь час і сили віддавав автопортретам: писав себе і в мундирі, і в сюртуку, і в білому, в чорному кашкетах.* Два ЛСВ дієслова *писати* виражають дії, які не передбачають досягнення своєї внутрішньої межі, тому вони є одновидовими. Це стосується значень володіти письмом якої-небудь мови (напр.: *читати й*

писати по-українському) та займатися літературною діяльністю, бути письменником.

Видова структура шестизначного вербального дієслова *мазати* характеризується не лише переважанням парновидових ЛСВ над одновидовими, а й тим, що воно співвідноситься з різними префіксальними відповідниками доконаного виду не тільки на рівні кожного ЛСВ, а й у межах того самого ЛСВ. Як виразник граничного лексичного значення покривати шаром чогось рідкого, липкого або жирного (з лікувальною, захисною та іншою метою) дієслово *мазати* співвідноситься з двома доконаними відповідниками – дієсловами *помазати і намазати,* але вони не є рівноправними, взаємозамінними. Їх вживання залежить від лексичної сполучуваності дієслова *мазати.* Значно ширший лексико-семантичний контекст у корелята доконаного виду *помазати,* пор.: *мазати – помазати (хліб маслом).* Напр.: *Перше я мазала руку йодом і мочила в солоній воді...* (Леся Українка). Видова форма *намазати* використовується в обмеженому лексико-семантичному контексті дієслова *мазати,* бо префікс *на-* не може повністю втратити своє локативне значення, пор.: *мазати – намазати (печатку чорнилом), мазати – намазати (губи помадою)* і под.

На основі розмовного значення робити що-небудь брудним, нечистим, яке також має граничний характер, дієслово *мазати* формує видову пару з іншим перфективним корелятом – дієсловом *замазати*, пор.: *Діти мажуть брудом одяг – Діти замазали брудом одяг.* У межах третього лексичного значення – промахуватися під час стріляння, у грі тощо, яке має формальний відтінок, дієслово *мазати* також має свій відповідник доконаного виду – дієслово *промазати,* напр.: *– От і промазав, – докірливо буркнув Марко Іванович. – Як і завжди мажеш. Хіба путній мисливець б'є всидячку?* (Я. Баш).

Отже, на рівні одного, рідше кількох ЛСВ багатозначне дієслово здатне корелювати за видом, тоді як решта лексичних значень унеможливлює формування видових пар. Поєднання в одній дієслівній лексемі парних і непарних за видовою ознакою ЛСВ лінгвісти трактують або як видову

неоднорідність багатозначного дієслова, або як часткову видову співвіднесеність ЛСВ дієслова.

Тематика: Економічні науки

ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОЇ СТРАТЕГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В УМОВАХ РИНКУ

Чуйко В.Д.
студент
НЮУ ім. Ярослава Мудрого
vindou6@ukr.net

Системи стратегічного управління, що існують на машинобудівних підприємствах, здебільшого спрямовані на функціонування та розвиток в умовах стабільного зовнішнього середовища і не враховують особливостей його сучасного стану, а застосування антикризових заходів має несистемний, здебільшого фрагментарний характер.

Зважаючи на сучасний стан економіки, виникає об’єктивна потреба у розробленні теоретико-методичного базису та практичних рекомендацій щодо створення й реалізації антикризових стратегій на промислових підприємствах машинобудівної галузі України.

Теоретичні основи формування антикризових стратегій висвітлено в наукових працях вітчизняних та іноземних учених, таких як І. Ансофф, К. Ендрюс, М. Мескон, Г. Мінцберг, М. Портер, Г. Хемел, К. Прахалад, А. Томпсон, А. Дж. Стрікленд, А. Чандлер, Е. Коротков, О. Скібіцький, Д. Уткін, А. Зуб, О. Терещенко, З. Шершньова, О. Шубін, Л. Шульгіна й інші.

Більшість науковців визначають, що для розроблення ефективних стратегій антикризового управління необхідно встановлювати й ідентифіковувати характер кризи, оцінюючи при цьому реальний стан

підприємства. Так, А.А. Томпсон та А.Дж. Стрікленд [11] зауважують, що антикризові стратегії потрібно формувати відповідно до внутрішніх і зовнішніх причин виникнення кризових явищ на промислових підприємствах та рівня їх розгортання, оскільки різні причини вимагають різних стратегій виведення з кризи. На думку Е.М. Короткова [2], проблема вибору ефективної антикризової стратегії розглядається безпосередньо у взаємозв'язку з усуненням причин, що сприяють її виникненню. Для вивчення причин виникнення кризи здійснюється аналіз сильних і слабких сторін діяльності підприємства, на основі висновків якого стає можливим формулювання основних цілей антикризової стратегії.

Еволюція техніко-технологічної бази виробництва й виробничих відносин потребує вдосконалення понятійно-категоріального апарату економічної теорії, що стає підґрунтям розроблення науково-обґрунтованих методичних положень, спрямованих на подолання кризових явищ і процесів.

Поняття «стратегія» в сучасній економіці розглядається як повноцінний елемент виробничих відносин, воно знайшло широке відображення в працях науковців різних сфер [16].

Узагальнення основних визначень поняття «стратегія» дозволяє сформувати таке тлумачення сутності цього терміна: довгострокова система цілей розвитку підприємства, детермінована за певними завданнями, з визначенням засобів їх досягнення, узгоджених з наявним ресурсним забезпеченням, і встановленими строками їх досягнення.

Таблиця 1.1 Основні визначення поняття «стратегія»

Автор	Визначення поняття
1	2
	Стратегія як система цілей та шляхів їх досягнення
А. Чандлер	Визначення основних довгострокових цілей і завдань організації, прийняття курсу дій та розміщення ресурсів, необхідне для виконання цих цілей.
І. Бланк	Формування системи довгострокових цілей діяльності підприємства і вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення.
Р. Линч	Набір основних цілей, напрямів, ключових планів або політик для їх досягнення, зазначених таким чином, щоб визначити, в якому бізнесі компанія функціонує чи збирається функціонувати і якого типу ця компанія зараз або планує стати.

Дж. Глін	Основна сполучна ланка між тим, чого організація хоче досягти: її цілями і лінією поведінки, вибраною для досягнення цих цілей.
	Стратегія як система планів.
М. Мескон [7], Е. Уткін	Детальний усебічний комплексний план, призначений для реалізації місії організації і досягнення мети.
Г. Мінцберг	Уніфікований, вичерпний, цілісний план дій для досягнення мети, який забезпечує виконання основних завдань підприємства.
Дж. Куїнн	План, що інтегрує головні цілі організації, її політику та дії у певне узгоджене ціле.
Р. Фатхутдінов	Програма, план, генеральний курс суб'єкта управління для досягнення ним стратегічних цілей.
	Стратегія як набір правил
І. Ансофф [1, с. 23]	Набір правил для прийняття рішень, якими організація керується у своїй діяльності.
А. Панкрухін	Комплекс принципів діяльності організації та її відносин із зовнішнім і внутрішнім середовищем, перспективних цілей організації, а також відповідних рішень з вибору інструментів досягнення цих цілей.
	Стратегія як система заходів
М. Портер [9]	Наступальні чи оборонні дії, спрямовані на створення стійкого становища в галузі, з метою успішного подолання п'яти чинників конкуренції й гарантування максимальної віддачі від капіталовкладень фірми.
А. Томпсон. [11, с. 32]	Комбінація методів конкуренції та організації бізнесу, спрямована на задоволення клієнтів і досягнення організаційних цілей.
П. Дойль	Комплекс прийнятих менеджером рішень щодо розміщення ресурсів підприємства і досягнення довгострокових конкурентних переваг на цільових ринках.
Н. Шеховцеват	Система установок і заходів, спрямованих на довготермінове зміцнення конкурентної позиції підприємства в межах установленої місії.
	Стратегія як напрям діяльності
А. Наливайко	Установлений та переглянутий набір напрямів діяльності (мети та способів досягнення) для забезпечення поновлюваної відмітності та прибутковості.
С. Мочерний	Довгостроковий курс економічної політики, який передбачає розв'язання великомасштабних економічних і соціальних завдань.
З. Шершньова, С. Оборська, Ю. Ратушний	Довгостроковий курс розвитку фірми, спосіб досягнення цілей, які вона визначає для себе, керуючись власними міркуваннями у межах своєї політики.
О. Шубін [12]	Напрям діяльності підприємства, заснований на поєднанні ресурсів і компетенції організації, що має на меті одержання конкурентних переваг на ринку.
О. Віханський	Довгостроковий якісно визначений напрям розвитку організації, що стосується сфери, засобів і форм її діяльності, системи взаємовідносин всередині організації, а також її позиції в навколишньому середовищі, що веде організацію до її цілей.

	Стратегія як модель
Б. Карлоф	Узагальнена модель дій, які необхідні для координації та розподілу ресурсів компанії.
В. Василенко, Т. Ткаченко [3]	Якісно визначена, узагальнена модель довгострокових дій організації, котрі необхідно здійснити для досягнення поставлених цілей за допомогою розподілу і координації своїх ресурсів.

В умовах кризи стратегія розвитку підприємства займає ключове місце в антикризовому управлінні. Беручи до уваги невизначеність зовнішнього середовища в сучасних умовах господарювання, вважаємо, що для ефективного функціонування та розвитку будь-яка корпоративна стратегія повинна бути антикризовою. Це стане запорукою запобігання виникненню криз і забезпечення стійкого розвитку, який дозволить гарантувати на довготривалій основі стабільне економічне зростання при задоволенні потреб і вимог зовнішнього середовища.

Отже, сутність антикризової стратегії підприємства з точки зору синтезу дефініцій «криза» та «стратегія». Сутність кризи визначено з позицій динамічного підходу як порушення стійкості соціально-економічної системи в економічних і організаційних координатах, причиною якого стають закономірності її розвитку та вплив зовнішнього середовища.

Стратегія розглядається як трансформаційний процес досягнення довгострокових цілей розвитку підприємства з визначенням комплексу заходів і врахованням наявних ресурсів та строків досягнення. Такий підхід дозволяє розглядати антикризову стратегію як систему цілей і комплекс заходів щодо їх досягнення, які забезпечують трансформаційний процес, спрямований на виявлення й усунення дисбалансу розвитку та наслідків негативних впливів зовнішнього середовища, котрі приводять до втрати динамічної стійкості підприємства (що є підґрунтям виникнення кризи).

Дослідження наявних класифікацій антикризових стратегій і застосування основних положень з визначення її сутності дозволило визначити основні класифікаційні ознаки, що дозволяють надалі визначати параметричні характеристики їх розроблення та склад заходів, які їх утворюють (тобто базові

характеристики матриці розроблення антикризових стратегій). Напрями подальшого дослідження пов’язані з економіко-математичним моделюванням визначення ефективності запровадження антикризових стратегій на основі визначення інтегральних показників основних параметрів їх формування.

Список літератури:

1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф – М.: Экономика, 2012. – 519 с.

2. Антикризисное управление: учебник / под ред. проф. Э.М. Короткова. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: ИНФРА-М, 2016. – 620 с.

3. Василенко В.А. Стратегічне управління: навч. посіб. / В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 400 с. 30. Сунь-Цзы. Искусство войны / Сунь-Цзы. – М.: АСТ, 2011. – 192 с.

4. Дикань В.Л. Механизм восстановления машиностроительного комплекса Украины в условиях логистической интеграции / В.Л. Дикань // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – Вип. 47. – С. 9–14.

5. Зосимова Ж.С. Розробка антикризової стратегії підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища: автореф. дис… канд. екон. наук: 08.00.04 / Ж.С. Зосимова; [Харківський національний економічний університет]. – Х., 2013. – 20 с.

6. Литовченко О.Ю. Вибір та обґрунтування стратегії антикризового управління підприємством / О.Ю. Литовченко // Бізнес Інформ. – 2012. – №12. – С. 308–312.

7. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. – М.: Дело, 2013. – 704 с.

8. Основы менеджмента [Электронный ресурс]: учебное пособие. – Эл. изд. – Электрон. текстовые дан. (1 файл pdf: 234 с.). – Нижний Новгород: НОО "Профессиональная наука", 2018. – Режим доступа http://scipro.ru/conf/management.pdf. Сист. требования: Adobe Reader; экран 10'

9. Портер Майкл Е. Стратегія конкуренції /Майкл Е.Портер; пер. з англ.– К.: Основи, 2017. – 390 с.

10. Телін С.В. Антикризове управління як засіб запобігання банкрутству підприємств / С.В. Телін // Вісн. Хмельн. нац. ун-ту. Серія: Екон. науки. – 2010. – Т. 2. № 5. – С. 216–219.

11. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа: учебник для вузов / А.А. Томпсон мл., А.Дж. Стрикленд. – 12е изд. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2011.– 928 с.

12. Шубін О.О. Стратегія управління як основна частина системи менеджменту підприємства / О.О. Шубін // Журнал європейської економіки. – 2013. – Т.2. – № 4.– С. 505–510.

13. Шульгина Л.В. Актуальные проблемы разработки антикризисной стратегии промышленного предприятия / Л.В. Шульгина, С.В. Овсянников // ФЭС : Финансы. Экономика. Стратегия. – 2012. – № 3.– С. 11–15.

14. Юрик Н.Є. Антикризова стратегія – умова стабільного розвитку підприємства / Н.Є. Юрик, Н.Б. Кирич // Сталий розвиток економіки. – 2010. – № 3. – С. 57 – 62.

Тематика: Педагогічні науки

СПОРТИВНИЙ ТАНЕЦЬ ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ МОЛОДІ

Шаповал Марія

Протасюк Олександр

(Кам’янське, коледж фізичного виховання), викладачі

Постановка проблеми. На нашу думку, спортивні танці – найактивніший та найменш шкідливий вид рекреаційної діяльності. Це напрямок, що припускає використання рухів і елементів у відповідному ритмі, і послідовності під заздалегідь задану музику. Ми вважаємо, що спортивні танці дуже

популярні, і все завдяки їх красі, чуттєвості та оригінальності. Це єдиний вид рухової діяльності, який не має вікових обмежень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незалежно від того, скільки вам років, ви можете почати танцювати завжди. Танець почав своє життя разом з людиною. Аналізуючи історію виникнення танцю ми спостерігаємо за тим, що історія танцю нерозривно пов`язана з історією людської культури. Різноманітними рухами й жестами людина передавала свої враження від навколишнього світу, вкладаючи в них свій настрій, порухи душі. Вигуки, пісні, пантомімна гра були взаємопов’язані з танцем. Існували танці ритуальні, мисливські, трудові, військові [2,с.54]. Звісно, що зміст, структура танцю передавалися від покоління до покоління. У австралійських племен танцем починалася всяка важлива суспільна подія, що вимагала масової дії: збір плодів, початок полювання, посвята юнаків, військовий похід. У Стародавній Індії був розроблений ряд стилів і шкіл танцю з різною мімікою і виразними рухами. У Стародавньому Єгипті танець входив до ритуалу богослужіння. Окрім того, були розвинені «пирричеські» (Військові), атлетичні (спортивні) танці, що сприяли гармонійному вихованню молоді[4,с.126]. Спираючись на різноманітні джерела ми можемо стверджувати що у Стародавньому Римі танець мав державно-народне значення; серед вищого прошарку суспільства були також поширені розважальні танці. Ми вважаємо, що спортивні танці завойовують все більш широку популярність в Україні і у всьому світі, завдяки високій культурі і красі їх виконання, а також завдяки поєднанню краси, музики і культури зі спортом, силою, постійними тренуваннями і захоплюючими змаганнями. Людина, що захоплюється спортивними танцями протягом всього життя добре володіє тілом, постійно укріплює нервову і дихальну системи, підтримує м'язовий тонус і насолоджується при цьому приємною музикою [2].

Аналіз наукової літератури дає змогу зазначити, що спортивні танці як вид спорту, включають в себе дві конкурсні програми: європейську (повільний вальс, віденський вальс, фокстрот, танго і квікстеп) і енергійну латиноамериканську програму (ча-ча-ча, самба, румба, пасодобль і джайв).

Окремі питання галузі танцю вивчали вчені: Блок Р.С, Ваганова А.А, Основы классического танца, Гриненко М.А., Решетников Г.С. За допомогою. Касаткина Л.В. Танец – это жизнь. Худяков С. Н. История танцев. Неминущий Г.П., Дукальская А.В. Бальные танцы. История и перспективы развития.

Мета і завдання статті. Здійснити науковий аналіз і розкрити рекреаційні можливості спортивних танців, намагатися відкрити перспективу для розвитку та обґрунтування оптимального варіанту для подальшого розвитку спортивних танців.

Виклад основного матеріалу. Роботу здійснено на основі теоретичного аналізу різноманітних джерел та обґрунтування теми здоров'я і освіти. Ми вважаємо що ця проблема та перспектива її вирішення дуже актуальна в сучасному суспільстві. Наші нинішні або майбутні діти обов'язково будуть ходити в школу і отримувати не тільки знання, але і можливо, якщо ми не подбаємо про це зараз, безліч хвороб, починаючи з короткозорості і закінчуючи гастритом. Ситуація, в принципі, зрозуміла: з кожним роком здоров'я дітей стає все гірше і гірше, хоча проблема погіршення здоров'я є актуальною в сучасних дослідження, в цілому по Укаїні ситуація не поліпшується. Всі ці факти вимагають перегляду навчальних навантажень, активного впровадження здоров'язберігаючих технологій в навчально-виховному процесі освітнього простору [3,с.179]. Спектр дисциплін, що відповідають за духовне, моральне і фізичне виховання розвиток дітей та юнацтва в рамках педагогічного міждисциплінарного простору, потребує суттєвого перегляду.

Проведений теоретичний аналіз дозволяє константувати, що введення в програми освітніх установ всіх ступенів навчальної дисципліни «Спортивний танець» може стати одним з ефективних засобів реалізації зазначених цілей. Спортивний танець має стати найширшим спектром можливостей виховного, етичного, естетичного, оздоровчого впливу на розвиток школярів. Ми можемо стверджувати, що заняття спортивними танцями є одними з найкращих природних і доступних видів здоров'язберігаючих технологій. Актуальність занять танцями полягає в тому, що у багатьох дітей великі проблеми з

поставою, з фізичною витривалістю, низька працездатність, погана координація. Одним з несприятливих факторів, що впливають на здоров'я дітей і підлітків, зайнятих в освітньому процесі, є їх мала рухова діяльність, статичність. Два уроки на тиждень з фізичної культури явно недостатньо. Інтеграція в навчальний простір альтернативних форм рухової активності (хореографії, танцю, ритміки) відповідає сучасним основам здоров'язберігаючої педагогіки.

Правильно організовані заняття танцями вдосконалюють пластику, розвивають музичний слух і почуття ритму, розвивають і зміцнюють функціональні системи організму. Заняття хореографією і танцями сприяють розвитку та зміцненню нервової системи [3,с.179].Вмінню слухати і розуміти образну мову музики, розбиратися в основних формах і виразних засобах, легко і невимушено рухатися в ритмі певної музики, отримувати задоволення від її краси - всього цього вчить танець.

Систематичні заняття танцем в молодшому шкільному віці розвивають фігуру, сприяють усуненню ряду фізичних недоліків, формують правильну і красиву поставу, надають зовнішньому вигляду людини зібраність, елегантність. Танець вчить логічному, доцільно організованому, а тому граціозному руху. Ці якості танцю піднімають значення викладання хореографії в системі додаткової освіти. Танець є ефективним засобом організації дозвілля дітей, молоді, культурною формою відпочинку. Танцювальне мистецтво, даючи вихід енергії молоді, наповнює її бадьорістю, задовольняє потребу людини в св’яті, в видовищі, грі [1,с.17]. Спортивний танець виступає також як засіб масового спілкування людей, дає можливість змістовно провести час, познайомитися, подружитися. Оскільки навчальний процес протікає в колективі і носить колективний характер, заняття танцем розвиває почуття відповідальності перед товаришами, вміння рахуватися з їх інтересами. Процес навчання танцю вимагає значного часу і уваги. Для цього необхідно, перш за все, дотримання такої умови, як наступність у навчанні, починаючи з дитячого садка до юнацьких колективів.

Потреба в музично-пластичних заняттях відчувається вже з 7-9 річного віку, коли психофізичний стан дитини не тільки найбільш схильний для такого роду занять, але й має потребу в них [1,с.17]. Особливе значення для дітей має розвиток координації, процесс найбільш складний в цьому віці. Можливості розвитку координації на заняттях танцем практично не обмежені. У шкільному віці закладаються навички поведінки в суспільстві, основи культури спілкування, а також формується художній смак і інтерес до музики, до танцю.

Висновки та перспективи подальшого розвитку.

1. На наше переконання, є необхідним впровадження навчальної дисципліни «Спортивний танець», тому що вона може служити ефективним засобом вирішення такої проблеми навчання і виховання, як формування психоемоційної сфери особистості. Психоемоційна сфера, основна з визначальних складових: внутрішнього світу людини і його вчинків, має прямий вплив на розвиток його комунікативних здібностей, розкриття всього різноманіття якостей особистості, поліпшення його фізичного і духовно-морального здоров'я.

2. Таким чином, заняття спортивними танцями мають велике значення в навчально-виховному процесі, виступаючи в якості здоров'язберігаючих технологій в освітньому просторі. Крім того, що заняття спортивними танцями дають можливість формувати поставу, граціозність, вони також позитивно впливають на загальний фізичний стан здоров'я. Спортивні танці розвивають гнучкість і пластичність сприяють вихованню у них культури здоров'я, мотивацію на впровадження здорового способу життя.

Список літератури:

1. Бобир А. Бережіть спину .// Модернізація: крок у майбутнє: додаток до Учительській газеті. Випуск № 2. - С.17.

2. Воронин, Р. Е. Философско-эстетические и художественные аспекты танцевального искусства (спортивный бальный танец, вторая половина XX века) :автореф. дис. канд. искусствоведения. М.-2007.-54с.

3. Гриненко М.А. Решетников Г.С. С помощью движений.- М.: Физкультура и спорт. 1984. -179с.

4.Шубинский В. Педагогіка творчості учнів. - М. Знання, 1988. -126 с.

Тематика: Інші професійні науки
(екологія, прикладна математика)

МАТЕМАТИЧНА СКЛАДОВА СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ-ЕКОЛОГА

Шахман Ірина Олександрівна
к. геогр. н., доцент кафедри екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"
Бистрянцева Анастасія Миколаївна
к. ф.-м. н., доцент кафедри алгебри, геометрії та математичного аналізу Херсонського державного університету

Для успішної професійної діяльності екологів в напрямку планування, управління і контролю якості довкілля необхідне впровадження екологічної освіти на всіх ланках навчання з обов'язковим застосуванням математичного апарату для вирішення теоретичних і прикладних задач, що забезпечить формування ефективного екологічного мислення [1, с. 220]. Входження української освіти в європейський освітній простір потребує реформування всіх її ланок, починаючи з дитячого садочку до набуття вищої професійної екологічної освіти. Підходи до організації екологічної освіти були закладені в Концепції екологічної освіти в Україні (2001), Національній доктрині розвитку освіти (2002) та знайшли відображення в переліку компетентностей Стандарту вищої освіти за спеціальністю 101 "Екологія" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [2].

Компетентнісний підхід спрямований на формування інтегральної якості особистості, яка включає у себе не лише систему накопичених у процесі навчання знань, умінь та навичок з окремих дисциплін, здатності до виконання певного виду діяльності, а й відповідні інтереси, нахили, установки, цілі, потреби, ідеали, що спонукають людину до оволодіння майбутньою професією та до професійного розвитку [3, с. 93]. Згідно з переліком компетентностей випускника Державного стандарту вищої освіти фахівець з екології повинен бути професіоналом широкого профілю, об'єктом діяльності якого є навколишнє середовище і його компоненти [2]. Він повинен мати добру обізнаність з питань гуманітарної та соціально-економічної спрямованості, володіти базовим об’ємом знань з фізики, хімії, біології, вищої математики та обчислювальної техніки, мати необхідні знання з природничих наук (геологія, метеорологія, гідрологія та інші) та досконало володіти умінням використовувати знання з професійних дисциплін (моніторинг навколишнього середовища, екологічне право, економіка природокористування, заповідна справа, нормування антропогенного навантаження на природне середовище тощо). Саме тому, вкрай необхідно, екологічну освіту починати зі шкільних років, поступово формуючи компетентного фахівця на підґрунті складових професійної компетентності, які протягом всього періоду становлення фахівця з екології, включають в себе тим чи іншим чином математику.

Еволюція сучасної екологічної науки характеризується глибоким проникненням математичних методів дослідження [4, с. 90]. Підсумком вивчення вищої математики у процесі підготовки майбутніх екологів має стати успішне застосування математичних знань у низці загальноосвітніх та спеціальних дисциплін. Викладання вищої математики для студентів екологічних спеціальностей забезпечує формування у майбутніх фахівців знань та вмінь щодо розв’язання прикладних математичних задач, оволодіння методикою складання математичних моделей, вміння раціонально добирати математичні методи досліджень та обробки екологічної інформації, виявляти математичні закономірності тощо.

При виконанні аналізу математичної підготовки студентів-екологів, учені вже давно дійшли висновку про необхідність вдосконалення викладання курсу вищої математики у закладах вищої освіти. Викладання вищої математики обов'язково повинне мати прикладний характер, розвивати в майбутніх фахівців навички застосування отриманих знань з метою розв'язання задач професійного змісту. Отже, якість математичної освіти значною мірою залежить від того, наскільки математичні курси за своїм змістом відображають специфіку майбутньої професії здобувача вищої освіти.

Під час проведення екологічного навчання важливо пам'ятати, що його основне завдання – не лише дати знання студентам, а й сформувати у майбутніх фахівців-екологів правильне екологічне мислення, критичний погляд на все, що відбувається навколо, навчити аналізувати глобальні і регіональні проблеми сучасного світу. Час підкреслює важливість формування екологічної свідомості, нової системи цінностей, екологічної культури, розвитку екологічної освіти, яка стає основним засобом гармонізації взаємодії людини і природи.

Розширення математичної складової при формуванні професійної компетентності фахівців екологів дозволить перетворити систему моніторингу довкілля та управління його складовими на сучасну інформаційну систему, пріоритетами якої є захист життєво важливих екологічних інтересів населення, відтворення і збереження природних екосистем, попередження кризових змін екологічного стану навколишнього середовища, запобіганням надзвичайним ситуаціям.

Список літератури:

1. Шахман І.О. Актуальні аспекти формування складових професійної компетентності майбутнього еколога. Збірник наукових праць "Педагогічні науки". Випуск 81, Том 3. Херсон, 2018. С. 220–223.

2. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 101 "Екологія" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Наказ № 1076 від 04.10.2018. URL:

https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/101 -ekologiya-bakalavr.pdf. (дата звернення: 06.02.2020).

3. Цецик С. Компетентнісний підхід до процесу математичної підготовки майбутніх екологів. Нова педагогічна думка. 2015. №2 (82). С. 93–97.

4. Бистрянцева А.М., Шахман І.О. Математична підготовка як один зі складників під час формування професійних компетентностей майбутнього еколога. Збірник наукових праць "Інноваційна педагогіка". Випуск 10, Том 1. Херсон, 2019. С. 90–92.

Тематика: Психологічні науки

ВПЛИВ МОТИВАЦІЇ ДО ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ НА СПОРТСМЕНІВ У СУЧАСНИХ ТАНЦЯХ

Шевченко Я.С.

Національний університет фізичного виховання та спорту України

Старший лаборант кафедри хореографії і танцювальних видів спорту

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні спортивні психологи відзначають, що в процесі заняття спортом не завжди враховуються інтереси і потреби молоді. Водночас знання тренера про особливості мотиваційних станів кожного зі своїх учнів має особливе значення у його професійному зростанні. Блок мотивації є пусковим механізмом діяльності, який підтримує необхідний рівень активності в процесі тренувань і змагань, регулює вміст активності, застосування різних засобів для досягнення бажаних результатів [2, 3].

Мотиви спортивної діяльності не тільки спонукають людину займатися спортом, але й надають тренувальним заняттям суб'єктивний, особистісний, сенс. Різні спортсмени, займаючись одним і тим же видом спорту, виконуючи однакові за складністю та інтенсивністю тренувальні навантаження, нерідко

керуються різними, часом прямо протилежними, мотивами, надають інше значення своїм заняттям, тому й оцінка їх поведінки повинна бути неоднаковою. Необхідно враховувати, що мотиви спортсменів дуже динамічні за своїм змістом. У процесі спортивного вдосконалення вони змінюються, перетворюються під впливом обставин, інших спортсменів, оцінки власних дій і вчинків, а головне – цілеспрямованої виховної роботи [2].

Можна зазначити, що кожен із танцюристів ставить перед собою високі цілі перед тим, як відправитися на змагальну арену. Проте, щоб досягти великих вершин у сучасних танцях, потрібно працювати над собою, а щоб почати чогось досягати, треба визначити правильні цілі [5]. Діяльність у сучасних танцях пов’язана з високим психологічним напруженням, що породжує невідповідність вимог спортивної діяльності можливостям спортсмена, і спрямована на усунення цієї невідповідності. Порівняно з іншими видами діяльності, у сучасних танцях принципово важливе високе психічне напруження, без якого неможливо перевершити попередні перемоги. Будь яка ситуація, яка актуалізує у спортсмена мотив досягнення успіху, одночасно породжує і побоювання невдачі. Який мотив виникає – залежить від суб’єктивних оцінок ймовірності досягнення цілі, які складаються під впливом змагального і життєвого досвіду. [3].

Тому для досягнення спортсменом високих результатів і отримання перемоги важливо під час тренувального процесу формувати у нього мотивацію до досягнення успіху. А для цього необхідно знати, які саме мотиви є домінуючими для спортсменів і які фактори сприяють формуванню мотивації до досягнення успіху [3].

Мета дослідження – підвищення ефективності виступу спортсменів у сучасних танцях шляхом корегування рівня мотиваційної сфери танцюристів.

Методи та організація дослідження: теоретичний аналіз даних спеціальної літератури і досвіду передової практики; педагогічний, констатуючий і формуючий експерименти (застосування спортивно - педагогічних і психодіагностичних методів); методи математичної статистики.

Дослідження проводилися на базі КСТ «Тандем» м. Золотоноша, в якому взяли участь 32 спортсмена віком від 12 до 14 років, які мали середній стаж занять танцями 4 роки і знаходилися на етапі базової спеціалізованої підготовки.

Результати дослідження та їх обговорення. Проведені дослідження за участю танцюристів дозволили отримати такі результати. При визначені результатів на мотивацію до успіху з 32 спортсменів (рис. 1) встановлено, що у 4 спортсменів (12 %) переважає низький рівень мотивації до успіху (1–10 балів), у 7 (22 %) – середній (11–16 балів), у 18 (56 %) – помірний (17–20 балів) і у 3 (10 %) – занадто високий (понад 21 балів).

В результаті діагностики мотивації уникнення невдач у танцюристів було виявлено (рис. 2), що у 8 спортсменів (24 %) переважає низький рівень мотивації до уникнення невдач (від 2–10 балів), у 9 (28 %) – середній (від 11–16 балів), у 6 (20 %) – високий (від 17–20 балів) і у 9 (28 %) – занадто високий (понад 20 балів).

У процесі проведення діагностики ступеня вираженності мотивації виявлено, що той, хто сильно мотивований на успіх і має високу готовність до ризику, рідше потрапляє в нещасні випадки, ніж той, хто має високу готовність до ризику, але високу мотивацію до уникнення невдач. І навпаки, коли у людини є висока мотивація до уникнення невдач, то це перешкоджає мотиву до успіху – досягненню мети. Мотивація досягнення танцюриста безпосередньо пов’язана з рівнем його прагнень.

Зі збільшенням мотиву досягнення не спостерігається відповідного збільшення рівня прагнень; перевага швидше віддається злегка завищеними, але досяжним цілям, а не нереалістично високим. Результати випробування спортсменів свідчать, що танцюристи, мотивовані на успіх прагнуть до середніх за труднощами, або незначно завищених цілей, а мотивовані на невдачу – схильні до екстремального вибору.

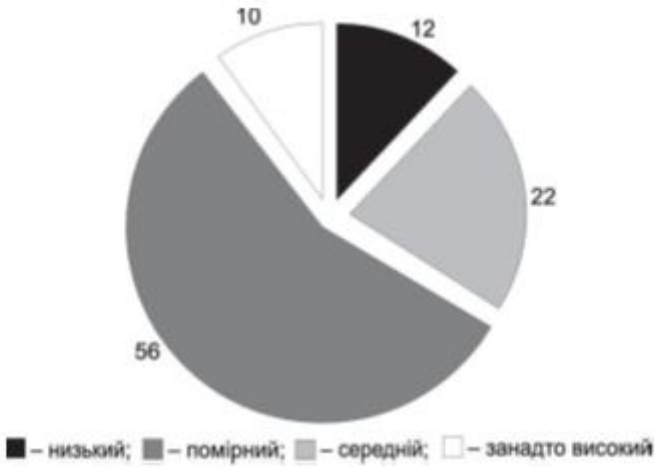

Рисунок 1 – Рівні спрямованості танцюристів на мотивацію до успіху (за Т. Елерсом, %)

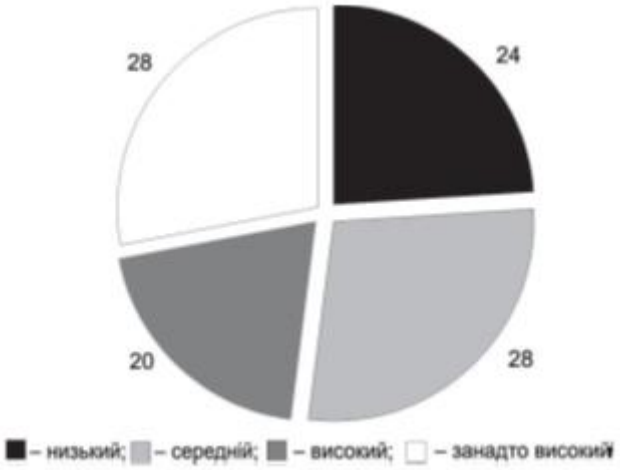

Рисунок 2 – Рівні мотивації танцюристів до уникнення невдач (за Т. Елерсом, %)

Висновки. Аналіз літературних джерел показав, що проблема впливу мотивації досягнення до успіху і уникнення невдач на спортивний результат у сучасних танцях залишається актуальною. Мотивація до успіху дає можливість визначення переважної спрямованості танцюристів. Рівень діагностики мотивації до успіху і уникнення невдач танцюристів є одним із критеріїв ефективності змагальної діяльності танцювальних пар. За результатами дослідження було встановлено у 4 із 32 танцюристів низький рівень мотивації

досягнення до успіху. Отже, на даному етапі підготовки танцюристи не мали достатнього рівня мотивації до успіху, яка б позитивно впливала на їхню підготовку та спортивний результат, давала більше впевненості у своїх силах, розкривала творчий потенціал та мотивувала до підвищення свого танцювального рівня. Зокрема у 8 танцюристів переважає низький рівень мотивації до уникнення невдач, що, передусім, впливає на перебіг підготовки тренувального та змагального процесу, не даючи змогу повністю повірити в свої сили і більше звертати увагу на свої помилки, ніж на різні фактори, які могли мати вплив на сам спортивний результат спортсмена.

Список літератури:

1. Аболин Л. М. К вопросу исследования соотношения эмоциональной устойчивости с физиологическими показателями эмоциональной возбудимости / Л. М. Аболин. – М.: Педагогика, 1975. – 150 с.

2. Александровский К. В. Проблемы психологии спорта / К. В. Александровский. – М., 1971. – С. 62.

3. Киселев Ю. А. Влияние спорта на формирование личности / Ю. А. Киселев. – М., 1981. – 100 с.

Тематика: Юридичні науки

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ТА СТАНДАРТИ ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Шевченко Надія Леонідівна
старший викладач кафедри адміністративного
права та адміністративного процесу ХФ ОДУВС
кандидат юридичних наук

В сучасному світі визнані права й основні свободи людини і громадянина як такі, що надані людині від народження, і є невід’ємними. Це насамперед

забезпечення верховенства прав і основних свобод людини у відносинах з державою; забезпечення рівності всіх людей перед законом і судом; визнання верховенства права, за яким проголошення й реалізація прав і основних свобод людини і громадянина засновано лише на законі; недопущення звуження змісту та обсягу проголошених Конституцією України прав і основних свобод людини і громадянина; визнання презумпції особистої свободи людини відповідно до принципу, згідно з яким дозволено все крім того, що прямо забороняється законом; визнання обмеженості свободи держави, її органів і посадових осіб відповідно до принципу, згідно з яким дозволено лише те, що прямо передбачається законом [1].

Розмежування понять «права людини» і «права громадянина» безпосередньо випливає з розрізнення громадянського суспільства і держави, переборює однобічний розгляд людини у її взаємозв'язку тільки з державою, розширює сферу її самовизначення. Людина як така наділяється автономним полем діяльності, де рушійною силою є її індивідуальні інтереси. Реалізація таких інтересів здійснюється в громадському суспільстві, яке засновується на приватній власності, сім'ї, усіх формах особистого життя, і спирається на природні права людини, що належать тій від народження. Держава, утримуючись від втручання в ці стосунки, має захищати їх не тільки від свого, але й від будь-якого втручання. Таким чином, у громадянському суспільстві на основі прав людини створюються умови для самовизначення особи, забезпечення її автономії та незалежності від будь-якого незаконного втручання [2].

Норма ст.64 Конституції України встановлює гарантію неможливості обмеження права і свобод громадянина, крім випадків, передбачених нею [3]. Таким чином реалізується принцип заборони свавільного обмеження конституційних прав і свобод людини, який передбачає наявність певних формальних меж, які можуть визначатися законом тільки у випадках, передбачених законодавством України. Наприклад, поліцейський для встановлення особи правопорушника застосовує засіб забезпечення

адміністративного провадження у вигляді адміністративного затримання та доставляє правопорушника до органу, де особу має бути встановлено, якщо вона проходила по облікам МВС, затримувалась раніше, але якщо особа не притягувалась до адміністративної чи кримінальної відповідальності, і правопорушник відмовляється назвати свої дані або називає неправдиві дані, або може перебувати в стані сильного алкогольного сп'яніння, через три години його слід відпускати, оскільки час адміністративного затримання завершився, а неповідомлення особою своїх персональних даних не є підставою для її подальшого тримання в поліції [4].

Права і свободи людини для української правосвідомості не існують виключно у практичному, прагматичному розумінні як засіб забезпечення свободи і безпеки окремого індивіда. Їх розуміння і втілення пов'язуються з реалізацією глибинних цілей людської природи, самого змісту її існування. Отже, захист життя і здоров'я інших людей – це є не тільки право, але в певних випадках також і обов'язок особи. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, карається за законом (ст.136 Кримінального Кодексу України).

Гарантованість прав і свобод людини є домінантою виміру правової державності, необхідною умовою й напрямком реальної інтеграції України в Європейську і світову спільноту. В Угоді про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом, відповідних указах Президента України, постановах Кабінету Міністрів України визначено напрямки стратегічного курсу України на інтеграцію в європейський політичний, економічний і правовий простір, шляхи вдосконалення механізму співробітництва. У цих документах викладено основні принципи інтеграції, зокрема потребу розвитку стабільних інститутів демократії, верховенства права, прав людини та захисту національних меншин, наявність ефективно функціонуючої ринкової економіки, здатність виконувати зобов'язання, покладені на країни-члени ЄС [5]. Проголошення будь-якого права людини, навіть закріпленого відповідними правовими актами держави, ніщо без реальних гарантій його існування. Однією з таких гарантій є

адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод – система способів і чинників, що забезпечують необхідні умови поваги всіх основних прав і свобод людини, похідних від їх гідності [6].

Отже, можемо зробити висновок, що сутністю системи прав і свобод людини щодо забезпечення дотримання прав людини в правоохоронних органах є діалектична протилежність конструктивних і деструктивних чинників функціонування правоохоронних органів як провідних елементів захисту і порушення прав і свобод людини, пов'язаних із монополією на застування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у внутрішніх справах держави.

Список літератури:

1. Про засади державної політики України в галузі прав людини. Постанова Верховної Ради України. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. 303 с.

2. Лукашева Е. А. Права человека: учебник для вузов. Издательская группа. Москва, НОРМА– ИНФРА. 1999. 573 с.

3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

4. Проблемні питання в діяльності поліції. 2016. URL: https://sud.ua/ru/news/blog/97145-problemn-pitannya-v-dyalnost-polts

5. Актуальні проблеми формування правової держави в Україні / М. І. Панов (відп. ред.); Національна юрид. академія України ім. Я. Мудрого. Харків., 2000. 224 с.

6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Пер. з рос. Харків: Консум,. 2001. 656 с.

Тематика: Інші професійні науки

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ - ЯК ВИМОГА СУЧАСНОСТІ

Шелепко Раїса Олексіївна

Професійно-технічне училище № 26 м. Кременчука Полтавської області,

викладач спеціальних дисциплін

Освіта, яка не вчить жити успішно в суспільному світі, не має ніякої цінності. Кожен із нас приходить у життя з природженою здатністю жити щасливо і успішно. А ми повинні збагатити цю здатність знаннями і навичками, які б допомогли нам реалізувати її якомога ефективніше.

Р. Кіосакі

Світ, у якому ми живемо, щороку стає дедалі складнішим, динамічнішим, тому інтеграція в сучасне діловодство і знаходження свого місця в житті і вимагають дедалі більших зусиль від кожної людини. Потрібно не просто багато знати, але й уміти постійно розширювати і оновлювати свої знання, відкидаючи ті, що не витримали перевірки досвідом і часом. Доводиться постійно розв’язувати численні проблеми на роботі і в особистому житті, прогнозувати свої плани і методи їх здійснення.

Отже, сьогодні тільки та людина може повноцінно діяти у сучасному світі яка здатна прийняти самостійне рішення.

В умовах стрімких технологічних і соціальних змін освіта XXI століття – це освіта для людини, її стрижень – розвивальна, культуро творча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти й саморозвитку, уміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання й уміння для творчого розв’язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни[1].

Найважливіша риса сучасного навчання – його спрямованість на те, щоб навчити учнів не лише пристосовуватися, а й активно діяти в ситуаціях, які зазнали соціальних змін. Для сучасного світу характерні стрімкі зміни, бурхливий розвиток інформаційного простору, що ставить нові вимоги перед вчителем і учнем.

Сьогодні настала необхідність переходу від «передачі знань» до «навчання вчитися», «навчати жити». Сучасному учневі не так треба подати тему, як навчити осмислювати її, а він потім шукатиме інформацію, яка допоможе реалізувати проблему. Повернути учням інтерес до вивчення спеціальних предметів, зробити навчання цікавим, посилити бажання учитися спонукає до пошуків. Сприяти вирішенню поставлених перед освітою завдань мають інноваційні технології навчання, як засіб формування ключових компетентностей учнів на уроках документознавства[3].

Стрімкий розвиток інформаційного суспільства в Україні актуалізує процеси модернізації професійної підготовки фахівців інтелектуальної сфери, до якої належить документознавство.

Серед головних завдань галузі – удосконалення документаційної інфраструктури, підвищення результативності управлінської діяльності.

Якісна реалізація цих завдань залежить від рівня підготовки фахівців у навчальному закладі, цілеспрямованого впровадження компетентісного підходу в освіту, який передбачає формування конкурентоспроможного спеціаліста, здатного до творчості й саморозвитку. Входження молодих поколінь у глобалізований динамічний світ, у відкрите суспільство актуалізує роль життєвої компетентності вихованців. Щоб мати можливість знайти своє місце в житті, учень сучасного навчального закладу мусить володіти певними якостями, уміннями. У зв’язку з впровадженням нових високоефективних технологій, постає важлива проблема оновлення змісту професійно-технічної освіти та пошуку ефективних шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців. Сучасне життя розвивається швидкими темпами, тому система професійної освіти повинна розвиватися, змінюватися. В Україні формується нова система освіти, яка

орієнтована на входження у світовий освітній простір, супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу.

З розвитком ІКТ документаційно-інформаційна діяльність значно ускладнилась, що призвело до необхідності формування компетенцій, які враховують особливості діяльності в галузі інформаційних комп'ютерних технологій. Формування компетентностей учнів обумовлене реалізацією оновленого змісту освіти, адекватних методів і технологій навчання. Основою формування компетентностей учнів у процесі навчання є визначення певної ієрархії компетентностей, стратегії та послідовності їх формування.

Компетентнісний підхід професійної підготовки майбутніх фахівців сприяє формуванню професійної (фахової) компетенції як загальної здатності, що базується на набутих вже знаннях, досвіді, цінностях, здібностях.

Компетентнісний підхід забезпечує формування ключових (навчально-пізнавальних, соціальних, комунікативних, і іншомовних) та професійних (документознавчих, інформаційно-аналітичних, інформаційно-технологічних компетенцій, які уможливлюють ефективність виконання професійних завдань[4].

Компетенція є первинною статистичною категорією компетентісного підходу, яка визначає змістовну складову освіти, окреслює вимоги до результату навчальної діяльності. Професійна компетентність документознавця визначається, як система особистісно-професійна характеристика фахівця, що інтегрує знання уміння, мотиви, цінності й професійно значущі якості, необхідні для ефективної професійної докуметно-інформаційної діяльності, спрямованої на задоволення інформаційних потреб фізичних і юридичних осіб держави. Успішне подолання проблем і реалізація компетентісного підходу у навчальному процесі буде сприяти досягненню основної мети - це підготовка висококваліфікованих фахівців, готових до постійного професійного зростання, здатних до ефективної роботи зі спеціальності на рівні світових стандартів, конкурентно - спроможних на ринку праці[2].

Підготовку висококваліфікованого компетентного фахівця у професійній школі уможливлює гнучка навчальна система, активні форми взаємодії

викладача з учнями використання новітніх методів, інформаційних технологій та інноваційних засобів для досягнення освітніх результатів.

Компетентного працівника може підготувати виключно компетентний викладач. Саме він, працюючи з учнями повинен зацікавити їх майбутньою професією, привити бажання отримувати нові знання, прагнення до самоосвіти.

Таким чином, у майбутній професійній діяльності, працюючи у будь-якій установі, випускник зможе, на основі сформованих як ключових компетенцій, упорядковувати наявний комплекс документів, створити необхідні умови для ефективного функціонування управлінського апарату.

Майбутні вміння залежать від рівня компетентності, яка є передумовою обумовленої професійної діяльності.

Список літератури:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / [Під заг. ред. О.В. Овчарук]. - К.: К.І.С., 2004. -112 с.

2. *Овчарук О.* Ключові компетентності: європейське бачення / О. Овчарук // Управління освітою. - 2003. - №15-16.

3. 3.Ничкало Н.Г. Шляхи розв'язання проблем / Н.Г. Ничкало // Профтехосвіта України: XX століття: Енциклопедичне видання / Ред. Н.Г. Ничкало. - К.: Видавництво «Артек», - 2004. - С 138. 1

4. Олейникова О.Н. Разработка модульных программ, основанных на компетенциях: учебное пособие// Олейникова О.П., Муравьева А.А., Коновалова Ю.В., Сартакова Е.В. М. – М.: Альфа-М, 2005. - 160с.

5. Онопрієнко О.В. Концептуальні засади компетентнісного підходу в сучасній освіті / О.В. Онопрієнко// Шлях освіти. – 2007. – № 3. – С. 32-37.

6. Астахова О. В. Компетентнісний підхід – об’єктивна необхідність професійної освіти О. В. Астахова// Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення: матеріали VI Міжнардної наук.-прак. конф. (29–30 листопада 2012 р.). – К. : [б. в.], 2012.

Тематика: Юридичні науки

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА НАСИЛЬНИЦЬКОГО ЗЛОЧИНУ, ВЧИНЕНОГО В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

Шкута Олег Олегович
доктор юридичних наук доцент
Херсонський факультет
Одеський державний університет
внутрішніх справ
orcid/0000-0003-4815-9435
050-553-03-32
oleh_shkuta@ukr.net

Утворюючи психологічний зміст суспільно небезпечного діяння, суб'єктивна сторона злочину є його внутрішньою стороною [2, с. 44].

Під суб'єктивною стороною насильницького злочину вчиненого засудженим в місцях несвободи слід розуміти психічну діяльність особи, яка відбуває покарання і безпосередньо пов'язана із вчиненням нового злочину. Встановлення суб'єктивних ознак насильницького злочину що вчиняється в місцях несвободи і доведення суб'єктивної сторони злочину виступають одним із найбільш складних моментів у практичній діяльності.

Дослідження суб'єктивної сторони насильницького злочину вчиненого засудженим в місцях несвободи потребує встановлення вини, тобто ставлення особи до дій, а в деяких випадках – їх суспільно небезпечних наслідків. Окрім того, в певних випадках обов'язкове значення набувають мотив і мета.

Вина є основною ознакою суб'єктивної сторони, що відображає психічне ставлення особи у формі умислу або необережності до вчинюваного нею суспільно небезпечного діяння, в якому виявляється антисоціальна, асоціальна

або недостатньо виражена соціальна установка цієї особи щодо найважливіших соціальних цінностей.

Особливо такі діяння засудженої особи під час відбування покарання проявляються тоді, коли вона застосовує під час насильницького злочину фізичну силу, яка виключає можливість її використання з необережності, у зв'язку з чим будь-яке насильство безумовно є актом умисної поведінки. Таким чином, ми вважаємо, що вчинення насильницького злочину засудженим в місцях несвободи за своєю природою може бути тільки з умисною формою вини. Оскільки такі посягання є багатооб'єктними, для правильної кваліфікації має бути встановлено умисел винного щодо усіх об'єктів кримінально-правової охорони, на які він посягає. Саме тому вбивство в місцях несвободи з необережності (ст. 119 КК України) не належить до числа насильницьких злочинів.

Отже, для вчинення насильницького злочину засудженим в місцях несвободи характерна активність поведінки, його яскраво виражена спрямованість на досягнення злочинного результату специфічним насильницьким способом, що не властиво для необережних злочинів, в яких суспільно небезпечні наслідки завжди виступають небажаним, побічним продуктом діяльності винного.

Унаслідок того, що низка насильницьких злочинів в місцях несвободи посягають одночасно на два об'єкти і нерідко характеризуються різнорідними як діями, так і наслідками, необхідно з'ясовувати психічне ставлення винного до кожної дії та її наслідку. Вирішення цього питання зводиться до аналізу конструкцій складів досліджуваних злочинів.

При вирішенні питання про вид умислу, з яким було вчинено насильницький злочин засудженим в місцях несвободи матеріального типу, необхідно оцінювати в сукупності його інтелектуальний і вольовий моменти.

Мотивом злочину визнається обумовлене певними потребами та інтересами внутрішнє спонукання, яке викликає в особи рішучість вчинити злочин і яким вона керувалося при його вчиненні [1, с. 117]. Мета злочину

являє собою уявну модель результату, до досягнення якого прагне особа, вчиняючи злочин.

Важливість установлення мотиву при вчиненні засудженим у місцях несвободи насильницького злочин вкрай важлива. В основі злочину можуть лежати лише ті мотиви та різновиди мети, які мають низинну природу (наприклад, корисливий мотив, мотиви расової, національної чи релігійної нетерпимості тощо). Соціально корисні і соціально нейтральні мотиви та різновиди мети не тільки не впливають на кваліфікацію, а й у цілому не належать до суб'єктивної сторони злочину, оскільки закон про кримінальну відповідальність визначає особливості мотиву і мети злочину, насамперед у тих випадках, коли з ними безпосередньо пов'язано визначення суспільної небезпеки діяння[3, с. 161].

Водночас КК України передбачає наступні мотиви як кваліфікуючу ознаку, які нерідко лежать в основі вчинення насильницьких злочинів в УВП і впливають на кваліфікацію:

1) виконанням особою службового, професійного чи громадського обов'язку (п. 8 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 152, ч. 2 ст. 153, ст. 345, ст. 348, ст. 350);

2) корисливі мотиви чи замовлення (п. 6, 11 ч. 2 ст. 115; ч. 2 ст. 121; ч. 2 ст. 146);

3) хуліганські мотиви (п. 7 ч. 2 ст. 115);

4) мотиви расової, національної чи релігійної нетерпимості (п. 14 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 121, ч. 2 ст. 122, ч. 2 ст. 126, ч. 2 ст. 127, ч. 2 ст. 129);

5) помста засудженому за виконання громадських обов'язків зі зміцнення дисципліни і порядку в УВП (ст. 392 КК України).

При цьому в законі визначені й цілі насильницьких злочинів, що вчиняються засудженими в місцях несвободи, серед яких: перешкоджання здійсненню службового чи громадського обов'язку (п. 8 ч. 2 ст. 115, ст. 345, ст. 348, ст. 350 КК України); приховування іншого злочину або полегшення його вчинення (п. 8 ч. 2 ст. 115 КК України); перешкоджання виправленню засудженого (ст. 392 КК України).

Таким чином, узагальнюючи вищевикладене робимо висновок, що вчинення засудженим насильницького злочину в місцях несвободи з інших мотивів або з іншої мети не означає, що особа, яка вчинила такі дії, не підлягає кримінальній відповідальності. Вчинене слід кваліфікувати за відповідними статтями про злочини проти життя і здоров'я або проти волі, честі та гідності особи, або статевої свободи та статевої недоторканості особи, які не включають мотив або мету як кваліфікуючу ознаку.

Вчинення засудженим в місцях несвободи насильницького злочину за суб'єктивною стороною має розглядатися з урахуванням того, що зазначений злочин може бути вчинений тільки з умисною формою вини. Вид умислу залежить від конструкції складу злочину. Мотив, мета і емоції мають кримінально-правове значення у випадках, коли вони безпосередньо вказані в диспозиції кримінально-правової норми або випливають із формулювання норми закону як обов'язкові.

Список літератури:

1. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Тютюгін В. І. та ін. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. [4-те вид., переробл. і допов.]. Харків, 2010. 456 с.

2. Ємельянов В. П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : науково-практичний посібник. Харків, 2018. 142 с.

3. Михайлик О.Г. С. Насильство в установах виконання покарань України: теорія і практика: монографія. Київ. ВД «Дакор», 2019. 434с.

Тематика: Економічні науки

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА КОМУНІКАЦІЙНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Шлапак О.А.
к.е.н.,
Донецький національний
університет ім. Василя Стуса (м. Вінниця)
Коваленко О.О.
к.т.н., доцент,
Вінницький національний технічний університет

Розвиток екологічного менеджменту обумовлений запровадженням міжнародних стандартів (наприклад ISO 14001), а також сучасними тенденціями щодо активної екологічної політики на всіх рівнях розвитку системи управління економічними об’єктами (від підприємства до держави) [1].

Система екологічного менеджменту включає в себе відповідність якості продукції та послуг, їх виробництва. Відповідальні підприємства обов’язково розвивають та здійснюють моніторинг власної системи екологічного менеджменту.

Інформаційний та комунікаційний фактори забезпечення екологічного менеджменту є важливими компонентами загальної системи управління та забезпечення життєдіяльності підприємства, галузі, різноманітних регіональних та державних кластерів. формування стійкого механізму управління.

Система управління та її складова у вигляді екологічного менеджменту використовує інформаційне забезпечення, яке формується як система взаємовідносин, в центрі яких розглядаються завдання екологічної політики та

запровадження сучасних методів мінімізації запобігання негативного впливу на навколишнє середовище, ефективне використання різноманітних ресурсів.

Розвиток державних баз даних та знань, земельних кадастрів, інформаційних баз інших природних ресурсів дозволяє сформувати вхідні дані для інформаційних систем екологічного менеджменту [2, с.199]. Крім того, доцільно, виявляти негативні фактори та ризики для їх мінімізації. Баланс зовнішнього та внутрішнього екологічного контролю здійснюється на основі законодавства і формування системи активних комунікацій між державними інституціями охорони довкілля, менеджерами підприємств, представниками органів самоврядування та громадських організацій. Крім того, для активного розвитку системи екологічного менеджменту та її впливу на результати господарської діяльності для підприємств АПК необхідно запровадити спеціальні системи моніторингу оцінки еколого-економічної ситуації, оцінювання рівня мінімізованого екологічного збитку, потенційно небезпечних виробництв, ефекту від природоохоронних заходів. Всі технологічні та управлінські процеси, що здійснюються на підприємстві повинні мати екологічну складову та її оцінку.

Екологічні фактори розвитку території включають в себе оцінку наявних природних ресурсів; стан забруднення довкілля; стан сільськогосподарських земель; цілісність природних систем, що скорочуються в процесі господарської діяльності. Дані, за допомогою яких, формуються ці показники надаються підприємствами і державними інституціями. Показники якості життя (тривалість життя, рівень народжуваності й смертності, рівень захворюваності, рівень освіти) також залежать і віодбражають рівень екологічної культури та управління.

Система екологічного менеджменту базується на стратегії, яка враховує: можливі впливи на навколишнє природнє середовище; існуючі екологічні обмеження; наявні взаємозв'язки із соціальними та економічними складовими; критерії оцінки заходів щодо запобігання виникненню негативних наслідків; рівень екологічної культури.

Крім того, необхідно виявити проблемні екологічні ситуації та сформувати сценарії їх вирішення відповідно до кожного напряму екологічної стратегії.

Так, наприклад, погіршення якості навколишнього середовища компенсується за допомогою обґрунтованого розрахунку і застосування заходів щодо мінімізації техногенного навантаження; заходів по підвищенню родючості земель та меліорації, екологічно забезпеченого розміщення виробничих об'єктів; оновлення обладнання; планування ефективного використання всіх виробничих ресурсів.

На підприємстві доцільно запровадити посаду екологічного менеджера, або розподілити функції екологічного менеджменту серед управлінських фахівців з обов’язковим контролем та формуванням системи моніторингу та управління. Для ефективного запровадження системи екологічного менеджменту в загальній інформаційній системі управління підприємства повинні бути такі інформаційні та комунікаційні модулі:

1. Модуль моніторингу показників охорони довкілля та виробництва. Порівняння зовнішніх та внутрішніх показників.

2. Модуль комунікацій з інституціями охорони довкілля, державними кадастрами, іншими базами даних та знань щодо розвитку екології.

3. Модуль оцінювання процесів раціонального використання та відновлення природних ресурсів, що використовуються у виробництві товарів та послуг підприємства.

4. Інформаційний модуль щодо розвитку екологічної культури для працівників підприємства.

Такий підхід дозволить усунути дисбаланс в системі комунікацій з напряму підтримки здорової екології та охорони довкілля та дозволить здійснювати технологічні та управлінські процеси не тільки за функціональним змістом, а і з врахуванням екологічної складової. Запропонований підхід відповідає рівняю міжнародних практик успішних підприємств та дозволить

розширити традиційну систему менеджменту відповідно до концепції сталого розвитку.

Список літератури:

1. ISO 14000 Family Environmental management. URL: https://www.iso.org/iso-14001-environmental-management.html ((Lastaccessed: 5.02.2020)

2. Коваленко О.О. Інформаційне середовище земельних відносин /Збірник наукових праць ВНАУ. №1(56), 2012.С. 199-204

Тематика: Сільськогосподарські науки

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ОЗИМОГО ГОРОХУ СОРТУ НС МОРОЗ У ПСП «БАНІВКА» ПРИМОРСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Шулекін М.О.

ВСП «Ногайський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»

студент

Мілєва Н.В.

викладач вищої категорії ВСП «Ногайський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»

nadiya.mileva@ukr.net

Озимий горох - нова культура в Україні, яка поступово додається до таких традиційно озимих культур як пшениця, ріпак та ячмінь. Тому , зважаючи на кліматичні зміни, аграрії починають експериментувати і з озимим горохом. Найкраще ця культура підходить для південних регіонів. [1, с. 184].. Так, за валовим збором гороху у 2019 році Запорізька область зайняла 1 місце. Зерно гороху має високі поживні якості (до 25% білку, понад 50% крохмалю, багато вітамінів), його широко використовують для харчових цілей, а також як

високобілковий корм . Горох є найкращим попередником, рано звільняє поле, накопичує багато азоту в бульбочкових бактеріях, але використовує порівняно небагато цього поживного елемента. До того ж , процеси біологічної фіксації азоту причиняють збагаченню грунту органічною речовиною. Загалом, технологія вирощування гороху менш енергоємна, ніж кукурудзи та інших кормових культур, тому що він менш вимогливий до удобрення і не потребує особливого догляду, а до- і післясходові боронування малоенергоємні. інтенсивним [2, с. 154]. В ПСП «Банівка» Приморського району Запорізької області горох завжди відігравав важливу роль в структурі посівних площ. Але в останні роки в звязку з кон'юктурою ринку значні площі були засіяні зерновими та технічними культурами(соняшником, ріпаком, льоном олійним). І тільки після того, як в Україні у 2015 році був зареєстрований сорт озимого гороху НС Мороз, господарство збільшило площі гороху з 80 до 240га.

Таблиця 1

Динаміка посівних площ гороху

Рік вирощування	Площа посіву(га)
2016	80
2017	120
2018	200
2019	240

Нас зацікавила технологія вирощування озимого гороху в ПСП «Банівка» , в господарстві, де впроваджують нові технології, використовуючи сучасну іноземну техніку.

Метою нашої роботи стало: дослідження особливостей технології вирощування озимого гороху НС Мороз у . ПСП «Банівка» Приморського району Запорізької області. Об'єкт дослідження **:** сорт озимого гороху НС Мороз(Сербія, Нові Сад), предметом дослідження стали особливості вирощування озимого гороху даного сорту у господарстві. .

Опрацювавши різні джерела інформації, ми вияснили, що НС Мороз- ультраранній сорт, створений методом відбору гібридної популяції, перший

озимий сорт білкового гороху сербської селекції, призначений для виробництва зерна, За зимостійкістю не поступається озимій пшениці, стійкий до вилягання , з вусатим типом листка, .Стручки знаходяться у верхній частині стебла, що важливо при механічному збиранні, рівномірно дозрівають. Висота рослин-60-80 см, із частими міжвузлями в нижній частині,що збільшує толерантність до вилягання. Горох кущиться та в середньому має по два стебла. Кількість стручків-10-14. Боби округлої форми, від світло-кремового до світло-зеленого .Маса 1000 насінин- 180-200г.Оптимальний період посіву насіння з 15 вересня по 20 жовтня, в залежності від регіону і грунтово-кліматичних умов у період сівби. Оптимальна норма висіву - 1-1,2 млн шт./га (190-210 кг/га). Озимий горох - дворучка, тобто, при поганій схожості під час осінньої посухи, або жорсткої зими, весною проростуть не проросліі восени насіння. Перевага озимого гороху над ярим також і в тому, що він використовує зимові запаси вологи та має високу посухостійкість, невелику норму висіву , більш ранні строки збирання - на 14-16 днів ніж звичайного, реальну врожайність 35-60 ц/га. В господарстві озимий горох «НС Мороз» вирощують за такою технологією .

Сівозміна. В господарстві переважаючими грунтами є чорнозем південний, слабозмитий пилувато- легкоглинистий на лесі., попередником для гороху була озима пшениця. Для запобігання збільшення чисельності шкідників, які негативно впливають на врожайність і якість насіння , горох не вирощують в монокультурі. Горох НС Мороз є гарним попередником для усіх культур. Обробіток грунту. Велику увагу приділяють вирівняності і засміченості ділянок. Для позбавлення ущільнення грунту (для кращого розвитку кореневої системи гороху орний та підорні горизонти ґрунту повинні мати щільність 1,1-1,25 г/см^3) грунти дискують Джокер Хорш на глибину 8 см двічі в 2 напрямах. .Передпосівний обробіток грунту проводять КПС-4 на глибину від 8 - 10 см.

Підготовка насіння до сівби. Насіння перед посівом обробляють контактно- системним фунгіцидом Венцедор (тирам+тебуконазол) з

розрахунку 1л на 2,5-3 л/т насіння. та інсектицидними протруйниками на основі імідаклоприду, з нормою 0,5-0,6 л/т. Фунгіциди на основі тебуконазолу захищають посіви від грибкових захворювань кореневої системи та стебла.

Посів озимого гороху. Висівають горох НС Мороз на самому початку оптимального терміну для посіву озимої пшениці- в період між 15 вересня та 20 жовтня. сівалкою Хорш пронта (ширина міжряддя-19 см) на глибину 3-5 см . З осені під посів вносять 150 кг нітроамофоски.

Густота посіву. Оптимальна . густота посіву для гороху сорту НС Мороз – 100-110 рослин \ /м^2.Норма висіву становить близько 200-210 кг / га.

Після посіву прикочують кільчасто-шпоровими котками, щоб контакт між насінням і землею був кращим, цвітіння було рівномірне, посів рівномірно розвинений і збирання проведено якісно.

Захист посівів. Серйозною проблемою для гороху є гороховий зерноїд(брухус). Для того, щоб її не було, посіви на початку цвітіння і після обробляють системним синтетичним перетроїдом на основі імідоклоприду-коннект, що має довготривалий ефект за рахунок того, що він всмоктується в рослину, розподіляється по ній і знищує шкідників, які з'являтимуться через 5-10 днів. При появі у рослини 5-6 листків застосовують проти дводольних бур'янів і падалиці соняшнику Базагран з нормою 2,5-3 л/га,

Підживлення. З метою збільшення кількості зав'язі, запобігання осипання квіток, проводять один обробіток по листу мікродобривами та боровмісними препаратами. : Для кращої регенерації надземної маси, утворення бічних пагонів та відростання кореневої системи по мерзлоталому ґрунту чи на початку відновлення вегетації проводять підживлення азотними добривами (аміачна селітра, КАС) в нормі 45-60 кг/га д.р. [3, с. 166].

Збирання озимого гороху. Десикацію реглоном- з нормою витрат 3 л/га проводять при пожовтінні 70-80% бобів у випадку сильного засмічення поля бур'янами, вмісту вологи в зерні близько 25-30%, а також нерівномірного

дозрівання бобів. Збирають горох прямим комбайнуванням зернозбиральним комбайном Джон Дір. В господарстві одержали таку врожайність.

Таблиця 2

Динаміка врожайності гороху(2017-2019р)

Назва сорту	роки		
	2017	2018	2019
НС Мороз	18	24	35
Харківський еталонний	10	18	30

ВИСНОВКИ

1.Посіви озимого гороху успішно переносять зниження температури навіть при відсутності снігового покриву, а також весняні заморозки.. Навіть якщо сходи гороху погано перезимують і вимерзнуть, рослини не гинуть, а входять у своєрідний анабіоз. Навесні, при настанні стійкого тепла, коренева система пускає додаткові пагони та культура продовжує вегетацію.

2. На відміну від ярого, озимий горох утворює, в середньому, 2 стебла у фазу кущіння і часті міжвузля, що запобігає виляганню, а також підвищує потенційну врожайність.

3.При вирощуванні ярого гороху в південних регіонах, основною проблемою є недостатня зволоженість ґрунту для проростання насіння. Навіть якщо і вдалося вчасно посіяти культуру і отримати сходи, то постає проблема збігу періоду цвітіння з посухою, в результаті чого, квіти осипаються, значно знижуючи врожайність. Але посіви озимого гороху добре переносять високу температуру. за рахунок використання вологи, отриманої в зимовий період.

4 Завдяки короткому періоду вегетації, збирання гороху проводять в середньому з 10-15 червня, що також дає можливість добре підготувати ґрунт для сівби озимих культур.

Список літератури:

1.Бучинська Н.М. Горох повернувся на Україну. // Агроном. №59,2018,с.184-185

2.Ганзур В.В.Урожайність гороху залежно від попередників та насиченості сівозмін.// Агроном. № 64,2019 ,с.154-159.

3.Лебідь Є.М.Особливості вирощування гороху й озимої пшениці в сівозмінах Степу. //Агроном.,№ 61, 2018, с.166-167.

Тематика: Сільськогосподарські науки

ВПЛИВ КНУРІВ НА ВІДТВОРНІ ФУНКЦІЇ СВИНОМАТОК

Шуплик В.В.

Подільський державний аграрно-технічний університет, кандидат с.-г. наук, доцент, доцент кафедри

Щербатюк Н.В.

Подільський державний аграрно-технічний університет, кандидат с.-г. наук, доцент, асистент кафедри

Свинарство одна із галузей яка стрімко розвивається. Одним із напрямів збільшення виробництва свинини є використання схрещування. Разом з тим не всі варіанти схрещування є ефективними і збільшуючими кількість і покращуючими якість м’яса. В світі та Україні в останні роки використовуються складні варіанти промислового схрещування, а вчені працюють над створенням універсальної свинки для різних варіантів схрещування. В товарних господарствах в основному використовують свиноматок великої білої породи та різні гібриди на її основі. Вивчення поєднуванності та впливу кнурів різних порід на відтворні якості свиноматок визначає актуальність обраної теми.

Метою проведених досліджень було вивчення впливу кнурів різних порід на материнські якості свиноматок гібриду мастерс.

Дослідження проводились в умовах ФОП Макогон О.В. Для проведення дослідження, були використані матеріали первинного зоотехнічного обліку. Формування піддослідних груп проведено за принципом аналогів. Схема досліду приведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Схема досліду

№ пп.	Група	Порода матері	Кількість тварин	Порода плідника
1	I	Гібрид мастерс	10	Ландрас
2	II	Гібрид мастерс	10	Дюрок
3	III	Гібрид мастерс	10	П’єтрен

Свиноматки гібриду мастерс покривали кнурами породи ландрас, дюрок і п’єтрен.

В таблиці 2 приведено дані по багатоплідності, великоплідності і молочності свиноматок в залежності від впливу батька приплоду.

Таблиця 2

Відтворна здатність свиноматок

Гру–па	Багатоплідність, гол		Маса гнізда при народженні, кг		Великоплідність, кг		Молочність, кг	
	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv	M±m	Cv
I	12,70±0,30	8,30	17,56±0,45	8,20	1,40±0,01	2,00	79,70±1,00	3,80
II	11,60±0,40	10,90	15,30±0,40	8,90	1,30±0,00	5,10	74,60±1,00	4,30
III	8,3±0,3	11,4	10,90±0,30	7,7	1,30±0,00	6,5	74,80±1,10	4,6

Аналіз даних таблиці 2 показав, що за показником багатоплідності переважають свиноматки першої групи від них одержано по 12,7 гол приплоду, що на 4,4 і 1,1 голови більше ніж від свиноматок третьої і другої групи

відповідно. Перевага склала 34,6 та 8,6%, при достовірній різниці (P=0,999). Мінімальним вимогам за показником багатоплідність класу еліта відповідали лише свиноматки першої групи.

За масою гнізда свиноматки першої групи із показником 17,56 кг переважали другу і третю групу на 2,26 кг і 6,66 кг відповідно, різниця між групами була достовірною при P=0,999.

Різниці між групами, за показником великоплідності, становила 0,1 кг і була недостовірною. За показником молочності, різниця між свиноматками першої групи і другої склала 5,1 кг, а третьої 4,9 кг при P=0,999.

Таким чином можна зробити висновок, що кращі відтворні якості проявили свиноматки покриті кнуром породи ландрас порівняно із свиноматками покритими кнурами породи дюрок і пєтрен.

Одними із важливих показників, що характеризують відтворні якості свиноматок є кількість поросят у 28 денному віці, маса гнізда при відлучці і збереженість приплоду (табл. 3).

Таблиця 3

Показники маси гнізда і збереженості поросят

Група	Кількість поросят у віці 28 денів, гол		Маса гнізда в 28 денному віці, кг		Збереженість, %
	M±m	Cv	M±m	Cv	
I	11,40±0,16	4,50	90,6±0,6	2,00	89,7
II	10,60±0,30	9,10	91,0±1,0	3,30	91,3
III	7,50±0,20	7,00	83,5±1,0	3,90	90,3

Аналіз таблиці 3 показав, що за показником кількість поросят в 28 денному віці переважали тварини першої групи із показником 11,4 голові вони переважали другу і третю групу на 0,8 і 3,9 голів відповідно. Різниця між першою і другою групою була недостовірною, а між першою і третьою P≥0,999, аналогічна ситуація і між тваринами другої і третьої групи.

Свиноматки покриті кнуром породи дюрок переважали свиноматок покритих кнурами породи ландрас і пєтрен за показником маси гнізда при

відлученні. Перевага склала 0,4 і 7,5 кг відповідно. Різниця між першою і другою групою була недостовірна, а між першою, другою і третьою була достовірна при P=0,999.

За показником збереженості поросят із показником 91,3% переважали тварини другої групи. Їх перевага над першою групою становила 1,6% і другою 1,0%.

В таблиці 4 приведено показники абсолютного, середньодобового і відносного приросту поросят, в розрізі груп, за підсисний період вирощування.

Таблиця 4

Абсолютний, середньодобовий, відносний прирости

Група	Абсолютний приріст, кг		Серередньодобовий приріст, г.		Відносний приріст, %
	M±m	Cv	M±m	Cv	
I	73,0±0,7	2,9	237,1±3,1	4,1	357,3
II	75,7±0,7	2,9	256,2±11,7	14,4	449,3
III	72,6±0,9	3,8	358,8±6,0	5,3	644,6

Аналізуючи дані таблиці 4 ми бачимо, що за показником абсолютного приросту. В період підсосу, переважають поросята другої групи із показником 75,7 кг, що на 2,70 кг більше ніж у тварин першої групи і на 3,1 кг тварин третьої групи. Різниця між тваринами в межах статистичної похибки.

Розрахунки середньодобового приросту в розрізі груп показали, що найбільший він був у тварин третьої групи 358,8 г. Різниця між тваринами третьої і другої склала 2,6 г і між третьою і першою 21,7 г. Проте різниця достовірною спостерігається лише між тваринами третьої і першої групи при P≥0,95.

Відносний приріст у підсисний період був досить високим у всіх тварин. Це свідчить про високу інтенсивність росту поросят у цей період.

В процесі проведеного дослідження встановлено, що кращі відтворні якості проявили свиноматки покриті кнуром породи ландрас порівняно із свиноматками покритими кнурами породи дюрок і пєтрен.

Тематика: Психологічні науки

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ШЛЯХ ДО ОНОВЛЕННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАННЯ

Щегельська А.М.
викладач української мови та літератури
ДНЗ «Подільський центр ПТО»,
м. Кам'янець-Подільський

Найпотужнішим джерелом пізнавальної активності учнів, розвитку їхніх творчих здібностей, інтересів, умінь і навичок та інших інтелектуальних чинників є нині інноваційні технології.

Інновація в системі освіти означає запланований процес змін, результатом яких є модифікація мети та змісту, методів, форм і технологій навчання й виховання.

Високу популярність в учнівської аудиторії викликають інноваційні (щонайперше інтерактивні та активні) методики навчання як ефективні способи здобуття, передачі й продукування знань. Адже такі методики покликані акумулювати персональні досягнення і розробки в навчальний процес, стимулювати інтелектуальні здібності та творчий потенціал його учасників, плекати високу загальну і професійну культуру, лідерські якості та громадянську свідомість майбутніх фахівців. Все частіше застосовуються такі ефективні (передусім інноваційні та інтерактивні) методи навчання, як: аудіовізуальний, проблемний (проблемно-пошуковий), ситуативний, мозковий штурм, робота в малих групах, рольова гра, займи позицію, метод проектів, метод інтерв'ю (інтерв'ювання) та консультування, навчаючи вчуся та інші.

В інноваційному навчанні головною дійовою особою є учень. Зовсім іншу роль відіграє і вчитель. Він стає одним із тих, хто допомагає вчитись, і вчиться сам у тих, кому допомагає. Головна функція вчителя полягає в

організації і стимулюванні навчального процесу, спрямованого на розвиток особистості учня.

Пріоритетом такого навчання є групова та індивідуальні форми навчання. Головне в цих формах – довіра до учня, опора на його здатність відповідати за себе, стимуляція почуття гідності і самоповаги.

На перший план в такому навчанні висуваються творчі і продуктивні знання, які визначають суть і мотиви вибору навчальних репродуктивних завдань. Перевага надається таким формам взаємодії, які забезпечують високий рівень активності кожного учня, максимальне включення його досвіду.

Використання інноваційних методів сприяє творчому розвитку учнів у процесі навчання, адже творчість прискорює процес формування людини. При цьому міцний фундамент знань, умінь, навичок формується не прямо через традиційний навчальний процес, а в результаті емоційно-духовного визначення свого місця в системі відносин з об'єктами, які залучені до навчання. Від традиційного уроку нестандартні уроки відрізняються поєднанням використовуваних засобів і методів. Зазвичай такі уроки починаються із значної попередньої підготовки, тобто учитель визначає послідовність вивчення навчального матеріалу, з'ясовує з яких інших навчальних предметів будуть використовуватися знання на уроках, деталізуються методи навчання, дози та характер домашніх завдань, а потім тільки розробляє план нетрадиційного уроку.

Використовуючи інноваційні технології на уроках української мови та літератури, я домоглася того, що значно підвищився інтерес учнів до вивчення предмета. Учні вчаться працювати самостійно, в парах, в мікрогрупах, в командах; розвивається критичне мислення; вчаться вести діалог та дискутувати, тобто вислуховувати думку інших, з повагою ставитись до цих думок, переконливо доводити свою позицію, толерантно поводити себе під час проведення дискусій. Учні зрозуміли, що можуть мислити поза шаблоном, висловлювати будь-які думки. І особливо цінним є те, що учні займають активну позицію у навчанні, отримують справжнє задоволення від здобування

знань. Це стимулює їх до роботи на складнішому рівні, до прагнення мислити нестандартно, критично.

З огляду на вищесказане, уроки будую на засадах особистісно-зорієнтованої освіти, що сприяє розвитку в учнів розумових здібностей, умінь порівнювати, узагальнювати, систематизувати, класифікувати вивчений матеріал. При розробці даних уроків багато уваги приділяю формуванню комунікативних умінь і навичок, розвитку творчих здібностей учнів, вихованню в них почуття прекрасного. Все це допомагає відійти від стандарту, підштовхнути учня до власного, неповторного, індивідуального, особливого погляду на життя.

Тому, викладаючи курс української літератури, варто:

– вивчати з обдарованими дітьми не тільки програмовий твір, а й кілька додаткових, аби вони осягнули особливості індивідуального стилю митця;

– спонукати учнів до поглибленої аналітико-синтетичної роботи з художніми текстами;

– систематично рекомендувати учням опрацьовувати літературно-критичні матеріали, щоб навчити їх висловлювати власну думку, обґрунтовувати, доводити її;

– організовувати пошукову, науково-дослідницьку діяльність учнів: написання рефератів, збирання інформації для поглибленого вивчення обраної теми;

– нестандартно використовувати традиційні й широко впроваджувати інноваційні методи та форми навчання, проводити залікові заняття, уроки-лекції, семінари, уроки-диспути тощо;

– практикувати завдання творчого характеру під час аналізу художніх текстів.

Використання інноваційних технологій та інтерактивних методів, як показує практика, допомагає переключати увагу на розвиток пізнавального інтересу учнів до предмету. Основні позитивні риси інтерактивних методів в

тому, що вони створюють комфортні умови для навчання, де кожний учасник повинен зробити індивідуальний внесок в загальну працю. Унеможливлюється домінування одного учасника навчального процесу над іншим, кожен повинен розвивати свої індивідуальні здібності та навички кооперації і співробітництва, відчуття роботи в команді. Слабкі учні почуваються більш комфортно і починають обмінюватися знаннями, ідеями, способами діяльності. Використання інтерактивних методів та інноваційних технологій уможливлює фахове вдосконалення, спрямовує учителя та учнів на навчання і сприяє зростанню професійної майстерності вчителя та зацікавленості учнів.

Список літератури:

1. Волощук І.С., Євтух М.Б. Проблеми якісної освіти / І.С. Волощук, М.Б. Євтух // Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології [Вища освіта України № 3 (додаток 1) 2009 р.] – К.: Гнозис, 2009. – С. 24- 26.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб./ І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.

3. Єльникова О.В. Інтерактивні методи навчання, їх місце у класифікації педагогічних інновацій // Імідж сучасного педагога. – 2001. – № 3-4 (14-15). – С. 71-74.

4. Зінченко О.П. Активні та інтерактивні технології // Директор школи. – 2005. – №7. – С. 22-23.

5. Інноваційні технології навчання української мови та літератури / Укладач О. І. Когут. – Тернопіль: Астон, 2005. – 204 с.

6. Освітні технології: навч.-метод. посібник / О.М. Пєхота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За ред. О.М. Пєхоти. – К.: А.С.К., 2001. – 255 с.

7. Симоненко Н.Є. Інтерактивні методи в гуманітарній освіті// Управління школою. – 2005. – № 34. – С. 18-21.

8. Сучасні освітні технології у вищій школі: Матеріали міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 1-2 листопада 2007 року): Тези доповідей: У 2 ч. – Ч. 2 / Відп. ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – 259 с.

9. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник / А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.Т. Шпак. – К.: Просвіта, 2000. – 365 с.

Тематика: Педагогічні науки

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА ВНЗ

Щербакова М.А.
викладач вищої категорії, старший викладач,
Балаклійська філія Комунального закладу" Харківська гуманітарно-педагогічна академія" Харківської обласної ради;
м. Балаклія, Харківська обл., Україна

На сучасному етапі у зв'язку з вимогами оптимізації освітнього процесу, підвищення зацікавленості студентів у його результатах виникла гостра необхідність урізноманітнити форми навчання, активізуючи, окрім традиційного класичного заняття, різні види самостійної роботи студентів .

У широкому сенсі під самостійною роботою з навчальної дисципліни слід розуміти сукупність усієї самостійної діяльності студентів під час аудиторного заняття і їхню різноманітну діяльність за межами навчальної аудиторії, як за участю викладача, так і в його відсутності, спрямовану на досягнення навчальних цілей дисципліни. Аналізуючи численні дослідження в цій області, можемо виділити основні характеристики самостійної роботи студентів, а саме:

- психологічні умови успішності;
- професійна орієнтація дисциплін;
- обмежений бюджет часу студента;
- індивідуалізація самостійної роботи [2,с. 25] .

Поза аудиторна самостійна робота студентів не обов'язково повинна виконуватися за межами навчального закладу. Це час, заповнений виконанням планових, тобто передбачених навчальним графіком освоєння дисципліни, завдань, наданих викладачем, а також виконання студентами творчих самостійних завдань за межами аудиторного заняття, передбаченого розкладом. Самостійна робота студентів, як правило, найтіснішим чином пов'язана з тематикою аудиторного заняття і може бути дуже різноманітною: це і написання рефератів, доповідей і інших письмових робіт на задані теми, у тому числі у рамках підготовки до семінарського заняття; і виконання індивідуальних або групових завдань різноманітного характеру.

Організація самостійної роботи студентів під керівництвом викладача є одним з найбільш ефективних напрямів в освітньому процесі, який розвиває самостійну творчу діяльність, активно стимулюючу придбання і закріплення знань. [2,с. 24] Самостійна робота набуває особливої актуальності при вивченні профільних дисциплін, оскільки стимулює студентів до роботи з необхідною літературою, виробляє навички прийняття ухвалення рішень. Роль викладача в організації поза аудиторної самостійної роботи студентів полягає у плануванні, організації, консультуванні, навчанні студентів методам творчого пізнання. На наш погляд, для розвитку самонавчання необхідно розвивати співпрацю і партнерство між студентом і викладачем. З "трансформатора" готових знань і ідей педагог стає консультантом і партнером по спільній діяльності. [1,с. 45] Така роль, безумовно, складніша і"енергоємніша". Серед основних "обов'язків "викладача ми виділили наступні:

□□в ході лекцій і практичного заняття (можливо, з використанням технологій дистанційного навчання) забезпечувати студентів необхідною інформацією, що стосується основних проблем навчальної дисципліни;

□□роз'яснювати студентові зміст навчалної дисципліни, її основні цілі і завдання;

□□допомагати і підтримувати студента на усіх етапах роботи від планування до оцінки кінцевих результатів;

допомагати в оцінці потреб і початкових знань для організації індивідуального планування з боку кожного студента;

забезпечувати кожну роботу компетентним критичним аналізом;

допомагати в пошуках необхідної інформації;

проводити як групові, так індивідуальні консультації;

допомагати студентам у виборі методики організації їхньої роботи з метою розвитку їхньої самостійності і незалежності;

організовувати групові дискусії з найбільш складних питань для розвитку мотивації навчання;

допомагати розвивати позитивне ставлення до процесу навчання;

оцінювати як проміжні, так і кінцеві результати роботи студентів, з виробленням подальших рекомендацій і перспективних планів.

Пошук шляхів по вдосконаленню керівництва самостійною роботою студентів, а також виявлення параметрів їхньої активності є найважливішим аспектом теоретичного і практичного аналізу. Використання активних форм самостійної роботи в підвищенні якості професійної підготовки повинно відповідати наступним вимогам:

робота повинна здійснюватися безперервно (постійно);

охоплення усіх студентів самостійною роботою;

кінцеві результати повинні свідчити про успішність виконаних завдань;

в ході колективного аналізу тих або іншихформ самостійної роботи наявність в аудиторії атмосфери співпраці, кооперації, ділового спілкування;

багатогранність і професійна спрямованість самостійної роботи студентів, спрямованої на формування інтересу до предмета, що вивчається, любові до професії, розвиток комунікативних компетенцій[1,с. 36] .

Необхідно прагнути наповнити поза аудиторну самостійну роботу студентів творчою складовою, розвивати у них поглиблений інтерес до своїх професійних завдань, сприяти розвитку у них творчого мислення і здатності

вирішувати нестандартні професійні завдання в складних умовах реального життя.

Список літератури:

1. Ашеров, А.Т. Підготовка, експертиза та захист дисертації [Текст]: навч. посібник для майбутніх професіоналів в галузі педагогіки вищої школи та управління навчальними закладами / Аквіва Ашеров; заг. ред. А.Т. Ашерова; УІПА - Х.: Вид-во УІПА, 2007. - 112 с.

2. Гулевич Т. М. Самостоятельная работа студента как фактор развития личностного потенциала будущего специалиста // Педагогическая лаборатория. 2015. № 1(9). С. 24-29.

Тематика: Педагогічні науки

PROJECT-BASED METHOD IN TEACHING ENGLISH FOR ENGINEERING STUDENTS

Shchypachova Daria
English Teacher
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kiev Polytechnic Institute"
Kyiv, Ukraine

The new socio-political and socio-economic conditions prevailing in Ukraine over the past decades have revealed a number of problems in the field of higher education and put society before the need to solve them. One of these problems is the problem of teaching foreign languages.

At the same time, a significant intensification of the process of teaching a foreign language through the use of effective methods, in particular, project-based methods, contributing to the implementation and improvement of teaching a foreign language at a university is necessary.

The relevance of this research topic is due to the fact that the modern theory of teaching a foreign language is becoming more multidimensional, involving a wide range of sciences: sociology; general, social, pedagogical, age-related psychology; linguistic studies and a number of others.

The relevance of the study is also associated with the openness of the policy of any state to the world community, which stimulates the processes of integration and internationalization of different spheres of human activity. Integration social processes change not only the status of foreign languages in society, but also the functions performed by them in this society. Establishment of mutual understanding between peoples and providing access to the diversity of world politics and culture become priority.

The intensive development of international cooperation in various fields of life necessitates an active knowledge of a foreign language, which implies the need to speak foreign languages and understand foreign language orally, reading texts and writing your own statement in a foreign language.

A special role is given to the use of modern methods of teaching foreign languages (including project-based one).

The project-based method is related to the main tasks of modern education:

- make teaching problem-oriented;
- stimulate the ability of students to formulate their own judgments;
- strengthen the degree of student autonomy;
- review the traditional role of teacher and student in the classroom.

It involves the mastery of communicative competence, subject to a personal-activity approach in the process of foreign language speech activity. The active component is implemented in two ways. On the one hand, in the project work, the relationship of theory and practice is observed, i.e. students in the process of creation of a specific product apply certain scientific knowledge, their own experience and are most fully aware of their functioning in solving various problems, which entails the search for new knowledge, discovery of new sources of information.

On the other hand, students in the process of project work are involved in active mental activity. The student's communicative and cognitive need with personality-oriented learning becomes the internal motive of his speech activity, while the language forms and formulates thoughts. Thus, the project-based technique allows you to most fully reveal the identity of the student. First of all, this is due to:

- the integral nature of the project activity: the project methodology is based on a practically or theoretically significant problem related to real life, the solution of which requires knowledge from participants not only within the framework of this subject, but also in other areas;

- the autonomous nature of the project activity: the project methodology involves the elimination of the student's direct dependence on the teacher through self-organization and the possibility of manifesting one's own initiative in the process of active cognitive thought activity.

Each learning situation developed in projects forms all types of competencies, i.e. as general (general scientific or fundamental, including humanitarian, social and economic, including basic knowledge in the field of mathematics and natural sciences, humanities and socioeconomic sciences; basic computer and linguistic skills; ability to understand and use new ideas, etc .; socially - personal and communicative, including the ability to criticize and self-criticize, tolerance, the ability to work in a team, a common culture, commitment to ethical values; organizational and managerial, including system, including those who have the ability to organize and plan work; the ability to apply skills in practice; the ability to extract and analyze information from various sources; the ability to adapt to new situations; the knowledge of the organizational and legal basis of their activities), as well as professional or special (basic general professional knowledge in a chosen field activities; professionally profiled (specialized) knowledge in accordance with the specific profiling or specialization of the graduate).

Moreover, the set of general competencies for one area of education should be the same, and the sets of professional (special) competencies for a bachelor, specialist

and master should differ in volume: the number of competencies increases with an increase in the level of education.

Project activities allow students to act as authors, creators, increase creative potential, expand not only the general horizons, but also contribute to the strengthening of language knowledge. In the process of project work, responsibility is assigned to the student himself as an individual. The most important thing is that the student, not the teacher, determines what the project will contain, in what form and how its presentation will take place.

A project is an opportunity for students to express their own ideas creatively thought out in a way that is convenient for them.

It was found that the proposed model of teaching foreign languages on the basis of the project methodology is fully consistent with the goals, objectives and content of teaching foreign languages; provides effective assimilation of educational material; allows you to solve a whole range of educational and educational tasks that prepare students for professional activities and contribute to a significant increase in the level of knowledge of a foreign language and the formation of sustainable skills and abilities for its use in various areas of communication.

References:

1. Robb T. Building your own Course Management System. February 17, 2004. - P. 20-33.

2. Trimble J., Lacstrom M. Materials and Methods in ELT. Oxford: Blackwell, 1983.- 149 p.

Тематика: Педагогічні науки

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Юрченко К.В.
Житомирський державний університет ім. Івана Франка,
магістрант кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання
Чернишова А.М.
Житомирський державний університет ім. Івана Франка,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання

В умовах становлення державності та відродження культури особливого значення необхідно надавати формуванню духовних і моральних якостей особистості молодих громадян, вирішувати питання визначення національних цінностей, що повинні ґрунтуватися на державно-національній політиці сучасної культурної інформації.

Естетичні засоби впливу мистецтв, зокрема музики, на особистість є найбільш дієвими і творчо розвиваючими, оскільки формують найважливіші людські якості (А.Болгарський, Т.Завадська, Л.Коваль, О.Олексюк).

На виховному потенціалі музичного мистецтва акцентували увагу у своїх роботах педагоги-композитори: С.Воробкевич, А.Вахнянин, Д.Кабалевський, К.Стеценко. З'ясуванню специфіки сприйняття музичного твору присвятили свої наукові дослідження Б.Асаф'єв, О.Апраксіна, А.Лащенко, О.Костюк, Г.Падалка, О.Рудницька, О.Ростовський.

Формування особистості — становлення людини як соціальної істоти внаслідок впливу середовища і виховання на внутрішні сили розвитку. Саме такий вид мистецтва як музика спонукає особистість до подальшого планомірного навчання і самовдосконалення.

Музичне мистецтво відображає в людській свідомості цінності минулого і сучасного, володіє даром синтезування узагальненого досвіду людства, чим і впливає на багатство духовного світу особистості [1].

Музичний розвиток дитини – це результат формування особистості дитини в процесі активної музичної діяльності. Завдання музичного виховання підпорядковані спільній меті всебічного і гармонійного виховання особистості дитини і будуються з урахуванням своєрідності музичного мистецтва і вікових особливостей.

Музичне виховання має важливе значення в естетичному, моральному становленні і формуванні особистості дитини. Засобами музики діти долучаються до культурного життя, знайомляться з важливими громадськими подіями. У процесі сприйняття музики у дітей розвивається пізнавальний інтерес, естетичний смак, розширюється кругозір.

Знайомство дітей з творами різного емоційного освітнього змісту спонукає їх до співпереживання. Пісня про рідний край викликає почуття любові до Батьківщини. Хороводи, пісні, танці різних народів викликають інтерес до їх звичаїв, виховують інтернаціональні почуття. Жанрове багатство музики допомагає сприйняти героїчні образи і ліричний настрій, веселий гумор і задерикуваті танці. Різноманітні почуття, що виникають при сприйнятті музики, збагачують переживання дітей, їхній духовний світ. Рішенню виховних завдань багато в чому сприяють колективний спів, танці, ігри, коли діти охоплені загальними переживаннями. Спів вимагає від учасників єдиних зусиль. Загальні переживання створюють грунт для індивідуального розвитку [2, с. 148-153].

Своєрідну концепцію музично-естетичного аихования підростаючого покоління розробив В. Сухомлинський. Головним у його педагогічній діяльності було виховання в дитини потреби в красі, яка визначає весь склад її духовного життя.

В.О. Сухомлинський згадував: «У дитинстві мої вихованці любили слухати музику квітучого саду і поля гречки, весняних луків та осіннього дощу.

Вони відчували, переживали красу навколишнього світу, і це робило їх душі шляхетними. Але якою б прекрасною не була музика природи, це ще не музика. Це літери, за допомогою яких людина може приступати до читання книжки на мові почуттів»[3].

Заняття музикою впливають на загальну культуру поведінки дитини. Чергування різних занять, видів діяльності (співу, слухання музик, гри на дитячих музичних інструментах, рухи під музику і т.д.) вимагає від дітей уваги, кмітливості, швидкості реакції, організованості, прояв вольових зусиль: виконуючи пісню, вчасно почати і закінчити її; в танцях, іграх уміти діяти, підкоряючись музиці, утримуючись від імпульсивного бажання швидше побігти, когось перегнати. Все це удосконалює процеси гальмування, впливає на волю дитини.

Таким чином, музична діяльність впливає і створює необхідні умови для формування моральних якостей особистості дитини, закладає первісні основи загальної культури майбутньої людини. Сприйняття музики тісно пов'язано з розумовими процесами, тобто вимагає уваги, спостережливості, кмітливості. Діти прислухаються до звучання, порівнюють схожі і різні звуки, знайомляться з їх виразним значенням, відрізняють характерні смислові особливості художніх образів, вчаться розбиратися в структурі твору [4].

«Людина, на думку М.І.Болдирева, виховується як цільна особистість. Не можна спочатку формувати музичні якості, а потім привчати до праці, спочатку займатися естетичним вихованням, а потім переходити до фізичного… Особистість розвивається не частинами, а цілісно» [5, с.11]. Отже, уроки музики, позакласна музично-виховна робота виступають складовою частиною загальної системи національного виховання.

Різні види музично-естетичної діяльності сприяють усвідомленню особистістю самої себе як суб’єкта музично-естетичної творчості, актуалізують її духовний потенціал, «який набуває форми поведінки, виступає як вчинок в його художньо-творчих параметрах». І від того, яку музику сприйматиме

особистість, буде залежати і ступінь розвитку її естетичної свідомості та національної самосвідомості.

Отже, розвиток музичної освіти, що вбирає в себе естетичне, моральне, розумове та фізичне виховання дитини, є вкрай важливим завданням у контексті засвоєння загальнолюдських, національних і особистісних цінностей. Гармонійність музичного впливу на формування особистості дитини досягається за умови використання усіх форм організації музичної діяльності дітей.

Список літератури:

1. Лясковська Л.П. Творча постать вчителя. Мистецтво в школі: науково методичний журнал. Харків: Основа. 2010. Червень, №6(18). С. 32 – 33.

2. Рудницька О.П. Формування музичного сприйняття в системі розвитку педагогічної культури майбутнього вчителя. Дис. ...д-ра. пед. наук: 13.00.01. К., 1994. 431 с.

3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибрані твори: В 5 т. Т.3. К.: Рад.шк., 1977. С. 180–191.

4. Чернишова А.М. Мистецтво як засіб виховання духовності підростаючого покоління. Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти та науки, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки: В 2-х ч. Київ-Вінниця, ФОП Корзун Д.Ю., 2012. Вип. 73. Частина І. С. 229-233.

5. Болдырев Н.И. Методика воспитательной работы в школе: Учеб. пособие для студ-в пед. институтов. 2-е изд., испр. и дополн. М.: Просвещение, 1981. 223 с.

PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL COMPETENCE AS THE BASIS OF PEDAGOGICAL SKILLS

Yanishen I.V.
Pogorila A.V.
Fedotova O.L.
Zapara P.S.
Bilobrov R.V.

In the context of reforming higher education, the task of improving the qualification of teaching staff comes to the fore. The expected innovations, as well as the need to implement a competent approach to the professional preparation of students, envisaged by the education reform, place new requirements on the psychological and pedagogical competence (PPC) of university teachers. With the spread of the introduction of distance education, teachers will soon have to master new pedagogical technologies, which emphasize on the independent cognitive activity of students and the development of their social and professional competences, which ultimately must ensure the mobility and demand of professionals in the market. In order to properly organize the psychological and pedagogical training of teachers in the system of additional vocational education, it is important to develop a model of psychological and pedagogical competence, based on which it would be possible to comprehensively solve the task.

The analysis of scientific literature has shown that the majority of scientists define the concept of "competence" because of a set of knowledge, skills and willingness to use them in their activities. However, this definition lacks a very important component, namely, the values guided by the specialist. Thus, under the psychological and pedagogical competence of the teacher we will understand the complex of relevant knowledge, skills, values, as well as the readiness of their

creative realization in professional and pedagogical activity, which together provides its high results. It is advisable to talk about psychological and pedagogical competence, and not just about pedagogical, as the teacher has to solve not only educational and didactic tasks, which themselves require high psychological training, but also perform the psychological functions associated with the study of individual characteristics. students, predicting the development of their personality, organizing joint activities and productive communication in a training group, solving conflict situations, regulating their own mental states, etc. n.

On the one hand, competence is a characteristic of the personality of a specialist, on the other hand, it is formed and manifested in professional activity, determining its results. Therefore, it is logical to consider the structural components of competence in the activity-personal aspect and to take into account the presence of a motive in the teacher, knowledge of ways of carrying out pedagogical activity, its ability to perform with full understanding of meaning. Therefore, the following components can be distinguished in the structure of the teacher's psychological and pedagogical competence: 1) positive motivation to demonstrate competence (motivational component); 2) the knowledge that underlies the understanding of the content of pedagogical activity and the choice of ways of its implementation (cognitive component); 3) skills, experience and experience of successful implementation of necessary actions (operational and technological component); 4) value-semantic representations and relation to the content and result of activity (value-semantic component). The criteria for assessing the psychological and pedagogical competence of a university teacher are thus a set of relevant knowledge, skills, values, which he guides in his activity, and a willingness to be qualified, with a high level of quality to perform his functions.

Despite the fact that the dynamics and degree of development of competence depend on personal factors, it is the content and functions of pedagogical activity that determine the meaningful content of psychological and pedagogical competence. In order to determine the content and to allocate on this basis the types of psychological and pedagogical competence of the teacher, it is necessary to study the professional

and pedagogical activity in various aspects. Professional and pedagogical activity is nothing but a specially organized type of work activity of the teacher in the education, upbringing, development of the student's personality and formation of the student collective. From the many scientific approaches to its study, we will choose those that give it a comprehensive idea, that is, allow you to consider professional and pedagogical activity in the aspect of content (structural and functional approach), in terms of features of its organization as a certain process (process approach), in aspect solved by the teacher of psychological and pedagogical tasks (task approach), as well as in terms of levels of development of this activity (dynamic approach).

Analysis of professional and pedagogical activity in terms of its content content (structural and functional approach involves the selection of different areas of this activity and the corresponding functions performed by the teacher. Traditional teaching and training of students are traditionally attributed to the main directions and functions of professional and pedagogical activity. this takes into account both the individual development of each student (his cognitive abilities, emotional-volitional sphere, personal qualities, etc.), and the formation of the student team , including the organization of productive joint activities and communication of students in the group.Thus, the main areas of professional-pedagogical activity are didactic, educational, differential-psychological and socio-psychological, which determine and appropriate types of psychological and pedagogical competence of the teacher.

The second aspect of the analysis of the teacher's pedagogical activity is related to the use of a step-by-step approach, which is widely used in management theory. It is advisable to study professional-pedagogical activity as a process that has a certain logic, a set of stages related to the goal setting and its achievement. In any activity can be distinguished the following stages: its imaginary representation, the implementation of the intended, summarizing and thinking. It should be borne in mind that the activity includes both an external plan (that is realized directly in practice) and an internal plan (that is carried out in the mind). Of course, the degree of activity awareness may be different, so some of the highlighted stages are present in a collapsed form.

If we talk about professional and pedagogical activity in its perfect performance, it is obvious that it cannot be carried out completely spontaneously and unconsciously. Therefore, the selected stages have a specific content and designation: imaginary representation of the activity is carried out as its design and construction; realization of pedagogical activity is carried out, first, as its organization and management of technological processes, and secondly, as regulation and management of communication processes; summarizing is nothing but a teacher's evaluation and evaluation activities; comprehending activities are analytical-reflexive mental operations. With this in mind, it is possible to distinguish the following stages and corresponding functions of the teacher's professional and pedagogical activity: 1) design and construction stage; 2) the stage of realization of the activity, at which the following functions are performed: organizational-technological and communication-regulatory; 3) the stage of control and evaluation actions; 4) analytical-reflexive stage. It is easy to notice that the first and last stages are connected with the active work of consciousness, that is, they are carried out in the "cognitive-reflexive space", the second, third and fourth - with practical activity, with the exit of the teacher into the "physical space".

At the design and construction stage, the teacher determines the goals, diagnoses the conditions of pedagogical activity, the intellectual abilities of students, predicts their achievement and on the basis of the above performs competent planning. Design provides the definition of the content of education and training, the choice of means, in relation to the goal. Thus, the design and construction phase usually precedes the practical activity. It should be emphasized that designing as a special kind of thought activity, permeates all other stages, ensuring the preservation of "design". The stage of realization of professional-pedagogical activity actualizes the practical experience of the teacher, as he has to solve specific tasks of the "external plan": first, to organize the technological side of the pedagogical process, and secondly, to regulate the communicative interaction with students and students with each other. It is necessary to separate these functions, since in the first case the teacher organizes and manages the technological process, in the second case - a social and psychological process, which implies the presence of different types of competences.

The control and evaluation stage is specific for pedagogical activity, so we consider it as an independent stage; it requires some training from the teacher. The functions of control and assessment are important not in themselves, but in time to make the necessary adjustments in the educational activities and behavior of students.

The analytical-reflexive stage completes the single cycle of the teacher's activity. Thinking about the activity is connected with the active work of consciousness, including self-consciousness, when the teacher immerses himself in the cognitive-reflexive space and conducts, first, the analysis of the performed activity and the obtained results, and secondly, the analysis of one's own actions, actions, relationships. Thinking about the activity, the teacher at the same time assesses their strengths and weaknesses, is better aware of their professional abilities, that is, refines self-esteem and deepens the idea of themselves. It should be borne in mind that analytical and reflexive operations permeate all the above stages, is a kind of "feedback" mechanism, which provides a constant adjustment of the teacher.

Thus, the selection of stages of professional and pedagogical activity and the corresponding functions (design, organizational, technological, communicative-regulatory, control, evaluation, analytical-reflexive) allows to determine the types of psychological and pedagogical competence of the teacher, which are related to the ability to organize pedagogical process and to carry out competent management of activity of students. It should be noted that the selected types of competencies of the teacher have a professional and universal character, that is, inherent in many professionals who manage the activities of other people.

Key words: psychological and pedagogical competence, teacher of higher education, structural components of competence, types of competence, levels of competence development.

References:

1. Методы системного педагогического исследования: Учебное пособие / Под ред. Н.В. Кузьминой. – Л.: ЛГУ, 2013. – 170 с.

2. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Сост. Е.С. Рапацевич. Мн.: Современное слово, 2014. – 720 с.

3. Морева, Н.А. Педагогика среднего профессионального образования: Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / Н.А. Морева. – Издательский центр «Академия», 2013. – 272 с.

4. Равен Дж. Педагогическое тестирование: Проблемы, заблуждения, перспективы. – М.: 20. – С.67.

Тематика: Інші професійні науки

РЕВЕРС-ІНЖЕНЕРІЯ ПРИ ПРОТОТИПУВАННІ В ПРИЛАДОБУДУВАННІ

Яригін В.А.
студент гр. ПБ-61,
Вислоух С.П.
к.т.н, доц.
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ВСТУП

При розробці приладів і механізмів одна із найбільш суттєвих статтей витрат – це конструювання та виготовлення нестандартних деталей. За умови малої кількості часу та обмежень фінансових ресурсах – розробка виробів «з нуля» не є оптимальним варіантом. Тому, для зниження вартості їх розробки, доцільно використовувати методи проектування на основі дослідження ринку наявних виробів.

Останнім часом великої популярності в різних областях діяльності людини набуває технологія реверс-інженерії. За допомогою цього методу можна отримати креслення виробу або деталі з готового зразка та дослідити роботу виробу або його частини, котрі в подальшому можна вдосконалити або видозмінити під вимоги створюваного приладу.

ІДЕОЛОГІЯ РЕВЕРС-ІНЖЕНЕРІЇ

Реверс-інженерія (зворотна розробка) – це дослідження певного пристрою, механізму або програмного забезпечення з метою розуміння принципів та алгоритму його роботи. Найбільш часто ця технологія використовується для створення креслень та вивчення принципу роботи об’єкта або його складових частин, що повністю або частково повторює функціональні параметри та технологічні рішення досліджуваного об’єкта [1]. Звісно повне копіювання досліджуваного пристрою не допустиме, тому що прилад або його складові частини та використані технічні рішення можуть бути запатентовані.

Ця технологія набула широкого застосування в багатьох галузях. Найбільш масово цей метод використовується в предметних областях програмування та електроніки. Також реверс-інженерію доцільно використовувати в приладобудуванні і машинобудуванні.

У реаліях сучасності в приладобудуванні цю технологію доцільно використовувати за умов обмеженого фінансування. Досліджуючи ринок виробів за допомогою цього методу, можна досить швидко розробити його робочий прототип приладу. При дослідженні такого об’єкта фахівець знаходить недоліки і помилки, що допущені розробником досліджуваного об’єкта. Після отримання бажаного результату за методом зворотної розробки, можна вносити правки в конструкцію та принципи роботи виробу і вдосконалювати їх з врахуванням технічного завдання. Також цю технологію доцільно використовувати під час розробки додаткових пристроїв або змінних частин складного об’єкта, за умови недостатнього об’єму інформації про його роботу. Для дослідного і одиничного виробництва приладів та їх деталей реверс-інженерія може використовуватись для часткової автоматизації та вдосконалення технологічного процесу. Це реалізується шляхом дослідження принципу роботи складних верстатних пристосувань і створення на їх основі напівавтоматичних або видозмінених пристроїв. Так, відповідно, можна здешевити виготовлення партії деталей, а також зменшити кількість людино-годин, що витрачаються на обробку деталі.

Перевагами застосування цієї технології є: відносне зниження вартості та термінів розробки виробів за умови технологічної простоти конструкції; визначення і виправлення недоліків виробу в ході його розробки; в умовах одиничного не комерційного виробництва за основу приладу можна взяти досліджуваний об’єкт; вивчення, дослідження роботи виробів та використання нових технологій при їх виготовленні.

Варто також врахувати, що запропонована технологія має і суттєві недоліки. Найбільш важливі з них: користуватися технологією потрібно обережно, адже на певні конструктивні і технологічні особливості приладу можуть бути патенти і їх копіювання є порушенням закону; за умови високої складності приладу та при використанні в ньому технологічних рішень із різних сфер науки і техніки (наприклад, поєднання електроніки із складними механічними приводами) вимагає серйозної підготовки спеціаліста, а краще групи спеціалістів для правильного розуміння принципів роботи і копіювання частин виробу; зниження точності та відхилення параметрів якості від відповідних показників досліджуваного об’єкта; похибки в функціонуванні частково скопійованих вузлів приладу через неповне розуміння всіх аспектів його роботи.

Весь процес реверс-інженерії можна розділити на три основні етапи:

– вибір досліджуваного прототипу (досить важливо щоб його функції і особливості максимально близько відповідали технічному завданню на новий виріб);

– дослідження вибраного об’єкта, виявлення його слабких сторін та недоліків;

– розробка за отриманою інформацією нового приладу або складової його частини.

СКЛАДНОЩІ ЩО ВИНИКАЮТЬ ПРИ ВИКОРИСТАННІ РЕВЕРС-ІНЖЕНЕРІЇ

Технології дослідження і копіювання природних процесів в минулому мали широке використання завдяки відносній простоті досліджуваних явищ та

об’єктів. В реаліях сучасності використання таких методів вже не є простою, з точки зору сучасної науки, задачею.

При роботі з технологіями, в основі яких покладено часткове або повне копіювання дослідного зразка, процесу або певних технологічних особливостей досліджуваного об’єкта, має місце ряд ускладнень. Вони можуть бути пов’язані з різними частинами процесу реверс-інженерії. Найбільш суттєві складнощі виникають на перших двох етапах цього методу.

На етапі вибору досліджуваного об’єкта (прототипу) важливо вибирати найбільш просту за конструкцією модель, що охоплює в собі потрібні технології для кінцевого виробу. Саме від складності обраного пристрою залежить час і вартість його дослідження. На сьогодні широкого розповсюдження набули методи запобіганню копіюванню приладів і їх основних частин. Відповідно, чим механізм або використовувані технології об’єкту складніші, тим більш вірогідно, що в ньому будуть інтегровані технології котрі запобігають копіюванню. Наприклад, в сучасних мікроконтролерах при виготовленні та розробці інтегруються засоби захисту, такі як знищення (стирання) конфігураційних блоків пам’яті, автоматична генерація зв’язків між його складовими блоками під час проектування для ускладнення пошуку необхідних ліній даних [2].

На етапі ж дослідження – проектувальник повинен максимально досконало вивчити конструктивні особливості та принципи роботи об’єкта. Враховуючи людський фактор та особливості всебічного технічного розвитку, отримання правильної інформації про об’єкт та її обробка затрудняється. З урахуванням всіх захисних заходів, що прийняті розробником оригінальної деталі, складнощі можуть виникнути саме в їх виявленні та видаленні. Також треба знати, що дана технологія за певних умов може порушувати вимоги законодавства про авторське право, а також інтелектуальну власність та патенти. Після отримання результату за цим методом дослідник повинен докладно перевірити чи не було порушено авторські права при реверс-інженерії досліджуваного об’єкта [3].

ВИСНОВКИ

На сьогодні реверс-інженерія посідає важливе місце при розробці нових та вдосконаленні й зниженні вартості існуючих виробів. З новими, вже доступними для використання, технологіями даний метод дозволяє з відносно малими витратами часу розробити робочий прототип або креслення технологічно складних вузлів. В результаті дослідження об'єкта проектувальник може виявити раніше невідомі йому технічні прийоми та, відповідно, отримати додатковий досвід в розробці нового виробу. За допомогою цього методу можна досліджувати і розробляти технічну документацію для виробів, що інтегруються в складні виробничі системи, проте мають в собі замкнену екосистему і не супроводжуються відповідними інформаційними документами.

Список літератури:

1. Зворотня розробка / Дописувачі інтернет ресурсу Вікіпедія // wikipedia.org Вільна інтернет енциклопедія – [Електронний ресурс], – Режим доступу: uk.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%97%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BA%D0%B0&oldid=18880221.

2. Защита микросхем от реверс-инжиниринга и несанкционированного проникновения / Валерий Шунков // habr.com Информационный сайт интернет сообщества для популяризации научных и около научных тем – [Електронний ресурс], – Режим доступу: habr.com/ru/post/436998/.

3. Samuelson P., Scotchmer S. The Law AND Economics Of Reverse Engineering / / The Yale Law Journal, Vol. 111, No. 7 (May, 2002), pp. 1575-1663.

ЗМІСТ

Пилипченко Т.М. ВЗАЄМОДІЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА БІЗНЕСУ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ УСПІШНОГО ФАХІВЦЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 4

Пилипчук Е.І. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СЕРВІСІВ ІНТЕРНЕТ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 9

Піддубрівна А.Р. ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТ-НОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА НА УРОКАХ МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ 13

Піндус Н.М., Піндус О.В. РОЗРОБЛЕННЯ УДОСКОНАЛЕНОЇ КОНСТРУКЦІЇ ВИТРАТОМІРА ПОСТІЙНОГО ПЕРЕПАДУ ТИСКУ 17

Пінчук І.О. ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 20

Погорєлова В.М., Придатко С.І., Федорченко А.Б., Корнєва С.П. ІННОВАТИКА В ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ ПРЕДМЕТНОЇ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ» 24

Познякова О.О. ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТО-СПРОМОЖНОСТІ СФЕРИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ГОСТИННОСТІ 29

Пойда В.Ю., Пойда-Носик Н.Н. РОЛЬ ОСВІТИ У ПІДВИЩЕННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ 34

Поліщук Н. ПОВТОРНЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ В ЗВ'ЯЗКУ З ХВОРОБОЮ 37

Поліщук О.А. МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ 41

Пономаренко В.О. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК ВЕНДИН-ГОВОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНОМУ СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНИ 45

Потайчук І.В. ТЕРМІН «ОСОБА З ІНВАЛІДНІСТЮ» ТА ЙОГО ДЕФІНІЦІЯ У ЧИННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ 48

Потапский П.В., Козак А.В., Гарасимчук И.Д. ИССЛЕДОВАНИЕ СИСТЕМЫ ЭЛЕКТРОПРИВОДА С МНОГОФАЗНЫМ АСИНХРОННЫМ ДВИГАТЕЛЕМ 52

Пренько Я.О. INNOVATIVE PEDAGOGICAL APPROACHES TO THE LEARNING OF FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER SCHOOL 56

Приймакова Ю.А. ІНТЕГРАЦІЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА БІЗНЕСУ НА ШЛЯХУ ДО ШОСТОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УКЛАДУ 60

Prylipko T., Koval T. QUALITY CONTROL AND SAFETY OF MEAT RAW MATERIALS 65

Прокопчук М.М. TEACHER'S ROLES IN DIGITAL ERA 70

Протас О.С. ТОЛЕРАНТНОСТЬ К НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ В КОНТЕКСТЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 73

Пучкова С.І., Діма Н.І. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ 77

Ремез А.О., Кобяков Д.О. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ПРОДУКЦІЇ АКВАКУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО РИНКУ УКРАЇНИ 83

Риженко М.В. ТИМЧАСОВІ ГРОМАДСЬКІ ОБ`ЄДНАННЯ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 86

Рій М.І., Косенчук Н.П. ЗАЛЕЖНІСТЬ ВРОЖАЙНОСТІ ТА ЯКОСТІ ЗЕРНА ГРЕЧКИ ВІД НОРМ ПРИПОСІВНОГО УДОБРЕННЯ 90

Рогоза В.В. ЕКОЛОГІЧНІ ЦІННОСТІ У КОНТЕКСТІ

ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК 93

Романюк Н.В. ГЛОБАЛЬНІ ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ОСВІТНІХ МЕРЕЖ 96

Ромашко О.С. ОСОБЛИВОСТІ КАР'ЄРНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ 101

Рубанова С.Я. ГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ У ТІНЬОВІЙ ЕКОНОМІЦІ 105

Руда М.В., Бойко Т.Г. ОЦІНКА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ВІТРОВОЇ УСТАНОВКИ 109

Руденко О.В. ВЗАЄМОДІЯ МІЖ РЕГЛАМЕНТАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ «РИМ I», «РИМ II» І «БРЮССЕЛЬ I bis» 114

Руденко В.В., Пляцук Л.Д. ЕКОЛОГІЧНОБЕЗПЕЧНА ТЕХНОЛОГІЯ УТИЛІЗАЦІЇ ОСАДІВ СТІЧНИХ ВОД З ОДЕРЖАННЯМ БІОГАЗУ 119

Rudyk O.Y., Vasyura Y.Y. THE USE OF COMPUTERS IN SCIENTIFIC RESEARCH 123

Рудик О.Ю., Каплун П.В. ІНТЕГРАЦІЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ SOLIDWORKS API 127

Ряба І.Є. ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА 132

Савічева В.Л. ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА В КОНТЕКСТІ ВИМОГ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА 135

Saiko V.G., Narytnyk T.M., Sivkova N.M. MODEL OF DATA DELIVERY FROM WIRELESS SENSOR NETWORK TO GENERAL PURPOSE COMMUNICATIONS NETWORK FOR LONG RANGES 139

Самарець Е.Ф., Носар А.Є. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХІРУРГІЇ 144

Саралидзе М.И., Церетели Г.А., Беруашвили М.Г., Цилосани Г.М., Биланишвили З.А. ВЛИЯНИЕ БИОПРЕПАРАТОВ ООО «БИОАГРО» НА УРОЖАЙНОСТЬ ЯЧМЕНЯ 147

Сельвеструк О.О. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ 151

Сеник А.М. ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПЕДАГОГІЦІ ВИЩОЇ ШКОЛИ 154

Сенько А.В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРАДІЖОК БАГАЖУ ПАСАЖИРІВ В АЕРОПОРТУ 157

Сербалюк Ю.В. БЛАГОДІЙНІ ТОВАРИСТВА ТА ЗАКЛАДИ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА КІНЕЦЬ ХІХ СТ. 161

Серьогіна І.Ю. МОДЕЛЮВАННЯ ГОТЕЛЬНОЇ ПОСЛУГИ «ПАРКУР ТА ВОРКАУТ У ГОТЕЛІ» ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ВИРОБНИЧЕ НАВЧАННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ» 165

Сиволап Л.А. ЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА 168

Сидоренко С.Д. СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 172

Сидякіна О.В., Іванів М.О. ВПЛИВ ФОНУ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ ТА СТИМУЛЯТОРУ РОСТУ ЗЕАСТИМУЛІН НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ЗЕРНА КУКУРУДЗИ В УМОВАХ ЗРОШЕННЯ ПІВДНЯ УКРАЇНИ 177

Синицька Д.Р. ФОРМУВАННЯ БАГАТОПАРТІЙНОСТІ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ 183

Сиротюк О.С. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ

УРОКУ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ 188

Сівак Ж.І. ПІДГОТОВКА КОМПЕТЕНТНОГО УЧНЯ НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 193

Скиба І.І. КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА В УГОРЩИНІ В ЕПОХУ «КАДАРИЗМУ» (1956-1989 рр.) 198

Скорик Ю.В., Плохой Д.А. ВИБІР ПЕРЕВАЖНОГО ВАРІАНТУ ЗАСОБУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ 203

Скриль К. СПЕЦИФІКА РОБОТИ З ЛІРИЧНИМИ ТВОРАМИ НА УРОЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ 206

Скрипка М.В., Тарасенко Л.О., Панікар І.І., Рудь В.О., Приліпко Т.М. КОНТРОЛЬ ВИРОБНИЦТВА КОВБАСНИХ ВИРОБІВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ 209

Скуйбіда О.Л. МЕТОДОЛОГІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 214

Соколова О.М. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИЛУЧЕННЯ НІТРАТІВ З ОВОЧІВ ШЛЯХОМ ЕКСТРАГУВАННЯ 218

Соколова Е.Т. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ AGILE-МЕТОДОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 222

Соловей О.М. КРИМІНАЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ ТЕРОРИСТИЧНОМУ АКТІ 225

Солопун Н.М., Солопун Є.В. РАННЯ ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОНТИНГЕНТУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 229

Сопільник М.П. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 234

Стефурак Р.І. СПЕЦКУРС «СЛОВНИКОВА РОБОТА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» - ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ

ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА 238

Стояненко І.В., Лагодна Д.О. РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЇ «BIG DATA» У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ 242

Струтинська Л.Т. СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ВИРОБНИЦТВА БОРОШНЯНИХ ВИРОБІВ З ЗАДАНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ 247

Стукаленко З.М. КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ДЕФІНІТИВНИХ ПІДХОДІВ 250

Сук П.Л. НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ МЕТОДОМ ЗМЕНШЕННЯ ЗАЛИШКОВОЇ ВАРТОСТІ 255

Сулковський А.В., Невмержицький О.П. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ТЕХНІКИ «ДЕКУПАЖ» НА ЗАНЯТТЯХ З ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА 259

Супрун А.А. ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ТА СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 262

Сьомак А.В. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТУДЕНТІВ -ІНОЗЕМЦІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ 267

Таєнчук О.В. ЩО ТАКЕ «БУЛІНГ»? І ЯК З НИМ «БОРОТИСЬ»?! 271

Талавіра Г.М. ПРОБЛЕМА ПІДВИЩЕННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ ЗАЛІЗНИЧНОЇ КОЛІЇ НА ПЕРЕДМОСТОВИХ ДІЛЯНКАХ 277

Таранова А.А. КАРТИНИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ 282

Терещенко Н.Ю., Калібабчук В.О. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ І ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ З ДОСЛІДЖЕНЬ КСЕНОБІОТИКІВ 285

Тернавський А.Г., Слободяник Г.Я. УРОЖАЙНІСТЬ ШПАЛЕР-НОГО ОГІРКА ГІБРИДА БЕТТІНА ЗАЛЕЖНО ВІД АБСОРБЕНТА ТА МУЛЬЧУЮЧИХ МАТЕРІАЛІВ У ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ 289

Тернавський А.Г., Щетина С.В., Воробйова Н.В. ПЕРЕДСАДИВНА

ПІДГОТОВКА БУЛЬБ КАРТОПЛІ 293

Тетянін І.О., Медведєва Ю.Л. ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ОРНАМЕНТІВ В СУЧАСНОМУ ЕТНО-ІНТЕР'ЄРІ 298

Тєлєтова С.Г. ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК КАТЕГОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 299

Tikhonova K.A. EUROPEAN ART OF FELT 305

Тихонюк О.В. ЩОДО (НЕ)ДОЦІЛЬНОСТІ САМОЗАХИСТУ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ 309

Ткаченко С.С. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЇ «ТРАКТОРИСТ-МАШИНІСТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА» 314

Ткаченко Д.П., Єгорова К.І. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЯК РІЗНОВИД САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ КАМ'ЯНСЬКОГО МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ 317

Ткачук І.М. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ 322

Томашівський О.З. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЬВІВСЬКОГО МІСЬКОГО СМІТТЄЗВАЛИЩА ТА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА НАСЛІДКІВ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ НА ПЕРСПЕКТИВУ 326

Топко Р.І., Ковалишина Г.М., Вологдіна Г.Б., Гуменюк О.В. ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНОГО МЕТОДУ СПЕКТРАЛЬНОЇ ДІАГНОСТИКИ ГЕНОТИПІВ З ВИКОРИСТАННЯМ NDVI ІНДЕКСУ В СЕЛЕКЦІЇ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ 330

Тригуб О.В. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНОФОНДУ ГРЕЧКИ В КОНТРАСТНИХ УМОВАХ ОТОЧУЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА 334

Троїцька О.О., Беренда Н.В., Ткаліч І.О. ІНТЕГРАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ – ЗАПОРУКА ЕКОЛОГІЧНО ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ НАШОЇ

ДЕРЖАВИ 339

Тунік Н.Ц. ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 342

Умаров У.А., Колесник С.В., Алтухов А.А., Колесник Ю.С. КОЛИЧЕСТВЕННОЕ ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ СУММЫ АМИНОКИСЛОТ В ТРАВЕ АНИСА ОБЫКНОВЕННОГО 347

Усаткін Д.Г. ДО ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ГРУПОВОГО ПОРУШЕННЯ ГРОМАДСЬКО-ГО ПОРЯДКУ 350

Фартушна Ю., Стасюк В. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 355

Федонюк О.О., Чередніченко О.О. ДО ПИТАННЯ КОНВЕРГЕНЦІЇ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ 361

Федорова А.М. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВЗАЄМОВІДНОСИН СУСПІЛЬСТВА І ПОЛІЦІЇ 364

Фісенко Т.М. ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 369

Фрасуняк В.І. ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ СТОСОВНО НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН (1917-1918 РР.) 374

Фреяк Г.Б. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ЗБЕРІГАННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ 379

Фурман М.В. ЕСТЕТИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА 385

Харчук Ю.Ю. КОЛАБОРАЦІЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХНЬОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ 389

Хлівнюк Ю.С., Гнатюк Н.О. КЛЕЙУТВОРЮЮЧІ РЕЧОВИНИ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ 395

Хмиз О.М., Ларіонова К.Л. СУТНІСТЬ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ ТА ПІДХОДИ ЩОДО ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ 399

Хоменко В. УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО ПЕРІОДУ РЕФОРМ 1860-Х РОКІВ В АГРАРНИХ СТУДІЯХ НАУКОВЦІВ КИЇВСЬКОЇ ШКОЛИ 404

Хомич Г.М. ВПРОВАДЖЕННЯ STEM–ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ 408

Циганаш А., Капрош А., Сорочан О.М., Шайко-Шайковський О.Г. ЗАСТОСУВАННЯ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛАБОРАТОРНОЇ БАЗИ ПРИРОДНИЧИХ КАФЕДР 411

Цокота М.В. ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІЙ ЛАЗЕРНОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ ПРИ ВПЛИВІ НА БІОЛОГІЧНІ ТКАНИНИ 414

Цокота М.В. ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ ПАРАМЕТРІВ ВИПРОМІНЮВАННЯ ПРИ ЛАЗЕРНІЙ ТЕРАПІЇ 416

Челідзе Ю.В. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН 417

Череватенко О.Д., Гуслєва А.О., Аблєєва І.Ю. ЕФЕКТИВНІСТЬ СКОРОЧЕННЯ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ ВІД ТРАНСПОРТУ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ БІОМЕТАНУ 422

Черкасова Є.О. МЕТОДИКА КОРЕКЦІЇ АМБЛІОПІЇ У ДІТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ СЕНСОРНОГО ДИСПЛЕЯ 427

Чечельницька Г.В., Безбородько Ю.О. МІСЦЕВІ ЗМІ У КОНТЕКСТІ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ПРОСТОРУ КРАЇНИ 430

Чигрина Е.Д. ПОНЯТИЕ ПРЕДМЕТА ПРЕСТУПЛЕНИЙ ПРОТИВ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ 438

Чижова Т.В. Гром Т.А. ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ОПОДАТ-КУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ 443

Чорнієвич О., Бонтуш О., Шайко-Шайковський О.Г. ДОСЛІД-ЖЕННЯ ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗМІНЕННЯ МІЦНІСНИХ

ВЛАСТИВОСТЕЙ ЗРАЗКІВ З НОВИХ ДЕРЕВНИХ МАТЕРІАЛІВ 447

Чубань Т., Кардаш Л. ВИДОВА НЕОДНОРІДНІСТЬ БАГАТОЗНАЧНИХ ДІЄСЛІВ 450

Чуйко В.Д. ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОЇ СТРАТЕГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В УМОВАХ РИНКУ 454

Шаповал М., Протасюк О. СПОРТИВНИЙ ТАНЕЦЬ ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ МОЛОДІ 459

Шахман І.О., Бистрянцева А.М. МАТЕМАТИЧНА СКЛАДОВА СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ-ЕКОЛОГА 464

Шевченко Я.С. ВПЛИВ МОТИВАЦІЇ ДО ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ НА СПОРТСМЕНІВ У СУЧАСНИХ ТАНЦЯХ 467

Шевченко Н.Л. ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ТА СТАНДАРТИ ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ 471

Шелепко Р.О. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ - ЯК ВИМОГА СУЧАСНОСТІ 475

Шкута О.О. СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА НАСИЛЬНИЦЬКОГО ЗЛОЧИНУ, ВЧИНЕНОГО В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ 479

Шлапак О.А., Коваленко О.О. ІНФОРМАЦІЙНІ ТА КОМУ-НІКАЦІЙНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ 483

Шулекін М.О., Мілєва Н.В. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ОЗИМОГО ГОРОХУ СОРТУ НС МОРОЗ У ПСП «БАНІВКА» ПРИМОРСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ 486

Шуплик В.В., Щербатюк Н.В. ВПЛИВ КНУРІВ НА ВІДТВОРНІ ФУНКЦІЇ СВИНОМАТОК 491

Щегельська А.М. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ШЛЯХ ДО ОНОВЛЕННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАННЯ 495

Щербакова М.А. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В ОРГАНІЗАЦІЇ

САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА ВНЗ 499

Shchypachova D. PROJECT-BASED METHOD IN TEACHING ENGLISH FOR ENGINEERING STUDENTS 502

Юрченко К.В., Чернишова А.М. ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 506

Yanishen I.V., Pogorila A.V., Fedotova O.L., Zapara P.S., Bilobrov R.V. PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL COMPETENCE AS THE BASIS OF PEDAGOGICAL SKILLS 510

Яригін В.А., Вислоух С.П. РЕВЕРС-ІНЖЕНЕРІЯ ПРИ ПРОТОТИПУВАННІ В ПРИЛАДОБУДУВАННІ 515